הארץ

VOL.69/20933 JUNE 3 1988 2.00 ש"ח יום ו', י"ח בסיון התשמ"ח, 3 ביוני

שמיר: לא רואה, לא שומע?

הקולות המגיעים אלינו לאחרונה ממוסקבה שונים מאד מאלה להם הורגלנו בעבר; ברה"מ מצדדת, בפומבי ובמפורש בזכותנו לגבולות בטחון ודורשת מאש"פ להכיר בישראל. הטלויזיה הישראלית משדרת ישירות ממוסקבה ומאות תיירים רוסיים מבקרים בישראל.

האם מר שמיר אינו שומע ורואה את כל אלה?

המרכז

שינוי • ל"ע • המרכז הליברלי

לבונטין 19 ת"א 65112 טל 03-614737/8/9

שולץ מגיע היום למזה"ת – מעודד מ"רוח פיסגת מוסקווה" על תהליך השלום

יפנה עתה מאמץ לחזק את מדינות ערב המתונות, מחשש שהפיסגה הערבית תידחה כל פתרון פרט למדינה פלשתינאית • יבוא לישראל ביום א' לאחר שיחות בקהיר ודמשק • מקווה עדיין לפגוש בקהיר משלחת פלשתינאית • שמיר יביע בפניו הוקרתו על מאמץ ארה"ב לקדם את ענין יהודי בריה"מ, "אך בענין הוועידה הבינ"ל לא נזוז"

מאת עקיבא אלדר

סופרו המדיני של "הארץ"

מזכיר המדינה האמריקאי ג'ורג' שולץ פותח היום מסע דיילרגים נוסף במזרח התיכון וביום ראשון בצהריים יגיע לישראל לאחר שקיים פגישות ראשונות עם מנהיגי מצרים וסוריה. הפעם תשמש קאהיר כסיס הקבע של שולץ באיזור ושם הוא מקווה עדיין לפגוש משלחת של אישים פלשתינים.

מקורות מדיניים בירושלים אמרו אתמול, כי האמריקאים שאבו עידוד רב מ"רוח מוסקווה" ומדבריו של מנהיג בריה"מ מיכאיל גורבצ'וב בנושא תהליך השלום במזה"ת, בהם בלטה גמישות בנושא הייצוג הפלשתיני בוועידה הבינלאומית וכן אפשרות של פתרון הבעיה הפלשתינית ללא הקמת מדינה עצמאית. שולץ יפנה עתה מאמצים לחזק את מדינות ערב המתונות לקראת הפיסגה הערבית שתתכנס בשבוע הבא באל-ג'יר. האמריקאים חוששים, כי הגורמים הערביים הקיצוניים יעמדו לצידו של יאסר ערפאת ויסייעו לו להעביר החלטה השוללת כל פתרון לבד מהקמת מדינה פלשתינאית. המלך חוסיין חושש שאש"ף יצליח להעביר החלטה זו שתרחיק למעשה את הסיכוי להסדר שיהיה מקובל על ישראל ועל ירדן כאחד.

ראש הממשלה יצחק שמיר יועד פעמיים עם שולץ במהלך ביקורו הקצר בישראל. לאחר פגישה ראשונה ביניהם וסידרת פגישות עם שר החוץ שמעון פרס ושר הבטחון יצחק רבין ויפגש עם ועדת החוץ והבטחון של הכנסת יארח שמיר את שולץ לסעודת ערב בארבע עיניים. לקראת הפגישות דיווח שגריר ישראל בארה"ב משה ארד שהגיע ארצה כי על סמך שיחות עם פקידים אמריקאיים בכירים, אין מקום לצפות ששולץ יביא עמו רעיונות חדשים.

(סוף בעמוד 9)

עובדי המשק: אם יוצאו צווי ריתוק נתבצר באחד מבתיה"ח

מאיימים להחריף שביתתם ביום א' • שמיר יביא לממשלה ביום ראשון "הצעות לטווח קצר וטווח ארוך" לפתרון משבר הבריאות • הרופאים יסכימו ל"שקט תעשייתי" אם תוקם ועדת חקירה

מאת עדנה ארידור

משרד האוצר פנה לבית הדין האיזורי לעבודה בבקשה להוציא צווי מניעה נגד עובדי המינהל והמשק בבתי החולים הממשלתיים, הנוקטים בעיצומים, ומשבשים את העבודה זה ארבעה ימים. הדיון בבית הדין נקבע להבוקר. עובדי המינהל

(סוף בעמוד 9)

רייגן בתום הפיסגה: איני רואה עוד בבריה"מ את "ממלכת הרשע"

תיקן עמדתו על אחריות ממשלת בריה"מ לבעיית זכויות האדם; מאשים עתה את הביורוקרטיה בדיכוי • גורבצ'וב מאוכזב ממיעוט ההישגים בפיסגת־מוסקווה – בשל הקשיחות האמריקאית

פרידה במוסקווה: ראיסה גורבצ'וב (משמאל) מגישה זר שושנים לננסי רייגן. שני משמאל הנשיא רייגן, ולידו מיכאיל גורבצ'וב. (תצלום אי.פי.)

מאת צבי בראל

וסוכנויות הידיעות

ועידת הפסגה הבינ־גושית הרביעית, כפי הנראה האחרונה בתקופת נשיאותו של רונאלד רייגן, הסתיימה אתמול כשבמסכומה נרשמו הישגים מדיניים צנועים בלבד אך שני פסיכולוגי גדול ושינוי מהותי באווירה בין שני המנהיגים.

הנשיא רייגן אמר עם סיום הפסגה כי אינו רואה עוד בברית המועצות את "ממלכת הרשע" וכי בתבנית הרפורמה של מנהיגה, מיכאיל גורבצ'וב, הוא מוצא דברים עימם בי כולתו להסכים. רייגן שיבח את עמיתו הסובייטי על מדיניותו הנועזת בתחום הכלכלה והפתיחות החדשה – הגלאסנוסט – והמבע ביד מים האמורים מלפתוח ביקורת על מדיניות וכיות האדם בבריה"מ.

גורבצ'וב הביע, מצידו, אכזבה על מיעוט ההישגים בוועידה והדגיש כי ניתן היה להשיג יותר – במטו

(סוף בעמוד 9)

סוף שבוע חם צפוי בשטחים: שולץ, 6 שנים לשל"ג, 21 לששת הימים

בממשל מתייחסים לפתיחת בתיה"ס התיכוניים ביום ב' כאל נקודת מבחן • לחץ על פקידי ממשל ערבים לא להתפטר • מיצנע בא לכפר עזורה בלוויית קציני מצ"ח והתרשם שלא בוצעה במקום קבורה של אנשים חיים • בראשונה מאז האינתיפאדה הגיעו לרצועה עיתונים ממצרים

מאת אורי ניר

סופר "הארץ"

כוחות הבטחון מתכוננים לאפשרות של התחדשות המהומות בשטחים במהלך הימים הקרובים. היום מחר ומחרתיים אמורה להתקיים שביתה כללית של המסחר ושירותי הציבור בשטחים, לפי קריאת הכרוז האחרון של "המפקדה המאוחדת של ההתקוממות בשטחים". הי שביתה אמורה להיערך לקראת ביקורו של שר החוץ האמריקאי ג'ורג' שולץ באיזור.

גורמי בטחון העריכו כי קיימת אפשרות סבירה של פריצת מהומות בימים אלה. מחר יחול יום השנה למלחמת לבנון, מחרתיים יום השנה למלחמת ששת הימים, וביום שני ייפתחו בתי הספר התיכוניים בגדה המערבית, ובמערכת הממשל בשטחים מתייחסים לכך כאל מבחן ממשי להחלטה הכוללת לחדש את הלימודים בגדה.

בתחילת השבוע הבא, לקראת פתיחתם של בתי הספר התיכוניים, מתכוונים שלטונות הביטחון לשחרר ממתקני הכליאה כמה עשרות צעירים בגיל בית הספר, ביניהם כאלה העומדים לפני משפט, וכאלה שכבר נשפטו. המשוחררים יידרשו להתחייב שלא יהיו מעורבים עוד בפעילות של הפרת הסדר הציבורי, ויקדישו את מרצם ללימודים.

עשרים ושניים פקידי מס הכנסה ומכס ערבים מנפת בית לחם של המינהל האזרחי הודיעו אתמול על כוונתם להתפטר, יום אחרי שעשרים ושניים פקידי לשכת התעסוקה של נפת רמאללה במינהל האזרחי הודיעו על התפטרותם. מן המינהל האזרחי נמסר בתגובה כי לא ידוע להם על התפטרות הפקידים מנפת בית-לחם, וכי פקידי לשכת התעסוקה של רמאללה לא התפטרו. עם זאת נודע כי שלושה, בעקבות הודעתם של פקידי לשכת התעסוקה של נפת רמאללה על כוונתם להתפטר, הם נקראו לשיחה בלשכתו של מושל רמאללה. שם איימו עליהם כי אם יממשו את התפטרותם, ישללו מהם פריבילגיות רבות הניתנות לעובדי המינהל האזרחי, והם ייפגעו פגיעה קשה. בעקבות הפגישה החליטו להשעות את התפטרותם.

שלושה מהפקידים, שסירבו להתייצב לשיחה עם המושל, נקראו לחקירה במשטרת רמאללה, וקיימת אפשרות שייעצרו, משום שלא הגיעו לפגישה.

(סוף בעמוד 9)

2 אברכים דנו בגמרא ב־2 בבוקר בגן סאקר כשלפתע נורה אחד בידי פרוצה

הפרוצה – ערביה בת 17 וחצי מירושלים – שיחזרה המעשה • אליעזר שלזינגר, 18, בנו של ראש ישיבה, נפגע מ־5 כדורים ומת במקום • בית החשודה הוצת לפני שנה בידי יהודים

מאת נדב שרגאי

סופר "הארץ" בירושלים

אליעזר שלזינגר (18) תלמיד ישיבת מעלות התורה, נורה אתמול לפנות בוקר למוות, בגן סאקר בירושלים, על ידי פרוצה ערביה בת 17.5. הרוצחת נתפשה, הודתה במעשה ואף שחזרה אותו. מעצרה הוארך אתמול על ידי שופט ב־10 ימים.

הנרצח הוא בנו של הרב יהודה משה שלזינגר, העומד בראש ישיבת קול תורה, אחת הישיבות הגדולות שוקלים את העמדתו לדין בעוון רשלנות.

החקירה מתמקדת בכמה כיוונים, כשעדיפות מסוימת ניתנת לכיוון הלאומני. מהחקירה כה עולה כי הרוצחת לא הכירה את קרבנה, התלמיד שלזינגר, בעלות התורה, המרוה. רק כמה עשרות מטר חברו. השניים עסקו בגמרא, ובאותה שעה היו עוד כמה תלמידים מה הם עסקו בלימוד.

סאקר נפרדו ממנה השניים ולאחר מכן פגשה החשודה בדרכו עוד לפחות ארבעה אנשים, שעמם היא שוחחה מספר דקות. בכל הפעמים הללו, נמשכה השיחה רק קצר בלבד, כשלאחר כמה משפטים, קוטעת החשודה ברצח את השיחה, ומתרחקת מבני שיחה באופן מזור. בשלב מסוים, בסביבות השעה 02.00, הגיעה הבחורה אל תלמידי הישיבה. רב הישיבה, הרב משה ריסלונבסקי, סיפר אתמול, כי התלמיד, שניצל מהיריות, מסר לו, שהבחורה ניגשה אליהם ושוחחה עימם. שניות ספורות. "הם לא הספיקו להגיב והיא הוציאה נשק וירתה. הבחורה אמרה שהיא מיואשת מהחיים. הם בכלל לא ידעו שהיא ערביה באותה עת. היא שאלה אם הם יכולים לעזור לה,

(סוף בעמוד 9)

...של בלאס

...של התק"ם • למשפט ...לחצים נגד חוקרים

ומות הנאשם למפלגת העבודה

לראשונה בתחילת החדש מאי 1986. בעוד שבלאס נותר במעצר במשך שנה, במסגרת מעצר עד לתום ההליכים, שוחרר אהרוני לאחר זמן קצר מאז נעצר. בלאס הגיש בקשות מספר להשתחרר ממעצרו אולם בתי המשפט – בית המשפט המחוזי בתל־אביב ובית המשפט העליון – אימצו את החלטתו הראשונה של השופט המחוזי אריה אבן־ארי שקבע, כי קיים חשש כי בלאס יעשה ככל יכולתו להשפיע על עדים. כמו־כן קבע השופט אבן־ארי כי במקרים מסויימים, וחומרת העבירה לבדה יכולה לשמש עילה בלעדית לעצור נאשם עד לתום ההליכים. בלאס שוחרר ממעצר רק בשלב סופי של המשפט כאשר עדי התביעה סיימו את עדותם בבית המשפט.

לחצים על החוקרים

החקירה של בלאס פתחה אסכב ללחצים שהופעלו (נגד חוקרים ביד חדש לחקירות הונאה במטה הארצי בראשות תת־ניצב יורם גונן הפריש מטנה לפני חודשים מספר. מתברר כי הצוות הראשון של החקירה בראשות רפ"ק משה פרידמן, החליט לסגור את התיקים נגד בלאס. התיק נועד על־ידי צוות חדש בראשות רפ"ק בועז גוטמן שסיכבע את פרקליט מחוז תל־אביב עו"ד אהרון שור ואת התובעת עו"ד דבורין, כי

(סוף בעמוד 9)

המפכ"ל לעזרא גולדברג: נבדוק אם צעיר הודה ברצח בשל לחץ משטרתי

הצעיר, משה עזריה, מפגר מעכו, נדון למאסר עולם לאחר שהורשע ברצח ישראל נולמן ב־81 • גולדברג, שסייע בעבר לעמוס ברנס: החוקרים שתלו פרטים בהודאה; עזריה חף מפשע

מאת ראובן שפירא

המשטרה איננה מוכנה להתייחס בשלב זה לטענותיו של קצין המשטרה בדימוס, נצ"מ עזרא גולדברג, הטוען בתוכיד מפורש שהכין, כי הצעיר התימהוני משה עזריה מעכו, היושב בכלא כבר כשבע שנים, לאחר שהורשע ברצח הנער ישראל נולמן מחיפה בשנת 1981 ונדון למאסר עולם, הוא חף מפשע.

(סוף בעמוד 9)

משה עזריה

"כשעזריה הודה לא ידעתי אם הוא מבין המשמעות"

הפסיכולוג המשטרתי לשעבר ד"ר ידין: זה הלך מהר, אחרי רבע שעה הוא הודה

מאת ראובן שפירא סופר "הארץ"

הפסיכולוג המשטרתי לשעבר ד"ר צבי ידין, הוא האיש שבנוכחותו התוודה לראשונה התימהוני משה עזריה ברצח הנער ישראל נולמן. ד"ר ידין שוהה עתה בארצות הברית לצורכי עבודת מחקר. אתמול בשיחה טלפונית מיוחדת מבוסטון עם סופר "הארץ" הוא סיפר על הפרשה ועל רגע ההודאה של עזריה ברצח הנער. ההודאה הפתיעה במידה מסויימת גם את הפסיכולוג המשטרתי.

(סוף בעמוד 9)

שוק ההון

נטיה לעליות

מאת יהודה שרוני

בנק ישראל גייס אתמול 60 מיליון שקל בשתי סדרות של אגרות חוב. בשוק המניות היתה המגמה מעורבת, עם נטיה לעליות שערים. גם בשוק האג"ח נטו השערים לעלות. גרעינות הגדולות שמהם סבלו הבנקים בשבוע שעבר, הצטמצמו במקצת, ובבנקים הורגשה נטיה לירידה קלה בריבית על פקדונות שיקליים.

עורך את העמוד: בועז שפירא

סוף שבוע עם הארץ

עמ' ב'1:

לדבר גלאסנוסט באמריקאית
צבי בראל

אלופים באופוזיציה בטחונית
זאב שיף

הטעות של מאיר חת
נחמיה שטרסלר

בקיעים בדיקתן, ברוך השם
גדעון סאמט

עמ' ב'2:

שולץ נגד הזמן
עקיבא אלדר

חרות: המאבק על מס' 2
אילן שחורי

שיחת השבוע עם נג'אח מסעוד, אמה של הפעוטה שאיבדה את עינה מקליע גומי
אורית גלילי

עמ' ב'3:

אריה שחר, האיש שהיה יכול להבריא את קופ"ח
מרדכי ארציאלי

יציאת דרום-אפריקה
יואב קרני

קולות רבים למחאה
לילי גלילי

שמיניסטים מבית-צפאפה ניגשים לבגרות
נילי מנדלר

עמ' ב'4:

מבחר כתבות מ"הניוזוויק" וה"צייט"

עמ' ב'5:

החזבאללה: מיתוס ומציאות מבחר מאמרים ופרשנות

עמ' ב' 6:

בעקבות הפסגה במוסקווה

עמ' ב' 7:

כתב זר
תום שגב

כספת

עמ' ב' 9–8:

תרבות וספרות

עמ' ב' 10:

הטלוויזיה של השבוע
הדה בושס

מזג האוויר

עקב שביתת החזאים לא מתפרסם מזג־האוויר להיום.

שערי הדולר

	שער היציג	השינוי בש"ח
יציג	1.5849	+0.0039
מטבעות	1.8838	+0.0047
שוהר	1.6700	-

שער הסל

יציג	1.7157	-

בגליון זה 34 עמודים בצירוף 48 מוסף העיתון מופיע ב־3 חלקים

הפנים האחרים הארץ חדשות

מתפרסים היום בעמודים

חלק א' 10 – 11

חלק ג' 1 – 12

לגור בכפר-סבא מרפסת מעל כולם

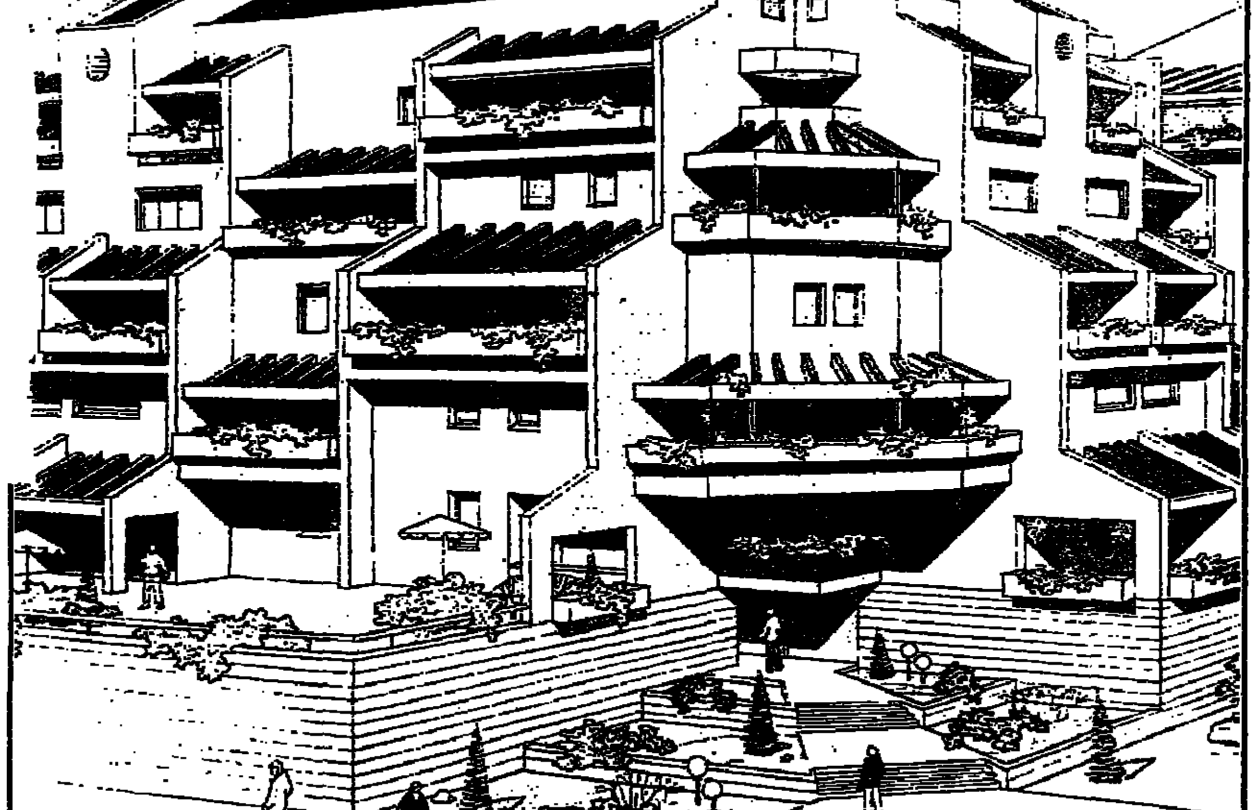

כמו קבונה אלום ב:

• נוה-הדרים, ראשון לציון: דירות 4, 5 חדרים וקוטג'ים.

• נאות-ימים, בת-ים: דירות 4½ חדרים.

• גני-הרצליה, הרצליה הצעירה: קוטג'ים, דירות 4, 5 חדרים ודירות קוטג'

• רמת-השרון: דירות 4 חדרים + חדר על הגג.

פרטים ומכירה:

הצומת • ויצמן 40, כפר-סבא, טל. 20533, 052-441163

אלרם • משרד ראשי, שד' רוטשילד 133 ת"א (ליד כיכר הבימה) טל. 03-203341. פתוח בימים א'-ה' 8.30-18.00, ו' 8.30-13.00

אלרם בית טוב מבית טוב!

120 אלף המהנדסים ואקדמאים ששבתו יום אחד מאיימים לשבות מ־16 ביוני

שיבשו אתמול את העבודה הסדירה במאות מקומות עבודה וימשיכו מהיום בשיבושים ● 1.8% מקרב השובתים הפרו השביתה ● נזקי השביתה נאמדים בסכום של עד כמה מאות מיליוני דולר

מאת זוהר בלומנקרנץ
כתבר "הארץ"

שביתת האזהרה בת היממה של כ־120 אלף המהנדסים, הנדסאים, טכנאים ואקדמאים במדעי הרוח והחברה שיבשה אתמול את העבודה הסדירה במאות מקומות עבודה ברחבי הארץ, אם כי לא נמסר על תקלות יוצאות דופן.

מטרת השביתה היתה לאלץ את האוצר והמעסיקים האחרים להכנס למו"מ על הסכם שכר לשנת 1988–89. לאיגודים השובתים אין הסכם שכר קיבוצי מאז אפריל 78 וכל הנסיונות להדברות לא העלו דבר.

1.8 אחוזים מכלל כ־120 אלף חברי שלושת האיגודים המקצועיים הפרו אתמול את שביתת האזהרה בת היממה והתייצבו במקומות העבודה. ממטה השביתה נמסר אמש, כי מד"ונות מפורטים שהגיעו ממאות מקומות עבודה במהלך יום אתמול עלה, כי השביתה היתה כמעט מלאה. מזכירי שלושת האיגודים המקצועיים הזהירו, כי אם לא תחול התקדמות במשא ומתן עם האוצר יפתחו חבריהם בשביתה כללית ללא הגבלת זמן ב־16 ליוני.

הערכות של הנזק

הערכות לגבי נזקי השביתה בת היממה נעו מכמה עשרות ועד כמה מאות מיליוני דולר. עפ"י הדיווחים שהגיעו למטה השביתה בבניין הוועד הפועל של ההסתדרות הקיפה השביתה את חברת בזק, התעשיה האווירית והצבאית, כל המחלקות הטכניות וההנדסיות של העיריות, המוסדות להשכלה גבוהה, מפעלי חברת העובדים דוגמאת סולל בונה ומפעלים אחרים דוגמאת תדיראן, משרדי הממשלה, מפעלים כימיים כמו: אגן כימיים ופלוטו, מכוני המחקר של מערכת הבטחון, השרות המטאורולוגי וקריית המחקר של הכור הגרעיני.

אתמול בלטו במיוחד השיבושים של עובדי רשות שדות התעופה בנ־תב"ג, ברדיו ובטלוויזיה ובמפעלי תעשיה גדולים דוגמאת התעשיה האווירית. בשעות אחר הצהריים המאוחרות הוציא בית הדין האזורי לעבודה בתל־אביב לבקשת ההנהלה, צו מניעה כנגד עובדי רשות שדות התעופה, בשל לחץ המטוסים הנב־סים שהיה צפוי בהמשך היום. קודם לכן נמסר על שיבושים בתנועת הנוסעים בנתב"ג ובמקום נוצר לע־תים עומס רב מלווה בצעקות וגי־דופים מצד הציבור. זאת לאור שמערכות דוגמת מערכת המיון האוטומטית של המזוודות לא פעלה. נוצרו עיכובים ונגרמו איחורים במועדי המראות מטוסים עד כדי מחצית השעה מהזמן המתוכנן. העבודה נעשתה באופן ידני וגזלה זמן מעבר למקובל.

מהתעשיה האווירית נמסר את־מול, כי רק כמחצית מכח האדם אשר לא נימנה על שלושת האיגו־דים המקצועיים, הגיע לעבודה. משמרות של ועד העובדים ניצבו בשעות הבוקר בשערי הכניסה למפעלי התע"א, כדי לפקח שבין המתייצבים לעבודה אין "מפירי שביתה".

שיבושים מהיום

מהיום ובמשך שבועיים רצו־פים ינקטו המהנדסים, ההנדסאים, הטכנא־ים והאקדמאים במדעי הרוח והח־ברה בשלושה סוגי מבצעים:

- אי קבלת קהל ואי קיום קשר עם גורמי חוץ.
- אי קיום ישיבות עבודה.
- אי חתימה על מסמכים או רישיונות.

לדברי מזכירי שלושת האיגודים המקצועיים הוכיחו העובדים בשביתה אתמול, כי הם רציניים ביחס לכוונותיהם המוצהרות וכי אם לא תחול התקדמות במו"מ יגרם למשק נזק גדול יותר.

פקיד בכיר בפנטגון: הבריונים של איפא"ק פוגעים באינטרס של ישראל

מאת צבי בראל
שליח "הארץ" בארה"ב

ואשינגטון (מיוחד ל"הארץ"). פקיד בכיר בפנטגון סבור שעל ישראל לנתק קשריה עם השדולה איפא"ק לשכור תחתיה שירותיו של משרד יחסי ציבור ולשים קץ למצב בו "בריוניה של איפא"ק פוגעים באינטרסים של ישראל".

בטון חריף ובלשון שכמעט אינה נשמעת מפי פקידים אמריקאיים, אמר הפקיד כי האיומים, הלחץ ומסעי ההכפשה שמנהלים נציגי איפא"ק נגד הפנטגון, גורמים לכך שפקידים בדרג בינוני ומעלה "מחליטים לעשות דווקא" ולעבוד לפי הספר.

בעיקר ציין הפקיד את הלחץ המופעל מצד איפא"ק בנושא טילי "חץ". "אנו עושים כל מאמץ כדי להביא לאישור מהיר של הפרויקט", אמר הפקיד. "ועדה מיוחדת בודקת אם טילים אלה אינם מפרים את ההסכם האוסר בניית טילים נגד טי־לים (עליו חתמו ברה"מ וארה"ב בשנת 1972) וההליך כולו עובר ללא תקלות. אולם את איפא"ק אין זה מספק ונציגיה מפעילים חברי קונגרס ולחצים אחרים השולחים עשרות פניות ומכתבים הגורמים לאנשים כאן תחושה רעה וכעס, ויוצרים אווירה לא בריאה".

הפקיד הבכיר הוסיף: "אנחנו איננו פקידים ישראלים ואנו רואים קודם כל את האינטרס האמריקאי. לפיכך איננו יכולים לראות בנציגיה של איפא"ק פטריוטים אמריקאים.

הסברנו את הקשיים שאיפא"ק מערימה לנציגים ישראלים ובכמה מקרים הצלחנו לבלום את מתקפותיהם".

במקרים אחרים, אמר הפקיד מבלי לפרט, מכשילים נציגי איפא"ק פעו־לות של הפנטגון העשויה לעזור לישראל, אולם אין כל נציג ישראלי שיוכל להעמידם על כך או אף לב־דוק את פעילותם.

הפקיד רמז כי הפחתת עלותם של מטוסי אף־16 לישראל, באמצעות איחויבה בהוצאות פיתוח המטוס, היתה פעולה יזומה של הפנטגון כחלק מהפיצוי על מטוס הלביא, אולם עד כה לא אשרה החוקיקה בקונגרס בנושא זה משום שנציגי איפא"ק פעלו באורח בלתי יעיל, שפגע בהליך כולו.

נציגי איפא"ק מצידם מאשימים נציגים ישראליים בחוסר יעילות בנושא זה. לדבריהם, הציגה ישראל דרישה גבוהה מדי שלא יכלה להתקבל, ומשום כך נדחתה על הסף – גם בידי ידידי ישראל בקונגרס.

פרס: לפי הסקרים האחרונים יש שינוי משמעותי בתמיכה בעבודה

השינוי נובע מהרגיעה בשטחים, פסגת מוסקווה, ופעולת ההסברה

מאת אילן שחורי
כתב "הארץ" לענייני מפלגות

יו"ר מפלגת העבודה, מ"מ ראש הממשלה שמעון פרס, הודיע אתמול בישיבת לשכת המפלגת העבודה, כי סקרים, שנערכו בימים האחרונים בציבור, הוכיחו שינוי משמעותי באחוז התמיכה במפלגת העבודה. לשכת המפלגה שהתכנסה לדיון בנושאי הבריאות, שינתה את תקנון המפלגה וקבעה כי לקראת הסיבוב השני בבחירות הפנימיות במפלגה יהיה רשאי כל חבר מרכז לסמן בטופס הבחירה עד 10 שמות. בנושא הבריאותי הוחלט כי יש להפקיע מידי שר האוצר את הטיפול הכלכלי במשבר הבריאות.

החלטתה של לשכת המפלגה בדבר שינוי התקנון מחייבת כינוס מרכז העבודה, עד לפני ה־15 ביוני. את הצעת השינוי העלה הח"כ לשעבר מיכאל בר זוהר, ויתכן כי בישיבת מרכז נוספת זו, יודיע פרס על שיבוצם של חמשת משוריינ־י המפלגה. יצחק נבון, יצחק רבין, שלמה הלל, עוזי ברעם וישראל קיסר.

בפתיחת ישיבת הלשכה אמר פרס כי כמה גורמים הביאו בשבועיים האחרונים לשינוי מעמדה של מפלגת העבודה בציבור: המצב בשטחים שהחל להירגע, פסגת מוס־קווה, ופעולת ההסברה המפלגתית.

ארנס ושאקי שוחחו; המפד"ל אולי תתמוך בליכוד בנושא הבחירות

מאת אילן שחורי

ח"כ אבנר שאקי, ראש רשימת המפד"ל בבחירות לכנסת, נועד אתמול לשיחה עם השר משה ארנס יו"ר מטה הבחירות בליכוד סביב נושא תמיכת המפד"ל ביוזמת מפלגת העבודה לדחיית הבחירות לעיריות. בפגישה הועלתה אפשרות כי בתנאים מסויימים עשויה המפד"ל לתמוך בנושא זה בליכוד.

הפגישה נקבעה בהמשך לפגישת נציגי הסיעות הדתיות בכנסת עם ראש הממשלה יצחק שמיר בתחילת השבוע בו ביקש כי יסוגו מתמיכתם במפלגת העבודה. אתמול בפגישה בין שאקי וארנס דנו השניים באילו תנאים [...] המפד"ל את עמדתה.

[...]גישה אמר השר ארנס כי [...]ישה טובה והושגה בה [...]רבה. הוא הדגיש כי דרושות עוד מספר התייעצויות לפני שניתן יהיה לקבוע כי הליכוד יצליח למנוע את יוזמתה של מפלגת העבודה.

בימים האחרונים החלו בליכוד לדון ביוזמה לשינוי שיטת הבחירות בכנסת, כחלק מהלחץ על המפלגות הדתיות התומכות ביוזמה, להסיר את תמיכתם במפלגת העבודה סביב ענין דחיית הבחירות לעיריות.

אברך נורה למות

(סוף מעמוד 1)

הם שאלו אותה בתשובה איזה עזרה היא צריכה, אבל עוד לפני שהם גמרו לענות לה, תוך כדי הדיבור ממש, היא הוציאה את הנשק וירתה בהם".

טרמפ של קצין הבטחון

אליעזר שלזינגר נפגע מחמישה כדורים ומת במקום. חברו נמלט מהמקום, שהוא משמיע קריאות הצילו. גם לעברו נורו שלוש יריות. תושבי מגדלי וולפסון, שכונת המגורים הסמוכה למקום, שמעו את היריות והצעקות והזעיקו את ה־משטרה. גם חנן ליברמן, קצין בטחון של האוניברסיטה העברית, הרחוקה מהמקום כמה מאות מטרים, שמע את היריות ויצא ברכבו לכיוון גן סאקר. הערביה, שיצאה בינתיים מהגן, ביקשה לעצור טרמפ. הרכב הראשון שעצר לידה היה רכבו של קצין הבטחון מהאוניברסיטה והיא עלתה עליו. ברכב היה מכשיר קשר והבחורה סברה כי עלתה על רכב של איש משטרה. קולות מכשיר הקשר, והאמונה כי היא נמצאת עתה ברכב משטרתי, גרמו לבחורה להו־דות במעשה, ולמסור לידיו האקדח. איש הבטחון נטל ממנה האקדח והסיע אותה הישר לת[...] המשטרה במגרש הרוסים.

ליברמן מסר אתמול לשוטר [...] סבר תחילה, שהנערה [...] בצידי הדרך הותקפה בידיה [...] לא שיער כי היא הרוצחת. ה[...] עוד כי בדרך הבחין בתלמיד ישיבה מנופף בידיו וכי כאשר עצר לידו, סיפר לו הנער, כי ירו עליו.

כאמור חוקרת המשטרה במספר כיוונים, אולם עדיפות מה ניתנת לכיוון הלאומי. לפני כשנה נרצ־חה, ככל הנראה על ידי יהודים, בית משפחתה הנערה, והשורה ברצח. הדבר היה בתקופה שבה ניהל מאיר כהנא מסע נגד מגורי ערבים בשכונה יהודית שבה התגוררה משפחת הנערה.

ראיתי שמעתי

בגין ברך ראשון

שיחת הטלפון הראשונה שה־גיעה ללשכתו של ראש הממש־לה, יצחק שמיר, כדי לברכו על היבחרו בשלישית כמועמד הליכוד לראשות הממשלה, הי־תה של מנחם בגין. אתמול, בשעות הבוקר המוקדמות התק־שר ראש הממשלה לשעבר, בירך את שמיר בחמימות ואיחל לו הצלחה רבה.

אילן שחורי

קולק יחרים את קבלת הפנים של הקונסול האיטלקי

ראש עיריית ירושלים טדי קולק ובכירי העירייה לא ישתתפו בקבלת הפנים לרגל היום הלאומי האיטלקי, שתערך ביום ראשון הקרוב על־ידי הקונסול הכללי האיטלקי ביר־ושלים, רינו סלארי. קולק החליט לנקוט בצעד זה כמחאה על קיום מסיבות נפרדות ליהו־דים וערבים. "בקיום קבלות פנים נפרדות ליהודים וערבים, נוקטת הקונסוליה למעשה במ־דיניות של אפרטהייד ואין לעבור על המעשה לסדר היום מבחינה ציבורית", נאמר בהוד־עה רשמית.

נדב שרגאי

* * *

שגריר איטליה בישראל, אל־ברטו ליאנצ'יני חגג כבר אתמול את יום חגה הלאומי של ארצו. לביתו ברמת־גן הגיעו השרים עזר ויצמן ואברהם שריר, מפקד חיל־האויר, אבי־הו בן נון, שגרירים, נספחים צבאיים ואנשי עסקים. כ־600 איש סבבו במקום וכרסמו חטי־פים איטלקיים.

עוד אין בחירות – כבר יש תלונות

תלונות ראשונות החלו להת־קבל אצל ועדת הבחירות המרכ־זית. נושא אחת מהן, היא מודעה שפירסמה מפ"ם בעיתונות, ובה דיוקנו של שר האוצר, משה נסים, תחת הכותרת "נסים תוריד את החיוך הזה מעל פניך, הרפואה הציבורית מתמוטטת". איש מפלגתו של נסים, רפאל הצבי, חבר בוועדת הבחירות המרכזית, הגיש אתמול תלונה ראשונה ליו"ר הוועדה, השופט אליעזר גולדברג, בטענה שמ־פ"ם הפרה בפרסום המודעה את ההסכם הסיעתי שנחתם לפני ארבע שנים, להנהיג תעמולת בחירות הולמת.

אילן שחורי

במקום רנטגן – סינון

משלוח המזון הענקי שנשלח על־ידי ממשלת עיראק לפליטי השטחים באמצעות סוכנות הס־עד והתעסוקה של האו"ם (אונ־ר"א), ממשיך לעורר בעיות. לפני שבוע פורסם שחלק גדול מקופסאות השימורים שנכללו בו היו מקולקלות. בשבוע שעבר הודיעו שלטונות המכ־סים לנציגי אונר"א בארץ, שיש לסנן את כל מטען הקמח שנכלל במשלוח. מי שיעבור בימים אלה במטה אונר"א בש־כונת שיח' ג'ראח בירושלים, יוכל לראות 17 פועלים ערבים מקומיים, מסננים מטען של 493 טון קמח, ושבים אורזים אותו כדי להבטיח שאין בו "גו־פים זרים". אגב, אונר"א לא נדרש לממן את מבצע הסינון.

אודי ניר

בן אהרון מדבר על ההתקוממות

יצחק בן אהרון, בן ה־82, קיבל השבוע תואר דוקטור כבוד מטעם אוניברסיטת תל־אביב. בקרוב ייצא לאור קובץ של ראיונות שנערכו עמו בשנים האחרונות.

יצחק בן אהרון: קובץ ראיונות

הקובץ (בהוצאת הקיבוץ המ־אוחד) פותח בדברי מחאה על התגובה להתקוממות הפלס־טינאית, הסברים לרעיון הנסיגה החד־צדדית שהעלה אחרי מלח־מת ששת הימים, דברים על מחיר הכיבוש בחברה הישר־אלית, על הקיבוץ – ועוד. עוד הוסיף אחרית דבר נסים קלד־רון.

לראשונה תצוגה עם דוגמניות פריסאיות

האופנאית הוותיקה מרי לי־אין קארוזו (80), תקיים כאן בתחילת השבוע שלוש תצוגות מבית האופנה הפאריסאי שלה. מדאם קארוזו שייכת לגוואדריה ההיסטורית של האופנה העלית בפאריס. בני דורה הגדולים, קוקו שאנל, כריסטיאן דיור, פייר באלמן וניבה ריצ'י כבר מזמן אינם בחיים, על אף שבתי האופנה ותעשיית הבשמים והת־מרוקים שלהם משגשגים גם כיום.

אוסף הקיץ יוצג בעזרת שש דוגמניות מפאריס יחד עם דוג־מניות ישראליות, בימים א' וב' במלון הילטון בתל־אביב. והיוזמה משותפת של חברת התעופה "אייר פרנס", מלון הילטון וארגון ויצ"ו. ההכנסות ממכירת הכרטיסים הן לטובת מרפאות חוץ לילודות בבית־החולים תל־השומר.

שולה קיסרי

אדם חובק פלטינה

מסתבר שלהדיר הזולות זמ־עיצות יש כח קניה מרשים. הזמר אדם, שדרכו מרופדת בעזרת "צוהיגות", זכה אתמול לתקליט פלטינה (40 אלף עות־קים) על תקליט הבכורה שלו "סוף". בטקס, שערכה לכבוד המוזיע חברת הד ארצי במסעדת "שבליה", נמסר כי תקליט הו"ג כבר בדרך.

רני בלושטיין

בעריכת עידית רוזנבלום

שיחת היום / גדעון אלון

עם אלכס מילנר, מנכ"ל קבוצת הקשר של תדיראן, העומד בראש הפרוייקט למערכות קשר טקטיות על הזכייה במיכרז לאספקת מכשירי קשר לצבא ארה"ב

המוח יהיה בישראל, הידיים תהיינה בארה"ב

מה ההסבר לכך שבמשך שנים רבות מנעו מכם להיכנס לפרוייקטים כאלה בצבא ארה"ב משום שחששו שתהיו שותפים לסודות בטחוניים, ואילו עכשיו זכיתם במכרז?

הסבר פשוט. המכשיר הזה נמצא בפיתוח בצבא ארה"ב זה 11 שנים. מסיבות שונות הם נכשלו בפיתוחו. דבר זה יצר פער בתנ־סיעות של צבא ארה"ב ונוצר מצב שהצבא האמריקאי פיגר בת־חום הקשר. אני מחזיק בידי גליון של עתון "הארץ" מיוני 1977, בו מדווח שפקידי הפנטגון אסרו על שיתופן של חברות ישראליות בפרוייקט הזה. במשך שנים הצענו את הפיתוח הישראלי של מכשיר הקשר הזה לצבא האמריקאי, אולם נענינו בשלילה. רק עכשיו, בעקבות פרסום המכרז על מכשיר הקשר העתידי של צבא ארה"ב, פנו אלינו מפעלים גדולים, ביניהם חברת "ג'נרל דיינמיקס", שרצו להיכנס לשוק תוך התבס־סות על המכשיר שלנו, והציעו לנו להצטרף.

במה יחודו של מכשיר הקשר תוצרת ישראל, שהקדימו אותו על מכשירי קשר שהוצעו ע"י חברות ענק בתחום ה־אלקטרוניקה?

יחודו בביצועים שלו ובכך שהוא נמצא בשימוש מבצעי בצה"ל. כלומר אנחנו הראשונים בעולם שהכנסנו אותו לייצור שוטף. הוכחנו שהאמינות וה־ביצועים של המכשיר גבוהים ביותר, רמת הצפנת המידע שלו גבוהה, והדגם החדש של המכשיר מסוגל להעביר לא רק דיבורים בקשר, אלא גם חומר בין מחשבים וכן תמונות. יש לו יכולת לחמוק מהפרעות חסימות של האויב. הצלחנו להוכיח את כל התכונות הללו של המכשיר באופן מעשי ותיאורטי בפני הבודקים האמ־ריקאים. צוות משוחד של 100 בו־חנים מצבא ארה"ב בדק את המכשירים בעזרת 40 מערכות של ספרים טכניים, ב־14 עותקים כל אחת, שהועברו במטוס שלם לצבא היבשה.

בעקבות רכישת המכשיר ע"י צבא ארה"ב, יש סיכוי שגם צבאות אחרים ירכשוהו?

בהחלט. העובדה שהמכשיר הזה נבחר ע"י צבא ארה"ב עשויה לשמש מנוף שיווקי אדיר. יש צבאות רבים שציפו לראות מה תהיה החלטת ארה"ב. עכשיו, כשנתקבלה ההחלטה, אני מעריך שמפקדי צבאות רבים יאמרו, אם ארה"ב העדיפה אפילו בדיקות יסו־דיות את המכשיר הזה, אין שום סיבה שאנו לא נרכוש אותו.

יש לך הערכה כמה מכשירי קשר כאלה עשויים להירכש ע"י צבאות שונים בכל העולם?

היום מצויים בעולם המערבי כמיליון מכשירי קשר מסוג זה, שצריך להחליפם במכשיר מת־קדם. בארה"ב בלבד מדובר על קליטת כחצי מיליון מכשירים ע"י הצבא האמריקאי. זה יכול לפתוח בפנינו שוק בעל פוטנציאל אדיר, משום שמדובר בהחלפת דור שלם של ציוד, דבר הנעשה פעם ב־10–20 שנה.

האם הגיעו אליכם כבר פניות מצבאות נוספים המעוניינים במכשיר הקשר הישראלי?

כבר סיפקנו את המכשיר הזה לכמה מדינות בדרום אמריקה שאינני יכול לנקוב בשמן, אבל הדבר נעשה לפני הזכייה במכרז.

מנכ"ל "תדיראן", יגאל נאמן, אמר שלשום שבשלוש השנים הקרובות לא תזכה החברה לשום הכנסות מהעיסקה. מדוע?

קודם כל עלינו להתאים את המכשיר שלנו לדרישות של צבא ארה"ב. זהו תהליך שיימשך כ־22 חודשים. לאחר מכן, במשך כשנה, נצטרך לבדוק שהמכשירים עוב־דים כמו שצריך. רק אחרי שלוש שנים יתחיל קו הייצור לעבוד, כלומר חצי שנה מאוחר יותר נת־חיל לראות את הפירות.

על פי ההסכם ייוצרו ה־מכשירים במפעלים שיוקמו במי־לוחידה. האם אין חשש שהדבר עלול לעודד ישראלים לרדת מהארץ?

אנחנו נעשה כל מאמץ שזה לא יקרה. יש לזכור שכל נושא הפי־תוח של הפרוייקט יימשך בארץ, ואני מניח שבמשך הזמן יוכנסו במכשיר שכלולים רבים. נכון שהייצור יהיה בארצות הברית, אבל על פי תכנון ישראלי. במשפט אחד אפשר לומר שהמוח יישאר בארץ, אבל הידיים יהיו בארה"ב.

כשהשפה היא
יצחק שניאור החי

הפועל תל־אביב האגודה
המאמן יצחק שניאור
מהמצוינים בחוף גורדון
וכמו כן

יצחק שניאור

בעשרות שנות פעילותו הן כשחקן והן כמאמן מסמל יצחק שניאור. את היפה שבתרבות הגוף והנפש בן למשפחות נפילים בספורט הישראלי שפרצו מוסכמות והנחילו נצחונות לאמת־המידה הטהורה שאין בה שררה ורדיפה אחרי הבצע

דור שכבש לו אהדה בקרב טובים ויקרים שיודעים להוקיר ולכבד את צניעותו ואהבתו לאגודה ולמשחק הכדורגל

יצחק שניאור, לך בדרכך שאינה מתפשרת ורמזורי עקשנותך המאירים תקווה יאירו לך פנים

אל על

	טמפ' מינימום	טמפ' מקסי'
אמסטרדם	12	18
אתונה	18	26
בוקרשט	–	–
בריסל	10	14
וינה	12	18
דבלין	10	19
לונדון	13	19
ליסבון	16	25
מדריד	13	30
ניו־יורק	19	32
פאריס	14	17
פרנקפורט	11	18
ציריך	–	–
קהיר	20	36
קופנהאגן	10	19
רומא	18	26
שטוקהולם	11	14

היום אין תחזית בגלל שביתת החזאים

ELAL אל על

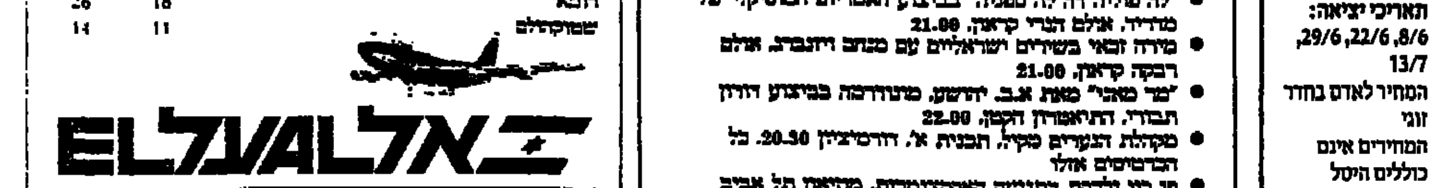

יומן פסטיבל ישראל

אמש בתיאטרון / מיכאל הנדלזלץ

"דיבוק" כפשוטו

התיאטרון הלאומי "הבימה" מעלה את "הדיבוק" מאת ש. אנסקי. תרגום: ח.נ. ביאליק. עיבוד ובימוי: אנדז'י וידה. עיבוד לשוני: יוסף בר יוסף וחנן שניר. תפאורה ותלבושות: כריסטינה זכווטוביץ'. מוסיקה: זיגמונט קונייצ'ני. בתפקידים הראשיים: גאוה זיו ועודד תאומי.

אנדז'י וידה ביים הצגה אסטטית מאוד, יפה מאוד, נאיבית במידה לא מעטה, הייתי אומר כמעט נוצרית, של מחזה שהיה לאחד המי־תוסים של התיאטרון העברי היהודי. העלילה על הדיבוק, שהוא נשמת החתן המת הנכנסת בגופת הכלה, מסופרת כפשוטה, תוך שימוש באפקטים מלודרמטיים והדגשת אלמנטים של אהבתנא קר־מית (מגומגת באופן קיצוני בביצוע, עד כדי סיכון הישגיה). דווקא הפשטות, הנטולה הצטעצעויות ומיסטיקה – המתבוננת על האלמנ־טים היהודיים בה בסקרנות כמעט פולקלוריסטית – מעניקה להצגה את עוצמתה, ומדגישה את רבדיה הפסיכולוגיים. זוהי הצגה שאיננה חוששת להיות נאיבית ולא יהודית ולא חרשנית, ובכך יופיה בעיני.

אין ספק שבהצגה זו יש "לאה". גאוה זיו, בתפקיד ראשון על במה מקצועית, מרתקת ביופיה, בפשטות משחקה, וגם באומץ ובעוצמה להתמודד עם גילום הדיבוק בישירות, כשהיא כאילו אינה חוששת ממיתוס רובינא. אין ספק שיש במשחקה עוד הרבה בוסר, ואין זה הוגן למדוד אותה על פי זכרון רובינא, אבל היא בעיני תגלית של כשרון אמיתי.

עודד תאומי, בתפקיד הצדיק ממירופול, מרשים דווקא בריכות של משחקו, חבל שהוא לוחץ מאוד על קולו ומאמץ בחלק מן הזמן היגוי "זקן". דברים אלה פוגמים בהישגו המשחקי.

הדבר העצוב הוא שכל אלמנט שיש בו ניחוח של "הבימה" של ימים עברו בהצגה זו מפריע לה, ואולי ויידה פשוט לא יכול היה להיות רגיש או קשוב לאלמנט זה. לזכותו של יובל זמיר יאמר שהוא מצליח ליצור רגע מרגש גם במסגרת האתנחתות הקומיות הבעיר־תיות, בתפקיד החתן הגרוטסקי. זהו בעיני הישג של תיאטרון פשוט, יפה (עיצוב כריסטינה זכווטוביץ') ועל אף פגמים ובעיות, לרגעים גם מאוד מרגש.

מחול / נתן מישורי

חושפות הנוף

"מגנד" – עבודה בתנועה במעלה הר ציון, שנוצרה על ידי ממור איטור, רמה קיצבי ובתי פיה. מוסיקה: רוני פורת. תפאורה: עמירם כסטי.

כבמוסים דדגלים, סיפטו, השתרכו, השתרעו ודילגו 10 ארזומות לבוש במעלה גבעה וזרעת אבנים ודלת איזוב. בחוכמה ובצניעות כלפי גדולת הנוף הסובב אותן, הן השיגו בתנועות ובצורות ורמזות לאיטן, מטרה שלשמה אכן כדאי היה לבוא: זהו, כמודע, לא היתה חיזיון כוריאוגרפי גדיר. המתנועעות נטעו אותנו בנוף שהביט בנו באלפי עיניים והביאונו להתייחד עם שפע צורותיו, תומריו וגווניו, הקבועים לכאורה. והן גם שבזכותן חזינו ב"כוריאוגרפיה" הנגדית הנרירה של רועה וכבשיו, הנעים בהבנה הדדית ובמערכים מרתקים, שכל כוראוגרף היה גא לחתום שמו עליהם. חושפות נוף ירושלמי אלה, ראויות לברכה, והזמנתן, לאימוץ.

"הרציף" – כוראוגרפיה מאת הלגה לנגן. מוסיקה: מקס שטיינר. בביצוע: האנסמבל ירושלים, להקת מחול, בתחנת הרכבת הישנה בירושלים.

פרס לאי שליטה בתנועת הקהל במבוא, שלא הכל יכלו לצפות בו כראוי, הגישה הלגה לנגן בביצוע המצויין של 5 רקדניות רק־דנים, מופע שהיה מאלף ביותר מבחינת השילוב בין תנועות מחול לתנועות יומיום, וביחוד מבחינת השילוב של מחול, וידיאו, פרס והתחנה עצמה. השילוב לא היה סתמי. הוידיאו, והפרס, הראו בעיקר מציאות, בו בזמן שהמחוללים הציגו את שבדמיון – מאוויים ותקוות.

עם זאת, לא לגמרי מובן כיצד מסכת המשיכות והדחיות בין נשים וגברים, במסגרת התרבותית האירופית של שנות ה־30 המזרחיקות, מתפתחות למשא אנטי־גברי חריף, בו נחשף עם הגברים כנגבים, כאנסים וכרוצחים, שהנשים המסכנות מצליחות להינצל מפגו רק הודות לבואה של רכבת אמיתית.

ההסתייגות המסויימת מן הנושא והמשתמש המליים, שאיכותם נופלת לעתים מן השיאים הבהולים החזקים, אינה מורידה הרבה מערכו המאלף של המופע ומן הביצוע המצויין.

היום בפסטיבל

- אמיר אוריאן בביצוע מלני האופרה של מרנקפורט. בניצוח גארי ברטיני. בנייני האומה. 14.30
- מו קיי ולהקת התנועה האקספרסיוניסטית. מוזיאון תל אביב 14.30
- "צור וירושלים" בבימויו של יוסי יזרעאלי בשיתוף פעולה של הבימה ובית צבי. הבימרתף. 14.30
- מאקו דה לוסיה. אמפיתיאטרון צמח. 22.00 מיצגי שבת בפסטיבל
- "אותלו" בביצוע בית האופרה של פרנקפורט בניהולו של גארי ברטיני, תיאטרון ירושלים. 20.45. כל הכרטיסים אזלו
- "לה מולה דה לה מנכה" בביצוע האנסמבל המוסיקלי של מדריד. אולם הנרי קראון. 21.00
- מירה זכאי בשירים ישראליים עם מנחם ויזנברג. אולם רבקה קראון. 21.00
- "מר מאני" מאת א.ב. יהושע, בבימוי ... תבורי. התיאטרון הקמרי. 22.00
- מקהלת הנערים מקיה, תכנית א'. ווהרמיצהן. 20.30. כל הכרטיסים אזלו
- מו קיי ולהקת התנועה האקספרסיוניסטית. מוזיאון תל אביב 22.00
- הליצן ג'יאנגו אדוארדס. אמפיתיאטרון זוהר. 21.00
- "צור וירושלים". הבימרתף. 20.30
- "פרופסור ברנהרדי". בביצוע תיאטרון הרייכן מווינה. בבר־כנית. עם תרגום סימולטני. תיאטרון חיפה. 21.00
- רבקות כרמינה. תכנית ב'. אודיטוריום חיפה. 20.30
- סדנא עם מו קיי במרכז ביכורי העתים. 11.00

דחפון
שרות מודעות טלפוני של דחף
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

לאמנון ברוכיאל

משתתפים באבלך במות

אביך ז"ל

הנהלת תדיראן

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של

יובל דולב

בנם של חברנו וילי וגרטי שטרן

ההלויה תתקיים היום יום ו' (3.6.88), י"ח בסיון תשמ"ח בשעה 14.00 בבית העלמין של חפציבה

יוצאים מהבניסה למשק

הסעה מאורגנת כתחנת רכבת צפון תל־אביב בשעה 11.00

המשפחה
ובית חפציבה

Hotel Waldhaus Dolder Zürich

Your preffered-hotel in Zurich, surrounded by parks and woods. All rooms with kitchenette, balcony, radio, TV, marvellous view. Swimming pool, sauna, solarium, massage, restaurants, snack-bar, shopping area, transportation to the city. Moderate prices. 10% reduction on room rate for Israel residents. (paying cash)
The traditional hotel for Israelis in Zurich.
Kurhausstrasse 20 CH–8030 Zurich
Telefon 0041/1/251 93 60
Telex 816 460
Telefax 0041/1/251 00 29

Melia
חברת התיירות השלישית בגודלה בעולם
טיולים
הכי מאורגנים
ספרד, פורטוגל, גיברלטר טנג'יר
בקוסטה דל סול

19 יום (18 לילות)
שותי קרקע: $1190
כרטיס טיסה: $474
תאריכי יציאה:
29/6, 22/6, 8/6
13/7
המחיר לאדם בחדר זוגי
המחירים אינם כוללים היטל שרותים מיובאים ומע"מ.
פרטים אצל כל סוכני הנסיעות בארץ
מליה
מילה של מליה

על גיסתי ודודתנו היקרה

רחל מוגרבי

כי איננה

חנה (אג'ני) מוגרבי
שלמה ת. מוגרבי
לאה חכמי
רבקה מוגרבי
לאה יודקובסקי
שלמה י. מוגרבי
נתן מוגרבי
לולה וייס
ובני ביתם

צה"ל ביקש: "תוספת אינתיפאדה" – 450 מיליון ד'; האוצר: זה מוגזם

מנכ"ל משרד הבטחון והיועץ הכספי לרמטכ"ל נועדו עם אנשי האוצר להסביר את הבקשה

מאת ראובן פדהצור
סופרו הצבאי של "הארץ"

מנכ"ל משרד הבטחון, דוד עברי, והיועץ הכספי לרמטכ"ל, תת-אלוף ראובן הרשקו, נועדו לפגישות עם אנשי האוצר, ובהן הסבירו את בקשת מערכת הבטחון לתוספת של כ-450 מיליון דולר לתקציב הבטחון. התוספת נועדה לכסות את ההוצאות הנובעות מהפעילות הצבאית בשטחים לדיכוי האינתיפאדה.

לפי שעה, אין נטיה באוצר להיענות לבקשת מערכת הבטחון. גורמים באוצר טוענים כי בכל מקרה הסכום מוגזם, ובפועל לא נדרש משרד הבטחון להוצאות כה גדולות בגין האינתיפאדה.

ככל הנראה, ייפגשו בקרוב שרי הבטחון והאוצר ללבן נושא זה. במערכת הבטחון אומרים כי אם לא יפצה האוצר את צה"ל, ולא יוסיף סכום ניכר לתקציב הבטחון, הדבר עלול לפגוע בתוכניות ההצטיידות של צה"ל.

לפי שעה, מוקצים הכספים הדרושים לפעילות בשטחים מתקציב הבטחון, אך בתוך זמן קצר עלול להיווצר מצב שתהיה בעיה לתקצב פרוייקטים שהכספים המיועדים להם הועברו לסעיף האינתיפאדה.

מתנחלי חבל עזה הקימו עמותה לשקם בית הכנסת העתיק בעיר

עלות השיפוץ – מיליון דולר ● צה"ל לא מתערב

מאת איתן רבין

המתיישבים היהודיים בגוש קטיף הקימו לפני שבועיים עמותה, שמטרתה – לשקם את בית הכנסת העתיק בנמל עזה.

העמותה היא חשאית, בגלל התנגדות משרד הבטחון לנוכחות יהודית בתוככי עזה, ורשימת חבריה אינה ניתנת לפי שעה לפרסום.

יו"ר העמותה הוא ראובן רוזנבלט, שהיה ראש מועצת ישובי גוש קטיף, וחברים בה אישי ציבור, ובהם אדם בעל מעמד ציבורי ממלכתי, שהסכים להצטרף בתנאי ששמו לא יפורסם.

מקורות בגוש קטיף מסרו אתמול ל"הארץ", כי עד כה גוייסו אלפי דולרים, והמגמה היא לגייס עד מיליון דולר – עלות השיפוצים של בית הכנסת.

עוד נודע, כי צה"ל קיבל דיווח על הקמת העמותה, אך לפי שעה אינו מתערב.

המתיישבים היהודיים מתפללים בבית הכנסת בכל ראש חודש.

בלומברג מונה מנכ"ל בנק טפחות

שיפור ברווחיות הבנק ברבעון הראשון של 1988

מאת אריה לביא

דוד בלומברג, איש הצוות הבכיר של בנק המזרחי, מונה אתמול למנכ"ל החדש של בנק טפחות במקום משה מן – שנאלץ לפרוש מתפקידו שנה טרם יציאתו לגמלאות עקב תביעת בנק ישראל.

בנק טפחות פירסם אתמול מאזן לרבעון הראשון של 1988, ממנו עולה כי נרשם שיפור ברווחיותו. הרווח הנקי גדל ל-3.3 מיליון שקל, לעומת 2.9 מיליון בשנה הקודמת. השיפור ברווחיות התאפשר בזכות רווח – בסך 385 אלף שקל – שלא במהלך העסקים הרגיל של הבנק. אלמלא רווח זה, היה מצביע הבנק על ירידה ברווחיות, שכן הכנסותיו האחרות בתקופה זו ירדו לעומת הרבעון המקביל בשנת 1987.

מזכ"ל מפ"ם גרנות: אינני 'רץ' לכנסת; צבן – כנראה יהיה ראש הרשימה, במקומו

יאיר צבן

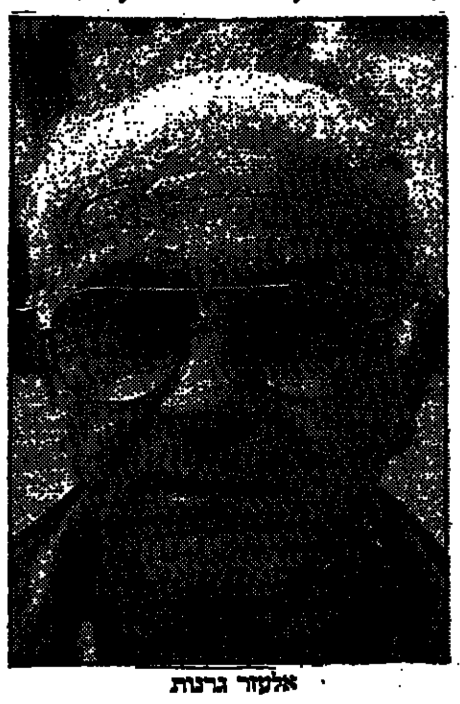

אלעזר גרנות

מאת אילן שחורי
סופר "הארץ" לענייני מפלגות

מזכ"ל מפ"ם, אלעזר גרנות, הודיע אמש במפתיע בישיבת ריכוז מפ"ם, כי לא יציג את מועמדותו לרשימת מפ"ם בבחירות הקרובות לכנסת.

גרנות נימק את הצעד ברצונו להתרכז אחרי הבחירות בשיקום המפלגה בתפקיד מזכ"ל התנועה. על תפקיד זה ינסה להתמודד לתקופת כהונה נוספת.

סופר "הארץ" מציין כי פרישתו של גרנות מהמרוץ במפ"ם עשויה להציב בראש הרשימה לכנסת את ח"כ יאיר צבן, הזוכה לאהדה גדולה במפלגה ובציבור.

בחודשים שחלפו היתה הערכה בתוך מפ"ם עצמה, כי אילו היתה התמודדות בין צבן לגרנות על ראשות רשימת מפ"ם לכנסת, היה צבן זוכה בה ברוב גדול.

קבוצת אברהם פורז ניצחה בבחירות למזכירות שינוי

גברו סיכוייו להתמנות לנציג השני של שינוי ברשימת המרכז

מאת אילן שחורי
סופר "הארץ" לענייני מפלגות

בבחירות שהיו אתמול למזכירות תנועת שינוי, ניצחה קבוצתו של עו"ד אברהם פורז. הניצחון לו יתרון משמעותי בהתמודדות על בחירת הנציג השני של שינוי שישובץ ברשימת מפלגת המרכז לכנסת.

בשינוי מתמודדים כעת 4 מועמדים על המקום השני בתנועה, עקב פרישתו של ח"כ מרדכי וירשובסקי. [illegible] גם הח"כ לשעבר דוידי, [illegible] פרופ' שוקה פורת וד"ר משה בר מהטכניון.

נצחונו של פורז אתמול הוא מכה קשה ליוחנן עטשי, שביקש לשמור על מעמדו בתנועת שינוי. מקורבי של עטשי הסבירו אתמול כי אם לא [illegible]

למזכירות החדשה של שינוי נבחר משה עמירב, שסולק לפני חודשים אחדים מתנועת החרות, לאחר שהתבטא בזכות מגעים עם גורמים פלשתינים.

בפגישה באלון מורה בין מתנחלים לסטודנטים תומכי העבודה:

בני קצובר: 5% מהמתנחלים יתנגדו באלימות לפינויים

מאת לילי גלילי
סופרת "הארץ"

75 אחוז מהמתיישבים בגדה יתקוממו התקוממות פאסיווית, וייצאו למאבק ציבורי קשה, אם תתקבל החלטה לפנות את היישובים; 20% מהמתיישבים יתפנו בשקט; 5% הנותרים ינסו לעצור את הפינוי באלימות שאין לדעת לאן תוביל. כך סבור בני קצובר, ראש המועצה האזורית שומרון. הוא דיבר בפגישה עם קבוצה של סטודנטים, חברי מפלגת העבודה.

הפגישה, ראשונה מסוגה, התקיימה בביתו של קצובר באלון מורה, והשתתפו בה כ-20 סטודנטים, בעיקר מתא 'אופק' באוניברסיטה בירושלים, וכ-25 מתנחלים במתנחלים.

בפגישה, שנמשכה כ-3 שעות, באווירה ידידותית, אמר קצובר כי יש להחיל את ריבונות ישראל על השטחים – בלי זכות בחירה, ואילו את ערביי ישראל יש לחייב בהצהרת אמונים למדינה, ובשרות לאומי של 3 שנים.

הפגישה נערכה משום "שיש הכרה אצלנו שנאלץ לסגת מן השטחים, ואנו רואים חשיבות בפגישה עם המתנחלים לצמצום הפער ביניהם", הסבירו הסטודנטים.

הם ביקשו להיפגש גם עם פלשתינאים, אולם לדבריהם מנעה האווירה הפוליטית פגישה זו.

מחלוקת בפרלמנט היוגוסלווי סביב דו"ח על היחסים עם ישראל

בלגראד (ע"צ). ועדת החוץ של הפרלמנט של יוגוסלוויה דחתה, לאמצע החודש, פרסום דו"ח על היחסים בין יוגוסלוויה לישראל, בשל "חילוקי דעות". כך מסרה אמש סוכנות הידיעות היוגוסלווית "טאניוג".

היחסים הדיפלומטיים בין שתי המדינות נותקו לאחר מלחמת ששת הימים.

עם זה, ציינה "טאניוג", כי "אין מדובר בחילוקי דעות בסיסיים", וכי כל חברי הפרלמנט מסכימים, שיוגוסלוויה אינה שוקלת לחדש את היחסים הדיפלומטיים עם ישראל".

ואולם הם גם מסכימים כי "דבר זה אינו שולל קשרי כלכלה, תיירות, תרבות, מדע, ספורט וקשרים מדיניים".

על קבוצת עבודה, המורכבת מחברי פרלמנט ומנציגי ממשלה, הוטל להגיש עד אמצע החודש גירסה חדשה וסופית של המסמך על היחסים עם ישראל, ציינה סוכנות "טניוג".

לוחמי חטיבת "יפתח" חזרו לגליל – לשחזר את הקרבות

(עו). לוחמי חטיבת יפתח עלו אתמול שוב לגליל, במסגרת חגיגות ה-40 למדינה, והפעם למפגש רעים לשחזור מעללי הגבורה והקרבות הגדולים שבהם השתתפו הלוחמים, כגון הקרבות לשחרור צפת, כיבוש מלכיה וכיבוש מצודת נבי יושע.

הלוחמים, רובם בשנות ה-60 לחייהם היום, ובהם אלוף (מיל') אלעד פלד, שהגיע בראש הכוח לשחרר את צפת, אלוף (מיל') רחבעם זאבי (גנדי), ומולה כהן.

הלוחמים התקבצו בשני מוקדים. הגדוד הראשון התכנס בקיבוץ מלכיה, הגדוד השני בגן המצודה שבמרומי צפת.

היו שהביאו עמם את בני משפחותיהם והציגו בפניהם את המקומות בהם התחוללו הקרבות. השאלה שחזרה ועלתה במפגש הזה היתה איך מנחילים את מורשת הפלמ"ח לדורות הבאים.

אלוף (מיל.) אלעד פלד, שעמד בראש הכוח ששיחרר את העיר, אמר, כי גם היום, אחרי 40 שנה, היה נוהג באותה הדרך שנהג בקרבות השונים של הפלמ"ח.

עורך את העמוד: משה ריינפלד

ברגע זה ממש
מישהו
חותר נגדך
האם אתה מוגן?
• חקירות מסחריות
• חקירות כלכליות
• חקירות נזיקין
• חקירות פליליות
• חקירות אישות (גירושין)
לשם חקירות
ת"א, אחד העם 93, 03-292871

ביקורת חריפה בוועדת הכספים על הפרשה החדשה של שכר בכירי בל"ל

במועצת המנהלים של הבנק סבורים כי היו"ר, ד"ר מאיר חת, עשוי להתפטר מתפקידו

מאת צבי זרחיה ואריה לביא

יו"ר ועדת הכספים של הכנסת, ח"כ אברהם שפירא, יבקש מנגיד אוצר התיישבות היהודים, עקיבא לזינסקי, לדחות את כינוס האסיפה הכללית של בנק לאומי עד שיסתיימו ההתייעצויות בעניין שכר הבכירים, בין שפירא לבין המפקח על הבנקים בבנק ישראל ויו"ר הרשות לניירות ערך.

נראה כי הם יבדקו, בין השאר, הצעה לכנס אסיפה כללית שתבחר רו"ח לבנק. מינוי יו"ר הדירקטוריון והדירקטורים יידחה לישיבה אחרת שתתכנס רק לאחר סיום בדיקת פרשת שכר הבכירים.

מועצת המנהלים של בנק לאומי אמורה להתכנס ביום ראשון לישיבה ראשונה מאז שלח פרופ' שטרית את תלונתו לרשות לניירות ערך. ביום רביעי מתכנסת הנהלת אוצר התיישבות היהודים, שהיא החברה האם של בנק לאומי, לדיון הנושא.

המפקח על הבנקים, ד"ר אמנון גולדשמידט, אמר אתמול לוועדת הכספים כי עוד קודם שפנה פרופ' שמעון שטרית, החליט לבדוק את תהליך קבלת ההחלטות הקשור להסכמים האישיים בבנק לאומי. הוא אמר כי בראשית '87 הגיש לדירקטוריון החדש של בל"ל, ולנגיד בנק ישראל, דו"ח של ועדה, בראשות אלי הורביץ, שהתבקשה לבדוק את מכלול השיקולים והליכי קבלת ההחלטות שקדמו לעריכת ההסדרים ולקביעת תנאי ההעסקה והפרישה של יפת ושל העובדים הבכירים בבנק לאומי.

עם הגשת הדו"ח ביקש הנגיד מיו"ר הדירקטוריון לערוך עוד בדיקות בכל הקשור לתנאי ההעסקה של עובדים בכירים בבנק, ובהם יפת והרוך.

יו"ר הרשות לניירות ערך, אריה מינטקביץ, אמר לוועדה, כי ברשות הוקם צוות לבדיקת טענותיו של פרופ' שטרית. מינטקביץ מסר, כי הבדיקה תימשך חודשיים-שלושה.

ח"כ חיים רמון (מערך) קרא לפטר את דירקטוריון בנק לאומי, ה ממשיך, לדבריו, את דרכי קודמו.

ח"כ יאיר צבן (מפ"ם) אמר כי השערוריה החדשה בבנק לאומי מעידה על קשות חשים מדהימה במערכת. הודאתו של יו"ר הדירקטוריון בממצאים שהציג פרופ' שטרית מחייבת הסקת מסקנות.

הוא תבע לקבל תשובות ברורות האם נפתחה חקירה פלילית נגד יפת ובוקסבאום בגין דיווח כוזב והפרת אמונים בעת שמסרו לדירקטוריון, כי עלות הסכמי הפרישה מסתכמת ב-19 מיליון ש"ח, שעה שמדובר בסכומים גבוהים בהרבה. הוא אמר כי מוטב שהבנק יפנה לבית משפט, כפי שעשו בעניין יפת, מאשר שישלם סכומים שערורייתיים.

חבר הדירקטוריון, רו"ח יחזקאל פלומין, אמר כי פרופ' שטרית הטעה במספרים ובנתונים המבוססים על תשלומים ששולמו בהווה וישולמו בעתיד. פלומין אמר כי מי שיפנה לבית המשפט נגד תשלום 39 מיליון ש"ח לבכירים, ישא באחריות לכך שהבנק עלול להיות מחויב בתשלום של 54 מיליון ש"ח, שהוא הסכום הראשון של הפיצויים, שהתפחת לאחר מכן. הוא מסר כי ב-29 במאי '88 הגיש הדירקטוריון עו"ד מיכאל קידר לבדוק מחדש את כל הנתונים על הסדרי הפרישה, ופרופ' שטרית לא התנגד לכך.

חברים במועצת המנהלים של בנק לאומי סבורים שלא יהיה מנוס מהכנסת שינויים במועצה.

"במצב שנוצר, קשה להניח שיו"ר מועצת המנהלים, ד"ר מאיר חת, יוכל לשבת עם פרופ' שמעון שטרית", התבטא אתמול אחד הדירקטורים.

במועצת המנהלים של הבנק סבורים שד"ר חת עשוי להתפטר מתפקידו. גם בבנק יש הסבורים שינקטו צעד זה. חת עמד לכתוב אתמול מכתב ליו"ר הרשות לניירות ערך, אריה מינטקביץ, ולהגיב על טענות שטרית, אך החליט לשלוח את המכתב רק בימים הקרובים.

דוד שטרן, יו"ר מועצת המנהלים של חברת אוצר התישבות היהודים, אמר ל"הארץ", שהמועצה תדרוש הסברים מכל המעורבים – ד"ר חת, פרופ' שטרית, והמנכ"ל צדיק בינו.

"לבנק נגרם נזק כבד גם בארץ וגם בחו"ל", אמר שטרן. "אנחנו רוצים לבדוק אם לפרופ' שטרית לא היתה דרך אחרת לטפל בנושא", אמר.

9 מו"לים פנו לבג"ץ כדי להציג בשבוע הספר

מאת סופר "הארץ" לענייני תרבות

תשעה מו"לים, שאינם חברים בהתאחדות המו"לים, פנו לבג"ץ נגד ראש עיריית ת"א, מועצת העיר והתאחדות המו"לים. בפנייתם הם מבקשים להוציא צו שיורה לראש העיר ומועצת העיר לנמק מדוע לא תינתן זכות שימוש שווה בכיכר מלכי ישראל, ב"שבוע הספר" עברי, למו"לים שאינם חברי ההתאחדות, על בסיס קריטריונים אחידים, תשלום שווה ומיקום בהתאם להגרלה, ומדוע הם אינם דורשים מהתאחדות המו"לים להעניק זכות זו גם למי שאינו חבר בהתאחדות המו"לים.

הדיון בעתירה יתקיים בשבוע הבא במעמד כל הצדדים. בשלב זה לא ניתן צו על תנאי או צו ביניים, כמבוקש.

איש עסקים

אתה צריך בנק גדול
אבל לא גדול מדי

אם אתה בעל עסק, אתה צריך בנק גדול על כל מגוון התכניות והשרותים, אבל לא גדול מדי, כדי שתמיד תוכל לסגור עניינים במקום ומהר וכדי שהבנק יוכל להיות גמיש ולתת לך יותר.
בבנק המזרחי אתה נהנה מכל היתרונות של בנק גדול, עם פריסה רחבה של שלוחות ב-4 יבשות וקשר ישיר לבנקים גדולים אחרים, בכל רחבי תבל. כל זאת בלי לסבול מפרוצדורות מיותרות וגורמי ביניים היוצרים בירוקרטיה וסחבת מיותרת.
הדלת של מנהל הסניף, כמו גם של מנכ"ל הבנק, תמיד פתוחה לפניך וכל בקשה שלך מקבלת תמיד טיפול מיידי. ברוב הפעולות העיסקיות שלך עם בנק המזרחי, כמו באשראי, הבטחת "כיסוי סיכונים" במטבע, השקעות וטיפול יומיומי בחשבון העיסקי שלך, אתה נהנה מיתרונות בלעדיים שרק בנק שאינו גדול מדי יכול להעניק לך. גם בחשבון הפרטי שלך תוכל להנות מהטבות ייחודיות. לבנק המזרחי אתה פשוט חשוב יותר וזו גם הסיבה שאנחנו נותנים לך להרוויח יותר. הכנס לסניף בנק המזרחי הקרוב אליך, פנה למנהל הסניף ובקש לשמוע איך אנחנו מציעים לטפל בענייני הכספים המעסיקים אותך.

תכל'ס בנק המזרחי

פוגל לוין בורדש

هكذا من الأصل

שומר פולני (מימין) בעיר ורוצלאב שבדרום מערב פולין, מביט, בלא להתערב, במפגינים נגד המשטר, המחופשים לגמדים מסיפורי האגדות. המפגינים לעגו לשלטונות ודרשו "מהפיכה של הגמדים", לרגל יום הילד הבין־לאומי (תצלום: אי־פי)

סקרים: הסוציאליסטים יביסו את הימין המפולג — בבחירות בצרפת

המחזור הראשון של הבחירות ל־577 מושבי האסיפה הלאומית הצרפתית יהיה ביום א'

פריס (ע"צ, ע"ד). המפלגה הסוציאליסטית של צרפת, בהנהגת הנשיא מיטראן, צועדת לקראת נצחון מוחץ על הימין המפולג, בבחירות לאסיפה הלאומית, שהמחזור הראשון שלהן יהיה מחרתיים.

הנצחון הצפוי מדאיג דווקא את עוזרי מיטראן. הם חוששים כי התפתחות כזאת תפגע קשה בתדמיתו של הנשיא להרחיב את בסיס הממשלה ולצרף את מפלגות המרכז לקואליציה עם השמאל.

כל המכונים לסקרי דעת הקהל צופים כי הבוחרים יחסלו לחלוטין את הרוב הצר שיש כעת למרכז־ימין באסיפה הלאומית, ויחזירו את השמאל לבית הנבחרים במספרים שלא היו כמותם.

לפי הסקרים, יקבלו הסוציאליסטים 375—380 מושבים מ־577 מושבי האסיפה הלאומית (הבית התחתון). הקואליציה של הימין־מרכז לא תקבל יותר מ־175 מושבים.

בתוך כך, דחה ז'אק שיראק את קריאת הסוציאליסטים לשתף את הימין בשלטון, באומרו כי אין זה אלא תכסיס.

שיראק, ראש הממשלה הקודם, שהפסיד למיטראן בבחירות לנשיאות, אמר שלשום באסיפת בחירות כי הסוציאליסטים חותרים לשלטון בלתי מוגבל.

לעומת זה, אמר יורשו של שיראק, ראש הממשלה מישל רוקאר: "זה אינו תכסיס". בראיון ל"לה מונד" אמר רוקאר כי יעברו עוד כמה שנים עד שהמדינאים מן המרכז או מהימין יוכלו להצטרף לסוציאליסטים בלא שיוכתמו בכינוי "בוגדים".

הבחינות בהיסטוריה בוטלו במוסקווה — כדי לשכתב את הפרק על שלטונו של סטלין

מאת אליהו זהבי
סופר "הארץ" בסקנדינוויה

קופנהגן (מיוחד ל"הארץ"). הבחינות בהיסטוריה, שעמדו להתחיל ביום שני השבוע בבתי הספר התיכוניים במוסקווה, בוטלו על פי הוראה שקיבלו מנהלי בתי־הספר.

המורים הסבירו לתלמידים כי "ביטול הבחינות בא בשל הצורך לשכתב כמה פרקים בספרי ההיסטוריה של בריה"מ". אף שלא ניתן הסבר מפורט יותר, קרוב לוודאי הוחלט לשכתב פרקים הדנים בתקופת תפקידו של סטאלין בתולדות בריה"מ.

בחודשים שחלפו פירסמו כל עיתוני מוסקווה מאמרים החושפים, בראשונה, את מעשי העריצות של סטאלין, ובכלל זה הוצאתם להורג של כמה מוותיקי המפלגה הבולשביקית, מקורבי לנין.

בין היתר, הקרינה הטלוויזיה הסובייטית במאי סרט דוקומנטרי, שנמשך שעתיים, על משפטי הראווה שערך סטאלין ב־38' — 1936.

סוכנות "נובוסטי" הודיעה כי הספר "ילדי ארבאט" מאת הסופר ריבאקוב, המתאר את האווירה הקודרת במוסקווה בימי משפטי הראווה, היה לרב מכר.

ארגון המשפטנים הבינ"ל ביטל כינוס במוסקווה — בשל סירוב הרוסים לתת אשרות לישראלים

מאת שאול צדקא
סופר "הארץ" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל"הארץ"). ברגע האחרון החליט ארגון המשפטנים הבינלאומי לבטל את הדיון על "זכויות האדם והאומה", שעמד להתקיים בתחילת השבוע במוסקווה, בגלל סירובם של הסובייטים לתת אשרות כניסה למוזמנים מישראל.

בדיון, שתוכנן להיות במרכז הוועידה עמד פרופ' יורם דינשטיין מאוניברסיטת תל־אביב להיות הדובר המרכזי. הוא לא קיבל אשרה, אף שכבר הגיע ללונדון כדי לקבלה.

במחאה על היחס לדינשטיין, ולעוד 47 פרקליטים מישראל ומדרום־קוריאה, החליט לסלי ולפסון, יו"ר המושב לענייני זכויות האדם, שלא לנסוע כלל לברית־המועצות. החלטתו תרמה לביטול המושב.

הארגון, המשגר 600 צירים מיותר מ־30 מדינות, הביע "אכזבה ותסכול" מן ההתנהגות הרוסית. הנציג מישראל עמד להיות הנואם המערבי היחיד במושב זה.

אמש אמר דינשטיין, כי עדיין הוא מאמין שלבסוף יעניקו לו הרוסים אשרה, למרות שהוא אמור לטוס למוסקווה היום. הוא טען, כי אפשר שהאשרה תימסר לו ברגע האחרון, "ממש לפני העלייה למטוס".

הוא טען, כי אין לו ספק, כי מדובר בהחלטה פוליטית, ולא בסחבת מינהלית, אף כי לא הוציא מכלל אפשרות, שהאשרה הונפקה "אך הלכה לאיבוד".

עם זאת הוא סבור, כי המדיניות אינה על דעת החוגים הגבוהים במוסקווה. הוא הביע תמיהה על המהלך הרוסי, העומד, לדעתו, בניגוד לרוח ה"גלאסנוסט" ומזכיר את ברית־המועצות של העבר.

גורבאצ'וב לשולץ: הרי אינך פוחד מהק"ג"ב

בריסל (ע"ד). שרי החוץ של ברית נאט"ו פרצו בצחוק כאשר עמיתם, ג'ורג' שולץ, סיפר להם על תקרית שהיתה לו עם משטרת הביטחון הסובייטית, הק"ג"ב.

שולץ ציין כי התקרית אירעה לאחר סעודה בעת ועידת הפיסגה, עקב ההזמנה שקיבל מהמנהיג הסובייטי מיכאיל גורבאצ'וב לראות איזור מסויים של הקרמלין.

שולץ טעה בדרך מפני שהתעכב כדי להיפרד משר החוץ אדוארד שווארדנאדזה, ולא הלך אחרי גורבאצ'וב. כאשר ביקש להשיג את המנהיג הסובייטי, הבחין לפתע באיש ק"ג"ב שחסם את דרכו, ולא הניח לו לעבור.

לאחר שיושבה התקרית, והצטרף שולץ אל גורבאצ'וב, שאל אותו המנהיג הסובייטי: "הרי אינך מפחד מק"ג"ב, לא כן?" שולץ השיב: "הוא היה מצוייד באקדח, ואני לא".

מדענים יפאניים גילו נגיף איידס 'לא־מזיק'

מקווים שיסייע לברר מדוע המחלה קטלנית

טוקיו (ע"ד). מדענים באוניברסיטת טוקיו סבורים כי עלה בידם לגלות זן בלתי מזיק של נגיף האיידס אצל קופים אפריקאים. כך מסר אתמול ראש צוות החוקרים.

פרופ' מאסאנורי היאמי אמר לרויטר כי קביעת ההבדלים בין הזן הבלתי מזיק, שנמצא אצל קופים ירוקים אפריקאיים, לבין הזן הקטלני שנתגלה אצל בני אדם עשויה לסייע למדענים לגלות את הסיבה מדוע נגיף האיידס קטלני.

אחד הגנים שנמצאו בנגיפים הגורמים את מחלת האיידס אצל בני אדם — נעדר מהזן שנתגלה אצל הקופים האפריקאים, ציין החוקר. "לכן אנו סבורים שיש אפשרות שגן זה הוא האחראי להתפתחות האיידס אצל בני אדם", אמר.

צוות החוקרים פירסם דו"ח על תוצאות המחקר, שנמשך שנתיים, בכתב העת "נייצ'ר", שיצא לאור בלונדון אתמול.

עם זה, הזהיר החוקר היפאני כי עדיין לא הגיעה העת לנחש אם יסלול המחקר שלו את הדרך לריפוי האיידס בבני אדם.

"לוכד המרגלים" בכריכה רכה "נחטף" באוסטרליה

100,000 עותקים של זכרונות הסוכן הבריטי נמכרו לאחר שבימ"ש אוסטרלי דחה בקשת בריטניה לאסור את הספר

קנברה (ע"ד). אזרחי אוסטרליה רכשו מאה אלף עותקים של "לוכד המרגלים", זכרונותיו של פיטר רייט, לשעבר סוכן בריטי, מיד לאחר שהמהדורה הוצאה למכירה בכריכה רכה.

כל העותקים נמכרו, לאחר שבית המשפט העליון של אוסטרליה דחה את פנייתה של בריטניה לאסור על הפצת הספר. בריטניה טענה שרייט התחייב שלא לפרסם פרטים על תקופת עבודתו.

עקב החלטת בית המשפט נהפך רייט, (75), עתה אזרח אוסטרלי המתגורר בחווה באי טסמניה שמדרום ליבשת, למיליונר.

בית־המשפט העליון של אוסטרליה חייב את בריטניה בהוצאות המשפט.

בריטניה, שהצליחה להביא לידי איסור הפצת הספר בבריטניה ובהונג קונג, ניסתה להבטיח את אי־הפצתו גם באוסטרליה.

בית־המשפט העליון אישר את הפסיקה של בתי משפט אוסטרליים בערכאות נמוכות יותר, לפיה חל על נושא זה החוק הבינלאומי.

בית־המשפט הגבוה ביותר בבריטניה, בית הלורדים, אמור לדון בתוך שבועיים בבקשה של הממשלה לאסור את פירסום הספר בבריטניה.

עתה סבורים שרייט יפרסם בזמן הקרוב כרך נוסף של זכרונותיו, מאחר שהוא יודע "עוד סודות".

אינדיאנים רקדו בקונגרס של ברזיל בחגיגת קבלת הזכויות החדשות — בחוקה

ברזיליה (ע"ד). ראשי שבטים ולוחמים אינדיאנים מ־30 שבטים, ערומים למחצה ומרוחי־צבע, רקדו שלשום בבניין החדיש של הקונגרס כדי לחגוג את זכויותיהם החדשות על פי טיוטת החוקה החדשה של ברזיל.

כ־160 אינדיאנים רקדו במעגל, ושרו שירי־ניצחון, לאחר שהקונגרס הצביע ב־497 קולות נגד 10 להגן על אדמות האינדיאנים מפני פלישות של לבנים המבקשים לנצל את אוצרות המחצבים והעץ בהן.

"מחפשי־הזהב וכורתי־העצים לא ייכנסו עוד לאדמות שלנו", אמר קומבן, ראש שבט קיאפו, אחרי ההצבעה.

"כל רצוננו הוא לחיות בשלום", העיד טרנה, טייס אינדיאני ומועמד לשעבר לקונגרס.

"הנצחון יהיה מושלם כאשר נצליח לשכנע את ברזיל ואת העולם כולו כי האינדיאנים, הנרדפים זה 488 שנה, גם הם בני אדם וראויים להיות מוכרים בתור עם", אמר לרויטר.

מאז גילוי ברזיל בידי הפורטוגלים ב־1500, הידלדל מספר האינדיאנים מכמה מיליונים ל־220,000 בלבד, בגלל מחלות ומלחמות. [illegible] הם נלחמים למען הישרדותם. [illegible] אלפי לבנים את האינדיאנים לשמורות בצ־ [illegible] זהב ובהשמידם שמורי יער ברזילים. השנה היו התנגשויות דמים בין אינדיאנים ללבנים, ובהן נהרגו 15 אינדיאנים, ואולי יותר.

"קרוקודייל דנדי 2" גרף 29 מיליון ד' ב־6 ימים; "ראמבו 3" — 21 מיליון

לוס אנג'לס (ע"ד). מיק דנדי האוסטרלי ניצח את ג'ון ראמבו האמריקאי בסיבוב הראשון של סרטי־ההמשך למשקל כבד.

הסרט האוסטרלי "קרוקודייל דנדי 2" גרף 29.2 מיליון דולר בששת הימים הראשונים להקרנתו בארה"ב.

"ראמבו 3", שבו לוחם סילווסטר סטאלונה לבדו נגד הצבא הסובייטי באפגאניסטן, גרף באותה תקופה 21.2 מיליון דולר. סרט זה הופק, בחלקו, בישראל.

"התחרות מצד 'ראמבו' לא פגעה בנו כלל", אמר רוברט אולפני "פרמאונט", המפיצים בארה"ב את הסרט האוסטרלי.

סרט זה, שהפקתו עלתה 15 מיליון דולר, הוקרן ב־2,837 בתי קולנוע ברחבי ארה"ב, לעומת 2,562 שבהם הוקרן הסרט "ראמבו 3", שהפקתו עלתה 60 מיליון דולר.

חוגים בתעשיית הקולנוע מסרו, כי סטאלונה קיבל 16 מיליון דולר כדי לככב ב"ראמבו 3".

לדברי אחד הצופים, נהרגו בסרט זה 133 איש.

"קרוקודייל דנדי 2", שבו נלחם פול הוגאן, במצב רוח עליז, נגד כנופיות סמים, נוכלים ותמהונים, גרף בממוצע 8,623 דולר בכל בית קולנוע בארבעת ימיו הראשונים, ואילו "ראמבו 3" השיג בממוצע 6,536 דולר.

חילופי אש בין שומרי שגריר ארה"ב בביירות לבין הפלאנגות — בגלל "טעות"

ביירות (ע"ד וע"צ). שומרי הראש של שגריר ארה"ב בלבנון החליפו אש עם אנשי הפלאנגות הנוצריות במזרח־ביירות, בתקרית שהוגדרה "טעות".

מקורות בטחוניים בביירות דיווחו כי השגריר, ג'ון קלי, ואנשי הביטחון שליוו אותו לא נפגעו, אך כדור פגע במכוניתו של השגריר, שנסעה בתוך שיירה.

תחנת הרדיו של המוסלמים הסונים בביירות, "קול המולדת", מסרה כי קלי נפצע בחילופי האש.

המקורות הבטחוניים מסרו כי שומרי הראש של קלי ירו באוויר בתת־מקלעים כדי לפנות את הדרך לשיירת השגריר, שנסעה בכביש הראשי אנטליאס במזרח ביירות.

"השיירה המשיכה בדרכה 10 דקות, ושומרי הראש המשיכו בירי", אמר אחד המקורות. הוא מסר כי לפני שיירת השגריר נסעה מכונית צבאית, ובתוכה אנשי הפלאנגות.

כאשר התקרבה השיירה למטה הפלאנגות, הבחינו הלוחמים הנוצריים שבתוכה באש של שומרי הראש האמריקאים, וראו את מכונית הפלאנגות נוסעת לפני השיירה. "הם חשבו, כי מישהו רודף אחרי חבריהם, ולכן פתחו באש על השיירה האמריקאית", אמר המקור.

ערך את העמוד: משה ריינפלד

בהיפר קו־אופ שלי במוצ"ש קונים ב־2.9.88* משלמים

*על כל קניה מעל 100 ש"ח לבעלי כרטיסי אשראי ישראכרט וויזה
לבעלי כרטיס קו־אופ זהב התשלום ב־2.9.88 או ב־9.9.88

לא כולל רשתות אלקטרוליין
לאלקטרוליין תכניות אשראי
מיוחדות ונפרדות

בכל ימות השבוע
אשראי ל־2.7.88

סופר קו־אופ היפר קו־אופ
של רשת הריבוע הכחול, קו־אופ רעננה, קו־אופ הרצליה ורמת־השרון

המפלגה הליברלית (בליכוד)

מבקש להביא לידיעתכם שנשיאות המפלגה הליברלית החליטה בישיבתה שהסתיימה אמש שמועד הבחירות הפנימיות במפלגה הליברלית יערכו ב־23.6 יום ה' במלון המדה. מצביעים 426 בעלי זכות הצבעה המהווים למעשה את חברי המועצה הארצית וחברי מרכז המפלגה שאינם חברי מועצה. האחראי לביצוע בהתאם לתקנון המפלגה הינו מזכיר המפלגה מר מאיר הוברמן.

בהתאם לתקנון המפלגה מסמן כל בוחר 18 סימונים מבין המועמדים אשר יציגו את מועמדותם לכנסת.

יש לצפות לכ־40 מועמדים שיתחרו על 13 מקומות לכנסת במסגרת רשימת הליכוד.

אל על מטענים לכל השערים

שערי מטבע חוץ

2.6.88

המטבע	בנק לאומי מזומנים קניה	בנק לאומי מזומנים מכירה	בנק לאומי העברות והמחאות קניה	בנק לאומי העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים מזומנים קניה	בנק הפועלים מזומנים מכירה	בנק הפועלים העברות והמחאות קניה	בנק הפועלים העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט מזומנים קניה	בנק דיסקונט מזומנים מכירה	בנק דיסקונט העברות והמחאות קניה	בנק דיסקונט העברות והמחאות מכירה	שער יציג	השינוי היומי
1 דולר	1.54	1.61	1.5742	1.5938	1.54	1.61	1.5742	1.5938	1.54	1.61	1.5742	1.5940	1.5849	0.0039
1 לישט	2.77	2.90	2.8399	2.8752	2.81	2.94	2.8564	2.8920	2.81	2.94	2.8571	2.8930	2.8783	−0.0173
1 מארק גרמני	0.89	0.93	0.9097	0.9210	0.89	0.94	0.9096	0.9209	0.89	0.94	0.9116	0.9230	0.9169	−0.0908
1 פרנק צרפתי	0.26	0.28	0.2690	0.2723	0.26	0.28	0.2694	0.2728	0.26	0.28	0.2692	0.2726	0.2710	−0.0014
1 גולדן הולנדי	0.79	0.83	0.8102	0.8203	0.79	0.83	0.8106	0.8207	0.79	0.83	0.8105	0.8207	0.8170	−0.0018
1 פרנק שווייצרי	1.07	1.12	1.0932	1.1068	1.07	1.12	1.0924	1.1061	1.07	1.12	1.0924	1.1061	1.0989	−0.0025
1 כתר שוודי	0.26	0.27	0.2611	0.2644	0.25	0.27	0.2611	0.2644	0.25	0.27	0.2607	0.2639	0.2629	−0.0010
1 כתר נורבגי	0.24	0.26	0.2500	0.2531	0.25	0.26	0.2502	0.2533	0.24	0.26	0.2499	0.2530	0.2518	−0.0009
1 כתר דני	0.23	0.24	0.2391	0.2420	0.23	0.25	0.2390	0.2420	0.23	0.25	0.2390	0.2420	0.2406	−0.0004
1 מרק פיני	0.38	0.39	0.3834	0.3882	0.37	0.39	0.3834	0.3882	0.37	0.40	0.3825	0.3873	0.3859	−0.0021
1 דולר קנדי	1.25	1.31	1.2783	1.2942	1.25	1.31	1.2757	1.2916	1.25	1.31	1.2746	1.2906	1.2843	0.0021
1 דולר אוסטרלי	1.18	1.30	1.2664	1.2822	1.22	1.31	1.2638	1.2795	1.22	1.31	1.2629	1.2788	1.2761	−0.0087
1 ראנד דרא"פ	0.45	0.54	0.6989	0.7076	0.42	0.58	0.6991	0.7078	0.44	0.62	0.6993	0.7081	0.7042	−0.0004
10 פרנקים בלגיים	–	–	0.4355	0.4409	–	–	0.4361	0.4415	–	–	0.4355	0.4410	0.4385	−0.0009
10 שילינג אוסטריים	0.42	0.44	0.4337	0.4391	1.27	1.33	1.2946	1.3107	1.27	1.33	1.2966	1.3129	1.3034	−0.0018
1000 לירטות איטלקיות	1.27	1.32	1.2937	1.3098	1.20	1.27	1.2236	1.2388	1.20	1.28	1.2236	1.2390	1.2305	−0.0051
100 ינים יפאניים	1.22	1.28	1.2484	1.2639	1.23	1.29	1.2498	1.2654	1.22	1.29	1.2500	1.2657	1.2583	−0.0052

אל על מטענים — החברה היחידה בישראל המפעילה קו ישיר ל־31 יעדים ברחבי העולם.

EL AL אל על

דרמוף

מנויי — שח"ל
אשר טרם קיבלו
מזרק להזרקה עצמית
מתבקשים לפנות מייד
למשרדי החברה.

במשרדי שח"ל יקבל כל מנוי, מייד, וללא כל תשלום, את ערכת החרום, הכוללת את זריקת ה"לידרפן",
המאושרת ע"י משרד הבריאות.
הזריקה קריטית למקרי חרום מסוימים
וחשוב שתהיה בידכם.

שח"ל
שרות־חרום־ללב.
שרותי מוקד רפואי וניידות טפול נמרץ
24 שעות ביממה. טל. 03-330851

התיאטרון הלאומי הבימה • התיאטרון העירוני חיפה
בשיתוף מכון גיתה תל־אביב
מארחים את השחקן הגרמני המפורסם מתיאטרון הדוסלדורף־מינכן

מרטין בנראת בערב תיאטרון מיוחד

"המנצח בנגינות"

ערב תיאטרון לשחקן, לפטיפון ולהרבה תקליטים ישנים
על פי ספרו של תומאס מאן "הר הקסמים"

בתיאטרון הבימה (אולם מסקין)
מוצ"ש 4.6 ב־21.00
יום א' 5.6 ב־20.30
כרטיסים בקופה 296071

בחיפה "מועדון התיאטרון"
הערב יום ו' 3.6
ב־21.00
כרטיסים בקופה 670956

הביקורת מהללת: "... בנראת מעורר בשומעיו את הדרות תומאס מאן".
כרטיסים במחירים מוזלים לתלמידי בית־ספר למשחק ולסטודנטים — בקופות

ישראכרט

"מזרח־גרמניה במו"מ עם ארגונים יהודיים על פיצוי נפגעי השואה"

– מסרו מקורות אמריקאיים ● בית־כנסת שנהרס במלחמה במזרח־ברלין – יוקם מחדש

מזרח ברלין (עי"צ). שלטונות גרמניה המזרחית עומדים להקים מחדש את אחד מבתי הכנסת החשובים ביותר בגרמניה, במרכז ברלין המזרחית. כך נמסר אתמול ממקור רשמי.

על הקמתו מחדש של בית הכנסת באורניינבורגרשטראסה הודיע המנהיג המזרח גרמני, אריך הונקר, בשיחה שקיים אתמול עם ראשי הקהילה היהודית.

בית־הכנסת נהרס במהלך מלחמת העולם השנייה. המבנה ישמש גם מרכז לתרבות ולמסורת יהודית.

בגרמניה המזרחית חיים עתה כ־3 אלפים יהודים, שאינם נוהגים לבקר בבתי כנסת, ופחות מ־400 יהודים דתיים.

נראה כי גרמניה המזרחית שינתה גם את עמדתה בעניין תשלום הפיצויים ליהודים נפגעי הנאצים. מקורות אמריקאיים מסרו כי החלו דיונים עם מנהיגים של ארגונים יהודיים בארה"ב. על סדר היום – האפשרות שגם גרמניה המזרחית תתחייב להעביר שילומים לנפגעי השואה.

גרמניה המערבית כבר שילמה 37 מיליארד דולר לנפגעי הרדיפות הנאציות, ולמדינת ישראל. גרמניה המזרחית טענה עד כה כי אינה אחראית – לא מבחינה מוסרית, ואף לא מבחינה משפטית – למעשיו של הרייך השלישי.

בהסכם לוכסמבורג, שחתמו עליו נציגי גרמניה המערבית ב־1952 עם נציגי הקונגרס היהודי העולמי, נאמר כי גרמניה המזרחית חייבת לשלם שליש מהפיצויים המגיעים ליהודים שנפגעו מהמשטר הנאצי.

57 כורים ניספו מהתפוצצות ומחנק במכרה במערב גרמניה

שניים מבני משפחתו של אחד הכורים שנלכדו במכרה בורקן מתחבקים ומתייפחים, בהמתינם ליד פתח המכרה לתוצאות מבצע החילוץ (תצלום: אי־פי)

בורקן, (ע"צ וע"ר). 57 כורים נספו בגרמניה המערבית מהתפוצצות במכרה.

פקידים אמרו כי אפסו הסיכויים שמישהו מהכורים, שנלכדו מתחת לפני הקרקע מאז האסון ביום ב', עדיין חי.

זה אסון המכרות החמור ביותר שפקד את גרמניה המערבית מאז 1962.

שר הפנים, פרידריך צימרמן, הורה להוריד את הדגלים על כל הבניינים הפדראליים לחצי התורן לאות אבל על מותם של הכורים.

רוב הכורים מתו מהתפוצצות, [illegible] ציוד הנשימה שהיה בידי העובדים לא הספיק אלא לכמה שעות.

צוותי הצלה כבר מצאו 35 גוויות במערכת המנהרות מתחת לפני הקרקע.

מאות שוטרים סגרו את הגישה לאיזור. המכרה שוכן 170 ק"מ מצפון מזרח לפרנקפורט.

"אף נמצא אשם לכך, איני יכול לשאת זאת", אמרה טורקית מתייפחת לבושת שחורים. סבורים כי באסון ניספו 14 – 17 כורים טורקיים.

בהודעת המשטרה נאמר כי שאר העובדים היו גרמנים, רובם בני 30 – 45. אחד הנספים היה בן 18 שהתחיל זה עתה לעבוד במכרה.

יו"ר הפרלמנט של איראן – מפקד הצבא במקום חומייני

לאחר שאיראן נחלה כמה תבוסות צבאיות קשות במלחמת המפרץ

טהראן (ע"צ וע"ר). איראן מינתה אתמול את יו"ר הפרלמנט, עלי אכבר האשמי רפסנג'אני, למפקד העליון של הכוחות המזוינים האיראניים.

סוכנות הידיעות האיראנית מסרה, כי על המינוי החליט המנהיג האיראני, האיאטולה חומייני, על פי המלצת הנשיא עלי חאמנאי.

על פי החוקה האיסלמית האיראנית, חומייני עומד בראש הכוחות המזוינים.

רדיו טהראן, ששידר את ההודעה, מסר, כי "רפסנג'אני קיבל את התפקיד עם סמכויות מלאות". בשידור גם צוטט מכתבו של הנשיא אל האיאטולה חומייני, ובו נאמר, כי "רפסנג'אני הוא האדם היחיד המתאים לקבל אחריות חשובה זו".

עוד מדגיש הנשיא במכתבו, כי כל הנושאים הנוגעים לכוחות המזוינים, המשמרות המהפכניים, הפעולות הצבאיות והמינהל הצבאי חייבים להתרכז בידי אדם אחד.

איראן, המנהלת מלחמה עם עיראק זה 8 שנים, נחלה כמה תבוסות צבאיות קשות בשבועות שחלפו.

רפסנג'אני, יו"ר הפרלמנט, הוא אחד המנהיגים רבי־ההשפעה באירן. פרשנים אמרו, כי המינוי החדש יעלה את יוקרתו.

שתי חברות אמריקאיות יקימו תשלובות פטרוכימיות בסיביר

– ב־20 מיליארד דולר ● ייצרו חומרי גלם למוצרי צריכה

מוסקווה (ע"ר). שתי חברות אמריקאיות חתמו שלשום עם בריה"מ על הסכם עקרוני להקים שתי תשלובות פטרוכימיות גדולות במערב סיביר. ההשקעה מסתכמת ביותר מ־20 מיליארד דולר.

"קומבאסטין אנג'ינירינג" ו"מקדרמוט אינטרנשיונל" הודיעו במסיבת עיתונאים, כי ראש ממשלת בריה"מ, ניקולאי רידקוב, נתן את הסכמתו להסכם, שייתן תנופה למאמצי גורבצ'וב להגדיל את היצע מוצרי הצריכה.

שתי התשלובות, בטומולסק ובסורגוט, ינצלו את העתודות הגדולות של גז טבעי בסיביר לייצר גומי וחומרים פלסטיים, המשמשים לייצור מוצרי צריכה.

"אנו סבורים, כי זה הפרויקט האמריקאי־סובייטי הגדול ביותר מאז איפשרו הסובייטים פרויקטים משותפים עם חברות מערביות", נמסר לרויטר.

נשיא החברה "קומבאסטין אנג'ינירינג" הוסיף כי "הסובייטים אישרו את הפרויקט במהירות רבה, משום שהוא חיוני לשיפור אספקת מוצרי צריכה".

בתוך כך מסר ארמנד האמר, בעל חברת "אוקסידנטל פטרוליום", כי חתם על הסכם להקים תשלובת חדשה לחומרים פלסטיים במערב סיביר, ב־6 מיליארדי דולרים.

על פי חוקים שהונהגו אשתקד, חברות סובייטיות רשאיות לבצע פרויקטים משותפים עם חברות מערביות על אדמת בריה"מ, בתנאי שלצד הסובייטי יהיו לפחות 51 אחוז מהמניות.

חופש כלכלי - תנאי להמשך קיומנו

פרופ' אמנון רובינשטיין
יו"ר שינוי
ויו"ר תנועת המרכז

המשק סובל מעודף בירוקרטיה, ממונופולין, וממעורבות ממשלתית מוגזמת. מעטים פועלים כדי לשנות את המצב. אנו היחידים המעמידים את החופש הכלכלי ואת הצמיחה והשגשוג כעניין מרכזי.

בהיותי שר התקשורת, פעלתי לביטול המונופול ברשות השידור ולצמצום המונופול של בזק. למרות ההתנגדות, הקמתי את הערוץ השני ואת התשתית לטלוויזיה בכבלים על בסיס פרטי ומסחרי.

הקמתי והפעלתי את רשות הדואר - שהיא הצלחה מידית.

בדרך זו הוכחתי שאפשר גם אחרת. אם נלך בדרך זו גם בשטחים אחרים - נוכל להשיג התייעלות, צמיחה ושגשוג.

המרכז

שינוי • ל"ע • המרכז הליברלי

לבונטין 19 ת"א 65112 טל. 03-614737/8/9

דיפלומטים בלונדון:

פאהד יתמוך בפסגה ערבית על השטחים – אם תוחזר מצרים לליגה

מאת שאול צדקא

סופר "הארץ" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל"הארץ"). המלך פאהד יתמוך בכינוס פיסגה ערבית בשבוע הבא באלג'יר, לדון ב"אינתיפאדה", אם תחליט הליגה לקבל מחדש את מצרים לחברה בה, למרות הסכם השלום עם ישראל.

מקורות דיפלומטיים בלונדון מוסרים על מגעים קדחתניים מאחורי הקלעים, וטוענים כי פאהד אמר לאחמד טאלב איבראהימי, שר החוץ של אלג'יר כי אם תתפייס ארצו עם מצרים, ואם תוזמן קהיר להשתתף בפיסגה הבאה, ישתתף בה הוא עצמו וישכנע את מדינות המפרץ האחרות לנהוג בהתאם.

המקורות מוסיפים, כי ירדן מנסה לסכל את כינוס הפיסגה, ודורשת כי מצרים תוזמן לאלג'יר כבר עתה, בלי להמתין למושב הערבי הבא. לדבריהם, חוסני מובראק אינו מוכן לכפות את עצמו על הליגה, ואפשר שגם אם יוזמן – יעמיד תנאים משלו. אלה יכללו בעיקר את העברת מקום מושבה הקבוע של הליגה מתוניס לקהיר, שבה שכן עד הסכמי "קמפ דייויד".

ערך את העמוד: משה ריינפלד

כלכלת שוק ביוגוסלוויה – מינואר

תותר בעלות פרטית וינהגו השקעות באיגרות חוב, מניות ופרויקטים משותפים

בלגראד (ע"ר). ממשלת יוגוסלוויה מתכוונת להנהיג כלכלת שוק, בלא הגבלה של מחירי המוצרים והעבודה, ולמכור לציבור איגרות חוב ומניות.

הצעות בעניין זה הוגשו שלשום לפרלמנט, ופורסמו אתמול בעיתונים הרשמיים.

לפי הדיווחים, ראש הממשלה ברנקו מיקוליץ' הותר להפעיל את הרפורמה מ־1 בינואר.

יוגוסלוויה נתונה כעת במשבר כלכלי קשה. סימניו העיקריים: אינפלציה של 149% לשנה, חובות חוץ בסך 21 מיליארד דולר, אי־שקט ביחסי העבודה, ונטל כבד של חובות על חברות כלכליות.

הממשלה הנהיגה צנע בתחילת יוני, הקפיאה את השכר ואת ההוצאה הציבורית, ביטלה סובסידיות והעלתה מחירים.

כעת החליטה ועידת חרום כלכלית של המפלגה הקומוניסטית היוגוסלווית על רפורמה כלכלית מרחיקת לכת.

אחת ההצעות הקיצוניות: ביסוס המשק על תמריץ הרווח, בראשונה בתולדות המדינה הקומוניסטית היוגוסלווית. ובעת ובעונה אחת – ביטול הסובסידיות והפסקת התמיכה במפעלים מפסידים.

על פי הרפורמה, יקבעו כוחות השוק את המחירים והשכר, ופיקוח יוטל רק במקרים חריגים. הרווח הוא שיקבע את ההכנסה.

שיטת הניהול העצמי הנהוגה כעת ביוגוסלוויה מבוססת על "בעלות סוציאלית" על אמצעי הייצור.

הרפורמה מדברת על צורות חדשות של בעלות, שיתקיימו לצד הבעלות הסוציאלית, והן: בעלות פרטית, בעלות מעורבת ובעלות קואופרטיבית.

כבר עתה יש בעלות פרטית ביוגוסלוויה, אולם היא מוגבלת לכמה ענפים מוגדרים.

על פי הרפורמה, תונהג שיטת השקעה אישית במשק, באמצעות איגרות חוב, מניות ופרויקטים משותפים. הכוונה היא להשקיע [illegible] המוחזקים בחסכונות בבנקים המקומיים ובחו"ל.

המשק היוגוסלווי ייפתח, על פי הרפורמה, להשקעות חוץ ישירות ולשיתוף משקיעים ברווחים ובסיכונים.

בריה"מ זירזה משלוחי הנשק לאתיופיה, אך רמזה למשטר: הכו במורדים – ושבו למו"מ

אדיס־אבבה (ע"ר). בריה"מ החישה את משלוחי הנשק והתחמושת לצבא אתיופיה, אולם אין היא מוכנה לתמוך בשלטונות אתיופיה בלא גבול במלחמתם במורדים בצפון המדינה. כך אמרו דיפלומטים בכירים כאן.

ציוד צבאי סובייטי החל להגיע לנמל עסאב ולנמל התעופה של אדיס־אבבה במשלוחים רצופים מאז מחצית מארס, לאחר שכוחות המורדים בחבל אריתריאה שבצפון הביסו את צבא הממשלה, ואף שבו שלושה יועצים סובייטיים בעיר אפאבט.

משלוחי נשק אלה הם חלק מעיסקה לחמש שנים, שנחתמה ב־86', בין מוסקווה לאדיס־אבבה.

הדיפלומטים ציינו, כי המשלוחים המגיעים עכשיו היו מיועדים לשנים 1989 ו־1990.

"עמדת הסובייטים היא שיש להחזיר את צבא אתיופיה לעמדת כוח, אולם לאחר מכן הם מעדיפים מו"מ עם המורדים", אמר דיפלומט בכיר המעורב לכתב רויטר.

אתיופיה היא בעלת הברית הידידה של הסובייטים באפריקה, ואין ספק כי הם מעוניינים בחיזוק המשטר הקיים שם. אולם דיפלומט מערבי בלתי־מזוהה, המקיים קשר הדוק עם השגרירות הסובייטית הגדולה באדיס־אבבה, אמר כי השדר של גורבאצ'וב לאתיופיה היה: "נתמוך בכם כדי שתבצעו התקפה מהירה, אולם לאחר מכן יש לגשת לשולחן הדיונים".

דיפלומטים העוקבים אחר יחסי בריה"מ־אפריקה אמרו, כי מבוכה השתררה בקרמלין נוכח האיום של המורדים על המשטר באתיופיה.

52% ירידה בהכנסות סעודיה מנפט

ריאד (ע"צ). ירידה של 52% בהכנסות הנפט של סעודיה, הביאה לידי ירידה של 43% בסך הכנסות הממלכה. כך נאמר בדו"ח השנתי של ממשלת סעודיה, שפורסם אמש.

כשיש יותר זבל. איזבל

ארדון

שקית הענק הכתומה של עיריית תל־אביב - יפו לאשפה החריגה

פחי האשפה עולים על גדותיהם והחתולים חוגגים? המסיבה נגמרה ונשארת עם כמות גדולה של אשפה? ניקית את הגינה, ערכת גיזום כללי וכמות הפסולת גדולה?
איזבל - השקית הכתומה של עיריית תל־אביב - יפו לאשפה החריגה: יותר גדולה, יותר נוחה, יותר חזקה.

איזבל - מעכשיו השקית התקנית היחידה של עיריית תל־אביב - יפו על פי החוק.

איך משתמשים באיזבל? פשוט וקל. אוספים את האשפה החריגה, מכניסים אותה בזהירות לאיזבל, דואגים לסנן את החפצים החדים ואת שברי הזכוכית שעלולים לפצוע את מפני אשפה, סוגרים בעזרת הסגר המצורף ומניחים במרוכז ליד פחי האשפה הרגילים ולא ברחוב.

לטובתך ולטובת עירך - כדאי להחזיק את איזבל בבית, במשרד, במכונית ובכל מקום.

מה אומר החוק?

השקית הכתומה הנושאת את תו תקן העיריה היא השקית היחידה לפינוי אשפה.
האוסף אשפה בשקית לא תיקנית צפוי לקנס!

להשיג ברשתות השיווק הגדולות באריזה של 10 שקיות.

هكذا من الأصل

صكنا عن الاصل

גלגל הבורסה / יהודה שרוני

זחילה נוספת למעלה

שבוע המסחר בבורסה הסתיים אתמול בהמשך מגמת זחילת שערי המניות והאופציות כלפי מעלה. הוא החל בנטיה לירידות שערים, אך בהמשכו התהפכה המגמה, והשערים נסו לעלות. בסיכום השבועי ירד מדד המניות הכללי ללא בנקים ב-0.27 אחוזים. מחזורי המסחר במניות החופשיות היו השבוע נמוכים מאוד, ועמדו על רמה של כ-5 מיליון שקל. עובדה זו מעידה על כך שמספרם של המוכרים קטן מאוד, אך עם זאת, הקונים המיוחלים עדיין לא הופיעו, ועודפי הביקוש היו בדרך כלל נמוכים. התפנית החיובית בשוק נוצרה לאור העובדה שלאומי פיא הודיעה 'פרופיל' בכל הנוגע לפעילות בשוק. זאת ועוד, מספר סוחרי בורסה החלו להגדיל את אחזקותיהם, בין השאר משום שמדובר בפעילות סוף חודש, ורצונם של מנהלי תיקים לשפר את התשואה בתיקי ההשקעות של לקוחותיהם. המסחר במשתנים עמד אתמול בסימן של עליות שערים של עד 2 אחוזים. בשוק הורגשה פעילותם של לאומי פיא (כלל תעשיות נכסים ובניין) בנק אמריקאי ועוד. במסחר הרב צדדי נרשמו תנודות שערים חריפות למדי. במניות הרשימה המקבילה היו מספר מקרים של רישום מוכרים בלבד.

מדד		שינוי יומי ב-%
מדד מניות כללי	98.18	+0.19
כללי ללא בנקים	85.51	+0.51
מדד משתנים	85.83	+0.46
מדד אג"ח כללי	110.77	+0.15
אג"ח צמוד מדד	111.01	+0.13
אג"ח צמוד מט"ח	108.91	+0.57

ירידות בבנקאיות

לאחר מספר ימים של עליות שערים במניות הבנקים שבהסדר, התהפכה אתמול המגמה, ושערי הבנקאיות נסוו בדרך כלל לרדת עד מחצית האחוז. המחזור בבנקאיות הסתכם ב-2.5 מיליון שקל.

תשואה שנתית דולרית ב-%	פדיון אוק' 88	פדיון אוק' 89
בל"ל 0.1	14.23	5.35
הפועלים ש	14.28	4.99
אי.די.בי. רג	14.48	5.07
דיסקונט א	14.74	5.30
המזרחי ש	14.02	5.20

הרווחים הכספיים משפיעים

עובדה מעניינת הראויה לציון השבוע, היא עובדת השפעתם של הרווחים הכספיים על שערי המניות בבורסה. כך למשל, הרווחים הכספיים הרווחיים באמפא, מלונות ים סוף ומבני תעשיה, הביאו לעליות שערים תלולות בבורסה. מאידך, דוחות שהצביעו על ירידה ברווחיות, כדוגמת חברת גולדפרוסט יצור רסה, אילצו את המחזיקים למכור את אחזקותיהם, אף בירידות שערים.

מניות המשכנתאות יורדות

לאחר שפורסמו נתוני מחקר על כך שמניות הבנקים למשכנתאות הניבו בחודשים האחרונים תשואה גבוהה בהרבה מתשואת השוק, חלה השבוע תפנית שלילית במניות אלה. עובדה: מדד מניות הבנקים למשכנתאות ירד השבוע ב-4.80 אחוזים. ירידות שערים חריפות במיוחד היו במניות בנק טפחות.

האגרות ממשיכות לעלות

צמצום היקף הנפקות האג"ח על-ידי הבנק המרכזי, הביא אתמול להמשך מגמת עליית השערים בשוק האג"ח. בנק ישראל גייס אתמול 60 מיליון שקל בשתי סדרות אג"ח. עליות חדות במיוחד היו באגרות הברירה הכפולה. היקף הפעילות במלוות קצרי המועד ירד לעוצמת שלשת, והסתכם ב-11.7 מיליון שקל.

הודעות בורסה

● ממשר בירה סיימה את תשעת החודשים שהסתיימו במרס 1987 ברווח של 5.7 מיליון שקל, לעומת רווח של 6.7 מיליון שקל בשנה שהסתיימה במרס 1987.

● מבני תעשיה תחלק דיווידנד במזומן בשיעור של 2.5 מיליון שקל.

● לאורדן יוצר רווח הון של 600 אלף שקל כתוצאה ממכירת מגרש בראשון לציון בתמורה של 2.25 מיליון שקל.

הסדרה	ימים לפדיון	שער	תשואה שנתית
628	5	99.81	15.15
638	12	99.54	15.00
648	19	99.27	15.10
658	26	99.01	15.05
718	33	98.74	15.10
728	40	98.37	16.00
738	47	98.05	16.52
748	54	97.75	16.75
818	61	97.46	16.65
828	68	97.15	16.80
838	75	96.06	16.80
848	82	96.56	16.85
858	89	96.27	16.85
918	96	95.98	16.90
928	103	95.69	16.90
938	111	95.37	16.05
948	117	95.15	16.85
1018	124	94.33	16.90
1028	131	94.54	16.95
1038	138	94.20	16.85
1048	145	93.93	17.10
1118	152	93.64	17.10
1128	159	93.39	17.00
1138	166	93.11	17.00
1148	173	92.81	17.05
1158	180	92.55	17.05

ספר חובה לכל בעל תפקיד כלכלי

הספר הופק במתכונת מהודרת, 376 עמ'. כל עמוד מתאר דיוקן של חברה בורסאית, ערוך בצורה עניינית ונאה המבליטה את הנתונים המאפיינים את החברה, מהבחינה העיסקית והבורסאית, ב-5 השנים האחרונות.

ניתן לרכוש את הספר בחנויות המובחרות בכל הארץ

שערי המניות 2.6.88

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
בנקים שאינם נכללים בהסדר ההצמדה						
אהה ש	21500	שב				
הסנעות 0.1	1101	תב	807	-87	-7.3	-2415
הסנעות א 0.5	620		375			+2874
כלל לא מסחר	16950		137	+600	+3.7	+189
בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה ל 88						
אידיבי רג 100.0	108550		1057			-722
אידיבי ב 100.0	108200		2	-500	-0.5	-12
אידיבי בב א	654000		1	-2000	-0.3	-1
אמד 0.1	81000		102	+400	+0.5	+168
דיסקונט ב	137700		28	-1200	-0.9	-28
דיסקונט א	138402		91	+150	+0.1	+45
דיסקונט שה ב	16865		78			-73
המזרחי ש	44700		84	-28		-121
המזרחי מ	44800		7	+100	+0.2	+7
הפועלים בבב	90997			-3		-10
הפועלים ש	73790		431			+495
הפועלים מ	73770		50			-15
כללי א 1.0	187700		34			-34
כללי שה 7	9010			+40	+0.4	+100
כלל 0.1	46900		859			-557
כלל שה 11	17270		543	-50	-0.3	-861
מימון המד 1.0	61950		11	-400	-0.6	-11
מימון המד 5.0	31480	שב				
בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה ל 89						
אידיבי רג 100.0	137900		34	+1400	+1	+117
אידיבי ב 100.0	139000	לג				
אידיבי בב א	811618	לג				
אמד 1 ש"ח	102250		14	+750	+0.7	+47
דיסקונט ב'	179897	לג				
דיסקונט א'	175500					
מזרחי ש'	56600			-300	-0.2	-6
מזרחי ב'	58120	לג	21	-300	-0.5	-14
הפועלים ש'	93801		47	+501	+0.5	+36
הפועלים ב'	93100		10	-100	-0.1	-10
כללי א'	236500	שב				
בל"ל סגוק	59320		77	+570	+0.6	+351
בנקים למשכנתאות						
אדנים 0.1	23300		7	+900	+ 4	+22
לאומימשכ ש	9047		66	+2		+4
לאומימשכ ם	9040	בח		+90	+ 1	+36
בינל ש	7100		282	+96	+1.4	+139
פת משכ ש	2491		404	+50	+ 2	+345
משכן ב ש	4290		100			-191
עצמאות 0.1	18200		10	+200	+1.1	+18
בירב 1.0	7288		100	-70	- 1	-100
טפחות בבב ש	—			הפסקת	מסחר	—
טפחות רג ש	—			הפסקת	מסחר	—
מוסדות מימון						
הלוואות מכב א	510880	לג				
הלוואות מכב ג	214000	לג				
לאומי תעש א ש	17680	בח	83	+67	+0.4	+15
פתוח תעש בבב	150000	לג				
פת תעש בב ג	488000	לג				
פת תעש בב גג	293500	לג				
פת תעש בב גגג	293000	לג				
פת תעש בב ד	307000	לג				
פת תעש בב דד	67641	לג				
מימון קבלנים 5.0	1215	תב	2386	-250	-15.9	-4989
תיירות בב	233800	לג				
כלל ליסינג 0.1א	18790			-170	-0.9	-10
כלל ליסינג 0.5ב	17250		15	-150	-0.9	-70
ביטוח						
איילון	103	תב	556	-6	-5.5	-556
איתן	103.5		2812	-5	-2.4	-7812
אררט 0.1	1324	שב				
אררט א 0.5	1020		54	-9	-0.9	-54
הסנה משנה 0.1	380		350	+14	+3.8	+350
הסנה משנה 0.5	196		1000	-2	- 1	-1000
הסנה אפ	248	תב	2000	-18	-6.8	-2800
הסנה הש	110					+10000
הדר 1.0	154		3726	+5	+0.3	+4899
הדר 5.0	128		7730			+3669
הדר אפ סד 2	120		5030	+3	+2.6	+16035
הפניקס 0.1	530		1719	+25	+ 5	+2027
הפניקס 0.5	460		820			-820
המסנה-הראל 1.0	6693		80	+30	+0.5	+30
המסנה-הראל 5.0	5450		90			+290
כלל ביטוח	292	שב				
כלל ביטוח אפ	57		22087	-5	-0.9	-3938
כלל ביטוח אג"ח	102		20000			-31014
מנורה 1.0	881		350	-45	-4.9	-350
מנורה 5.0	706	שב				
ביטוח סהר	156.5		24237	-5	-2.8	-23617
סקוריטס 0.1	1827		2281			-2087
צור ש	251	שב				
ציון החזקות 1.0	2691	שב				
ציון החזקות 5.0	898					-3
מסחר						
אלקו בגמא 1 ש	760		[illegible]			
אלקו בגמא 5 ש	658		490	+2	+0.3	+115
מאיר עזרא 1.0	478		719	-2	-0.4	-681
מאיר עזרא אפ	124.5		1000			
כלל אפ 4	283		1500			-1512
כלל אגח 2	141.5		300	-5	-0.4	-300
קריסטל 1.0	—			הפסקת	מסחר	—
רפק 0.1	11001	שב				
רפק 0.5	13000	שב				
שופרסל א 2.0	1032	תב	584	+50	+5.1	+2861
שופרסל אפ	3830		726	+100	+2.7	+1383
שופרסל אגח	112.5		18900	+1	+0.9	+90350
שירותים						
אוטוא	315		1341			-232
מגמת הספקה 0.1	379	תב	510	-22	-5.5	-9633
מגמת הספקה 0.5	179		227	-1	-0.6	-227
מגמת אפ	125		28406			+25314
מגמת אג"ח	98.5		16140	+5	+0.5	+40860
קדור 0.1	500		97	-12	-2.3	-2597
קדור 1.0	187		4848			-17313
מגוי שירות 0.1	1193		101			-101
מגוי שירות 0.5	777		8	+3	+0.4	+292
מלונות ושירותי תיירות						
גלי זהר 1.0	—			הפסקת	מסחר	—
גלי זהר 5.0	—			הפסקת	מסחר	—
מלונות דן 1.0	1377		100			-100
מלונות דן 5.0	977		650	+2	+0.2	+1000
חוף האלמוג 1.0	8200		163			
מלונות הירדן	1840					-6
ים סוף	242		19665			+5103
ים סוף אפ	165		3800	-2	-1.2	-5404
מחשבים ושירותי מחשבים						
ת.ל.ג. 1.0	167		4700	+6	+3.7	+1700
ת.ל.ג. אפ	38.2		6052	+7	+1.9	+34500
ת.ל.ג. אג"ח	106			-1	-0.9	-5000
יעבא 1.0	5000		146	-250	-4.8	-141
ב.ל.ל. 1.0	3930	בח	200	-430	-9.9	-278
ב.ל.ל. 5.0	1350		100	-35	-2.5	-100
ניקוב מחשבים 1	680		420	+10	+1.5	+180
ניקוב מחש 5	287		1041	-5	-1.7	-849
ניקוב אפ סד 2	450	תב	722	+50	+12.5	+5377
תים מחשבים 1.0	601	שב				
נדל"ן, בינוי ופיתוח						
אזורים אפ	528		948	+5	+ 1	+473
אזורים אגח	139.5		3600			-4600
אילון 1.0	80		17757			
אילון אפ	36		5200	+5	+4.3	+9560
אל-רוב 1.0	370		1385	-19	-4.9	-5141
אפריקה 0.1	36764	בח	11	+364	+ 1	+3
אפריקה אפ	16300		20	+600	+5.8	+200
אריס	550		300			-15
אירלן 0.1	2750		490			-360
אירלן 0.5	2460		150			+30
ברנוביץ 1.0	2632			+1		+30
ברנוביץ 5.0	2230		50	-50	-2.2	-50
דנקנר 1.0	4802		20			-20
חדשי 0.1	176		3000			
חדשי 0.5	129.5	שב				
מילן 1.0	1500		1080			-803
הכסלול 1.0	819	לג				
הכסלול 5.0	480	לג				
ת.ל.ב. 0.1	—			הפסקת	מסחר	—
ת.ל.ב. 0.5	—			הפסקת	מסחר	—
ירושלים אפ	80		6700			
גבים 0.1	3635			+50	+1.4	+30
גבים 0.5	3145		39			
מבני תעשיה	80.5	תב	138379	+5	+8.8	+257576
מבני תעשיה אפ	25.5		308000	+2	+8.5	+603065
מבני תעשיה אג"ח	102		5000	+5	+0.5	+71500
יספרו 0.1	4275	בח	500	+70	+1.7	+408
ישראלום 1.0	1410		1450	+30	+2.2	+2840
ישרס 10.0	19500		88	+500	+2.6	+139
בנק פיתוח 1.0	6051					-8
לנדאו 1.0	6349		897	-6	-0.1	-901
לנדאו 5.0	1930		322	+12	+0.6	+301
כ.ת.ב. 1.0	349		1470			-970
כ.ת.ב. אפ 2	164		2593			+407
כ.ת.ב. אגח	130		42000			+5800
מבני בניה 1.0	543	בח	1680	-7	-1.3	-1974
מישנאל 5.0	165		3000	-5	-0.3	-13153
מישנאל אפ	149.5	בח	3651	+5	+ 1	+476
מנרב 3.0	1240		1012			
לוינשטין 1.0	278		142	-1	-0.4	-142
לוינשטין 5.0	112		5182			+39
ליפשיץ 1.0	229	תב	1241	-25	-9.8	-1491
ליפשיץ 5.0	116		1720			
ליפשיץ אפ 1	51.5	בח	6632	+6	+3.2	+15106
ליפשיץ אגח	96		9276	+5	+0.5	+199
נאות אביב 0.5	3350		12	+40	+1.2	+138
נכסי אורים	220		2195	+4	+1.9	+2195
נכסי אפ	51.5		92888	+1	+ 2	+266303
נכסי אג"ח	93.5		44392			
כנר החזקה 1.0	591	שב				
נמר 1.0	1505	שב				
קסריה 0.1	3460		125			-125
קסריה 0.5	1300		300	-5	+0.4	+150
רובינ 1.0	202		2579	+9	+4.7	+4616

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
רומבין 5.0	139					
רומבין אפ	501		6428			-6428
רומבין אג"ח	129.5	שב	444	-24	-4.6	-444
חקלאות						
מטעי הדר 0.1	2580					
מטעי הדר 0.5	2350					
מהדרין 0.1	5590		139	-50	-2.1	-139
מהדרין אפ	2410		1116			-172
מכשר הדרים 1.0	1423		168			+182
פריאור 0.5	2801	שב	330	-47	-3.2	-660
מזון וטבק						
דובק מב ש	2222		110			
דובק מב ם	2280					-7
זגלל 1.0	310		902	-6	-1.9	-1102
זגלל 5.0	290		500			
זגלל אגח	104.5		16287	+5	+0.5	+44500
כסם בירה 1.0	—			הפסקת	מסחר	—
כסם בירה 5.0	—			הפסקת	מסחר	—
יצור 1.0	941	בח		-105	- 10	-100
יצור א 5.0	582		387	+6	+ 1	+267
יצור אפ 2	253	בח	300	-28	- 10	-907
בן 1.0	349		556	-1	-0.3	-556
בן 5.0	255		351	-5	-1.9	-331
טמפו 1.0	15000		17	+150	+ 1	+17
עסיס ב 0.5	316		1618	+6	+1.9	+732
אבגל סקל 1	1720					
שמן מכב א	1100	בח	350	-70	- 6	-827
טכסטיל והלבשה						
ארגד מר 1 ש	326		6911	+6	+1.9	+13960
ארגד אפ	119.5	שב				
ארגד אגח	115.5			+1	+0.9	+50000
אתא 1.0	329					-450
אתא בחן 1.0	230		2000	-9	-3.8	-1775
אתא בחן 5.0	163		1295	+5	+1.6	+1295
אתא א	224	שב				
ארגון רג ש	8520		74			-74
דלתא-גליל 1.0	780		4504			
דלתא-גליל א 3.0	690		1240			+268
מטוית מאודר 1	820	שב				
מטוית מאודר 5	385	שב				
ויסלוד 1.0	245		100	+7	+2.9	+100
ויסלוד 5.0	171		101	-2	-1.2	-1809
ורדינון 1.0	4715		8	+40	+0.9	+92
דיקת 1.0	1605	שב				
דיקת 5.0	1370		410	-15	-1.1	-710
דיקת אפ	350	בח	900	-15	-4.1	-628
סופר	111	שב				
סופר אפ	45.5		490	-1	-2.2	-490
לודזיה 0.1	598		100	+12	+ 2	+137
לודזיה 0.4	460		690	-10	-2.1	-690
ליבנת 1.0	108		115			-115
עיט 1.0	303	בח	1000	-3	- 1	-200
עיט 5.0	157		1500	+6	+ 4	+11500
עיט אפ	107		2448	+5	+0.5	+5252
עיט אגח	104.5		1300	+5	+1.5	+9700
עמק מדינה 1 ש'	143		4117			+3033
עמק אפ	53.5	תב	10125	-5	-8.5	-16623
פולגת א	624		44			-44
פלימן א 0.5	6580		20	-130	- 2	-220
פרגוד	980	שב				
גיבור סברינה	4640		168	+140	+3.1	+123
מתכת ומוצריה						
אורדן 0.1	4990		361	-10	-0.2	-266
אורדן 0.5	4018		300	-89	-2.2	-152
אלומת 1.0	6700	שב				
אלומת 5.0	5070		190	+200	+4.1	+100
כבלים ש	385		8412	+5	+1.3	+9711
כבלים אפ	98	תב	31019	+7	+7.7	+59388
כבלים אג"ח	102		7950			+5550
כבלים אגח	103.5		4000	+1	+ 1	+32196
תבוף 1.0	510			-12	-2.3	-900
תבוף 5.0	260			-3	-1.1	-908
תבוף אפ	1789		25			+25
דקה 1.0	1820			-18	-1.1	-20
דקה 5.0	1208		23	-60	-4.8	-268
קסמטל מ 5.0	2880		58	-30	- 1	-225
כבלי ציון 1.0	2291		323			+165
כבלי ציון 5.0	1307		98	-7	-0.5	-110
קרמי 1.0	194.5		500			
קרמי 5.0	104		2000			
נחושת 0.1	25000		1	-500		-7
נחושת 0.5	8650		20	+200	+2.4	+9
מר פלדה 1.0	1668		[illegible]			-82
קונג 1.0	485		[illegible]			-1477
קונג 5.0	282		2289	+2		-1609
קליל 1.0	2750		631	+100	+3.8	+5727
קליל 5.0	2454	שב				
קליל אפ	1151		584			-284
קליל אגח	127					
שלדות 5.0	4260	בח	456	+260	+6.5	+700
תעשיות לכיש 1.0	549					
תעשיות לכיש 5.0	357		500			
חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה						
אלביט 3.0	262409		29			
אלקו 0.1	—					-7
אלקו 0.25 ש	—			הפסקת	מסחר	—
אלקטרה 0.1	—			הפסקת	מסחר	—
אלקטרה א 0.5	1990		1235			-492
אמפ 5	1590		225	+40	+ 3	+1575
אמפ 3	850		815	+1	+0.1	+415
אריה 1.0	140		10000			
אלקטרוניקה אפ	13650		92			+58
כלל אלק אג"ח	443		552	-17	-3.7	-1895
מעקטרוניקס 1.0	105		5000			-5000
מעקטרוניקס 5.0	1100		550			+650
פיקסטנגר 1.0	825		998			+102
פיקסטנגר 5.0	480			+12	+3.1	+189
ציקלון 1.0	318			-2	-0.6	-1080
ציקלון 5.0	2305	תב	446	+200	+9.5	+2387
קונטשין ארלך 1	1426		387			
קונטשין ארלך 5	2550	שב				-387
ת.א.ת. 1.0	1665			-35	-2.1	-30
ת.א.ת. 5.0	738			-20	-2.6	-194
תדאה	375	תב	3036	-25	-6.3	-5855
	711			+11	+1.6	+1300
מוצרי בניה						
א.ב. תעשיות 1	163		4603	-3	-1.8	-7603
א.ב. אפ	530		150	+5	+ 1	+380
אבן אפ ב	47.5	תב	110215	+8	+6.5	+532074
א.ב. אגח	158.5		15000			
אבן אג"ח א	93.5		204770			
אקרשטיין 1.0	380		200			-200
אקרשטיין 5.0	285		850			-975
אקרשטיין אפ	329	בח	509	+3	+0.9	+691
אקרשטיין אגח	134		16000	+5	+1.1	+15846
אזום בלום	92		2287	-1	-1.1	-574
בלום אפ	45		2000	-4	-5.1	-2425
מודל השק בנעש	—			הפסקת	מסחר	—
מוזאיקה ולמטן 1	1951	לג				
מוזאיקה ולמטן 5	1392	שב				
נגב קרמיקה	283		1407			-907
נגב קרמיקה אפ	114	תב	1500	-5	-6.2	-3593
כימיה, גומי ופלסטיק						
אבן 5.0	1637		3478			+1304
אליאנס ב	—			הפסקת	מסחר	—
גל תעשיות 1.0	346	שב				
גל תעשיות 5.0	240					
גל אפ	76		7009	+2	+2.7	+7846
גל אגח	107.5		2240			-2248
רשנים 0.1	3000		190			
רשנים 0.5	1657	שב				
חיפה כמי 10.0	—			הפסקת	מסחר	—
ליפסקי 1.0	1785	שב				
מקסימה 1.0	700	שב				
מקסימה 5.0	484		1500	-12	-2.4	-7100
מגז 1.0	24050		4	+50	+0.2	+16
מגז 5.0	21500	שב				
פריקלאס	541		960			
פריקלאס אפ	150		1700	-6	-5.1	-9550
קום כימיקל 1.0	4560		95	+38	+0.7	+100
קום אפ	2715		50			+50
קום אגח	115		500	+3	+2.7	+900
תיא 5.0	4830		88	-50	- 1	-38
פרוטארום 10.0	625		9443			+5963
עץ, נייר ודפוס						
כתר	121		2496	+1	+0.8	+584
דפוזן 1.0	6289			-10	-0.2	-65
דפוזן 5.0	3950					
תבנ. 1.0	5200	תב	516	-280	-5.1	-528
יעה 1.0	2080		467	+28	+ 1	+288
לבידי אשקלון 1	695		1040	+8	+1.2	+640
מלם ב 0.5	34400		34	+60	+0.2	+4
קרגל	558		13788			+1586
קרגל אפ	298	תב	589	-32	-9.7	-818
רים 0.1	305	שב				
רים 0.4	145.5			+1	+0.7	+300
תעל ב 0.2	16172		25	+160	+ 1	+25
תעשיות שונות						
אורין 1.0	195	תב	1745	-18	-8.5	-2145
אורין 5.0	110		4148	-5	-3.1	-4457
המישה יזד	1833		30	-38	- 2	-80
הנפלק 1.0	1035	בח	340	-10	- 1	-90
הנפלק 5.0	939	שב				
השקעות בתעשיה						
תרכוז	10281		141	+101	+ 1	+134
מר בי ש	6715		199			-124
תעשיות אפ	129		13139	+5	+2.8	+56958
תעשיות אגח	112		50000	-1	-0.9	-25200

חברות השקעה

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אמניק ש	6300		12	+80	+1.3	+12
אי.די.בי. אפ	3152		178-			-183
אי.די.בי. אג"ח	106.5		18800	+1	+0.9	+61200
אלגר ש	1040		451			-191
גאולת 1.0	1060	שב				
גאולת אפ	830	שב				
גאולת אגח	113.5		695			-695
דנבאר 1.0	598		620	+18	+3.1	+266
דנבאר 5.0	390			+10	+3.6	+1010
חברה לישראל 5.0	2870		620	-30	- 1	-592
חלפסון 0.1	115900	שב				
חלפסון ש 1.0	18100					
אמפא א 0.5	18811		14	+186	+ 1	+5
דיסקונט השק אפ	811		1210	+5	+0.6	+90
דיסקונט השק אגח	113.5		35000	+5	+0.4	+56000
מדור השק ש	31300		7	+1300	+4.3	+12
מור השקע.124	15100	שב				
חירון 1.0	1204		45	+4	+0.3	+155
חירון 5.0	606		252			-102
יעקב 1.0	2420	בח	100	-30	-1.2	-515
יעקב 5.0	1616		196			-86
יצוא ש	14440		20			-20
ירדן א 0.1	1123	תב	949	-125	- 10	-1957
ישום החזקות	70		8214			
ישום אגח-אפ	64		6500			-3500
כלל 50.0	929		512	-30	-3.1	-811
מגד 0.1	331	תב	2500	-20	-5.7	-2458
מגד א 0.5	351			-2	-0.6	-200
מגד אפ	127					
אגח 1	133					
כור ג 1.0	325		1158	+10	+3.2	+1573
כו השק ש	2300		417	-23	- 1	-384
מטה א 0.1	4824		24			-29
מטה 0.5	3700		250			-103
פרזן ב 2.5	10300		310	+200	+ 2	+992
קרדן 1.0	115		8257	-1	-0.9	-13907
קרדן 5.0	67		2500	+5	+0.8	+4500
קרדן אפ	48		15793			
קרדן אגח	113		1260			+3740
נסחרות במט"ח						
בית ם	237	שב				
חיפושי נפט						
דלק נפט 1	2130	תב	150	+120	+ 6	+128
דלק נפט 5	1070	בח	300	-4	-0.4	-100
מו חיפושי נפט	22100		30			-2
יואל אפ	83		18625	+2	+2.5	+18300
מ.ג.נ. 1.0	4189			-181	-2.4	-235
מ.ג.נ. 5.0	2070		460	-39	-1.8	-718
נפטא ש	412		3746	+16	+4.6	+3156

רשימה מקבילה

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
מסחר שרותים מלונאות מחשבים						
הראל 1.0	—			הפסקת	מסחר	—
יסקל	262		502			-502
קנמודיסים 0.1	1006	תב	183	-75	-6.9	-195
קנמודיסים 0.5	348	בח	609	+28	+8.8	+641
קנמודיסים אפ	58.5			-5	-8.8	-38
קסל 1.0	590	שב				
תבל	150		2800			-865
בני הדר	100		6000	+5	+3.1	+19215
בני הדר אפ 1	63		12000			-5568
החיה הישראלית	38.4	תב	9200	-6	-8.6	-6402
כנם מר 1 ש	953	שב				
איכות מוצבים	255		500	+1	+0.4	+91
רשה מכון 1.0	374		99	-6	-1.6	-2279
רשה אפ	644	תב	400	-55	-7.9	-2096
כלל מחשבים 1.0	4214		10	+200	+ 5	+115
מטב מחשבים 1.0	82		2904	-5	-4.1	-2832
רשף	280		1725			-2040
נדל"ן בינוי חקלאות						
אגמבים 1.0	672		314	-5	-8.7	-314
בן-יקר מג 1.0	2595	תב	249	+130	+5.3	+282
דורשר 1.0	—			הפסקת	מסחר	—
דורשר 5.0	—			הפסקת	מסחר	—
עזר 3.0	1165	בח	40	+55	+ 5	+80
רסק מכל	1070	תב	100	+80	+8.1	+402
רסק רג	910		350			
עמר 5.8	—			הפסקת	מסחר	—
אגמוס	1021		190	+21	+2.1	+80
גולדפרוסט 1.0	680	שב		-36	- 5	-856
גולדפרוסט 5.0	340	תב	370	-48	-10.5	-2012
תעשיה						
יהודרים	238	שב		+11	+4.8	+852
מקס 0.1	2850		140			-11
מקס 0.5	990		100	-10	- 1	-100
תעש הזכוכית 1.0	2340		292	-40	-1.7	-335
אקסמן 5.0	985	לג				
מודגן 1.0	555	לג				
משאבות סלע	79		1550	-5	-1.9	-2380
מוצת סוס 1.0	54		17289			
מוצת סוס אפ	12		13658	-5	- 4	-6288
אלקל	—			הפסקת	מסחר	—
אלקל אפ 2	—			הפסקת	מסחר	—
בר-כון 1.0	3420		[illegible]			
בר-כון 5.0	1531		[illegible]			
בר-כון אפ	4919		[illegible]			
[illegible]	840		[illegible]			
ברוקסטוסם 1.0	2730	שב				
ברוקסטוסם 5.0	765		51	-48	- 5	-151
מ.ל.מ. 1.0	831	שב				
מ.ל.מ. 5.0	660		176			
אלרן-מק	173	שב				+74
דקסטר 1.0	2310		1	+5	+0.2	+25
נקה כמיקל 1.0	3838		645	+38	+ 1	+146
ת.ג.ל. 1.0	1116	בח		-90	-7.5	-149
ת.ג.ל. 5.0	1046		6	-1	-0.1	-18
תגר א 5.0	6693					
אודע פרינט	480		308			-380
סטנבנה 1.0	6600		35	-2		-35
גלך	324		200	+7	+2.2	+200
רדמון	132		1800			
מן תן	391		490			-270
מאגור טכנולוגיה	113.5		2800	-5	-0.4	-758
השקעה						
אינקובה 0.1	—			הפסקת	מסחר	—
אירום	254	שב				
אירום אפ	49	שב				
אבושר כב	360		130			-65
אפיק 1.0	446	לג				
אפיק 5.0	230	לג				
בנין כ' 5.0	13860	תב	45	+1260	+ 10	+76
לבדיק 0.1	1000	לג				-57
לבדיק 0.5	252	לג				-346
עוז השק ב 0.1	1200		51			
עוז השק ג 0.5	815	שב				
חיפושי נפט						
פראויל ב 0.3	4899		13	-100	- 2	-9

משתנים

שם נייר ערך	סה"כ מחזור ש"ח	שער קובע משתנים בנקודות	שער בורסה בנקודות	שינוי יומי בכלל %	מס' שינויים בכלל המסחר
בנק בינלאומי 05	1817	6096	6066	0.49	3
מ.ב.ב. 0.5	2055	7329	7529		3
הסנה ש	27263	163.5	162	-1.21	5
שלמון אפ	1823	687	684	0.44	1
כלל סחר	3375	350	349		2
שופרסל ב 10.0	4175	941	937	0.97	3
דלק ג ש	6341	2140	2105	1.76	8
אפריקה 1.0	101	32776	32694	0.25	4
נכסים ובנין	11580	843	833	1.2	6
הכשרת הישוב	2588	2646	2613	1.26	4
חברה לירושלים	509	66349	66516	- 1	15
כלל מלון	4310	293	294		1
עלית	7808	660	652	1.25	5
פולגת ב 4	660	12191	12809	0.75	4
קסמטל מן 1.0	50	530	538	0.76	
כלל תעש אלק	603	3095	3079	1.01	3
אלרון 3.0	657	2822	2822	-1.27	
כבע ש	23	184933	185398	-0.75	3
ים המלח	3280	8587	8587		7
מכתשים 10.0	13516	1548	1848	0.98	7
מעלי נייר 10.0	4768	872	872	0.25	
כלל תעשי 1.0	26	229083	229652	0.75	6
אי.די.בי פתוח 2.0	264001	183.5	183	0.27	6
אלרן ש	1154	6746	6712	0.51	5
חברה לישראל 1.0	1129	823	825	0.98	1
פועלים השק ש	1385	3497	3505	0.26	5
דיסקונט השק ש	469	695	695	1.02	
כלל 10.0	4833	1927	1918	1	11
[illegible]	13878	988	988		6
יואל 5.0	13101	347	342	0.87	2

שף נאמנות
בטחה מקבוצת כלל
ניהול תיקי השקעות, ניהול קרנות נאמנות וניהול קופות גמל

שערי קרנות הנאמנות

הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	השינוי נקודות	השינוי אחוזים
אב	5432.08	5394.18	21.32	0.40
אבוקה	416.05	407.91	0.00	0.00
אגוז	281.79	276.38	0.66	0.24
אגם	111.80	109.64	-0.14	-0.13
אדיר	1895.41	1858.19	4.79	0.26
אדם	168.39	165.13	0.46	0.28
אופיר	173.23	172.05	0.13	0.08
אור	436.46	432.71	0.29	0.07
אוריון	132.92	130.28	0.04	0.03
אורלי	307.58	305.38	0.14	0.05
אורן	869.02	852.12	1.75	0.21
אייל	5641.51	5531.61	-1.17	-0.02
אירים	5777.91	5658.58	9.81	0.17
איתן	827.19	817.01	0.95	0.12
אלון	686.12	672.27	1.00	0.15
אלמוג	710.38	701.68	1.21	0.17
אליעם	101.63	99.21	0.11	0.11
אג"ח	108.92	107.44	0.29	0.27
מניות	96.08	93.73	0.26	0.28
אנקור	103.42	102.34	0.47	0.46
ארז	317.95	314.04	1.11	0.35
אש	140.06	136.98	0.79	0.58
אשל	195.11	191.30	0.31	0.16
אתגר	89.03	87.95	0.45	0.51
אתרוג	271.14	268.52	0.38	0.14
בדולח	160.81	157.74	0.31	0.20
ברוש	544.96	534.45	0.93	0.17
ברק	484.14	474.49	0.82	0.17
[illegible]	330.50	328.08	0.42	0.13
[illegible]	1653.88	[illegible]	3.06	0.43
[illegible]	123.06	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ביא	476.50	474.48	0.56	0.12
גיל	109.64	108.01	0.05	0.05
גלית	3439.88	3372.97	2.75	0.08
דוברבן	688.72	680.32	0.92	0.14
דוכיפת	364.39	360.89	1.04	0.29
[illegible]	528.08	521.62	1.12	0.22
דולב	261.14	255.77	0.37	0.14
דורון	1671.13	1640.17	1.92	0.12
דותן	288.30	282.94	0.37	0.13
דליה	602.83	592.37	-0.62	-0.10
דרור	347.14	340.97	0.64	0.19
דקל	369.40	362.26	0.99	0.27
הדס	405.17	402.51	0.94	0.23
הילה	430.23	428.32	0.68	0.16
ורד	581.02	571.03	-0.04	-0.01
זהבית	2040.19	2000.19	-0.84	-0.04
זוהר	117.51	115.80	0.35	0.30
זיו	144.67	142.56	0.32	0.22
זינוק	105.46	103.23	0.33	0.32
זיק	98.14	95.86	0.52	0.55
זמיר	460.39	454.76	1.57	0.35
חדוה	174.27	171.92	0.43	0.25
חליפין	153.88	153.47	0.17	0.11
חלמיש	224.03	222.56	-1.70	-0.76
חץ	158.96	158.64	0.07	0.04
טופז	121.60	118.94	0.16	0.13
טל	6652.88	6579.59	0.71	0.01
יובל	491.43	485.54	0.59	0.12
יהלום	177.62	174.28	0.46	0.26
יסודות	377.16	373.85	2.38	0.64
יערה	481.94	476.15	0.26	0.05
כוכב	308.51	304.76	0.82	0.27
כחל	132.95	131.33	0.02	0.02
כלנית	659.23	647.64	-0.69	-0.11
כספית	281.70	279.59	0.61	0.22
כרמל	140.66	138.46	0.18	0.13
כתר	1270.08	1251.72	2.76	0.22
להב	5034.97	4936.99	4.62	0.09
למשקיע	133.92	132.51	0.08	0.06
לפיד	335.06	333.45	-0.02	-0.01
לקם	2073.00	2031.45	5.57	0.27
לשם	410.91	408.15	0.52	0.13
מבחר	1480.87	1452.78	1.73	0.12
מבטח	4220.34	4182.70	4.30	0.10
מגר	275.95	272.00	0.84	0.31
[illegible]	[illegible]	3903.59	6.35	0.16
[illegible]	[illegible]	1667.??	5.85	0.35
[illegible]	[illegible]	883.55	0.25	0.03
מגדל	25993.02	25601.03	81.73	0.32
מימד	1103.45	1082.29	1.95	0.18
משוף	4832.30	4739.91	19.91	0.42
מעיין	786.96	772.28	0.22	0.03
מקשה	415.22	412.48	0.52	0.13
מכלול	100.73	98.81	0.32	0.32
מרווה	133.95	133.43	0.02	0.01
מרום	1453.08	1425.80	0.49	0.03
נוגה	157.79	155.46	0.59	0.38
נטיף	286.08	284.08	1.39	0.49
נטע	478.86	471.66	1.68	0.36
נילי	141.62	139.52	0.19	0.14
סביון	657.49	645.83	-0.24	-0.04
סגולה	148.85	145.93	0.18	0.12
סלע	403.58	400.95	0.38	0.09
סנונית	574.21	567.18	0.71	0.13
עמר	390.72	386.01	0.90	0.23
עמיר	175.89	175.45	-1.69	-0.95
עדיף	372.45	368.17	0.86	0.23
עידית	794.25	788.37	2.24	0.28
עירן	526.92	519.32	0.98	0.19
ענבר	116.78	114.29	-0.96	-0.83
ענת	2395.77	2377.99	3.59	0.15
ספורטי	544.45	537.82	0.61	0.11
פרימן	130.24	127.78	0.28	0.22
פיא	1713.34	1680.11	3.76	0.22
צבר	559.30	552.23	1.50	0.27
צופית	501.75	495.56	1.47	0.30
צוק	135.58	135.04	0.15	0.11
צמיד	1220.22	1195.82	2.12	0.18
צמיחה	539.76	531.98	1.01	0.19
צמרת	153.83	152.69	-0.01	-0.01
קורח	107.98	106.54	0.09	0.08
קלע	177.28	176.39	0.32	0.18
קשת	112.98	111.61	0.03	0.03
רונית	18227.64	18072.19	23.95	0.13
רימון	142.22	141.97	0.11	0.08
רקפת	911.54	897.05	-1.44	-0.16
רשף	440.41	434.53	1.06	0.24
שבים	486.66	480.93	0.67	0.14
שהם	364.82	361.38	0.76	0.21
שחף	106.94	105.63	0.17	0.16
שירה	466.43	463.01	0.25	0.05
שגר	445.35	436.70	0.82	0.19
[illegible]	697.33	687.22	1.49	0.22
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	0.38
[illegible]	196.83	193.00	0.02	0.01
תאנה	255.06	252.67	0.63	0.25
תדהר	530.36	527.72	1.24	0.24
תירוש	590.51	583.31	0.81	0.14
תנופה	110.78	108.58	0.14	0.13
תפוז	274.66	269.38	0.30	0.11
תפוח	213.48	211.99	0.45	0.21
תרשיש	121.36	119.06	-0.76	-0.63
תשורי	567.39	562.83	0.31	0.06

שערי אגרות החוב

4.25% שב"א

סדרה	שער	שינוי בנק'
4101	443.3	-0.8
4102	181.1	+1.4
4103	174.2	+1.4
4104	169	+1.4
4301	169	+1.4
4302	156.7	+0.1
4303	157.8	--
4304	155.6	--
4105	138.4	-0.1
4106	135	-0.1
4107	131	-0.1
4108	128.8	-0.2
4109	125.4	-0.6
4110	124.1	-0.6
4201	154.5	+0.1
4204	144.1	+0.1
4205	141.5	+0.1
4206	139.2	+0.7
4207	142.9	+0.9
4208	141.1	+0.9
4209	138.2	+0.9
4210	134.7	+0.8
4211	130.7	+0.8
4212	129.6	+0.9
4213	126.7	+0.9

3% מלווה מדינה (100% הצמדה)

סדרה	שער	שינוי
3601	48596	- 488
3602	44816	- 453
3603	41744	- 448
3604	37317	- 554
3605	34096	- 525
3606	32152	- 512
3607	30113	- 125
3608	28529	- 121
3609	27282	- 120
3610	24303	- 89
3611	23497	- 90
3612	22835	- 90
3613	21200	- 195
3614	20759	- 192
3615	19174	- 182
3616	17548	- 171
3617	16551	- 165
3618	15714	- 161
3619	14695	+ 147
3620	13897	+ 141
3621	15213	+ 137
3622	11800	+ 91
3623	11050	+ 4
3624	10312	+ 44
3625	9565	+ 4
3626	8981	+ 4
3627	8295	+ 4
3628	7637	+ 3
3629	7180	- 12
3630	6784	+ 3
3631	6273	+ 3
3632	5851	+ 3
3633	5529	+ 2
3634	4889	+ 9
3635	4626	+ 9
3636	4451	+ 2
3637	4183	+ 2
3638	3996	+ 25
3639	3660	+ 25
3640	3075	+ 35
3641	2668	+ 31
3642	2349	+ 1
3643	2040	--
3644	1835	+ 3
3645	1654	+ 2

4.25% גליל

סדרה	שער	שינוי
3701	1360	- 1
3702	1067	--
3703	954.9	+12.9
3704	818.5	+11.5
3751	450.5	-2.8
3752	174.1	+1.7
3753	167.2	+1.7
3901	161.6	+2.8
3902	154	+2.6
3903	153	+2.7
3904	158.7	+2.7
3754	149.4	--
3755	144.1	+0.1
3756	139.1	--
3757	156.6	+0.1
3758	154.6	-0.1
3759	138.2	--
3760	136.4	--
3761	135.5	--
3762	138	-0.1
3763	126.1	-0.1
3764	124	+1.4
3765	121.1	+1.4
3766	119.8	+1.4
3791	126.7	+1.3
3792	124.5	+1.3
3826	148.4	+0.6
3827	145.7	+0.6
3828	140.7	+0.6
3829	158.1	+0.6
3830	155.1	--
3831	138.6	+0.1
3832	136.8	+0.1
3833	133.9	+0.1
3834	130.5	+0.1

4%, 6%, 7% פיתוח (80% הצמדה)

סדרה	שער	שינוי
3528	160300	--
3529	158282	- 1700
3530	155200	+ 100
3531	157300	+ 2000
3532	150776	--
3533	150800	+ 200
3534	141980	+ 140
3535	142000	--
3536	142100	--
3537	141800	+ 300
3538	133200	+ 200
3539	134702	--
3540	134300	--
3541	128800	--
3542	129402	+ 1500
3543	122501	- 798
3544	124480	--
3545	119680	--
3546	119600	+ 300
3547	119700	+ 300
3548	120000	--
3549	114300	+ 1000
3550	113100	+ 300
3551	113000	--
3552	104800	--
3553	103001	--
3554	106400	--
3555	105600	+ 2500
3556	99100	--
3557	100200	+ 215
3558	101400	- 400
3559	95900	--
3560	91725	--
3561	95500	--
3571	94600	--
3572	95988	--
3573	95991	--
3574	88300	--
3575	87200	--
3576	87700	--
3579	80400	+ 400
3577	87300	--
3578	81504	--
3580	75459	--
3581	68850	--
3582	63000	+ 400
3583	59000	--
3584	56416	+ 549
3585	53626	+ 548
3586	48208	+ 19
3588	48220	+ 19
3589	44094	+ 18
3587	48360	- 69
3591	44154	- 66
3592	44117	- 67
3593	44062	- 68
3590	44014	+ 18
3595	42035	+ 16
3594	42261	- 899

5% מלווה פיתוח (ברירה כפולה)

סדרה	שער	שינוי
2012	160800	--
2013	161700	--
2014	157300	--
2015	156070	--
2016	157200	+ 300
2017	152850	--
2018	153100	--
2019	152400	--
2020	147150	--
2021	147200	+ 200
2022	139500	--
2023	141000	--
2024	131800	+ 1200
2025	134500	+ 1300
2026	132060	--
2027	128500	+ 200
2028	128600	+ 1300
2029	122100	+ 1500
2030	121961	--
2031	119100	--
2032	120000	--
2033	113300	--
2034	112200	--
2035	103209	--
2036	103589	- 2800
2037	110240	--
2038	98000	--
2039	99700	--
2040	96321	- 2979
2041	89784	--
2051	94500	- 2700
2052	89800	+ 2616
2053	87098	--
2055	79825	+ 2325
2054	80835	--
2056	82480	+ 2402
2057	81998	--
2058	81012	--
2059	84608	--
2060	97113	--
2061	51633	+ 1520
2062	45676	+ 739
2063	46284	+ 1363

צמודות זהב

סדרה	שער	שינוי
5 יר	106.6	-1.4

רמון

סדרה	שער	שינוי
7006	203.4	+1.8
7007	188.8	+0.7
7008	179.5	+0.6
7009	174.9	+1.8
7010	164.9	+0.4
7011	155.5	-0.5
7012	150.2	-0.4
7013	142.2	--
7014	124.6	+1.1
7015	106.9	+0.5
7016	106.4	+0.5
7017	105.8	+0.5
7018	105.6	+0.5
7019	106.1	+0.5
7020	105.9	+0.5
7021	104.9	+0.5
7201	108	+0.9

גלבוע

סדרה	שער	שינוי
6101	13707	+ 109
6102	8555	+ 22
6103	7734	+ 20
6104	7051	- 89
6105	6667	- 38
6106	6572	+ 86
6107	6482	+ 84
6108	4616	+ 15
6109	4380	+ 15
6110	4301	+ 15
6111	3573	+ 18
6112	3460	+ 18
6113	2381	+ 11
6151	939.6	+2.4
6152	899.6	+2.4
6153	776.9	-5.5
6154	762.4	-5.4
6155	511.5	+1.4
6156	407.7	+1.1
6157	302.2	+1.4
6158	285.9	+1.3
6159	240.9	+1.1
6160	232.4	+0.6
6161	224.1	+0.6
6162	200.7	+1.6
6163	185.6	+0.5
6164	179	+0.5
6165	167.9	+0.4
6166	159.5	+0.4
6167	156.1	+0.4
6168	153.5	+0.4
6169	144.5	+0.4
6170	134.8	+0.4
6171	99.7	+0.5
6172	98	+0.2
6801	105.8	+0.2

100% מט"ח

סדרה	שער	שינוי
אל אס	1496	+ 6
אלביט	215.6	--
אלונא	1501	--
אלסינט	2467	--
מאיסקס	1220	--
תוד 84	101.6	+1.6
הב היש	249.1	--
דיס הש	200.3	--
בור	169.2	--
כלל	489	--
מ'צב ד	192.3	--
מ'צב ם	272	--
מ'צב י	314.2	--
רן	136.9	--
פול בנ	191.6	+1.8
תיעש	244.9	--

מדד/מט"ח

סדרה	שער	שינוי
בל.ת.	164.5	--
דיס הש	169	+1.5
בור	158.3	-0.4
כלל	201.6	+0.8
מ דיס	163.2	-2.8
משא בנ	161.4	--
משא בנ	152.8	--
משא בנ	143.4	-6.1
לאומי	148.7	--

ב.ל.ת מימון והנפקות (1981) בע"מ

אגרות חוב 1985–1991 (סדרה 1) בסכום כולל של 18 מליון דולר ארה"ב.

הודעה בדבר קביעת שער הריבית

הנאמנים של מחזיקי אגרות החוב קבעו כי שער הריבית שתישאנה אגרות החוב הנ"ל שטרם נפדו לתקופה מיום 1.6.1988 ועד ליום 30.11.1988 תהיה 8.1875% לשנה.

חברה מבוססת ובעלת מוניטין בענף הבניה בת"א בעלת

חנות

בשטח של כ-160 מ"ר. באזור מסחרי מאד בת"א,
קווי טלפון, חניה בשפע

מחפשת:

רעיונות/עסקים/סוכנויות/שותפויות.

בהצעות נא לפנות ת.ד. 991, ת"א עבור "חוב" בניה.

שערים בינבנקאיים

אתמול, בצהריים, 2.6.1988 באירופה

מכירה מידית (ספוט)

$ ארצות הברית ל"ש שטרלינג	1.8140/1.8150
מרקים גרמניים ל-$ ארה"ב	1.7268/1.7278
פלורינים הולנדיים	1.9410/1.9420
פרנקים שווייצריים	1.4410/1.4420
פרנקים בלגיים	36.14/36.16
פרנקים צרפתיים	5.8460/5.8490
לירות איטלקיות	1286.50/1287.50
ינים יפאניים	125.93/126.03
$ ארצות הברית לק.נ.ד.	1.3318/1.3323

שער הזהב 454.60 $ ארה"ב לאונקיה לזהב פיקסינג

מכירה מאוחרת (פורוורד)

	ל"יש/$	פר"ש/$	מ"ג/$
1 ח'	1.8137/1.8149	1.4352/1.4365	1.7208/1.7220
3 ח'	1.8117/1.8129	1.4234/1.4247	1.7091/1.7106
6 ח'	1.8062/1.8077	1.4061/1.4076	1.6926/1.6941

הנתונים נמסרו על-ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ

הורשעו כל ארבעת חברי המשלחת שנפגשו ברומניה עם נציגי אש"ף

השופט לא קיבל טענת הסניגורים שהמחוקק מתיר מיפגש למען השלום ודחה את הטענה שאש"ף אינו עוד ארגון טרור בקבעו: "ההגנה לא הצליחה לטהר את השרץ"; על עדותו של הנאשם לטיף דורי אמר השופט כי בלט בה חוסר תום־לב והיא היתה בלתי אמינה; לדעתו נסעו הד' כדי להעמיד במבחן את החוק ● המורשעים: פסק הדין לא הפתיע ● טרם ניתן גזר הדין

(ע). בית משפט השלום ברמלה הרשיע אתמול את ארבעת חברי משלחת השמאל, אשר נפגשה ברומניה עם נציגי אש"ף בחודש נובמבר 1986, וקבע כי הפגישה מהווה עבירה על החוק לפקודת מניעת טרור מאותה שנה. היה זה המקרה הראשון בו נדרש בית משפט לפסוק על־פי החוק החדש.

בגזר דינו המנומק, המשתרע על פני 26 עמודים, דחה השופט אברהם ביידר את טענת ההגנה כי אין לראות באש"ף אירגון טרור וכי מטרת המיפגש היתה לקדם את השלום. לדברי "התרשמתי כי כל המיפגש אורגן כדי להעמיד במיבחן את התיקון לחוק למניעת טרור", אמר השופט, "ויש לי ספק אם המיפגש היה מתקיים לולא אותו תיקון לחוק".

ארבעת חברי המשלחת – לטיף דורי, יעל לוטן, אליעזר פיילר וראובן קמינר – אמרו כי פסק הדין לא הפתיע אותם.

בפסק הדין קבע השופט ביידר כי המיפגש מהווה מגע מבחינת החוק. לדבריו לא השתכנע מטענות הסניגורים, עורכי הדין אמנון זכרוני ואביגדור פלדמן, שגרסו כי המחוקק לא אסר מגע, לשמו דובר בדיאלוג לשלום.

השופט ציין כי מוסכם שהמיפגש עסק בנושא השלום, אולם יש לקבל את טענת התובע, עורך הדין רענן בן יוסף, "המחוקק התכוון לאסור כל מגע ללא סמכות עם נציגי אירגוני טרור, ולא משנה אם המגע היה למטרות תמיכה בטרור או למטרות שלום", קבע.

נוכח נסיונות ההגנה להוכיח כי אש"ף אינו עוד אירגון טירור, קבע השופט ביידר חד־משמעית כי "ההגנה לא הצליחה לטהר את השרץ וכי אש"ף עדיין אירגון טירור". לדבריו, הוא מסיק מכל העדויות בעניין כי אש"ף על שלוחותיו מוסיף לבצע פיגועים ופעולות טירור בישראל, וכי זו אמנם מדיניותו הרשמית.

עוד דחה השופט את טענת ההגנה כי אבד הכלח על האמנה הפלשתינית וכי זו למעשה מבוטלת. "לא השתכנעתי מקיומו זה", אמר. "המציאות טופחת על פני בעלי התאוריה, שכן לא פסקו מעשי הטירור..."

בהמשך פסק הדין, הטיל השופט ספק כבד באמינות עדותו של חבר המשלחת לטיף דורי, ואמר כי "הנאשם הוא היחידי שעדותו בכל הנקודות המהותיות אינה אמינה ואינני מאמין לו. עדותו מלווה התחמקויות. בולט בה חוסר תום־לב ואינה ראויה לאימון". השופט הוסיף כי דורי ידע שהמשלחת עומדת להיפגש עם אנשי אש"ף, "ולא סתם אנשי אש"ף, אלא נציגים בכירים בארגון".

בטרם מתן גזר־הדין, יתכנס בית המשפט לשמיעת הטיעונים לעונש ב־19 ביוני.

הפרקליטות תערער על שחרור המתנחל שהואשם בהריגת רועה ערבי ליד שילה

השופט: אפשרות סבירה שפעולותיו של ישראל זאב "נעשו מתוך התרגשות, מתח ופחד"

אימץ עמדת הסניגור שיתכן כי ירה לכיוון הקרקע בהתאם לנוהל פתיחה באש

(ע). הפרקליטות תערער לביהמ"ש העליון על החלטת ביהמ"ש המחוזי בירושלים מאתמול לשחרר בערבות של 100 אלף שקלים את ישראל זאב (38) משילה, הנאשם בהריגת רועה ערבי מהכפר הסמוך תורמוס איה.

שיחרורו של זאב עוכב אתמול בביהמ"ש המחוזי כדי לאפשר לפרקליטות להגיש ערעור תוך 48 שעות.

השופט, ד"ר אליהו בן זמרה, אמר כי קיימת אפשרות סבירה שפעולותיו של זאב נעשו מתוך התרגשות, מתח ופחד, לאחר שראה מספר גדול של רועים בשטח הסמוך, קרובים לבתי הישוב. "קיימת אפשרות סבירה כי ירייותיו לא נעשו מתוך אדישות וחוסר איכפתיות לחיי הרועים, אלא מתוך רצון להבריחם, אם כי באמצעים בלתי סבירים להלוטין", אמר השופט.

התובעת במשפט, עו"ד טליה ששון, ביקשה בתחילת הדיון להאריך את מעצרו של זאב עד תום ההליכים, כיוון שלטענתה הינו מסוכן לציבור. היא חזרה על השתלשלות העניינים ביום האירוע, ה־9 במאי.

לפי גירסת הרועים ירה זאב צרורות באוויר בצורה קשתית. אחד מעדי התביעה, שאף נפצע מהיריות ברגלו, הכיר את זאב וצעק אליו: "ישראל, ישראל, אל תירה ולך מפה". עד זה גם נופף בידיו, אך לדברי התובעת לא הגיב זאב וירה בכיוון הקרקע, בשרוכה, מסוג "אם־16", היה במצב אוטומטי.

המניע למעשיו, לטענת התובעת, היה גירושם של הרועים על מנת שלא יתפסו חזקה בשטח הסמוך לישוב. התובעת אמרה כי זאב משתמש בהתקוממות כתירוץ להצדקת מעשיו, שלא נעשו בשל החשש לחייו או לחיי התושבים האחרים בישוב, אלא כדי לגרש את הרועים מהשטח.

השופט בן זמרה אימץ בהחלטתו את טיעוניו של הסניגור, באומרו "כוונתו של זאב בירייותיו היתה להבריח את ארבעת הרועים מהשטח, וקיימת האפשרות שירייותיו מהותנו, לאחר שירה באוויר, לא היו מכוונות לעבר הרועים, אלא לכיוון הקרקע, לפי נוהלי הפתיחה באש בשעת סכנה".

השופט אמר עוד כי זאב, שאינו בעל עבר פלילי, אינו מסוכן לציבור, ובלבד שלא יגור עם שיחרורו מחוץ לגבולות הקו הירוק. לפיכך ציווה עליו להישאר בתוך גבולות "הקו הירוק", ואסר עליו לשאת נשק.

השופט גם חייב את זאב להתייצב במשטרה בכל שלושה ימים, ואסר על יציאתו מהארץ.

התובעת הוסיפה, כי יש סכנה פוטנציאלית להתלקחות יצרים בין תושבי שילה לתושבי הכפר הערבי תורמוס איה על רקע נקמת דם.

סניגורו של זאב, ד"ר יעקב ויינרוט, אמר שמרשו לא כיוון מעולם את נשקו כלפי הרועים. ויינרוט אמר כי תגובתו של זאב במשטרה, כששמע שההודעה שהרג היה מוכר לו, היתה "הריגה". גם בביהמ"ש, כששמע הנאשם את הדבר, פרץ בבכי מר.

מתנחלים מחברון התלוננו על חילול בית קברות

מאת סופר "הארץ" בשטחים

מתנחלים מחברון הגישו אתמול תלונה למשטרה על חילול בית הקברות היהודי בתל־רומיידה ופגיעה באתר קבר ישי, מעל תל רומיידה.

המתנחלים מחברון סיפרו אמש כי בבית הקברות העתיק צויירו סיסמאות המשוות את היהדות והציונות לנאציזם, וכן שלושה מגיני דוד בצורת צלבי קרס. באשר לאתר קבר ישי, אמרו התושבים כי נהרס בגל אבנים.

המתנחלים הוסיפו, כי בכוונתם להגביר את השמירה בשני האתרים. המשימה תופקד, כנראה, בידי אנשי "הוועד לביטחון בכבישים" – התארגנות פנימית של מתנחלי חברון וקרית־ארבע, מיסודה של תנועת "כך".

לדברי המתנחלים, בכוונתם לקיים תפילות בקבר ישי משך השבוע, ולקיים צעדה סמלית אל בית הקברות באחד מימי השבוע הזה.

הנשיא ביקר בגבעתיים לרגל 65 שנה לייסודה

מאת א. קרן סופר "הארץ"

לרגל יום הולדתה ה־65 של העיר גבעתיים, ביקר אתמול בעיר הנשיא חיים הרצוג ורעייתו, שהתקבלו על־ידי ראשה, יצחק ירון, סגנו משה שכטר, חברי מועצת העירייה ורבני העיר – שכיבדו את הנשיא בלחם ומלח.

בהופעתו אתמול בפני תלמידי בתי־ספר תיכוניים בגבעתיים, הביע הרצוג דאגה עמוקה מן הקיטוב בין דתיים לחילוניים במדינה, וציין כי זוהי, לדעתו, הבעייה החמורה ביותר בפניה אנו ניצבים כיום.

כשנדרש לנושא סרבנות השירות בשטחים, אמר הנשיא כי יש להתייחס לסרבנים כאל כל חייל המסרב למלא פקודה ולהענישם בהתאם. לדבריו, הפרת משמעת בצבא יכולה להיות "סוף המדינה", והוא אינו רואה מקום לפשרה כלשהי בנושא.

הנשיא מברך את הפסל, איש נהלל, מרדכי כפרי, עם הסרת הלוט מפסלו שהוקדש לזכר בני גבעתיים שנפלו במערכות ישראל (צילום: ורד פאר, י.פ.פ.א)

ביום ראשון – עיצומי עובדים בבתי המשפט

לא יקבלו קהל כהזדהות עם עובדי הבריאות ובמחאה על שכרם

(ע). עובדי בתי המשפט בארץ ינקטו ביום א' הקרוב עיצומים לאות הזדהות עם הנעשה בבתי החולים ובמערכת הבריאות, וכהמשך למאבקם על תנאי שכרם.

אבנאר לוי, יו"ר ועד עובדי ביהמ"ש בת"א וסגן יו"ר הוועד הארצי, מסר כי לא תהיה קבלת קהל ביום א', בין השעות 8.30 בבוקר ל־13.00, בכל בתי המשפט בארץ.

"אנו תומכים במאבק לרפואה שיוויונית בארץ, ומוחים על המצב החמור של מערכת הבריאות", אמר לוי, וציין כי עיצומים אלו מהווים המשך לעיצומים בהם נקטו עובדי בתי המשפט לפני כשבוע.

"העובדים דורשים לנתק אותם מנציבות שירות המדינה, ולשתף את הוועד בדיונים המתנהלים בין הנהלת ביהמ"ש לבין הנציבות בקשר להרפורמה בביהמ"ש", טען לוי.

הוא הדגיש, כי מטרת העיצומים היא גם למחות על תנאי השכר של פקידי ביהמ"ש. "לא יתכן מצב שבו פקיד לאחר 25 שנות ותק ישתכר בין 800־700 שקלים", אמר לוי.

ביה"ד לעבודה: שביתת המח"ר אתמול – לא כדין

השופט קבע שההסתדרויות המקצועיות אינן רשאיות להכריז על שביתה בשירותים הציבוריים, אלא רק הוועדה המרכזת של ההסתדרות

מאת צבי הראל

בית הדין האזורי לעבודה קבע אתמול בהחלטה עקרונית כי שביתה של עובדי המח"ר (מדעי החברה והרוח), ההנדסאים והטכנאים אינה כדין. השביתה התקיימה ביממה האחרונה בכל המשק הציבורי.

ההחלטה ניתנה במסגרת בקשה למתן צו מניעה זמני שהוגשה על ידי רשות שדות התעופה בישראל נגד עובדי הסתדרותית. המח"ר, המהנדסים והטכנאים. באמצעות פרקליט הרשות, עו"ד נחום פיינברג, טענה רשות שדות התעופה כי ההכרזה על השביתה ניתנה שלא על ידי הגורם המוסמך לכך בהסתדרות.

השופט, דוד מורל, קיבל את טענת עו"ד פיינברג, וקבע כי הואיל ובין הצדדים קיימים הסכמים קיבוציים ברי תוקף הרי שרק הוועדה המרכזת של ההסתדרות רשאית להכריז על סיכסוך עבודה בשירותים הציבוריים, ולא ההסתדרויות המקצועיות, כפי שנעשה בפועל.

לאור ההחלטה העקרונית, עד שתשונה, מנוע גם האגף לאיגוד מקצועי, על כל אחת מיחידותיו, להכריז על שביתות בשירותים הציבוריים.

הטלוויזיה תשדר ביום א' את ה"משפט" של ואלדהיים

עקב כך לא ישודרו באותו יום "שושלת" ו"מצב הרוח"

מאת סופרת "הארץ" בירושלים

שינויים יחולו בשידורי הטלוויזיה ביום א' עקב שידור חי של המשפט הציבורי הטלוויזיוני של קורט ואלדהיים, שעורכת רשת הטלוויזיה העצמאית של בריטניה.

גירסת המשפט שתוקרן בישראל היא גירסה מקוצרת וערוכה ליותר משתי שעות שידור, אותה יגיש הרלוזת הכתב דוד ויצטום.

במשרד הזוקרתי, שלצורך הכנתו בוצעו מחקרים במשך שנים ונחקרו 250 עדים ונבדקו 29 ארכיונים, משתתפים חמישה שופטים, מבכירי המשפטנים בעולם. אלה יקבעו במהלך השידור אם יש מקום להעמיד את ואלדהיים לדין על מעורבות בפשעי מלחמה.

פסק הדין יועבר בטלוויזיה הישראלית בשידור חי בלוויין בשעה 1.30 בלילה לפי שעון ישראל.

בצוות השופטים – קפר מקנדה, האשטלר מארה"ב, היבנר ממערב גרמניה, לאוסון מבריטניה ופמרן משוודיה. התובע הוא אלן ראיין, ומטעם ההגנה יופיע לורד וולינסון, לשעבר התובע הכללי של בריטניה.

בשל המישור המיוחד, לא ישודרו באותו יום התוכניות "שושלת" ו"מצב הרוח".

הורים קובלים על ביטול כיתה במעון של נעמת

מאת יהודית קנולר

קבוצת הורים פנתה למזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר ולמזכ"ל נעמת מאשה לובלסקי, בתלונה על ביטול כיתת הבוגרים מגיל שלוש ומעלה במעון נעמת בנאות אפקה.

לטענת ההורים, נמסרה להם הודעה על הביטול ב־15 למאי, לאחר סיום מועד ההרשמה לכל מעונות היום בארץ.

עדה רבון, האחראית על הפעלת המעון בנאות אפקה, אמרה בתגובה כי אכן הוחלט לסגור את כיתת הבוגרים, לאור העובדה שלילדים אלה קיימת אלטרנטיווה במסגרות אחרות – ואילו בנאות אפקה קיים צורך גדול במציאת סידור לפעוטות דווקא. לדבריה, הציעה להורים אלטרנטיבות שונות, אולם לאחר שפנו לגורמים בהסתדרות ובמפלגה ו"שפכו את דמה", אינה מוכנה עוד להיפגש עימם.

ריטה גור, האחראית על נושא המעונות בנעמת מרכז, פנתה בסוף שבוע שעבר לרבון, בבקשה לדאוג לכך שלא ייפלטו מהמעון ילדים שלהוריהם נודע רק ב־15 למאי על שינוי ייעודו של המעון.

עורך את העמוד: אוריאל ריינגולד

טיולים לה השטח שלנו!

סיני — ההר הגבוה
7 ימים ברכב, ברגל ובליווי גמלים

קניה
בחודשי הקיץ והסתו מיגוון טיולים בני 9, 16 יום בלודג'ים. 23,16 יום, בקמפינג
טיולי הקמפינג מתאימים גם לבוגרי י"א, י"ב

מע' תורכיה — 6.7, 13.7, 10.8, 31.8, 19.9, 23.9, 10.10

מז' תורכיה — 16 9

אנגליה — 10 30.8.88

יוגוסלביה — 22.6, 13.7, 10.8, 18.9

ספרד — 19.9 6.10.88 (סוכות)

אוסטרליה וניו־זילנד — ספטמבר 88 35 יום, בהדרכת עוזי פז

יוון — 14.7, 11.8, 25.9

מרכז איטליה — 25 7, 23.9

להרי האלפים והדולומיטים — 19.7

נפאל — אוקטובר 88

צפון ספרד והפירנאים — 13.7 17 יום, במסלול טיול ייחודי בהדרכת ספי בן יוסף

טיולים מיוחדים

בטיולינו ניצול זמן מירבי, תכנית מלאה, אמינות מנהלית והדרכה מעולה, כל אלה מבטיחים תמורה מלאה למטיילים.

טלפן וקבל חוזר טיולים לביתך.

החברה להגנת הטבע טיולי חו"ל
רח' השפלה 3 ת"א 66183
טלפון: 381044, 8—03-375063
בשיתוף EL AL

מלון ★★★ פרנק נהריה
39.— ש"ח
+ מע"מ (לאדם בחדר זוגי)
לינה וארוחת בוקר עד ה־30 ביוני 1988
להזמנות: טל. 04/920278 עד השעה 22.00
כשר

להשכרה בר"ג ליד הבורסה

750 מ"ר למשרדים

טלפונים + חניה בשפע.

טל' 053-29728 053-29777 למוטי

אוניברסיטת חיפה
הפקולטה למדעי הרוח
*
מוסד הרצל ללימוד וחקר הציונות

משרד החינוך והתרבות
מרכז ההסברה

כינוס בנושא:

המעבר מישוב למדינה 1947—1949
רציפות ותמורות

יתקיים בימים ראשון עד רביעי, כ'—כ"ג בסיון התשמ"ח (5.6.88—8.6.88), באולם המנפוה, קומה 30 מגדל אשכול אוניברסיטת חיפה

בתכנית:

יום א' (5.6.88)
10.00—12.00 – מושב פתיחה
ברכות: נשיא האוניברסיטה – עמוס עדן
רקטור האוניברסיטה – פרופ' גבריאל בן דור
ראש מוסד הרצל – פרופ' יואב גלבר
מנהל מרכז ההסברה – יעקב שץ
מרצה: פרופ' נתן רוטנשטרייך
13.30—18.30 – מושב ב' – המערכת הפוליטית
יו"ר: פרופ' אלכסנדר זאב גיורא מרצים: פרופ' דן הורוביץ, פרופ' שבח וייס, ד"ר אלי הבין, פרופ' יעל ישי
דיון

יום שני (6.6.88)
09.00—13.00 – מושב ג' – בטחון
יו"ר: פרופ' אריה גראבויס, מרצים: ניצב יהושע כספי, מר איסר הראל, פרופ' יואב גלבר, ד"ר אלי רכס
דיון
14.30—19.30 – מושב ד' – השינויים בנוף הארץ
יו"ר: ד"ר יעקב גולדשטיין, מרצים: ד"ר אלחנן אורן, פרופ' עמירם גונן, פרופ' ארנון סופר, ד"ר יוסי בן ארצי, פרופ' משה ברור
דיון

יום שלישי (7.6.88)
09.00—13.00 – מושב ה' – הברית המערכת השלטונית
יו"ר: פרופ' מרים ירדני, מרצים: ד"ר נתן יבאי, פרופ' פנחס מדינה, ד"ר אליהו לחובסקי, מר יוסף זלמנוביץ.
דיון
14.30—18.30 – מושב ו' – החברה והמשק בתקופת המעבר
יו"ר: פרופ' מרדכי שכטר, מרצים: מר יעקב מרקוביץ, ד"ר ברוך כנרי, ד"ר יצחק גרינברג, פרופ' אפרים קליימן.
דיון

יום רביעי (8.6.88)
09.00—13.00 – מושב ז'
יו"ר: פרופ' חיים שנקר מרצים: מר מרדכי נאור, ד"ר אורי ביאלר, ד"ר עוזי אלידע, ד"ר דן לאור
14.30—17.30 – מושב ח'
יו"ר: פרופ' גבריאל בן דור, מרצים: פרופ' מנחם פרידמן, ד"ר מאיר אביזהר, פרופ' משה ליסק
דיון מסכם

– הציבור מוזמן –

פורום ג'ין קירקפטריק
למנהיגות ולמדיניות ציבור ליד אוניברסיטת תל־אביב

ערב אזכרה
לגב' לין מאירהוף ז"ל

יו"ר ומייסדת של חבר הנאמנים של
פורום ג'ין קירקפטריק
למנהיגות ולמדיניות ציבור ליד אוניברסיטת תל־אביב
ייערך במוצאי שבת, י"ט בסיון תשמ"ח, 4 ביוני 1988

ישמיעו דברים:
★ **פרופ' ג'ין קירקפטריק,** יו"ר כבוד של חבר הנאמנים של הפורום (בשידור)
★ **וויליאם ברוק,** יו"ר חבר הנאמנים של הפורום (בשידור)
★ **שלמה להט,** ראש עיריית תל־אביב־יפו
★ **פרופ' משה מני,** נשיא אוניברסיטת תל־אביב

האזכרה תערך בשעה 20.00, באולם 01 ע"ש חיים רוזנברג בפקולטה למדעי החברה בקמפוס אוניברסיטת תל־אביב. הכניסה משער 8 ברחוב האוניברסיטה (ליד בית־הסטודנט, מול הדואר).

הצעה לציבור לרכישת כל המניות המוחזקות בידי הציבור

של

אלקו בע"מ ("אלקו")

— תוספת מחיר —

1. סונומה בע"מ מזמינה את ציבור בעלי המניות של אלקו למכור לה את מניותיהם באלקו, במחיר 9,690% מהערך הנקוב של המניות בנות 0.1 ש"ח ע"נ ובמחיר 4,250% מהערך הנקוב של המניות בנות 0.25 ש"ח ע"נ.
2. **מחיר ההצעה למניות בנות 0.25 ש"ח ע"נ גבוה ב־25% מן המחיר שהוצע בהצעה המקורית שהתפרסמה ביום 20.5.88 (בהתבסס על מחיר מניות אלו בבורסה ביום 15.5.88). המחיר המוצע גבוה בכ־26% מן המחיר הממוצע של המניות בנות 0.25 ש"ח בתקופה של 2.5 חודשים החל מיום 1.3.88 ועד יום 15.5.88 – שהיה 3,365%.**
3. **מחיר ההצעה למניות בנות 0.1 ש"ח ע"נ גבוה ב־25% מן המחיר שהוצע בהצעה המקורית (בהתבסס על מחיר מניות אלו בבורסה ביום 15.5.88). המחיר המוצע גבוה בכ־17% מן המחיר הממוצע של המניות בנות 0.1 ש"ח בתקופה של 2.5 חודשים החל מיום 1.3.88 ועד ליום 15.5.88 – שהיה 8,260%.**
4. סונומה בע"מ מתחייבת לרכוש כל כמות מניות שתוצע לרכישה כהענות להצעה זו.
5. ההצעה תהיה בתוקף עד יום 16 ביוני 1988 שעה 12.30.
6. כל בעל מניות שירצה בכך יוכל למכור את מניותיו למציע באמצעות בנק דיסקונט לישראל בע"מ.
7. מכירת המניות לסונומה בע"מ תעשה כדלקמן:
בעל המניות ימסור לסונומה בע"מ באמצעות בנק דיסקונט לישראל בע"מ, אגף ניירות ערך, בכל יום עסקים, בין בעצמו ובין באמצעות חבר בורסה, פקודת מכירה חתומה על־ידו או בשמו כדין למכירת מניות שבבעלותו לסונומה בע"מ. כל אחת מן המניות שתמכר לסונומה בע"מ כאמור לעיל תהיה חופשית מכל שעבוד, עיקול, חוב או זכויות כלשהן של צד ג'. כל פקודת מכירה שתתקבל על־ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ, לאחר שעה 12.30 ביום עסקים מסויים תחשב כאילו התקבלה ביום העסקים הבא.
8. התשלום למוכר המניות יבוצע על־ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ ביום העסקים הראשון לאחר יום העברת המניות לסונומה בע"מ בהתאם לאמור בסעיף 7 לעיל.
9. סונומה בע"מ נשלטת על־ידי מר גרשון זלקינד, יושב־ראש מועצת המנהלים של אלקו. מר זלקינד מחזיק 4,355 ע"נ במניות רגילות בנות 0.1 ש"ח ע"נ ו־32,912 ע"נ במניות רגילות בנות 0.25 ש"ח ע"נ, המקנות לו יחד כ־21% מהון החברה ומזכויות ההצבעה בחברה. יחד, מחזיקים בעלי העניין בחברה (כולל מר זלקינד, פושל אסושייאטס אינק, מייקל גולדברג ודירקטורים בחברה) בכ־55% בהון ובזכויות ההצבעה בחברה.
10. מובא בזאת לתשומת לב ציבור בעלי המניות שאם הענות הציבור להצעה זו תהיה נרחבת עלול הדבר לפגוע בסחירות המניות והבורסה עשויה לשקול את המשך רישומן למסחר. במקרה של מחיקת המניות מן המסחר עלולה מכירת המניות, לאחר מחיקתן מן המסחר בבורסה, לגרור חיוב במס רווח הון.
הבורסה הודיעה לחברה כי אם לאחר הצעת הרכש פיזור המניות יאפשר המשך רישומן למסחר תתבקש החברה לאחד את שני סוגי המניות לסוג אחד. בעלי המניות העיקריים מסרו כי יתמכו בבקשת הבורסה.
11. החברה מתכוונת להמשיך את פעילויותיה בתחום העסקים הנוכחי שלה, גם לאחר גמר הצעת הרכש.
12. אישור הבורסה להצעה זו ניתן ביום 16 במאי 1988. אין באישורה של הבורסה להצעה משום אימות הפרטים המובאים בה או אישור מהימנותם או שלימותם ואין בו משום הבעת דעה על טיבם של ניירות הערך שרכישתם מתבקשת.
13. פרטים מלאים אודות ההצעה ניתן לקבל אצל כל אחד מחברי הבורסה.
14. ההצעה אינה מופנית אל בעלי העניין בחברה.
15. הדו"חות הכספיים של החברה התפרסמו ביום 26 באפריל 1988. ניתן לעיין בהם ובדיווח המיידי של החברה מיום 17 במאי 1988 במשרדי החברה וכן אצל חברי הבורסה.
16. **מובא בזה לתשומת לב הצבור כי מציעים שנענו לרכישה לפני מועד שינוי המחיר, יקבלו תוספת לתמורה עבור מניותיהם.**

תאריך: 3 ביוני 1988

مكان الأصل

פלאטו שרון עצר באדום

מאת לילי גלילי כתבת "הארץ"

שמואל פלאטו שרון נאלץ לעצור את הדפסת ספרו החדש, שאמור היה להיקרא בארץ "לא עצר באדום", לאחר שנודע לו לפתע כי ספר בשם זה יצא כבר לאור בארץ.

את השם הזהה נשא ספרו של העיתונאי עוזי בנזימן, העוסק בשר אריאל שרון ובמלחמת יום הכיפורים.

ספרו של פלאטו שרון הוא תרגום לעברית של אוטוביוגרפיה שלו, שיצאה בצרפתית "עבור כמה מיליארדים יותר מדי", המתארת את תולדות חייו עד הבריחה המפורסמת ממילאנו. לדברי שרון, נמכרו בצרפת בתוך עשרה ימים 50 אלף עותקים של הספר – ליצא כהוצאה מכובדת. הגירסה העברית מיועדת לצאת לקראת שבוע הספר העברי.

שינוי שם הספר, שאמור היה להיות מודפס על הכריכה באותיות זהב, יעלה לשרון כסף רב. שמו החדש של הספר יהיה על אותו משקל, בנוסח "ממשיך גם באדום".

מים שאל – תכשיטים שדד

צעיר שדד בת 93 ובת 63 כאשר ביקש מהן מים, ובכסף קנה סמים

(ע). צעיר כבן 18 מקריית־ים מואשם בביהמ"ש המחוזי בחיפה על כי שדד שתי נשים, אחת מהן ישישה בת 93, לאחר שביקש מהן לשתות מים.

בכתב האישום שהוגש אתמול טוענת התובעת, עו"ד גליה סלבצקי, כי בשעות הצהריים שעבר הגיע הנאשם אל ביתה של הישישה סעידה הדי בת ה־93, המתגוררת ברחוב המייסדים בקריית־ים.

הישישה עמדה אותה שעה בפתח ביתה, לאחר שחזרה מקניות. הנאשם פנה אליה, וביקש ממנה כי תתן לו כוס מים. הישישה נענתה לבקשתו, ואז תפס אותה הנאשם בידה האחת, לטענת התובעת, ומשך בידו השנייה שרשרת עם תליון זהב שהיתה ענודה לצווארה.

לטענת התביעה, משלא הצליח לקרוע את השרשרת, הוציא הנאשם מכיסו סכין, חתך את השרשרת, וגנב את התליון. מייד אחרי כן, באיומי סכין, הצליח להוריד מידיה של הישישה שלושה צמידי זהב וטבעת מאצבעה, תוך שהוא מאיים להורגה.

לאחר מכן נעל הצעיר את הישישה בתוך דירתה, ונמלט מן המקום עם שללו ועם מפתח הדירה. משם פנה אל סוחר סמים בקריית־ים, וקנה ממנו חמש מנות הרואין, כשהוא מממן את רכישת הסם בתכשיטים ששדד מהישישה, טוענת התובעת.

בכתב האישום מופיע סעיף נוסף, בו נאמר כי הנאשם הגיע באפריל השנה אל דירתה של מרים חלפי (63) מרחוב סטרנינוביבסקי בקריית־ים, וגם בפעם זו ביקש לשתות מים. גם כאן, כמו במקרה הראשון, כאשר הלכה האשה להביא לו מים התנפל עליה הנאשם, ונטל מעל צווארה שרשרת זהב.

מאסר חצי שנה לאדם על ניסיון לאונס אשתו

בכתב האישום תואר שהנאשם אנס את אשתו לעיני בנו בן ה־12

(ע). בעל שהורשע בניסיון לאנוס את אשתו עקב סירובה להיעתר לחיזוריו, נידון אתמול בביהמ"ש המחוזי בת"א לשישה חודשי מאסר בפועל ושישה חודשי מאסר על תנאי.

הנאשם, תושב ראשון לציון בן 38, הודה באשמה בעקבות עיסקת טיעון שנחתמה בין התביעה לבין הסניגוריה.

על פי עיסקת הטיעון זוכה הנאשם מסעיף האישום הראשון, של אינוס, בו נטען כי הוא בעל את אשתו נגד רצונה בהיותו בחדר השינה, ואילו סעיף האינוס השני הומר באשמה של ניסיון לאינוס.

בסעיף המקורי נטען, כי בהיותו במטבח דירתם אנס הנאשם את אשתו לעיני בנו בן ה־12, שהגיע למטבח לשמע הבכי והצעקות של אימו.

השופטים, מנחם אילן, שושנה ברמן וצבי הכהן, הדגישו בגזר הדין כי אין הם מקלים ראש בחומרתה של התנהגות מסוג זה, בה אין הבעל מוכן להשלים עם סירובה של אשתו להיעתר לחיזוריו. אולם, קבעו השופטים, אין מדובר במקרה של ניסיון אונס טיפוסי, וזו כנראה הסיבה להסכמתה של התביעה לעונש מאסר כזה, שיהיה ניתן לרצותו בדרך של עבודות שירות.

נפצע בנפול דאונו מגובה עשרה מטרים בעמק הירדן

(ע). טייס דאון, רני רביב מחיפה, נפצע אתמול אחה"צ באורח קל עד בינוני, כאשר הדאון אתו הוא טס נפל מגובה של כ־10 מטרים, בעת גלישה ממצוק ברמת הגולן, ליד קיבוץ האון.

רביב איבד כנראה כל השליטה על הדאון, ונפגע ברגלו ובכתפו. הוא פונה על ידי אמבולנס של מד"א לביה"ח "פוריה" להמשך טיפול.

הקרן החדשה לישראל

תעניק השנה שתי מילגות, למועמדים או למועמדות, המגלים מנהיגות

בתחום

השוואת זכויות בין יהודים וערבים

הקרן תסייע ליהודים, ערבים, דרוזים, בדואים ובני עדות אחרות – אשר יפעלו להשוואת זכויות בין אזרחי ישראל ע"י איסוף נתונים בנושא, פיתוח המו־דעות הציבורית אליו, והפעלת גורמים לשיפור המצב.

חברי ועדת ההיגוי של התכנית: ד"ר אדי קאופמן (יו"ר), קולט אביטל, חוה אלברשטיין, אברהם בורג, לילי גלילי, רפיק חלבי, סמי מיכאל, יורם פרי, עמיר פרץ, מוטי קירשנבאום, אליס שלוי.

לקבלת פרטים וטפסי הרשמה, נא לפנות טלפונית למשרדנו 830־634 (02). מועד אחרון להגשת בקשות: 10 ביולי 1988.

משרד הפנים

מודיע על הופעת

"עיר ואזור"

חוברת מספר 17 – כתב עת לשלטון מקומי לתכנון ולפיתוח עירוני ואזורי.

בעריכת ד"ר שלמה חסון

בחוברת:
- תפקודי אזורי מגורים – השלכות למדיניות עירונית — גילה מנחם ושמעון שטיין
- המרכז הקהילתי כארגון לשירותי אנוש – המקרה הישראלי — יחזקאל המגלד והלל שמיד
- גישה התפתחותית־מבנית לחקר הגוף הפוליטי של המגזר הכפרי בישראל — סול כהן, אבשלום שמואלי (ז"ל) ונורית קליאוט
- חשיבה דדוקטיבית וסיקור תכניות ככלי ניתוח: מדיניות וביצוע בפיתוח הגליל — ארנסט ר' אלכסנדר
- היחס בין תכנית המתאר הארצית לתפרוסת האוכלוסיה ובין תכניות מתאר מקומיות — חיים פיאלקוף
- מקומן של תכניות מתאר מקומיות בתכנית המתאר הארצית לתפרוסת האוכלוסיה – תגובה למאמרו של ד"ר חיים פיאלקוף — מאיר גונן
- מתן הוראה לחניה על מדרכות והשלכותיו על התחבורה והעיור — שלום רייכמן

בדבר פרטים והזמנות נא לפנות אל מערכת "עיר ואזור" ת.ד. 6158 ירושלים מיקוד 91061, טלפון 660151־02 קו פנימי 266.
מחיר חוברת בודדת 15 שקלים.

במצב רוח מרומם. מיד לאחר שנבחר במועמד הליכוד לראשות הממשלה, התייצב יצחק שמיר ליד החופה בחתונת נהגו, אבי בן לולו (צילום: לשכת העתונות הממשלתית)

נציג קרן היסוד בנתב"ג נעצר בחשד שהבריח סחורות של בנו

נתפס כשניסה להוציא מיזוודות מלאות בגדי נשים בשווי אלפי דולרים בטענה שהן שייכות לאורחים של קרן היסוד, אך התברר שהן שייכות לבנו

מאת זהר בלומנקרנץ כתב "הארץ" לענייני תעופה

נציגה הרישמי של קרן היסוד בנ־תב"ג, משה מרסיאנו (53), נעצר על ידי שלטונות המכס בחשד כי ניצל את תפקידו ומעמדו המיוחד באולם הנוסעים הנכנסים כדי לסייע בהבר־חת סחורות מחו"ל, יחד עם בנו משה (23), שהוא בעל רשת חנויות בוטיק לבגדים בת"א.

השניים נעצרו בנתב"ג שעה שניסו להבריח כמות גדולה של בגדי נשים, בשווי אלפי דולרים, עם שובו של הבן מארצה מצרפת.

מנהל אגף המכס והמע"מ במשרד האוצר, מרדכי ברקת, אמר אתמול כי נגד האב והבן יוגשו כבר בימים הקרובים כתבי אישום. הם שוחררו בערבות של 50 אלף דולר כל אחד, לאחר שהסחורה שנתפסה הוחרמה. דרכונם הופקד, והוצא נגדם צו עי־כוב יציאה מהארץ.

לפי החשד הנבדק, לא היה זה נ־סיון ההברחה הראשון מסוגו שבוצע ע"י האב והבן. מרסיאנו הגיע בת־חילת השבוע לנתב"ג כדי לקדם, בתוקף תפקידו, את פניהם של זוג אורחים מפאריס. הוא החל לעבור בגפו במסלול המכס הירוק, הפטור מתשלום, כשהוא דוחף לפניו עגלה ועליה שתי מזוודות גדולות ותיק יד.

לשאלת המוכס השיב מרסיאנו כי המטען כולו שייך לזוג האורחים מחו"ל שאת פניהם בא לקבל בתוקף תפקידו. המוכס ביקש להעביר את המטען במכשיר השיקוף, ועל סמך ממצאי הבדיקה ביקש מהנציג לראות את תוכנו של המטען.

במזוודות שנפתחו נמצאה כמות גדולה של שמלות נשים אופנתיות וחדשות בשווי של אלפי שקלים, ללא ציוד אישי כלשהו. גם לאחר גילוי תכולת המזוודות על ידי המוכס, המשיך נציג קרן היסוד לטעון כי המטען שייך לזוג התיירים שאת פניהם בא לקבל. לאחר שזוג התיירים הובא למקום, והכחיש את הטענה, טען מרסיאנו כי טעה בזי־הוי המזוודות. אולם בבדיקה התברר כי המטען שייך לבנו, שה־גיע בטיסה מפאריס.

הבן, שלא ידע כנראה על עיכובו של אביו עם הציוד במכס, פנה אותה שעה בדיוק לנציגות חברת התעופה אל על באולם הנוסעים הנכנסים והתלונן על אובדן מזוודותיו כדי לתבוע את חברת התעופה על הנזקים.

עם היוודע הפרשה הורה מנהל המכס בנתב"ג לעצור את השניים ולערוך חקירה, כדי לברר אם התרחשו מקרים מסוג זה בעבר. במ־קביל, פנה לרשות שדות התעופה בתביעה להשעות במתן רישיונות כניסה לאולם הנוסעים הנכנסים בנתב"ג.

קיבוצים בנגב מנעו תנועה בדרך המשמשת את גוש קטיף

הדרך נפרצה כדי להימנע מהתנכלויות תושבי הרצועה, אך קיבוץ כיסופים טען כי נגרמים לו נזקים • המתנחלים זועמים

מאת איתן רבין סופר "הארץ"

המתיישבים היהודים בגוש קטיף זועמים על הקיבוצים בנגב, ועל קיבוץ כיסופים בפרט, על כי אינו מאפשר למתנחלים לנוע בציר תנועה חדש שנפתח במיוחד עבורם.

בעקבות המצב הביטחוני ברצועת עזה, וזריקת בקבוקי התבערה בכ־ביש עוקף עזה, לחצו המתנחלים הי־הודיים על צה"ל כי יפתח עבורם ציר תנועה חדש, על מנת לאפשר לתיירים להגיע לגוש קטיף מבלי לסכן את חייהם.

לאחר דיונים קדחתניים החליט צה"ל לפתוח ציר תנועה כזה, באורך של 1.5 ק"מ, ושהיה סגור במשך הרבה שנים, העובר מאיזור אשכול, ודרך קיבוץ כיסופים, עד לצומת כפר דרום.

לפני שבוע טענו קיבוצי הנגב, וקיבוץ כיסופים בפרט, כי ציר התנועה החדש מפריע להם. לט־ענתם גורמת התנועה לנזקים לשדו־תיהם וכן לנזקים חמורים לתוואי הכביש. לפיכך החליטו הקיבוצים בנגב שלא לאפשר יותר למתנחלים לנוע בציר התנועה החדש.

מקורות צבאיים מסרו כי הם אכן אישרו למתנחלים לנוע בציר החדש, אולם עתה הוא נסגר שנית.

מנחם בית הלחמי, דובר המועצה בגוש קטיף, אמר כי "לא יפה שמ־תיישבים יהודיים אינם מאפשרים ליהודים אחרים לעבור בכביש בטוח, ובכך למנוע סיכון חיי אדם". "אנו מטפלים בנושא", הוסיף.

עובדי אל על תובעים להכריז על סכסוך עבודה בחברה

ביום שני הקרוב תכונס אסיפה כללית של העובדים • קובלים על מצב הבטיחות בטיסות • המנכ"ל טוען שידיעות על ליקויים פוגעות בחברה

מאת זהר בלומנקרנץ סופר "הארץ" לענייני תעופה

נציגות עובדי אל על פנתה אתמול בכתב ליושב־ראש האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, חיים הברפלד, בדרישה להכריז לאלתר על סכסוך עבודה בשל המחלוקת במשא־ומתן עם ההנהלה על הסכם שכר חדש. מחרתיים יובא הנושא לאישור הוועדה המרכזת.

בקרב נציגות העובדים שררה אתמול תסיסה על רקע מכתבי פי־טורים שקיבלו שישה עובדים ארעיים בחברה – ביניהם שניים שהועסקו בה כשש שנים. טענות נציגות העובדים התמקדו באופן ובצורה המהירה בה בוצעו הפיטורים.

אתמול השלימה נציגות עובדי החברה שיגור מכתב לשרי הממשלה, חברי הכנסת ומבקר המדינה וההסתדרות, המתריע על מצבה הבטיחותי של חברת התעופה. במכתב נאמר בין השאר: "הננו להביא לפניך עובדות מיקרה מסיים, על־מנת שלפחות אתה תוכל להשפיע ולהביא לכך שלא יקרה אסון. ועדת משמעת פנימית בחברה קבעה כי מטוס ג'מבו 747 טס במשך שבוע ימים כאשר אסור היה לתת לו להמריא. מזל שלא קרה כלום".

בתום דיון סוער, ייפתה שלשום המועצה את נציגות העובדים "אל על" לנקוט צעדים מעשיים כנגד ההנהלה, באופן ובעיתוי עליהם תחליט. הנציגות הועידה אסיפת עובדים כללית ליום שני הבא.

הר"לב הסביר

מנכ"ל אל על, רפאל הר"לב, כינס אתמול את דרגי הניהול השונים בחברה, מראשי יחידות ומעלה, ודיווח להם על מצבה. לדבריו, לא תוכל חברת התעופה להיענות לדרישות שכר עד תום עונת תיירות הקיץ – כאשר יתברר המצב הכלכלי. הוא דיווח על פנייה לממשלה בבקשה לקבלת מענק חד־פעמי עבור עובדי החברה, בנין רווח היה בסך 18.2 מיליון דולר בשנה שעברה.

המנכ"ל התייחס לתוצאות בורדות ועדת המשמעת בעניין מפקח הצוות הטכני, ברוך לוי, שסירב למלא אחר הוראות הממונים, בטענה כי לא יבטיחו בטיחות טיסה. לדברי הר"לב, הוא ראה במקרה עניין פרטי, שהשלכותיו לא צריכות להביא לערעור יחסי העבודה בחברה.

המנכ"ל אמר עוד, כי הפרסומים וההדלפות לאמצעי התקשורת בדבר מצב התחזוקה המתדרדר, לכאורה, בחברה, מביא להרחקת נוסעים ופוגע במעמדה.

מאסר על תנאי לבת 30 שהעלילה על צוער־טיס בן 18 שאנס אותה

השופטת: מעשה חמור ומבוער, אך אין למצות איתה את הדין כי למדה לקח

(ע). בת 30, תושבת תל־אביב, נ־דונה בבית משפט השלום בעיר לשישה חודשי מאסר על־תנאי ול־קנס בסך 1,500 שקל, לאחר שהור־שעה על־פי הודאתה כי העלילה על חייל בן 18, חניך קורס טיס, אשמת אונס.

לטענת התביעה, מסרה הנאשמת במשטרה הודעה תמומה לפיה נאנסה בידי החייל, בידיעה כי הודעתה כו־זבת וכי קיימה עימו יחסים בהסכמה מלאה. התובעת טענה כי לחייל יכול היה להיגרם עוול עצום לולא חזרה בה הנאשמת מתלונתה – לאחר לחץ מצד החוקרים. "אסור לשכוח שגם לגבר יש זכויות על גופו ונפשו", טענה התובעת וציינה כי בשל העובדה שאדם נועד להיפגע, יש להטיל על הנאשמת מאסר בפועל.

הנאשמת הביעה בבית המשפט חרטה על מעשיה, וטענה כי במרכז לנפגעי אונס דחפו אותה להתלונן. סניגורה טען כי מדובר בנאשמת בעלת השכלה אקדמית, ובהתחשב בעובדה "שמראשו של החייל לא נפלה ולו שערה אחת", יש להסתפק במאסר על תנאי.

השופטת, דבורה ברלינר, הדגישה בגזר הדין כי "המעשה שמצטייר מכתב האישום הוא חמור ומבוער, ולא צריך דמיון רב כדי להעלות על הדעת מה מרגיש אדם שלפתע מוצא בו לא פחות ולא יותר מאשר אשמת אונס – שהיא בין האשמות המבעיתות ביותר המוכרות בחברה". עם זאת, ציינה השופטת, "בהתחשב בכך שזו הרשעתה הראשונה של הנאשמת והיא כבר למדה את הלקח, אין למצות עימה את הדין".

שתי נשים וילד נהרגו בתאונת דרכים בעיבלין

מאת נורית כהנא כתבת "הארץ" בחיפה

שתי נשים וילד נהרגו אמש בתאונת דרכים ליד בית הקברות בכפר עיבלין בגליל המערבי. מכו־נית אסקורט ובה ארבעה נוסעים התהפכה, נחתה על מכונית סובארו בה היו שני נוסעים ולאחר מכן התגלגלה לשדה הסמוך.

במכונית האסקורט נהרגו ילד בן 5 ואישה בת 50. אישה נוספת בת 30 נפצעה קשה ומתה לאחר מכן מפצעיה.

ניידת טיפול נמרץ מחיפה, וארבעה אמבולנסים של מד"א הגיעו למקום התאונה. נהג מכונית האס־קורט נפצע באורח בינוני. במכונית הסובארו נפצע אדם בן 50 שנסע בה באורח בינוני עם שבר בעמוד השדרה. נוסע נוסף באותה מכונית, בן 30 נפצע קל. כל הפצועים פונו לבית החולים רמב"ם.

בני משפ' הורביץ קיבלו שכר ורכב מחברת יריב אף כי לא עבדו בה

כך עולה מדו"ח המפרק של החברה

מאת אריה לביא

בני משפחת הורביץ נהנו ממשכורות ורכב של קבוצת האחים הור־ביץ, למרות שלא כולם עבדו בחברה – עולה מדו"ח שהגיש מפרק קבוצת החברות שהיו בבעלות האחים, עורך־דין ישראל קנטור, לבית המשפט המחוזי בתל אביב.

הדו"ח קבע כי אורה הורביץ, רעיית שר האוצר לשעבר יגאל הור־ביץ ואימם של האחים השותפים בניהול החברות שהתמוטטו, יוני ויואב, עלתה לקבוצה כ־120 אלף דולר מאז אפריל 1982 – כולל גי־לום הרכב שהועמד לרשותה. לטענת המפרק, לא עבדה הורביץ באף אחת מחברות הקבוצה. לדברי האחים, היתה האם אחראית על הפקדת שיקים בחשבונות הקבוצה בסניף בנק הפועלים בקרית מלאכי.

הדו"ח מגלה כי אח נוסף, יאיר, שלא עבד בחברה, קיבל החל מאפריל 1983 משכורת ורכב בשווי כולל של 18 אלף דולר. יוני ויואב משכו מהחברות סכומים גדולים בהרבה: בתקופה שבין אפריל 1986 וסוף מאי 1987, משך יואב הורביץ 152 אלף דולר מעל למשכורתו. לטענת המפרק, הושקעו הכספים בבניין ביתו של יואב בכפר ורבורג. יונתן הורביץ משך בתקופה זו 90 אלף דולר מעל למשכורתו. לטענת המפרק, בעת שנמשכו הכספים היו האחים מודעים למצבה של הקבוצה.

האחים טענו בפני המפרק כי הסכומים נמשכו כנגד השקעות שלהם בחברות בסך למעלה ממיליון דולר, אך לטענת המפרק השקיעו האחים 689 אלף דולר בלבד – כאשר 524 אלף מתוכם הגיעו מהעברת מניות בבקשות כ־1 באו־קטובר 1983.

ועדת הכספים של ת"א אישרה הקצבות חריגות

ימים אחדים לאחר שאושר התקציב הרגיל

מאת חיים הנדוורקר כתב "הארץ" בתל־אביב

ועדת הכספים של עיריית תל־אביב אישרה אתמול הקצבות חרי־גות בסך 38 מיליון שקל, שאין להן כל כיסוי תקציבי. התקציב, המיועד בעיקר לפיתוח, אושר ימים אחדים לאחר שאישרה מועצת העירייה את תקציבה הרגיל – כחצי מיליארד שקל.

חברים בוועדת הכספים מתחו ביקורת על הקצבות הכספים, שכן לא ברור כלל מניין יבוא הכסף. ב־19 לחודש תקיים מועצת העירייה דיון בנושא, בו צפוי אישור החלטת ועדת הכספים.

לעיריית תל אביב החלטות שטרם בוצעו ופרויקטים שונים בעיר בהיקף של למעלה מ־170 מיליון שקל – סכום ללא כיסוי תקציבי. אם תאשר מועצת העירייה את הקצבת הסכום הנוסף, כצפוי, עשויה עלות עבודות הפיתוח בעיר להגיע ל־210 מיליון שקל, ללא כיסוי.

דובר עיריית תל אביב אמר בת־גובה כי הסכום שאושר שייך לתקציב הפיתוח המוגש מידי שנה – ויכוסה מהלוואות שגרתיות, מענקים ומקורות דומים. הדבר תקף אף לגבי הסכומים מהשנה הקודמת.

חיילות יפעילו מזל"טים

(ע). מסלול־חדש לחיילות נפתח לאחרונה בחיל האוויר – מפעילות מזל"טים. את המסלול החלו 10 בנות, שנבחרו בקפידה מתוך מער־כים שונים בחיל, כך מוסר העיתון "במחנה" בגליונו החדש.

נתוני האיכות שלהן הן מהגבוהים שישנם – קב"א 56, דפ"ר 90, 12 שנות לימוד עם ממוצע ציונים גבוה וחמש יחידות לימוד במקצועות הפי־זיקה והמתמטיקה.

בשלבי המיון הראשוניים, שהיו זהים למיבחני הכניסה לקורס טיס, [illegible] ... הלקים בשלב הקרקע מבין בגוף הטיס, למדו אף להטיס מטוס פייפר ונבחנו על כך. בשלב זה נשרו שלוש בנות נוספות, וכיום נמצאות ארבע הנותרות בקורס קצינות.

החיילות יעברו השלמות מקצוע־יות בטייסת המזל"טים, וקורס חילי בן שלושה שבועות בנושא רמת הקצין.

בתחילת אוקטובר תגענה המפעי־לות לעתיד לטייסת, ותגולנה באי־מונים ובהפעלה מעשית.

לפי נתוני "צוות" עלה הביקוש לעובדים ב־26%

מאת אבי גנאור סופר "הארץ" לענייני כלכלה

סיכומי רשות התעסוקה של "צוות", אגודת גימלאי שירות הקבע בצה"ל, מורים כי הביקוש לעובדים בחודש מאי היה גבוה ב־26% לעומת זה של חודש אפריל.

משה עמיר, מנכ"ל הרשות, מסר כי בחודש מאי התקבלו ברשות פניות של 234 מעסיקים מכל מגזרי המשק, לעומת 185 פניות שהתקבלו באפריל.

במרכז הארץ היה הגידול בביקוש גבוה במיוחד, והגיע לשיעור של 54%.

נפט בקידוח כוכב 24

מאת יהודה שרוני

בקידוח "כוכב 24", הנמצא מזר־חית לשדה חלץ, התגלה השבוע נפט בכמות מסחרית להפקה. המדובר בבאר המפיקה נפט בכמות קטנה, בהיקף של כ־100 חביות ליממה.

ערך את העמוד: אוריאל רייננולד

דהפון
[illegible]
03-611001

עיריית חיפה – משרד מהנדס העיר
הועדה המקומית לתכנון ולבניה
העיר חיפה
רחוב ביאליק 3, חיפה
טלפון מבשר 04-640775

הודעה על פי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה־1965

ניתנת בזה הודעה כי הוגשה בקשה על־ידי [illegible] – לאשר תכנית [illegible] לבניין קיים ברחוב [illegible] גוש 11190, חלקה 6 [illegible]

הבקשה כוללת: [illegible]
1. בליטה למרווח אחורי לכיוון [illegible]
2. בליטה למרווח צדדי [illegible]
3. [illegible]

אפשר לעיין בבקשה ובנספחים [illegible] בבניין העיריה, רחוב ביאליק 3, חיפה, בימים א, ג, ה, בין השעות 08.00–11.30.

המעוניין להגיש התנגדות לבקשה [illegible] פרסום הבקשה.

אריה גורביץ
מהנדס העיר

למנכ"ל אורדן בע"מ
מר מיכאל תמרי

אתך באבלך הכבד בהלקח ממך

אמך ז"ל

אושפיר סוכנות מכס ותעבורה
יבוא ויצוא בע"מ
ההנהלה
וצוות העובדים

למיכאל תמרי

אתך באבלך על פטירת

אמך ז"ל

בתי יציקה וולקן בע"מ

למיכאל תמרי

משתתפים בצערך על מות

אמך ז"ל

רום כרמל
יציקות מדויקות
ההנהלה והעובדים

לישראל, קרן, ארן וליל לוסטיגמן

משתתפים בצערכם העמוק על מותה בטרם עת של

רנה

ועד הורי בית הספר
ע"ש דוד ופולה בן־גוריון – רחביה.

לישראל לוסטיגמן ולמשפחתו

אתכם באבלכם במות הרעיה והאם

רנה ז"ל

מרים לרנר
ומשפחת אלוני

זקוק דחוף למודעה?
מודעפון
03-38 38 38

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של
בעלי אבינו וסבנו היקר

היינץ אברהם גלבשטיין

ההלויה תצא היום יום שישי יח' סיון תשמ"ח 3.6.88 בשעה 12.00 בצהרים מבית ההלויות העירוני רחוב דפנה 5 תל אביב לבית העלמין בחולון.

האבלים: אשתו: רות גלבשטיין
בנו: מיכאל גלבשטיין ומשפחתו
בנו: יורם גלבשטיין ומשפחתו

במלאות שנה לפטירתו של יקירנו

אריה גורניק ז"ל

תתקיים אזכרה ביום א' 5.6.88 יח' בסיון תשמ"ח
נפגשים ליד שער בית הקברות גבעת שאול

המשפחה

ליצחק סלם ומשפחתו

אתכם באבלכם הכבד
בהלקח מכם יקירתכם

איבון ז"ל

דיינרס קלוב ישראל בע"מ
ההנהלה והעובדים

המפכ"ל לעזרא גולדברג

(סוף מעמוד 1)

לטענת גולדברג ההודאה ברצח שהמצאה כמנו אינה נכונה והוא נפל קורבן לחקירת משטרה שנעשתה בשיטות פסולות תוך בידוי ראיות ומתן עדויות שקר של חלק מחוקרי הפרשה.

גורמים בכירים במשטרה אמרו אתמול, כי התזכיר של נצ"מ בדימוס גולדברג וטענותיו בפרשה ייבדקו בכובד ראש ובצורה יסודית. עם זאת, לדבריהם, אין לשכוח שהפרשה סולה כבר נדונה בהרחבה ולפרטיה בבית המשפט המחוזי בחיפה שהרשיע את עזריה ברצח הנער, ובבית המשפט העליון שדחה את ערעורו של עזריה על הרשעה.

נצ"מ בדימוס עזרא גולדברג הוא האיש שנולץ בשעתו לסייע לאסיר העולם עמוס ברנס שהורשע ברצח החיילת רחל הלר. גולדברג חיבר אז תזכיר מפורט שבו העלה יותר מעשרים נקודות המצביעות לדעתו, על פגמים בחקירתו של ברנס במשטרה ועל ראיות חדשות המצדיקות משפט חוזר לברנס ומעידות על חפותו מפשע. גולדברג שעמד בראש מאבק ציבורי רחב היקף למען ברנס ושלח תזכיר רב בפרשה לכל הגורמים האפשריים לא הצליח, על אף המימצאים הרבים שהביא, לגרום להחלטה של היועץ המשפטי לממשלה לערוך משפט חוזר לעמוס ברנס. גם בית המשפט העליון דחה את בקשתו של ברנס למשפט חוזר. אולם בסופו של דבר שוחרר ברנס מהכלא בעקבות קבלת חנינה שקיבל מנשיא המדינה לאחר שישב בכלא כשמונה שנים, אך הרשעתו ברצח רחל הלר לא בוטלה.

לידי שר המשפטים

בשיחה עם סופר "הארץ" אמר אתמול נצ"מ בדימוס עזרא גולדברג כי בימים הקרובים הוא יעביר את התזכיר שהכין בעניין הפגמים בחקירתו של משה עזריה לידי שר המשפטים ויבקש את טיפולו הדחוף בנושא, בכלל זה את שיחרורו המיידי של עזריה ועריכת משפט חוזר. התזכיר מחזיק 63 עמודים ומצורפים אליו יותר מעשרים עמודים של נספחים ומסמכים המעידים, לטענתו של גולדברג, על החקירה בשיטות פסולות שניהלה המשטרה נגד משה עזריה תוך ניצול העובדה שהוא מוגבל מבחינה שכלית ועל כך שהחוקרים שתלו בפיו הודאה מפוברקת ברצח הנער ישראל גולמן.

לדברי גולדברג הוא נפגש לפני כשבועיים עם מפכ"ל המשטרה דוד קראוס והעלה בפניו את טענותיו בפרשה. "המפכ"ל גילה פתיחות רבה מאד ותכונות לבדוק את הנושא, אף שמדובר במקרה שלא אירע בתקופתו. הוא ביקש שאשלח לו את כל החומר שיש לי בנושא ואני שלחתי את החומר כבקשתו", אמר גולדברג.

הופשט והולבש שוב

הנער ישראל גולמן בן 12 יצא בחודש ספטמבר 1981 לריצת ערב בסביבת מקום מגוריו ליד שכונת נוה שאנן שעל הכרמל. הוא לא שב מהריצה. כעבור יומיים נמצאה גופתו בוואדי עמוק בסביבה. הגופה נמצאה לבושה, אך בדיקה פתולוגית העלתה כי הנער הופשט והולבש שוב על ידי הרוצח, ספג מכות בפניו, ומותו נגרם בחניקה על ידי חבל. על הגופה התגלו סימני התעללות אכזריים.

ההערכה היתה שההתעללות נעשתה בעוד הנער בחיים. המשטרה עצרה לחקירה סוטי מין מהסביבה. כשבועיים לאחר גילוי הגופה נעצר משה עזריה, צעיר מפגר בשיכלו בעכו. הוא נעצר לאחר מירדף משטרתי בעקבות נסיון לעשות מעשה מגונה בכוח בילדה באחת קריות חיפה. בחקירתו הודה הצעיר כי עשה מעשה מגונה בילד באחד הג'ק פוסט בחיפה ואנס בחורה בעכו. כאשר התבקש לשחזר את המקומות ולהצביע היכן בדיוק קרו, התברר כי הוא בדה את המקרים מליבו.

הודאה בת יום אחד

יום למחרת מעצרו הודה משה עזריה ברצח הנער ישראל גולמן על הכרמל. הוא מסר הודאה מפורטת, תוך ציון מעשיו באותו ופרטים על זירת הרצח וביצוע הרצח. למחרת מסירת ההודאה החל עזריה להכחיש כל קשר לרצח. לטענת עזרא גולדברג, בהודאה שכביכול נרשמה על ידי חוקר משטרה מפיו של עזריה, נשתלו פרטים על ידי החוקרים עצמם. חלק מהפרטים בהודאה ידע עזריה, לטענת גולדברג, מצפיה בטלוויזיה ומהאזנה לרדיו. בהודאה היו פרטים שסתרו, לדברי גולדברג, את הממצאים הפתולוגיים. אף שבהודאה נרשם כאילו מפיו של עזריה שהוא מוכן לשחזר את הרצח, הרי שכאשר התבקש לשחזר, לצאת לשיחזור הוא אמר שהוא אינו יודע מה לשחזר והשיחזור נדחה. השיחזור בזירת הרצח נערך כעבור כמה שבועות, לאחר שעזריה טען כי רק היה עד ראיה לרצח יחד עם נהג מונית אלמוני וכי הרוצח היה חייל. לטענת גולדברג, גם בשיחזור נראה היה בבירור שעזריה אינו מתמצא בשטח והוא לא הצביע על פרטים מרכזיים.

לא מכיר את הנאשם

לדברי גולדברג האומר כי הוא פועל בפרשת עזריה בהתנדבות, מבלי שהוא מכיר אותו בכלל, לאחר שבמשך שנה חודשים למד היטב את החומר בתיק שלו השתכנע כי נגרם לו עוול. כבר הוא חף מפשע. יש במימצאים רבים המצביעים על חפותו של עזריה, לרבות שתי בדיקות פוליגרף שהוכיחו כי אינו קשור לרצח.

לטענת גולדברג, פסקי הדין של בתי המשפט שדנו בעניינו של עזריה הם מוטעים ומלכתחילה לא היה מקום שהפרקליטות תגיש כתב אישום נגדו. על פי גירסתו של גולדברג, חוות דעת שהכין פתולוג מומחה על סמך בדיקת המימצאים הפתולוגיים קובעת כי יש סבירות גבוהה שמי שרצח את ישראל גולמן רצח גם את הנער דני כץ משכונת דניה בחיפה. לטענתו מדובר ברוצח סדיסט שהוא סוטה מין מסוכן, האוהב להתעלל בנערים. (ברצח הנער דני כץ הורשעו כמה ערבים מהגליל).

(הדו"ח המלא של עזרא גולדברג מופיע במוסף "הארץ").

הפסיכולוג המשטרתי

(סוף מעמוד 1)

סיפר ד"ר ידין: "לבקשת אנשי צוות החקירה שעסקו בחקירת רצח הנער התבקשתי לפגוש באותו יום כמה חשודים שנעצרו, ביניהם סוטי מין. זאת כדי להתרשם מהם. הכניסו אלי את הצעיר (עזריה) שנעצר יום לפני כן באחת הקריות כחשוד בביצוע מעשה מגונה אלים. ישב איתי באותו חדר חוקר מצוות החקירה המשטרתי. התחלתי לדובב את הצעיר. שאלתי אותו מה הוא יודע על הרצח. הוא הכחיש בהתחלה כל קשר לרצח וטען שמה שהוא יודע זה רק ממה שראה בטלוויזיה, ושאף פעם בחייו לא היה בנווה שאנן. ביקשתי ממנו לצייר את מה שהוא יודע על הרצח. למיטב זכרוני, כבר בציור הראשון הוא צייר יותר מידי פרטים על איזור הרצח, ממה שניתן לזכור מצפיה בטלוויזיה וממה שפורסם בכלי התקשורת. הוא צייר תוואי שטח ברורים. הושטתי לו עוד דף נייר וביקשתי ממנו לצייר ציור נוסף. הפעם הוא ממש צייר את זירת הארוע. לאחר שצייר שלושה ציורים מפורטים כאלה אמרתי לו שהוא יודע יותר מידי פרטים על הרצח.

ואז בפשטות הוא אמר לי: "אני רצחתי אותו (את הנער)". בשלב זה מיד החוקר שהיה איתי רץ לקרוא לראש צוות החקירה.

"עזריה הודה בפני ללא לחץ כלשהו ומרצונו החופשי. זה הלך מהר מאד. אחרי רבע שעה בערך הוא כבר הודה. אני הופתעתי מהמהירות של ההודאה ומהעובדה שהשיטה של 'הבדיקה ההשלכתית' (ביטוי בציור של מה שהאדם יודע בפנים) עבדה כל כך חזק ומהר. זה היה רצח שפוענח בעזרת ציורים וזה לא דבר שכיח. מאחר שהתרשמתי שהאיש סובל מפיגור כלשהו, ומבעיה בצלילות הדעת הוא נראה לי כמי שכושר השיפוט העצמי שלו לקוי, שאלתי אז את עצמי אם כושר השיפוט המוגבל שלו מאפשר לו להבין את משמעות ההודאה ברצח והשלכותיה. הוא נראה לי מפגר.

"זה עורר בי מחשבות ואותן חלקתי עם הרבה אנשי משטרה שעסקו בנושא. תמיד נאמר לי שהמשטרה לא תפעל להרשעתו רק על סמך ההודאה שמסר, אלא ייעשה כל מאמץ אפשרי לאסוף ראיות נוספות, כדי להיות בטוחים שאכן האיש הוא הרוצח.

"מאחר שלא הייתי מצוי בפרטי החקירה שנמשכה מאותו רגע שהוא הודה בפני ברצח, ובפרטי הראיות שנאספו, אינני רוצה ואינני יכול לקבוע עמדה אם עזריה הוא הרוצח. משיחות שהיו לי מאוחר יותר עם ראש צוות החקירה, הקצין מוספי, התרשמתי שאכן נעשו בדיקות רבות נוספות על ההודאה והמשטרה חקרה בזהירות וכד גינות. והתברר עוד דברים מחשידים נגד האיש. אני יודע שמיד לאחר שעזריה חתם על ההודאה ברצח, הוא התחיל להכחיש כל קשר שלו ברצח. יכול להיות שמישהו הניע אותו להכחיש, ואולי הוא באמת מעודד בנפשו שהודה ברצח כדי לרצות את החוקרים".

בלאס

(סוף מעמוד 1)

יש מקום להגיש כתב אישום נגד בלאס ואחרים. עבודת הצוותים השונים שחקרו את בלאס נחקרה בטענת על־ידי נציג המטה הארצי סגן ניצב מרדכי תמטרה שבדו"ח שחיבר מתח ביקורת על עבודתו של פרידמן והכתרין מתח ביקורת על קצינים הממונים עליו. תמטרה כתב בדו"ח כיצד יתכן שלא עיינו ובדקו את התיק שחקר פרידמן לפני שהועבר לפרקליטות.

במהלך המשפט נתגלה בלאס כ... התפרץ לכל עבר כלפי התובעת, מערכת המשפט בישראל, ואף כלפי סניגוריו כשקבל לא פעם בשכר הטרחה הגבוה שהוא משלם להם. למשפט של בלאס התווסף נופך פרטי שאינו קשור לכתב האישום עצמו. זאת, על רקע גילויים של האשם שהעביר תרומות למפלגת העבודה.

התשואה הגבוהה ביותר

עד התביעה המרכזי במשפט היה חיים יולש (63) שהיה כמין הקלהנסי לכתב האישום מנהל חברת "א.ש.ת. כספים" של התק"ם. "א.ש.ת. כספים" הוקמה בסוף 1982 והיא שימשה מסלקה של גופים כלכליים בתק"ם. על פי עדותו של יולש העדיף התק"ם לעבוד עם בלאס, מהדמויות הבולטות בשוק האפור, מפני שהוא היה הגורם הכלכלי שהבטיח לתק"ם את התשואה הגבוהה ביותר על כספו (דולרית פלוס ריבית) והיה מסוגל לקלוט כמויות גדולות ביותר של כספים.

עובדי המינהל והמשק

(סוף מעמוד 1)

והמשק הודיעו מאתמול את העיצד... מים והלו לספק שרותי גבית כספים בתחרי מזון ותרופות הזהר, שרותי טלפון, תשלום לספקים. הדבר גורם בין השאר לאבדן הכנסות לבתי החולים.

היום עם כניסת השבת ובמהלך יום השבת לא יגיעו לעבודה עובדי התחזוקה הנקיון. אם בית הדין לא יוציא צו מניעה יאלצו הנהלות בתי החולים לדאוג להסעת הצוות הרפואי ולנקיון והתקנים בדרכים חלופיות. ביום ראשון יוחרפו העיצומים: לא יבשלו אוכל ולא ינקו וכן יבוצע במתכונת שבת.

העובדים זועמים על כוונה חוזרת של האוצר להוציא צווי מניעה. הם טוענים כי קיים הסדר ושוויון ואף ליה בשלטון המקומי. לא יתכן שרק כלפי עובדי המינהל והמשק, שנוקטים בשלמת הכנסה, יופעל צו מניעה בעוד שנגד גורמים אחרים במשק אין נוהגים כך. העובדים הודיעו כי לא ימלאו אחר הצווים. הם מתכוונים להתבצר באחד מבתי החולים ולקיים משם את המאבק לתשלום 65 שעות נוספות עבור ביצוע עבודות לחיסול הפיגור בבתי החולים בתום שביתתם בפברואר. לטענתם משרד האוצר לא עמד במה לוי ההסכם לתשלום שעות נוספות שעבדו בפועל.

הממונה על השכר באוצר אמר ל"הארץ", כי "אם ההסתדרות ומשרד הבריאות יבהירו לעובדים שלמעשה אין כל אפשרות ליישם את תביעתם לדמי שביתה, יחזרו העובדים לעבודה מאחר וכל סעיפי ההסכם שנחתם עמם בחודש פברואר שולף יושמו במלואם על ידי האוצר".

הסיבת עובדי המעבדות בבתי החולים הממשלתיים הכריזו אתמול על סכסוך עבודה. לטענת 1000 עובדים "סוחבים" אותם כבר שבעה חודשים עם "תוכניות מגירה". באין פתרון לתיקון שכר ושיפור מעמדם המקצועי, יחלו בשבוע הבא בשיבושים סלקטיביים בבתי החולים הממשלתיים ובמעבדות לבריאות הציבור.

הנושא — בישיבת הממשלה

ראש הממשלה יצחק שמיר יביא לישיבת הממשלה ביום ראשון הצעות לפתרון בעיית מערכת הבריאות לטווח קצר ולטווח ארוך. מלשכת ראש הממשלה נמסר כי ההצעות יגובשו עד לישיבת הממשלה בהתייעצות עם שר האוצר, שרים ויועצו הכלכלי של ראש הממשלה, וגורמים אחרים. הבעיות לטווח קצר יחייבו את משרדי האוצר והבריאות להגיע להבנה על פתרון בעיות דוחקות. עוד נמסר כי דעתו של ראש הממשלה נחושה שלא לאפשר דחית קבלת החלטות בנושא מעבר לישיבת הממשלה ביום ראשון.

במשרד האוצר תומכים בהצעת ראש הממשלה, להקמת ועדת חקירה, לפתרון לטווח הארוך וכפתרון לטווח קצר להפעיל את התוכנית לקיצור תורים לניתוחים, לשתי מערכות האשפוז, הממשלתית ושל קופת חולים, שגיבשה ועדה בראשות הממונה על התקציבים באוצר, בתאום עם נציגות הנהלות בתי החולים. על פי סעיפי תוכנית זו המבצע יהיה חד פעמי ויופעל באמצעות חברה שתוקם למטרה זו כדי שלא ליצור יחסי עובד מעביד. למרות שהתגמול לצוות נקבע בהמלצות בין 450 ל־850 שקלים תלוי בסוג הניתוח, מוכנים לשקול שינויים בתעריף. המימון למבצע יהיה 25% מתקציב המדינה ו־75% מתקציב קופות החולים באמצעות ביטוח משלים. הוועדה מתנה את הביצוע בניצול חדרי הניתוח במשמרת ראשונה ב־85% לפחות.

מסתייגים להצעות הממשלה

שני ארגוני הרופאים, ארגון רופאי המדינה והסתדרות רופאי בתי החולים של קופת חולים הכללית, הודיעו, כי לא יחריפו את העיצומים עד לאחר ישיבת הממשלה. בשני הארגונים מקווים, כי הממשלה תקבל החלטה הנכונה לפתרון המשבר. גורמים במערכת טוענים כי אם תחליט הממשלה ביום ראשון על הקמת ועדת חקירה כפי שדורשת ההסתדרות הרפואית, ניתן יהיה להכנס למו"מ עם ההסתדרות הרפואית על "שקט תעשייתי" במערכת על ידי מציאת פתרון ביניים למצוקת החולים עד לאחר שהוועדה תסיים את עבודתה. השגת "שקט תעשייתי" עם ארגוני הרופאים תביא לשקט בכל המערכת, מאחר והסקטורים הפרה הרפואיים הולכים בעקבות הרופאים.

סוף שבוע חם בשטחים

(סוף מעמוד 1)

מקורות ערביים מסרו כי גם פקידי המס מבית־לחם שהודיעו על כוונתם להתפטר זומנו ללשכתו של מושל בית־לחם, ושם הופעלו עליהם לחצים כבדים שיחזרו בהם.

מבצע בכפר עזרה

אלוף פיקוד המרכז, עמרם מיצנע, בא אתמול בבוקר לכפר עזרה ליד רמאללה, שבו, לפי טענות תושבי הכפר, כוסו שלושה צעירים באבנים במהלך פשיטה של כוח צבאי על הכפר. האלוף מיצנע הגיע בלווית כמה קצינים בכירים מהמשטרה הצבאית החוקרת, וכמה עיתונאים שהוזמנו למקום במיוחד. הוא נלווה לשניים מהצעירים שהתלוננו כי חיילים כיסו אותם באבנים בעת הפשיטה על הכפר, וצפה במאפורות שאליהן — לטענתם — הושלכו, במעלה גבעה בכפר. השניים סיפרו לאלוף מיצנע כי באותו בוקר (לפני כשלושה שבועות) נמלטו כמעט כל תושבי הכפר מאימת החיילים שהגיעו למקום, וכי הם נתפסו בידי החיילים. לדבריהם, ידיהם ורגליהם נקשרו, והם הושלכו למאפורות וכוסו באבנים עד המתניים למשך כשעה. קצינים שהיו במקום העלו סברה כי החיילים רצו להמשיך במרדף אחרי חשודים, וחששו שאם יכסו אותם באבנים, יוכלו לוודא שהם לא יימלטו מהמעצר, וכך לא יהיה צורך לשמור עליהם.

האלוף מיצנע התרשם כי אין מדובר בקבורה של אנשים חיים. בסיום הביקור במקום אמר מיצנע כי רצה להתרשם מקרוב מן האירועים, אך המסקנות תוסקנה בידי חוקרי המשטרה הצבאית, שעדיין לא סיימו לחקור את הפרשה.

תושבים בכפר עזרה סיפרו כי שלשום באו לכפר מה קצינים בכירים בלווית כמה חיילים, שוחחו בידידות כחיילים שהשתתפו בפשיטה על הכפר ב־19 במאי. התושבים מסרו כי נראה היה שהקצינים והחיילים משחזרים את התקרית, וכעבור זמן הסתלקו.

איתן רבין, סופר "הארץ", מוסר כי דובר צה"ל בעזה הכחיש אתמול ידיעה שלפיה עצרו חיילי צה"ל במחנה הפליטים ג'יבליה 3 ילדים בגילאי 4, 10 ו־12 שנחשדו כי זרקו אבנים ועצרו למספר שעות. מקורות ערביים טוענים כי רק לאחר שהוריהם של הילדים הגיעו הם שוחררו. דובר צה"ל בעזה הכחיש מכל וכל טענה זו אך אישר כי באופן כללי צה"ל עוצר ילדים שמיידים אבנים אך משחרר אותם לאחר התחייבות.

כוחות הביטחון הטילו עוצר על שכונת תל סולטן שברפיח ולדברי דובר צה"ל מדובר בעוצר מנע. אתמול היו הפרות סדר קלות ברצועת עזה אך לא נרשמו נפגעים. מבצע החלפת תעודות הזהות נמשך.

בפעם הראשונה מאז תחילת האינתיפאדה הגיעו אתמול לרצועת עזה עיתונים ממצרים. מקורות ערביים מסרו כי עד כה מנעו במינהל האזרחי כניסת עיתונים זרים.

שולץ מגיע למזה"ת

(סוף מעמוד 1)

מקורות בלשכת ראש הממשלה אמרו כי אם אמנם מבקש שולץ להשיג הסכמה לתוכניתו הכוללת ועידה בינל', צפויה לו אכזבה. פקידים בלשכה הפגינו לומר כי בתמידי מקום ראש הממשלה את ... המדינה בברכה. לדבריהם "יבליע" שמיר את הכרתו לנשיא רייגן ושולץ על מאמציהם לקדם את ענין יהודי בריה"מ במהלך השיחות שקיימו עם מנהיגי בריה"מ. שמיר מתכוון לדון עם שולץ בנושא הטיסות הישירות מבריה"מ, דבר שנועד לצמצם את מימדי הנשירה. שולץ ייפגש גם עם משלחת מטעם המועצה הציבורית למען יהודי בריה"מ בראשות חיים צ'סלר שתגיש לו גם רשימה של מסורבי עליה.

אמש הגיע ארצה עוזר של שולץ לנושא זכויות האדם ריצ'רד שיפטר והוא עומד לבקר בירושלים על תוצאות שיחותיהם של רייגן ושולץ בנושא יהודי בריה"מ. בנוסף לו פגישות עם גורמי העוסקים בעליה ובראשם עם הקליטה יעקב צור. שיפטר יקצה חלק ניכר מזמנו לפגישות עם גורמי בטחון בנושא זכויות האדם בשטחים. שיפטר יישאר בארץ לאחר ששולץ ייצא מכאן להמשך מסעו באיזור.

ביום ראשון בלילה, שעות אחדות לאחר פגישתו עם שולץ, ייצא ראש הממשלה לניו יורק, שם ישתתף בעצרת האו"ם המיוחדת לנושא פירוק הנשק. עד אמש לא נתקבל אישור מוסקבה בדבר פגישה בין ראש הממשלה לשר החוץ הסובייטי אדוארד שוארדנדזה. השניים יהיו בניו יורק באותו מועד ובלשכת ראש הממשלה עדיין מקווים כי יהא אפשר לקיים פגישה.

סגן שר החוץ הסובייטי: ישראל חייבת להשתתף

מנהיגי ישראל חייבים להשתתף בוועידת שלום מזרח תיכונית לפני שיוכלו לבקר במוסקווה — זאת אמר סגן שר החוץ הסובייטי ולאדימיר פטרובסקי, כפי שצוטט ע"י העתון "אל שארק אלאוסט".

בראיון שנערך בניו יורק הפעים פטרובסקי: "אם רוצים ראש הממשלה יצחק שמיר ושר החוץ שמעון פרס להביא לנורמליזציה של הקשרים הסובייטיים־ישראליים, עליהם להשתתף בוועידת שלום מזרח תיכונית, כדי לפתוח את הדרך למוסקווה".

עוד אמר סגן השר כי שמיר ופרס "יודעים יפה מאד שמבלי שישתתפו בוועידה", לא יוכל איש מהם לבקר בבירה הסובייטית.

פלשתינים בשטחים יסרבו להיפגש עם שר החוץ האמריקאי שולץ במהלך סיורו במזה"ת, אשר יתחיל ביום שישי, אמר דובר בכיר של אש"ף בכווית.

רייגן בתום הפיסגה

(סוף מעמוד 1)

לקשיחות בצד האמריקאי. עם זאת, ציין את האווירה החדשה והאפשרות "להזיז מרטוריקה ולהתחיל לנהל מדיניות ריאלית".

במסגרת הישגי הוועידה, נחתמו שני הסכמים עליהם יודיעו הצדדים אחד לשני בטרם עריכת ניסוי גרעיני ויאפשרו הדדית מדידת עוצמת הפצץ. במרכז אשרור סופית ההסכם לחיסול הטילים לטווח בינוני וקצר שנחתם בוועידה הקודמת בחודש דצמבר.

את ההישג העיקרי של הפסגה רואים פרשנים, כאמור, בשינוי הדרמטי שחל ביחסו של רייגן כלפי בריה"מ ומנהיגה. עתה מצפים לראות כיצד יעבור גורבצ'וב את ועידת המפלגה הקומוניסטית שתתכנס החודש, וכיצד יסביר רייגן באה"ב את תוצאות הפסגה הדלות ושינוי עמדתו כלפי בריה"מ.

רייגן: הבירוקרטיה אשמה

בנושא זכויות האדם לא חלה אמנם התקדמות של ממש, אולם בהצהרה משותפת התחייבו שני המנהיגים לשתף פעולה בהעברת מידע. "הדיאלוג בין שני הצדדים ישאף להשיג מקסימום חופש וזכויות אדם", נאמר בהצהרה. רייגן הסיר מממשלת בריה"מ את האחריות למדיניות זכויות האדם, וכי דברים שפורשו באה"ב כטעות או חוסר הבנה, האשים את הבירוקרטיה ולא את הממשל הסובייטי בריכוזי זכויות אלה.

שאול צדקא, סופר "הארץ" בלונדון, מוסר כי במסיבת עיתונאים אתמול בלונדון, הגן רייגן על הצהרותיו בדבר אשמת הבירוקרטיה הסובייטית. כשנשאל אם אינו סבור שמדיניות גורבאצ'וב אחראית לאי־מתן היתרי יציאה, השיב "ניסיתי לומר שבאי אלה מקרים מסוג זה, הנושא לא מגיע עד לדרגים הגבוהים של ההנהגה".

בלונדון נפגש רייגן עם המלכה אליזבת ועם ראש ממשלת בריטניה, מרגרט תאצ'ר, שהביעה בפניו חשש כי חתימה נוספת ונמהרת על חוזה לפירוק נשק גרעיני עלולה להחליש את המערב.

מנהל הבית הלבן, הווארד בייקר, אמר לכתבים קודם לכן, כי אין לראות בסירובו של רייגן להטיל על גורבצ'וב את האחריות הישירה לבעיות ההגירה הסובייטיות נסיגה מהעמדה הנמרצת שהוא נוקט בעניין זכויות האדם.

בקבלת פנים שערך אתמול גורבצ'וב בקרמלין לנציגי תנועות פציפיסטיות ודתיות, הודה כי "העובדות" שהשמיע הנשיא רונלד רייגן בשאלת זכויות האדם בבריה"מ במהלך ועידת הפיסגה, "קיימות", אך אין לראות בהן "תמונה שלימה של החברה הסובייטית".

קשרי מדע־תרבות

בנושא הסכסוכים האיזוריים נותרו עדיין רוב חילוקי הדעות בעינם, ועל־אף דבריו הגמישים יותר של גורבצ'וב — בעיקר ביחס לסכסוך הישראלי־ערבי — ממשיכה בריה"מ לדבוק בעמדותיה המסורתיות. נראה כי גם בנושאים הקשורים למפרץ הפרסי, קמבודיה ומרכז אמריקה, לא הצליח רייגן לרשום הישגים של ממש.

ידיעת שיתוף הפעולה המדעי־תרבותי בין שתי המעצמות הורחבה, ונחתמו כמה הסכמים לחילופי משלחות מדענים, סטודנטים ומשלחות תרבות אחרות, שיקיפו אלפי משתתפים — לעומת עשרות בודדות של בני־נוער ומדענים שנטלו חלק בתוכניות אלה בעבר.

התקדמות מסוימת הושגה גם במשא־ומתן לקראת חיסול הנשק האסטרטגי, אולם מערכת ההגנה החללית האמריקאית ממשיכה לעמוד למכשול בפני הסכם — כמו גם חילוקי דעות באשר למספר ראשי הנפץ הגרעיניים שיוצבו בכל אחד מאמצעי השיגור באוויר, בים וביבשה. בעוד לבריה"מ יתרון יבשתי, נהנית ארה"ב מיתרון באמצעי שיגור אוויריים וימיים, ושאלת התפלגות ראשי הנפץ תמשיך לעמוד במוקד הדיונים בעתיד.

שני המנהיגים כשלו אף להגיע להסכמה בדבר הצהרה משותפת הקוראת לדו קיום של שלום בין שתי המעצמות. רייגן הסכים תחילה לנוסח הסובייטי, אולם לאחר התייעצות שקיים עם עוזריו חזר בו.

שולץ: הישג מוחשי

תוצאות ועידת הפיסגה במוסקווה נתקבלו בברכה על־ידי שרי החוץ של ברית נאט"ו, שהתכנסו בבריסל כדי לשמוע דו"ח על הדיונים מפי שר החוץ האמריקאי, ג'ורג' שולץ. שולץ אמר כי הוועידה הביאה להישג מוחשי, המבטיח טובות לגבי העתיד.

המזכיר הכללי של ברית נאט"ו, לורד קאריגטון, אמר כי בעלות הברית מודעות לעובדה שוועידת הפיסגה במוסקווה הוכיחה את עוצמתו הגוברת של הדיאלוג המדיני בין מעצמות העל.

פקידים אמריקאים אמרו היום שוועידת הפיסגה השיגה התקדמות העשויה להביא לחתימת חוזה עוד בתחילת השנה הבאה, בדבר צימצום 50% מסלאי הנשק הגרעיני של שתי המעצמות. שולץ הביע דעתו כי קיימת אפשרות מוחשית שחוזה מעין זה ייחתם בטרם יסיים רייגן תפקידו בבית הלבן, בחודש ינואר.

זכו בפיס

בהגרלת ה"פיס" של מפעל הפיס מס. 22/88 שהתקיימה ביום 2.6.88 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך ‎250,000.00.–‎ + 16,668.00 ש"ח זכה המספר 397027

בסך ‎15,000.00.–‎ + 1,668.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 97027

בסך ‎1,500.00.–‎ + 168.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 7027

בסך ‎150.00.–‎ + 18.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 027

בסך ‎15.00.–‎ + 3.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 27

בסך ‎3.00.–‎ ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 7; 5; 4

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס

הפתעות החודש

בלעדי למחזיקי "דיינרס הארץ"

1. מלון רימונים צפת

30% הנחה בכל יום שתבחר, בסופשבוע - מינימום שהייה 2 לילות (בתוקף עד 25.6.88) כולל שרות V.I.P.
לפרטים והזמנות: טל. 06-930665-6.

2. מלון נפטון אילת

20% הנחה בכל יום שתבחר, בסופשבוע - מינימום שהייה 2 לילות (בתוקף עד 16.7.88) כולל שרות V.I.P.
לפרטים והזמנות: טל. 059-73131-4.

3. מלון גלי כנרת

12.5% הנחה בכל יום שתבחר, כולל סופי שבוע,
ובנוסף - **לילה חינם** לנופשים 3 לילות רצופים!
כולל שרות V.I.P (בתוקף עד 1.7.88).
לפרטים והזמנות: 06-792331.

4. יום כיף

מלון שרתון פלאזה ירושלים

ארוחת בוקר ורחצה בבריכה - **34 ש"ח לזוג.**
ארוחת צהריים ורחצה בבריכה - **40 ש"ח לזוג.**

5. קורס יין

מועדון היין

למד אצל המומחים לטעום ולהבחין בין סוגי היין השונים,
ב-**328 ש"ח בלבד!**
מחיר הקורס כולל: 6 פגישות בנות כ-3 שעות
במלון "ידן" - ת"א, **חינם לנרשמים** - בר משקאות
מודולרי ו-2 בקבוקי יין "גמאיי" המיוצר בלעדית עבור
מועדון היין של "דיינרס קלוב" הקורס נפתח ב-14.6.88.
לפרטים והזמנות: דיינרס-קלוב, ת"א, טל. 03-295858.

דיינרס הארץ

כרטים לאנשים חושבים

صورة عن الأصل

صورة عن الأصل

ספורט

בעריכת יחיאל אריד

במאבק על הכרטיס השני ללאומית

יבנה ושעריים יחרצו: טבריה או הפועל חיפה

הליגה הארצית

מאת משה הר־געש

יש לפחות תחום אחד – מתח ועניין – בו מתמודדת הליגה הארצית בהצלחה עם הליגה הב־כירה, ולפעמים אף עושה זאת טוב יותר. כך יהיה מחר כאשר הכל יתמקד בפרק האחרון של המאבק על כרטיס העליה השני. הפועל ירושלי־ם, שהבטיח בשבת את שובו ללאו־מית, יצפה בנות מרמת־גן (שם ית־כונן עם הפועל המקומי) במירוץ העיקרי שינהלו הפועל טבריה והפ־ועל חיפה. סמלי מאד שהטבריים יתמודדו בחוץ עם קבוצות שכונות – הטבריינים עם מכבי ביבנה, והחי־פאים עם מכבי בשעריים. להזכירכם, במחזור האחרון אשתקד התחרו שלושה על כרטיס העליה: שניים נוצחו – הפועל ירושלים והפועל חיפה: אחד – הפועל חולון – ניצח, עלה והותיר את יריביו מופתעים ומתוסכלים.

הפועל טבריה עלה רק בשבת למקום השני, לאחר הפסד בית מפתיע של חיפה 1–0 למכבי יבנה. הטבריינים תלויים רק בעצמם וזה ללא ספק יתרון משמעותי, בעיקר מבחינה פסיכולוגית. החיפאים חיי־בים לנצח, וגם במקרה כזה לא מובטח להם הכרטיס ללאומית.

בשני המישחקים הסיכויים פתו־חים, כי בעימות מהסוג הזה דרושה מידה רבה של קור רוח ועמידה בל־חצים. בשתי הקבוצות השלימו את ההכנות, וכל אחת מהן מאמינה שהיא זו שתעלה, בסופו של דבר. הנהלות שתי הקבוצות מארגנות הסעות לאוהדים ומצפים לאלפים.

ספק אם צפויים שינויים גדולים בהרכבים. בכל מקרה, שומרים המאמנים רב עצמון ורוני דורה על סודיות מירבית. כדאי לזכור כי הקבוצות המארחות מיבנה ושעריים לא יאפשרו טיול קל לאורחים, למרות שלגביהן אין לתוצאות כל משמעות, למעט מידה של יוקרה בלתי מבוטלת. המחזות שיהיו בשעריים וביבנה מוכרים לכל: צהלות ושמחה ללא גבול מזה לעומת שח־קנים יושבים על הדשא, נועצים פניהם בקרקע וממררים בבכי. השאלה היחידה: איזו תמונה תהיה באיזה מגרש.

במישחק נוסף יארח הפועל חדרה את הפועל יהוד. השעה הראשית למישחקים – 17.00.

טבלת הבית העליון

.1	הפועל ים	32	32–60	68
.2	הפו. חיפה	32	21–32	62
.3	הפ. טבריה	32	42–68	63
.4	מכבי יבנה	32	29–37	55
.5	הפו. חדרה	32	43–49	44
.6	מ. שעריים	32	43–40	43
.7	הפועל ר"ג	32	33–31	41
.8	הפו. יהוד	32	51–43	36

רב עצמון, מאמן טבריה:

חבל ששתי הקבוצות לא יכולות לעלות

לא עשינו הכנות מיוחדות והאימונים היו שיגרתיים. נצא בסוף השבוע לבית מלון במרכז הארץ, כדי לשחרר מעט את הלחץ של האוהדים. יש לנו יתרון, כי אנחנו תלויים רק בעצמנו. לנו צפוי עם זאת מישחק קשה יותר, כי מכבי יבנה טובה משעריים. אני חושש מכל קבוצה, אך המטרה שלנו תמיד לנצח. ודאי שיש לי סנטימנטים לקבוצת העבר שלי הפועל חיפה, וחבל ששתי הקבוצות לא יכולות לעלות. אני חושב שטב־ריה ראויה ליותר, ועובדה היא שאנחנו במקום גבוה יותר. ייתכן שיהיה שינוי בהרכב, אך זה יתברר רק לפני המישחק.

רוני דורה, מאמן חיפה:

אני הראשון שיברך את טבריה אם תעלה

אנחנו חייבים לנצח. אני מאמין שאם ננצח – נעלה. מכבי יבנה קבוצה טובה, אך אם טבריה תנצח, אני הראשון שיברך אותה. אנחנו לא תלויים רק בעצמנו, ואפשר שמסיבה זו נהיה פחות מתוחים ויותר משוחררים. אני מקווה שהטבריינים יעמדו כ' יבנה. אנחנו, בכל מקרה, צריכים לעשות את המלאכה שלנו. האי־מונים השבוע היו רגילים. התעכבנו על התחום המנטאלי, כדי להחדיר את המוראל השח־קנים. להערכתי, כל מי שאוהד הפועל בחיפה, יבוא למישחק. טבריה קבוצה יוצאת מהכלל. יהיה זה אכזר שאחת הקבוצות תיאלץ להישאר עונה נוספת בליגה הארצית.

סוף־סוף: המסך יורד מחר

הפועל ת"א: חימום עם בית"ר לפני גמר הגביע נגד מכבי

ליגה לאומית

מאת אילן פיש

פיסגת המתח נכבשה בשבוע שעבר בידי חבורה צהלת באדום – שחקני הפועל תל־אביב – שזכתה באליפות. מחר, ככל הנראה מול יציעים ריקים, תסתיים רשמית עונת הכדורגל 1987/88.

ביום שלישי מצפה להפועל ת"א דרבי עם מכבי בגמר גביע המדינה. מדר נבון לו לדרבי חימום עם בית"ר – כמה נוחה להתירגל. את בית"ר אין המאבק מעניין. אולי יתפש יוקרה בניצחון.

הפועל באר־שבע יבקש לסיים בניצחון עונה מוצלחת, על חשבון מכבי נתניה, שבשלושה ימים איבד סיכוי לתואר כלשהו – אליפות וגביע מדינה. שני המישחקים ה־נותרים בבית העליון של הפלייאוף יתנהלו גם הם באווירה רגועה, נעדרת התרגשות ודרמה. הפועל פתח־תקוה יארח את שמשון תל־אביב, המאכזב השני של הגביע, שינסה להתפוס את המקום השלישי המכובד, והפועל כפר־סבא ימתין במיגרשו לצפרירים חולון. תחילת המישחקים 17.00.

טבלת הבית העליון

.1	הפועל ת"א	32	23–41	63
.2	מכבי נתניה	32	34–55	59
.3	הפועל ב"ש	32	21–32	51
.4	שמשון ת"א	32	31–35	50
.5	הפועל כ"ס	32	30–38	45
.6	הפועל פ"ת	32	46–44	43
.7	בית"ר ת"א	32	35–38	40
.8	צפר. חולון	32	34–31	37

הרגעים הגדולים של האלוף החדש בקלטת וידאו

מאת סופר "ספורט הארץ"

קלטת וידאו ובה הרגעים הגדולים של הפועל תל־אביב, אלוף הליגה הטרי, תופץ השבוע על־ידי חברת "תפנית הפקות" בשיתוף שדר הרדיו אלי ישראלי. בקלטת – השערים הגדולים שצולמו במישחקי הליגה השנה, בהם שעריהם של משה סיני, אלי כהן ואחרים. בקלטת גם ראיונות עם המאמן יצחק שניאור והשחקנים כהן וסיני. מחיר הקלטת, הראשונה מסוגה בישראל, 39 שקלים.

כדורסל

הסגל פותח היום באימונים – מרסר חוזר בשבוע הבא

מאת אילן פיש

סופר "ספורט הארץ"

אימוני סגל נבחרת ישראל בכ־דורסל יחלו היום במכון וינגייט במתכונת. אולם מהשלב הראשון של האימונים יעדר לאון מרסר השוהה בארה"ב.

לדברי מנהל הנבחרת מיכאל לפידות, ישוב מרסר לישראל רק ביום שני בבוקר וייתכן שעוד באותו יום יצטרף למחנה האימונים במכון וינגייט.

נבחרת הכדורסל, המתכוננת ל־טורניר הקדם־אולימפי שיחל בסוף החודש בהולנד, תשהה בוינגייט עד יום שלישי. ביום שישי הבא שוב יתי־כנסו השחקנים לסידרת אימונים בוינגייט במתכונת דומה, וב־16 בחודש יסעו לטורניר ידידותי באיטליה.

אין הכרעה בהפועל ת"א

מאת שאול ללוב

סופר "ספורט הארץ"

הנהלת הגג של הפועל תל־אביב דנה אמש בבית ברנר במשך ארבע שעות, החל ב־5 אחר הצהריים, בהצעות השונות של שלושת הגור־מים המבקשים להפעיל את קבוצת הכדורסל של האגודה בעונה הבאה.

בדיון לא התקבלה כל ההחלטה וש־לושת הגורמים – אנשי־העסקים שי מאיר, היו"ר לשעבר אברהם פלדה, ואפרים בירדמן יחד עם אריה נורי – הוזמנו להסביר היום בפני הפורום את הצעותיהם ביתר פירוט ובעל־פה.

הטניסאי השוודי בן ה־21 יונאס סוונסון (למעלה) מניף בצהלה את מחבטו ואגרופו לאחר שהדיח אתמול במפתיע ברבע גמר אלי־פות רולאן־גארוס בפאריס את המדורג הבכיר, איוון לנדל (למטה), שהבעת פניו מסגירה היטב את תסכולו. (צילומי איפי).

השוודי סוונסון הדיח את לנדל ברבע הגמר בפאריס

גראף נגד הרוסיה זוורבה מחר בגמר הנשים

רולאן־גארוס

פאריס (איפי). יונאס סוונסון בן ה־21, הכוכב החדש של תעשיית הטניס השוודית, היה אתמול גיבור היום באליפות צרפת במגרשי רולאן־גארוס. הוא הדהים ברבע הגמר את המדורג הראשון בעולם ובטורניר, איוון לנדל, בשלוש מערכות: 7–6, 7–5, 6–2. "אינני חושב שמישהו ציפה לתוצאה כזו, וראי שלא אני", אמר סוונסון הנרגש בתום המישחק.

השוודי הצעיר מדורג רק 21 בעולם – מתחת לעמוס מנסדורף – ואתמול ניצל היטב הכנה טאקטית מצויינת שלו לצד חולשה של לנדל, שסבל ממתיחה בשריר הזרוע. "התכנית שלי היתה לבלבל את לנדל, לשחק לאט, לסעת בו את ההרגשה שהוא משחק בכוח, ואז להפתיע במישחק מהיר. זה הצליח. הוא לא הבין מה קורה איתו על המיגרש", הסביר סוונסון.

בחצי הגמר ישחק היום סוונסון עם הצרפתי אנרי לֶקונט, המדורג 11 בטורניר, שניצח את הסובייטי אנדריי צ'סנוקוב (מדורג 14) 6–3, 6–3, 2–6, 7–6 לשמחת האוהדים הצרפ־תים הקנאים. מישחק חצי הגמר האחר יפגיש את הכוכב האמריקאי העולה אנדרה אגאסי (מדורג 13) עם אלוף השנה שעברה והמדורג ש־לישי, השוודי מאטס וילאנדר.

שטפי נגד צבאליה

שטפי גראף בת ה־18 ממערב גרמניה, אלופת השנה שעברה והמ־דורגת ראשונה בעולם, ניצחה אתמול בחצי הגמר המסקרן את בת גילה, הארגנטינית גבריאלה סב־טיני 6–3, 7–6. גראף הפסידה העונה רק פעמיים, ובשני המקרים היה זה מול הארגנטינית היפהפיה.

גראף נחשבת מועמדת ברורה לנצח בשבת במישחק הגמר את נט־אליה זוורבה בת ה־17 מבריה"מ. זו ניצחה אתמול בחצי הגמר האחר את ניקול פרובים מאוסטרליה 6–3, 6–3, 7–5, 6–7. לאמיתו של דבר, החמיצה הסובייטית נקודת־ניצחון במערכה השניה, נקלעה לשובר שיוויון בו נוצחה, ונצחה ברווח רב במערכה השלישית המכפכבת. נט־אליה היא הסובייטית הראשונה מאז 1974 שתופיע בגמר של גראנד־סלאם, לאחר בת־ארצה אולגה מורו־זובה, שהפסידה באותה שנה לכריס אוורט באליפות צרפת ואחרי כן גם בגמר ווימבלדון.

ויידנפלד נוצח

הטניסאי הישראלי רביב ויידנפלד נוצח 5–7, 2–6 על ידי האוסטרלי ריצ'ארד פרומברג (מדורג 7) בסיבוב השלישי של טורניר הנוער הצרפתי בפאריס.

כל ההתחלות קשות: הרוסים הובסו 15–2 בבייסבול

מוסקווה (איפי). אוניברסיטת ג'ון הופקינס ניצחה כאן אתמול קבוצה סובייטית 2–15 במיפגש הבייסבול הראשון בהיסטוריה בין ארה"ב לבריה"מ, שנערך על אדמת רוסיה.

הקבוצה הרוסית, נבחרת מכון מנדלייב להנדסה כימית, קיבלה במהלך השבוע תדריך ממקור ראשון על הספורט האמריקאי הלאומי, אבל גם כמה "סודות מקצוע" שלחשו תלמידי ג'ון הופקינס באוזני הסובייטים – לא מנעו מהמארחים מישגים שגרמו תבוסה.

איגרוף

4 ישראלים למיבחן אולימפי בפולין

ארבעה מתאגרפים ישראלים יוצ־אים בשבוע הבא לתחרות בין־לאו־מית גדולה בפולין, במסגרת ההכנות האולימפיות של ענף ספורט זה.

אמש נקבעו הארבעה: יהודה בן־חיים, יעקב שמואל, אהרון יע־קבשווילי ואיציק חסיב. בסגל היו שישה מתאגרפים. התחרות בפולין, בהשתתפות טובי המתאגרפים הטוב־בים בעולם, תשמש לישראלים מיבחן אולימפי.

אתמול סיימה הנבחרת הישראלית מחנה אימונים משותף עם הנבחרת ההונגרית, שבשורותיה שלושה מתאגרפים האולימפיים. האימונים שהיו במכון וינגייט נמשכו 10 ימים.

טניס

מתחיל הפליי־אוף העליון והתחתון

מישחקי הפליי־אוף של הבית העליון והתחתון בליגה הלאומית בטניס יחלו בסוף השבוע.

במחזור הראשון בבית העליון ית־מודדו מכבי צפון ב' עם אס"א ת"א, מכבי ת"א עם מועדון הכרמל וה־פועל ת"א חופשי. בבית התחתון ית־מודד מכבי נתניה עם מכבי רחובות והפועל ת"א ב' עם מכבי צפון ב'. המישחקים יהיו בשיטת ליגה בת סיבוב אחד.

גולף

120 ישתתפו בתחרות בין לאומית בקיסריה

מאת סופר "ספורט הארץ"

תחרות גולף בהשתתפות 120 משתתפים תהיה ביום א' במועדון הגולף בקיסריה. אורח הכבוד של האירוע יהיה יו"ר ועדת החוץ והבט־חון ח"כ אבא אבן, שהיה הקפטן הראשון של המועדון וגולפאי פעיל שנים רבות.

בתחרות ישתתפו שגרירים, קונ־סולים, נציגי אירגונים בין לאומיים, עובדי החברות הזרות בישראל, מנה־לים של חברות תעופה ומלונות, נציגי העיתונות הזרה, כוכבי ספורט ועוד. בסיום התחרויות תהיה מסיבה למשתתפים במלון דן קיסריה, הסמוך למועדון הגולף.

אירופה 88'

מיבחנים אחרונים לאיטליה, דנמארק וספרד – ביום א'

דיסלדורף (שרות "ספורט הארץ"). שבוע בלבד נותר לפתיחת אליפות אירופה בגרמניה. מישחק הפתיחה יהיה ביום ששי הבא בדיסלדורף, ויפגיש את הנבחרת המארחת עם איטליה. שמונה הפינאליסטיות עור־כות בימים אלה את הבוחנים האחרונות. ביום א' יתקיימו שלושה מישחקי מיבחן אחרונים: בברשה תארח איטליה את ויילס, באודנסה תארח דנמארק את בלגיה ובברן תשחק ספרד מול שוייץ.

שלושום נכשלו דנמארק וספרד. הדנים הפסידו בקופנהאגן 0–1 לצ'־כיה משער של קוביץ' בדקה ה־11. סורן לֶרבי נפצע ויורד מן המגרש בדקה ה־25. בסלמאנקה הדהימה שוודיה את ספרד כשניצחה 3–1. אמיליו בוטראגניו הבקיע ראשון לספרד בדקה ה־14, אבל אז כבשו יואקים נילסון (22), הנס שילר (43) ומאטס מאגנוסון (48) לשוודיה.

שתי פינאליסטיות אירופיות נוס־פות ניצחו. הולנד גברה באמסטר־דאם 2–0 על רומניה משערים של ג'ון בוסמאן (3) רודיס קיפט (53), ובריה"מ ניצחה במוסקווה את פולין 2–1 משערים של ליטובצ'נקו ופרו־טאסוב. אירה, לאחר שמונה ניצ־חונות רצופים, סיימה באוסלו בתיקו 0–0 עם נורווגיה. במישחק נוסף ניצחה ויילס במאלטה את מלטה 3–2. השערים: באדי הורן, מארק יוז ואיאן ראש.

אליפות אירופה 88' – מה שהיה ומה שיהיה 6

האתגר של דנמארק: לשחזר את הימים העליזים בצרפת ומכסיקו

לגיון הזרים של ספ פיונטק מוזקן ● מורטן אולסן, אלקיאר ולרבי יודעים היטב כי האליפות בגרמניה היא ההזדמנות האחרונה לתהילה

מאת נדב יעקבי

לספ פיונטק, המאמן הגרמני בן ה־48 של נבחרת דנמארק, יש בעיה. הנבחרת שלו לא מנצחת בזמן האחרון. אותה נבחרת שהגיעה לפני ארבע שנים לחצי גמר אליפות איר־ופה ולפני שנתיים, בגביע העולמי במכסיקו, הציגה בסיבוב הראשון את הכדורגל הטוב־היפה ביותר מבין כל 24 הנבחרות – לא ניצחה אפילו במישחק אחד מאז סיימה את מיכסת שש משחקיה בשלב בבית המוקדם. זה היה מזמן. ב־14 באוקטובר 1987 כמעט לפני שמונה חודשים, דנ־מארק ניצחה את בקופנהאגן את ויילס 1–0 משער של פרבן אלקיאר־לארסן, וציפתה להפסד של ויילס במישחקה האחרון. כשזה אכן בא (0–2 לצ'כיה), כעבור כחודש, יכול היה פיונטק להתרווח בכורסתו, לפטם בנחת את המקטרת שלו בטבק ריחני ולהתהדר בסיכוייה של דנמארק לזכות באליפות אירופה במולדתו שלו, גרמניה.

אבל כפי שזה נראה כיום, דנמארק פשוט לא מספיק טובה. באפריל הפסידה לאוסטריה 1–0 בוינה, במאי סיימה בתיקו 2–2 עם הונגריה בבודאפשט ושלשום, לעיני אוהדיה שלה בקופנהאגן, נוצחה 1–0 בידי צ'כוסלובקיה. מישחק המיבחן האחרון שנותר לדנים לפני המסע הקצר מעבר למיצר בריגג יהיה ביום ראשון באודנסה, מול בלגיה.

לגיון הזרים

דנמארק היתה הלהיט של הכדור־גל העולמי בחמש השנים האחרונות. מדינה קטנה (כ־5 מיליון תושבים), שמעולם לא נחשבה אפילו בדרג השני של הכדורגל האירופי, צצה לפתע נבחרת לאומית נפלאה, שלא רק הגיעה לתוצאות מזהירות ותוצאות־תוקים לגביה – אלא גם הפגינה כדורגל איכותי, מבריק ומ־תוחכם שהזכיר לרבים את הכדורגל הטוטאלי של הולנד, עשור שנים לפני כן.

המפתיע ביותר: כל הדברים הטובים האלה באו דווקא מדנמארק, מדינה המפעילה ליגת כדורגל חובבנית, שבמיגרשיה מבקרים צו־פים במיספרים המזכירים את הכדו־רגל הישראלי. אבל בניגוד לישראל, אם נמשיך בהשוואה, כמעט כל השחקנים שהופיעו במדי הנבחרת באליפות אירופה בצרפת 84' וב־גביע העולמי במכסיקו 86', הש־תייכו לקבוצות מקצועניות מן השורה הראשונה באירופה. הם באו מאיטליה, מבלגיה, מהולנד, מספרד, מאנגליה, מצרפת ומגרמניה. לגיון זרים אמיתי.

לאורך השנים היו לדנמארק כד־רגלנים ששיחקו והצטיינו בקבוצות הגדולות של אירופה. ב־1977, למשל, נבחר אלן סימונסן, אז חלוץ בורוסיה מנשנגלדבאך, בתואר כדו־רגלן־השנה באירופה, והיו גם אחרים. אך בכל זאת היו שני הב־דלים משמעותיים בין הנבחרת הצנועה, שהיתה לדנים עד תחילת שנות ה־80, ובין הנבחרת הנוכחית.

ראשית, ללא תכנון מוקדם, צמח מיקבץ של כדורגלני איכות בתוך תקופה קצרה, יחסית, שהפוטנציאל הכללי שלהם עלה בהרבה על זה של כל דור קודם. אבל גורם נוסף חשוב יותר, שבלעדיו סביר להניח שגם עם כל הכוכבים הגדולים לא היתה קמה נבחרת דנמארק הגדולה – הוא ספ פיונטק.

הכל התחיל בהאיטי

פיונטק נולד בגרמניה ב־1940, כאשר באירופה היו עניינים חשובים ועצובים יותר מאשר כדורגל. לא היתה לו ילדות מאושרת, ולמרות שהצליח בלימודיו נאלץ לנטוש את הספרים ולהפוך לכדורגלן מקצועני, כדי לפרנס את אימו. ב־1965 זכה עם קבוצתו ורדר ברמן באליפות הבונדסליגה (הראשונה והאחרונה שלה עד לעונה הנוכחית) והספיק להופיע פעם אחת גם במדי הנבחרת הלאומית. עשר שנים לאחר מכן קיבל את מישרת המאמן בקבוצת פורטונה דיסלדורף, ואז הגיעה אליו הצעה מעניינת: לאמן את נבחרתה הלאומית של האיטי...

והאתגר המוזר קסם לו. פיונטק הוא בנשמתו הרפתקן לא קטן. הוא הגיע אל האי הקאריבי העני ועבר שם שנתיים. הוא לא מצטער אף לרגע על החוויה המיוחדת הזו. בהאיטי בא לראשונה בחייו במגע ישיר ובלתי אמצעי עם אנשים בעלי מנטאליות שונה מזו הגרמנית האיר־ופית, הקרה והמנוכרת. גם המגע עם סגנון הכדורגל הלאטיני פתח לו אופקים חדשים, הוציא אותו מהדוג־מאטיות הגרמנית־אירופית.

כשחזר ב־1978 לגרמניה אימן את קבוצת סט. פאולי מהאמבורג, בליגה השניה. בתום אותה עונה פנו אליו אנשי התאחדות הכדורגל הדנית וביקשו ממנו לבוא וליטול על עצמו את מישרת המאמן הלאומי. הם לא ידעו, וגם פיונטק לא ידע, כי באותו רגע ביצעו את הצעד הראשון בהפי־כה האדירה שתעבור בשנים הבאות על הכדורגל הדני, בכל הרמות.

תשע שנים לאחר מכן הפכה נבחרת דנמארק מנבחרת לאימפריה עולמית. הקבוצות בליגה הדנית הופכות אחת־אחת למקצועניות, וה־לן אף מגייסות כספים בבורסה לניירות ערך, והצפת הכדורגלנים הדנים ברחבי אירופה נמשכת ומת־גברת. הפיסגה הבאה לא רחוקה: דנמארק (ייתכן בשיתוף שוודיה ונורווגיה) מתכוננת לארח את טור־ניר הגביע העולמי ב־1998. לשם כך עובדים כבר הארכיטקטים על תי־כנונו של איצטדיון לאומי חדש, במתכונת המאפיינת של ריוד.

חיזוקו של הכדורגל הלוקאלי בא לידי ביטוי גם בהרכבו של הסגל הדני לקראת אליפות אירופה בגר־מניה. שמונה מתוך 20 השחקנים משחקים בקבוצות דניות. זה, לעומת שישה מתוך 22 בסגל למכסיקו וח־מישה בסגל לאליפות אירופה בצרפת.

אולם מי שבכל זאת מחזיק את הנבחרת הם ה"ליגיונרים", אותם כדורגלנים שעושים ממון רב בלי־גות הבכירות של אירופה ומוציאים לכדורגל הדני מוניטין טובים כל כך. הבעיה היא שאותם כוכבים גד־לים מתחילים להזדקן. מורטן אולסן יהיה בקרוב בן 39, סורן בוסק בן 35, לאיוון נילסון ימלאו 32 באוקטובר, סורן לרבי, פרבן אלקיאר־לארסן וקלאוס ברגרין – שלושתם כבר חגגו את יום הולדת ה־30 שלהם. דנמארק תהיה בגרמניה, ללא ספק, הנבחרת המבוגרת ביותר. מבוגרת פירושו אולי איטית יותר, אך גם מנוסה יותר. ובטורנירים מסוג זה לניסיון תפקיד חשוב.

הסמלים המסתוריים

טרולס ראסמוסן (אורהוס) הוא השוער הראשון. לדנמארק לא היו מעולם שוערים גדולים ועובדה היא, שאף אחד מהשוערים הדנים לא שיחק מחוץ לגבולות ארצם. מחלי־פו הוא פטר שמייכל הענק (1.94 מ') מברונדבי, אלופת דנמארק.

שני המגינים יהיו ג'וני סיוובאק מפס. אסיין (ומנצ'סטר יונייטד לשעבר) ויאן היינצה מפ.ס.ו. איינד־הובן משמאל. אלופת אירופה הטריה מספקת להרכב הראשון של הנבחרת לא פחות משלושה שחקנים. בנוסף להיינצה – גם הסטופר איוון נילסן והקשר סורן לרבי. הליברו מורטן אולסן (פ.צ. קלן) מתכנן לפרוש מכדורגל בתום האליפות, אבל למרות גילו עדיין יש לו מקום בהרכב. סורן בוסק המשחק כיום בפ.ס.ק. וינה האוסטרית יכול לשחק כבלם או כמגן שמאלי. המגן הימני לארס אולסן, המשחק כיום באורהוס, יעבור בעונה הבאה לאיאקס. עוד בלם בסגל הוא סוני קריסטנסן, גם הוא מאורהוס.

בקישור יהיה שילוב מעניין בין הדור הוותיק, לרבי וברגרין (שיחק העונה בטורינו) ובין הדור הצעיר, ג'ון ינסן העובר הקיץ מברונדבי להאמבורג, וג'ון הלם מליגנבי. יספר אולסן, שאמור היה להיות הסופר־סטאר הבא של הכדורגל הדני, אינו מוצא את עצמו במנצ'סטר יונייטד ולכן גם אין לו מקום בהרכב הנבחרת. פר פרימאן שחזר מאנדרלכט לאורהוס וקים וילפורט מברונדבי משלימים את הקישור.

בהתקפה יש לדנמארק את שני הסמלים המסתוריים שלה – פרבן אלקיאר־לארסן, "הסוס המשוגע" מוורונה ומיכאל לאודרופ מיובנטוס. השניים נמצאים עונה בלחץ. קבוצו־תיהם האיטלקיות מדברות בקול רם על מכירתם לקראת העונה הבאה. אלקיאר כבר שוחח עם בורדו ור־אסינג פאריס הצרפתיות. לאודרופ כבר חושב ב"קול רם" על טורינו. שני ה"איטלקים" היו רחוקים משיאם העונה בליגה. מי שאולי יקבל הזדמנות, בעקבות הכשלונות האח־רונים במישחקי המיבחן, הוא פלמינג פובלסן בן ה־21 שהבקיע העונה שערים רבים לזכות קלן. הוא שיחק לפני שנה בקאסטיליה, קבוצת הבת של ריאל מדריד בליגה השניה, ונחטף לריאל ממש מתחת לאף. חלוץ נוסף היכול להשתלב בהרכב הוא ג'ון אריקסן, מלך השערים של סרווט ז'נבה והליגה השווייצית.

נותר שבוע בדיוק עד למישחק הפתיחה של האליפות. דנמארק משובצת בבית הקשה מבין השניים ותיפגש עם ספרד, מערב גרמניה ואיטליה. לאור התוצאות האחרונות – דנמארק בצרות. אבל התחושה היא, שבסופו של דבר תצא דנמארק הישנה לאור ותזכיר לכולם את הימים העליזים של צרפת 84' ומכסיקו 86'. לצבעוניות ולאווירה יוסיפו בוודאי 20 אלף האוהדים הדנים, שילוו את נבחרתם ברחבי גרמניה.

הסיכוי האחרון של בוסטון: ניצחון נוסף הערב בדטרויט

לאחר הפסד ביתי 102–96 בהארכה ופיגור 3–2 בסידרה

אן.בי.איי.

בוסטון (איפי). פשוט מדהים מה שקורה השנה בגמרים האיזוריים של האן.בי.איי. אתמול לפנות בוקר ניצחו הדטרויט פיסטונס את בוסטון סלטיקס ב"גארדן" בבוסטון – בפעם השלישית ברציפות! – 102–96 לאחר הארכה, ועלו ליתרון 3–2 במאזן המיזרחי. ניצחון של הפיסטונס במישחק השישי בסידרה, שיהיה הלילה בדטרויט, יעלה אותם לגמר.

אולם צריך לזכור שדווקא הסלטיקס הם שניצחו בעימות הצמוד פעמיים בדטרויט. המישחק השביעי והאחרון, אם יהיה, יתקיים בבוסטון ביום ראשון. מאז הוקמה הקבוצה ב־1957, מעולם לא הגיעה דטרויט לגמר.

שני כוכבי הניצחון של הפיסטונס היו אדריאן דנטלי, עם סלי שלוש חשובות לקראת הסיום, ואייזאיה תומאס, שקלע 29 מתוך 35 הנקו־דות שלו במחצית השניה. סל של דניס ג'ונסון העלה את בוסטון ליתרון 94–92 בהארכה, אולם דנטלי בזריקת עונשין ובסל של שלוש קבע 96–94 לדטרויט, 2:52 דקות לסיום. אז כבר אי אפשר היה לעצור את הפיסטונס.

בוסטון פתחה מצויין והוליכה 54–40 במחצית, אולם בסיום הרבע השלישי צומצם הפער ל־70–69 לבוסטון. הסלטיקס, שהחמיצו את שש הזריקות האחרונות שלהם בסיום הרבע השלישי, המשיכו והח־מיצו גם את שש הראשונות בפתיחת הרבע הרביעי. דטרויט עלתה ליתרון 75–70. המישחק הסתיים בשוויון 88–88 במועד החוקי.

מקהייל קלע 26 נקודות לבוסטון, לארי בירד 25, ג'ונסון 23 ופאריש 18.

האלופה, לוס אנג'לס לייקרס, עמדה להתמודד לפנות בוקר במישחק השישי בדאלאס, כשהיא מוליכה 3–2 בסידרת הגמר בחוף המערבי.

● קבוצת הכדורסל המקצוענית פורטלנד טרייל בלייזרס נמכרה לאיש העסקים האמריקאי פול אלן, נמסר מפי הבעלים של הקבוצה לארי ויינברג. המכירה טעונה אישור הנהלת האן.בי.איי. פורטלנד הצ־טרפה לליגה המקצוענית ב־1970 וזכתה פעם אחת באליפות, ב־1977.

לחברה לייצור ויבוא חולצות גברים אקסקלוסיביות
דרוש
סוכן מכירות
5000 דולר לחודש
טל: 04-913120

לכפר הנופש האון
דרוש/ה
טבח/ית
התחלת עבודה מיידית
מגורים באיזור
נא לפנות לטלפון 06-757555

דרושים
אדריכלים/אדריכליות
בעלי נסיון בתוכניות בנין ערים והכנת תוכניות עבודה.
לפרטים: טל 02-630050, 634870 בימים א'־ה'

ברן – הקמת פרויקטים בע"מ
לעבודה באזור אשדוד
דרושים
מכונאי אחזקה מעולים
כישורים נדרשים:
נסיון מוכח בשיפוץ מכללים, משאבות, טורבינות ומערכות דומות במפעלים כימיים ופטרוכימיים.
מועמדים מתאימים יפנו אל טל: 057-74799, 057-73211, 057-77596 ולבקש את כ"א

יפאורה – משקאות קלים
עברנו לסניפנו החדש
איזור תעשיה עטרות
טלפון: 02-853426
דרוש
מחסנאי

מולה סנטר חיפה
להדרכת קורס "מטמורפוז"
דרושים/ות
מרצים/ות בעלי/ות המקצועות הבאים:
★ מאפרים/ות מקצועיים/ות
★ קוסמטיקאיות
★ מתאמי/ות צבע
★ תזונאים/ות
★ דיאטקנים/ות
★ מעצבי/ות שיער
★ מעצבות אופנה
כמו כן דרושים: ★ ספרים/ות
לפנות בטלפון: 04-663462

קרן קימת לישראל
דרוש/ה
מתכנן/נת יעוץ ונוף
תאור התפקיד:
עריכת תוכניות וליווי פרויקטים לפיתוח פני הכלליים: תכנון, נטיעות יער, גנון, מוקדי נופש ותיירות.
תיאום ביצוע התוכניות הנ"ל עם הגורמים המתאימים. קשר והנחיה של מתכננים חיצוניים העוסקים בביצוע התוכניות. קשר עם מנהלי האיזורים, ייצוג התכנון במגעים השונים עם גורמים כגון: רשות שמורות הטבע, משרד החקלאות, ממ"י, ועדות שיפוט וכדומה.
דרישות המשרה:
השכלה אקדמאית מתאימה, רצויה בתחום אדריכלות נוף, אדריכלות גנים, חקלאות, תכנון סביבתי, דרוש נסיון בעבודות תכנון נוף וגנים והכרת הצמחיה.
הדרגה:
6־7 בדירוג המהנדסים – הדרגה תקבע בהתאם לכישורים ולנסיון. העובד יעסק בתואר מיוחד.
מקום העבודה: אגף היעור תבל הדרום.
מקום המגורים: איזור באר־שבע, אשקלון, קרית גת.
המעוניינים והעונים על דרישות המשרה, יגישו מועמדותם בכתב יד תוך פירוט השכלה ונסיון וכן מספר טלפון. לא יאוחר מיום 12.6.88 לאגף כח־אדם, ת"ד 283 ירושלים – 91002

דנאל אשקלון
דרושים:
בוגרי 12 שנות לימוד לאחר שרות צבאי לעבודה במשמרות
051-25997, 051-29896 הרצל 34 אשקלון

משרד העבודה והרווחה
שרות מבחן למבוגרים
דרוש/ה
קצין/ת מבחן למבוגרים
לעבודה באזור אשדוד וסביבתה
בעלי השכלה בעבודה סוציאלית או במדעי ההתנהגות או בקרימינולוגיה. רצוי תושב/ת אשדוד.
המעוניינים יפנו: במשך כל ימות השבוע לטל: 02-247512 למר שלום בן־פזי
בימים ב־ד לטל: 08-525380 – אשדוד למר עוזיאל שמעוני

למוסך באשקלון
דרושים
★ מחסנאי/ת לאחר שרות צבאי רצוי עם נסיון.
★ מכונאי לרכב פרטי עם נסיון.
לפנות לת.ד. 5006 אשקלון

לחברה ליבוא תרופות וציוד רפואי
דרוש
איש מכירות לציוד רפואי
לאזור חיפה והצפון
★ ידיעת השפה האנגלית
★ רשיון נהיגה
★ עדיפות תנתן לבעל נסיון פרה רפואי
★ אח/אחות בעלי נסיון במכשור רפואי
★ מגורים באזור חיפה
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 6450 תל־אביב
- סודיות מובטחת

לד.ש.מ.
חברה לבנין ופיתוח בע"מ
דרוש
לעבודה באזור אשקלון
מהנדס ביצוע לעבודות ציבוריות
עם נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בביצוע
לתאום ראיון להתקשר בשעות העבודה לטל: 08-455932, 08-455151, 08-453076, 08-458907

לפרוייקט גדול בדרום
דרושים
★ ג'וקרים
★ מפעילי שופל
★ מפעילי גריידר
★ פועלים
לאחר שירות צבאי
לטלפן 057-77286, 057-31643

להשכרה באשדוד
2 משרדים
במרכז העיר
רציניים בלבד יפנו לטל: 08-561099 למירה

למכירה
בקרית־גת
חנויות בשוק החדש
טלפונים: 08-476229, 08-401097

פר"ח פרוייקט החונכות של הסטודנטים בישראל
דרוש
מנהל פר"ח
באוניברסיטת בן־גוריון בבאר־שבע
הכישורים הנדרשים:
★ נסיון ארגוני מנהלי ויכולת מוכחת בהפעלת צוות עובדים גדול
★ הבנת והכרת מערכת החינוך ויכולת ניהול מגעים עם גורמי חינוך רבים.
★ תואר אקדמאי במדעי החברה והרוח
★ עד גיל 35
קורות חיים ותיאור נסיון יש לשלוח אל: פר"ח האוניברסיטה הארצית מכון ויצמן לנוער ת.ד. 24 רחובות 76100 טלפון: 08-482329 (יש לציין מס' טלפון להתקשרות)

דרוש
אשקלונה
אחראי שטח
* רצוי תפקיד פיקודי בצה"ל
טלפונים: 051-39970, 051-39971, 051-39976, 051-39978

דרושה
מזכירה אנגלית
לניהול משרד + ידע בהדפסה עברית/אנגלית
מעבדות רפא ירושלים
טלפון: 02-380106 – עמנואל

לביה"ס המשותף "אורים – רעים"
דרוש/ה
מורה
ליצירה, מלאכה ואמנות לכתות א'־ח'
טלפון בקיבוץ אורים
בבוקר: 057-920353, בערב: 057-920475

דלתא מקסטיל שיווק בע"מ
DELTA

דרוש/ה

סדרן/ית – מקדם/ת מכירות

לסידור מדפים וסטנדים ברשתות מזון באזור ירושלים והסביבה

דרישות התפקיד:
* רכב חובה
* אפשרות למישרה חלקית

נא לפנות ליוכי, בבית – משעה 20.00, טל' 344985 (02) או ליובל ונחמה, במשרד – טל' 9231552 (03)

לחברת קוסמטיקה מובילה
דרושות

יועצות יופי

לאזור ירושלים
בעלות ניסיון מעל גיל 35
נא להתקשר לטל: 561333־08,
לפנינה, החל מיום א'

למלון בלו־ביי נתניה
דרושים

* **קפטנים לחדר אוכל**
* **מלצרים**
* **מפקחות קומה — משק בית**
* **טבחים**

ניסיון מוכח – חובה

תנאים טובים למתאימים
בדבר פרטים נא לפנות למח' כ"א, במלון שערי ירושלים, רחוב ירמיהו 43 (מעל סנטר 1)

למרכז רפואת שיניים גדול בי-ם

מנהל/ת אדמיניסטרטיבי/ת

דרישות התפקיד:
1. נסיון מוכח בניהול רפואי, עדיפות בתחום רפואת השיניים.
2. נסיון במגע עם מתרפאים וטיפול בענייני כספים.
3. עדיפות לבעלי רקע טכני או צבאי (טכנאי/ת שיניים, אחזקה, קצין/ת הפקות צבאיות).

אתגר ותנאי שכר טובים למתאימים/ות
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 2156 ירושלים, עבור מנהל/ת אדמיניסטרטיבי/ת

רחוף

האוניברסיטה העברית בירושלים

האוניברסיטה העברית בירושלים
מכרז מס' 33/88
הפקולטה למדעי הטבע

טכנאי בכיר ביחידת המאיץ

תאור התפקיד:
מפעיל המאיץ וציוד העזר
עזרה בניהול אדמיניסטרטיבי של היחידה
עזרה בביצוע ניסויים כימיים־פיזיקליים
הפעלת מחשב

דרישות התפקיד:
הנדסאי כימיה או בעל תואר ראשון בכימיה, פיזיקה או אלקטרוניקה. עדיפות לבעלי ידע בתכנות.

את המועמדויות יש להגיש עד 13.6.88 לאגף כח־אדם, האוניברסיטה העברית הר הצופים מיקוד 91905 ולציין ע"ג המעטפה את מספר המכרז

הקרן החדשה לישראל
דרושים/ות

1. עוזר/ת ארגון
נסיון בתחום הארגוני, יוזמה, נכונות לעבוד בשעות לא מקובלות, ידיעת עברית על בוריה.

2. איש/אשת יחסי ציבור וקשר עם המדיה
נסיון בתחום המדיה (אנגלית ועברית), כתיבה והפקת חומר הסברה, קשר עם אורחים מחו"ל
נא לשלוח קורות חיים (מודפסים) ושמות של שני ממליצים ומספרי הטלפון שלהם.
המען לפניות: "הקרן החדשה לישראל" ת"ד 4156 ירושלים 91041
– סודיות מובטחת –

לסוכנות ביטוח גדולה באזור ת"א
דרוש/ה

עובד/ת במישרה מלאה

למחלקה האלמנטרית
(דירות במיוחד)

- העבודה כרוכה בביקור אצל לקוחות בשעות במשרד
- הכרחי ידע ונסיון מוכח
- תנאים טובים יוצעו למועמד המתאים

נא לפנות בכתב־יד לת.ד. 23036 ת"א 61230

חבר
חברה לשרותי כח אדם
ירושלים, מגדל העיר,
בן יהודה 34
02־234265

למחלקה הטכנית בירושלים
דרוש/ה

מפעיל/ת מחשב

נסיון בהפעלת מערכת V.M.X.
לחודש ימים, משכורת גבוהה, מיידי

לעובדי חבר:
עברנו למגדל העיר
רחוב בן יהודה 34,
02־234265
223355 248985 234828

אלעד מערכות - כח אדם בע"מ
לעבודה בירושלים
דרושים
מפעיל IBM M.F. רצוי נסיון
לפנות לשאול שמש 02־277252
מפעיל VAX עם נסיון
לפנות לגב' נדיה/חיים מירנדה 02־208439

זמיר
לסניפינו בחיפה והקריות דרושים/ות

דפס

מנוסה בהפעלת GTO
ביצוע עבודות פרוצס
וניהול צוות עובדים

חיפה: רחוב החלוץ 3, טל' 04-670373
קרית ביאליק: צומת צבר, טל' 04-709284
או לפנות בכתב לת.ד. 44971 חיפה
מיקוד 31448
– סודיות מובטחת –

שרותי כח אדם בע"מ

פתוח 08.00 – 18.00 רצוף

דרושים

* **מזכירה** ע/א + עיבוד תמלילים.
* **פיסיקאי** לצוות תהליכים –נסיון בהתקני מצב מוצק במקרו־אלקטרוניקה.
* **לזיווד** מקצועי לעבודה במיקרוסקופה.
* **לאיפיון** הנדסאי אלקטרוניקה + נסיון במכשירי מדידה.
* **לטיפול במכונות** הנדסאי /טכנאי אלקטרוניקה.
* **בלתי מקצועי** נשים וגברים לייצור.
* **חרטים** שנתיים נסיון.

המשרות מיועדות לנשים וגברים כאחד

ירושלים
בן־יהודה 1
02־242801
02־241979
02־233232

דואל

לאוריון – שרותי תקשורת בע"מ
דרושות

מדפיסות עברית אנגלית לתרגום סרטי וידאו

נא לפנות לשלי בטלפון 02־380221 לקביעת ראיון

פרסום שיטה

ד.י.ג. מוצרי חשמל
למפעלנו בבית שמש
דרושים/ות

מהנדס/הנדסאי חשמל־אלקטרוניקה
לשווק מערכת בקרת אנרגיה, ציוד מיזוג ותאורה
★ בעל יוזמה ונסיון קודם ★ בעל רכב

מחסנאי מנוסה
לעבודה במחסן תוצרת וחומרים, ידע בעבודה עם מחשב

הנדסאי/טכנאי־מכונות/חשמל לאחזקה
נסיון קודם באחזקת מכונות, חשמל ואוטומציה

למתאימים תנאים טובים. 5 ימי עבודה קידום לפי כישורים.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 285 בית שמש 99000
– סודיות מובטחת –

לכל בו דיזנגוף
של **המשביר לצרכן**
דרוש/ה

עוזר מנהל
לנושאי כח אדם

התפקיד כרוך בשעות עבודה רבות. עדיפות לבעלי נסיון קודם בניהול כח־אדם

לפרטים וראיון נא לפנות
לטל' 285136־03 החל מיום א'

אסם
תעשיות מזון בע"מ

דרושים/דרושות

נהגים מחלקים/
נהגות מחלקות

להובלת תוצרת וחלוקתה

★ בעלי/ות רשיון נהיגה על משאית ★ 10 שנות לימוד לפחות ★ מגורים בגוש-דן.

נא לפנות טלפונית ליחזקאל בטלפון: 03-9265381.

על שם נחום גולדמן

כולל בנין ע"ש משפחת אברהם ואריתה שפיגל

לבית התפוצות
דרושים עובדים
לעבודה בתנאי מיוחד

1. למחלקת המשק:

מרכזן/ית – 30% משרה לשעות אחה"צ, 5 ימי עבודה לתקופת נסיון של 6 חודשים.
מתח הדרגות טז–יז בדרוג האחיד
הכשורים הדרושים:
★ נסיון בהפעלת מרכזיה.
★ ידיעת השפה העברית על בוריה, אנגלית – יתרון.

2. למחלקת הסמינרים:

מזכיר/ה – 100% משרה, 5 ימי עבודה לתקופת נסיון של 6 חודשים
מתח הדרגות טז־יז בדרוג האחיד
הכשורים הדרושים:
★ נסיון בעבודות משרד
★ הדפסה בשפה העברית, ידיעה טובה באנגלית

המעוניינים יפנו טלפונית 03־425161, החל מיום א' בשעות 8.30־15.00 בלבד לסעיף 1, לבקש שלוחה 25; לסעיף 2, לבקש שלוחות: 16, 40, 67

מתפנה מנהל פרוייקטים בבניה!!!

אדריכל, M.S.C., 36, בעל ניסיון רב בתאום תכנון, ניהול וביצוע פרוייקטים בבניה בארץ ובארה"ב.
טל: 239708־03, 706261־03 או בכתב לת.ד. 16431 ת"א

לעיתון "הארץ"
דרושים

רוכשי מודעות

מעולים
למחלקת מוספים
ומדורים מיוחדים
על המתאימים לפנות
לרמי 5121131־03

המרכזים הקהילתיים ברמת־השרון
דרוש/ה

מנהל/ת לישכת יעוץ לנוער

התפקיד:
פיתוח מערכת שירותים בין תחומית לטיפול במתבגרים ברמת השרון
הכישורים:
M. A בפסיכולוגיה או עובד סוציאלי טיפולי.
יכולת מו"מ מקצועי וארגוני
ניהול מערכת רב מקצועית של עובדים
משוגע/ת לנושא
היקף משרה: מלאה

דרושה

עובדת קהילתית לגיל־הרך

התפקיד:
פיתוח מערכת גיל הרך ברמת־השרון ותיאום מערכת קיימת של גני יול"א
הכישורים הדרושים:
B.A בעבודה סוציאלית במגמה קהילתית.
עדיפות לבוגרי תוכנית שורץ בגיל הרך
היקף משרה: 3/4

דרוש/ת

רכז/ת חוגים ומבוגרים

למרכז קהילתי קרית הצעירים ברמת השרון
התפקיד:
פיתוח מערכת של חוגים ופעילויות
הכישורים הדרושים
B.A בחינוך או עובד קהילתי או מורה מוסמך. עדיפות לבוגרי תוכנית שורץ
נסיון קודם בעבודה במרכזים קהילתיים עם מבוגרים
היקף משרה: מלאה

המעוניינים יפנו בכתב אל הגב' גילנה כהן המרכזים הקהילתיים רמת־השרון ארלוזורוב 20 רמה"ש מיקוד 47274 עד ל־ 24.6.88

לדפוס גרף־פרס בע"מ
דרושה

גרפיקאי/ת ביצועיסט/ית

(זריזות ונסיון של 3 שנים – חובה!
5 ימי עבודה בשבוע
תנאים טובים למתאימים

טל' 2־822831־02

פרסום שיטה

קופת חולים מכבי

דרושים

עובד/ת מעבדה מוסמך/ת

במעבדה מחוזית – רמת השרון למשרה מלאה או חלקית – בעל/ת נסיון בבקטריולוגיה ופרזיטולוגיה קלינית או המטולוגית עם נסיון בלקיחת דם ורידי

בפרטים נא לפנות לגברת לילי גוטפריד – מנהלת המעבדה טל' 5402467־03 אוסישקין 5, רמת־השרון

לבטאון במשא ביטוח
דרוש/ה

סוכן/ת לרכישת מנויים

העיסקה על בסיס עמלות
בפרטים לפנות לטלפון: 627375־03

עיריית הרצליה
אגף החינוך והרווחה
המחלקה לשרותים חברתיים
דרוש

מדריך/ה

לטיפול בשתי חניכות מפגרות בנות 30 ו־26 במסגרת תעסוקתית מוגנת.
שעות העבודה 7.30־15.00 בימים ו' 7.30־12.00.
בדבר פרטים נוספים יש לפנות למזכירות המחלקה לשרותים חברתיים
טל: 541841/2־052 ולבקש את חנה או מירי.

לתעשיה הצבאית
באזור המרכז
דרוש

מסגר כללי בעל נסיון

מועמדים לאחר שרות צבאי מלא, בעלי בריאות תקינה (פרופיל 72 ומעלה) יפנו לכח אדם 481111־03 (שלוחה 22) בימים א'־ה' בין השעות 8.00–15.00

לעיתון "הארץ"
דרוש

מרכז מדורי ברכות

בעל נסיון
ומעורה בשוק

על המתאימים לפנות
לרמי 5121131־03

זור האגודה לזכויות האזרח
מחפשים

עורך/ת דין

לריכוז העבודה המשפטית
בנושא השטחים
עבודה לתקופה של 6 חודשים לפחות

המעוניים נא להתקשר
02־718308 02־713969

לחברה למרכזי תרבות וספורט (לנוער ולמבוגרים) בע"מ

דרושים יזמים חברתיים

לתפקיד **מנהלים**

למתנ"סים
★ אלון שבות – גוש עציון
★ קרית מלאכי
(הודעה חוזרת)

דרישות התפקיד:
● השכלה אקדמאית (ב.א לפחות) תנתן עדיפות לבוגרי תוכנית שורץ נסיון מוכח בארגון מינהלי וכלכלי בהיקף רחב ● יועדף נסיון במינהל חינוכי ובחינוך המשלים ● נכונות לעבודה בשעות לא שיגרתיות ● מגורים במקום תנאי הכרחי

יש לפנות בכתב בצירוף קורות חיים שמות ממליצים ופרוט הנסיון אל עמי שגב החברה למתנ"סים גבעת גוינט ירושלים 91034
על הפניות בציון המקום המבוקש להגיע עד ל־19.6.88

ייענו מועמדים מתאימים בלבד

לצה"ל דרושים

חיל אוויר

מציע לקצינים/ות ואקדמאים/ות אתגר ועניין מקצועי במגוון תפקידים עם אפשרויות קידום והתפתחות:

★ **בוגרי כלכלה/ראיית חשבון**
לתפקידים בתחום התקציב והבקורת.
עדיפות לקצינים/ות בדרגות סגן־סרן (באזור המרכז)

★ **בוגרי פסיכולוגיה** (M.A) במגמה חברתית/ארגונית/תעשייתית – לתפקיד בתחום מיון כ"א. עדיפות לקצינים/ות.

הכישורים הנדרשים:
א. פרופיל רפואי – כנדרש בכל מקצוע
ב. עד גיל 30
ג. יוצאי צבא בעלי עבר צבאי תקין

● לזכאים ינתן סיוע בדיור
● משובצים ביחידות "שדה" יזוכו בתוספת שכר יחודית

המעוניינים יפנו בצרוף תעודת/פנקס מילואים + מס ת.ז., שנת לידה, שנת עליה של ההורים והאישה (אין צורך בתאום מראש). לרח' אבן גבירול 12 ת"א (קווים 26, 70 מהתחנה המרכזית בת"א) או בטלפונים 693801־03, 234735־03 בין השעות 8.00־17.00

לבית הודים בכפר שמריהו
דרושים לעבודה מיידית

★ **טבחים צעירים**
בוגרי "תדמור"

★ **מלצריות/ים**
הכשרה תינתן במקום

המעוניינים יפנו למנהל המסבאה מועדון נוה־אביב, רח' אביב 2, כפר־שמריהו
או יתקשרו 573643, 78820, 78829־052

למשרד פרסום
דרושים

1. **גרפיקאי/ת** עם נסיון מוכח
2. **שליח** עם טוסטוס/אופנוע לפני צבא ל־5 ימים בשבוע.

03־331529

למפעל בראשל"צ
דרוש/ה

פקיד/ת מכירות ומרץ/ת
למישרה מלאה מ־8.00 עד 16.00

להתקשר מ־8.00 עד 13.00 994370־03
החל מיום א'

לבית איזי שפירא ברעננה
דרוש

זוג (ללא ילדים)

להפעלת נופשון לילדים חריגים בסופי שבוע
מועמדים בעלי נסיון יפנו ליהודית – 913187־052

לסוכנות מכס ארצית
דרושים/ות

1. **פקיד/ת רשוי בנתב"ג**
2. **פקידת יבוא יצוא למשרד בת"א**

תנאים טובים למתאימים
להתקשר לטל: 294322־03

המועצה המקומית כוכב יאיר
לקייטנת גיל הרך בחודש יולי (1.7.88 – 31.7.88) בין השעות 08:00 – 13:00
דרושות

★ גננות/מורות לגיל הרך
★ בוגרות סמינר לגננות/מורות
★ מדריכות בעלות נסיון בהדרכת גיל הרך

המעוניינות להשתלב בקייטנה יפנו לקבלת פרטים ולקביעת ראיונות קבלה לרכזת גני הילדים עופרה מיימון. בשעות העבודה – 923522־052
בשעות הערב – 923491־052

להוצאה לאור דרושים/ות

1. **סוכנים/ות לעבודה מבית לבית עצמאיים בעלי רכב**
2. **סוכן/ת לבתיה"ס ומוסדות עדיפות למורה – בעל רכב**

טלפון: 789227־03

לעיתון יומי דרושים

נציגי מכירות

הכישורים:
★ כושר ניהול משא ומתן.
★ הרבה יוזמה ומרץ.
★ הופעה נאה.
★ משכורת ותנאים הולמים למתאימים.

המתאימים יוכשרו ע"י החברה בקורס מיוחד לאומנות המכירה. בפרטים נא לפנות טל: 5120564־03

למרכז שיקומי ברעננה

דרושה מורה

לעברית וחשבון
910871־052
910134־052

דפי זהב
זהב שווק ניהול ופירסום בע"מ
מדריכי טלפון מסווגים
משרד ראשי: בצלאל 3 רמת גן מקוד 52521 טל: 03-7514785/6

מחפש לסנפינו בתל-אביב

צוות לעניין

לנהול משא ומתן עם בתי עסק
לקידום מכירות באמצעות הפרסום

בעלי יכולת וכושר שיכנוע, זיקה והבנה מריית הפרסום, הופעה יצוגית ואמינה חריצות ושאיפה להישגים. בעלי רכב פרטי

המתאימים יהנו מ:
• 1,000 ש"ח בסיס
• הוצאות רכב
• עמלות גבוהות
• הדרכה מקצועית ברמה גבוהה
• העבודה חמישה ימים בשבוע
• במשרה מלאה

לראיונות לפנות לרינה. טל: 03-7522214
סודיות מבוטחת

לפרוייקט בידורי מוסיקלי בירושלים
דרוש

מנהל

★ ידע גבוה בתקליטים ובהפעלת בר הכרחי
★ גיל 30–22

לפנות: 284380־03
291359־03, 286106

לבית ספר
דרושים

מורים לאנגלית

לחודשי הקיץ
בשעות הבוקר
טלפון 669041־04,
671571־04 למאירה
בין השעות
11.00 – 16.00

חדשות כלכלה

מפרק אליאנס לא יאמץ הסכם של העובדים והאיגוד המקצועי

מאת יונתן שרמן
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

המפרק של חברת אליאנס וקונצרן כור לא יקבלו את הסיכום שהושג אתמול בין האגף לאיגוד מקצועי של ההסתדרות ובין נציגי העובדים – כך מתברר מבדיקה של "הארץ". נציגי המפרק אינם מוכנים לקבל את הסיכום בין העובדים לאגף לאיגוד מקצועי כי לדעתם ויתורי השכר של העובדים אינם מספיקים. עוד הם טוענים שתוקפה של תוכנית ההבראה הוא לשנה אחת בלבד ואילו הם דורשים תוכנית הבראה לשלוש שנים. נקודת מחלוקת נוספת היא עלות הפרישה של כ־300 עובדי המפעל.

העובדים אומנם הסכימו לחלק מדרישות המפרק, אך הדיעה הרווחת היא שהמפעל לא יצליח להרוויח כספים על פי הסיכום שהושג אתמול ולכן אין סיכוי שהמפרק יאמצו.

הנהלת כור עצמה איננה צד בדיונים אלו. יחד עם זאת, היא יכולה לפנות למפרק ולבקש שהתוכנית תאושר על ידו, תוך שהיא מעמידה לרשות המפעל את הסכומים הדרושים לביצוע תוכנית ההבראה. ראשי כור החליטו, כי לא ייענו ללחצים שמופעלים עליהם על ידי ההסתדרות, כיון שאין עוד מקור מימון, אשר יוכל להמשיך ולהחזיק את אליאנס אם היא תפסיד כספים בעתיד.

ארנון גפני, יו"ר מועצת המנהלים של כור הודיע, כי מועצת המנהלים של כור ניצבת מאחורי החלטתה הקודמת וכי כור יאמץ תוכנית הבראה רק בתנאי שתהיה מקובלת על המפרק.

האגף לאיגוד מקצועי ונציגי העובדים הגיעו אתמול לסיכום על תוכנית הבראה. סיכום זה כולל הסכמת העובדים לפרישה מרצון של כ־300 עובדים, ויתור על כ־11 אחוזים מהשכר, והסכמה לניוד בין עמדות עבודה והסכמה להפעלת תוכנית ההבראה לתקופה של שנה.

הבקשה לפירוק כפוי של אליאנס תתברר בבית המשפט המחוזי ב־4 ביולי בפני השופט ויינוגרד.

ביהמ"ש חייב משקיע מעזה לשלם לבנק הפועלים חוב ודמי טרחה

(ש). איש העסקים מעזה, עבר אל־תאלק תמר זריעי דיקס, חויב אתמול בבית המשפט המחוזי בבאר שבע בתשלום חוב גבוה לבנק הפועלים, וכן בהוצאות משפט ושכר טרחה לעורכי הדין של הבנק.

חובו של איש העסקים לבנק נוצר בתקופה בה הגיש הצעה לרכישת מפעל הבגד בקרית גת, כדי להצילו מהתמוטטות.

את ההלוואה אותה נדרש להחזיר לבנק – בסך 1,186,888 שקל – נטל דיקס בחודש אוקטובר 86'. כעשרה חודשים לאחר מכן מישכן לטובת הבנק גדרות תיל, חוטי ברזל ועמודי גידור שהיו ברשותו ואף החתים ערבים להחזרת ההלוואה. באותה תקופה ניהל דיקס משא־ומתן לרכישת מפעל המגוד בקרית גת, אך כשל העיסקה שלא ניתן לו היתר רכישה מתאם הפעולות בשטחים, נמנע ביצוע העיסקה.

לטענת נציג הבנק, לא הוחזרו הכספים למרות פניות מרובות לדיקס ולשני ערביו, ומשום כך יש להוציא צו בית משפט להחזרת החוב ולתשלום ריבית בסך 4.3% הנהוגה בבנק להלוואות חריגות.

השופט, יוסף לוין, החליט לקבל את התביעה, בהעדר הנתבעים מהישיבה ולאחר שלא ביקשו רשות להתגונן. הוא חייב את דיקס והערבים להחזיר לבנק את סכום ההלוואה, הריבית החריגה, כ־15,645 שקל עבור הוצאות המשפט ותשלום דמי טירחה בסך 120 אלף שקל לעורכי הדין של הבנק.

ירידה של 1.3% בריבית המיכרז של בנק ישראל

מאת סופר "הארץ"

שיעור הריבית הממוצע שנקבע אתמול במכרז על ההלוואה המוניטרית אותה מעמיד בנק ישראל לרשות הבנקים ירד ב־1.3% לעומת המכרז הקודם, ועמד על 15.6% לשנה.

סכומו הכולל של המכרז היה 450 מיליון שקל, מתוכו הסתכם ביקוש הבנקים ב־410 מיליון. במקביל פרעו הבנקים הלוואה בסך 450 מיליון שקל, שהועמדה להם בשבוע שעבר.

עלותה הממוצעת של ההלוואה שווה־ערך לשיעור ריבית של כ־14% לשנה בגיוס פיקדונות מהציבור – במסגרת פק"ם לשבוע, עליהם חלה חובת נזילות.

הירידה בריבית משקפת שיפור מסוים במצב נזילותם של הבנקים, כפי שקורה בדרך־כלל בתחילת חודש, כתוצאה מהפקדת משכורות השכירים בחשבונותיהם הבנקאיים.

ערך את העמוד: אוריאל ריינגולד.

הפסד כור ב־1987 – 180 מ' דולר

נחשב כהפסד השנתי הגדול ביותר עד כה בישראל • ההנהלה מנסה להקטין ההפסד על ידי שינוי ברישום ערך המלאי ומקיימת מגעים למכירת מניות של חברות ומפעלים, כולל מכירת השליטה בתדיראן

מאת יונתן שרמן
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

ההפסד של כור ל־1987 מסתכם בכ־180 מיליון דולר. זהו ההפסד השנתי הגבוה ביותר של חברה ישראלית כלשהי עד כה. עד אתמול עדיין רווחו בכור הדיעות שההפסד יהיה נמוך יותר ויסתכם בכ־160 מיליון דולר, אך אתמול נודע הנתון הרשמי בעקבות ישיבה של ועדת הכספים של הנהלת כור. בישיבה זו הוצג מספר זה, שסוכם על ידי רואי החשבון של כור.

ראשי כור עושים בימים אלה מאמצים להקטין את ההפסד במקצת, ובעת מתנהלים דיונים עם רואי החשבון של החברה בדבר הערכת מלאי חברת סולתם הנאמד בכ־100 מיליון דולר, אך חלק מטעוד כמלאי מת ועל כן יש לראותו כהפסד. בכור מנסים ל"החיות" חלק ממלאי זה ובדרך זו להקטין את ההפסד.

כור יפסיד השנה סכומים גדולים מאוד, שעלולים להגיע לכדי 100 מיליון הדולר וההפסד המצטבר של שנתיים אלו יעלה ככל הנראה על סכום של רבע מיליארד דולר.

ההפסדים הכבדים של כור נובעים מהעובדה, כי מרבית החברות הגדולות שלה סיימו את השנה בהפסד. הכוונה לתדיראן, סולתם, מכתשים, אליאנס וכן היו הפסדים כבדים במפעלי השמנים, מפעל תגל, גולדפרוסט ואחרים. בחברות אחרות היו רווחים קטנים יחסית לשנים קודמות.

בכור עושים כיום מאמצים גדולים לחזק את ההונים המוזמנים של הקונצרן על ידי מכירת החזקות ובין השאר מתנהלים כיום מגעים למכירת השליטה בחברת תדיראן, ישנם מגעים מתקדמים למכירת רבע ממניות סמכור וישנם מגעים למכירת חלקים מחברות אחרות ובכלל זה מגעים ראשונים למכירת 50% ממניות מכתשים לחברת כימיקלים לישראל.

רביד יחליף את אופיר כראש אגף הכספים של קונצרן כור

גאון תבע מאופיר לשאת באחריות על הפסדי הענק

מאת יונתן שרמן
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

שבח אופיר, ראש אגף הכספים של כור, פרש מתפקידו, ובמקומו מונה ד"ר שמעון רביד.

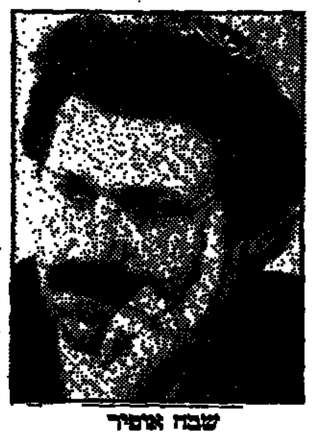

שבח אופיר

שמעון רביד

ההחלטה התקבלה לאחר דיון סוער שנערך שלשום בין אופיר ובני גאון, מנכ"ל כור. אופיר וגאון נחלקו ביחס לרצונו של גאון לבטל את המסלקה הפנימית של כור – מרכז הכובד של אגף הכספים בשנים האחרונות, שביטולו היה מרוקן מתוכן את האגף. תפקיד האגף יקטן השנה ממילא, לאחר שכל נושא ההשקעות יועבר לקבוצות ולא ינוהל עוד ממטה כור.

גאון זעם במיוחד על שורת פרסומי עיתונות בעת האחרונה, בהם נרמזה כוונתו לבטל את המסלקה הפנימית.

רשמית נמסר כי אופיר הגיש התפטרותו מתוך הבנה והסכמה עם גאון, אולם נראה כי המשבר חל בישיבת הנהלת הקונצרן שלשום עם ועדת הכספים, בה דווח לראשונה על גובה ההפסדים ב־1987. גאון סבר כי אגף הכספים נמנה עם הגורמים המרכזיים להפסד, ועל כן חייב מנהלו ליטול על עצמו אחריות.

אופיר הגיב, כי כאשר יפורסם המאזן יתברר כי הניהול הכספי בשנה שעברה היה טוב מבשנים קודמות וכי הפסדי הקונצרן נובעים מתפעול קבוצותיו.

גאון ביקש מרביד כי יטול על עצמו את תפקיד ראש אגף הכספים, כיון שהתפטרותו של אופיר נכנסה לתוקפה מיד. רביד ישמש בתפקיד, וימשיך במקביל בתפקידו כראש אגף בקרה, עד סוף החודש – כאשר יימסר על המבנה החדש של כור וצוות המנהלים החדש. בכוונת גאון לקדם את רביד לתפקיד סמנכ"ל. מינוי ראש אגף הבקרה טרם נקבע סופית.

במשך שנים נחשב שבח אופיר ל"איש החזק" בכור. באמצעות המסלקה הפנימית היה ביכולתו לשלוט בהוצאותיהם הכספיות של המפעלים, דרך מתן הלוואות מסובסדות או מניעת כספים. מעמדו הפך חזק במיוחד בשל עיסוקו המועט של מנכ"ל הקונצרן הקודם, ישעיהו גביש, בתחום הפיננסי. לאופיר הוצע תפקיד ניהול מרכזי בבנק המזרחי, אך הוא טרם החליט אם לקבלו.

גידול ניכר ביצוא היהלומים

מאת יונתן שרמן
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

יצוא היהלומים גדל בחודש מאי בשיעור חד של 42%, והגיע ל־255 מיליון דולר, בהשוואה ליצוא בסך 179 מיליון דולר בחודש מאי אשתקד.

מגמת הגידול ביצוא היהלומים נמשכת מאז תחילת השנה, והתמורה המצטברת הגיעה בתקופה שבין חודש ינואר עד סוף חודש מאי ל־1.091 מיליארד דולר – כ־33% יותר מאשר בתקופה המקבילה לפני שנה.

ח"כ סולודר דורשת תקציב לסבסוד החלב

מאת אבי גנאור
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

"המדינה חייבת לחקלאים שני מיליון שקל עבור סובסידיות החלב עבור חודש מאי, והמצב הקשה של החקלאים זו ממש־שערוריה", טוענת חברת הכנסת עדנה סולודר, שד פנתה ליו"ר ועדת הכספים, ח"כ אברהם שפירא, ודרשה לתוספת תקציב למטרה זו.

בהתאם לתקציב המדינה מסתכם תקציב הסובסידיות לחלב ב־40 מיליון שקל, אולם סולודר טוענת שסכום זה, למעשה, נגמר כבר בחודשיים הראשונים של השנה, והיא דורשת אישור של 40 מיליון דולר נוספים לסיבסוד החלב.

הבנק לפיתוח התעשיה יגייס 40 מיליון שקל

מאת אריה לביא

הבנק לפיתוח התעשיה מתכנן לגייס 40 מיליון שקל באמצעות הנפקת אגרות חוב באמצעות חברת בל"ת (בנק לפיתוח תעשיה) מימון והנפקות. הבנק יפרסם תשקיף בימים הקרובים.

התמורה לאגרות תופקד בבנק לפיתוח התעשיה, ותשמש למתן הלוואות. תנאי ההנפקה יהיו, ככל הנראה, שלושת הבנקים הגדולים. האגרות שיונפקו ישאו ריבית של 5.2%, כאשר הקרן והריבית צמודות למדד. אגרות החוב שיוצעו ישאו תשואה של 6.5%.

האגרות יוצעו במיכרז, כאשר אגרות שלא ימכרו במיכרז הראשון יוצעו במיכרז נוסף, במחיר מינימום של 92% מערכן הנקוב.

ההון העצמי של הבנק לפיתוח התעשיה גדל בשנת 1987 ב־81%, והגיע ל־177 מיליון שקל, לעומת 98 מיליון בשנה הקודמת. הרווח הנקי של הבנק גדל ב־18% והגיע ל־14 מיליון שקל.

נבדקת תלונה על יבוא אוריאה במחירי היצף

המתלוננת – דשנים וחומרים כימיים

מאת יונתן שרמן
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

משרד התעשיה פנה אל מוסדות השוק המשותף וביקש מהם פרטים על ההגבלות שהם מטילים על יבוא אוריאה מארצות מזרח אירופה ועל רמות המחירים הנחשבות כרמות מחירי היצף, על מנת להשלים את בדיקת תלונת דשנים וחומרים כימיים על יבוא אוריאה במחירי היצף לארץ.

האוריאה הוא חומר גלם המשמש לייצור דשנים וחברת דשנים טענה במשרד התעשיה, כי החומר מיובא ונמכר בארץ במחיר הנמוך ממחיר המינימום שנקבע על ידי ארצות השוק המשותף. מחיר מינימום זה נקבע על ידי השוק המשותף על פי מחיר העלות של ייצור האוריאה במערב אירופה.

אגף הבימיה במשרד התעשיה הוא שיזם את הפניה לשוק המשותף, למרות שחברת דשנים איננה לוחצת כיום למניעת יבוא האוריאה. אגף הכימיה מבקש לקבוע אמות מידה ברורות בנוגע למחירי האוריאה כדי לקבוע מדיניות כוללת בעתיד.

בעבר התלוננה דשנים וחומרים כימיים על יבוא בהיצף של דשנים ממזרח אירופה, ובעיקר מרומניה, ובעקבות תלונה זו צומצם יבוא זה משמעותית.

פורש אייגס, מנכ"ל "כלל ליסינג", הראל יחליפו

מאת יהודה שרוני
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

בישיבת דירקטוריון "כלל ליסינג" שהתקיימה אתמול מסר גדעון אייגס, מנכ"ל החברה, לחברי הדירקטוריון על החלטתו לפרוש מתפקידו. חברי הדירקטוריון הביעו צער על החלטתו זו, והביעו הערכה על האופן שבו מילא את תפקידו ב"כלל ליסינג" בשבע וחצי השנים האחרונות.

אייגס פורש לטובת תפקיד ביהולי אחר, מחוץ למסגרת קונצרן "כלל". יחד עם אייגס יפרוש גם סגנו, יהושע קלמן.

פרישתם של אייגס וסגנו הם על רקע חילוקי דעות עם הנהלת "כלל סחר", לגבי האופן שבו יש לנהל את "כלל ליסינג". ב"כלל" סברו כי התחרות הקשה עם הבנקים בנושא עיסקות "ליסינג" מחייבת ריענון ניהולי ושינוי הגישה העיסקית.

בעקבות פירסומים ב"הארץ" דאגו בקונצרן "כלל" להכחיש את קיומם של חילוקי דעות אלה, ואף נטען כי אייגס יקודם לתפקיד בכיר יותר ב"כלל".

את אייגס יחליף בתפקיד המנכ"ל מרדכי הראל, לשעבר סמנכ"ל "אורים" וסמנכ"ל "כלל סחר" כיום. חיים מוסקוביץ, כיום חשב "כלל סחר", יסייע בידו במילוי התפקיד. בואם של השנים מ"כלל סחר" יביא בוודאי לשיתוף פעולה פורה עם מנכ"ל "כלל סחר", משה שטיינברג.

שרות חקירות כללי ש.ח.כ.
מקבוצת "השמירה"
31 שנות נסיון והצלחה
בארץ ובעולם
לשרותך!
מידע כלכלי ומסחרי
חקירת הונאות
חקירת מעילות
שרות פוליגרף
ש.ח.כ.
בית-הוד
דרך פתח-תקוה 19 תל אביב 66183
ת.ד. 37624 תל-אביב 61-375
טל: 623084, 621975, 614635
FAX. 623995 TLX. 361264 GIA

נוסע לחו"ל ?
תן למספרים לדבר !
eldan אלדן
RENT-A-CAR השכרת-רכב
אנגליה
החל מ־£6.27 ליום
על בסיס שבועי, לא כולל דמי שירות, מיסים וביטוח.
גם בגרמניה, שוויץ וצרפת
מחירי אלדן-הטובים ביותר.
גם כשאתה נוסע לחו"ל סקור אותנו קודם.
eldan אלדן RENT-A-CAR השכרת רכב
רח' הירקון 120 ת"א, טל. 03-203366 ובשאר סניפי אלדן בחוצי הארץ.

פנחס שדה
אשתי אהובתי, בואי ונרקוד
ספר שני של סיפורי הבעש"ט. כרטא

האזינו היום
בשעה 14.00 "לקול השלום"
לתוכנית "לפני שבת"
בה יראיין איתן דנציג את:
ח"כ מיכה חריש
ח"כ בני שליטא
הסופר יגאל גלאי
הזמרת אילנה אביטל

קידרון
רכשנו בארה"ב מלאי מוגבל של מדפסות לייזר מסוג
Hewlett Packard® LaserJet Plus®
ואנו מציעים אותן במחיר מיוחד:
רק $2,750 ליחידה !
פרטים בטלפון:
קידרון: 02-810333, ניקוב: 03-228177, מיליך: 04-520437
ברשותנו גם מלאי של יחידות toner מקוריות של Canon במחיר: $139 ליחידה, $539 לרביעיה.
(כל המחירים המופיעים אינם כוללים מע"מ אשר ישולם כחוק)
® Registered Trademark of Hewlett Packard
KIDRON

ELLAN VANNIN OFFSHORE FUTURES FUND
£5000–Invested in 1978 is worth £250,000 today. Leading British Public Co. New offer ends July 31st. Details write: E.V. Fund, P.O.B. 301 London N3 1TZ.

ה פ ג נ ה
1967 – 1988
די!
בואו נפגין ביחד בסיסמאות:
• שלום ישראלי פלסטיני עכשיו!
• הקץ לכיבוש!
• החזירו את החיילים הביתה!
התכנסות מחר, מוצ"ש, 4.6.88, בשעה 6.30 בערב, בשד' בן־גוריון פינת דיזנגוף בת"א. ב־8.15 תתקיים עצרת בכיכר מלכי ישראל
הסעות מירושלים, בנייני האומה, בשעה 4.30 מחיפה, כיכר סולל בונה, בשעה 4.00
די לכיבוש – השנה ה־21 – החזית המזרחית – ועד ראשי הרשויות הערביות – יש גבול – קו אדום – הלאה הכיבוש – המזרח אל השלום
נשים בשחור – רעות – קמפו"ס – התאחדות הסטודנטים הערבים – גשר לשלום – השמיניסטים – ועד היוצרים נגד הכיבוש – הועד לדיאלוג ישראלי פלסטיני – תנד"ל
"הפגנת ארגוני המחאה" ת.ד. 4448 תל־אביב. חשבון בנק לתרומות: בנק הפועלים. סניף לינקולן תל־אביב. חש' 286191 עש' י. כהן

CHEVROLET
THE Heartbeat OF AMERICA
TODAY'S CHEVROLET

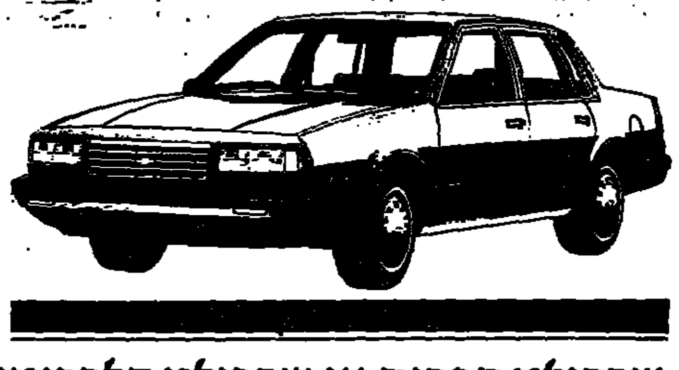

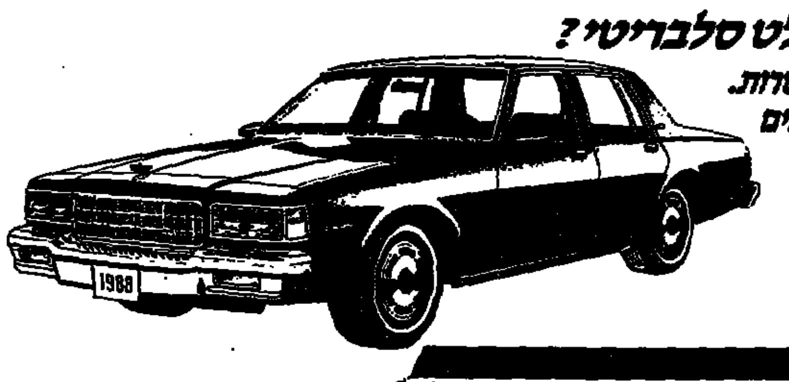

שברולט קפריס או שברולט סלבריטי?
שברולט היא מכונית אמריקאית, בלי פשרות.
מכונית בסטנדרט גבוה כמו שהאמריקאים דורשים ומייצרים.
שברולט זו אמינות והקפדה על כל פרט.
בטיחות ותמורה לכל שקל שלך.
תראה מה כלול במחיר ותבין מה זה Value for money.
כלול במחיר המכונית כדגם: CHEVROLET Caprice Classic
Automatic Transmission with overdrive
Power Windows
Tires and Wheels: P225/75R-15W/WTire
Vinyl Roof
5.0 Liter V8
Air Conditioning
Custom wheel covers
AM/FM Stereo W/ERS System, Seek and Scan, Stereo Cassette Tape Player Repeat, W/Search, and Graphic equalizer
Power Steering
Heavy-Duty Cooling
Carpeted Front and Rear Floor Mats
Power Brakes
Heavy-Duty Suspension
Front and Rear Bumper Guards
Power Door Locks
Seat Styles: Cloth 50/50 Seat
Intermittent Wippers
Power Trunk Opener
Six-way Power Driver Seat
Deluxe Luggage Compartment
Feel the difference General Motors makes.
GM
ליאו גולדברג בע"מ
המניע להצלחת שברולט בישראל

קול המזרח
רכב מסחרי חדש
קל, מוכר ומיד
שיטת קופל
הדרך שלך להגיע מכונית חדשה כל כמה שנים, ולגלגל את ההוצאות המוכרות הלאה.
רוצה רכב מסחרי חדש?
נצל את האשראי המתגלגל והצטרף לשיטת קופל.
קח מכונית מסחרית חדשה בתנאי החכרה מיוחדים לטווח ארוך. שלם סכום קטן והרכב לרשותך.
את השאר תשלים בתשלומים חודשיים.
ובתום התקופה תוכל להכנס פעם נוספת לרכב חדש.
קופל (נהיגה עצמית)
משרד ראשי הירקון 122 ת"א טל. 03-229189, 03-5449737
קופל - כך נוהגים אנשי עסקים

הלוח הארצי

הארץ חדשות

הארץ

לא מכרת
לא שילמת
ב- לוח העיר

קבלת מודעות
מ־8.00–20.00
03-383322

חדשות העיר · כלהעיר · צומת השרון · כאן הדרום · הלוח הבטוח

כלהעיר ירושלים

דירות למכירה

[illegible]

2–2.5 חדרים

[illegible]

3–3.5 חדרים

[illegible]

4 חדרים ויותר

[illegible]

1–1.5 חדרים

[illegible]

פנטהאוזים

[illegible]

קבלנים מציעים

[illegible]

וילות ובתים

[illegible]

סילוז
חברה לבנין בע"מ

"רמת אורנים"
שכונת העלית בחולון
בחו' ש"י עגנון (בהמשך רח' הפלמ"ח)
דירות 3, 4, 5 חדרים
רמת גימור גבוהה,
פיתוח סביבתי יחודי,
נוף מרהיב, חניה
פרטית ומקורה, ייעוץ אדריכלי חינם!
נותרו 2 קוטג'ים אחרונים
7 חדרים — 3 מפלסים
מייד ברחי צדקיהו — בקעה!
משרד המכירות פתוח בשעות 9.00—16.00
דרות ראשונים 1, טל' 02-224022 02-221184

קוטג'ים

[illegible]

דירות בדמ"פ

[illegible]

ביקוש דירות

[illegible]

דירות מרוהטות

[illegible]

דירות בשכ"ח

[illegible]

מכוניות

אודי

[illegible]

אוטוביאנקי

[illegible]

אופל

[illegible]

אמריקאיות

[illegible]

אוסטין

[illegible]

אלפא

[illegible]

ב.מ.וו.

[illegible]

דייהטסו

[illegible]

דלתא

[illegible]

וולבו

[illegible]

מרצדס

[illegible]

מיני מינור

[illegible]

סובארו

[illegible]

סיאט

[illegible]

סימקה

[illegible]

סיטרואן

[illegible]

פולקסוואגן

[illegible]

פורד

[illegible]

פיאט

[illegible]

פיג'ו

[illegible]

רנו

[illegible]

מסחריות

[illegible]

מכרזים

רשות הדואר
מכרז מס' 21/88
רשות הדואר מזמינה לקבל
שרותי אחזקה
למערכות ההסקה
בירושלים
טופסי מכרז ניתן לקבל אצל אברהם שיטרית
בימים א'—ה' בשעות 08.00—15.00
טל' 532112, מרכז שטנר גבעת שאול ים
מועד אחרון להגשת ההצעות —
16.6.88, בשעה 12.00
ההצעות יש למסור בתיבת המכרזים
במודיעין הדואר המרכזי, רח' יפו 23, ים

הזמנה
לקבלת הצעות
להשכרת נכס
מוזמנות בזה הצעות להשכרת נכס, בשכירות חופשית:
אולם תעשייה בקומה ב' של האגף המרכזי באזור התעשיה מקור ברוך (גוש 30078 חלקות 185; 1984 יחידת משנה מס' 19 ירושלים) שטח האולם כ־233 מ"ר.
פרטים בכתב ניתן לקבל במשרדי קופת התגמולים והפנסיה של עובדי הסוכנות היהודית לא"י, טלפון: 202574, גב' שושנה הרמן, רח' המלך ג'ורג' 45, קומה ב', חדר 20.
הצעות יש להגיש בכתב לקופת התגמולים והפנסיה בכתובת הנ"ל עד לתאריך 17.6.88.
קופת התגמולים והפנסיה של עובדי הסוכנות היהודית לא"י אינה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר, או כל הצעה אחרת ושומרת לעצמה את הזכות לנהל מו"מ עם המציעים השונים.

המועצה המקומית מבשרת—ציון
מכרז רכב — 7/88
[illegible]
יהושע כהנא יו"ר הועדה המסונה
טלפון 02-342991 ת"ד 3586 מיקוד 90806

هكذا من الأصل

مكتبة الأصول

היום הארצי

המשך ירושלים

הארץ חדשות

כאן דרום

אזור הדרום

הצעות עבודה

● למכירה תכשיטים אומנותיים יפר בהיבואן רהיטים/ות סוכנים/ות

● דרושים סוכנים למכירה בשפם חדש לנגרי בישראל אזורים בגוזים למתאימים בכל אזור הדרום

עוזרות ומטפלות

ביקוש עבודה

מכירות ושירותים

מחשבים

רהיטים

בעלי חיים

שירותים

דירות למכירה

4 חדרים ויותר

3.5 — 3 חדרים

שכ"ח

ביקוש דירות

מכוניות

אאודי

אוסטין

אופל

אמריקאיות

דייהטסו

הונדה

סובארו

סוזוקי

סוסיתא

סיאט

סיטרואן

פולקסוואגן

פורד

פיאט

פיז'ו

מסחריות

משאיות

אופנועים

כל"נגינה

פסנתרים

מקררים

משרדים

מחשבים

ציוד משרדי

טלוויזיות

בעלי חיים

בריאות

רפוי והרזיה

נקיון ופוליש

בתי־אבות

חוגים

שיעורים פרטיים

קייט ונופש

שידוכים

עסקים

הלוואות

מגרשים

מבני־תעשייה

תנויות

מציעים למכירה

ביקוש עבודה

רפואת־שיניים

מוכרים/ות

חבר

שילוב

אביב

מנפאור

עוזרות ומטפלות

מנודים

אופנועים

הצעות עבודה

הבלון השמח
הליצן עם הבלונים
אצלך בכל שמחה ומאורע
קישוט וקישוטיה בבלונים
לאולמות, אירועים ותחנות
628321 – בערב, 521630

גל בטוח
הלוואות
לפרטים ועצמאים, לכל מטרה, תוך 24 שעות, בכל סכום, בריבית שנתית
של 7.9%
עד 60 תשלומים ובתנאים נוחים
למוסדות, לעובדי עובדים, ולמפים ציבוריים
תנאים מועדפים
4.8% ריבית שנתית
סניפים:
ירושלים, רח' יפו 234
טל' 02-522822
באר־שבע, רח' הרצל 72
טל' 057-77487
חיפה, קרית ביאליק, שד' בן־גוריון 63
טל' 04-701514
לפצצרפים סוף שבוע זמני

דנאל
החברה לשרותי כח־אדם
בן־יהודה 7 י־ים
02-242801

לדנאל
למסוקים
מבנאים, מכונאים, חשמלאים, חרטים
02-241979

לדנאל
עובדי ייצור
בוגרי מכניקה
02-233732

לדנאל
מעבדות תמלילים
קלדניות
בכל השפות והתוכנות
242801

ORS
שרותי כח אדם
לאו.אר.אס. ירושלים
אבן ישראל 5
245561, 242152/9

מזכירות, כח אדם דינמית למפעל תעשייתי משרה מלאה.
מזכירה דו לשונית נמרצת לניהול משרד רצוי שפת אם אנגלית
פקידת יצוא ויבוא הדפסה למפעל תעשייתי לעבודה אחראית אנגלית טובה.
מעבדות תמלילים מעולות עיברית ו/או אנגלית ארב וורד סטאר איינשטיין תמליל
מזכירה מעבדת תמלילים עברית על תוכנית "תמליל"
מנה"ח סוג 2 ניסיון בהתאמות בנקים משרה מלאה שכר גבוה
דיילות מכירה מעולות שליטה בשפות אירופאיות משרה במשמרות
מנהל עבודה בבנין ומהנדס ביצוע לעבודה רצינית וממושכת
מציל לעבודה קבועה בשעות 17.00 – 9.30
חייל משוחרר/מחסנאי לעבודה ביולי – אוגוסט במחנה קיץ כולל לינה
מחסנאי לייעוד מלאים אחראי ודייקן לעבודה בבית שמש
מכונאי מכונות אוטומטיות בוגרי בי"ס מקצועי טכנאי־הנדסת ייצור לעבודה בספיר
למפעל תעשייתי חרטים כרסמים שש שנות ניסיון בעיבוד שבבי
מהנדס חרטים בוגרי בי"ס מקצועי לעבודות ייצור בתעשיה
נגר והיטים מנוסה לעבודה באיזור ק. ארבע
רוצי ארגון מעולה נשקים מפעילי סי.אנ.סי. על מחשבי פאנוק
בנות לעבודה בייצור הסעות + ארוחות
מועמדים מאיזור בית שמש יכולים לפנות ישירות לסניפנו: עמק היותים 125
טלפון 913706

הטובים עובדים קבוע ORS

למירומית
מפעלי מתכת בע"מ
באשקלון
דרושים
1. מבקר איכות בוגר ביה"ס מקצועיים נסיון בענף המתכת.
2. מסגר כלים
נא לפנות טלפונית: 051-22172
מרצדס

האגודה לקידום החינוך
לביה"ס התיכון
ע"ש "בויאר" בירושלים
דרושים
(לחטיבה העליונה של ביה"ס)
מורים
מנוסים
במקצועות הבאים:
* היסטוריה * מדע המדינה
* אנגלית * כימיה
* מתמטיקה * פיזיקה
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בהקדם ישירות למשרד ביה"ס
02-422696, 02-420026 או בטל'

האגוד העולמי ליהדות מתקדמת
בית שמואל
Beit Shmuel

למפעל גדול במרכז הארץ
דרושים
★ חשמלאי תעשיה
בעל נסיון בלוח בקרה ופיקוד
★ מכונאי אחזקה
בעל נסיון ב־C.N.C הידראוליקה פניאומטיקה
★ מסגר מכני
למתקן צפוי וטיפול בדוד קיטור
★ משחזן כלים
לעיבוד שבבי
5 ימי עבודה
לתאום מועד לפגישה
נא להתקשר לטל: 03-615731

למפעל תעשייתי גדול באזור הצפון
דרושים
מכשירן / אלקטרוני
העבודה בתחום האחזקה והפעול מערכות מכשור ובקרה.
כישורים:
* רצוי בעל תואר טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה
* נסיון וידע במערכות מכשור ובקרה תעשייתיות.
* נסיון וידע בבקרים מתוכנתים.
* יכולת הבנת חומר טכני בשפה האנגלית.
* רצוי ידע כללי בחשמל.
מגורים בצפון או קרית חובה
המעוניינים יפנו בכתב יד
תוך ציון קורות חיים ונסיון קודם
לת.ד. 1708 חיפה
סודיות מובטחת

MIVESHET
טל. 057-74377, 31204
למשרדינו בבאר־שבע
דרוש
מהנדס אזרחי
בעל 3 שנות נסיון לפתוח בתכנון קונסטרוקציות בטון ופלדה
— תנאים טובים למתאימים —
המעוניינים יפנו בצרוף קורות חיים לת.ד. 673 באר־שבע

לחב' ביטוח בחיפה
דרושים:
1. מפקח רכישה בביטוח חיים
· צעיר ותמרץ מעל גיל 25
· בעל השכלה תיכונית
· שעות עבודה לא שיגרתיות
· נסיון קודם בענף
תנאים טובים למתאים
2. פקידה למח' תביעות
בעלת נסיון של שנתיים לפחות
נא לפנות בצרוף קורות חיים בכתב יד לת.ד 4353 חיפה מיקוד 31040 עבור משרה מס' 2240
סודיות מובטחת
פרסום שפי

המועצה המקומית מבשרת—ציון
דרוש
מנהל שלוחה למרכז הקהילתי
הכישורים:
תואר אקדמי בתחום הרלוונטי
או מורה מדריך בכיר+נסיון
העסקה—על פי חוזה מיוחד
נא לפנות טלפונית 02-345063
(מזכיר המועצה)

חוק הדוגמה
שוות בתעסוקה
תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור למסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים
"העבודה הזעיה
העבריינים צפויים
לעונש על פי החוק"

העיר

צומת השרון

תל אביב גוש דן והשרון

לא מכרת לא שילמת

רק בלוח העיר

קבלת מודעות

מ־8.00–20.00

03־383322

דירות למכירה

[illegible]

דירות נופש

[illegible]

וילות ובתים

[illegible]

פנטהאוז

דירות גג

[illegible]

תווך גבי את רפי

סירקין 19 גבעתיים

בגבעתיים פנטהאוז חד מפלסי מפואר נוף לים קיר (בלע"ל) לרציניים בלבד.

ברמת גן דו־משפחתי, שקט ויוקרתי מפואר משקע הנוף, הנוף.

בגבעתיים בשכ' בורוכוב ובגבעת רמב"ם ויוקרתיים 3, 4, 5, 6 דירות גג בבניה, טופר מפוארות

ברמת גן 5 חדרים + גג 250 מ"ר מושקע ".220,000 $ + מעלית

ברמת גן פנטהאוז לבניה, 26 חדר, מקום מושלם. 430,000 $ כולל מס השבחה.

רוכש דירה? ביקורת לקניים

לפני קניה, בעת בצוע ובתום שנת האחריות

"בדק בית"

סוקולוב 41 רמת השרון

03־485174, 03־498652

טניס 20+

03־232938 טל'

• סדנאות לימוד לכל הרמות • סדנאות וידאו

• דירוג מחשב לפי רמת משחק מתחילים עד מתקדמים

בתי כפר ומשקים

[illegible]

קבלנים מציעים

[illegible]

יוצאים מהקוביה... לבית עיגול!

מבנים ליפתיים

שיטת תמך

דומקריט בע"מ

03־477968, 03־5449708

domecrete

3—3.5 חדרים

[illegible]

4 חדרים ויותר

[illegible]

2—2.5 חדרים

[illegible]

מצודה

רח' באייר 28 ת"א

03־219188־9־0

בארלוזורוב/בן יהודה 4 מפוארת + מעלית 174,000 מתחתות אכלנו

בלב תל־אביב חדשה בהרמנות 4 – 130,000 5 – 165,000

מידיים בסוקולוב 3 + 1 + גג, מעלית, חניה. $ 250,000

ע"י כיכר המדינה רוטשילד 4 בגווה + מעלית

בצפון השקט יהודה בקומות מכוסות/גג מפתחות אצלנו

תל־אביב

תווך לוי

יסוד המעלה 38 ת"א

03־372670

• דרושות דירות, נכסים, אולמות ומחסנים לשכירה ולמכירה ללקוחות רציניים ללא עמלה.

• בתנופה המרכזית 2 מסודרת, ק"ב – 30,000 $ – 2, ק"ב, 24,000 $ + מבחר דירות.

• חנות בנוה שאנן 42, בדמי מפתח + בלוינסקי על יד התחנה המרכזית חדשה לכל מטרה.

• בשכ"ת – בתחנה המרכזית למחסן שיווק – 160 מ"ר, קיק מסודרת + גישה.

• תווך לוי מקבל ומציע דירות, אולמות עסקים – מחסנים, משרדים ונכסים.

קידמה

למוכרים ולמחפשים!! מודיע על אלפי דירות למכירה באזור המרכז ללא דמי תיווך!! מתפשות!!

תמורת 39 ש"ח בלבד (בכרטיס אשראי בטלפון) תקבל רשימה מפורטת של דירות המתאימות בדיוק לך.

מוכרים!! פרסום דירתך בחינם עד למכירתה!! קבלן בנין

פרסום דירתך תמורת 20 ש"ח (חד פעמי) עד למכירתה!!

"קידמה מאגרי מידע" בן יהודה 192 ת"א

03־5449973/4

גוש דן

1—1.5 חדרים

[illegible]

3—3.5 חדרים

[illegible]

"רון נכסים" בגבעתיים כצנלסון 11 מציע:

• בר"ג 3 זכים מידי.

• בגבעתיים במלטמבע 4, חדשה, מיידית.

• בגבעתיים ברמבים בית פרטי, שקט, מיידי.

• בגבעתיים בשנקין 3 + גג.

• בבניה 3, 4, 5 בגבעתיים ובר"ג.

טל: 03־511562, 03־513482

ישראהאוז

רח' אחוזה 77, רעננה

052־441088, 052־456049

ברעננה מציאה!!! 4 מסודרת + מזגנים במרכז השקט רק $67,500

ברעננה !!! 5 גדולה ומושקעת במקום מעולה בהזדמנות !!

ברעננה !!! קוטג' 6 מיוחד ומושקע בשכונת קוטגים מפוארת $220,000

ברעננה !!! פנטהאוז מקסים נוף והכנון מיוחד רק $190,000

ברעננה!!! מגרשים לבניה עצמית בשכונת יוקרה המקורה אכהה!!!

2—2.5 חדרים

[illegible]

1—1.5 חדרים

[illegible]

4 חדרים ויותר

[illegible]

איזור השרון

[illegible]

ישראהאוז

רח' אחוזה 77, רעננה

052־441088, 052־456049

ברעננה!!! 5 + גג + חדר, נוף משגע, סביבה שקטה לכניסה באוגוסט $152,000

ברעננה!!! פנטהאוז ענק 5 + גג + חדר 270 מ"ר $182,000 לכניסה מיידית

ברעננה!!! מציאה!!! קוטג' חדש, 6 חדרים + מרתף באזו' מקסים $197,000 מיידי

ברעננה!!! 5 ק"ב + מעלית נוף מקסים, מרכזית, $127,000 בלבד

ברעננה!!! 4 חדרים מושקעת ומפוארת ק"ב חזית רק $105,000

קונים זהב מהציבור

ויהלומים גדולים

יהודה הלוי 143 ת"א

ZAMLER

03־235924 טל'

3—3.5 חדרים

[illegible]

2—2.5 חדרים

[illegible]

Oscar

אוסקר

ארוחות עסקים

בין השעות 12.00–16.00

16.- ש"ח בלבד

מבחר סלטים / מרק / עוף בטלסלה / שניצל / המבורגר / נקניקיות / דג סול / מוס שוקולד / מוס לימון

אוסקר • דיזנגוף 210 תל־אביב טל' 03־220456

איך לקבל משכנתא בכל יום בחודש ולהרוויח מאות שקלים?

רק בבנק לאומי למשכנתאות אתה יכול לקבל הלוואה בכל ימות החודש בלי לשלם ריבית חריגה ולהרוויח מאות שקלים!

אם בין ה־16 לחודש ועד לסופו, הבנק יחייב אותך בריבית יומית של 0.12 אחוזים על כל הימים שעד סוף החודש – כלומר בריבית שנתית של לא פחות מ־44 אחוזים: על משכנתא של 50 אלף שקל, לדוגמא, תצטרך לשלם לבנק ריבית של 60 שקל ליום. בבנק "לאומי למשכנתאות" בבנק זה ראוי לציין מיוחד, שכן הוא היחידי שאינו מחייב אותך בריבית חריגה, ואתה רשאי לקחת את ההלוואה בכל מועד שתרצה. הריבית על הימים שבין אמצע החודש לסופו תחושב לפי 11 אחוזים לשנה, כמו על כל שאר תקופת המשכנתא. בבנק "משווה" (קבוצת בנק מזרחי) הלוואה המשוערת ללקוח במחצית השניה של החודש, תחייב בימים שנותרו עד סוף החודש בריבית של 0.1 אחוזים ליום – כלומר בריבית שנתית של 36.5 אחוזים.

עמוד 30 ידיעות אחרונות

יום רביעי, ט' סיון, תשמ"ח – 25.5.1988

זכאי משרד השיכון, זוגות צעירים, וכל מי שרוצה לקנות, להחליף, לשפץ או להרחיב את הדירה שלו – כדאי לכם לקחת משכנתא בבנק לאומי למשכנתאות ולשלם פחות.

יועץ המשכנתאות שלנו ישמח לעמוד לרשותך:

ת"א, רח' מונטיפיורי 31 טל': 03־202444 | **פתח תקוה**, רח' רוטשילד 76, טל': 03־9223422 | **ירושלים**, רח' המלך ג'ורג' 22, טל': 02־233361

בת ים, שד' העצמאות 67 טל': 03־585066 | **הרצליה**, רח' בן גוריון 2, טל': 052־544111 | **נהריה**, שד' הגעתון 39, טל'. 04־925631

חיפה, רח' הרצליה 24, טל': 04־521673 | **ראשון לציון**, רח' הרצל 65, טל': 03־9682246 | **אשדוד**, מרכז מסחרי א' טל': 08־525111

חדרה, רח' הרברט סמואל 58, טל': 063־331711 | **רחובות**, שטיים רח' הרצל 59, טל': 08־453374 | **באר שבע**, רח' העצמאות 54, טל': 057־37903

קרית שמונה, במרכז מסחרי, טל': 069־42681 | **נתניה**, רח' סמילנסקי 7 טל': 053־611577 | **אילת**, מרכז מסחרי, טל': 059־71010

בנק לאומי למשכנתאות - רווח יומי

مكان الأصل

صكنا عن الاصل

הבית הארצי | הארץ חדשות

המשך ת"א גוש דן והשרון

חולון ובת־ים

4 חדרים ויותר

1—1.5 חדרים

2—2.5 חדרים

3—3.5 חדרים

ראשל"צ

4 חדרים ויותר

1—1.5 חדרים

2—2.5 חדרים

3—3.5 חדרים

נתניה

4 חדרים ויותר

2—2.5 חדרים

1—1.5 חדרים

דירות בשכ"ח

מכרז

מוצעת למכירה דירת 3 חדרים בקומה ד' + מעלית + חניה ברח' הנשיא הראשון 10 רחובות.

הדירה הוערכה בסך $74,000

לפרטים נוספים נא לפנות לחתום מטה ויצמן 11 ת"א טל' 03-224113/4

על ההצעות להגיע לחתום מטה לא יאוחר מיום 24.6.88

על המציע לצרף צ'ק עצמי בסכום 10% מהמחיר המוצע.

אין החתום מטה מתחייב לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה אחרת, והוא שומר לעצמו הזכות לנהל מו"מ עם המציעים.

המכירה כפופה לאישור ראש ההוצל"פ.

הראל אור — עו"ד
ב"כ כונס הנכסים

דירות מרוהטות

ביקוש דירות

דירות בדמ"פ

חדרים מרוהטים

שותף/שותפה

מכוניות

אאודי

אוסטין

אוטוביאנקי

אופל

אינוצ'נטי

אלפא־רומאו

ב.מ.וו.

אמריקאיות

בוא נדבר על בית באילנות הקריה

קרית בן גוריון חולון

5 חדרים במבצע מיוחד

נחום אליעזר את שגיב בע"מ

משרד המכירות: סוף רח' רבינוביץ —

טל' 03-5521345

פתוח בשבת

קנה מכונית מ־AVIS וזכה בחופשה באירופה

אחת לשבוע, בכל שבוע, החל מה־29.5.88 ועד ה־1.7.88, תוגרל בין קוני מכונית "אוויס" מדגמי 87, חופשת חינם בחו"ל.

לבחירת הזוכים אחד מהפרסים הבאים:

★ חופשה בלונדון

★ נופש בקורפו או ברודוס

לפרטים אנא פנה עוד היום אל: "אוויס"

לא מכרת לא שילמת
לקבלת מודעות
כל העיר
ודרושים
03 625015
5365759
עד חצות ובאשראי

ג'יפים

וולוו

לנציה

מוריס

מיני מיינור

מרצדס

דייהטסו

סימקה קרייזלר

סיטרואן

סוזוקי

פולקסוואגן

סוסיתא

סיאט

פורד

נ.ס.או.

סאאב

סובארו

דלתה

למכירה
סובארו 88 1600
אוטומטית +
מזגן מקורי
1000 ק"מ.
לרגל נסיעה
טל: 03-763483

אמריקה

100% אשראי

המהפכה הישראלית!!
בשוק המכוניות המשומשות

זקוק למכונית?
אין בכיסך מזומנים? אצלינו תוכל לרכוש (ב־96 תשלומים)
* בתוספת ריבית של 0.9% לחודש צמוד למדד.

שם המכונית	שנתון	סכום החזר חודשי	שם מכונית	שנתון	סכום החזר חודשי
שברולט סילורטי	1983	825 ש"ח לחודש	לאנצ'יה פריזמה	1984	251 ש"ח לחודש
שברולט מליבו	1981	643 ש"ח לחודש	וולוו 340	1983	314 ש"ח לחודש
ב.מ.וו 316	1987	720 ש"ח לחודש	סובארו	1983	235 ש"ח לחודש
אאודי 100	1987	720 ש"ח לחודש	טרנספורטר מסחרית	1983	350 ש"ח לחודש

ועוד מבחר מכוניות מכל הסוגים והשנתונים

פרטים נוספים ניתן לקבל:
מכוניות הבורסה
רח' היצירה 13 ר"ג
טל: 03-752208/7518914

هكذا من الأصل

صكرا عن الاصل

הלוח הארצי

הארץ חדשות

המשך ת"א גוש דן והשרון

פיאט

רנו

מסחריות

משאיות

טנדרים

פיג'ו

אוטובוסים

מוניות

טרקטורים

אופנועים

ביקוש רכב

● מעוניין לקנות אלפא רומאו ספיידר מכונית 1979–1969 לפנות 03-5591214 לדני 180958261

עתיקות

● אגוזר לבניה מסוגים 1978 מסר 03-254618 דולר 10.000 מצב 151234023

הצעות עבודה

לבנים בנות
לשהות בקיבוץ
טרום גיוס

שפע בטחון
SECURITY

לעבודת אבטחה,
במתקן במרכז הארץ
עד גיל 33 הופעה
מרשימה
רקע לא רבב
★ ★ ★
מאבטחים
למופעים הגדולים
בארץ לארועים
החמים בעונה
החל מ' 1.85 מ'
★ ★ ★
"כרמן"
האופרה
בהיכל התרבות
סטטיסטים/יות
עניין + תוכן + הנאה
ושכר נאה

שפע בטחון
רח' ישראל ברזין 54 ת"א
טל: 03-441591

קריירה
שרותי כח אדם בע"מ

לסניפינו ברחבי הארץ דרושים/ות

לסניפנו ברחובות
- מהנדס/ת מכונות – נסיון בתכנון כלים ומתקני עזר לייצור.
- הנדסאי/ת מכונות + נסיון ותיק בתחומים שונים.
- מפעיל/ות מכונות, בוגרי/ות בי"ס מקצועי – נסיון בתעשייה.
- מתכנת/ת עברית, עברית/אנגלית מוסמכת.

לסניפנו בירושלים
- מהנדס/ת כימיה לניהול מחלקה צבא.
- מהנדס/ת תעשייה וניהול לניהול רצפת ייצור.
- עוזר/ת אישי/ת במשרה מלאה.
- שרטט/ת מכונות נסיון בשרטוט מכונות – יתרון, עבודה זמנית.
- עוזר/ת מנכ"ל להיכרות ונסיון.
- פקיד/ה – ידע בעבודה מלאה/חלקית 06.30 עד 13.00.
- קלדנ/ית דיסקטים.
- פקיד/ה בעל/ת נסיון בנקאי בתחום היבוא-יצוא.
- מפעיל/ת מכונות בוגר/ת בי"ס מקצועי פרופיל צבאי 97 ומעלה.

לסניפנו בנתניה
- מעבד/ת תמלילים לשעות 13.00-19.00
- טכנאי/ת יצור, התמחות בענף הייצור.
- קניין/ית + נסיון בתחום החשמל.
- טכנאי/ת אחזקה + רקע בפניאומטיקה ובקירור מכונות.
- נגר/ות דרושים בתחומים שונים.
- מזכירים/ות יבוא-יצוא במשרה מלאה.
- מטפלים/ות לעבודת משמרות.
- אח/ות למשרת אחראי/ת משמרת.
- פקיד/ת צבאי/ת מנוסה.
- מפעילים/ות מכונות פריסה לבעלי/ות ידע בקריאת שרטוט.

לסניפנו בת"א
- מהנדס/ת תעשיה וניהול + נסיון שנתיים ומעלה בתעשייה + מעבדה צבאית 80 ומעלה.
- הנדסאי/ת טכנאי/ת תעשיה וניהול + נסיון שנתיים ומעלה במפעל אלקטרוניקה, נסיון בעבודה עם מערכות ממוחשבות On Line יתקבלו לטסט.
- הנדסאי/ת אלקטרוניקה + נסיון שנתיים ומעלה בתחזוקת נהוגים, שרות ואחזקה.
- תוכניתנ/ית + נסיון שנתיים ומעלה ב-Data Bus RMS תיכנון ותכנות.
- חשמלאי/ת מוסמך/ת + נסיון 5 שנים ומעלה באחזקת מבנים.
- מזכירים/ות מנוסים, אנגלית טובה, הדפסה ע/א על ע/ת למשרות בצפון ת"א / בחיוב ובערבים.
- מזכירים/ות, אנגלית ברמה שפת אם + הדפסה על ע/ת + ניסוח למשרה בת"א.
- פקיד/ת יצוא מנוסה, אנגלית טובה למשרה בכירה.
- קלדנ/ית / מפעילות מחשב מנוסה למשרה מלאה בצפון ת"א.

תנאים מצוינים למתאימים/ות, ארוחות והסעות
ת"א, דיזנגוף 158, טל. 03-5449848
נתניה, שמואל הנציב 17, טל. 053-338901
רחובות, הרצל 185, טל. 08-465277
חיפה (מרמא / קריירה) הרצל 22, טל' 04-670801
ירושלים, מרכז כלל, מפלס E חדר 348
(כניסה משער 6), טל. 02-245001

הכח שלנו הוא כח אדם
קריירה.

שרטטים וגרפיקאים

פועלים/ות

פקידים/ות קלדניות

שליחים/ות

סוכנים/ות

רפואת שיניים

מורות וגננות

עוזרות ומטפלות

מחסנאים

נערים

נהגים

ספרים/יות

עובדי מתכת

עובדי ייצור

מכונאים / הנדסאים

מהנדסים / אדריכלים

עובדי מוסך

יהלומים

מוכרים/ות קופאים/יות

מוכירות

מקדמי מכירות

אחיות

גזירה ותפירה

דפוס

הנהלת חשבונות

חרטים/מסגרים

חשמל / אלקטרוניקה

ל"א.ו.ת

דרושים

★ מחסנאים במחסן בחולון, חילוף, לחרושת

★ רתכים/מסגרים לאיזור גוש דן והסביבה

בתי־מלאכה

מחסנים

אולמות

חנויות

משרדים

בקשו עבודה

עסקים

תיווך צמד אילת
059-73064
059-73213

קניון

בעלי קטנוע לעבודה במשלוחים
בין השעות: 14.00־10.00
שכר גבוה
03-7517511

בעל חנות במרכז ירושלים
מעוניין בסוכנות־סניף
אפשרות לשותפות
02-245397

נכסים אינטרנשיונל בע"מ מציעים:
- למסירה בבן יהודה בשכר חודשי מסעדת מזללים פעילה עם לקוחות קבועים
- חנות גדולה ומפוארת בבן יהודה בדמ"פ
- משרדים 60/160 בבנין מפואר בבן יהודה בשכ"ח

בן יהודה 36 ת"א
03-294661/2
03-288418

לעבודה מיידית בחבר

לסניפנו בראשל"צ דרושים:

למחלקה המשרדית

◆ **מזכירה עברית/אנגלית** (אנגלית שפת אם) לראשל"צ
◆ **כתבניות אנגלית** (שפת אם) – להדפסה בבית על דיקטפון.
◆ **דיילות מכירה** – מנוסות לשעות אחה"צ לראשל"צ ונס ציונה.
◆ **מזכירת מנכ"ל** מנוסה עברית/אנגלית + מעבד תמלילים וסלקס לחולון וראשל"צ. 5 ימי עבודה.

למחלקה הטכנית

◆ **פועלי ייצור** לעבודה קבועה במשמרות + הסעות וארוחות לראשל"צ ונס ציונה.
◆ **פועלי/ות ייצור** – בלתי מקצועיים לרמלה. 5 ימים 17:00 – 07:00 הסעות מרמלה, לוד ובאר יעקב
◆ **מפעילי מכונות** בוגרי בי"ס מקצועי ליבנה ואשדוד 5 ימים, במשמרות.
◆ **רתכי צנרת** מנוסים – לעבודה בראשל"צ ורחובות תנאים מצויינים.
◆ **מסגר עצמאי** + קריאת שרטוט לעבודה קבועה בראשל"צ.
◆ **חרט מנוסה** + ידע במסגרות לעבודה קבועה בלוד.
◆ **מהנדס מכונות** – נסיון של 3 שנים בתכנון כלים ומתקנים – רקע בחומרים מורכבים – יתרון.
◆ **חשמלאי מוסמך** + נסיון בתעשיה. 5 ימי עבודה לאשדוד.
◆ **חשמלאי רכב, מכונאי דיזלים, עובד מיזוג אויר** – לראשל"צ.
◆ **מאבטחים** ב-3 משמרות דוברי אנגלית. פרופיל 72 פלוס ללוד.

נא הצטיידו בפנקס מילואים. ת. שב' והמלצות.

לסניפנו בתל־אביב

למחלקה המשרדית

◆ **מעבדות תמלילים IBM תוכנה: wordmill, אינשטיין וא-ב** מנוסות מיידית. שעות גמישות.
◆ **דיילות מנוסות** לקידום מכירות – הופעה נאה! מיידית לאזור המרכז.
◆ **כתבניות** (שפת אם אנגלית) + ידע בסלקס ומחשב.

חבר חברה לשרותי כח אדם

ראשל"צ, רח' הרצל 23 טל: 03-9666208, 9668139

ת"א, בנין סמלר, בן יהודה 1, טל: 03-5101420

ירושלים, 02-234285, חיפה, 04-863986

שעות הקבלה: 08:00-16:00

לעבוד בחבר · להרגיש בבית

לעבודה מיידית בחבר

לסניפנו בחיפה

למחלקה הטכנית

לעבודה קבועה ומיידית בתנאים סוציאלים מלאים

◆ **הנדסאי כימיה** – נסיון במפעל תעשייתי.
◆ **בוגר בי"ס מקצועי** – במגמת מכונאות/חשמל/מסגרות.
◆ **חרט/כרסם** – מנוסה מאזור חיפה והקריות.
◆ **חשמלאי מוסמך** – נסיון של שלש שנים בתעשיה מאזור חיפה הקריות.
◆ **מסגר מנוסה** – ידע בקריאת שרטוט הכרחי.
◆ **רתך מנוסה** – נסיון ב-CO_2 של שלש שנים.

• הצטיידו בתעודות זהות והמלצות.

לסניפנו בתל־אביב

למחלקת המשרדית

◆ **מזכירות דו לשוניות** ליום עבודה מלא + ידע בהדפסה + מיידית.

חבר חברה לשרותי כח אדם

חיפה, שמריהו לוין 5, טל. 04-867267, 863966

ת"א, ראשל"צ, ירושלים.

• שעות הקבלה 08.00-16.00

לעבוד בחבר · להרגיש בבית

هكذا من الأصل

למכירה

אדמה חקלאית

בשטח של 35 דונם
בין קרית אריה
לאצטדיון הפועל
בפתח תקוה
ת.ד. 502 חיפה
31004 מיקוד

הלוואות

תקלאות

מבני תעשיה

מכירות ושירותים

מציעים למכירה

מגרשים

ריפוי והרזיה

גינון

בריאות

טיולים

ניקוי ופוליש

נופש וקיים

בתי נופש מפוארים,
ממוזגים ומרוהטים,
ים ובריכה
במושב אביחיל
ובנתניה
053-25513

משרות ספריאו

שיפוצים

אחזקת דביקות

קופות רושמות

מוצרי חשמל

צילום

הלבשה והנעלה

תכשיטים וכלי כסף

מלגזות ושינוע

ציוד אלקטרוניקה

מקרר

כלי נגינה

רהיטים

מחשב

חיות בית

מזגני אויר

וידאו

ציפוי אמבטיות

שיעור

אמנות/עתיקות

סורגים

אספרולוגיה

מכונות כביסה

תנורי אפיה

מכונות תפירה

מכונות כתיבה

טלוויזיות

מיזוג כלים

סירות וגלשנים

רוצים לקנות

בתי זוג

הכרויות

קורסים וחוגים

שידוכים

בקרוג

קח תן
חצי חינם

לתחנת חוף הגליל בנהריה
דרושה
מרפאה בעיסוק התפתחות
לילדים
לחצי משרה עד משרה
עדיפות לבעלת נסיון
פרטים בטל' 04-922091, 04-922707

ר. כהן ושות. — אדריכלים
דרוש/ה
הנדסאי/ת אדריכלות
בעל נסיון רב בעיצוב פנים
טל: 03-726285/ 736424

דרושים
מדריכים חברתיים
יוצאי צבא בעלי רקע בהדרכת נוער ציוני.
ידיעת האנגלית חיונית
מספטמבר 1988 עד יוני 1989. משרה מלאה. בתנאי פנימיה.
לפרטים: טל' 02-817341, 02-817482

דרוש גובה
לחצי משרה. בעל רקע בחשבונות
ובהנהלת חשבונות.
נא לפנות לת.ד. 11753 תל-אביב

למפעל לאלקטרוניקה
באזור תעשיה באליק
דרושים:
מהנדסי RF
טל: 04-761114,
ת.ד. 33464, חיפה.

למשרד מדידות
דרוש
מודד ביצוע
פרטים
ביום – 03-451147
בערב – 03-5521826

פרסום
פון
735588/9

דרושה:
מטפלת
לשלישיה
בני שנה וחצי
מ-14/6 עד 28/6
* יום עבודה מלא
* תנאים מיוחדים
לפנות בשעות העבודה
לטל. 04-920710 בערב:
04-921720

מודעה באחריות
רק ב"לוח העיר"
קבלת מודעות מ 8.00-20.00
03-383322

מיזוג אויר לרכב בחיפה
תנאים מצוינים מקצועיים:
* למתקינים מנוסים
* לאנשי שירות מעולים
טלפון בשעות הערב או בשבת 04-331913 06-523537

דרושה
מזכירה
* נסיון בהפעלת מחשב.
* שליטה בשפה האנגלית (דיבור-כתיבה).
* למשרה מלאה
לפנות בכתב יד לת.ד. 3247 עכו

דרוש
איש אחזקה
* ידע בחשמל
לעבודת כללית
בא לפנות בצירוף קורות חיים
לאחזקה ת.ד. 6109 חיפה 31060

ויטמן
למפעל בחולון
דרוש
חשמלאי תעשיה מוסמך
ידע במערכות פיקוד – הכרחי
נסיון קודם בתעשיה – הכרחי
נא לפנות טלפונית – 03-804166
אחרי השעה 09.00 בבוקר

לסוכנות ביטוח מבוססת
דרוש/ה
חתם אלמנטרי
* כולל נסיון בסילוק תביעות
* נסיון של 3 שנים הכרחי
תנאים טובים למתאימים
לקביעת ראיון נא להתקשר
02-247875 (לרונית)

למפעל באזור הצפון
דרוש
עוזר חשב
בוגר מגמת חשבונאות
לפנות בכתב יד
לת.ד. 42 כרמיאל 20101

עירית קרית-אתא
משרד מהנדס העיר
דרוש
מהנדס
למחלקת הכבישים והפיתוח, למשרה מלאה
דרישות המשרה:
א. מהנדס רשום, נסיון של 5 שנים לפחות בעבודות כבישים.
ב. שליטה מלאה בעברית, דיבור, קריאה וכתיבה.
ג. בעל רכב פרטי.
המעוניינים יפנו את הצעותיהם בכתב למח' כח אדם בעיריה ת.ד. 1, קרית-אתא, 28100, עד תאריך 12.00 שעה 15.6.88

למפעל תדיראן בעפולה
דרושים
● מהנדס / הנדסאי
המתמצא בייזוד ועיצוב מוצרי חשמל
בעל 3 שנות נסיון בתכנון.
● מזכירות ויצוא
שפת אם אנגלית
● מהנדס תעשיה וניהול
בעל נסיון בשיפור תהליכים ושיטות עבודה,
רצוי במפעל מתכת
בפרטים לפנות: אגף משאבי אנוש
06-524511, 06-524513

מרכז קהילתי
עירוני "שפרינצק"
למפעלי הקיץ
דרושים:
● מדריכים (תלמידי י"ב ואחרי צבא)
● גננות
● שומרים
● מציל
טל' 04-449911 לפנות לריקי

אמפא
בירושלים דרוש/ה
קופאי/ת
לעבודה מפוצלת
* השכלה תיכונית מלאה
* רקע בהנהח"ש — יתרון
מועמדים יפנו לגב' רחל נחום
טל. 02-247761

לחברת שיווק ארצית
לסניף ירושלים
דרוש:
מנהל מחסן מכירות
—12 שנות לימוד
—רצוי נסיון בניהול מלאי ממוחשב
—נסיון במכירות
—יחסי אנוש טובים
תנאים טובים וקידום למועמד המתאים
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם
לת"ד 9187 ירושלים 91091
ולציין ע"ג המעטפה "מנהל מחסן מכירות"

למרכז הרפואי שערי צדק
דרושים
★ מזכירה בכירה
למשרה מלאה עם נסיון בעבודה
במעבד תמלילים וורדמיל.
★ טכנאי-הנדסאי
אלקטרוניקה
בעל רשיון כחשמלאי מוסמך
עבודה במיקרו מחשבים
בקיאות בהלכות שבת
מועמדים/ות מתאימים/ות יפנו
לטל: 02-556429

טרומאסבסט
חברה להרכבת
מבנים טרומיים בע"מ
למפעלה בעכו
דרוש/ה
מנהל חשבונות
עם נסיון
למשרה מלאה 5 ימי עבודה
04-911615-6-7 מיום א' למלכה

הלוח הארצי הארץ חדשות

דרושים:
מדריכי שחיה מורים ומאמנים
לבריכות השחיה העירוניות בתל־אביב.
המעוניינים יתקשרו למחלקת הספורט טל. 438267 בימים א' ג' ה' בין השעות 12:00 – 10:00 בית העיריה קומה 11 חדר 1154 לפנות לאורגיל
יש להביא המסמכים המתאימים
★ ★ ★
לבתי ספר תיכוניים טכנולוגיים עירוניים דרושים לשנה"ל תשמ"ט
1. מורה ומדריך למכניקה כולל סי.אן.סי.
2. מדריך למקצועות החשמל כולל בקרה
3. מדריך למסגרות ורתוך
4. 2 מדריכים למכונאות רכב
לפנות למחלקה לחינוך טכנולוגי בנין ע.ת.א. קומה 2 חדר 223 טל. 438712 438044

לפרויקטים מוסיקליים דרושים:
מנצח תזמורת כלי־פריטה
מורים למנדולינות וחליליות
נא לפנות לגב' דבורה ויינשטיין
מרכז המוסיקה
רח' שארית ישראל 10 יפו
טל: 828393
בשעות אחה"צ 830609
★ ★ ★
למחלקת קידום נוער
★ עובדים טיפוליים לפנימיות יום משפחתיות
העבודה בשעות הבוקר ואחה"צ, אפשרות לחלקי משרה. נדרשת הכשרה באחד מתחומי החינוך המיוחד / עבודה סוציאלית/מדעי ההתנהגות
★ עובדים טיפוליים לעבודה עם נוער
העבודה בשעות בוקר, אחה"צ והערב. נדרשת הכשרה באחד מהתחומים הבאים:
עבודה סוציאלית/קרימינולוגיה / מדעי התנהגות
★ עובדים טיפוליים בנוער המתמחים בנושא מניעת וטיפול בסמים
בשכונת עגמי (דוברי ערבית) וביפו רבתי
לפרטים נא לפנות לטל. 438345, 438315

לביה"ס תיכון אורט...
|ליד נהריה|
דרושים/ות
* מורה לפיסיקה
לחט"ע
* מורה למתמטיקה
לחט"ע
* מורה להסטוריה
לחט"ע
* מורה לאנגלית
* מורה למוסיקה
* לבורנט/ית לפיסיקה
תנאים מיוחדים והסעות מובטחים ע"י בית הספר
טלפונים: 04-821501
04-822158
אחה"צ: 04-928931,
04-920293

לחברת [לוגו]
שיווק מוצרי בנייה ותרבות הדיור
דרוש:
מנהל/מרכז ביצוע
עיקר העיסוק בענף השיש
רקע ונסיון בענף הבנייה
יכולת ניהול וארגון צוותות עבודה
חוש שיווקי ומסחרי
יכולת ניהול משא ומתן ברמה גבוהה
נכונות ליום עבודה ארוך
למתאים שכר בהתאם
על המעוניינים לפנות עם פירוט קורות חיים ונסיון בכתב יד לפי הכתובת:
עמלן בע"מ הנביאים 2 חיפה 33501
סודיות מובטחת

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל
באגף כספים ובקרה
דרוש/ה
ראש המחלקה הכלכלית
תאור התפקיד:
עריכת התקציב הרגיל של הטכניון. עריכת תקציב הפיתוח של הטכניון ופיקוח על ביצועו. עריכת דוחויות תקציבים ופיננסים להנהלת הטכניון ולרשויות ממשלתיות. עריכת סקרים כלכליים וסטטיסטיים. בדיקות כדאיות וניתוח פעולות כספיות בעלות היקף גדול.
הכישורים הדרושים:
השכלה אקדמית מושלמת בכלכלה, ראו ראיית חשבון. נסיון קודם בניהול פעולות תקציביות וכספיות בהיקף גדול. ידע ונסיון בביצוע תחשיבים כלכליים. ידע בניהול ובבקרת מערך תקציבי רב מטבעי. ידע ונסיון מוכח במערכות מיחשוב כולל הכנת מודלים תחשיביים באמצעות מחשבים אישיים. כושר ניהול מרים. ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין.
מספר המשרה: מה/135.
מועמדים/ות מתאימים/ות המעוניינים/ות לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים, נסיון קודם, שמות ממליצים ומספר המשרה עד יום 12.6.88
אל: אגף כח אדם, קרית הטכניון, חיפה 32000.

מחלבת שטראוס נהריה בע"מ
דרושים לנו:
● **מנהל מצור**
לניהול וארגון מערך מוצר של המחלבה.
מן המועמד נדרשת יכולת ניהול טובה של צוות עובדים גדול. עליו להיות בעל יוזמה ונכונות להשקעת שעות עבודה.
נסיון קודם של 5 שנים לפחות בתעשייה תהליכית, עם עדיפות לתעשיית המזון.
מקום מגורים – בסביבה הקרובה לנהריה. מקום העבודה בנהריה.
● **הנדסאי תעשייה וניהול**
שיהוה אחראי על מערך המחשוב והמכון ארגון ושיטות.
נסיון קודם של שנתיים לפחות במפעל תעשייתי, בתחומים דומים.
מקום המגורים – קריות, עכו, נהריה
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים.
לת.ד. 5 נהריה 22100 עבור מנהל כח אדם
סודיות מובטחת

דרושים
מדריכים בבי"ס שדה בחבלי הארץ
החברה להגנת הטבע פותחת בקליטת מדריכים לבתי ספר שדה בחבלי הארץ לשנת תשמ"ט.
המשרות המוצעות מיועדות לאקדמאים וכן ליוצאי צבא ללא השכלה גבוהה, בעלי זיקה לנושאי טבע וידיעת הארץ.
המעוניינים לעסוק בחינוך ורואים בנושאים אלה אתגר ועניין. חלק מהמשרות מחייבות מגורים בבי"ס שדה שהינם נקודות ישוב.
מועמדים שיימצאו מתאימים ויתקבלו לעבודה, יעברו קורס הכשרה של החברה בחודשים אוגוסט־ספטמבר 88 ויתחייבו לעבודה של שנתיים לפחות.
כל שעליך לעשות הוא לפנות למחי כ"א
רח' השפלה 4 ת"א 66183 ולמלא שאלון פרטים אישיים.
החברה להגנת הטבע

לעתון הארץ
דרושים/ות
דיילי/ות מכירה
להחתמת מנויים
בדוכני מכירה
★ תעריף שעה + עמלות גבוהות
★ שעות עבודה גמישות
★ 3-4 פעמים בשבוע

טוב בשופר־סל
לסניפי חיפה דרושים:
★ מנהל מחלקת בשר
★ אחראי מחלקת חלב
אפשרות לעבודה באחד מסניפי החברה,
בין סטלה מאריס לקרית מוצקין.
★ תנאי שכר טובים
המעוניינים מתבקשים לפנות אישית
ביום ראשון, 5.6.88, בין השעות 13.00-10.00
למר חיים שטייבגרד בהיפרדל
בצומת הצ'ק פוסט.
שופר־סל

עיריית ... פרויקט שיקום שכונות
מכרז רבי 18+
להכנת תוכנית בתחום הטיפול בצעירים במצוקה
דרוש **עובד**
כישורים:
1. עובד סוציאלי או מורה מתמחה, בעל נסיון בעבודה טיפולית שנתיים לפחות.
2. או מדריך מוסמך בעל ותק ונסיון רב.
3. כושר מנהלי ארגוני.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב למשרד שיקום שכונות רח' ירושלים 75/4
ק. ים עד ולא יאוחר 15.6.88 טלפון 753878-04

לחברה תעשייתית מובילה בתחומה
דרושים:
1. מנהל אגף ביצור
לעבודה במפעל החברה באיזור גוש דן
דרישות התפקיד: ★ מהנדס ייצור עם נסיון מוכח של 3 שנים לפחות (נסיון בענף המזון – יתרון)
★ נסיון מוכח בהפעלת צוותים בייצור
2. מזכירה
לניהול משרד מבקר החברה והיועץ המשפטי
דרישות התפקיד: ★ יכולת לנהל משרד באופן עצמאי
★ ידע בהנהלת חשבונות
★ הכרת עבודת המחשב
★ הדפסה על מעבד תמלילים
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 33616 ת"א מיקוד 61336 עבור מס' 30 נא לציין המשרה המבוקשת על גבי המעטפה

שנה כיוון!! ופנה ל:
כיוון שרותי כח אדם
למשרדנו דרושה
מזכירה – מקדמת מכירות
(במלפון)
למשרה מלאה
כישורים נדרשים:
יוזמה, דינמיות, רצון ויכולת להישגים כלכליים. עדיפות לשליטה באנגלית + הדפסה במעבד תמלילים
תנאים טובים וסיפוק בעבודה למועמדת המתאימה
בדבר פרטים וקביעת ראיון נא להתקשר לטלפונים: 03-728561, 03-727284

הזדמנות יוצאת דופן ל־
אנשים הרוצים להצליח
לחברת ביטוח בתנופה דרושים:
אנשים בעלי מרץ ויוזמה המוכנים לעבוד קשה כדי לבנות
קריירה חדשה ועצמאית
למתקבל הכשרה מקצועית מקיפה.
הכנסה גבוהה, תנאים מצויינים
אפשרויות קידום נרחבות.
עבודה בשירה מלאה
להתקשר ל"הדרכה":
חיפה – 04-6723351
טבריה – 06-792797

חברה לכח אדם
RI רנואר
דרושים:
* מסגר אחזקה
* חשמלאי מעשי
* מרכיבות ומלחימות
* מהנדס/ הנדסאי מכונות
* כרסם C.N.C
* מפעיל מכונה
להלחמת גל נדרש ידע באחזקת המכונה
לפנות לטל' 04-251954, 254450
רנואר. כח אדם נבחר.

דחוף!!!
אם אתה איש שיווק ומכירות
● מרץ ושאפתני לאתגרים.
● מכיר היטב את שוק ה־P.C.
● בעל כושר איתור וביצוע העיסקה
● יכולת עבודה דינמית ועצמאית
אנו מציעים לך תפקיד של:
מנהל שיווק ומכירות
בחברה צעירה ודינמית
לפרטים נוספים: 04-640450, 04-662596

זילברמן מפעל
נסתי לחץ בע"מ
מהנדס מכונות
לתפקיד:
1. קידום מכירות
2. תכנון ופיקוח פרוייקטים
טל: 03-829532, 835942
החל מיום א' בשעות 13-16

למוסד שיקומי ציבורי בת"א
דרושה
אחראית מטבח
(לארוחות קלות)
שעות העבודה: א-ה' 14-20
נא לפנות בטלפון: 338353, 338140, 331044

כ"ג יורדי הסירה
בית הספר לקציני ים עכו
עכו, ת.ד. 2066 טל' 04-916166
לביה"ס דרוש/ה
מורה לספרות וללשון עברית
הכישורים הנדרשים
תואר B.A. בשני המקצועות לפחות.
נסיון בהוראה.
פרטים נוספים ניתן לקבל במזכירות ההוראה בביה"ס

מפרם
דרושה
מזכירה
לתפקיד מזכירה במפעל
דרישות התפקיד:
* הדפסה בשיטה עיוורת עברית – חובה
* הדפסה אנגלית
* רצוי ידע על מחשב
שעות עבודה 07.00-17.00 עם אפשרות לשעות נוספות.
לתאום ראיון 705169-04 – למגי
שכר גבוה ותנאים טובים.

חישולי כרמל בע"מ
דרושה
מזכירה לאגף השיווק
הכישורים:
1. ידיעת השפות אנגלית ועברית על בוריין כולל הדפסה.
רצוי שפות נוספות.
2. השכלה תיכונית לפחות.
3. נסיון של 5 – 3 שנים לפחות.
4. נסיון בטיפול בניירת יצוא.

מיקרוקים בע"מ
חברתנו עוסקת בפיתוח וייצור רכיבים ומוצרים אלקטרוניים בתחום התדרים הגבוהים בקרית המדע בחיפה.
למחלקת השיווק של החברה דרושה
מזכירה בכירה
* ידיעה טובה של השפה האנגלית.
* תכתובת עברית/אנגלית.
* נסיון בניהול יעיל של משרד.
* הדפסה עב/אנ כולל במעבד תמלילים.
משרה מלאה – 5 ימי עבודה בשבוע.
נא לפנות בכתב בפירוט קורות חיים ונסיון קודם אל: ת.ד. 1797 חיפה 31016 לכ"א.

Budget rent a car
לסניפנו בנהריה
דרושים/ות
נציגי/ות מכירה
הכישורים הדרושים:
● ידע ונסיון בענף התיירות – עדיפות.
● אנגלית על בוריה, שפה נוספת – יתרון.
● רשיון נהיגה תקף.
● מרץ, חריצות, יוזמה ושעות עבודה לא שגרתיות
לפנות בכתב יד בלבד בצרוף קורות חיים לברלס השכרת רכב.
עבור נציג מכירות, רח' ויצמן 63 נהריה מיקוד 22440
אצל רוט הברפה אורזית בע"מ

גרבי דלתא DELTA Socks בע"מ
למפעלנו בכרמיאל דרוש/ה
למחלקת הנדסת ייצור
מהנדס/ת ייצור – הנדסאי/ת ייצור
עם נסיון של 3 שנים לפחות בעבודה במדידת זמנים, מערכים וכו'
בפרטים נא לפנות טלפונית 985753-04 לאהוד

אלקו בע"מ ELCO
חרושת אלקטרו־מכנית ישראלית רמת־גן
לאלקו בע"מ
דרוש
מחסנאי
למחסן חלקים וחומרי גלם
וקליטת סחורות מחו"ל
★ ידע ונסיון בעבודת מחשב ★ 5 שנות נסיון לפחות
תנאים טובים למועמד המתאים
בפרטים לטלפון: 484146-04 למחלקת המשנה

דרוש/ה
רכז/ת
תכניות חינוך ותרבות
★ בוגר מדעי החברה והרוח
★ רצוי רקע ביהדות וידיעת הארץ
★ שליטה באנגלית
מועמדים מתאימים בלבד ייענו!
נא לפנות לבית שמואל
בצירוף קורות חיים תעודות והמלצות
רח' שמאע 6 ירושלים

למערכות רשף
המפתחת ומייצרת ציוד ומערכות, למערכת הבטחון, לתעשיית התעופה והצבא האמריקאי.
דרושים
עובדים בעלי נסיון
★ מהנדסי אלקטרוניקה לחומרה
★ מהנדסי מחשבים ותוכנה לזמן אמת
(יתרון נסיון בשפת A.D.A.)
פניות בכתב לת.ד. 10282 חיפה 26112

למשרד
משה צור אדריכלים באחוזה
דרוש
הנדסאי אדריכלות או אדריכל
בעל נסיון רב בתכניות עבודה ופרטים.
לפנות בטלפון: 257459, 244912
בשעות העבודה
סודיות מובטחת

למוסד ציבורי באזור חיפה
דרוש/ה
עורך/ת דין
● למשרה מלאה (5 ימי עבודה בשבוע)
בעל/ת נסיון של מס' שנים בנזיקין, ביטוח, תאונות דרכים, תעבורה לרבות הופעה בבתי משפט.
● בעל/ת רכב פרטי.
למועמד/ת המתאים יוצעו תנאי שכר טובים.
על המעוניינים לפנות:
לת.ד. 1334 ת"א עבור מס' 5580/ו
בצירוף קיצור תולדות חיים,
ושמות ממליצים.
– סודיות מלאה מובטחת –

P.C.
Prestige Cosmetics Ltd.
Sole distributors in Israel for:
LANCÔME Guy Laroche cacharel
דרושות:
יועצות יופי
דוברות אנגלית ובעלות הופעה נאה
לנקודות מכירה בנהריה,
חיפה העיר והקריות.
לפנות לטל: 03-226877 או 03-245118/9
בין השעות 09.00 ל־16.00.

מחלבת שטראוס נהריה בע"מ
דרוש/ה
מתכנת/ת
* נסיון של שנתיים ב־COBOL
* עדיפות לבעלי ידע במחשבי Data General
מסדרת N.V. ובעלי ידע ב־S.Q.L.
מגורים – מהקריות צפונה
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים
לת.ד. 5 נהריה 22100
עבור מנהל יחידת המחשב
סודיות מובטחת

מנהל
לחברת שיווק כימיקלים ב־
★ מוסדות מחקר ביאולוגי וביוטכנולוגי
★ מעבדות רפואיות
למועמד המתאים (35 – 45)
יהיה:
★ נסיון ניהולי בחברה דומה
★ היכרות עם השוק של בתי חולים ומוסדות מחקר
★ תואר אקדמאי (M.Sc) במדעי החיים
★ אפשרות להיכנס לתפקיד במהירות
★ מגורים בגוש דן
תנאים טובים – סודיות מובטחת
נא לפנות בכתב יד כולל קורות חיים ופירוט נסיון לת.ד. 30216
תל־אביב מיקוד 65128 (עבור מנהל)

למפעל מתכת בגוש שגב
דרוש
כרסם קונבנציונלי
נסיון של שנתיים לפחות
תנאים טובים למועמד המתאים
לפנות בשעות העבודה
טל' 800261-04

מלצרים/ות ל"קומקום"
במרכז חורב חיפה
לפנות במקום

לבית ספר
דרושים
מורים לאנגלית
לחודשי הקיץ
בשעות הבוקר
טלפון 649041-04,
671571-04 למאירה
בין השעות
11.00 – 16.00

דרושה:
פקידה
מזוגית
לניהול משרד
דרישות התפקיד:
1. ידע ונסיון מוכח בניהול משרד ועבודה עם קהל
2. ידע בהנהלת חשבונות סוג 2 לפחות
3. ידע בהדפסה ובעיבוד תמלילים
4. ידע בהפעלת מחשב פי.סי.
5. יחסי אנוש טובים ועמידה בפני לחץ
טל' להתקשרות 919670-04 או ת.ד. 739 קרית מוצקין
לפנות ליעקב או צבריר

למעון ויצו בנוה יעקב, ירושלים
דרושה
מנהלת מעון
למשרה מלאה
דרישות התפקיד:
* ידע בניהול ובחינוך
* כושר אירגוני וניהול צוות עובדים
* התמצאות בחשבונות
רצוי השכלה על־תיכונית
לפנות: 531252-02

מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע"מ
מהנדס/ת אוירונוטיקה או מכונות
לפרוייקט בתחום הפקת אנרגיה חשמלית מפחם ופצלי שמן.
הכישורים הדרושים:
בוגר/ת תואר ראשון באוירונוטיקה או מכונות.
רצוי נסיון בנושא שריפת פחם ופצלי שמן להפקת אנרגיה חשמלית בעזרת טורבינות גז. כושר עבודה עצמאי ויוזמה אישית. ניתן לשלב את העבודה במסגרת לימודים לקראת תואר גבוה.
מכרז מס' 37/88
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב אל מחלקת משאבי אנוש, מוסד הטכניון למו"פ בע"מ, קרית הטכניון חיפה — 32000,
עד יום 12.6.88 בציון מס' המכרז.

למפעל באזור הקריות
דרושה:
מזכירת שיווק־יצוא
הכישורים: שליטה מלאה באנגלית,
רצוי ברמת שפת אם.
דרוש נסיון קודם. משרה מלאה.
לפנות בכתב לת.ד. 33997, חיפה.
● סודיות מובטחת ●

אינטר אלקטריק
לאינטר אלקטריק.
בחיפה, נצרת עלית וטבריה
דרושים:
חשמלאים לתעשייה בעלי נסיון קודם
המעוניינים יפנו
לטלפון 574434-06
או בכתב יד
לת.ד. 609 נצרת־עלית

המועצה האזורית מטה יהודה
מכרז
דרוש
מנהל
לביה"ס התיכון השש־שנתי הממלכתי הרי יהודה
הדרישות: בוגר אוניברסיטה + תעודת הוראה. נסיון בניהול המשרה
המשרה לשנה אחת
המעוניינים יפנו לטל: 342391-02 או 551978-02

ארדט חברה לביטוח בע"מ
לסניפנו בחיפה דרוש/ה
מסלק/ת תביעות רכוש
בעל/ת הכלב, דיוזות והעסקים
לבוגרי המכללה לביטוח ולבעלי נסיון קודם תינתן עדיפות
לקביעת ראיון יש לפנות
לטל' 520213-04 להיקי

פוספטים בנגב בע"מ
דרוש
מנהל מוסך
דרישות התפקיד:
● בעל רשיון לניהול מוסך
● נסיון בציוד מכני הנדסי
● ניהול צוות עובדים
● יכולת ניהול וארגון
● יחסי אנוש טובים
לקביעת ראיון נא להתקשר למשה קציר
טל. 057-59631-4 קו פנימי 218
פניות בכתב יד בציון קורות חיים ונסיון קודם יש להפנות ל"מרכז הגיוס", ת"ד 435, דימונה 86100.
לפרט המשרה המבוקשת.
למועמדים מחוץ לאזור תינתן עזרה בדיור.
● סודיות מובטחת ●

משהב
חברה לשכון בנין ופתוח בע"מ
לסניפנו בירושלים דרושה
פקידת מזכירות
בעלת נסיון
הכישורים הדרושים:
★ נסיון בניהול משרד ★ ידע בכתבנות ★ מסירת מידע ללקוחות
★ ידיעת שפות יתרון
מעומדות מתאימות תיפננה לטל: 224188-02 בימים א' רב (5-6.6.88)
בשעות 9.00-13.00

קום
למפעל מתכת במפרץ חיפה
דרוש:
חשמלאי תעשייה מוסמך
5 ימים בשבוע. הסעות למפעל ובחזרה
9-740117-04 למיכאל

مكرر من الأصل

مكتب عن العمل

למשרד עורכי דין בחיפה
דרוש/ה

מזכיר/ת משרד

הכישורים הדרושים:
- נסיון בניהול משרד ותחזוקתו.
- נסיון בניהול כח אדם
- ידע בהנהלת חשבונות

לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 303 חיפה 31002 עבור "מזכיר"

* סודיות מובטחת *

לקרן קיימת לישראל
דרושים/ות

מפעילי ציוד מכני

עם ניסיון, יוצאי צבא. בעלי רשיון נהיגה להפעלת ציוד מכני מסוג 6"ס ומכונות קידוח. לעבודות עונתיות.

1. **אזור מגורים: עכו, נהריה, טבריה** לקביעת ראיון נא לפנות לטלפון: 04-454461 לגבי.
2. **אזור מגורים: ירושלים, אזור המרכז** לקביעת ראיון נא לפנות לטלפון: 02-913961 למקסים.

למעגלי מלתא
דרושים

● אנשי אחזקה

בעלי נסיון וידע בחשמל ובמכניקה
לפנות בצרוף קורות חיים לת.ד. 609 נצרת עלית

עירית ירושלים

מודיעה בזה על
המשרות הפנויות הבאות:

מנהל/ת מדור תכנון
במחלקה לשרותי קהילה ומשפחה/תכנון ומחקר (מכרז מס' 41/88)
הדרגה: רמה 7 בדירוג הערים או 7 – 9 בדירוג האקדמאים במח"ר

רפרנט/ית בכיר/ה לתקציבים
בגזברות העיריה/אגף התקציבים (מכרז מס' 31/88)
הדרגה: 7 – 9 בדרוג האקדמאים במח"ר

פרטים נוספים אודות המשרות, הכישורים הדרושים וכן טפסים להגשת מועמדות אפשר לקבל אצל רכזת המכרזים בלשכת המשנה למנהל הכללי, לאמרגלות, רחוב יפו 22, קומה א' חדר 213 טל' 232251-02 שלוחה 249.
מועד אחרון להגשת מועמדות: יום שלישי ב"ס סיון התשמ"ח (14.6.88)

המנהל הכללי

ירושלים, י"ח סיון התשמ"ח
3 ביוני 1988

למפעל כימי גדול באיזור חיפה
דרוש/ה

מנהל עבודה

תיאור העיסוק:
* *תיאום ופקוח על קבוצת אריזה וניהול מערך המלאי.*
* *ניהול עובדים ופתרון בעיות טכניות בשטח*

כישורים נדרשים:
* *השכלה של לפחות 12 שנות לימוד. רצוי רקע טכני. אפשרי טכנאי/הנדסאי.*
* *כושר מנהיגות ויכולת לניהול צוות עובדים.*
* *יכולת תיאום ועמידה בלחצים, נכונות לעבודה בשתי משמרות ושעות נוספות.*
* *מגורים באיזור חיפה. רצוי עד גיל 40.*

נא לפנות בפרטים מלאים בכתב יד לת.ד. 4496 חיפה 310044 עבור 50

טקנומה בע"מ
מרכז שיווק לציוד טכני מתקדם או טומציה ובקרת תהליך

דרושים
אנשי שיווק

עדיפות: לקציני חימוש טכנאים ומהנדסי מכונות
שפות וקשרים בתעשיה יתרון
ניסיון לא הכרחי
לקביעת ראיון לפנות
טל. 04-732693 ת.ד. 33239 חיפה

קליל תעשיות בע"מ
דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

הכישורים הדרושים:
- סוג 3 מדופלם
- נסיון של 3 שנים לפחות בתעשייה.
- נסיון בהנה"ח ממוחשבת רב-מטבעית.

המועמדים העונים על הדרישות הנ"ל יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם בעבודה לת.ד. 210 קריית מוצקין 26114
לידי גב' זהבית ישראלי
סודיות מובטחת

לאגף התיפעול
למחלקה החשמלית בחיפה
דרושים

★ מהנדסי חשמל
למערכות הספק במתח עליון
עדיפות לבעלי נסיון קודם
מגורים באיזור חיפה

★ מהנדסי חשמל - זרם חזק
בוגרי טכניון
מגורים באיזור חיפה

המעונינים יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים ותעודות השכלה אל: מחלקת כ"א תיפעול-צפון, ת.ד. 10 חיפה, 31000.

לתחנת הכח "רוטנברג" באשקלון
דרושים:

★ מועמדים לקורס מפעילים לעבודה במשמרת
הכישורים הדרושים:
★ בוגרי 12 שנות לימוד
★ מסיימי שירות בצה"ל
בריאות תקינה
מגורים באשקלון והסביבה

המועמדים יעברו מבחני קבלה.
למסיימי הקורס מובטחת עבודה קבועה

★ מהנדס כימיה
מגורים באשקלון והסביבה

★ הנדסאי/טכנאי כימיה
לעבודה במשמרת להפעלת מתקנים כימיים בתחנת הכח.
מגורים באשקלון והסביבה.

המעונינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים, אל מחלקת כח-אדם תיפעול דרום, רח' החשמל 14, ת.ד. 25, ת"א.

מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד

חברת החשמל לישראל בע"מ

אשל — האגודה לתכנון ופיתוח שרותים למען הזקן בישראל
דרוש/ה

חשב

תיאור התפקיד:
אחריות על המערכת הכספית, תקציב והנהלת חשבונות.
דרישות המשרה:
השכלה אקדמאית בכלכלה או מינהל עסקים, נסיון של 5 שנים לפחות בניהול מערכת כספית, תקציב והנהלת חשבונות (רצוי במלכ"ר) נסיון והכרות של מערכות כספים ממוחשבות, ידע בנושאי שכר; רצוי הכרות בנושאי בניה ותשלומים לקבלנים.
מקום עבודה בירושלים כניסה מיידית לתפקיד

תנאי השכר יקבעו בהתאם לכישורים
הצעות בכתב יד להפנות לאשל ת"ד 3489 ירושלים מיקוד 91034 עבור "חשב" עד ל-10.6.88
סודיות מובטחת

צ.ד. חב' נצרת לממתקים בע"מ
טוב לי עם עלית
מקבוצת מפעלי "עלית"

דרושים:

מנהל מחסנים
בעל נסיון מוכח בנהול מחסנים ממוחשבים גדולים המתאימים לתעשיה, נהול צוות, והמעונין באתגר ביהולי ארגוני.

מנהל אחזקה אגפי
מהנדס/טכנאי מכונות בעל נסיון רב בתעשיה, נסיון מוכח בנהול צוות עובדים טכני, בעל ידע בתנורים, אוטומציה, פנאומטיקה, מערכות שנע ובקרה.

רתך
המכיר מספר סוגי רתוך והיודע לקרוא שרטוט טכני.

חשמלאי
בעל נסיון בתעשיה, בעל רשיון.

קרור ומזוג אויר
בעל נסיון מוכח בתחום קרור תעשיתי ומזוג אויר המסוגל לנהל צוות עובדים.

מנהל בית מלאכה
בעל נסיון מוכח בנהול צוות עובדים טכני מגוון בתעשיה, דגש על עבוד שבבי ומסגרות מכנית.

לתושבי האזור תנתן עדיפות, תנאים טובים, מועמדים הרואים עצמם מתאימים לתפקיד מתבקשים לפנות בצרוף קורות חיים לאגף כח-אדם בחב' נצרת לממתקים בע"מ ת.ד. 612 נצרת-עילית 17000

לחברת מזון המובילה בתחומה לסניף בהוד-השרון
דרושים

נהגי חלוקה
★ רשיון נהיגה לרכב כבד – 15 טון לפחות
★ לאחר שרות צבאי
★ גיל עד 30 שנה
★ מגורים באזור גוש דן – חובה

מחסנאי תוצרת
★ בוגרי 12 שנות לימוד
★ לאחר שרות צבאי
★ מגורים באזור גוש דן – חובה

מועמדים העונים לדרישות המשרות הנ"ל יפנו לטלפון 03-755235/6, למחלקת כח-אדם

ציוד הנדסי דל-תה בע"מ
מחפשת

מנהל חשמל זרם חזק
★ בעל יוזמה ויכולת שכנוע
★ ידע מקצועי בתעשיה כבדה
★ ידיעת אנגלית על בוריה
מקום העבודה הרצליה ב'

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 389 הרצליה ב' 46103 עבור מהנדס חשמל

דרושים

מדריכים לחוגי סיור
(לתלמידי כתות ז'-י"א)

רקע בנושאי טבע וידיעת הארץ, בעלי נסיון בניווט, נסיון בהדרכת נוער (רצוי).
העבודה בחוג היא חלקית ומתאימה גם לסטודנטים.
המתקבלים יעברו הכשרה לפני תחילת העבודה וכן השתלמויות במשך השנה.

לפרטים נוספים נא לפנות:

כרמיאל, עכו, נהריה והסביבה	טל. 04-981010
עמק יזרעאל, בית שאן והסביבה	טל. 04-835506
קרית שמונה, ראש פינה, טבריה והסביבה	טל. 06-936582
חיפה והסביבה	טל. 04-664181
נתניה והסביבה	טל. 053-333527
פתח-תקוה, לוד, יהודה	טל. 03-9301112
רמת-השרון, רעננה, הרצליה	טל. 052-910664
תל-אביב, בת-ים, חולון	טל. 03-811151
ראשון לציון	טל. 03-9666967
רחובות והסביבה	טל. 08-451725
ירושלים והסביבה	טל. 02-231916
באר-שבע, ירוחם, דימונה ומערב הנגב	טל. 057-30535
אשקלון, אשדוד ומושבי הסביבה	טל. 051-28755
	טל. 08-586622

החברה להגנת הטבע

ORS שרותי כח אדם

סניף חיפה
מחלקת בכירים

מהנדס אלקטרוניקה
3–5 שנות ניסיון בפיתוח בתחום האנלוגי רצוי בעל תואר שני – קבועה

מהנדס אלקטרוניקה
נסיון של 3 שנים לפחות בתחום הדיגיטלי לעבודה קבועה

מהנדס אלקט'/חשמל
3–5 שנות נסיון בפיתוח ספקי כוח ידע בשנאים - יתרון מאיזור עכו, כרמיאל, נהריה, כפר הוורדים – קבועה

מהנדס תעשייה וניהול
1–2 שנות נסיון, מיחשוב מערכת הפעלת תפעול מערכת ביצוע, הכנת לו"ז ניהול אחזקה מאזור נצרת-עילית, עפולה, מגדל העמק, קריות – קבועה

הנדסאי מכשור ובקרה / חשמל
5 שנות נסיון בתחום ואחזקת סקרים ממוחשבים, לוחות חשמל, לוחות בקרה אלקטרו', מכונים מערכות CNC, פנאומטיקה, הידרו' מכונות מאזור - נצרת עילית, עפולה, קריות – קבועה

קניין אלקטרוניקה
2–3 שנות נסיון, רכש פנים וחו"ל, שליטה בשפה האנגלית, מו"מ מסחרי, איתור מקורות אספקה דינמי – קבועה

גרפיקאי/ת
בעל/ת תעודה. נסיון בהבאה לדפוס – חובה – קבועה

מחלקה משרדית

פקידה/כתבנית
אנגלית שפת אם, הדפסה באנגלית, רצוי גם עברית. קבועה שעות עבודה נוחות

מזכירה
לניהול משרד. עבוד תמלילים עב/אנ. יחסי אנוש, ידיעת השפה האנגלית עדיפות לתושבי הקריות – עכו – נהריה – קבועה

מנהלת לשכה
מזכירה בכירה, דינמית, ידע בעיבוד תמלילים, טלקס, פקסמליה שליטה מלאה בשפה האנגלית, רצוי גם גרמנית. משרה מלאה – קבועה.

מחסנאי
למחסן מתנה קיץ במפגן הארץ, אחראי, רציני, מגורים במקום. נא להציג תעודת שחרור – עבודה זמנית.

מתאימים יפנו עם תעודות והמלצות
סניף חיפה – רח' הרב הרצוג 2 טל: 04-671932, 04-644002, 04-644897
סניף ק. ביאליק – מרכז צבר, חדר 29
טל: 04-709076 או לת.ד. 5346

הטובים עובדים קבוע ORS

שלוח חברה לביטוח בע"מ

בססגרת פיתוח מערך השיווק באזור השרון
לתוכניות רפואיות יחודיות וחדשניות
דרושות לנו:

נשים אינטליגנטיות

העונות לכישורים:
★ השכלה אקדמאית – רצויה
★ גיל 30 ומעלה
★ יכולת ביטוי בכתב ובע"פ
★ כושר ייאום, מסירות והתמדה
★ נסיון קודם אינו הכרחי

ההכשרה לתפקיד תתקיים במשרדי החברה בהרצליה.

לקביעת ראיון נא לטלפן 052-87482 החל מיום א' בין השעות 10.00-15.00 או לפנות לבית הדר, רח' הדר 2 הרצליה קומה 5 חדר 29

דרושים/ות
עובדי ייצור לחווט והרכבות אלקט'
נסיון שנתיים לפחות
שכר ותנאים על פי כישורים
העבודה בעכו וכרמיאל
לקביעת ראיון להתקשר ל-04-712343

מרכז רפואי תל-אביב בתי חולים איכילוב, רוקח סרלין
דרושות:

— אחיות מוסמכות
למחלקות בתי החולים.

— אחיות מעשיות
— כוח עזר לאחיות

אנו מציעים לך אתגרים מקצועיים, קידום מקצועי, השתתפות בשכר דירה, השתתפות בשכר לימוד באוניברסיטה, גמישות בסידורי העבודה

בדבר פרטים להתקשר לענת, בשעות הבוקר: 03-5436551, 03-5436500; בשעות הערב: 052-574588.

פרסום גיל

לתושבי חיפה הצפון וירושלים

המוכשרים להצליח

אם את/ה בוטח/ת בעצמך ויכול/ה להוכיח שאת/ה מסוגל/ת להצליח ולעבור את המיון הקפדני,
יש לך הזדמנות להצטרף
לקורס המקצועי של מגדל

ללמוד ביטוח חיים וגם ביטוח כללי

לעמוד במבחני רישוי מתמחה של משרד האוצר, להתמחות כסוכן/ת ביטוח במגדל
ליהנות מהכנסה חודשית הולמת
מסיום הקורס.
והעיקר – להצליח ולהגיע לעצמאות.

טלפן: לרותי: 04-660010 או לדורום: 02-231486
בימים א'-ה' בין השעות 9.00-15.00

מגדל — דבר אחד בטוח.
חברה לביטוח בע"מ

דלתא DELTA טקסטיל שיווק בע"מ

דרוש/ה

סדרן/ית – מקדם/ת מכירות
לסידור מדפים וסטנדים ברשתות מזון באזור ירושלים והסביבה

דרישות התפקיד:
★ רכב חובה
★ אפשרות למשרה חלקית

נא לפנות לויכי, בבית – משעה 20.00 טל' 344988 (02) או ליובל ונחמה, במשרד – טל' 9231552 (03)

נלפת בע"מ
תעשיות ניילון ופוליאסטר

משק האנרגיה בנילית הכולל:
- דודי קיטור בהספק של כ-30 טון לשעה כל-אחד
- טורבוגנרטור בהספק של כ-3 מגוזט
- מכונות לקירור מים בהספק של כ-3000 טון קירור
- מתקני ייצור חנקן טהור בהספק של כ-300 מ"ק/שעה
- תנורי חימום לשמן תרמי בהספק של כ-4 מליון קק"ל
- מדחסי אויר בהספק כולל של כ-6000 מ"ק/שעה.

פועל בתהליך ייצור רציף במשך 24 שעות ביממה ו-365 ימים בשנה. במגמה להפעילו ביעילות המירבית אנו מגייסים:

מהנדס אנרגיה
- לבקרת משק האנרגיה
- לניתוח מצבים תפעוליים ולהפקת לקחים
- לייזום ולפיתוח פרוייקטים לחסכון באנרגיה

דרישות התפקיד:
- מהנדס מכונות - עדיפות למסיימי מגמת אנרגיה.
- בעל נסיון בתכנון ו/או בתפעול מערכות אנרגיה - יועדף.

המודעה מתייחסת למועמדים ולמועמדות כאחד
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים למחלקת כח-אדם.
ת.ד. 276 מגדל העמק 10500
סודיות תשמר בקפידה

אנו לקוחים למקצוענים

אם את/ה טוב/ת באמת ומעוניין/ת לעבוד בחברה מקצועית אנחנו מוכנים לתת לך הרבה

✓ ***קורס בפרסום, שווק ויחסי צבור***
✓ ***משכורת בסיסית***
✓ ***והעיקר בונוסים שמאפשרים לך להגיע לשכר גבוה***

ראיונות יתקיימו ביום א' במשרדנו ברח' י.ל.פרץ 6 קומה ג' מ-12:00 – 15:00
כמו כן ניתן לתאם פגישה בטלפון 03-384252

לחברה מסחרית לה מספר סניפים בירושלים
דרוש:

מנהל בכיר/מפקח

הכישורים הדרושים:
★ נסיון ניהולי מוכח
★ השכלה על-תיכונית
★ אוריינטציה שיווקית
★ יכולת הנעת צוות עובדים
★ כושר ניהול משא ומתן עם ספקים ועובדים
★ תושב ירושלים והסביבה

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב-יד בלבד, בציון קורות חיים ונסיון קודם, לת.ד. 3075 תל-אביב 61030, עבור מס' 19.

ORS שרותי כח אדם

סניף חיפה
מחלקה טכנית

כרסם/חרט C.N.C – בעל 5 שנות נסיון בנושא עיבוד שבבי + קריאת שרטוט, כרסם C.N.C להפעלת מכונת C.N.C מכינו כולל תכנה על מחשב

מסגרים קוראי שירטוט – בעלי נסיון, יוצאי צבא בלבד.

מכונאי בנזין – בעל נסיון רב, בעל תעודות במיזוג אויר, רק יוצא צבא.

מכונאי רכב/חשמלאי רכב – לעבודה במיזוג אויר, עבודה קבועה, שכר גבוה.

תופרות מתחילות – לעבודה קבועה. משרה מלאה – 5 ימים בשבוע.

עובדות ייצור – משרה מלאה, עבודה קבועה.

דפס מנוסה – מהול צוות עובדים נסיון של 3 שנים, הפעלת O.T.G ביצוע עבודה – פרודט.

מתאימים יפנו עם תעודות והמלצות סניף חיפה – רח' הרב הרצוג 2 טל: 04-671932, 04-644897, 04-644002
סניף ק. ביאליק – מרכז צבר, חדר 29 טל: 04-709076/7 או לת.ד. 5346

הטובים עובדים קבוע ORS

לרשת מרפאות שיניים
לסניפנו בחיפה
דרושים

★ **רופאים**
★ **סייעות** מוסמכות/מתלמדות

המעונים מתבקשים 04-380864

ECI
INFRARED RADIOMETRY
ELECTRO-OPTICAL SYSTEMS
TESTING AND MEASUREMENTS

אנו חברה צעירה עתירת ידע המפתחת ומיצרת מערכות מדידה אלקטרואופטיות באינפרא-אדום
דרוש/ה

איש תמחיר/תקציב
להקמת מערכת מורכבת ובלתי שגרתית

כישורים נדרשים:
1. כלכלן/מהנדס תעשיה וניהול.
2. הכרחי: נסיון בתכנון ובהפעלת מחשב אישי.
3. נסיון קודם (לפחות שנתיים) בתעשיה עתירת ידע ומו"פ

5 ימי עבודה, הסעות, ארוחות במפעל.
טל. 06-543488
ת.ד. 147 אזה"ת מגדל העמק 10561

ל-A.R.
חרט/כרסם C.N.C
ידע בעיבוד שבבי
5 שנות נסיון
לתפקיד בכיר
04-705954

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א 1981 כפי חוק זה אסור למעביד להפלות עובדים מחמת מינם או מעמדם האישי בקבלה לעבודה, בקידום בעבודה, בתנאי עבודה או בפיטורין. לכן, מודעות המתפרסמות כאילו היו מתייחסות רק לנשים או לגברים, הן מתייחסות לשני המינים.

תיגבור
מאגר כח אדם מקצועי-זמני בע"מ
ל"תיגבור" חיפה
דרושים/ות

★ **מהנדסי בנין**
לעבודה בארצות מפותחות אפריקה, נסיון בניהול ביצוע אתרי בניה. אפשרות נסיעה עם המשפחות. העסקה לבנה הוא. אנגלית הכרחית תנאים טובים למתאימים.

★ **קניין בכיר**
למחלקת יבוא, נסיון בקניות בחו"ל (הנדסאי/טכנאי)

★ **שרטטת מכונות**
ידע בשרטוט מחשב

★ **מלחימות/מרווחות**
מנוסות לקביעות

★ **חשמלאים מוסמכים**
נסיון בתעשיה

★ **מסגרים/עוזרים ומסגרי אלומיניום**
מנוסים

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א 1981
חיפה, סוקולוב 14, טל. 641282, 04-671454

יש פתרון - תיגבור!

עקב התרחבות
דרושים
לחברת מחשבים גדולה

1. טכנאי מחשבים
בעל נסיון מוכח וידע במיקרו מחשבים וציוד פריפריאלי.

2. אנשי מכירות למיקרו מחשבים.

3. אנשי מכירות לציוד פריפריאלי.

מתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה לת.ד. 33542 חיפה עבור מס' 12.
סודיות מובטחת.
מודעה זו מכוונת לנשים וגברים כאחד

סנפרוסט בע"מ SF
-מזון איכות מוקפא-

למפעלנו באשדוד
דרוש/ה

מזכיר/ה לסמנכ"ל

הכישורים הדרושים:
★ נסיון מוכח בניהול משרד
★ ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין
★ הדפסה בשתי השפות והפעלת טלקס באנגלית
★ תושב/ת אשדוד או הסביבה

המעוניינים יפנו טלפונית לסנפרוסט. אגף כח אדם, אזור התעשיה אשדוד טלפון: 08-520444

מדריך הארץ

יום שישי

תורנות רופאים

הזמנת רופאים במקרים דחופים מ־6 בערב עד למחרת ב־7 בבוקר בתחנות מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 5793333, 5793334
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052-81333
רחובות 08-451333.
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית: בימים א'-ה' 8.00-20.00
בימי ו' 8.00-15.00
טלפונים: 03-455300
"שקמ" — שירות רפואי לקופ ח"א שרות ביקורי בית של רופאים מומחים לילדים ותינוקות בשעות 19-24 טל' 03-7549111 "שקמ" קוד מנוי 222
שלו"ם — שירות רפואי לקופ (חיפה) בימי חול בשעות 19-24, בימי ששי 14-24, בשבת 8-24 טל' 04-380541 קוד מנוי 1665
שר"ן — שירות רפואי נייד ירושלים (24 שעות ביממה) כולל רופאת ילדים
מוקד יום — 660585, 02-669531
מוקד לילה שבת וחג — 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן תל אביב. מוקד יום — 218820, 218898
מוקד לילה — 651011 מנוי 3752 ול־השאיר הודעה לרופא תורן מבוגר ב"ד מרפאת שיניים לעזרה ראשונה תל־אביב:
בר כוכבא 49 טל: 03-284649 פתוחה בימים א'-ה' בין 21.00 עד 23.00. ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00. שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
ריזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 294869, 03-285822
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות חגים 24 שעות ביממה.
מרכז מידע לקורבנות אונס 24 שעות ביממה:
תל־אביב טל' 234819.
ירושלים טל' 02-245554
חיפה טל' 04-660111
ירושלים: ביה"ח הדסה ע"כ 16-22 קשב לבית —
שרות מיגוריים לרפואה, שיקום וסיעוד בבית.
מרכז רפואי הרצליה פיתוח 052-548575
1500 איתורית 7549111
שר"ן — עזרה ראשונה נפשית: (24 שעות)
ירושלים 669911
חיפה 04-672222/3.
תל־אביב 03-5461111
ילדים ונוער 03-261113
חיפה 04-672222/3.
נתניה 335316
באר־שבע 057-48111.
כרמיאל (גליל מערבי) 04-988410
כפר־סבא 052-915999
מרכז רפואי באר יעקב 08-233858
מרכז מידע למשברי לחץ מטעם "מעגלים"
א' רח' 11.00-13.00
ב' רד' 16.00-18.00
אגם לשירות אדם — חברה מיסודית
לשירות הציבור בנוש דן 24 שעות ביממה
טל' 03-5461727/8
שחל — גיוס לטיפול נמרץ לחולי לב (מוקד) 330848
ליבי — 24 שעות על ערים לנשים מוכות טל' 03-5461133, 08-550506
הועד למלחמה באיידס — הסבה ומידע לחולים מידע מוקלט 24 שעות בטלפון: 03-290101, 03-203121. קו פתוח בכל יום ב' 19.30-23.00. ת.ד. 20633 תל־אביב
תורנות מורשות בטלפון — דחוסן ת"א — 611001, 24363, 239952 (24 שעות ביממה) דחוסן ירושלים 226335 דחוסן חיפה 645334
האגודה לזכויות האזרח סניף ת"א בן יהודה 146 239207

תורנות בתי חולים

תל אביב
רוקח — (ילדים, פנימית)
איכילוב — (כירורגית)
ירושלים
שערי צדק — (כירורגית, אורטופדית, עיניים)
הדסה ע"כ — (פנימית, ילדים)
ביקור חולים — (א.א.ג)
הדסה הר"צ — (נשים)

תורנות בתי־מרקחת

תל־אביב
שרה רב המוצר 3 תבנית ל' 5412518
סיני שד' ירושלים 70 יפו 822993
ירושלים
ירושלים יפו 212 380073
רמת גן
הרצל הרצל 52 722572
חולון
אגודא סוקולוב 4 5058197
בת ים
מור הציבה רייך 20 583360
פתח תקוה
קופ"ח כללית חיים עוזר 905271
נתניה
מקסים סלומון 2 617836
הקריות
הדמן ממכת מדיצין ק. מוצקין 715136
חדרה
הנשיא הנשיא 324231
מרכז מידע וייעוץ לצעירים ע"י צוות מקצועי — ייעוץ ומידע בנושא חברות, משפחה, מיניות — אמצעי מניעה.
תל־אביב: ימים ב' ג' ד' — 16.00-19.00.
יום ו' שעות 8.30-11.00
רמב"ם 9, טל' 5101511/2
חיפה: ימים א', ד' — 16.00-19.00
רח' הסמדרס 14 טל. 81520

יום שבת

תורנות רופאים

הזמנת רופאים במקרים דחופים:
מ־6 בערב עד למחרת ב־7 בבוקר בתחנות מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 5793333, 5793334
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052-81333
נבריה 923335
רחובות 08-451333.
בת ים 585555
חולון 803133
לוד־רמלה 08-221022
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית: בימים א'-ה' 8.00-20.00
בימי ו' 8.00-15.00
טלפונים: 03-455300
שר"ן — שירות רפואי נייד (24 שעות ביממה) כולל רופאי שיניים
מוקד יום — 660585, 669531
מוקד לילה, שבת וחג — 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מבוגר ב"ד
מרפאת שיניים לעזרה ראשונה
תל־אביב, בר כוכבא 49 טל: 03-284649
פתוחה בימים א'-ה' בין 21.00 עד 23.00
ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות חגים מ־15.00 עד 21.00
ריזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 294869, 03-285822
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות חגים 24 שעות ביממה.
מרכז מידע לקורבנות אונס — 24 שעות ביממה:
תל־אביב טל' 234819.
ירושלים — 245554
חיפה — טל' 04-660111
שר"ן — עזרה ראשונה נפשית: 24 שעות
ירושלים 669911
תל־אביב 261111
ילדים ונוער 261113
חיפה 04-672222/3.
נתניה 335316
באר־שבע 057-48111.

תורנות בתי־חולים

תל אביב
רוקח — (ילדים)
איכילוב — (פנימית, כירורגית)
ירושלים
ביקור חולים — (פנימית, א.א.ג)
שערי צדק — (כירורגית, אורטופדית, נשים, ילדים, עיניים)

תורנות בתי־מרקחת

תל אביב
שרה רב המוצר 3 תבנית ל' 5412518
סיני שד' ירושלים 70 יפו 822993
מוצ"ש, שרה רב, סיני
ירושלים
קופ"ח רוממה הפ"ג 28 523191
מוצ"ש, אסיד דוד ילין 31 383788
חולון
קרית בן גוריון לנדאו 16 5523954
בת ים
מור הציבה רייך 20 583360
רמת גן
רמת יצחק שד' ירושלים 96 777506
נתניה
מקסים סלומון 2 617836
פתח תקוה
קופ"ח כללית חיים עוזר 905271
הקריות
הדמן ממכת מדיצין ק. מוצקין 715136
חדרה
הנשיא הנשיא 324231

מרכזי מידע — אגד
02-304304 03-432777 04-549121

מוגש כשירות לציבור על ידי **הסנה** חברה ישראלית לביטוח בע"מ

זמן הדלקת הנרות

	ש"ש	מצ"ש
ירושלים	8.24	7.02
תל אביב	8.22	7.20
חיפה	8.27	7.15

"נעמת" "כנות"
בי"ס תיכון חקלאי
דרושים:
☆ מדריכים חברתיים לפנימיה.
☆ מורה להסטוריה.
☆ מורה לכיתת הכוון.
☆ יועצת חינוכית.
☆ ספרן/ית.
☆ עובד/ת מטבח.
בפרטים לפנות בכתב ת.ד. 9 גדרה
או בטל': 08-574294
או בערב לג'ו 08-574755

הכוח האדם
הארץ חדשות

משרד החוץ — מש"ב
משרד החוץ, המחלקה לשיתוף פעולה בינלאומי (מש"ב)
מבקשת מועמדים לתפקידים הבאים
לאיוש בקיץ 1988
1. הונדורס — מומחה למרעה והזנת בקר.
2. הרפובליקה הדומיניקנית — מומחה למטעים (נשירים).
3. קוסטה ריקה — מומחה לפירות סובטרופיים (אבוקדו ומנגו) וידע בנשירים.
4. מאלווי — מהנדס מים להשקייה.
5. מאלווי — מהנדס השקייה בחקלאות.
6. ליבריה — רופא אף, אוזן וגרון.
7. רופא עיניים בסווזילנד.
התפקידים מחייבים ידיעה סבירה של שפת מדינת השירות, תואר אקדמאי, נסיון מעשי של לפחות חמש שנים בתחום ההתמחות.
דרגת השכר 10-8 של הדירוג המקצועי בהתאם לכישורי המועמד, עם תוספת חו"ל.
הוצאות דיור וחינוך ותוספות אחרות הנהוגות על פי התקשי"ר.
משך השליחות 24 חודשים.
הפניות בצירוף קורות חיים (מודפסים) חייבות להגיע אל משרדנו עד 10.6.88 על פי הכתובת: מש"ב — משרד החוץ — ת.ד. 13006, ירושלים, 91-130.

להקמת מלטשת יהלומים בחו"ל
דרוש:
מנהל פרויקט
הדרישות:
א. נסיון מוכח בהקמה וניהול מלטשות לטייפרים.
ב. ניסיון בהדרכת צוות עובדים.
ג. ידיעת השפה האנגלית הכרחית.
ד. ניסיון לידע מוכח בקניית גלם לטייפרים.
ה. נכונות לעבוד בחו"ל לתקופה של שנתיים.
ו. יענו אך ורק מצרפי המלצות.
למועמד המתאים ינתנו תנאים מצוינים
לקביעת ראיון: 03-250803

מעוז חברה לביטוח בע"מ
אם ברצונך להצליח עשה החלטה בטוחה
חברת מעוז, חברת ביטוח בתנופה, מקבוצת הביטוח של בל"ל מחפשת מועמדים רציניים מגיל 24 ומעלה בעלי השכלה של 12 שנות לימוד לפחות.
אנו נכשיר אותך בקורס משולב לביטוח חיים, כולל תכנון פיננסי פנסיוני ולביטוח אלמנטרי.
נסייע לך לעמוד במבחני רשוי מתמחה של משרד האוצר ובהבטחת הכנסה בשלבים הראשונים של עבודתך כסוכן החברה. נעזור לך להגשים קריירה עצמאית.
טלפן לשרית: 04-510282/4.
ביטוח חיים עושים ב־ מעוז

נילית בע"מ
תעשיות ניילון ופוליאסטר
משק האנרגיה בנילית הכולל:
- דודי קיטור בהספק של כ־30 טון לשעה כל־אחד
- טורבוגנרטור בהספק של כ־3 מגווט
- מכונות לקירור מים בהספק של כ־3000 טון קירור
- מתקני ייצור חנקן טהור בהספק של כ־300 מ"ק/שעה
- תנורי חימום לשמן תרמי בהספק של כ־4 מליון קק"ל
- מדחסי אויר בהספק כולל של כ־6000 מ"ק/שעה.
פועל בתהליך ייצור רציף במשך 24 שעות ביממה ו־365 ימים בשנה. במגמה להפעילו ביעילות המירבית אנו מגייסים:
מהנדס אנרגיה
- לבקרת משק האנרגיה
- לניתוח מצבים תפעוליים ולהפקת לקחים
- לייזום ולפיתוח פרוייקטים לחסכון באנרגיה
דרישות התפקיד:
- מהנדס מכונות — עדיפות למסיימי מגמת אנרגיה.
- בעל נסיון בתכנון ו/או בתפעול מערכות אנרגיה — יתרון.
המודעה מתייחסת למועמדים ולמועמדות כאחד
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים למחלקת כח אדם
ת.ד. 276 מגדל העמק 10500
סודיות תשמר בקפידה

אם יש לך כושר שכנוע
ויכולת מכירה,
אם אתה גר בין
רחובות לנתניה
אנו מציעים לך
הכנסה נאה
תמורת השקעה
של מספר שעות
עבודה ביום
פנה בהקדם לטלפון 03-5614222
לאייבי

עוזר
ייעוץ השקעתי־ניהול־מחשוב
טל' 520022
ללקוחותינו בירושלים דרושים:
פיזיקאי לעבודת מו"פ
נדרש נסיון בואקום ושכבות אופטיות דקות
מנהל יחסי ציבור
למוסד חינוכי דתי עם אופי יחודי
מנהל ביקורת איכות
בחברה עתירת־ידע
מנהל עבודה
בחברה לאלקטרוניקה
לפרטים: נא לפנות לאפרת או לשיבא, 02-520022
סודיות מובטחת

לתושבי ירושלים והסביבה
המוכשרים להצליח
אם את/ה בטוח/ה בעצמך ויכול/ה להוכיח שאת/ה מסוגל/ת להצליח ולעבור את המיון הקפדני,
יש לך הזדמנות להצטרף לקורס המקצועי של מגדל
ללמוד ביטוח חיים וגם ביטוח כללי
לעמוד במבחני רישוי מתמחה של משרד האוצר, להתמחות כסוכן/ת ביטוח במגדל ליהנות מהכנסה חודשית הולמת מסיום הקורס.
והעיקר — להצליח ולהגיע לעצמאות.
טלפן/י לדורון: 02-231486
מגדל חברה לביטוח בע"מ
דבר אחד בטוח.

קופת חולים מכבי
דרושים
למרפאת שיניים גדולה בחיפה
רופאי שיניים מנוסים
נא לפנות לנסים, טל' 04-258291
— סודיות מובטחת —

משענה מקומית מעלה אפרים / החברה למתנ"סים ירושלים
דרוש יזם חברתי
לתפקיד מנהל מתנ"ס ומחלקת החינוך
דרישות התפקיד:
השכלה אקדמית (B.A לפחות).
נסיון מוכח בארגון מנהלי וכלכלי בהיקף נרחב.
נסיון מוכח במינהל חינוכי בחינוך הפורמלי והחינוך המשלים.
נכונות לעבודה בשעות לא שגרתיות.
מגורים במקום תנאי הכרחי.
יש לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, שמות ממליצים ופרוט הנסיון אל עמי שגב, המנהלה על הטיפול בפרט וכח אדם בחברה למתנ"סים, גבעת ג'ונס ירושלים 91034
על הפניות להגיע עד 17.6.88.
יוענו מועמדים מתאימים בלבד

פרוייקט שיקום שכונות מבשרת ציון / המחלקה להתחדשות השכונות הסוכנות היהודית
דרוש/ה
רכז/ת 18+
לתכנית נסיונית וחדשנית, בתחום הטיפול לצעירים במצוקה דרוש/ה בדחיפות, עובד/ת טיפולי/ת כמרכז/ת התכנית
הכישורים הנדרשים:
1. בוגר/ת בי"ס לעו"ס או מדעי החברה או מדעי ההתנהגות
2. בעל/ת ותק של שנתיים לפחות בעבודה טיפולית.
3. קיימת אפשרות להעסקת מדריך/ה מוסמך/ת בעל/ת ותק ונסיון רב.
4. כושר מינהלי־ארגוני.
5. רצוי בעל/ת רכב.
העבודה כרוכה בשעות עבודה לא שיגרתיות
פניות בכתב בצירוף קורות חיים נא להעביר אל פרוייקט שיקום — מבשרת ציון, ת.ד. 3497 עד לתאריך 21.6.88 או בטל' 02-345081 שלום מרחה — שמחה לוין

שופרסטייל מרכז חורב
לרגל הרחבת הפעולות, דרושות/ים:
מוכרות/מוכרים
למחלקת כלי בית והלבשה
★ נסיון קודם
★ עבודה במשמרות בוקר וערב לסירוגין
★ תנאי שכר טובים
ראיונות יתקיימו ביום ראשון, 5.6.88, בין השעות 16.00-18.00, וביום שני, 6.6.88, בין השעות 10.00-12.00, בשופרסטייל מרכז חורב

מפעלי פרג מאוחדים בע"מ PEREG
ת.ד 1201, ירושלים 91012,
דרוש/ה מהנדס/ת מיזוג אויר
ניסיון של 10 שנים לפחות:
1. פיתוח ותכנון מוצרי מיזוג אויר וקירור.
2. תכנון מבלטים לעבודות פח.
פניות תתקבלנה בכתב יד בלבד. בצרוף קורות חיים.
ת.ד. 1201 ירושלים. 91012 עבור רותי.

יותר טוב מנפאואר
לסניף באר־שבע
רמב"ם 31, א'-ה' 08:00-14:00
טל: 057-79523
דרושים
למחלקה הטכנית
☆ **חשמלאי מוסמך**
בעל נסיון בתעשיה או בבתי־מלון.
☆ **מסגר / רתך**
בעל שנתיים נסיון לפחות.
☆ **עובדי מחסן**
לעבודות סבלות.
למחלקה המשרדית
מעבדות תמלילים מנוסות
עברית או אנגלית.
הדפסה מהירה — חובה.
שכר גבוה וכל התנאים הסוציאליים — כחוק.
פנו למנפאואר בהקדם — זה משתלם!
מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
המשרות במודעה זו מוצעות לנשים ולגברים.

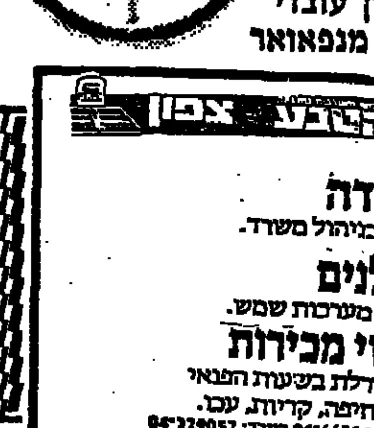

מדליון הכסף ניתן כאות הוקרה והכרה למצטיינים שבין עובדי מנפאואר

דרוש
טכנאי אלקטרוניקה
★ ידע במעגלים משובצי מיקרופרוססורים
★ נסיון של שנה לפחות
לפנות לאיילת, טל. 03-7510940

מאר בע"מ
מכונים לאבחון רפואי, חיפה־ירושלים־באר־שבע
דרושה מזכירה מנוסה, עברית אנגלית
לעבודה עם קהל, במשמרות
נא לשלוח קורות חיים עבור נירית
— סודיות מובטחת —
בית חולים "ביקור חולים" רח' שטראוס 5, ירושלים 94227

מעוז חברה לביטוח בע"מ
אם ברצונך להצליח עשה החלטה בטוחה
חברת מעוז, חברת ביטוח בתנופה, מקבוצת הביטוח של בל"ל מחפשת מועמדים רציניים מגיל 24 ומעלה בעלי השכלה של 12 שנות לימוד לפחות.
אנו נכשיר אותך בקורס משולב לביטוח חיים, כולל תכנון פיננסי פנסיוני ולביטוח אלמנטרי.
נסייע לך לעמוד במבחני רשוי מתמחה של משרד האוצר ובהבטחת הכנסה בשלבים הראשונים של עבודתך כסוכן החברה. נעזור לך להגשים קריירה עצמאית.
טלפן לטלי: 02-245222-5
ביטוח חיים עושים ב־ מעוז

קבוצת השמירה בע"מ
ליחידת אבטחה עילית בנמל חיפה
דרושים
משוחררי צה"ל/משטרת ישראל/מג"ב:
• לוחמים • מכ"ים/משיקים • קצינים
★ תושבי חיפה, הקריות, עכו, נהריה והסביבה.
★ פרופיל 65 ומעלה ★ גיל - עד 45.
תנאי שכר מצויינים + הסעות למקום העבודה וחזרה
בתום שנת עבודה - טיסה לחו"ל
הקבלה לעבודה מותנית במעבר קורס
ועדות קבלה תתקיימנה בימים ראשון (5.6.88) ושני (6.6.88), בין השעות 10.00-17.00, בנמל חיפה, במבנה מס' 12 (כניסה דרך שער פלמר).
על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור, פנקס שבוי ר"3 תמונות.

ההסתדרות הכללית של העובדים באר"י
"עמל" רשת מכללות לטכנאים והנדסאים, בתי ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים, בתי ספר לתעשיה ובתי ספר תעשייתיים, נתיבים טכנולוגיים בהתיישבות ומרכזי הכשרה למבוגרים.
המרכז: תל־אביב, רח' קהילת קייב 15, מיקוד 69410. ת.ד 24104, מיקוד 61240. טלפון 497444
עמל
לבי"ס תעשייתי מנועי בית־שמש דרוש:
אפסנאי + אחזקה במשרה מלאה.
★ נסיון קודם בניהול מחסן מלאי רצוי רקע טכני.
★ יכולת לאחזקה שוטפת של מבנה בית־ספר וציודו.
יש לפנות למנהל ביה"ס הת' ראובן בן־שמש טל' 02-911611.
60 שנים לעמל

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א 1981 לפי חוק זה אסור למעביד להפלות עובד או מועמד לעבודה מחמת מינו או מעמדו האישי או הורותו אלא אם כן הוא מחוייב מאופי התפקיד. ההבדלים בין אחד המינים לעבודה הנדונה המעבידים נשיים שאלו על פי החוק.

אור השמש צפון
דרושים:
★ **פקידה**
עם נסיון בניהול משרד.
★ **קבלנים**
להתקנות מערכות שמש.
★ **אנשי מכירות**
מדלת אל דלת בשעות הפנאי
מאזורים: חיפה, קריות, עכו.
לפנות לטל: 04-663144 בערב: 04-229052

هكذا من الأصل

هكذا عن الأصل

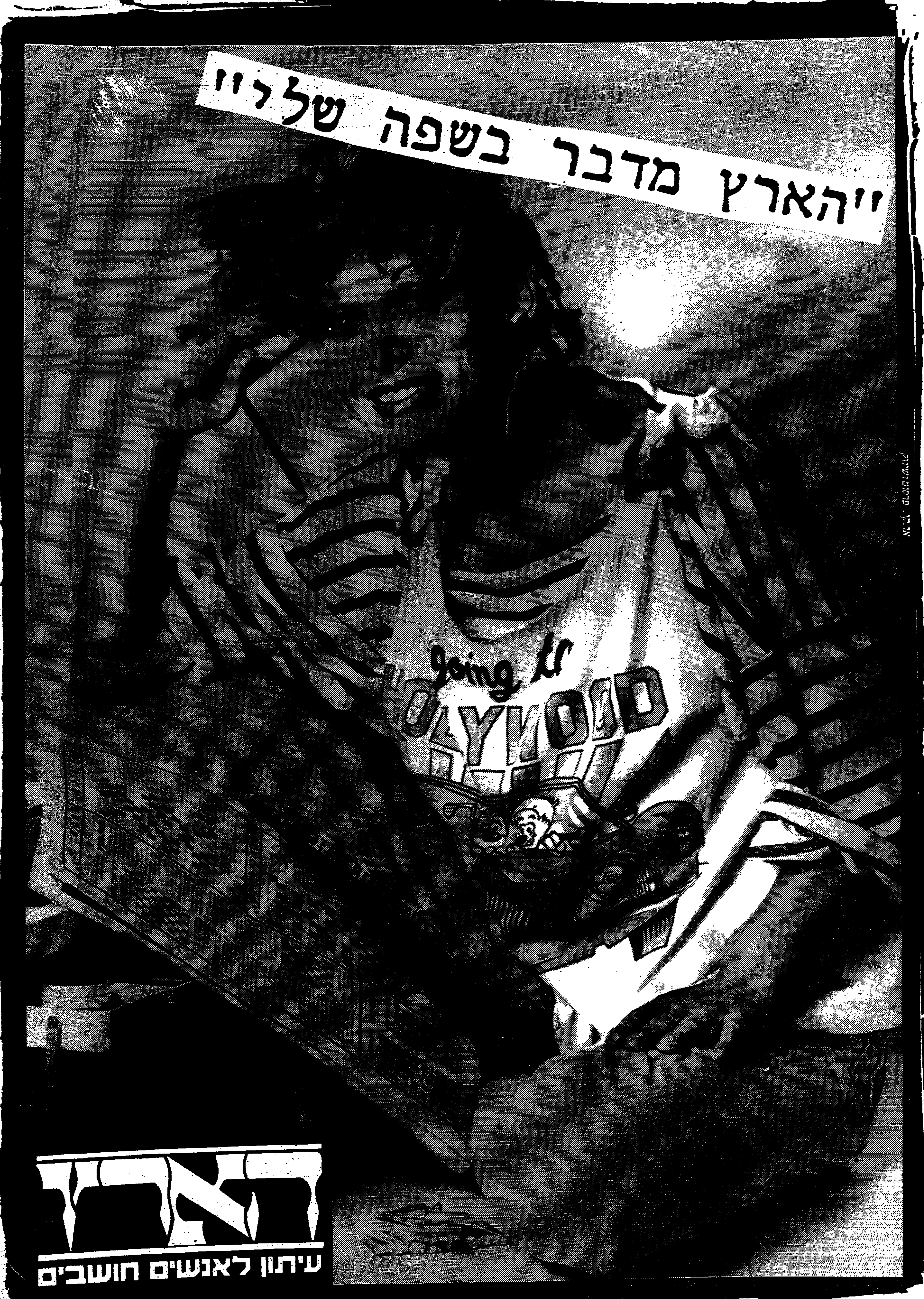

הארץ

יום ו', י"ח בסיון התשמ"ח
3 ביוני 1988

המערכת, המנהלה, מודעות, הפצה ומנויים: תל אביב, רחוב זלמן שוקן 21, טל' 5121212 ת"ד 233 תל אביב 61001 פקס' 610012, טלקס 33748
ירושלים: רחוב התבור 2, טל' 6־224245־02, ת"ד 273 י־ם 91002 פקס' 224249־02
חיפה: רחוב נורדאו 20, טל' 8־661166־04, ת"ד 5259 חיפה 31052 פקס' 670715־04

המו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 21, תל־אביב
העורך: גרשום שוקן · עורך המשנה: חנוך מרמרי
סגני עורך: משה ודרי, גדעון לוי
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחזירה כתבי־יד

HA'ARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel. P.O.B 233, Tel. 5121212

פחות עובדים, יותר שכר

שביתה בת יום היא כנראה, בחוף הישראלי, טקס מינימום הכרחי בטרם ייפתח מו"מ על הסכם עבודה חדש. המעסיק הציבורי נמנע עד אתמול מלהיכנס למו"מ עם נציגי העובדים (מטעמים הקשורים בין היתר בדו"ח ועדת זוסמן המתמהמה), ובכך סיפק לשלושה איגודים מקצועיים את העילה לטקס. שמענו את תגובות הצדדים: שר האוצר הודיע כי השביתה היתה מיותרת לגמרי ושכר יום ינוכה מחשבון העובדים; מזכיר הסתדרות המהנדסים השתבח בהשתתפות הכמעט־מלאה בשביתה ובנזקים הממשיים שגרמה. עכשיו הסתיים שלב זה: יש לקוות שהצדדים יתחילו במו"מ רצוף ורציני עד להשגת הסכם, בלי איומים, עיצומים ושביתות.

הסיכויים שכך אמנם יהיה, אינם מזהירים, ומכל מקום צפוי מו"מ קשה. על־פי המדיניות המוצהרת של האוצר עד כה, אין מקום לתוספות שכר כלליות ב־1988, כדי למנוע את פריצת התקציב וחידוש האינפלציה המהירה. לעומת זאת, עובדי השירות הציבורי דווקא מצפים לתוספות, מה גם שב־1987 ניתנה להם תוספת כללית נמוכה יחסית (חלק מהאיגודים, וביניהם אלה ששבתו אתמול, נמנעו בכלל מלקבלה) ועליית שכרם פיגרה אחרי עליית השכר במגזר העסקי. קיימים איפוא תנאים לסכסוך חריף וממושך.

הדרך הטובה ביותר ליישוב הסתירה ולהשגת הסכם שישביע את רצון שני הצדדים היא יצירת זיקה מחייבת בין תוספות שכר לצי־מצום המנגנון. אין היום אף בר־סמכא אוביקטיווי במשק שלא יודה, כי בשירות הציבורי קיים עודף גדול של עובדים. רק שלשום שמענו את עדותו של הפרופסור אגודה דהדפרים, שלפיה קיים עודף עובדים גם במערכת הבריאות, לרבות רופאים (למעט אחיות). ההערכות על מספר המיותרים בשירות הציבורי שונות: יש אומרים 10 אחוזים, יש אומרים 30 אחוזים; גם הממעיטים מדברים על כ־45,000 אלף עובדים שאינם תורמים כלום או כמעט כלום.

מיותרים אלה מייצגים נזק כפול: מצד אחד הם מכבידים על התקציבים הציבוריים (יש אומרים שהם גם מפריעים לעבודת העובדים הלא־מיותרים); ומצד שני הם חסרים במיגזרים אחרים של המשק. ייעול המנגנונים הציבוריים תוך חיסול או הקטנה ממשית של האבטלה הסמויה בהם, ישחרר משאבים ויאפשר הגדלה ניכרת בשכרם של העובדים האחרים, בלי להגדיל את סך ההוצאה הציבורית. ממצב דברים זה צריך להיגזר הקו המנחה במו"מ על הסכמי העבודה במגזר הציבורי: פחות עובדים, יותר שכר.

ועידה ומשבר ביוגוסלוויה

הנושא המרכזי בנאומו של מנהיג המפלגה, בוסקו קרוניץ, בפתיחת ועידת החירום של המפלגה הקומוניסטית היוגוסלווית, היה הקריאה למאבק נמרץ בשחיתות. היא מצביעה על המשקל הרב שהנהגותיהן של המפלגה והממשלה מייחסות למרכיבם ההתנהגותי במשבר הכלכלי החמור הפוקד את המדינה. האינפלציה עומדת על 152% בחישוב שנתי, האבטלה נעה בסביבות 15%, בכ־1,700 מפעלים נערכו שביתות, והחוב החיצוני הוא הגדול במדינות הקומוניסטיות – אחרי פולין.

ערב פתיחת הוועידה הכריזה הממשלה על תעוכתו של צעד ליברליזציה: פיחות הדינר בכ־24% (בשוק השחור פחת ערכו בכ־300% בשנה האחרונה), העלאת מחירי הדלק, החשמל, התחבורה ושירותי הדואר ב־28%–38 אחוזים, והפקעת מחיריהם של מצרכי יסוד, מצד אחד. מצד שני היא הכריזה על הקלת הפיקוח על המטבע ועל מצרכי מותרות.

הממשלה מקווה שצעדים אלה יגדילו את היצוא ואת התיירות, ויקלו על קבלת מלווה גדול מקרן המטבע הבינלאומי – בתקווה שבכך יהיה לסייע להבראת המשק.

ביוגוסלוויה יש השפעה הדדית רבה לבעיות הכלכליות ולבעיות החברתיות־לאומיות. המשטר הקומוניסטי, אחרי מלחמת עולם השניה, ירש הן את המריבות הלאומיות והן את הפערים העצומים בדרגות הפיתוח שבין שש הרפובליקות ושני המחוזות האוטונומיים של המדינה החדשה. בשנות שלטונו של המרשאל טיטו, שניסה לצמצם את הפערים, נדחק אמנם חלק מהניגודים אל מתחת לפני השטח, אך המדיניות הליברלית יותר והקשרים ההדוקים עם השוק המשותף (שבמדינותיו עבדו מאות־אלפי פועלים יוגוסלווים), רק החריפו למעשה את ההבדלים האתניים והכלכליים. אלה צפו ועלו אחרי מות טיטו, ובשנתיים האחרונות הפכו אותם ניגודים ופערים לאיום של ממש, לא רק על כלכלת יוגוסלוויה – אלא על שלמותה כרפובליקה פדראטיבית של עמים שונים, בני דתות שונות ודרגת התפתחות שונה.

יש להניח שהצעדים הכלכליים החריפים שנקטה עתה ממשלת בלגראד, תואמים אמנם את הצרכים המאקרו־כלכליים הדרושים לנסיון להביא להבראה כלכלית – על־ידי ריסון הצריכה ועידוד התפוקה. אך יש מקום לחשש שהם ילבו את מורת־רוחם של הפועלים (ששכרם הממוצע נע בסביבות 200 דולר לחודש), יעמיקו את הפער בין העשירים והעניים, ויחריפו את הפערים ברמה הכלכלית בין האזורים והקבוצות הלאומיות השונות.

לדבר גלאסנוסט באמריקאית

הפסגה במוסקווה לא פרצה סכרים חדשים ולא רשמה השגים – אולם ההצגה המתוכננת של הרוסים וההיענות האמריקאית מבשרות אולי עידן חדש

מאת צבי בראל

וושינגטון

בחלונות הראווה של חנויות היוקרה במוסקווה, כך דווח לי, אפשר לראות מכל טוב. חולצות נאות, כלי תרשינה יקרים, כובעות ואפילו כלי בית חשמליים. אולם כשמבקש הלקוח להבנה ולרכוש דבר מה, אומרים לו: "אין, לא נשאר" ואת המוצגים שבחלון אסור למכור.

עתונאי זר שסיקר את הפסגה סיפר, כי כאשר היה מוכן לשלם לנהג מונית סובייטי 25 רובל תמורת נסיעה קצרה, סרב הנהג בלא נימוס. סכום הכסף הנאה לא קרץ לו כלל "אין לי מה לעשות בכסף שתתן לי, אין מה לקנות בעיר". שלט על מסעדה יוקרה באחד הרחובות הראשיים של מוסקווה מוסר כי המסעדה פתוחה כל יום מהשעה 11 בבוקר עד 10 בלילה, אלא שהמסעדה סגורה. "בכל פינה אתה רואה אנשים עייפים, מדוכים מעמל היום ומעבודה בתור" מספר איש עסקים אירופי "מתנות לבלטות הם מחזיקים סכומים נאים של כסף ואין להם במה להשקיע. כאן עלה גורבצ'וב לשלטון יחדו עסקי בכעשרים וחמישה אחוזים".

"יישומה המלא של הרפורמה הכלכלית (פרסטרויקה) בברית המועצות" מתבטא מומחה אמריקאי "יגרום לפיטוריהם של כעשרה מליון עובדים, רובם בשכבת השומן הביורוקראטית. זה מקור קשייה".

כתבים אמריקאים ואחרים המוצבים במוסקווה מרוצים כי הגלאסנוסט הוא עטיפה חדשה למוצר ישן. "מותר לדבר בפתיחות רק על מה שהמפלגה מרשה לדבר בפתיחות. מותר לבקר רק את מה שהמפלגה מרשה לבקר, ומותר להציג בפני הציבור המערבי רק את מה שהמשטר מוכן להציג". הכתבים במוסקווה דיווחו על עסקים טובים של מוכרי חולצות טי, ועל דוכנים פרטים המציעים ירקות ופירות. הכל נבחן במושגים ומונחים אמריקאיים.

הצגה מתוכננת

"הפסגה היתה טובה בשבילכם" סיכם בפרקום אינטלגנטי דובר משרד החוץ הסובייטי גנאדי גראסימוב "היא נתנה לכם הצגה טובה". הוא לא היה צריך להוסיף שהצגה היתה גם מתוכננת כרבעי. היא לא פרצה סכרים חדשים ולא רשמה השגים. הוסכם להיטול של מוצבית הטילים האסטרטגיים זכה אמנם להצהרת כוונות מרשימה, אבל בפועל לא הצליחו רייגן וגורבצ'וב להגיע להסכמה על דרכי הפיקוח להסכם. ההגנה החללית, המגלמת את תיאוריית ההגנה כהרתעה ו אמורה להחליף את תיאוריית העוצמה כהרתעה, שוב עמדה למכשול. קביעת שטחים מפורזים לצוללות ומטוסים נושאי טילים גרעיניים וטילי שיוט לא צלחה, משום שהצדדים לא הגיעו להסכמה על דרכי זיהוי צוללות ומטוסים אלה. בנושא זכויות האדם לא הצליח רייגן להשיג יותר ממה שהסובייטים היו מוכנים ממילא לתת. קצב שחרורם של אסירים פוליטיים ומתן היתרי הגירה שופר אמנם באופן משמעותי, אבל הוא רחוק עדיין מימי ברז'נייב. רייגן, שלא בתבונה, אף נתן לעמיתיו תירוץ נוח: "זו הביורוקראטיה שלהם שמעכבת את כל העניין", ובכך הסיר מן הממשלה את האחריות.

אשר לסכסוכים האיזוריים, גם כאן נדרשת עין חדה במיוחד כדי להבחין בשינויים, הסמנטיים בעיקרם, שחלו בניסוחים הסובייטים. ההישג הגדול היה אמנם נסיגת הסובייטים מאפגניסטאן, אבל אין ליחסו לפסגה הנוכחית. ההצהרה על הצורך בנסיגת הכוחות הזרים מאנגולה דורשת עדיין הוכחה מעשית, והנוסחים המעט חדשים, הנוגעים לסכסוכנו, אינם נותנים בידי שולץ תחמושת חדשה לקראת מסעו במזרח התיכון.

ובכל זאת, זו היתה אחת הפסגות הבין־גושיות החשובות ביותר ונכון יהיה לומר שדווקא "ההצגה" היתה החלק החשוב בה. לבד מן התחושה שהתבססה בארה"ב, כי מדובר בברית מועצות חדשה ובשלטון חדש. לבד ממחיקת "אימפרית הרשע" ממילונו של רייגן, העלתה הפסגה את הצפיות בארה"ב לשיאים חדשים. בעוד גלאסנוסט ופרסטרויקה משתרכות לקו בין המפעלים הסובייטים המיושנים ונהרות המלל של ועידת המפלגה הקומוניסטית, הם הפכו כבר בארה"ב למשאלת לב. מעתה אין הם עוד מושגים באנתרופולוגיה מדינית הנבחנים בטלסקופ אמריקאי. הם הפכו ל"בעיה" אמריקאית. רייגן יאלץ מעתה למכור לציבור האמריקאי מוצר סובייטי חדש, כזה שיוכל להצדיק את השינוי שחל בו. הוא כבר החל בכך. במסיבת העיתונאים המסכמת אמר למשל "אני מוצא שגורבצ'וב שונה מקודמיו. אני קורא על פרסטרויקה ואני מוצא בה הרבה דברים עמם אני יכול להסכים. אני מוצא שהעם הרוסי הוא עם לב וידידותי" ועוד ביטויים רבים כגון אלה. גם אם אמר רייגן את הדברים מתוך עייפות או בהסח הדעת, שאינו נדיר אצלו, הוא ימצא עצמו כבול בהם ובצורך לאששם.

למעשה, יהפוך רייגן לשגרירו של גורבצ'וב בארה"ב, האם לסמוך על הדברים שאמר טרם צאתו לפסגה על פיהם "יש לעזור לגורבצ'וב נגד אויביו מבית" הרי כבר קיבל את המינוי.

זו איננה משימה חדשה לשמרן כריגן. עליו רק לשלוף מתוך הארכיון את רעיון הליברליזציה שהנחתה את השמרנים האמריקאים אחרי מלחמת העולם השניה (רעיון שיכבר של שחרורן של מדינות מזרח אירופה מן העול הסובייטי) ולישמו – הפעם ישירות על ברית המועצות. לא שחרור צבאי – אלא כלכלי. "לעזור לעם הסובייטי לעזור לעצמו", יכולה להיות סיסמה נאה העונה על כל הקריטריונים השמרניים. בשמה אפשר למשל לבטל את תיקון החוק על שמם של חברי הקונגרס ואניק וג'קסון (תקון השולל בינתיים מברית המועצות את מעמד המדינה המועדפת ביותר מבחינה מסחרית כל עוד אין היא משנה את מדיניות זכויות האזרח שלה), או למתן את האיסורים על העברת טכנולוגיה לברית המועצות. רייגן יכול להציע מתן מלוות, מעין תכנית מרשל לברית המועצות או בקצור, להסביר לאמריקאים שפרסטרויקה וגלאסנוסט הם בעיה אמריקאית והצלחתן חשובה לא פחות ממערכת ההגנה החללית.

הציבור האמריקאי יצטרך להחליט האם הוא מוכן "לאבד" אויב ולכלול את ברית המועצות, גם אם נפרית, בתכניות סיוע החוץ של ארה"ב. אם אמנם תשיג הפסגה את התוצאה הזאת היא תהיה הראשונה שתסתום את הגולל על המלחמה הקרה ותניח אבן פינה לעידן חדש.

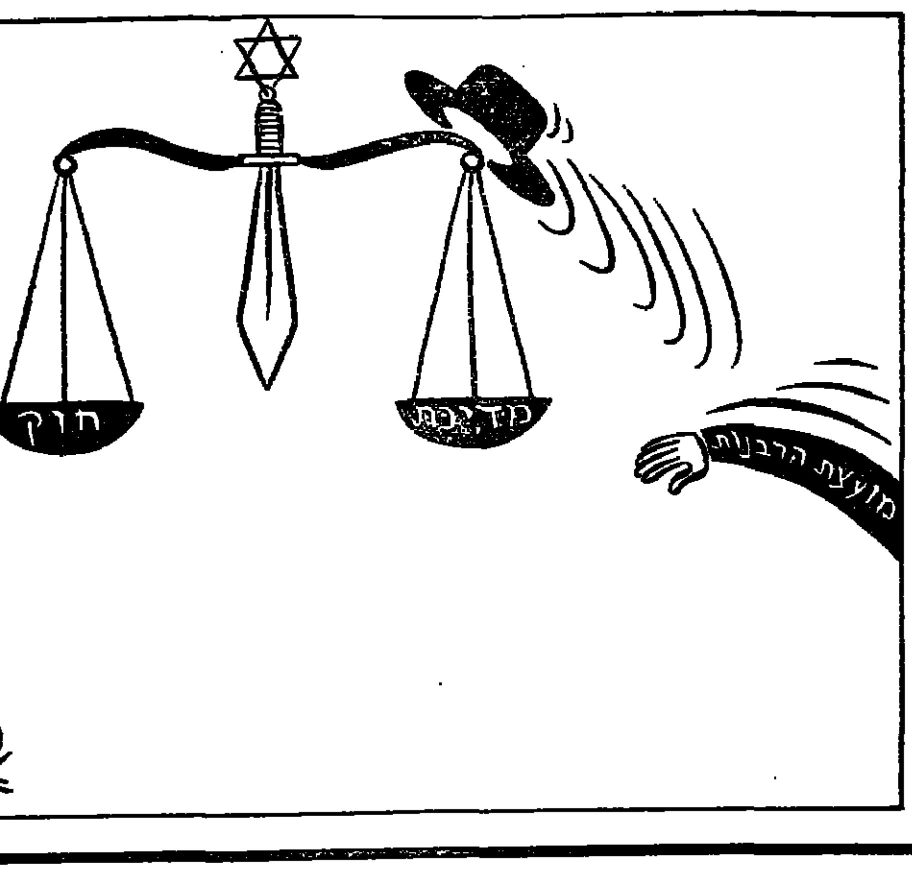

אלופים באופוזיציה ביטחונית

מקומו של השטח וחשיבותו בנוסחת הביטחון של ישראל מחייבים ליבון מחודש

מאת זאב שיף

סקירה חטופה של רשימת אלופי צה"ל מאז הקמתו, בכללם אלה המשרתים כיום בשירות סדיר (129 בסך הכל, ומהם הלכו 33 לעולמם ועוד כמה חיים בחו"ל), מגלה כי רבים בהם יותר אלה שאפשר להגדירם כבעלי השקפות יוניות. השקפה יונית היא לדעתי נכונות להידברות עם הפלשתינאים ולפשרה טריטוריאלית במסגרת הסכמי שלום. אין להסיק מכך שהליכוד ומחנה הימין אינם יכולים לארגן לעצמם מועצה של גנראלים נציים שתתייצב מול הגוף היוני של קצינים בכירים שהתארגן באחרונה והוא מתקרא "המועצה לשלום וביטחון". אל מול אלופים כייצמן, בר־לב, הרכבי, טל, ארן ואלעד פלד, למשל, יכולה להתייצב קבוצה של אלופים כשרון, איתן, ציפורי, זאבי, זורע ובני פלד. אלו שתי קבוצות עם שתי תפישות־עולם ביטחוניות שונות ועם מסקנות מדיניות הפוכות.

מאז מלחמת ששת הימים והתערערות ההסכמה הביטחונית הלאומית, בעיקר בקשר למשמעות הביטחונית של שליטה בעם אחר והחזקת שטחי יהודה ושומרון ועזה, נחלקו הדעות גם בקרב הקצונה הבכירה ואנשי ביטחון. חילוקי הדעות בעניני שלום וביטחון ודרכי הפתרון לבעיה קיימים גם בקצונה הבכירה אלא שבקירבה רב יותר שיקוד היונים ובעלי הגישה הליברלית מאשר בציבור הרחב. אחת ההוכחות לפילוג זה היא חוות דעתו של רפאל איתן (שהגישה בעת היותו רמטכ"ל) על חשיבותן הביטחונית של התנחלויות לעומת חוות דעתו ההפוכה של הרמטכ"ל לשעבר, חיים בר־לב, שבעניין זה תומך בו שר הביטחון, יצחק רבין.

יש אלופים שהיו ראשי פיקוד המרכז, שבתחומו שטחי יהודה ושומרון, ואין הם רואים בהכרח את החזקת השטחים הללו כתנאי ביטחוני הכרחי. יוסף גבע ואורי אור, שני מפקדים לשעבר של פיקוד המרכז, קוראים בתוקף לפשרה טריטוריאלית. לעומתם, אלוף פיקוד המרכז לשעבר, רחבעם ("גנדי") זאבי, רואה בשטחים תנאי ליכולת עמידתה של ישראל במלחמה. לשם כך הוא מוכן להרחיק לכת עד להצעות טראנספר של האוכלוסיה הערבית.

הפתרון להתקוממות

המסקנה המתבקשת היא שנושאי ביטחון אינם תחום מדויק כמתמטיקה. מאותם נתונים צבאיים יכולים גנראלים להסיק מסקנות אסטרטגיות ופוליטיות מנוגדות. עם זאת, אי־אפשר להתעלם מהעובדה שזו הפעם הראשונה מכונה קבוצה גדולה של אלופים, תת־אלופים ואלופי־משנה להתארגן בקבוצה הקוראת להמיר שטחים בשלום וטוענת כי להחזקת השטחים עם האוכלוסיה הפלשתינית יש מחיר כבד מאוד. הקבוצה מדגישה כי השלום חשוב לביטחון, לא פחות, ואולי אף יותר, משטחים מסוימים. היא מזהירה מפני מלחמה עקובה מדם אם ימשך הקיפאון המדיני. זה אות הזיהוי הפוליטי של קבוצת הקצינים הבכירים הזאת. יתרונה שזו הפ־ארגנות שלא נועדה להשיג מושב בכנסת או ראשות עיריה או משרה טובה בחסות המפלגה המתאימה. היא נעשתה בעקבות הערכת־מצב ביטחונית ודאגה לבאות. זה מה שאיחד את הקבוצה, ועל כן ראוי שנקשיב לדברי חבריה.

דומני כי המסר החשוב ביותר של הקבוצה מכוון לפוליטיקאים, והוא אומר: אל תשלו את עצמכם לחשוב כי צה"ל מסוגל לפתור את כל הבעיות הביטחוניות. הבעיות הביטחוניות הנוכחיות קשות ומסובכות יותר מכפי שאתם חושבים או מעזים לומר לעם. זה מה שאמרו למעשה, במלים אחרות, הרמטכ"ל, דן שומרון, ואלוף פיקוד המרכז, עמרם מצנע, כאשר ציינו כי הפתרון להתקוממות הפלשתינאים בשטחים הוא בדרכים מדיניות. כלומר, לא בכוח הנשק.

פירוש הדבר הוא שהטיעון הביטחוני להמשך הכיבוש ולהחזקת שטחי הגדה ורצועת עזה במצבם הנוכחי אינו טיעון כה מוצק וחד־משמעי כפי שרבים נטו לחשוב. בטיעון זה יש סדקים רחבים. אלופים אלה אומרים לפוליטיקאים כי רבים מהם נושאים את שם הביטחון לשוא כאשר הם מנסים להבהיל את העם שדברים נוראים יתרחשו אם יחולו שינויים כלשהם במעמד השטחים במסגרת הסדרים מדיניים. הגדיל לעשות בעניין זה שגריר ישראל לשעבר באו"ם, בנימין נתניהו, כשאמר ליהודים באמריקה כי תפנה ישראל את השטחים, לא יהיה אפשר עוד להמריא ולהנחית מטוסים בנמל־התעופה בלוד. מחבלים פלשתינאים עם טילי כתף מסוג סטינגר יפגעו במטוסים.

הסתכלותו של נתניהו על הסכנות הנובעות מהשטח היא פשטנית מאד. אם מאבדים שטח כדי שהאויב ימשיך ממנו במלחמה, ברור שהסיכונים עלולים להיות גדולים יותר; אך מדוע לא לחשוב במושגים של הסדרים מדיניים וצבאיים, כמו אלה שהושגו בסיני בין ישראל ומצרים. גם בגבולנו הדרומי היו מי שהילכו אימים על עם ישראל בתיאורים כיצד השטח ישמש מקפצה להתקפה על ישראל. בעלי גישה זו העדיפו את המחיר של מלחמות־התשה ומלחמה כוללת ובלבד שלא לאבד שטח. מוכחה לנתניהו ולכולנו כי המשכו של המצב הנוכחי יוליד סכנות גדולות יותר, ולא רק לנמל־התעופה לוד, ויביא לידי שימוש בטילים מתקדמים יותר מאשר טילי סטינגר.

מקומו של השטח וחשיבותו בנוסחת הביטחון של ישראל היא שאלת מפתח, שזה שנים רבות לא דנו בה דיון יסודי. כמו שחשיבותם של הישובים בנוסחת הביטחון השתנה מאז 1948 כך עתידים לחול עוד שינויים. מושגים כ"גבול ביטחוני" מאבדים ממשמעותם הישנה עם כניסתנו לשדה־הקרב החדש. בשדה הקרב העתידי תידרש ההתייחסות למרחבי ביטחון ולא לגבול בלבד. שינויים אלה פותחים פתח להסדרי ביטחון רחבים, שהטיל סטינגר אינו נחשב בהם במיוחד.

שאלה זו מחייבת ליבון ציבורי יסודי. אם קבוצת הקצינים שהתארגנה במועצה ל"שלום וביטחון" תתרום לכך – היא תמלא תפקיד חשוב.

הטעות של מאיר חת

חת אינו רגיש כלל להיבט הציבורי של הפרשה. הוא לא מבין שאין מדובר כאן רק בכסף, אלא בשחיתות עמוקה של צמרת – שחיתות המשליכה על כל החיים הציבוריים שלנו

מאת נחמיה שטרסלר

פעם, בשיחה אקראית עם אלי הורביץ בשלהי 86', שאלתי: "שמעתי שקיצצת חצי מהשכר של מרדכי איינהורן". הורביץ הביט בי בתמיהה ואמר: "יותר מחצי". מתברר שהוא דייק. משכר חודשי של 40,000 דולר, הורד איינהורן ל־15,000 דולר.

[illegible] של יפת מגיעה ל־60,000 דולר לחודש, והבונוס מחולק באופן שאינו תלוי כלל בתוצאות העסקיות של הבנק. הוא קיצץ כמחצית מתשלומי הפנסיה השוטפים של יפת, אך עשה גם את השגיאה הגורלית שעליה שילם בכיסאו. הוא לא הביא בחשבון שאין זה חשוב ממה וכמה קיצצת, חשוב רק המספר האחרון וחשוב הצד הציבורי של הפרשה.

הורביץ לא הבין, שכאשר יתגלה שיש אדם היושב בביתו ומקבל פנסיה של 1,000 דולר ליום, כמו במקרה של יפת, כאשר השכר החודשי הממוצע הוא 1,000 דולר לחודש – הסכם כזה חייב להתפוצץ, והפיצוץ אמנם הגיע ב־2 לינואר 1987, כאשר המיספרים פורסמו בעתונות והוביל בסיכומו של תהליך להתפטרות אלי הורביץ, להתפטרות מרדכי איינהורן ולהחלפת כל הנהלת הבנק.

בינואר '87, כשנכנס מאיר חת לתפקידו כיו"ר דירקטוריון בנק לאומי, עמדה לרשותו המלצה של ועדת הורביץ־צדוק: "הוועדה ממליצה לדירקטוריון החדש להשאיר על כנו את הסדר החוזים האישיים". למרות משפט ברור זה, אילץ הלחץ הציבורי את דירקטוריון בל"ל להורות למנכ"ל החדש צדיק בינו לקצץ ככל שניתן בחוזים האישיים של 23 הבכירים.

עסק עקום

בינו הצליח, כמנהל חדש ולא מוכר, להגיע תוך ימים־שלושה להפחתה בנסבת של 15%–20 בתנאי הפנסיה של רוב הבכירים, ולקיצוץ חריף בתנאי הפרישה של איינהורן: משווי של 12 מיליון שקל לשווי של 5 מיליון. גם דירקטוריון בנק לאומי וגם המנכ"ל בינו האמינו שהם ביצעו את המהלך הנכון והמלא. הם גם רצו לשים קץ לעבר ולהתחיל להוציא את הבנק מן הבוץ. כיום מודה בינו, שאילו ידע שהעסק הוא כל־כך עקום, היה פועל אחרת.

ומה היו התוצאות לאחר כל ההפחתות? איש כמו איינהורן, שפרש בגיל 57, מקבל מבנק לאומי מדי חודש פנסיה של 20,000 שקל, סכום גבוה יותר מהשכר הנוכחי של מנכ"ל הבנק צדיק בינו(!). חשב הבנק לשעבר, חיים בוקסבאום, שפוטר למעשה בגיל 57, מקבל מבל"ל 12,000 שקל לחודש – יותר משכרם של רוב צמרת בל"ל הנוכחית. ועוד דוגמה: ידידיה גרינברג, שפרש מהבנק בגיל 50, מקבל פנסיה חודשית של 7,000 שקל לכל ימי חייו.

איך הם הגיעו לסכומים אסטרונומיים אלה? התשובה נעוצה בתקופה שבין ספטמבר 1985 למאי 1986, כאשר בנק לאומי – שנעזר בעורכי הדין יעקב נאמן ונחום פיינברג – גיבש את ההסכמים האישיים עם 23 הבכירים, ואת מי הלבנה הנהלת בל"ל? את מדינת ישראל, כי בנק לאומי פשט למעשה רגל באוקטובר '83 ורק בכספי הציבור נמנעה התמוטטות מוחלטת. או במקום להוריד ראש, להצטמצם למינימום, להוריד שכר לרמה של פקיד ממשלתי יעני השווה [illegible] מוליכה הנהלת בל"ל להנפיק לעצמה סכומי עתק שכאלו.

ואם כל זה לא מספיק כדי לבטל את החוזים, מתברר כי בשנה האחרונה עוברות עובדות חדשות. מתברר שהדירקטוריון הטעה: שההסכמים צמודים גם לשכר הממוצע במשק ולכן עלותם גבוהה יותר; ויש צורך להפריש סכומי מס כבדים נוספים בגין הפנסיות, כפי שהתגלה רק באפריל שנה זו.

כל אותה תקופה יושב פרופ' שמעון שטרית בדירקטוריון ואוכל את הלב, אך מתברר לו שהוא קול קורא יחיד מול יליד הדירקטוריון. חת טוען לאורך כל הדרך שההסכמים תקפים ויש לכבדם, אך שטרית אינו מקבל זאת ומנסה להביא לבדיקה מלאה של הפרישה. עוד ביולי '87 הוא מנסה להביא בפני הדירקטוריון חוות־דעת של פרופ' אוריאל פרוקצ'יה, המלמדת שניתן לפסול את החוזים האישיים, אך מאיר חת מעביר בדירקטוריון החלטה המטרפדת את מאמציו של שטרית.

כאשר שטרית רוצה שחילוקי הדעות בין הבנק לבין סירקיס ומנכ"ל על תנאי פרישתם, יועברו לבית משפט, מכריע חת שהעניין יובא בפני בורר. גם דליה סל, היועצת המשפטית של דירקטוריון בל"ל, המליצה ללכת לבית המשפט.

חת והבכירים

שטרית רתח מזעם על מכתבי התמיכה של חת בחיים בוקסבאום ויעקב הירש, שנאלצו לבסוף לפרוש. הם הרי הוליכו שולל את הדירקטוריון. הוא כועס על חת גם משום שדאג לסדר עבודה לזאב שר כמנכ"ל אוצר התיישבות היהודים, בעוד שהיה ראוי לפטר אותו על כך שלא דיווח אמת לדירקטוריון בנוגע להסכמים האישיים. שטרית רותח על חת, שנתן למרטין מאייר, מנכ"ל בנק איגוד שפרש, את דמי הפרישה וההסתגלות טרם זמנם. הוא כועס על חת שהמליץ בפני הדירקטוריון באפריל לשלם לשמחה סודוקר פנסיה מלאה, למרות שהחוזה שלו היה פגום וניתן לתקיפה בבית־משפט.

במכתבו ליו"ר הרשות לניירות ערך, כותב שטרית: "כמעט בכל סוגיה שבה התעורר ויכוח בנושא ההסכמים האישיים או פרישה של בכירים, צידד חת בעמדתם של הבכירים ולעיתים אף היטיב את תנאיהם".

חת מאמין גם עכשיו, לאחר שהתגלו העובדות החדשות, שהוא פעל בדרך הנכונה לטובת הבנק. הוא מאמין שהבנק היה זקוק לשקט עסקי; שההסכמים תקפים; שמוטב לא להגיע לבית־משפט; שמוטב להגיע עד לפסיקה בעניין יפת, למרות שזה יכול לקחת שנים.

העובדות מוכיחות, שדרכו של חת היתה שגויה מן היסוד. אין הוא רגיש כלל להיבט הציבורי של הפרשה. אין הוא מבין שניתוח צריך לעשות פעם אחת ובגדול ולא להתבוסס במשך שנים. הוא לא מבין שאין מדובר כאן רק בכסף, אלא בשחיתות עמוקה של צמרת, שחיתות המשליכה על כל החיים הציבוריים שלנו. במצב כזה, הדרך הישירה היא הליכה לבית־משפט, כדי שזה יכריע אם ההסכמים שלידתם בחטא, אמנם תקפים.

בקיעים בדתיקן, ברוך השם

האם המקרה ההוא פרטי מדי, או שמא יש לספרו כחלק מהמאבק נגד יומרת הרבנות לכוון את חיינו

מאת גדעון סאמט

הכבתי ברעתי אם המקרה אינו פרטי מדי, אם אין בו חדירה לצנעת הפרט. הגעתי למסקנה שהמאבק בתכתיב הדתי אצלנו מצדיק את סיפור המקרה הזה, המופיע למטה. לא כדי להסיר צביעות – הרי יש ממנה הרבה מכל עבר – אלא קודם כל בגלל יומרתה של הרבנות להורות דינם של רבים כליבך בתוכנו, נגד רצונם, תוך חדירה לחייהם הפרטיים, לעתים אגב אימלולים. לא די נקלטה אצלנו ההכרה בצורך ובאפשרות להיאבק בעוצמה בשלטון הרבנות המכפיף אותנו להכרעותיה של הלכה עתיקה, לא פעם בניגוד לחוק המדינה.

יש לאמר, בסיפוק לא קטן, שהחיים נעשו באחרונה קשים יותר לפקידי הממסד הדתי, לביורוקרטים של הרבנות. לא צריך להגזים, אבל משהו זז שם: יש בקיעים, ברוך השם, בדתיקן.

קשה לרבנים הרוצים כאן מלכות־שמים. זה לא הולך. יש מכשולים בדרך למדינת הלכה: בג"ץ, למשל, שחזק שוב את העיקרון שהרבנות הראשית ובנותיה יכולות רק לחוות את דעתן בענייני הלכה, אך לא לכפות אותה. הכפיה הנזוקת היחידה היא רק זאת, שאותה נציגי הקב"ה על־הארבנות (בעיני עצמם) אינם מסכימים לקבלה: כפיית חוק המדינה ופירושו בבתי המשפט.

* * *

השופטים זרקו בשבוע שעבר מכל המדרגות, כמו שאומרים על טיעונים נדרשים בבתי משפט, את התנגדותה של הרבנות להשתתפות נשים במועצות דתיות ובגופי בחירה של רבנים. ובדאי להיזכר – בנחת מסויימת – שהחלטות אלה היו רק מעט מתוך שורה ארוכה של קביעות דומות במשך השנים. יש בידינו פסיקות רבות מאוד נגד שרירות לבם הרבנים בדיני נישואין וגירושין, בקביעת מעמדם של אזרחים כיהודים, במסע הרושך של הרבנות לביטול חפירות ארכיאולוגיות, נגד חדירת הרבנות לכל תחומי חיינו.

הממסד הרבני בצרות, טוב לדעת. יותר עם זאת, מי שמפעים מהמשקל של חזקת התכתיב הרבני בעזרת בתי המשפט טועה, במידה של צדק, שהישגים אלה בשוקים הדות לאחיזה של הדתיקן הישראלי בגרינן של המפלגות. ההישג האמיתי, הפרדת הדת מהמדינה אצלנו, לא בא בחשבון בגלל הסיבה הזאת.

יש מדינות אירופיות עם כנסיה חזקה מאוד, שבהן, למרות השפעתה העמוקה, התחוללה תמורה גדולה מהסוג שכאן אינו מעלים עדיין על דעתנו. איטליה הקאתולית זכתה בשחרור הגירושין מאחיזתה הדאבורית של הכנסיה. ביוון הנהיגו נישואים אזרחיים והעולם לא התהפך שם. להיפך: הכנסיה התמתנה אחרי המהלומה, ומשניתנה לאזרחים האפשרות לבחור, רובם מעדיפים – כפי שצפוי גם אצלנו – נישואים דתיים, אבל מתוך בחירה חופשית.

כאן זה לא יקרה עוד זמן רב. בין היתר, כיוון שאין די ישראלים המושיבים את הצורך במעיכת התכתיב הרבני. אילו היו כאלה, מאות רבות ואולי אלפים היו נרשמים לנישואים אזרחיים, בהסכם משפטי המוכן על־ידי החוק. אילו היו כאלה, בתי המשפט היו נדרשים לזרם גדול של תביעות ועתירות מהסוג שהכשיר את לאה שקריאל למועצה הדתית בירוחם, שאיפשר השתתפות נשים בבחירת הרב הראשי של תל־אביב, שפסל את התעללותם של בתי־דין רבניים באזרחים בגלל יהדותם המוטלת בספק לפי ההלכה, שפתח בתי קולנוע ואיפשר טלוויזיה בערבי שבת.

הפסיקות האלה מבהירות בהדרגה לקהל הרבנים את צדה השני של דת־מדינה: כיוון שהם נסמכים לשולחן הממשלה, הם פגיעים לחוקיה. החרדים יודעים זאת מזמן. הם, שחלקם אינם מכירים במדינה הציונית, בוחלים במתבגנת הרבנות הרשמית. הם נוהרים בכל פעם מחדש מפירושי החוק בהתאם לעקרונות החילוניים של שוויון ושל עליונות החוק על פני הלכה. מה שמחזיק אותם בתוככי הממסד הדתי הוא בעיקר הממון, הרצון להמשיך ולהתמכר לצינורות הכסף המזרימים מיליוני שקלים במסגרת סידורי הדתיקן הישראלי.

הם יודעים שאם יעמוד החוק למבחן הזה עוד ועוד, תימשך שרשרת המפלות שלהם בבתי־המשפט. אבל רק ישראלים מעטים בוחרים לנהל את המאבק ברבנות עד הסוף, למעטים מדי איכפת המשך התכתיב מרוזיקו־הלכת ביותר של ממסד דתי מערבה. מטורף. עמוק בלבם של רבים יש מידה של כבוד לרבנות, בגלל מסורת וחינוך והצילומים של אבות־אבותיהם עטורי זקן־הדור באלבומים. יש כבוד מובן לדת אצל שומרי מסורת, ובעיניהם הרבנים הם שומריה של גחלת עתיקה.

אבל בניגוד למה שהם דורשים מאתנו להאמין, הרבנים אינם שליחי־האל. הם תוצר של עסקות פוליטיות, שנעשו מעל לראשינו. "עשה לך רב" פירושו, בעצם, הולמה של היחיד הקהל. האם אינני רוצה לעשות לי רב, לא צריך היכל־שלמה להיות רשאי לכפות אותו עלי אפילו יעמוד על הראש.

אותו סיפור שמטריד אותי אין בו בהכרח כדי לפגום בטיבם האישי של רבנים, גם לא בטעלותיה הצבמות של מי שבו מדובר. אבל התהלכה אם לספרו קשורה להכרעה אחרת: האם להבית למאבק בתכתיב הרבני להתנהל על מי מגוחות, או לראות בו התמודדות השובה על פניה של החברה הישראלית. ולא היתה סיבה להזכירה, גם בתמצית מהודקת, אילו נפרדה אצלנו הדת מהמדינה והרבנים לא היו רואים כתפקידם וכזכותם להורות את דרכינו, להכתיב את אורחותינו, להורות לנו מה מותר ומה אסור, מה לאכול ומה לא לאיפה, לפסול מקהל ישראל ילדים, נשים, קרבנות של אימי השואה ויוצאי מתנות הסגר בברית"מ – כל אלה כותרות למקרים שהיו והפכו לחלק מהווי הישראלי.

אני מתכוון לרב, סימפאטי מאוד, שבתוקף מעמדו של הרבנות הראשית יכול להורות דינים כאלה. אני מתכוון לרב ישראל לאו. הוא הותר למשרת הרב הראשי האשכנזי בתל־אביב. אינני יודע אם ירשה לעצמו להגיש את מועמדותו לאחר שבג"ץ ביטל את פסילת הנשים בגוף הבוחר. איך, אלוהים ישמור, יוכל להיבחר על־ידי נשים? אבל אם לא מטעם הזה, עליו לפסול את עצמו מסיבה אחרת.

בראיון לעיתון "העיר" לפני שבועות אחדים הציג הרב לאו, בין היתר, שבבתי־הספר התיכוניים ימרנו רבנים. הוא נשאל, מה יאמר רב כזה אם יתבקש על ידי בנות בכתה השמינית להנחות אותן לקראת השירות הצבאי. לשם מה לעסוק בשאלות שנויות במחלוקת, השיב הרב. מדוע לא ישוחח רב הגימנסיה עם הבנות על הצורך בכיבוש היצר, למשל?

די אם אומר שהזדווגתי באחרונה לא מעט עם צעירות אחרות, שהגיבו על האמירה הזאת מפי הרב לאו במה שנע בין זעזוע של להתגוננן משועשע.

בני־אדם מתים בהעדר טיפול

משמרת מחאה!

ביום א' 5.6 בשעה 10.00 מול משרד ראש הממשלה בירושלים.

אנו תובעים מהממשלה להזרים מייד את הכספים הדרושים להפעלה תקינה של מערכת הבריאות ולהגיע מייד להסכם עם עובדי מערכת הבריאות.

אנו קוראים לאזרחים, משפחות החולים, רופאים, אחיות, עובדי המשק והמנהל וכל מי שהרפואה הציבורית חשובה לו –

הגיעו ביום א' למשמרת המחאה!

✔ – אם לא תכריע הממשלה, בישיבתה על מניעת ההדרדרות, נקיים הפגנת מחאה גדולה במוצ"ש.

קופ"ם

هكذا من الأصل

מקורות מדיניים / עקיבא אלדר

שולץ נגד הזמן

מי שיטרח למנות את "שעות המזרח-התיכון" של ג'ורג' שולץ מאז פרוץ ההתקוממות בשטחים בדצמבר אשתקד, ימצא בוודאי שהן רבות מכל השעות שבילה כאן בכל השנים, עד לאותה שעת מפנה ביחסי יהודים-ערבים. זו הביאה, ללא ספק, גם למפנה ביחסו של מזכיר המדינה אל מקומו של המזרח-התיכון בסדר-היום שלו. מאז אין הוא מהסס להצהיר (באחרונה, במוסקווה) כי הסכסוך קרוב אינו אופציה שיכולה לבוא בחשבון במזרח-התיכון. יועציו, בהם שר החוץ שמעון פרס, הצליחו לשכנעו כי טילי קרקע-קרקע ונשק כימי הנצורים בידי סוריה, עיראק ואיראן, מהווים איום אמיתי על שלום האזור. בותנו לעסוק כאן גם בסכסוך מאבק, המתקרב לנקודת המשבר שאין ממנה חזרה, יכולה ללמד כי גם עתיד היחסים בין ישראל למצרים מאיים את המזכיר. ממזכירי ופענון המועצה לביטחון לאומי מרווחים לו מן הסתם על התחזקותם של גורמים פונדמנטליסטיים ב-מצרים ובלבנון, כמו גם על ביסוס מעמדו של אש"ף בגדה המערבית, תוך איום על הגדה המזרחית. פקיד אמריקאי בכיר אמר השבוע לדיפלומט ישראלי בוואשינגטון, כי אין ספק שאש"ף חולש על האינתיפאדה.

החרדה מפני הסלמה עד להפיכת האזור למוקד מתיחות בין-מעצמתית, גברה אצל שולץ על הסלידה מפני מתן דריסת-רגל לרוסים במ-געים הדיפלומטיים לפתרון הסכסוך. ואולם, הפה שהתיר את כניסת הסובייטים לדיאלוג על המזה"ת, הוא גם הפה שאסר מהלך שיכול היה להוביל להסכם איתם בנושא זה. למעשה, מאז הורה לעוזריו לגבש מכנה משותף בשיחות עם דרג-העבודה הסובייטים, על בסיס תוכנית השלבים שלו מחודש ינואר, שולץ הוא שבולם את השלב הראשון – ניסוח משותף של מיזמת הזמנות לוועידה הבינ"ל והגשתה לצדדים. יש בירושלים המפרשים זאת בתרגיל טאקטי שנועד למנוע מהסובייטים ויתורים רבים יותר, בעיקר באזור הפער של סמכויות הוועידה הבינ"ל.

בביקורו השבוע במוסקווה ביקש שולץ לשמוע בגוף אחד ומפי הדרגים הגבוהים ביותר, כי אמנם הפקידים גנאדי טראסוב, ולדימיר פוליאקוב, קרן ברוטנס ואלכסנדר זוטוב היו מוסמכים לומר את שאמרו לאנשיו, כמו גם לפרס ולאנשיו. שולץ אמר באחרונה כי לא יאמין עד אשר ישמע משר-החוץ הסובייטי, אדוארד שווארדנדזה, בכבודו ובעצמו, כי אמנם הגדרה עצמית אינה בוחרת מדינה פלשתינית, כי משלחת ירדנית-פלשתינית משותפת יכולה להיות מורכבת מנציגים שקיבלו "אור ירוק" מאש"ף, ולאו דווקא חברי הארגון, וכי יש מקום להסדרי-ביניים בדרך להסדר הקבע.

אין זה מקרי, ששולץ לא הזמין את עוזרו לענייני המזרח-התיכון להצטרף אליו למוסקווה. הוא החליט כי כמו בעניין פירוק הטילים הבי-נוניים מאפגניסטן, מוטב להמתין עד אשר תגיע שעת הכושר למהפך בעמדתה של מוסקווה גם כלפי הסכסוך במזרח-התיכון. ניסיון העבר הקרוב מלמד, כי קשה ככל שתהיה עמדתה של מוסקווה, אפשר להופכה בן-לילה.

בהקשר זה מעניינים דבריו של ראש ממשלת מצרים לשעבר, מוסטפה חליל, בראיון ל"אל אחבאר". הדברים נאמרו לאחר פגישתו של חליל עם שמעון פרס במדריד ומשקפים כנראה את ההערכה הרווחת במשרד-החוץ: "הפיסגה עשויה להוביל להסכם רייגן-גורבצ'וב על נוסח הזמנה לוועידה בינ"ל עוד בתקופת הממשל הנוכחי", אמר חליל ומוסיף: "אם לא יהיה סירוב ערבי, ייאלץ שמיר להודיע על סירוב רשמי – דבר שנמנע מלעשות עד כה. סביר שימתין עד שתבוא הישועה מהצד השני. אולם, אם תהיה הזמנה, ייאלץ להסכים, דבר בלתי סביר, או שיכריז על סירוב רשמי". כאן מוסיף חליל פרשנות מרחיקת לכת מעט על הקדמת הבחירות לקיץ.

למחרת פיסגת מוסקווה אפשר לומר, כי שולץ קיבל אישור לרוב הדברים שקרא בניירות הסיכום של פגישות הפקידים האמריקאים והישראלים עם עמיתיהם הסובייטים. הפעם היה זה גורבצ'וב עצמו שהעניק גושפנקה פומבית לשיתוף פעולה אמריקאי-סובייטי במזרח-התיכון. המנהיג הרוסי אותת למנ-היגי ערב ולאש"ף שיתכנסו בשבוע הבא לפיסגתם באלג'יר, כי מוסקווה מצפה לגמישות בשני נושאים: ראשית, הובהר כי בריה"מ נוטה לצד הירדני בוויכוח המשברי עם אש"ף סביב יישום העיקרון של הגדרה עצ-מית. במחלוקת זו, שתעמוד במרכז הפיסגה הערבית, מצדדים הסובייטים בגישה הירדנית הגורסת קו-נפדרציה תחת שלטון של מדינה אחת, ולא שתי מדינות, כפי שגורס ערפאת. בנושא השני – אופי הייצוג הפלשתיני – הצטרפו הסובייטים למאמץ האמריקאי (בעיקר ב-אמצעות מגעים הדוקים בין יועץ נשיא מצרים, עוסמה אל-באז, ויאסר ערפאת) לשכנע את אש"ף להסתפק בהזמנה לוועידה ולהעניק את ברכת-הדרך לאישים פלשתינאים שאינם "סמרטוט אדום" לירדן של ישראל וארה"ב. אלה יצטרפו ל-משלחת משותפת עם ירדן, ובשום אופן לא כנציגי אש"ף. הסובייטים מסכימים כי בתמורה להזמנה צריך אש"ף להכיר בהחלטה 242. דבר זה עתיד להביא לפיצול באש"ף, ער-פאת אינו מוכן לשלם מחיר זה.

שמיר ואנשיו מפגינים שלווה ערב ביקורו של שולץ. אם לא יעשה ערפאת את העבודה בעבורם, יש להם מידע לפיו חרד המזכיר מפני תגובת ידידי ישראל בקונגרס ובקהילה היהודית על הצגת הזמנה מוסכמת עם בריה"מ לוועידה בינ"ל בלא הסכמה מוקדמת של ירושלים, על שני מרכיביה – מהלך שניתן יהיה לפרשו כניסיון של שתי המעצ-מות לכפות הסדר על ישראל. ערב הבחירות יהיה למייקל דוקאקיס נוח מאוד להשתמש בטענה זו כדי לנגח את מתחרהו, סגן הנשיא ג'ורג' בוש, המזוהה עם מהלכי הבית הלבן.

על-פי אותה פרשנות, אין שולץ מבקש להשיג בביקורו הנוכחי באזור יותר מקביעת קווי-פעולה לממשל הבא. הוא השלים עם העובדה כי הממשל הנוכחי מיצה את כוחו וי-כולתו לפתוח בתהליך השלום עצמו, ולא נותר לו אלא להכין את הדר-ושה. לכל היותר, ירצה לשמש שליח מיוחד של הממשל הבא למזרח-התי-כון ואולי לזכות בפרס נובל לשלום הודות למאמץ שהשקיע במזרח-התיכון. על-פי שמועות שנפוצו בוא-שינגטון, הציע שולץ לבוש להמשיך בתפקידו, אם בבית הלבן יוסיף לשבת נשיא רפובליקאי. כפתור ופרח, אפשר לנמנם על סיר-הלחץ המבעבע עוד חמישה חודשים, עד הבחירות, ועוד כמה חודשים, עד שהשלטון החדש ייכנס לפעולה.

בחברה טובה

לא בכל יום זוכים שישה ספור-טאים ישראלים להופיע לצד שמות כמו ג'ימי קונורס, פט קש ובוריס בקר. הכבוד המפוקפק הזה נפל השנה בחלקם של עמוס מנסדורף, שלמה גליקשטיין ושחר פרקיס, ושלושה מפורס-מים פחות בעולם הטניס – עמית מנור, אורן מוטבסקי ותומר צימרמן, לא בזכות הצ-טיינותם על המגרש. הם נכנסו לרשימה השחורה של המרכז נגד האפרטהייד של האו"ם, בגלל השתתפותם אשתקד בתחרויות טניס שבכללי המשחק שלהן עבוד על כך שלא רק הבגדים צריכים להיות לבנים, אלא גם מה שמתחתם.

למרות החרם על תחרויות ספורט הנערכות בארץ ה-אפרטהייד, הולכת הרשימה הש-חורה ותופחת מדי שנה. לישראל יש כבר 25 אזרחים של איכבוד ברשימה המצטברת. מחברי הדו"ח מסבירים, כי להערכתם משקיעה ממשלת דרום-אפריקה לא פחות מ־100 מיליון דולר לשנה במימון תחרויות ספורט בין-לאומיות על אדמת דרא"פ. גורמים מסחריים המאמצים תחרויות כאלה, זוכים למימון בשיעור 90% מההוצאות באמצעות ניכויים ממס. לכסף, כידוע, אין ריח ואין צבע, וספור-טאים מוכנים לרוץ אחריו לכל מקום, גם למקום שבו לצבע יש ערך עליון. הדו"ח שבו מתנוס-סים שמותיהם של ספורטאים ונבחרות ספורט ישראליות ש-השתתפו בתחרויות בדרא"פ מאז ראשית העשור, מספר על מקרים רבים של הרחקת ספורטאים שחורים וצבעוניים מאותם אול-מות סקווש ומגרשי טניס שבהם התחרו ספורטאינו.

לקראת פתיחת משחקי האו-לימפיאדה בסיאול, ייפתח מן הסתם מחדש הוויכוח הנצחי בעניין ספורט ופוליטיקה. ככל הידוע עתה בירושלים, מתכוונים המארגנים להחרים לא רק את דרום-אפריקה, אלא גם את מאות הספורטאים שהוכתמו ל-התחרות עם נבחרות "טהורי גזע". בסיאול ישחקו כנראה לראשונה גם טניס. בעצם, למי איכפת?

באולימפיאדה הרי לא משל-מים לשחקנים.

מסדרונות מפלגתיים / אילן שחורי

חרות – המאבק על המקום השני

כאשר נבחר ראש הממשלה יצחק שמיר, בישיבת מרכז תנועת החרות, בראש רשימת הליכוד בבחירות לכנסת, נפתחה רשמית המערכה הגדולה בליכוד לקביעת הרכב הרשימה לכנסת. מאבק העשור יותר מתמיד – לקבוע את צמרת חרות בעידן שאחרי שמיר.

רק לפני כחודשיים דמו סגן ראש הממשלה דוד לוי, כי הוא עשוי להתמודד עם שמיר על ראשות הממשלה מטעם הליכוד. לוי עשה ככל יכולתו לדחות את ישיבת המרכז בה אמור היה להיבחר שמיר. הוא קיווה כי יחול מיפנה במעמדו של שמיר, שיקנה ללוי סיכוי להתמודד עמו. אולם הבטחת שמיר להעניק ללוי תפקיד-מפתח בממשלה הבאה, ביאה למעמד כמ"מ יו"ר התנועה, דחתה את תכניותיו. לוי הצטרף ל־2,200 חברי מרכז חרות, שהעניקו כמעט פה אחד מנדאט נוסף לשמיר.

אולם בעוד שהמערכה על ראשות הליכוד הוכרעה כמעט ללא מאבק, נפתח הקרב הגדול בתנועת החרות על המועמד מספר 2 בתנועה. לפני כארבע שנים, לקראת הבחירות לכנסת הי"11, תפס דוד לוי את המקום השני ברשימה. השר משה ארנס זכה בבכורה בסיבוב הראשון לקביעת פאנל המועמדים, וביקש מאוהדיו לאפשר ללוי לזכות במקום הראשון בשביעיה הראשונה, שהוא השני ברשימת הליכוד. הפעם הודיע ארנס כי חסל סדר ויתורים בחרות, והוא יתמודד עם לוי על מספר 2. בינתיים הסתבר, כי למאבק הכפול עשוי להצטרף השר אריאל שרון. שר המסחר והתעשיה הבהיר למקו-ביו, כי הוא לא יישאר כבר במאבק על המקום השני ברשימת הליכוד.

אולם עוד לפני המאבק על הב-חירה בשביעיות, שיתקיים ב־6 ביולי בקאנטרי קלאב שבהרצליה, יתכנס מרכז חרות לישיבה ב־26 ביוני, לב-חירת פאנל 35 המועמדים. כל אחד מ־2,200 חברי המרכז יסמן 21 מועמדים. גם בסיבוב זה צפוי בצמרת חרות מאבק קשה, לנוכח העימות בין שלישיית הצמרת. מעריכים כי בבחירות לפאנל יזכו בבכורה חברי חרות הנהנים מתמיכה כללית במרכז, ושאינם מזוהים עם מחנה כל שהוא. מוכרים שמותיהם של בני בגין (אם יתמודד) והח"כים דן מרידור, עוזי לנדאו, רב שי-לנסקי, בנימין נתניהו ומרים גלזר-תעסה. דרך אגב, מקורבי השר לוי טענו השבוע, כי במחנה שמיר-ארנס מתרקמת מזימה לדחוק את סגן ראש הממשלה למקום נמוך בבחירות לפאנל, בכקמה על נסיונות פגיעתו כביכול בשמיר.

לעומת מפלגת העבודה, אין צפ-פים בתנועת החרות שינויים גדולים בהרכב הרשימה לכנסת. כבר עתה ברור, כי לפחות שלושה ח"כים לא יתמודדו בבחירות הקרובות: מאיר שטרית, אליעזר שוסטק ויגאל כהן-אורגד. יתכן שגם יורם ארידור לא יציג את מועמדותו. לאלה מצטרף ח"כ מאיר כהן-אבידוב, שסיכוייו קטנים להיבחר שוב לרשימת חרות. יום שני הבא הוא המועד האחרון להגשת מועמדות בבחירות הפנ-מיות בחרות. לפחות 200 מועמדים מתחרים על המקומות העתידים להתפנות.

בליכוד מרוצים ממועמדי העבודה

כאשר נשאל ראש הממשלה יצחק שמיר, בסוף השבוע, לדעתו על הרכב רשימתה של מפלגת העבודה, כפי שבאה לידי ביטוי בבחירות החשאיות שהיו במרכז מפלגת העבודה בסוף השבוע שעבר, אמר כי אינו מאחל להם נבחרת מועמדים יותר טובה. בליכוד נשמעה שביעות-רצון רבה מהאופי היוני של מועמדי מפלגת העבודה.

אולם מה שהחל כ"עליהום" על הרשימה היונית, בעיקר מצד הנצים במפלגת העבודה עצמה, נחלש כבר ימים מספר אחר הב-חירות. התגובה אבדה בעיקר לאחר שהסתבר כי דירוג רשימת העבודה לכנסת, בישיבת המרכז ב־15 ביולי, עשוי להפוך את הקערה על פיה ולשלוח אחרים מהנבחרים היונים אל מחוץ לרשימה הריאלית של חברי העבודה. 50 מועמדים עתידים להתחרות על כ־30 מקומות ריאליים (9 מקומות משוריינים ושני נציגים ערבים). לפיכך, ברור שעשרים מנבחרי המרכז המתונים יהיו מחוץ לכנסת הבאה.

מניתוח רשימת 23 מועמדי המרכ-זות ו־27 נבחרי מרכז העבודה, שיותר יתחרו על דירוג רשימת העבודה לכנסת, מסתבר כי 15 מהם בני עדות המזרח. 23 מזוהים כיונים ובעלי עמדות מדיניות מתונות.

החשש של היונים כי בישיבת המרכז הבאה, יעקצו בהם נצי המפלגה, הביאה השבוע למספר התכנסויות. בין היונים, מחנה רבין, שרבים מחבריו נחשבים נצים, אך יש בהם לא מעט יונים, ביניהם אורה נמיר. באותה פגישה הבטיח רבין כי יפעל נגד התקפות על תומכיו היוניים. אך במחנה רבין אין אהבה גדולה בין היונים לנצים. בחוסר הערכה הדדית בולטים ח"כ אורה נמיר ומיכה גולדמן, ראש מועצת כפר תבור, שהתברג במקום ה־22 בבחירות במרכז העבודה.

ממ"ד חדש למפלגה דתית

לאחר מספר חודשי דיון, הוחלט השבוע רשמית על הקמתה של מפלגה דתית יונית חדשה: ממ"ד (מחנה מרכז דתי). הרב יהודה עמיטל, ראש ישיבת אלון-שבות בגוש-עציון, עשה ככל יכולתו על-מנת שמול המפד"ל, שהקצינה לדעתו, תתייצב רשימה דתית מתונה.

בהכנות האחרונות נעשה במפ-ד"ל מאמץ גדול להביא לשילובם של הרב עמיטל וחבריו בשורותיה. אף הועלו הצעות לשנות את המבנה האירגוני של המפד"ל, אך המגעים שהוצעו למן תורה ומזכ"ל המפד"ל, הרב ישעך לה', לא נשאו פרי. ביום ראשון השבוע, בביתו של הרב עמיטל, כי ממ"ד תתמודד בבחירות לכנסת. שתי החלטות עקרוניות התקבלו בשיב ההקמה: אשה תוצב במקום השני ברשימה (אולי לאה שקריאל מירוחם); ולא להציג אישיות מפורסמת בראש הרשימה לכנסת.

דרך אגב, כמעט כל השמות שהוזכרו כמועמדים לעמוד בראש הרשימה לכנסת, העדיפו להימנות עם חברי הנשיאות. ביניהם, הרבנית טובה ליכטנשטיין, פרופ' שמעון גליק, ד"ר דניאל טולידנו-טרופר, יוסף אדיסוב וטובה אילן מהקיבוץ הדתי. צפויה הצטרפותם לנשיאות של עו"ד ישעיהו פריבה ופרופ' בראשר.

ראשי התנועה הדתית החדשה מפרסמים הבוקר את ה"אני מאמין" של התנועה, במגשר שיפורסם בע-תונים. בין היתר, מדגישה ממ"ד את נכונותה לוותר על שטחי ארץ ישראל תמורת שלום, ומבליטה את עמדתה בדבר אינטגרציה שלמה של האשה בעולם הדתי. בפרק המדי-ני מודגשת "אהבת ארץ-ישראל וה-בקת בקדושת כל שעל של אדמה, תוך בדיקת כל אפשרות ריאלית להסדר. נוותר לשלום אף אם הדבר יהיה קשור בהכרעות והפשרות כאובות, תוך הבטחת שלומה וביט-חונה של מדינת ישראל. נאבק מאבק עיקש על עקרונותינו, תוך התחייבות לקבל הכרעה דמוקרטית של הרוב במוסדותיה החוקיים של המדינה, כאובה ככל שתהיה".

ראשי ממ"ד מדגישים, כי הם פתוחים לשותפות קואליציונית עם כל מפלגה ציונית מהימין או מהשמאל, אולם לא ישתתפו בקו-אליציות עם קבוצות קיצוניות, המסכנות את אופיה היהודי או הדמוקרטי של מדינת ישראל.

הדתיים אינם חוששים מאיומים

בצמרת הליכוד מאיימים על המפלגות הדתיות, ובעיקר המפד"ל, ששוקלים לתמוך ביוזמה להביא לשינוי שיטת הבחירות לכנסת, ול-הנהיג בישראל בחירות אזוריות. בליכוד התקיימו התייעצויות בנדון, הוחלט לאמץ גישה זו, בין היתר כדי ללחוץ על המפלגות הדתיות שיסוגו מתמיכתן ביוזמת מפלגת העבודה להפריד את הבחירות לעיר-יות מהבחירות לכנסת.

יו"ר מטה הבחירות של הליכוד, השר משה ארנס, נועד שלשום לשיחה ארוכה עם פרופ' אוריאל רייכמן, המוביל את המאבק ה-ציבורי בעד שינוי שיטת הבחירות. רייכמן הציג לפני ארנס את הצעת החוק שתוגש לכנסת. השניים סיכמו כי ארנס יביא את הנושא לדיון בצמרת הליכוד. גורמים בכירים במערכת הדגישו, כי עד היום התנגד הליכוד לשינוי שיטת הבחירות, בין היתר מתוך מחויבות למפלגות הדתיות, במסגרת ההסכמים הקו-אליציוניים. עתה מרגיש הליכוד שהוא משוחרר מהתחייבויות אלו, לאחר תמיכתן של הסיעות הדתיות במפלגת העבודה, בנושא דחיית הב-חירות לעיריות.

שאקי. המפד"ל מוכנה לשקול

בראשית השבוע נועד ראש הממשלה עם נציגי כל הסיעות הדתיות בכנסת וביקש מהם שיוותרו בהם מתמיכתם, אולם תשובתם של הדתיים היתה שלילית. רק ח"כ אבנר שאקי מהמפד"ל אמר שת-נועתו תהיה מוכנה לשקול את עמדתה, בתנאי שהליכוד יראה נכונות ללכת לקראת הדתיים בנושאים החשובים לציבור הדתי במדינה. שמיר הבהיר השבוע, כי הוא אינו מתלהב מההצעה לשינוי שיטת הבחירות, כפי שמציע אותה פרופ' רייכמן. לדברי שמיר, אין ספק שדרוש שינוי שיטת הבחירות, אך יש לבחון רעיונות שונים.

העבודה: מי מתמודד על מה?

לא פחות מ־20% ממועמדי העבודה כבר הודיעו על רצונם להאבק בעשיריה הראשונה של העבודה לכנסת. 30 מועמדים הצהירו כי יתמודדו בעשיריה השניה.

הקרב במפלגת העבודה על "מקום טוב בצמרת" נמצא בעיצומו, ורבים בצמרת המפלגה טוענים כי ריבוי המועמדים למקומות הבכירים עשה פלסתר מ"שיטת העשיריות".

50 נבחרי פאנל העבודה עתידים להתחרות ב־15 ביוני על מקומם ברשימה לכנסת, בארבעה סיבובי בחירה ב"שיטת העשיריות". בכינוס המרכז יתקיימו 4 סיבובי הצבעה, ובכל פעם יתקיימו בחירות לעשיריה אחרת, כשכל חבר מרכז מסמן את מועמדיו בכל סיבוב.

שיטה זאת הביאה מחלוקת בקרב המתמודדים, בשאלה מי יתמודד באיזו עשיריה […] באותן קבוצות. נוצרו עימותים בין השר יעקב צור לבין סגן השר אברהם כ"ץ-עוז, מחוקקים: השר שחל וח"כ שבח וייס מבחוץ והשר מיכאל בר-זוהר ואליהו שפייזר מבחוץ תל-אביב; יוסי ביילין ואברהם בורג מהיונים, ואחרים. רבים מבקשים להיבחר בעשיריה הגבוהה עליהם במספר אחד, בתקווה כי אם לא ייבחרו, ישתלבו היטב בעשיריה הבאה. אולם כאן צפויה סכנה: מי שנכשל בסיבוב אחד, עלול להחשב מפסיד, ולהפסיד גם בסיבוב השני.

ככל שידוע היום, ייאבקו 18 איש בעשיריה הראשונה, ואלה הם: אבא אבן, רפי אדרי, שושנה ארבלי, מיכאל בר-זוהר, חיים בר-לב, מוטה גור, שבח וייס, מיכה חריש, גד יעקבי, אברהם כ"ץ-עוז, דוד ליבאי, אורה נמיר, רענן נעים, יעקב צור, חיים רמון, משה שחל ואליהו שפייזר.

המפסידים, יצטרפו ל־18 שכבר הודיעו כי ייאבקו על העשיריה השניה: לובה אליאב, יצחק אלישיב, גאולה אדר, מנחם אריאב, אברהם בורג, יוסי ביילין, גדליהו גל, אלי דיין, עמנואל זיסמן, רענן כהן, יחיאל לקט, חגי מירום, נסים זכי, עדנה סולודר, אורי עמית, פרץ עמיר, אברהם (בייגה) שוחט ושמעון שטרית. הנכשלים ינסו את מזלם בעשיריה השלישית ואליהם יצטרפו שרה אלטקטו, שמואל בהט, אפרים כלמש, אלי בך מנחם, יוסף בר-ציון, מיכה גולדמן, אפרים גור, יעקב גיל, מגום גלעד, רב גורפינקל, אפרים זינגר, ברוך נגר, דוד לוי, גלי כרכבי, ופימה פיינבלום. איש לא הודיע על מועמדותו לעשיריה הרביעית, עשיריית הנ-כשלים בשלושת הסיבובים.

שיחת השבוע / אורית גלילי

עם: נג'אח מסעוד מג'בליה שבתה בת ה־9 חודשים איבדה עין מקליע גומי

"מי ירצה להתחתן עם אחת כזאת"

איך הילדה שלך נפגעה?

היתה הפגנה ברחוב שאני גרה בו. עמדתי בפתח הבית עם הודה על הי-דיים והבטתי אותה כשלידי גיסתי שגם היא נפגעה מכדורי גומי באותו יום ובת דודתי. החיילים זרקו פצצות גז מדמיע לתוך ביה"ס שנמצא קרוב אלינו והתחילו לירות כדורי גומי. ההפגנה היתה של כמה ילדים מבית הספר היסודי. החיילים המשיכו לירות לכיוון שלי גם אחרי שצעקתי להם: אתם לא רואים שאני עם ילדה על הידיים.

את גם משתתפת בהפגנות?

לא נהוג אצלנו שהנשים יוצאות מהבית. כשאני רואה חיילים בחוץ אני סוגרת את הדלת ודואגת שכל הילדים יישארו בפנים. הם משחקים ליד הדלת או בחצר הפנימית בתוך הבית.

הבעל שלך משתתף?

לא היה לו שום חלק בהפגנות. הוא יוצא בבוקר לעבודה באשקלון וחוזר בערב.

מה קרה אחרי שראית שהילדה נפצעה?

החיילים לא הזמינו אמבולנס גם כשהם ראו שהם פגעו לה בעין. חייל העיף סטירה לבת דודתי שהזמינה את האמבולנס.

את כועסת על החיילים?

ירו בילדה והוציאו לה עין ועוד רוצים שיאהבו אותם. אני שונאת אותם לאורך כל הדרך, גם לפני שפגעו בילדה שלי.

אבל הצבא לא היה שם אם לא היו מהומות?

אין מה לעשות כשהרוחות מתלהטות כאשר מת לנו מישהו או כשנפצע לנו מישהו. החיילים מסתובבים יותר מדי במחנה שלנו ומתגרים ללא סיבה בילדים. אנחנו רוצים שלא יירו בנו ושלא ישברו לנו את העצמות. יותר מדי בחורים צעירים מסתובבים עם עצמות שבורות.

יש לך רגש נקמה?

שום דבר לא יפצה על אובדן העין של הילדה.

את חושבת שתנצחו את צה"ל?

טיפש מי שחושב שמאבן תבוא הניצחון אבל זאת הדרך היחידה שלנו להגיב על התנהגות החיילים כלפי האוכלוסיה.

לישראל יש זכות למדינה?

אנחנו רוצים מדינה כמו שליהודים יש.

כל החיילים הם לגבייך אותו דבר?

המבוגרים יותר טובים ואפשר יותר לדבר אתם. הם מקשיבים לנו ולא סתם יורים. הצעירים מתנהגים בברוטליות. הם מרביצים יותר ויורים ללא הבחנה. המבוגרים מרגיעים ומנסים להסביר מה הם עושים.

מישהו מהצבא בא לבקר בביה"ח?

אף אחד לא בא. היו אצלנו בבית בג'בליה אחרי הירי, צילמו ורשמו כל מיני דברים ואמרו לנו שירו על הילדה בגלל שזרקו אבנים.

החיילים מסבירים במשהו את התנהגותם?

הם אומרים שהם קיבלו הוראה משמיר לשבור לנו את העצמות. כשהם באים לבתים הם דוחפים את הדלת ונכנסים בבעיטה. לא דופקים ולא שואלים שום דבר. אפילו לא נותנים זמן להתלבש. קופצים מעל הגדרות ושוברים את החלונות.

איך מגיבים הילדים שלך בתר-חישים האלה?

הם צועקים כשהצבא נכנס לבתים וכשיורים פצצות עשן וגז מדמיע.

את עוקבת אחרי התגובות בישראל ובעולם לנעשה בשטחים?

לא שמעתי שום ביקורת. ישראל עושה מה שהיא רוצה בשטחים, היא החזקה ואנחנו החלשים. לכם יש תחמושת וארטילריה, לנו יש אבנים.

בכל אופן ששה חודשים אתם מחזיקים מעמד?

בגלל שהפעם מדובר במאבק מיוחד במינו שבו מופגנת הסולידר-יות של כל השטחים. אנחנו מרגישים תמיכה וגיבוי מצד הגדה וזה מה שמייחד את המאבק שלנו הפעם.

ערפאת הוא המנהיג שלכם?

לא רוצה לענות, אני פוחדת.

שמעת על רצח אבו ג'יהאד?

הוא מת וזהו, אני לא רוצה להגיד מעבר לזה.

האם והבת ב"ברזילי". "אומרים שקיבלו הוראה משמיר לשבור את העצמות" (צילום: עודי קרן)

מה נושאי השיחה בבית?

מדברים על האינתיפאדה יותר מכל נושא אחר. מספרים כל יום על אלה שנפגעו, זה הנושא העיקרי. רואים טלוויזיה מצרית וישראלית. החדשות ב"מבט" יותר אמינות מהחדשות בטלוויזיה הערבית.

את לא רוצה לדעת עברית?

בשביל מה. אף פעם לא יצאתי מג'בליה. אנחנו שני עמים שונים, בשביל מה לי לדעת את השפה שלכם.

מה המצב הכלכלי שלכם?

קשה. 15 נפשות ב־5 חדרים קטנים. הכסף בקושי מספיק לאוכל. יש מחסור בחלב. חיים בלי עתיד כמו כלבים ברחוב. כל זמן שיהודים נמצאים פה אין עתיד.

מה השאיפה הכי חזקה שלך?

שהמצב הפוליטי ישתפר, זה יותר חשוב מהמצב הכלכלי. כסף הולך וכסף בא אבל האדם שנפגע לא חוזר.

היית רוצה לגור במקום אחר?

אני רוצה להישאר באותו מקום אבל תחת ריבונות פלשתינית.

איזה עתיד מצפה לילדים שלך?

חשוב שירכשו השכלה. אני רוצה שיהיו עורכי דין כדי שיגנו על העם שלהם.

את מאמינה שיהיה פתרון באזור?

אין תקווה. הפתרון אם הוא יבוא או רק מישראל. ארצות ערב רואות ולא מתערבות.

איך הטיפול בביה"ח ישראלי?

הטיפול בסדר. צריך לטפל בילדה בבי"ח ישראלי כדי שהישראלים יראו מה הם עשו. אם היו מטפלים בה בעזה אז הישראלים היו משקרים שלא הם פגעו בה.

איך מתייחסים במחנה שלכם למשתפי פעולה עם ישראלים?

לא רוצה לדבר על זה. אני יודעת שהצעירים שלנו נזהרים מהם.

את מקבלת באלה שהיגרו למקום אחר?

אצלנו הבעלים מחליטים אם להגר ולאן. פעם המשכילים עזבו עם המשפחות שלהם. עכשיו אין יוצא ואין נכנס.

את חושבת על העתיד?

לא חושבת על כלום. רק על הילדה.

הודה – מתנת אלוהים

על צלחת פלסטיק כחולה מונחים חצילים, איטריות וגבינה לבנה ובגביע פלסטיק קטן ממתין פודינג ורוד. זה תפריט ארוחת הערב של יום רביעי במחלקת הילדים בבי"ח ברזילי באשקלון. הודה אוכלת מבקבוק חלב שהגיע לטמפרטורה הנכונה, מידיו של הרופא הערבי ד"ר אריב חביב. היא חבושה בעין וביד, מעוטרת בסימנים כחולים של שטפי דם ובשריטות מגלידות. ובכים מציקים לה והיא בוכה בשקט. היא התינוקת היחידה בחדר. במיטות האחרות ילדים ישראלים יותר גדולים עם מחלות שגרתיות: חום, בעיות עיכול ונשימה.

שתי נבוכות, יותר גדולות מבגה, עם שיער צהוב וסרט ורוד, ונמשים על הלחיים והאף, מחלקת יחד אתה את המיטה השופה. באותו יום בבוקר הן הובאו למחלקה ע"י אשה כבת חמישים, אלמונית, לא נציגה של אף ארגון הומניטארי. "ראיתי בסבה להרשות ההודעות, זה הדבר היחיד שיכולתי לעשות". האמהות האחרות בחדר לא אוהדות את המחזה הזאת. הן גם מוחות בקולניות רבה על נוכחות התקשורת: "מגיע לה, שלא תבוא להתגונן עם ילדה על הידיים, למה אתם נותנים לה לטמפר את הרעל הזה וגורמים לליבוי ההמונות".

ד"ר חביב, בן 27 מכפר ריד הנא בגליל, נבוך קצת מההיכות, מתנדב לתרגם את השיחה עם האם. "בבקשה, אף מלה עלי, גם ככה המצב מאד עדין". ד"ר חביב היה הראשון שטיפל בתינוקת ביום שני בבוקר. "את העין אי אפשר היה להציל, לכן החלטנו להוציא אותה. חוץ מזה יש לה שברים ביד ימין, גם הם כתוצאה מירית כדורי הגומי, יש לה חבלה כהה בבית החזה שמגלידה, ושריטות בכל מיני חלקים אחרים בגוף".

הודה ("מתנה מאלוהים", בעברית) מסעוד זוכה לתואר הילדה הצעי-רה ביותר של האינתיפאדה שאיבדה עין. עוד ששה ילדים מרצועת עזה איבדו עיניים בנסיבות דומות לשלה – מירי קליעי גומי של חיילי צה"ל. "מי ירצה להתחתן עם אחת כזאת שיש לה עין מפלסטיק?" אומרת כבאב האם נג'אח. "עדיף כבר שהיו פוגעים באחד הבנים ולא בילדה, להם היה קל יותר להסתדר בלי עין". נג'אח מסעוד בת 28, סיימה בי"ס יסודי, ששה ילדים, הגדולה בת תשע ואחר כך כמעט כל שנה הביאה ילד. גרה בג'בליה, מחנה הפליטים הנחשב לאלים והסוער ביותר ברצועת עזה. השפעת שתי החזיתות, הדמוקרטית והעממית והג'יהאד האיסלאמי חזקים יותר מאש"ף.

את ששת החודשים האחרונים בילתה רוב הזמן תחת עוצר. לבושה חלוק פרחוני, מטפחת על הראש, ציפורניים שבורות עם שרידי משיחה בצורת לק אדום, יד חבושה, לא משה לרגע ממיטתה של הילדה. מבטה אטום כל השיחה, דיבורה עצור. שום אות וסימן להתפרצות של רגש.

ג'בליה: "כאב ראש" לצה"ל

מאת איתן רבין

ששה ילדים נפגעו בעיניהם מאז תחילת האינתיפאדה מכדורי גומי שנורו על ידי חיילי צה"ל ברצועת עזה. כולם נשארו עם עין אחת. המקרה האחרון הוא של התינוקת הודה מסעוד. מקורות צבאיים בר-צועת עזה מבקשים להבהיר באופן חד משמעי כי השימוש בכדורי גומי יימשך כל עוד תימשך ההתקוממות. במחנה ג'בליה, הגדול ביותר ברצועת עזה, מתגוררים 51 אלף איש על שטח יותר קטן מהעיירה נתיבות. התושבים לא ראו מימיהם כביש אספלט. הרחוב הראשי הוא שביל צר, דרוס פחי אשפה. ילדים יחפים לבושים בגדים בלויים מתרוצצים בתוך שלוליות ביוב, בתוך סימטאות צרות ומסונ-פות. קרני השמש בקושי מפלסות דרך לבתים הסמים ליפול. המחנה נוסד ב־1951 והוא מאוכלס בערבים מאשדוד, אשקלון, באר שבע ויפו. רוב התושבים הם פועלים פשוטים העובדים בישראל וברצועה. מצבם הכלכלי קשה מאוד.

עבור צה"ל ג'בליה הוא המחנה שגורם הכי הרבה כאב ראש. מאז תחילת האינתיפאדה נהרגו 12 מתושביו. הפרות הסדר הרציניות והחמורות ביותר ברצועת עזה התרחשו במחנה הפליטים הזה. בחודשים האחרונים הוא היה נתון בעוצר יום כן יום לא. רוב התושבים המתגוררים בצד השמאלי של המחנה תומכים ביאסר ערפאת. חלק מהתושבים משתייך לארגונים הדתיים כמו הג'יהאד האיסלאמי וחלקם לחזית העממית.

משרד החינוך והתרבות
מינהל התרבות
אגף התרבות והאמנות

עירית כרמיאל

פסטיבל מחול כרמיאל

27-29 ביוני 1988

מזמין אתכם
לרקוד לצפות וליהנות
בחגיגת המחול הגדולה

* הרקדות מהבוקר ועד השעות הקטנות של הלילה עם מיטב המרקידים!
* מופעי מחול בהשתתפות: רינה שיינפלד
להקת בת-שבע
להקת המחול הקיבוצית
להקת ענבל
קול ודממה
אושרה אלקיים
רינה שחם
תמר בן-עמי
תמר ירושלים
ירון מרגולין

* מופע פתיחה מרהיב באמפיתיאטרון החדש בכרמיאל, בבימויו של יונתן כרמון ובה-השתתפות מאות רקדנים וזמרים. יום ב', 27.6.88, שעה 21.00
* "דליה" 88 – מרתון של מחול באמפיתיאטרון, בבימויו של יונתן גבאי ובהשתתפות מיטב להקות המחול העממי, זמרים ותזמורת צה"ל בניצוחו של יצחק גרציאני. יום ד', 29.6.88, שעה 21.00
* פינות הווי * מדורות * ערבי שירה לתוך הלילה.
* מחנה רוקדים מישראל, ארה"ב, קנדה, אנגליה וגרמניה.
* הופעה מיוחדת של להקת המחול המודרני לונדון בניהולו האמנותי של רוברט כהן. יום ג', 28.6.88, שעה 21.00
* כרטיסים במחירים עממיים במשרד גרבר – מרכז הכרמל חיפה. טל' 04-384777, 04-384222, ובכל משרדי הכרטיסים

Melia
חברת התיירות השלישית בגודלה בעולם
מליה
M pt

מלה של מליה
יוצאים בטוח לטורקיה
תאריכי יציאה: 24/6, 15/7, 22/7, 12/8

15 יום (14 לילות)
מחיר שרותי קרקע: $945
מחיר כרטיס טיסה: $335
המחיר לאדם בחדר זוגי
המחיר אינו כולל היטל שרותים מיובאים ומע"מ.
GUARANTEED DEPARTURES
סדרה-69
פרטים אצל כל סוכני הנסיעות

האיש שיכול היה להבריא

מאת מרדכי ארציאלי

אריה שחר, אחרי הצלחה במפעלי תובלה ובמפעלי ים המלח, לא ינהל את קופ"ח: "מצאתי גוף העובד בדפוסים ישנים, לא יעילים, מפלגתיים, פוליטיים. כל אחוז מעשרות הוועדים עושה ככל העולה על רוחו"

בחדרו של ראש אגף כוח אדם במרכז קופ"ח בתל־אביב הורמו ביום ששי שעבר כוסות קטנות. האווירה היתה עליזה. זה עתה נודע כי אריה שחר החליט לדחות את ההצעה להתמנות למנכ"ל קופ"ח. אבן כבדה גולה מעל לבם של רבים מבכירי העובדים וחלק מהם הזמין לחדרו של ראש אגף כוח אדם כדי לחגוג.

מאז נודע שמזכ"ל ההסתדרות מבקש למנות את שחר למנכ"ל קופ"ח היו רבים מהעובדים שרויים במתח. הבכירים ידעו כבר על השינויים המהותיים שהציע בתקנון והם היו מודאגים. רק מעטים רצו בטלטלה של הגוף האנכרוניסטי.

כאשר פורסם לראשונה דבר מינויו הצפוי של אריה שחר, מנכ"ל מפעלי ים המלח, למנכ"ל קופ"ח הרימו רבים את גבותיהם. מדוע מכניס אדם ראש בריא למיטה חולה? מדוע הוא מוכן לנטוש את אחת החברות התעשייתיות הרווחיות ביותר במשק? קצין בכיר בצה"ל המכיר בימי שירותו הארוך בצבא אמר השבוע "אריה שחר היה כל ימיו איש שירות, אך בנשמתו הוא חבלן, האוהב את האתגר שבכניסה לשדה מוקשים, את הסיפוק שבפירוק המוקש". הגדרה זו אינה מדויקת. שחר לא יכנס לשדה מוקשים לפני שימצא קודם לכן את מפת שדה המוקשים, מבלי שידע מראש כמה ואיזה סוגי מוקשים טמונים בשדה. זו הסיבה שיצא שלם מכל שדות המוקשים – זו סיבת הצלחתו בחברות שניהל. כך במפעלי תובלה וכך במפעלי ים המלח שהיו חברות גרעוניות, אותן הביא להצלחות מרשימות.

אריה שחר עלה מפולין לפני 52 שנים, בטרם מלאו לו עשר שנים. בגיל 19 הצטרף לפלמ"ח ועד לפני מלחמת העצמאות היה מפקד מחלקה ומדריך בקורס מ"כים. במלחמת השחרור היה סגן מפקד פלוגה בחטיבת הראל ונפצע בקרבות הקסטל. משהחלים הועבר לחטיבת הנגב כסגן מפקד גדוד 9 – הגדוד שממנו הורכבה חטיבת השריון הראשונה. במרוצת השנים היה מפקד חטיבת מילואים בשריון, מפקד חטיבה 7 ומפקד בית הספר לשריון.

בתחילת 1965 סיים באוניברסיטה העברית את התואר הראשון ב־כלכלה ומדעי המדינה ומאוחר יותר גם מנהל עסקים בשלוחה בתל־אביב. ראשי משרד הפיתוח הציעו לו לנהל את חברת מפעלי תובלה – חברה שהפסידה כל שנה 1.5 מיליון לירות וגרעונה הסתכם ב־6.5 מיליון ל"י ובכך מחקה את כל ההון העצמי שלה. "אם תוך שלושה חודשים יתברר לך שלא ניתן להבריאה, נחסל אותה ונעסיק אותך בחברה אחרת של משרד הפיתוח", נאמר לו.

רווחיות תוך שנה

הצבא אישר לו חופשה ללא תשלום לשנה אחת. בתום שלושה חודשים הגיש תכנית מפורטת ל־הבראת החברה והוסיף – "יש האומרים בביטחון ויש האומרים בש־תבנות – כי יבריא את החברה תוך שנה ויביאנה לרווחיות". כעבור שלושה שבועות אולץ לנטוש את החברה: החלה ההמתנה שלפני מלחמת ששת הימים ואלוף פיקוד הדרום, ישעיהו גביש, מינה אותו לראש מטה הפיקוד.

לאחר המלחמה, שב למפעלי תובלה. בחברה הועסקו 320 עובדים, מהם 120 נהגים, 80 עובדי מוסך ויתרם במינהלה ושרותים. הוא ביקש לפטר את מרב עובדי השרותים, עשרים נהגים, כמחצית מחברי ההנהלה ולבטל את אגף המשק והשרותים. בסך הכל, ביקש לצמצם את מצבת כוח האדם ב־40 אחוזים.

בחברה היו 40 משאיות כבדות, מהן 20 שעמדו במוסך. מבין 110 המשאיות שנעו על הכבישים היו 64 ישנות. הוא ביקש להחליף את צי הרכב ולהגיע לסטנדרטיזציה שלו. הוא ביקש לוותר על המנהלה ול־השתית את החברה על תעריפים כלכליים ולא באלה הנקבעים אד־מיניסטרטיבית. הוא הבהיר למועצת הפועלים ולוועד העובדים כי אם תידחה תכנית ההבראה שלו – החברה תחוסל.

תוך תשעה חודשים הרוויחה החברה 1.3 מיליון ל"י — מחצית רווח תפעולי אחרי פחת וריבית ומ־חצית רווח הון ממכירת נכסים מיותרים. במרוצת שלוש השנים שעמד בראשה הפכה החברה לרוו־חית. בשלב זה, שב לא ראה בה אתגר – ופרש.

כור והחברה המרכזית הציעו לו לשמש נציגם בהנהלת קונצרן הרכב אוטוקרס, שהיה גם בבעלות יצחק שובינסקי וחברת ליילנד מוטורס מבריטניה. אריה שחר בדק את המאזנים וגילה שהקונצרן המחלק דיווידנדים לשותפים, שרוי למעשה בהפסדים. הוא המליץ בפני שולחיו לפרוש מהשותפות. הצעתו לא נת־קבלה והוא הסיק את המסקנות והלך. מאוחר יותר, כעבור כשנה פורקה השותפות והסתבר עד כמה צדק.

במחצית 1971 הוצע לו לקבל את ניהול חברת מפעלי ים המלח. ההפסד הגלוי של החברה היה 35 מיליון דולר, אך בבדיקת המאזנים גילה כי 35 מיליוני דולר הפסד נוסף הוסתרו בסעיפים שונים. המפעלים ייצרו 904 אלף טון אשלג בשנה ומורל העובדים היה נמוך. לדעתו הבעיה המרכזית היתה "הסתדרות לגודל". למרות ההפסדים, ביקש להתחיל בפיתוח מואץ, כדי להגדיל את הייצור והתפוקה. ב־מפעל עתיר הון, אמר, ככל שהת־פוקה גדלה, יורדו עלויות הייצור – בתנאי שמספר העובדים לא יגדל.

בשלוש השנים האחרונות מייצרת חברת מפעלי ים המלח 2.1 מיליון טון אשלג לשנה ותגיע ב־1990 ל־2.3 מיליון טון. שלא כמתחריו בקאנדה ובארצות הברית, נקט שחר במדיניות של פיזור השיווק לארצות רבות. הייצור הגדול בתהליך ייחודי ומדיניות זו היתה הגורם העיקרי שה־חברה, בשלוש השנים האחרונות, היא חברת האשלג הרווחית היחידה בעולם המערבי, שהתגברה על המשבר האחרון בענף הדשנים בעולם.

ב־17 שנות ניהולו הגבה החברה לאחת המצליחות ביותר במשק הישראלי. את כל תכניות הפיתוח וההרחבה שהסתכמו במאות מיליוני דולרים, מימנה החברה בעיקר ממקורותיה העצמאיים. החברה שילמה תגמולים המסתכמים במחירי אפריל 1988 ב־134 מיליון ש"ח. מידי שנה שלמה החברה דיווידנד לבעלי המניות (כי"ל והציבור) ובשנתיים האחרונות הגיעו הדיוו־דנדים לכ־200 מיליון דולר לשנה.

אריה שחר הוא דמות יוצאת דופן בין מנכ"לי החברות בארץ ובין המנכ"לים של החברות בקונצרן כי"ל. הוא גם הוותיק בקונצרן הכימי הגדול. הוא מחושב, עקשן, נעול על החלטותיו ונותן סמכויות לעוזריו. אך מי שאינו מסכים עם דעותיו, מוצא את עצמו בחוץ. בהנהלת כי"ל מספרים, כי כאשר מונה יורם דיז למנכ"ל הקונצרן הודיע לשחר, כי יצטרף אליו לנסיעותיו לחו"ל בנושאי השיווק. שחר השיב בש־לילה. "אני לא לוקח לנסיעותי את אשתי ומדוע אקח אותך". דיז ויתר.

אין הוא מסתיר ששאף לנהל את קונצרן כי"ל. אך ב־11 השנים האחרונות, מאז המהפך, עמדו בראש משרד התעשיה והמסחר שרים מהליכוד. יגאל הורביץ, גדעון פת ואריק שרון לא היו מוכנים לתת ל"מפא"יניק" לשבת על כסא מנכ"ל כי"ל. תמיד הוצבו אנשים מבחוץ. יגאל הורביץ הביא את אליהו תאר־מים, פת, את יורם דיז ושרון את חיים ארז. אומר אריה שחר: "אין לי צל של ספק שנמנע ממני לקבל את התפקיד, אך ורק מפני שאני איש מפלגת העבודה. השיקול שלא למנות אותי היה שיקול פוליטי טהור".

כשהציע לו מזכ"ל ההסתדרות את תפקיד מנכ"ל קופ"ח – היסס. כפי שנהג בעבר לפני שקיבל תפקיד, הלך לקרוא את מפת המוקשים, ללמוד את הנושא. יותר משלושה חודשים, למד את תחלואיה של קופ"ח.

מוסד מאובן

מספר אריה שחר: "נתקלתי במבנה של מוסד שלא השתנה במשך שנים רבות. מצאתי גוף העובד בדפוסים ישנים, לא יעילים, מפלגתיים, פוליטיים. ועידה ה־מתכנסת אחת לארבע שנים. מועצה ובה יותר ממאה חברים. הנהלה מרכזית – מרכז – של שלושים איש המחזיקים כלי נגינה שלא למדו לנגן עליהם. מבנה מסורבל וכבד שלא מעט הגיעו אליו תוך חלוקת כיבודים. גוף ענק ועם תקציב של 2.1 מיליארד שקל, כ־28 אלף עוב־דים, 5,200 רופאים, 9,400 אחיות וכוח עזר, אלף רוקחים, אלפיים פארה רפואיים, 8,700 עובדי מינהל ומשק, 1,600 מעבדות ומה לא. וכל אחד מהעשרות הרבות של הוועדים עושה ככל העולה על רוחו".

אריה שחר הכין חוברת בת 22 עמודים ובה פרש את השינויים שיש לערוך בתקנון של קופ"ח. השינויים שהציע משמעותיים: הוא דרש כי הסמכות בענין קבלת עובדים, פי־טורי עובדים, מקום עבודתם, דרגו־תיהם, סמכויותיהם ותפקידם – יהיו בידי המנכ"ל; הגדרת התפקידים של ההנהלה, עבודתה ותחולתה כן ה־תפקידים והסמכויות של הבריאה – יהיו בסמכות המנכ"ל; שההנהלה תהיה גוף מצומצם ותמונה על ידי המנכ"ל ובראשה יעמוד המנכ"ל; שהגזבר ימונה על ידי המנכ"ל; שמינויים של בעלי תפקידים יהיו בסמכות המנכ"ל; שההנהלה המצו־מצמת לא תהיה נבחרת, אלא תמונה על ידי המנכ"ל.

לשאלה אם ישראל קיסר, מזכ"ל ההסתדרות, קיבל את ההמלצות משיב שחר: "את השינויים בתקנון מוסמכת לקבוע ועידת קופ"ח. קיסר הסכים אתי שאת קופ"ח יש לנהל על יסודות של מפעל כלכלי עסקי ונתן לי גיבוי". ולא היו לך עימותים עם פרופ' סרווריו, שהיה מועמד ליו"ר פעיל של הדירקטוריון? "עי־מותים לא היו. היו חילוקי דעות עניינים. הוא ביקש להיות מנהל רפואי אופרטיבי. אך בתקנון ש־הצעתי נאמר שהחטיבה הרפואית כפופה, כמו כל אגף, למנכ"ל".

לשאלה כיצד חשב לפתור את בעית חובות קופ"ח לבנקים, ה־מסתכמים בכמיליארד שקלים, הוא עונה כי ממשלת ישראל בראשותו של שמעון פרס קיבלה את מסקנות ועדת גדיש, אשר המליצה על פריסת חובות. "הגעתי למסקנה שיש להוסיף לפריסה זו לפחות עוד 200 מיליון ש"ח, מתוך 300 שקלים – חוב לטווח קצר המעיק מאוד. כן מצאתי שיש צורך דחוף בהגדלת התקציב בסכום של כ־150 מיליון שקל, כדי לשמור במרוצת שנת 1988 על רמת השרות הבלתי־מספקת, כפי שהיא קיימת, שאם לא כן היא תרד עוד יותר. וזאת, מבלי לפתור את הבעייה של השכר הנחות ביותר של הרופאים וכנראה גם של יתר העובדים".

באישורו של מזכ"ל ההסתדרות, נפגש שחר עם אנשי משרד האוצר, כדי לבחון אם האוצר יהיה מוכן לסייע בפריסת החובות של קופ"ח ולהגדיל את השתתפות האוצר בתקציב קופ"ח. התשובה שקיבל היתה חד־משמעית – שלילית. האוצר אמר שיהיה מוכן ללכת לקראת קופ"ח לאחר שתתחיל בייעול. שחר אינו מוכן להתייחס לשאלה אם הוא מצ־דיק את גישת האוצר.

מחוגי משרד האוצר נמסר, כי בכול קופות החולים כמו מכבי, המאוחדת והלאומית, היחס בין היקף המס שהן גובות ישירות ממבוטחיהן ביחס לסכומים שהם מקבלים ממס מקביל (תשלום המעסיקים עבור עובדיהם) באמצעות הביטוח ה־לאומי, הוא אחד לאחד. ואילו בקופ"ח של ההסתדרות היחס הוא שניים לעומת אחד. כלומר, שני שק־לים ממס מקביל על כל שקל מס אחיד. באוצר אומרים, כי לקופ"ח של ההסתדרות יש חוסר שליטה כמעט מוחלט על המס האחיד, ומד־גישים כי 30 אחוז מהמס אחיד, אם לא יותר, הולכים להסתדרות כמס ארגון.

שחר אומר בנושא הזה, כי שעורי המס האחיד נקבעים על ידי ההסתדרות ונגבים על ידה. ה־הסתדרות היא שקבעה כי 70 אחוזים מהמס האחיד מיועדים לקופ"ח ואילו 30 אחוז הנותרים מיועדים למימון פעולות ההסתדרות. "אין לי ספק שעל קופ"ח להיות יותר מעורבת בקביעת שעורי המס וב־גבייתם. קיסר הבטיח לי כי יחד עם גזבר ההסתדרות נקבע את המדיניות של המס האחיד. אך פתרון זה לא נראה בעיני".

המרשם של שחר לטווח ארוך, להגדלת ההכנסות ולהקטנת ה־גרעונות, רואה את המבוטחים כמקורות מימון. "ראיתי את הצורך בהעלאת שיעורי הביטוח, תוך הקטנת הגרסיביות הקיימת; ב־קשתי ליצור ביטוח משלים לשרות רפואי מעבר לסל השירותים הנתון; הגדלת השתתפות האוצר; ניצול הציוד היקר והפעלתו במשמרת שניה ושלישית; כדי להקטין את התורים, להגדיל את הכנסות הקופה בתשלום דמי שימוש במתקנים, הגדלת שכרם של הרופאים והצוו־תות, ושיפור השרות הכללי, תוך תחרות ברפואה הפרטית".

האם פירושו של דבר פניה לשי־רותי רפואה פרטיים, דוגמת השר"פ, בהדסה ירושלים? "כן, בהחלט". וקיסר קיבל הצעה זו? "לא, זה לא מצא חן בעיניו. אך זו לא היתה הסיבה. זה לא היה הקש ששבר את גבו. החלטתי להסיר את מועמדותי בגלל גם התנאים התקציביים הכובלים שלא היו מאפשרים לעבור את הטווח הקצר של שנת 1988, שבה ביקשתי להתארגן לפעולות המימון, הייעול ופתרון בעיות השכר הקשות של עובדי קופ"ח".

שחר: בקופת־חולים לא רצו לתת את הסמכויות שביקש

בין יהודי אמריקה: תמונות מצב

יציאת דרום־אפריקה

מחוץ לישראלים ולרוסים, התגבורת האתנית העיקרית של יהודי צפון־אמריקה מגיעה מדרום־אפריקה. הם מתגעגעים לסיר הבשר האפריקאי ומתלוננים שהיהודים "פחות יהודיים" באמריקה

מאת יואב קרני

סאן דייגו, קליפורניה

סאן דייגו, בדרום־קליפורניה, היא העיר המתרחבת ביותר בכל ארה"ב. באזור העירוני שלה מתגוררים כיום 1.2 מיליון בני אדם, וההגירה אליה אינה נפסקת. הקהילה היהודית של סאן דייגו התרחבה עד 60 אלף. מעטים מבני סאן דייגו יסתייגו מן ההנחה, ש"זה המקום הטוב ביותר בארה"ב", מצד מזג האוויר ואיכות החיים.

לפני 12 שנה חיפשו בארי ואבנר קאסאר מולדת חדשה. הם ניסו שלוש ערים בארה"ב, וסיימו את נדודיהם בסאן דייגו. בני משפחת קאסאר באו לשם מדרום־אפריקה. הם עזבו בסמיכות זמנים למהומות הגזע בסואטו, ליד יוהנסבורג. מאז היתה סאן דייגו אחד משלושה היע־דים הצפון־אמריקאיים העיקריים של מהגרים יהודיים מדרום־אפריקה. כיום מתגוררים בה בערך 1500 מהם, אולי יותר.

הערכות מוסמכות על מספר המהגרים אי אפשר למצוא. על יסוד צירוף של ניחושים מלומדים אין זה מן הנמנע שבעריהן הגדולות של ארה"ב ושל קנדה מתגוררים כיום 20 עד 25 אלף יהודים דרום־אפריקאים. המרכז הגדול ביותר נמצא בטורונטו, קנדה. לפי "ניחוש מלומד" של לורטה הלמן, יועצת חינוכית בטורונטו, מתגוררים שם עשרת אלפים "יהודים דרום־אפריקאים". שני המרכזים הגדולים האחרים הם יוסטון וסאן דייגו.

גלות כפולה

סיפורם של הדרום־אפריקאים הוא בעיקרו סיפור הצלחה כלכלי ו־חברתי. אבל אחדים מהם חושבים את אמריקה לגלות כפולה. בארי קאסאר, מנתח עיניים מצליח, בן 46, אמנם אינו מתגעגע אל דרום־אפריקה, וגם ממעט להתעניין בה. אבל החיים היהודיים בארץ הישנה היו בעיניו "תור זהב" של תנועות נוער, בתי כנסת ותחושת שייכות.

ג'יין שר, בת 31, דור חמישי בדרום־אפריקה, אומרת שלא רצתה לעזוב. "לרוע המזל", היא מסבירה, "מה שקורה בדרום־אפריקה אינו משפיע על חיי היומיום. ואז אתה יכול להיות בגן־עדן". היא עזבה רק מפני שידעה כי "העתיד אינו יכול להיות טוב", הן מפני שבעלה, ד"ר קולין שר, גמר אומר לעזוב. בני הזוג באו לסאן דייגו ב־1981. ד"ר שר לא רצה שילדיו "יגדלו בחברה גזענית, או יתביישו במקום מ־גוריהם".

בסאן דייגו, יותר ממקומות אחרים בצפון־אמריקה, מנסים ה־דרום־אפריקאים לקיים כמה אלמנ־טים מימי "תור הזהב" שלהם. בה־משך לרעיון הגלות הכפולה, הם הקימו ארגון שהם קוראים לו "הקהילה היהודית האפריקאית ה־דרום־אפריקאית". יש להם ועדת קליטה, כמעט כמו היו קיבוץ. כאשר מגיע מהגר חדש, הם מבקרים אצלו, מכבדים אותו בחלה, ביין ובברכת שבת, ומעניקים לו מדריך עם שמו־תיהם של רוב יוצאי דרום־אפריקה בסאן דייגו. אחר־כך מוזמנים ה־מהגרים החדשים להיפגש עם משפ־חות ותיקות.

לורטה הלמן, בטורונטו, היתה ממייסדי "ההתאחדות היהודית ה־דרום־אפריקאית של קנדה", ב־1976. היא אומרת, בשיחת טלפון, שהארגון התפרק ב־1980, "אבל בעשרת החודשים האחרונים הקמנו אותו לתחייה". המהגרים החדשים נזקקים לעבודה, "ואי אפשר לטפל במבול הטלפונים".

אם בסאן דייגו, ביוסטון, בדאלאס ובאטלנטה חיפשו הדרום־אפריקאים, וגם מצאו, אקלים המזכיר להם את מולדתם – בטורונטו הם מצאו חור־פים ארקטיים. גב' הלמן, בת 45, מודה בחיוך שאין היא מבינה מדוע נעשתה טורונטו יעד ההגירה ה־עיקרי, "אם כי המהגרים כאן מרוצים מאוד, והחיים נוחים להפליא".

הרבה מכרים, מעט חברים

תשובה נוספת אפשר אולי למצוא בכמה הרגלים אנגלו־סאקסיים. י־הודי דרום־אפריקה התעצבו באזור השפעה של תרבות בריטית: נוקשה יותר, פורמאלית יותר, דיסקרטית יותר.

דייוויד ליווי, רואה חשבון בן 31 בסאן דייגו, עדיין לא הסתגל. הוא הגיע לפני שנה לאמריקה, וגילה "אתיקה שונה לגמרי". באמריקה, הוא אומר, "יש הרבה מכרים ומעט מאוד חברים".

ליווי חובש כיפה והוא פעיל בבית הכנסת הקונסרבטיבי של סאן דייגו. שיחות עם יהודים דרום־אפריקאים בכמה ערים אמריקאיות מלמדות, כי רוב הבאים הצטרפו לבתי כנסת קונסרבטיביים. חלק ניכר העדיפו בתי כנסת אורתודוקסיים. מיעוט מבוטל של הבאים משתייכים לבתי כנסת רפורמיים. לפי ליווי, "יהודי דרום־אפריקה יותר מסורתיים מי־הודי ארה"ב" ורק "מעטים מהם מעולם לא הלכו לבית כנסת".

ההגירה הדרום־אפריקאית הוסיפה אנרגיה לא מבוטלת לקהילה ה־קונסרבטיבית של סאן דייגו. דרום־אפריקאים שימשו נשיאי הקהילה; ד"ר קאסאר הוא יושב ראש ועדת הריטואלים של בית הכנסת; מז־כירתו של הרב המקומי, מרטין לורין, היא יהודייה מיוהנסבורג.

פעמיים בשנה האחרונה ניסו הדרום־אפריקאים לשוות מראה "יו־תר אורתודוקסי" לתפילות ערב שבת בבית הכנסת. בשתי הפעמים נשמעו תפילות רק בעברית, בניגוד למקובל אצל הקונסרבטיביים. "הר־בה מן היהודים הוותיקים הרגישו לא נוח", מספר ליווי.

ליווי חושש, שבסאן דייגו יהיו יהודי דרום־אפריקה "פחות יהו־דיים". אבנה קאסאר מאשרת בכך קצת את חששותיו כאשר היא אומרת על בנה הבכור, בן 21, שהוא "מתפתח בצורה לא יהודית". ד"ר קאסאר מתקן אותה ואומר שהבן "פשוט מתפתח, נקודה".

בעצם כן, סטנדרדים כפולים

בני־הזוג קאסאר שקלו עלייה לישראל, הם אפילו בילו בה זמן קצר, לפני 23 שנה. אבל בסופו של דבר החליטו ש"זה לא נוח". ד"ר קאסאר מסביר, שלא דחה את ישראל מטעמים חומריים. אין לו ספק, שהיה עושה חיל פיננסי גם שם. "אבל יש לי שלושה ילדים, ולא רציתי שילכו לצבא".

שירות צבאי הוא כנראה אחד המרכיבים העיקריים של הגירת יהו־דים מדרום־אפריקה, אף כי אין איש מהם אומר זאת במפורש. בדרום־אפריקה יש שירות חובה של שנ־תיים, ומאז אמצע שנות השבעים הוא כרוך במשימות קרביות באנ־גולה, ששם מתחוללת מלחמה לא־רשמית בין דרום־אפריקה לקובה. דייוויד ליווי, למשל, אומר ששירת שם ב־1975, בחיל האוויר הדרום־אפריקאי. בשנה ההיא התחילה מלחמת האזרחים של אנגולה.

לפני 1980, על־פי ספר השנה של הוועד היהודי האמריקאי, חיו ב־דרום־אפריקה כמעט 120 אלף יהו־דים. הקהילה הזו, שייסדו מהגרים יהודיים מליטא במאה הקודמת, עדיין חיה וקיימת, אבל הרבה מצע־יריה ומאמידיה עזבו או עומדים לעזוב.

גודלה של הקהילה הזו הוא אחד הצידוקים שנותנת ישראל שנים ארוכות ליחסיה הצבאיים ההדוקים עם דרום־אפריקה. בני־הזוג קאסאר ובני־הזוג שר בסאן דייגו הם מבקרים חריפים של המשטר בארץ הישנה. ד"ר שר, למשל, מצדד בסנקציות הבינלאומיות נגד דרום־אפריקה.

אבל כאשר הם נשאלים על יחסי ירושלים־פרטוריה הם מתמתנים. קו־לין שר אומר: "אלה עסקים. בעולם אידאלי לא היתה דרום־אפריקה מתקיימת. בעולם לא אידאלי הם (הישראלים) חייבים לעשות את זה". אחר כך חוזר שר על עמדתו, ש"המ־דינות התעשייתיות במערב חייבות להחרים את דרום־אפריקה". הוא נשאל אם אין הוא מחיל בעצם סטנדרדים כפולים. הוא מחייך, ואומר: "כן, בעצם כן".

קולות רבים למחאה

מאת לילי גלילי

ריבוי ופלגנות מאפיינים את צמיחתן של תנועות המחאה שהקפיאה ממשלת האחדות והפשירה האינתיפאדה. המשותף לכולן – הן מתקשות לשתף פעולה עם הפלשתינאים

ההודעה הקצרה, שנשלחה לעי־תונות ברוב ההפגנות לציון 21 שנות כיבוש, המתוכננת מחר בתל־אביב, דומה יותר לבשורה על שמחה משפחתית, מאשר מבקשים המוזמנים לשתף את קרוביהם באוש־רם. לאחר הקדמה קצרה, המתארת את המקום ואת שעת ההתכנסות, באה הבשורה המשמחת: "לראשונה בתולדות ההתנגדות לכיבוש, משת־פות פעולה בהכנת ההפגנה תנועות מחאה מכל הגוונים ומכל רחבי הארץ". התנועות המשתתפות: די לכיבוש, השנה ה־21, החזית המזרחית, יש גבול, קו אדום, ועד ראשי הרשויות הערביות, הלאה הכיבוש, המזרח אל השלום, נשים בשחור, רעות, קמפוס, התאחדות הסטודנטים הערבים, עולים נגד כיבוש, הוועד לדיאלוג ישראלי־פלשתינאי, נוער נגד כיבוש". המעיין ברשימה הארוכה (15 תנועות), עומד מן הסתם נפעם אל מול מספרם של שוחרי השלום הפעילים במדינתנו הקטנה. מה עוד, שרשימת המשתתפים אינה כוללת אלא חלק קטן בלבד מתנועות המחאה הפוע־לות בשטח, שמספרן מגיע ל־50.

ניסוח ההודעה דלעיל מאיר את שתי התופעות הבולטות ביותר של פעילות המחאה החדשה: פריחתן חסרת־התקדים, כמעט, של תנועות המחאה, והפיצול ביניהן. אין להסיק ממנו מאומה על כוחו של מחנה המתנגדים לכיבוש.

מחאה הקשורה לאינתיפאדה

פריחתן המחודשת של תנועות המחאה בישראל, שזכתה כבר לי־התייחסות לא מבוטלת בעיתונות העולמית, מזכירה בהיקפה את תקופת מלחמת לבנון, שהצמיחה – לצד התנועות הוותיקות – עשרות תנועות חדשות. אלא שבהשוואה טמון גם ההבדל. תנועות המחאה שליוו את מלחמת לבנון, היו ברובן תנועות אד־הוק, בעלות מסר חד וברור של יציאה מלבנון, שהתחלק על פני אוכלוסיות שונות. לבד מזאת, דחיפות המסר, חדירותו, הביאו לפעילות קדחתנית של יום־יום, בתחושה של יכולת השפעה על המהלכים. הריבוי קיים גם עכשיו, אולם 21 שנות כיבוש וחוסר פתרון ברור, אינן מותירות מקום לאותו להט מרוכז המכוון למטרה מוגדרת.

צמיחתה של המחאה החדשה, קשורה קשר בל־יינתק למהלכי האינתיפאדה. קדמה לה תקופה ארוכה של קיפאון על רקע ממשלת האחדות, שהחניקה את המחאה בחיבוק דב קלאסי, ושל סטאטוס קוו מדיני שנראה מס־רמטה, ולא פתח אפילו פתח לביטוי כל שהוא של רגשות הזעם והתסכול. המוחים החדשים מצוידים כבר בניסיון לבנון, שלימד לקח מאלף בכוחו של "הרחוב", כמבטא ומשפיע על דעת הקהל.

במובן זה, פעלו האירועים בשט־חים בכמה מישורים. מצד אחד, הביאו רבים חדשים לחשוב ש"כך אי־אפשר להמשיך", ונתנו תנופה מחודשת לתביעה לשינוי המצב. מצד שני, מעידים פעילי התנועות, עצם עשייתם של הפלשתינאים למען עצמם, פתחה פתח לישראלים להתגייס לתביעה לסיים את ה־כיבוש. "בנסיון לעזור לעם העוזר לעצמו", כפי שהגדיר זאת אחד הפעילים. יוזמת שולץ, בעיצומה של ההתקוממות, האיצה את התהליך. לפתע, היתה עילה של ממש להפגין. כך מצאו עצמם פעילי "שלום עכשיו" בהפגנת תמיכה בתו־כנית שולץ למול פעילי "די לכיבוש", שיצאו להפגין נגדה, לצד מפגינים מן הימין. היה בכך כדי לב־לבל את הצורה.

בצורה פרדוקסאלית, פעלה גם "שלום עכשיו" להאצת תהליך ריבוי המחאה. במעט הפלגה אפשר לומר, כי המחאה הנוכחית היא גם מחאה על "שלום עכשיו". אחדים מפעילי תנועות המחאה הקיצוניות יותר, נולדו בהפגנה הגדולה שקיימה "שלום עכשיו" בתל־אביב בראשית האינתיפאדה, בליל נר חמישי של חנוכה. הדלקת נר חנוכה בהפגנה, ושירת "מעוז צור" בציבור בו נכללו גם פלשתינאים, גרמה תחושת אי־נוחות מסוימת לכמה מן המשתת־פים, והוליכה אותם ישר לזרועותיהן הפתוחות של תנועות מחאה כמו "השנה ה־21" ו"די לכיבוש", בעלת המסר הברור והקיצוני יותר, של "שתי מדינות לשני עמים". אבל, מסר ברור, אם כי לא חד־משמעי, ולא מקובל בחלקו על פעילי "מצפן" שבתוך התנועה, הדוגלים במדינה הדו־לאומית ומתפשרים עם הסיסמה האחרת – בניגוד לעמי־תיהם ב"מצפן תל־אביב", הדבקים בתפישתם, ואינם מתחברים בשום פנים ואופן עם הגורסים אחרת. כך נוצרו בתל־אביב שתי תנועות נפר־דות של "מצפן" ו"הלאה הכיבוש", איור אחד למורכבות הפיצול של תנועות המחאה. מצד שני, כמובן, לא יעמדו אנשי "השנה ה־21" במ־קום בו עומדים "די לכיבוש", בהפ־גנה אל מול חלוקת פרסי ישראל. "די לכיבוש" דוגלים ב"שתי מ־דינות", ואילו "השנה ה־21" תובעת על דגלה את הבהרת הכיבוש, ואינה מוכנה להתחיל להתווכח בכלל על הפתרון מנקודת־ראות של כובש. בעל תודעת כיבוש מופגנת, מב־לבלי בהחלט. כמעט כמו לנסח סיס־מאות להפגנה המשותפת מחר, הל־היותר בקטנות. כמו, למשל, לנסח סיסמה של "הקץ לכיבוש", כדי לא לומר "די לכיבוש" המזוהה עם התנועה, ו"שלום ישראלי־פלשתינאי עכשיו", הכולל מסרים של כמה מן התנועות המשתתפות. הרבה מאוד אנרגיה מושקעת בפיצול הזה, השנוי במחלוקת בתוך השמאל עצמו.

"נשים בשחור", "נשים בלבן"

בתוך כל אלו, יש עוד "נשים בש־חור", המפגינות מדי יום ו' בכיכר מרכזית בירושלים, עוטות בגדים שחורים, ו"נשים בלבן", המכינות את "מפת השלום" המורכבת מאלפי משבצות בד הנושאות את שמן של ערביות ויהודיות; יש "סטודנטים נגד הכיבוש", ששמו להם ליעד לעורר את הקמפוס הירושלמי מאדישותו המופגנת; יש "עד כאן" של פרופסורים וסופרים בתל־אביב, ו"עד כאן" של סטודנטים; ו"קו אדום" של יהודים וערבים בצפון, ועוד מיני התארגנויות קיקיוניות, השונות בקצוות על ייחודן ה־מובהק. כמה יש, בסך הכל? זו שאלה שאין עליה תשובה. החישוב ה־מתמטי הפשוט, של "קח את מספר התנועות והכפל במספר הפעילים הרשומים בכל אחת", אינו תופס במקרה זה. ידוע, שיכול אדם להיות רשום ביותר מתנועה אחת. "בהפגנות אפשר להבחין במפגינים הקבועים בין המחיצות המפרידות בין הקבוצות, ומזהים רגע פה, רגע שם, כשרק הזיהוי בין התנועות נותן להם מענה לתפישת עולם שלמה. את קו התפר הפופולרי מגדיר בקריצה פעיל שמאל ותיק. "שלום עכשיו" היא של הפרופסורים, "השנה ה־21" – של הדוקטורים, ו"די לכיבוש" – של הדוקטורנטים". קו היתוך אחד בין התנועות, אפשר להזות ביחס לסרבנות השירות בשט־חים. "יש גבול" מטיפים לה; "די לכיבוש" תומכים; "השנה ה־21" מקב־לים, ואילו "שלום עכשיו" שוללים מכל וכל.

בכל זאת, גם ב"שלום עכשיו" שהשנה מלאו לה 10 שנים, מודים כי פריחתן של תנועות המחאה שמאלה ממנה, מצליחה לדחוף את "שלום עכשיו" מעט שמאלה. אם כי, מסייג ד"ר עמירם גולדבלום, מ־דוברי התנועה, בסגנון מסוים מאוד של פעולות, כמו הפעולות בשטחים. בפעולות הגדולות, אין התחשבות בשוליים השמאליים. עם זאת, הנקודה שמקוממת את תנועות השמאל נגד "שלום עכשיו", היא בדיוק סוד כוחה והישרדותה ה־מרשימה. כל עוד יאמר רוני מילוא כי "מפלגת העבודה הפכה לסניף של 'שלום עכשיו'", ושמיר ינופף בה בארה"ב כביטוי לרצונה של ישראל בשלום", תמשיך התנועה לגייס תמיכה המונית תחת כנפי האבסורד הזה.

יציאה ל"שטחים"

ב"שלום עכשיו", כמו גם בתי־נועות המחאה האחרות, הפכה ה־יציאה "לשטח", או נכון יותר ל"שט־חים", לסממן הבולט ביותר של שינוי בדפוסי המחאה, שהתמקדה עד כה בעיקר בגבולות הקו הירוק, מתוך תפישה שראתה בכיבוש בעיה ישראלית לאומית בלבד. בחודשים האחרונים, הפך הניסיון למפגש עם הפלשתינאים בשטחים למאמץ מכוון של רוב התנועות, כולל "שלום עכשיו". "די לכיבוש" ממקדת את פעולתה בביקורים של סוף שבוע במחנות הפליטים, ובהגנה בית שהיא מקיימת עם פלשתינאים. "נסיון" ו"מאמץ", אמרנו, משום שדווקא עתה נעשה המפגש הזה קשה עד בלתי־אפשרי. את הבעיה מסביר בגילוי־לב העיתונאי המזרח ירושלמי דאוד כותאב: "הפלש־תינאים מאסו במפגשים האלה. אין להם עוד זכות קיום. משך שנים, הרגשנו מנוצלים בתפקיד הזה, ובלא כל תוצאה. היום, כרוך המפגש גם בפחד ממשי מתגובת שלטונות ישראל – ובתגובה חריפה בחברה הפלשתינית. כל מי שניסה – נכווה. הגירוש נגד מובארק עוואד מצוטט היום מהופעות שקיים עם ישראלים; ראש אגודת עורכי־הדין בעזה, נעצר לאחר שהופיע בפני "עד כאן" בתל־אביב. חנא סניורה נפגע מהופעתו בהפגנת "שלום עכשיו" ומראיון שהעניק לטלוויזיה, כשברקע תמונת עראפאת. אם הישראלים רוצים, שיבקרו במחנות הפליטים, בבתים. לזה יש טעם, וביקור כזה של תנועות מחאה מעודד אותה. אך אין עוד מקום לשיחות סלון בלובי של בתי־מלון".

השאלה המעניינת ביותר, מבחינת הזירה החברתית־פוליטית של יש־ראל, היא המשך קיומן של התנועות. העתיד הקרוב, המקרב את הבחירות ומרחיק כל תנופת עשייה, עשוי להחזיר את פעילות המחאה להקפאה עמוקה. אם ינצח הליכוד בבחירות, יפשרו "גייסות המחאה" של הקיבוצים המועד, שנוהרו להפגין ולמחות נגד רבין. אם ינצח המערך, יגיע תורו של הימין, שה־משמעת המיוחדת שלו, תרכז את הכוחות ותמנע פלגנות. בכל מקרה, יש אומרים כבר עתה כי 22 אסירי "יש גבול" שנכלאו מאז תחילת האינ־תיפאדה עושים מאסר על סירוב "לקשת, חלק בפעילות הדיכוי", רשמו, לטוב או לרע, את הקטע המשמעותי ביותר בתולדות המחאה הישראלית בתקופה זו.

פעילות תנועות המחאה דוחפת גם את 'שלום עכשיו' לשמאל

עולים מהמחתרת

מאת נילי מנדלר

בימי ההתקוממות למדו ילדי האינתיפאדה את רוב החומר בבית, בכוחות עצמם. במזרח־ירושלים ובשטחים נערכו הלימודים בסתר: השיעורים התנהלו כסדרם בבתי המורים או בבתי תלמידיהם

"הבחינות יותר חשובות לי עכשיו מהאינתיפאדה", אמרה לי תלמידת י"ב בבית־הספר התיכון בבית צ־פאפא, ליד ירושלים, הלומדת לב־חינות בגרות של ממשלת ירדן. "רק אינתיפאדה", סינן לעברי אחד הבנים בכיתה.

כיתה של שמונה תלמידים בלבד, הלומדת לבגרות ירדנית ("תוג־ג'יהי"), מבין כ־150 התלמידים הלו־מדים בחטיבה הירדנית בבית־ספר זה ואינם ניגשים לבחינות הבגרות. יש כאן גם חטיבה שלומדים בה כ־150 תלמידים אחרים לפי תוכנית הלימו־דים של המגזר הערבי־ישראלי. גם מקרב חטיבה זו, רק מיעוט ניגש לב־חינות בגרות.

בית־הספר המשכן את שתי מס־גרות הלימוד תחת גג אחד, הוא ראי למצב הפוליטי. עד '67 חצה הגבול את הכפר. מחצית מתושביו השתייכו לירדן והמחצית האחרת – לישראל. השבוע חזרתי לבית־ספר זה, שהוא יחיד מסוגו בארץ, אחרי שביקרתי בו בראשונה לפני חודשים אחדים, ערב האינתיפאדה. כל תלמידי החטיבה הירדנית לא באו לכאן במשך 65 יום, בשל השבתת הלימודים בבתי־הספר במזרח־ירושלים ובשטחים. אבל רבים מ־התלמידים, בעיקר אלה הניגשים לבחינות בגרות, למדו את החומר בבית בכוחות עצמם. פן פחות ידוע של האינתיפאדה.

"התברר לנו שהם עברו על רוב החומר", אמר מנהל בית־הספר, עמר עותמאן. "הם למדו חזק, כי לא היה להם מה לעשות. בייחוד הבנות. בנים יצאו לעבודה פה ושם. מתמטיקה קשה ללמוד לבד, אבל היסטוריה, אנגלית, גיאוגרפיה, ע־רבית, חלק מהמקצועות ודת האיסלאם, הם למדו. המורים מספרים לי בימים האחרונים, שכשהם מתחילים ללמד נושא מסוים, התלמידים אומרים להם: חבל על הזמן, למדנו את זה כבר בבית, תלכו הלאה".

קשרים עם מחנכים יהודיים

עותמאן חשף תופעה שבמהלך השבתת הלימודים: מורים העבירו את השיעורים לבתיהם. לא בבית־הספר, אבל במקומות אחרים במזרח־ירושלים, וגם ברמאללה, ב־בית־לחם ובבית־סחור. "פעמיים ב־שבוע הלכו למורה לאנגלית ופע־מיים בשבוע למורה לערבית או לכימיה או למקצוע אחר". לפעמים התקיימו השיעורים בבית אחד התלמידים. אלה לא היו שיעורים פרטיים, אלא בית־ספר במחתרת. בכפר אבודיס ליד ירושלים הת־קיימו שיעורים כאלה בחיק הטבע, בצל העצים. הלימודים התקיימו בדרך־כלל בקבוצות של 5־10 תלמידים, בעיקר הטובים שבהם. "אם הצבא היה רואה שכיתה שלמה באה, לא היו נותנים להם להיכנס לבית שבו נערך השיעור".

עותמאן הוא חלק מהמסורת של בית־הספר. משכיל ערבי, המלמד גם באוניברסיטה העברית (ערבית מ־דוברת), יליד החלק הישראלי של בית צפאפא. יונה צאודה מדי במגש־גים פלשתיניים. מאופק מאוד כשהוא מדבר על האירועים בשט־חים. חולם על מדינה פלשתינית בצד ישראל, עם גבולות פתוחים וללא צבא. במשך שנים הוא מקיים מפגשים בין תלמידי התוכנית הישראלית שלו ובין תלמידי בתי־ספר עבריים. גם בעצם ימים אלה, למרות מה שהוא מגדיר "קיפאון יחסי" בתחום המפגשים, הוא ממשיך לקיים קשר עם מחנכים יהודיים. רק השבוע לימדה בבית־הספר, שיעור במתמטיקה, מנהלת בית־ספר "זיו", בירושלים, רות אוסולניג. בנו, תלמיד כיתה י"א, אמר לו אחר כך שהיא "יופי של מורה". השיעור ניתן במסגרת חילופי מורים בין שני בתי־הספר.

"היא לימדה כאן ומורה שלנו לימד אצלה מתמטיקה. מחליפים מורים, מה ישנו", הוא משיב נוכח פליאתי. "התחלנו בזה בזמן האינ־תיפאדה. במצב השורר בארץ, ראינו לנו חובה, כמחנכים, לא להשאיר את השטח הפקר לקיצוניים". עותמאן מאשר שפעילות זו היא סוג של מחאה.

ללמוד גם בעתות מלחמה

להיסות התלמידים הירדניים ל־חזור ללימודים היתה גדולה מ־הזדהותם עם האינתיפאדה. כך צריך להיות, לדעתו. "אפילו אם יש אינ־תיפאדה, תלמיד צריך ללמוד. כך זה היה גם אצל עמים אחרים. במלחמה בוייטנאם נזרקו פצצות והתלמידים הלכו לבית־הספר. זה לא הפריע להם. חינוך זה דבר חשוב ביותר והוא לא נגד האינתיפאדה, אלא משלים אותה. אם יש אינתיפאדה וכל הילדים לא הולכים לבית־הספר, אני מוציא דור של אנשים לא מחונ־כים ולא מלומדים. מי שרוצה לתרום לאינתיפאדה, שיעשה את זה אחר־הצהריים ולא בשעות הלימו־דים".

ברור שהאירועים בשטחים הת־סיסו את התלמידים ועוררו "כמה בעיות", כהגדרתו. התלמידים הישר־אליים שאלו: למה ערביי ישראל לא שובתים כמו בגדה? הם גם שאלו למה התלמידים הירדניים לא לומ־דים ואנחנו צריכים ללמוד? עבדנו עליהם והסברנו שאנחנו בתוך הקו הירוק ולא בתוך האינתיפאדה, כמו אלה בגדה ובעזה. אמרנו שאנחנו יכולים לעזור ולתמוך מבחינה מוראלית ומוסרית, אבל לא יכו־לים להשתתף בזה".

עותמאן כמעט שאינו יוצא מ־גדרו. אינו מתלהם, הגם שדבריו כנים מאוד. כבד־ראש, ממעט לחייך. המלה "ייאוש" עולה בשיחה לא יותר מפעם או פעמיים. גם ההגדרה "אזרח סוג ב'" עולה רק בתגובה לשאלה. אף שהוא מודה שהוא מרגיש כך ומיצר על זה, ההגדרה הזו כאילו אינה עולה בקנה אחד עם התנהגותו הבוטחת והאצילה.

פעם אחת חש השפלה, כאשר נקרא לחקירה במשטרת ירושלים, אחרי שבמהלך האינתיפאדה ילד מהכפר השליך אבן על מכונית של צלם עיתונות שביקר בבית־הספר שבחזולו. הניחו לו ולסגן המנהל שלו לחכות בחדר ההמתנה, ב־משטרה, כמעט שעה ואחר־כך האשים אותם הקצין החוקר בכך שהם, שמתיימרים להיות מחנכים, הרשו לתלמיד להשליך אבן. הוא הסביר הוזר והסביר לקצין, שזה לא היה תלמיד מבית־ספרם.

"אז, בתחנת המשטרה, חשבתי לי שהנה אפילו אנחנו, שמחנכים לאורחות טובה וליחסים טובים בין יהודים וערבים, די באבן אחת כדי שיטלטלו אותנו למשטרה. הרגשתי מרירות וייאוש. אמרתי לעצמי: כל מה שאני בונה במשך שנים נהרס בשנייה אחת. כאילו אתה לא שווה. אני ואבוי לי לו זה באמת היה ילד מבית־הספר שלי. אני לא יודע מה היו עושים אז".

גם תקרית זאת לא עירערה את תפיסת עולמו. הוא ימשיך באותה דרך של מתינות, והדבר אינו נראה בעיניו טיפשי. הקשיים רק מחשלים אותו. עותמאן מאמין שהעובדה שתלמידים מבית־ספרו לא היו מעורבים בפעילות אלימה במהלך האינתיפאדה, היא לפחות בחלקה פרי החינוך שהשקיע בהם בבית־ספרו.

"התעללות לשמה"

כאשר הגעתי אליו בבוקר, הוביל אותי עותמאן לחדרו. "זהו לך חדר אחר", אמרתי לו. "את לא יודעת ששרפו לי את החדר?" השיב. הוא אינו יודע מי. החדר וחלק מהמזכירות נשרפו עד היסוד.

האם הדבר נעשה מפני שהקיצונים בכפר ראו בו מקורב לממסד היה־הודי? הוא מסרב להיכנס לסוגייה זו. במהלך השיחה מתברר שעותמאן מוזמן מדי פעם להרצות על הסכסוך היהודי־ערבי מנקודת מבטו של ערבי־ישראלי, במסגרת צה"ל והסר־בנות. דבריו מעוררים לא פעם חילוקי דעות, אבל הוא משיב שבא "להשמיע" ומי שאינו מסכים אתו חופשי לדבוק בדעותיו.

בעבר הצביע עותמאן למפ"ם ועם הצטרפותה למפלגת העבודה, הצביע מערך. בבחירות הקרובות אולי יצביע למען ראשונה, והוא שוקל גם כניסה לפעילות פוליטית במסגרת מפלגה זו. אין היום פתרון למשכי־לים ערביים־ישראליים המאמינים במוחם ש"מלחמה וכוח לא פותרים בעיות בשום אופן". הם מיעוט. ודאי שהוא מתנגד לכיבוש, כל אדם שנוגע מצב כזה ומסתייג ממשטר צבאי. "היום, כל חייל שרוצה להתפרק, יש לו איפה. בגדה המערבית ובעזה".

חומת האיפוק שלו נפרצת מעט כאשר הוא מדבר על מקרים חריגים שאירעו בשטחים. שעדו מכר, הוא אומר, כאשר שמע על הנער הערבי שחייל ירה כדור גומי לתוך פיו. "זאת התעללות לשמה". מקרים כאלה נחרטים במוחו ומכאיבים לו מאוד. הכיבוש משחית את החברה הישראלית. האלימות ותופעות של התעשרות פקידי הממשל הצבאי המקבלים שוחד, יחזרו לדבריו כבומרנג אל היהודים בתוך תחומי הקו הירוק.

תלישתו האנושית נחשפת דווקא במישור המקצועי. בסוף השנה הוא עוזב את בית־הספר. פורש לגימ־לאות. מרגיש שחוק, אף כי הוא רק בן 50. העבודה התישה אותו. "אין לי יותר כוח בשביל זה. צריך הרבה איפוק וסבלנות לתלמידים, למורים ולהורים. זה מתחיל לאזול. אני רואה שאני בסוף הדרך". הוא ימשיך ללמד באוניברסיטה העברית. בדרך החוצה, ליד בית־הספר המטופח, על גבעה המשקיפה על נוף מרהיב של י־רושלים וסביבתה, מצביע עותמאן לעבר רשת החשמל. תלויים בה שרידים של דגל אש"ף שנתלה במהלך האינתיפאדה, מתנודדים ב־רוח. תחושה של שקט מוזר ולא טבעי עומדת באוויר.

האינתיפאדה צריכה אנשים מלומדים

ארבעה בנים וארבע בנות, זו כל כיתה י"ב הניגשת לבחינות בגרות של משרד החינוך הירדני. הבנות יושבות בזוגות בטור אחד והבנים בטור שני. קצת נבוכים כשאני נכנסת, אבל לא עוינים. אחרי שכיפייה סלמאן אומרת שבחינות הבגרות חשובות לה כרגע יותר מהאינתיפאדה ועוד אחד מפטיר: "שרק האינתיפאדה חשובה", הם חושבים קצת, דנים בינם לבין עצמם ומחליטים לומר שהבחינות והאינתיפאדה חשובים להם, כרגע, במידה שווה.

השיחה אתם חופשית. המנהל מאיץ בי לקצר. הם הפסידו ימי לימוד רבים מדי. המלאכה מ־רובה. העברית שבפיהם עילגת. מרגישים בטוחים יותר כשהם מדברים אנגלית. כיפייה סלמאן, הדוברת העיקרית, נערה נאה בחו־לצת טריקו סגולה־בהירה, אומרת: "אם אנחנו רוצים לעשות אינ־תיפאדה, אנחנו צריכים לדעת מה הזכויות שלנו, של כל הפלש־תינאים בגדה. בשביל זה צריך גם ללמוד. אם אני עושה משהו שקשור באינתיפאדה, אני רוצה לדעת מה העונש על זה, ואני רוצה לדעת מה יקרה בעתיד לעם שלי".

סעידה סובחי שיושבת בספסל מאחוריה, מוסיפה: "אני מארץ זו ואני רוצה להיות עם הפלש־תינאים בגדה וברצועה, אבל האינתיפאדה צריכה אנשים מ־לומדים, כי צריך תכנון מוצלח". כיפייה: "הכל צריך להיות מ־אורגן".

אורל סלאמ הוא הבן היחיד שמבקש לדבר: "האינתיפאדה מראה לארצות אחרות שיש עם פלשתינאי על האדמה הזאת ושאנחנו רוצים מדינה משלנו. בשלא למחוק, הצטעתי. אבל אני כמו האחרים בשטחים".

כיפייה אומרת שבחינות ה־בגרות חשובות לה מאוד, כי היא מתכוונת ללמוד באוניברסיטה בירדן. ספרות אנגלית. רוצה להיות מורה ולחזור לכאן. כיפייה וחברייה טוענים שאינם חשים הבדל בינם ובין התלמידים ה־ערביים־ישראליים בבית־הספר. "אנחנו בני־דודים", אומרת ס־עידה. "יש בינינו קשרים ואנחנו נמצאים באותו מצב", מוסיפה כי־פייה ומסבירה: "גם אם לתלמידים הישראליים יש זכויות, המטרה של כולנו היא אותה: שתהיה לנו מדינה פלשתינית, ושתהיה לנו ממשלה פלשתינית".

כיפייה מבקרת את תוכנית הלימודים הירדנית. החומר ה־נלמד מנותק מהמציאות ומיושן. "אתמול קראנו בספר באנגלית, שירדן רוצה להקים אוניברסיטה חדשה. האוניברסיטה הזו קיימת כבר 15 שנה. אנחנו רוצים ללמוד דברים אקטואליים, כמו הבעיה הפלשתינית. לא לומדים על זה שום דבר. זה אסור. בירדן כן לומ־דים על העם הפלשתיני".

هكذا من الأصل

סוד כוחה של מפלגת האלוהים

מאת ד"ר מרטין קרמר

הכותב הוא חוקר במרכז דיין, באוניברסיטת תל-אביב

השיעים הראשונים שהצטרפו לשורות חזבאללה היו צעירים חסרי אמצעים, שביקשו לפרוק את הזעם שפיעם בהם. הם התארגנו לפעולה בהשראתם של אנשי דת מן השורות האחרונות של ממסד עדתם. ואף על פי כן, הם הביסו מעצמות. נסיגתן של ארה"ב, צרפת וישראל

הקשר הלבנוני

מפני חבורה של שיעים קנאים, "שגירשו מלבנון את איומת המוות", קיימה את הבטחת הפסוק: חזבאללה ינקה לקראת יעדה הראשון: הגמוניה מוסרית וצבאית בעדה השיעית.

עקב ניצחון חזבאללה בקרבות על הפרוורים השיעים של ביירות, אזור הראויה, עומדת התנועה על סף התגשמות של חזונה. מבין שלושת הריכוזים של העדה השיעית – הבקאע, הדאחיה ודרום-לבנון – שני הראשונים נתונים כיום לשליטה של חזבאללה. הנאמנות השיעית לתנועת אמל הוותיקה נשמרת בקפדנות רק בדרום לבנון. סוריה עוד עשויה לערער את תוצאותיה של מלחמת הסמטאות. האולם הישגים שנחל חזבאללה עד כה נשענו על

יסוד חברתי איתן של הקצנה דתית-פוליטית בעדה השיעית. הפריסה הסורית מבליטה בהסמכותה את ממדי ההישג של מפלגת אלוהים. גם אחרי ההתערבות הסורית, יהיה לדאחיה אופי של מדינתה אד לאמית – "יישוב ספר של המהפכה האסלאמית, המציית לפקודות האימאם חומייני.

בניגוד לדעת רבים, לא הפעילות החשאית היא סוד העוצמה של חזבאללה. המיבצעים החשאיים – פעולות ההתאבדות בראשית דרכה של התנועה, חטיפת זרים בהמשכה – הם טקטיקות מוצלחות אך לא משען כוח. חזבאללה היא מסגרת פוליטית מאורגנת, מפלגה המנהלת היוזמת פעולות דיפלומטית, צבאית, מודיעינית, הסברתית, חברתית ואף כלכלית – ולא ארגון טרור המגדיר על-פי דפוס אחד של פעילות. עוצמת חזבאללה טמונה ביכולתו להבהיר חזון באמצעות הנהגה מוסמכת, להטיל משימות על חבריו המשמשים ולגייס תומכים ומשאבים. המקוריות במישורים אלה מבדילה לחזבאללה יתרונות רבים על פני תנועת אמל היריבה – יתרונות שאינם צבאיים בלבד.

עליונותו של חזבאללה במישור הרעיוני נובעת מדבקותו באסלאם כזהות פוליטית ומשלילת העדתיות השיעית. אימוץ התורה החומייניסטית כרוך בבנייה של משטר וחברה אסלאמיים הוא שלב נוסף בחיפוש של בני העדה אחר מסגרות השתייכות על-שיעיות, המצייעות או המטשטשות את שיוכם העדתי. חזבאללה מבטא את ההשתוקקות של

עליונותה של חזבאללה נובעת בעיקרה מדבקות חבריה באסלאם כזהות פוליטית, הדוגלת בעקרונות החוצים את הגבולות הצרים של לבנון ומאפשרים לעבור חוויה דתית מרוממת של מעבר לזהות חדשה

פדלאללה. נוהג בתבונה ובמתינות

שיעים צעירים להשתחרר מכבלי עדה אחת במדינה קטנה, רבת-עדות, ומציע חברות בקהילה פוליטית רחבת ממדים, הדוגלת בעקרונות החוצים את הגבולות הצרים של לבנון. תורת חזבאללה מחייבת לא רק הקמתה של מדינה אסלאמית בלבנון; היא עומדת על צירופה של לבנון למדינת-על אסלאמית שראשיתה במהפכה האסלאמית באיראן.

חבר חזבאללה מן השורה אינו מתעסק בוויכוחים העיוניים של אנשי הדת על אופי המדינה העתידה לקום ועל עיתוי הקמתה. אין הוא מוטרד מן העובדה כי חבריו לתנועה הם בכל זאת שיעים ונימת ההנהגה היא שיעית מובהקת. באמצעות חברותו בחזבאללה, חבר הארגון חדל להיות בעיניו שיעי לבנוני ומאמץ זהות אחרת, אסלאמית עולמית במטבע איראני. הוא אף עשוי לסגל לו את אופנת הלבוש האסלאמית האחרונה מטהראן; ביטויים בשפה הפרסית מתגלגלים אל דיבורו.

המארוני במזרח-ביירות עבר מכבר את שלב השלילה העצמית, את היבוא והאימוץ של זהות אחרת – זהות מערבית בגרסתה הצרפתית. כיום ביירות משחררת את פאריס וטהראן כאחת: העיר נהפכה לזירה, השכונות היו לביתנים מזוינים של תרבויות מיובאות ומתחרות. קליטת המוצר המיובא אינה שלמה: במקרים רבים היא שטחית למדי. אך הסיפוק הנפשי משכירות. הבדידות התרבותית מציע מפלט ממבוכת הבאמנויות הקטנות. חזבאללה פועלת בזירה העולמית, נאבקת עם מעצמות-העל, כורתת בריתות עם תנועות אסלאמיות אחרות וחותרת לשחרור ירושלים – ואילו אמל מבוסס בגרוטאות של המדינה העדתית. הצטרפות לחזבאללה אינה מוגבלת למאמינים בתורתה: לעתים הצעד קבוצתי, צעד של המשפחה, השבט, השכונה או הכפר. אך הזיקה הרעיונית לאסלאם מאפשרת לחברי התנועה, לאחר הצטרפותם, לעבור את החוויה המרוממת של המעבר לזהות חדשה.

הנהגת התנועה כוללת אנשי דת שיעים לבנונים. האיאתוללה מוחמד חוסיין פדלאללה ועמיתיו נוהגים בתבונה ומרץ, אך תכונות אלו אינן נחלת ההנהגה בלבד. כאנשי דת שיעים, סמכותם חורגת מן התחום הפוליטי. חברי חזבאללה עומדים בדרגה הלכתית נחותה לעומת אנשי הדת. זה מבטיח משמעת למופת.

אנשי הדת עצמם חלוקים בדעותיהם ברמה הטקטית (בשאלת הכדאיות של החטיפות, למשל) ואף ברמה האסטרטגית. אך ההנהגה אינה נגררת למחלוקות פומביות, תודות לתחושה עמוקה של אחווה מקצועית ואישית. הנהגת אמל נוטה להתפלג ברגעי משבר, וחברי הסיעות היריבות אף מתנכלים אלה לאלה. בתנאים כאלה, הנהגת חזבאללה מתלכדת. אנשי הדת חוסכים לתנועה מאבקים הרסניים על התרגום של סמכות אישית לסמכות מפלגתית ממוסדת. אין הם מחזיקים במשרות ובתוארים ארגוניים: אפילו פדלאללה מכחיש כל מעמד רשמי בחזבאללה. להבדיל מאמל, חזבאללה אינו נאלץ לכנס ועידות מפלגתיות לאישור הסמכות של ההנהגה. התנועה נסמכת על הזיקה המסורתית בין המאמין לאיש הדת, ובין איש הדת לרעהו.

סיועה של איראן הוא מרכיב חיוני בעצמת חזבאללה. אבל חיוניותו של הגיבוי האיראני אינה מצטמצמת למימד החומרי הנתון לכימות, או להשראה הדתית-הפוליטית. האיראנים הפעילים בלבנון – מטעם משרד החוץ, משמרות המהפכה, "קרן מקדשי השם" – רואים עצמם חברים בחזבאללה, מגיעים אל כל שדרות העם ומוכנים לספוג אבידות במילוי משימתם. הנוכחות האיראנית, יותר מן המימון, היא הנותנת לחזבאללה תחושה של שותפות אמיתית עם המהפכה הרחוקה. איראן נופלת הרבה מסוריה וישראל ביכולת להקרין כוח בלבנון, אך אין שותף נאמן ממנה ואין שום חשש בחזבאללה שמא איראן תפנה עורף לתנועה בעת משבר.

סוריה וישראל מסוגלות, כל אחת בזירתה, להגביל את חופש-הפעולה של חזבאללה, אך התנועה תמשיך לעשות נפשות, כל עוד אין בלבנון גורם המוכן ומסוגל לפעול לניפוץ החזון, לחיסול ההנהגה ולניתוק הגיבוי החיצוני של חזבאללה.

לוחמי חזבאללה רומסים הדגל האמריקאי. מפלגת האל מאוחדת בשנאתה לכופרים ולציונים

איראן והחזבאללה: יצוא המהפכה במבחן המעשה

מאת ד"ר דוד מנשרי

הכותב הוא חוקר בכיר במרכז דיין לחקר המזרח התיכון ואפריקה, אוניברסיטת ת"א.

כל מהפכה שואפת לייצא את השקפותיה אל מעבר לגבולות ארצה. הדבר נעשה לעתים בהצגת המהפכה כמופת לחיקוי, או בפעילות הסברה ובסיוע אקטיווי לתנועות מקומיות האוהדות את מטרותיה, ולפרקים אף בשימוש בנשק. גם יעדיה של "המהפכה האסלאמית"

הקשר האיראני

באיראן חרגו בהרבה מעבר לתחומיה של איראן. מתוך כך אף נגזר שמה, "המהפכה האסלאמית" (ולא "האיראנית"), וחומייני ראה עצמו בראש ובראשונה מנהיג מוסלמי (ולא איראני או שיעי).

ואכן, ראשי המשטר המהפכני רואים בתורת המהפכה בכללה בשורה של ישועה ל"מוסתעפין" (המדוכאים) בתבל כולה, אך בעיקר מודל לחיקוי לחברות המוסלמיות ומעל לכל תורת חיים אשר על החברות השיעיות לאמץ בתוקף סמכותו של חומייני כמקור העליון לכל סמכות בחברה השיעית. לפיכך, בעוד אשר ביחס לחברה האנושית די בעצם הצגת המהפכה כמופת, את החברה המוסלמית יש לעודד באופן פעיל יותר לחקות את המודל שהציבה איראן. כלפי החברה השיעית חובה לנקוט גישה מעשית הרבה יותר, עד כדי כפיית הדוקטרינה המהפכנית עליה.

החברות השיעיות היתה מצד אחד הקרקע פורייה יותר לקליטת השקפות חומייני ומצד שני המוטיווציה האיראנית לייצא את תורת המהפכה אליהן היתה גבוהה יותר: ראשית, החברות השיעיות (כמו למשל בלבנון, בדרום עיראק, בערב הסעודית ובכוויית) הן הקבוצות החברתיות המקופחות ביותר בארצותיהן; שנית, בכל אחת מהן היה גרעין של אנשי דת רדיקאליים, תלמידיו הנאמנים של חומייני, שהכשירו את הלבבות לקליטת השקפות המהפכה ושימשו חיל חלוץ בקידום מטרותיה.

עיראק ולבנון היו לשני המוקדים העיקריים ליצוא המהפכה: בראשונה, על-ידי מלחמה; בשנייה, על-ידי שיגור כוחות איראניים, תמיכה מוראלית וסיוע לוגיסטי, צבאי וכלכלי. בשתיהן נעשה עיקר המאמץ סביב גרעין של תנועות מקומיות הנאמנות לתורת חומייני – תנועת אלדעווה בעיראק והחזבאללה בלבנון.

סיפור ההצלחה היחיד

במבט לאחור, לעבר עשור של מלחמה ומהפכה באיראן, ניתן לומר כי העיקרון של יצוא המהפכה – כמו המטרות בתחומים שונים במדיניות הפנים של איראן המהפכנית – נחל כישלון חרוץ. אמנם אין ספק כי

חזבאללה היא סיפור ההצלחה היחיד של איראן; שאר תקוות המהפכה האסלאמית נגוזו

עצם הצלחת המהפכה באיראן עוררה רגשות של סולידאריות אסלאמית והשפיעה בדרך זו או אחרת על תנועות מקומיות (כמו למשל על "הג'יהאד המוסלמי" או אפילו על תנועת האינתיפאדה), אך התקוות האיראניות כי המהפכה תעודד שורה נוספת של מהפכות שתמגרנה את המשטרים שנראו לה עריצים ומשרתי האימפריאליזם – תקוות אלה נכזבו. לא רק שלא נוצרה תופעת חומייני, שאיראן קיוותה לה, אלא ששום משטר אחר לא מוגר על-ידי תנועה עממית אסלאמית, ואף התמיכה בחומייני ובתורתו נשארה מוגבלת לתנועות פונדמנטליסטיות שוליות – כאשר רוב העולם המוסלמי נשאר אדיש, ובמקרים רבים עוין למשטר האיראני ולכל מה שהוא מייצג.

במציאות זו היה החזבאללה לסיפור ההצלחה העיקרי, למעשה היחיד, של איראן. התנועה נשארה נאמנה לתורת חומייני (למעשה אף נאמנה לו יותר מאשר משטרו החומייני עצמו, אשר נאלץ תדיר להתפשר עם המציאות המעיקה ולסגת מתורתו המקורית), היא ממשיכה לשמור על זיקה ישירה לטהראן ולפעול על-פי תכתיביה, ממשיכה במאבק בלתי-מתפשר במתנגדים מבית ולוחמת בעוז ב"אויבי העולם המוסלמי", ומוסיפה למקד את תשומת-הלב של אמצעי התקשורת – בכל אלה רואה איראן יתרון. יתר על כן, איראן מנצלת את פעולת החזבאללה כעדות – בפני דעת-הקהל מבית ומחוץ – לעומק השפעתה של "המהפכה האסלאמית", לרצינות כוונתה של טהראן לייצא את המהפכה ולנכונותה לסייע לתנועות מהפכניות הנאבקות למען האידיאלים החומייניים נגד מאבק במרכזים מבית ומחוץ (ובעיקר נגד ישראל וארה"ב).

לא פחות מכך משרת החזבאללה את האינטרסים המעשיים של המשטר המהפכני באיראן. כך, למשל, זה מכבר הפך החזבאללה ל"קבלן משנה" לביצוע פעולות טרור ותפיסת בני ערובה – בדרך-כלל על-פי תכתיבי טהראן. איראן אמנם מכחישה מכל וכל קשר לפעולות טרור, לחטיפת מטוסים והחזקת בני ערובה. אך בפועל נשימה לא רק שאינה מגנה מבצעי פעולות אלה, אלא אף משבחת אותם ומעלה על נס את העובדה שקיבלו, לדבריהם, את השראתם מ"האקדמיה" (לטרור) של המהפכה האסלאמית".

למעשה, הנכונה טהראן והמחבלי כי הטרור הוא עסק משתלם גם מבחינה כלכלית. היא גבתה סכומים ניכרים בעבור שחרור בני-ערובה (כך למשל בעסקת הנשק עם ארה"ב, או בעסקאות שנקשרו באחרונה בין איראן לממשלת צרפת). היא אמנם ממשיכה לטעון כי אין לה יד בחטיפת בני ערובה, אך הכיתה והמבכר כי המפתח לגורלם מצוי, ברוב המקרים, בידיה.

על סף עימות עם סוריה

בשל כל היתרונות הללו נכונה איראן להשקיע רבות בקשריה עם החזבאללה – מבחינה אידיאולוגית, סיוע לוגיסטי, תמיכה כספית וקיום כוח של "משמרות המהפכה" (האיראניים) בלבנון. אנשי דת לבנונים מבקרים תדיר באיראן ומתקבלים שם בכבוד וביקר על-ידי ראשי המשטר. סטודנטים צעירים לתיאולוגיה חובשים את ספסלי הלימוד במרכז התאולוגי בקום. על-פי מקורות שונים, שוקדים שלטונות טהראן על אימון והכשרת של לוחמי החזבאללה ואף מזרימים ללבנון סכומי כסף רבים (כמאה מיליון דולר לשנה, ככל הנראה).

אולם איון הקשר עם החזבאללה משוחרר מבעיות. ראשית, מאבקי הכוח הפנימיים באיראן – האידאולוגיים והפוליטיים – אינם פוסחים אף על שאלת "המדיניות הלבנונית". לעומת אלה הגורסים מדיניות יותר אקטיוויסטית-דוקטרינרית בלבנון, יש המצדדים (בשל גורמים הקשורים בקשייה הכלכליים של איראן, קשייה במלחמה והבעיות שיוצר הדבר בקשרי החוץ שלה) ביתר איפוק וריסון. מעל לכל, המדיניות הלבנונית של איראן חושפת אותה באחרונה לעימותים קשים עם בת-בריתה העיקרית – סוריה, העומדת מן הצד השני של המתרס בחזית השיעית-הלבנונית, לצד תנועת אמל. עם כל שאיפתה לתמוך בחזבאללה אין איראן נכונה כיום להרחיק לכת עד כדי עימות ישיר עם סוריה.

ואכן, אירועי השבועות האחרונים העמידו את טהראן בפני דילמה קשה. מצד אחד היא חשה מחויבות לתמוך בחזבאללה, מצד שני נזהרה שלא להגיע לעימות עם סוריה. בחריקת שיניים נאלצה איראן להסכין לכניסת כוחות סוריה לשכונות הדרומיות של ביירות. זו ללא ספק מהלומה קשה ליוקרה האיראנית, שהונחתה בה בשעה שגיסותיה (בחזית העיראקית) ספגו שתי מפלות קשות בחודשיים האחרונים.

אולם, בשל מרכזיות הנושא הלבנוני בסדר יומה של איראן המהפכנית, אין ספק ששלטונות איראן לא יזנחו מאמציהם לסייע לחזבאללה לקדם את האינטרסים שלהם עצמם ושל המשטר המהפכני באיראן. ככל אשר תוכל, תפעל איראן לחזק את החזבאללה, המשמש הצלחה יחידה למעשה של אחת המטרות החשובות ביותר של משטר חומייני – יצוא המהפכה.

נושאי הדגל של החומייניזם בלבנון

אורי לוברני, המתאם של פעולות ישראל בלבנון, סבור כי סופו של חזבאללה להיחלש ולהידחק ממעוזיו בלבנון

מאת ראובן פדהצור

"היזדי מגדיר בהולט את חזבאללה כאויב ישראל. זה אויב המגדיר עצמו כאויב, וזה ארגון שבהגדרתו הוא עוין לישראל ולקיומה". כך מסכם אורי לוברני את

הקשר הישראלי

עמדתו הבסיסית של הארגון השיעי, אשר לפני חמש שנים מעטים בישראל שמעו את שמו וידעו על קיומו.

לוברני מונה על-ידי שר הביטחון לעסוק בתיאום פעולות מערכת הביטחון בלבנון. רוב פעולותיו נעשות תחת מעטה חשאיות, ופגישותיו מתנהלות לא-פעם בכפרים ובעיירות בלבנון, הרחק מעבר לרצועת הביטחון. לא-כבר פורסמו ידיעות על פגישתו עם מנהיגי המובלעת הנוצרית בג'זין. בעבר נרמז כי לאחר נסיגת צה"ל מלבנון, המשיך להיפגש עם המנהיג הדרוזי ואליד ג'ונבלאט ועם אנשי מפתח בארגון אמל. מספר שנים היה שגריר ישראל באיראן.

בראיון אתו, מדגיש לוברני כי בניסיון לנתח את פעילותו ואת מגמות התפתחותו של החזבאללה, הבעיה המרכזית היא מחסור חמור במידע. זה ארגון דתי קיצוני שהחדירה לתוכו אינה קלה ויכולת איסוף המודיעין עליו מוגבלת.

עם זאת, אפשר לצייר תמונה נאמנה של תפישותיו האידיאולוגיות ושל קשריו המיוחדים עם איראן. "מה שחייב להדאיג אותנו לטווח הארוך הוא המאמץ העקיר שמשקיעה איראן בניסיונה להשליט את תנועת חזבאללה על העדה השיעית בלבנון. זה יעד מדיני-אסטרטגי של איראן, שלמענו היא מוכנה להקדיש משאבים גדולים ולהקריב קרבנות.

"להערכתי, רוצים האיראנים לנצל את העובדה שלבנון היא המקום היחיד שבו הם יכולים להוכיח את הצלחת יצוא המהפכה החומייניסטית. נציגים של משמרות המהפכה נמצאים בבסיסים שבנו בלבנון, ואף נהפכו לגורם מרכזי בעל משקל במערכת הפוליטית הלבנונית. ראיה לכך העובדה שלכניסת הסורים לדרום ביירות קדם משא ומתן עם איראן ולא עם חזבאללה".

ארגון חזבאללה היה לנושא הדגל של הניסיון המהפכני החומייניסטי בלבנון. הארגון מאמץ את הדוקטרינה האיראנית ומקבל תמיכה מאיראן בכסף, באמצעי לחימה ובהדרכה צבאית. לוברני מאתר את ראשיתו של הקשר האיראני בלבנון בשני הפיצוצים של מכוניות התופת, שאירעו בביירות ב-1983 והמיתו מאות אנשי מארינס אמריקאים וחיילים צרפתים. את שני הפיגועים עשו אנשי חזבאללה ב"ליווית" האיראנים של סוריה. זה היה הרגע שבו נהפכה תנועה שיעית לבנונית לאחרונה, הכוללת תאים קטנים ומפוזרים, לארגון צבאי שלרשותו כ-1,200 לוחמים בעלי יכולת צבאית לא-מבוטלת.

כדי להצליח ביצוא מהפכתם ללבנון, והפיכתה של מדינה זו ל"רפובליקה השיעית האיסלאמית של לבנון", משקיעים האירנים הון עתק בבניית התשתית הדתית והצבאית של חזבאללה. במדינה שמשקה הלאומי התמוטט בעקבות שנים של מלחמת אזרחים, יש בסכומים שמזרימים האיתוללות ללבנון תמריץ רציני מאד לעושי דברם. לוברני מעריך כי מדי שנה מעבירה איראן בין 60 ל-100 מיליון דולר ללבנון. רובו המכריע של סכום זה מגיע לידיהם של כוהני הדת העומדים בראש הארגון השיעי הקיצוני.

לפני ימים כספר, הגיע לביקור בישראל השגריר היוצא של בריטניה בלבנון. אורי לוברני הוליט לנצל את ההזדמנות ולאשש את הנתונים שהיו בידיו, על התמיכה האיראנית בחזבאללה. השגריר הבריטי, שמקורות המידע שלו מעודכנים היטב בעסקה בלבנון ובמעורבות האיראנית בה, העריך כי הסכום שמשקיעה איראן מדי שנה בחיזוק התשתית השיעית הקיצונית בלבנון אינו פחות מ-100 מיליון דולר, ואולי אף יותר מזה.

נציגה הרשמי של איראן בלבנון, האיש המרכז רשמית את הפעילות האיראנית הענפה ובוחש במערכת הפוליטית הלבנונית, הוא סגן שר החוץ שייח' אל-אסלאם. לוברני מעריך כי אל-אסלאם הוא עושה דברו של מונטזרי, המוגדר כיורש של האיתוללה חומייני. אל-אסלאם העתיק את מושבו ללבנון ובחודשים האחרונים הוא מסייר ברחבי המדינה ומרכז את הפעולות כלפי חזבאללה.

לוברני: מחסור חמור במידע

אך אין הוא היחיד. מאבקי הכוח הסמויים עדיין במידה רבה בצמרת המשטר בטהרן, משפיעים גם על הקשרים עם חזבאללה. בנוסף לנציגו של מונטזרי, שולחים גם יריביו בצמרת האיראנית את אנשיהם ללבנון, והם מנהלים מגעים שוטפים עם כוהני הדת הלבנוניים. כך פועלים בלבנון, מזרימים כספים ומפיצים אידיאולוגיה גם נציגיהם הנאמנים של הנשיא האיראני חמינאי ושל האיתוללה רפסנג'אני. לאלה יש להוסיף, כמובן, את השגריר האיראני בביירות, שיותר משהוא עוסק בדיפלומטיה הוא היה לקצין המבצעים של משטר חומייני בלבנון.

לוברני מאמין כי פריחת חזבאללה תיבלם בסופו של דבר. למעשה, הוא מבחין כבר בחודשים האחרונים בתחילתו של תהליך ההיחלשות של הארגון השיעי. כניסת הכוחות הסוריים לשכונות הדרומיות של ביירות היא בעיני לוברני איתות ברור לפגיעה במעמדו של חזבאללה. להערכתו, כניסת חיילי צבא סוריה לאיזורים אלה של הבירה הלבנונית תביא לחיסול מוחלט כמעט של הישגי הלחימה של אנשי חזבאללה נגד לוחמי אמל. הגבלה שיטילו הסורים על נשיאת נשק בשכונות הדרומיות, תהיה פגיעה חמורה בכבודם של לוחמי חזבאללה.

אין ללוברני ספק כי הסורים נחושים בדעתם להציל את ארגון החסות שלהם, אמל, מהתמוטטות מוחלטת. אסד מכיר היטב עובדת יסוד בפוליטיקה הלבנונית: השולט בביירות הוא ששולט בלבנון. מסיבה זו אין הוא יכול להרשות לעצמו לאפשר לחזבאללה להשלים את השתלטותה על שכונותיה השיעיות של העיר.

במסגרת זו, לא יהססו הסורים לפתוח במאבק מזוין נגד חזבאללה, אם לוחמיו ינסו להמשיך את מלחמת ההכרעות באמל. במאבק עם הצבא הסורי, יובס חזבאללה תבוסה ניצחת, וראשיו יודעים זאת היטב. קלוש מאד הסיכוי שאיראן תתערב צבאית להצלת חזבאללה במלחמתו עם סוריה.

לוברני מאמין כי תיבלם עליותו של חזבאללה בלבנון, ותסתמך זאת על "הרצון הקיבוצי" של העדה השיעית". שלושה ריכוזים שיעים עיקריים בלבנון, הגדול והחשוב בהם, הקרוי בפי לוברני "מוח הבירה של המנהיגות השיעית", שוכן בדרום לבנון. שם יושבים רוב תושביה השיעים של לבנון, ריכוז אחר נמצא בבקעת הלבנון, והשלישי בביירות.

בבקעת הלבנון יש לחזבאללה משקל מגולי רציני, ואילו בדרום יש השפעה מכרעת למשפחות השיעיות הרואות בקיצוניות של חזבאללה סכנה לעתידה הפוליטי של העדה. מסיבה זו, סבור לוברני, כי המאבק בין אמל לחזבאללה בדרום לבנון יסתיים בניצחונה של אמל ובהדחקת לוחמי חזבאללה ממעוזיהם בניבעשת, מג'דל סילים וסריפא. זהו יעדה לשיות יכולת הלחימה הלבנה של הלוחמים מתנועת אמל.

במסגרת המאבק על השליטה השיעית בדרום, יש לישראל תפקיד חשוב. הפעולות במידון ובלוויזה שגרמו לחזבאללה עשרות רבות של אבידות ומכה מורלית קשה, הן גורם חשוב בתהליך ההשתלטות של אמל על איזור הדרום. "לכן ברור מהי בעתיד למקומות סבובים כי נשקי בהם בני החזבאללה איום ישיר לרצועת הביטחון ולגבולנו עם לבנון".

הביא לדפוס: ראובן פדהצור

קץ לברית לא-קדושה

ד"ר יוסף אולמרט

הכותב הוא חוקר בכיר במרכז דיין.

סוריה, מדינה חילונית-סוציאליסטית, לא היססה לבצע טבח המוני במאמינים מוסלמים בחמה בפברואר 1982 כדי למנוע הקמתה של רפובליקה אסלאמית בסוריה. איראן ושלוחתה הלבנונית, תנועת החזבאללה, פועלות, לפחות כך הן מצהירות, להקמת רפובליקה אס

הקשר הסורי

לאמית בלבנון ובכל ארץ מזרח-תיכונית אחרת.

באשר ללבנון, סוריה תמיד עמלה למנוע התבססותו של כוח זר בלבנון, בסיועה של זרוע לבנונית מקומית, כדי למנוע הפרעה מבחוץ לכינונה של הגמוניה סורית בלבנון. אך בשנים האחרונות התבססה איראן בלבנון בסיועה הפעיל של סוריה, תוך הישענות על כוח מקומי, כדי להקים שם את ההגמוניה האיראנית בלבנון.

לכאורה, יש כאן סתירה שאינה ניתנת ליישוב. ההסבר לה אינו ש"במזרח התיכון הכל אפשרי". מה שאיפשר את הברית סוריה-איראן-חזבאללה בלבנון היתה יכולתן של סוריה ואיראן לשתף-פעולה נגד אויבים משותפים.

תופעה דומה היתה גם במלחמת המפרץ, במקום שהחלטת הסורית לתמוך באיראן במלחמתה נגד עיראק – ובעצם נגד כל העולם הערבי – נבעה בראש ובראשונה מהאיבה העמוקה של סוריה כלפי עיראק.

בפועל, התפתחה ברית סורית-איראנית הפועלת על-פי עקרון הכלים השלובים: סוריה ואיראן משתפות פעולה במלחמת המפרץ ובלבנון. מכך נובע שאין לצפות לשינוי בעמדת סוריה כלפי מרכיב אחד של הברית, כל עוד אין נכונות סורית להסל כליל את הברית עם איראן.

עד 1985 זכתה הקואליציה הסורית-האיראנית בלבנון לשורה של הישגים מול כמה גורמים: ממשלו של אמין ג'ומייל, העדה הנוצרית-המארונית, הכוח הרב-לאומי, ארצות הברית וישראל. תוך שימוש בטאקטיקות של טרור, התאבדות ובכונות לשלם כמעט כל מחיר להשגת המטרה, הצליחו הטרוריסטים השיעים, בהשראה אידיאולוגית איראנית ובגיבוי מבצעי סורי, להפיל מאות חללים בקרב מתנגדיהם בלבנון, ולזכות בשורה של ניצחונות, שגולת הכותרת שלהם היתה פינוי הכוחות הזרים – בראש ובראשונה ישראל – מלבנון.

סוריה זכתה בניצחון מרשים בכך שהוכיחה שאין אפשרות להגיע להסדר כלשהו בלבנון ללא תיאום עמה ומבלי להתחשב בתביעותיה למעמד בכורה בלבנון. אך סוריה נאלצה גם לשלם את המחיר. בניגוד בולט לעיקרון יסודי במדיניותה הלבנונית, היא אפשרה למאות מתנדבים איראנים להגיע לבקעת הלבנון ביולי-אוגוסט 1982. חזבאללה, הארגון השיעי הפרו-איראני, הלך וצבר תאוצה על חשבון אמל, בן חסותם של הסורים. ב-1985, כאשר כמעט כל הכוחות הזרים פנו מלבנון, מצאה עצמה סוריה לפתע ניצבת מול כוח זר – איראני – שהיא עצמה סייעה להתבססותו, ושבניגוד לכוחות זרים אחרים, נשען על עורף מוצק בעדה הגדולה ביותר בלבנון.

לכן, החל מיוני 1985 התחיל מאבק חדש על השליטה בלבנון – בין בנות-הברית עצמן, סוריה ואיראן. במאבק זה יש לסוריה שורה של יתרונות: יש לה כוח צבאי עדיף בהרבה על זה של חזבאללה והאיראנים; היא יכולה למנוע את תגבור המאמץ האיראני בלבנון על-ידי מניעת מעבר של כוחות איראניים נוספים דרך סוריה ללבנון; היא יודעת שיש כוחות חזקים בלבנון ומחוצה לה, בראש ובראשונה ישראל, שאינם מעוניינים בנוכחות איראנית מאסיבית בלבנון ובהישגים לחזבאללה.

חולשתו של אמל

מנגד, גם לאיראנים ולחזבאללה יש כמה נכסים משמעותיים. אפשר ששיתוף-הפעולה הסורי-האיראני במלחמת המפרץ השתנה בשנה האחרונה ונוסף לו מימד כלכלי רב משמעות. סוריה, שמצבה הכלכלי חמור, זקוקה לסיוע איראני, שאמנם אינו ניתן בנדיבות, בהתחשב במצוקתה של איראן עצמה, אך הוא משמעותי דיו למנוע "עריקה" סורית מהברית. יתר על כן, הסעודים והכוויתים אינם ששים למלא את כיס הריקים של חאפז אל-אסד. לכסף, או ליתר דיוק, להיעדרו, יש משמעות מבצעית בלבנון, הנתונה גם היא במשבר כלכלי חמור. לסוריה אין אמצעים כלכליים שהיא יכולה "להזרים" ללבנון. לאיראנים אין, גם כן, יותר מדי, אך בכל זאת הם מפרישים בין 5 ל-7 מיליון דולר בחודש לטובת חזבאללה ואירגונים אחרים בלבנון, והתוצאה היא שהארגונים אמנם מתחזקים על חשבון "אמל" ואירגונים פרו-סוריים אחרים.

שנית, אמל נכשל כמעט בכל אשר עשה בשנים האחרונות. זהו ארגון חלש, שסוע מבפנים ומשום-לחוץ מבחוץ. כתוצאה מכך, אמל אינו עומד בהצלחה בעימותים צבאיים מול הדרוזים, אש"ף וחזבאללה, וסוריה נאלצה, מתוך עמדת-חולשה, להתערב כדי להצילו. כך אירע בפברואר 1987 במערב-ביירות, וכך במאי 1988 בדרום-ביירות.

שלישית, יש לאיראנים נכס חשוב במציאות הלבנונית הפרועה: בני-ערובה זרים, אמריקאים, בריטים ובני אומות מערביות אחרות. כך מתאפשר לאיראנים לסחור בחיי אדם תמורת נשק וכסף מערביים (ראה דוגמאות איראנגייט, בני הערובה הצרפתיים, המערב-גרמנים והדרום-קוריאני) וגם לאותת שסוריה אינה בעלת הסמכות היחידה בלבנון. יש בידי האיראנים גם אפשרות לאותת לסוריה, שכחלק מהמורשת יוקרה בלבנון, על בסיס של מרדוס ויוזמי, תוכל סוריה, אולי, להשתתף בפתרון בעיית בני הערובה, דבר שהסורים להוטים לעשות כחלק מהמתקפה המרוכזת שלהם לשיפור תדמיתם במערב, שנפגעה אנושות בעקבות פרשיית הטרור של 1986 (הינדאווי, מערב-ברלין, מדריד וטורקיה).

עוד פסק זמן

אם נסכם את כל אלה, נראה שסוריה ואיראן אינן מעוניינות בעימות כולל ביניהן, שמחירו מבחינה איראנית יהיה קץ המאחז שלהם בלבנון וקצו של חזבאללה, וכמובן – גם "עריקה" של בן-בריתם הערבי העיקרי במלחמתם נגד עיראק. לסוריה אין עניין בעימות כולל, כי מחיר בחיי-אדם, באזור צפוף-אוכלוסין כמו דרום-ביירות, יכול להיות כבד מאד. הסורים גם חוששים שפריצה מזוינת שלהם לדרום-ביירות תביא לרצח בני-הערובה על-ידי חזבאללה, וכך היתה סוריה מואשמת באחריות לגורלם, בשעה שהיא מעוניינת להביא לשחרורם ולזכות בקרדיט פוליטי וכלכלי עבור כך.

מעל כל אלה, ברור לחאפז אל-אסד שקרע סופי עם האיראנים כעת לא יתרחש בעיתוי נוח לסוריה, גם ביחס למלחמת המפרץ, האיראנים סופגים עתה מפלות מידי עיראק, וסעודיה והכוויית אינן כה מבוהלות כמו לפני מספר חודשים. לכן, אין לצפות שמישהו בעולם הערבי ייצא מגדרו כדי לתת לסוריה תמיכה גדולה מדי, אם בכלל, בעבור הניתוק מאיראן.

חאפז אל-אסד מעדיף, לכן, להמתין ולהימנע מאותו קרע סופי ומוחלט עם איראן ועם חזבאללה, שכה רבות דובר אודותיו באחרונה. הוא בונה על-כך שהזמן פועל לטובתו, שהרי חזבאללה נתונה ללחץ סורי בבקעה ובדרום-ביירות, וספגה כמה מהלומות כואבות בדרום-לבנון, הן מידי אמל (אולי הישגו היחיד של אמל בשנים האחרונות) והן מידי צה"ל.

אם כך הם פני הדברים, לאיראן יש הרבה מה להפסיד ומעט להרוויח במציאות הלבנונית הנוכחית, אם תיכנס לעימות כולל עם הסורים. חזקה על האיראנים שאם המשך קיומו של החזבאללה חשוב להם, הם יימנעו מאותו עימות כולל עם הסורים.

הברית הסורית-האיראנית בלבנון זכתה איפוא לעוד פסק-זמן. איראן הפגינה שרירים, אך סוריה של חאפז אל-אסד נראית כמנצחת הגדולה בסיבוב הנוכחי, כאשר שוב הוכח שרק באמצעותה ניתן להגיע לאיזשהו פתרון, רופף ככל שיהיה, בארץ הארזים האומללה והמסוכסכת.

איראן, התומכת בחזבאללה, וסוריה, התומכת באמל, שמרו על איזון עדין ביניהן בלבנון. איראן הפגינה שרירים, אך היא מבינה שבעלת הבית בלבנון היא סוריה

"אללה הוא מוסלמי" – אחרת לא יתכן

מאת עודד זראי

הפונדמנטליזם האסלאמי אינו מבחין בין סונים לשיעים אלא בין כשרים לכופרים. שלטונות מדינות ערב בוחרים שלא להתמודד עם הבעיה – והתוצאה עשויה להיות מהפכה אסלאמית באחת מבירותיהם

ססמאות התמיכה בחזבאללה, שהופיעו בכפרים ערביים בגליל לא היו בבחינת תופעה חד פעמית יוצאת דופן. סיסמאות דומות הופיעו גם במצרים, בירדן, בלוב, בתוניס, בסודאן, בסוריה ויש אומרים גם בסעודיה. להלכה, קשה להעלות על הדעת שהתנועה המוסלמית השיעית בלבנון, הפועלת בהשראת המהפכה החומיינית בטהראן, תזכה לתמיכה

הקשר האסלאמי

גלויה אצל הסונים הפונטים בלוב, המורים בסודאן והוהאבים בחצי האי ערב. באותה מידה קשה להעלות על הדעת שאישים מצרים חילוניים, במובן הרחב של המלה, כמו מוצטפא כאמל מראד, שנלווה אל הנשיא סאדאת בביקורו בירושלים, ואחרים "יחזרו בתשובה" על פי המעתם הקיצונית לפחות ויודעו לאנשי חזבאללה.

סימטאות השכונות הצפופות בבאב אל-שעריה בקהיר, בבאב אל-שיח בבגדד, בבאב אל-עבד בפרוורים הדרומיים של ביירות, ברובעי אליסוק בתוניס, קזבלנקה, טריפולי וחרטום, משמשות בסיסי פעילות מרכזיים לחזבאללה. גם אם התנועות הדתיות הקיצוניות הפועלות ברובעים אלה מתקשות לשמות מהפכנים מגונים בכל שהניסוח הערבי העשיר מאפשר זאת, הרי כולן מאוחדות בהזדהות עם עקרונות היסוד של חזבאללה. סיסמאות התמיכה בחזבאללה, שהופיעו בשבועות האחרונים בעולם הערבי רק ממחישים את טעותם של אלה אשר הגבילו את התנועה החומיינית הלבנונית למעגל השיעי-איראני.

דבריו של סאדק אל-מוסאווי, מבכירי הפונדמנטליסטים הפעילים בלבנון, ממוצא איראני, נופלים על אוזן קשבת בבירות ערב. לדידו, קיימת רק אלטרנאטיווה אחת בפני המוסלמים הכשרים והיא לאחוז בהגה השלטון וליישם את הצדק הסוציאלי על פי הלכות הקוראן.

לא יתכן שהמוסלמים יכנעו לשלטון הכפירה הגורם להרעבת ההמונים השאפתם סוריה. לדידו, ההמנות על האיסלאם אינה מספיקה כדי להעניק כשרות לאיש, משום שגם המוסלמי שאינו פועל על פי תורת חזבאללה הינו כופר.

חזבאללה מתייחס למשפחות המלוכה והאצולה בסעודיה לא כאל שומרי המקומות הקדושים אלא כמחללי המקומות הקדושים. לאותו יחס זוכים גם המשטרים הערביים האחרים, כאשר גם בעניין זה יש תמימות דעים בין כל מרכיבי הגל האיסלאמי ההולך וגואה בעולם הערבי, על אחת כמה וכמה אמור הדבר על משטרים לא איסלאמיים. לבנון היא אחת הדוגמאות הבולטות למשאת נפשם של אנשי חזבאללה לכונן בה רפובליקה מוסלמית נוסח איראן. אולם ישראל היא גולת הכותרת בכל הנוגע להתייחסות המילולית ולפעילות העינית של אנשי הגל האיסלאמי. ללא הבדל שם, נוסח השתייכות, אל-מוסאווי ושאר עמיתיו מאותו גל בעולם הערבי פוסלים על הסף בפתווא (פסק הלכה) את חוקיות קיומה של מדינה בשלטון יהודי. לדידם, ליהודים לא יתכן מעמד אחר בעולם זולת להיות "בחסות האיסלאם", ומשום כך "המדינה הפלשתינית הדימוקרטית" (בהשמטת המילה חילונית) נוסח ערפאת היא הפתרון לבעיית המזרח התיכון. על רקע זה, יש לראות את הברית ההולכת ומתהדקת בין חזבאללה לבין אש"ף בראשות ערפאת. לדברי מקורות ערביים בביירות, נתגלו באחרונה מסמכים ושאיים השופכים אור על היקפה ומהותה של אותה ברית שלא היתה ידועה בעבר.

אין לזלזל במערכת התעמולה החינוכית של חזבאללה בעולם הערבי. לעצם המושג חזבאללה (מפלגת האל) בערבית יש אפקטיביות רבה. זאת, משום שהדגש החינוכי הוא על היות "אללה מוסלמי" ולא יתכן אחרת. אין להעלות על הדעת שתורת הגלה של מפלגת האל ישרתו לא מוסלמים. כל מוסלמי המאמין באללה צריך להזדהות עם התנועה, בעיקר כאשר היא דוחה כל אבחנה בין שני זרמי האיסלאם הסונה והשיעה. שליחי התנועה, הצעירים המוקפים מנישים בדרשות במסגדים בכל רחבי העולם הערבי כי "האימפריאליזם, הריאקציה הערבית והציונות" עושים יד אחת כדי לתקוע טריז בין המוסלמים. ככלות הכל גם הסונה וגם השיעה מאמינים בהמשך עקרונות האיסלאם ומאוחדים במאבק להחיית האיסלאם ולצדק חברתי, לדבריהם.

מערכת החינוך של הגל האיסלאמי מתבססת גם על "התאמת" המאורעות לצרכי גיוס הצעירים לפעילות. הדרשנים ממחישים את דבריהם בדוגמאות, על "גבורת התנועות האיסלאמיות על הצי האמריקאי השישי בחופי לבנון ועל צבא הכופרים היהודי בדרום לבנון". הם מספרים על "פעולות הגבורה האיסלאמית" כמו פיצוץ מטוון האקרופול, בו בילו נתינים זרים, בתרסים, לפני שבועיים.

במקביל לפעילות החינוכית האינטנסיווית נערכות פעולות סיוע ענפות בשכונות העממיות. כך למשל פועלים בפרוורים הדרומיים של ביירות, בבקעת הלבנון ובדרום המדינה כ-2,000 סטודנטים בשכר – בשירות חזבאללה. הללו מקיימים בתי ספר וחנם, מחלקים אוכל לנצרכים ומקיימים מרפאות ועזרות. פעולות בנוסח דומה אך בהיקף הרבה יותר רחב נערכות במצרים ובמדינות ערביות אחרות. איראן וגורמים איסלאמיים אחרים, לרבות בתוך אש"ף ממנים את הפעילות.

המשטרים הערביים מודעים אמנם לתופעה הזאת, ההולכת וגוברת, אך הם נמנעים מלהתמודד איתה חזיתית. כל הנסיונות לקיים "מערכת חינוכית אפקטיווית נגדית" בקרב ההמונים, והמקביל לנסות להרצה גורמים "מתונים" בקרב התנועה האיסלאמית הקיצונית, לא נשאו פרי. כל משטר ערבי מתנצח למעשה לבדו מול בעיית חזבאללה, אך כלפי חוץ מתעלם ממנה ואינו מודה בקיומה. מצב עניינים זה אין בו כדי למנוע אפשרות של פרוץ מהפכה חומייניסטית באחד מימי שישי, בבירה ערבית.

אחרי הסכם הטילים שלא הושג

מאת שמואל מאיר

הכותב הוא חוקר במרכז למחקרים אסטרטגיים ע"ש יפה, אוניברסיטת ת"א

פסגת מוסקווה לא רשמה לזכותה פריצת־דרך דרמאטית ביחסים האסטרטגיים שבין שתי מעצמות־העל. שני הצדדים הדגישו אמנם את ההתקדמות שהושגה, אך בפרק העיקרי שהפך למטרה של פסגות –

הנושאים

תחום פירוק הנשק – לא הושג הסכם. אך ממילא הוא, ששני המנהיגים נזקקו, לטובת כללי הטקס הפומביים, לשידור חוזר של מסירת המסמכים של החוזה לפירוק הטילים לטווח בינוני (INF) שנחתם בפסגת וואשינגטון בדצמבר.

במרכז סדר־היום האסטרטגי של פסגת מוסקווה עמדו שיחות סטארט (START) לצמצום הנשק הגרעיני האסטרטגי ארוך הטווח. כבר במפגש השני ביניהם ברייקיאוויק (אוקטובר 1986) הסכימו רייגן וגורבצ'וב על נוסחה כללית לצמצום הארסנלים הגרעיניים ב־50%. לשם המחשה נציין כי לארה"ב כ־15,008 ראשי חץ אסטרטגיים ארוכי טווח, ולבריה"מ כ־11,000 ראשי חץ.

אמנם, פריצת־הדרך ההיסטורית שהושגה בהסכם הקודם - לפירוק הטילים (INF) – בכל הנוגע לוויתור סובייטי על מיקום הטילים, לסידורי פיקוח וכניסת ביקורות בהתרעת זמן קצרה – סילקה מכשול רציני ביותר מעל שולחן הדיונים של השיחות לצמצום הנשק ארוך הטווח, אך לא היה די בכך.

אבני הנגף בדרך להשגת הסכם במפגש מוסקווה נבעו מבעיות הקשורות בפיקוח על ההסכם, מבנה שונה של סדר הכוחות, כניסת טילי שיוט, וכמובן, תכנית מלחמת הכוכבים.

הפיקוח: בניגוד להסכם הקודם, שביטל לגמרי קטיגוריות שלמות של טילים (לטווח 500–5,500 ק"מ), המוצבים ביבשה ובכך הקל באופן משמעותי על נוהלי האימות והפיקוח, ההסכם המוצע ישאיר בידי כל צד כ־6,000 ראשי חץ גרעיניים נישאים על גבי 1,600 משגרים. בעיית הפיקוח ומניעת הפרות תוחריף אם נזכור כי חלק מן המשגרים ניידים ולכן קשים לאיתור.

השוני במבנה הכוחות, הנובע מנסיבות גיאו־אסטרטגיות ייחודיות לכל מעצמת־על: עיקר הכוח הגרעיני של ארה"ב – המעצמה הימית הגדולה – משוגר מצוללות: 48% מראשי־החץ. רק 16% מראשי החץ משוגרים מטילים בין־יבשתיים. היתר משוגרים ממפציצים. בבריה"מ – המעצמה היבשתית הגדולה – התמונה הפוכה: 58% מראשי החץ משוגרים מטילים בין־יבשתיים ורק 30% מצוללות. היתר – ממפציצים. במצב זה, אך טבעי כי ארה"ב תתבע קיצוץ משמעותי יותר בכוח הטילים הבין־יבשתיים של בריה"מ – מה גם שלסובייטים עדיפות ניכרת בכוח ההרס (מגאטונים) של הטילים – בעוד בריה"מ תעמוד על קיצוץ רב יותר בכוח הצוללות האמריקאי.

טילי השיוט: התפתחות טכנולוגית שאיפשרה שיגור ראשי חץ גרעיניים באמצעות גופים דמויי מטוס ללא טייס, שברה את כללי המשחק המקובלים בכל הקשור לספירת ראשי חץ גרעיניים.

טילי השיוט מהווים בעיה, מאחר שלא ניתן לקבוע בוודאות אם הם מצויידים בראש גרעיני או קונוונציונלי. בעבר נדחקה הבעיה לפינה. עם הופעתם של הדורות המתקדמים של טילי שיוט המשוגרים ממפציצים ומצוללות ואשר ביכולתם לפגוע במטרה בדיוק של מטרים ספורים – לא ניתן עוד להתעלם ממנה.

מלחמת הכוכבים: בעבר היתנו הסובייטים את ההסכם לצמצום הטילים לטווח ארוך בביטול תכנית מלחמת הכוכבים של הנשיא רייגן. ארה"ב מצידה סאפה להפריד בין שתי הסוגיות. מלאכתם של הסובייטים נעשתה קלה יותר לאחר שהסנאט האמריקאי כפה על הנשיא רייגן את ה"פירוש הצר" לאמנת ABM, האוסרת הקמת מערכות הגנה נגד טילים אסטרטגיים. גם קיצוצי התקציב החריפים שהנהיג הקונגרס על התכנית, סייעו לסובייטים להנמיך פרופיל ולהמתין לממשל הבא. המועמד הדמוקרטי המוביל, דוקאקיס, כבר הביע את התנגדותו למלחמת הכוכבים.

שתי מעצמות־העל הצהירו במוסקווה כי ימשיכו לדון בדעה במגמה להסיר את אבני הנגף הללו, וכי בכוונתן להשיג הסכם עוד השנה. אך מעבר להצהרות, נראה כי דיון מפורט בבעיות שהוצגו כאן הוא עניין לחודשים ארוכים. בטרמינולוגיה של השיחות לצמצום החימוש מוכר הפתגם: השטן מצוי בפרטי הפרטים.

יחד עם זאת, פתחה פסגת מוסקווה – מעצם הסגנון של עסקים כרגיל שהוקרינה – את הדרך לקראת הדברים מעשית בתחומים אחרים.

הדברים הנובעים מן הדינמיקה שנוצרה בשיחות וואשינגטון ומוסקווה, ועל פיה, ככל שגוברת מידת ההסכמה של שתי מעצמות־העל בסוגיה הגרעינית, שהיא החשובה ביותר לביטחונן הלאומי, כן גוברת נטייתן להסכים בסוגיות אחרות.

התרקמותו של הדיאלוג החדש בין ברה"מ וארה"ב כתוצאה מהסכמים בתחום צמצום הנשק הגרעיני, מראה עד כמה מוסיפות הדרישה שהציבו חוגים שמרניים: להתנות הסכמים בהתנהגות טובה של הסובייטים. אכן, התבוננות ביחסי ארה"ב־בריה"מ בחודשים האחרונים מראה כי ככל שנצטמצמו הפערים בתחום האסטרטגי, כן עלתה רמת הדיאלוג בכל הקשור לפתרון סכסוכים אזוריים. ההסכם לפינוי הכוחות הסובייטים מאפגניסטאן, השיחות על אנגולה וניקראגואה, ואפילו ההקלה במתן אישורי הגירה ליהודים מבריה"מ – כל אלה בבחינת מראה־מקום מועיל להתפתחות זו.

על כן, עפ"י ניתוח תהליכי ההתקרבות במישור האסטרטגי־הגרעיני, וגם ללא הצהרות מיוחדות, ניתן לצפות להכרה אמריקאית בתפקיד חיובי שיכולה מוסקווה למלא בסוגיות הקשורות ליישוב הסכסוך הישראלי־ערבי, ולהתקרבות בין ארה"ב לבריה"מ במכלול השאלות המזרח־תיכוניות.

התפתחות נוספת הנובעת מן הדינמיקה של ההסכם, ואשר עשויה להקרין על אזורנו: ביטול הטילים היבשתיים לטווח בינוני וסילוקם מאדמת אירופה (במסגרת INF) והתעקשות הצדדים בשיחות סטארט בקשר לטילי שיוט ימיים. התפתחות זו מצביעה על עליה בחשיבותן של הזירות הימיות המקיפות את בריה"מ, ובכלל זה הים התיכון.

מבחינת ארה"ב, גוברת החשיבות של הים התיכון כאתר להצבתן של פלטפורמות טילים שיהוו תחליף לטילים שבוטלו.

מן הצד הסובייטי, ניתן לצפות להגברת המאמצים לסיכול וניטרול הצעדים האמריקאיים הללו – בדרך של עיבוי הנוכחות הימית הסובייטית באגן הים התיכון, ובמיוחד חיפוש מעגני קבע ותחזוקה לצוללות.

כך הגיעו השפעות ההסכמים המעצמתיים – אשר בעבר נתפשו אצלנו כדבר־מה מופשט, מרוחק ולא רלוונטי במיוחד – לפתחה המיידי של ישראל. השיחות האסטרטגיות בין מעצמות־העל מראות עד כמה קשורה ישראל להתפתחויות האסטרטגיות באירופה ובים התיכון.

וכתור בעלת־ברית כמו נאט"ו, יהיה על מקבלי ההחלטות בישראל להקדיש קצת יותר מוצם למעקב אחר בעיות ותהליכים שעד כה לא זכו למלוא תשומת־לבם.

רייגן וגורבצ'וב בכיכר האדומה. הקץ לאימה?

מסדרים עניינים

קשה שלא לשמוח על ההישגים, אולם במערב אירופה מאוכזבים מאי ייצוג היבשת בפסגה ● הגרמנים היו הראשונים שפצו את פיהם

מאת דניאל דגן

בון

התרוממות הרוח שעוררה פסגת מוסקווה לא פסחה כמובן גם על האירופים. אפילו מי שמתיימרים להציג את עצמם כחכמים ובעלי ניסיון ומי שראו את הגולד ביחסי מזרח מערב שותפים במידה מסויימת לאווירת האופוריה המציפה את העולם. בסופו של דבר, קשה שלא לשמוח כאשר הדוב הרוסי מתחבק עם קאובוי אמריקאי על רקע התפאורה המרשימה של חומות הקרמלין וצריחי הכנסיות הצבעוניים של הכיכר האדומה.

אירופה

האירופים מתפשים ומוצאים סיבות אמיתות לסיפוק ושביעות רצון. ההתקרבות בין שתי מעצמות העל, המודגמת בצורה כה דרמאטית בידידות שנקשרה בין רייגן וגורבצ'וב, נתפסת כאן כסיכוי ממשי להפגת המתחים ביבשת הישנה.

הנובים הראשיים מהתפתחות כי זאת יהיו האירופים החיים משני צידי ה"תפר" בין שני הגושים היריבים. הסמל האמיתי של ה"תפר" הזה – החומה הנוראה של ברלין – בוודאי שלא ייעלם בקרוב. אך ייתכן בהחלט, כי החומה נתנה איתה גם יותר מעברות הביצורים בין מזרח למערב, כלל בהולנים, הרדית של אנשים, של סחורות, של מלים, של רעיונות.

כאן, פחות או יותר, מסתיימת ההתלהבות מאירועי השבוע החולף במוסקווה. בלונדון, בפאריס, ברומא ובבון מציינים פוליטיקאים ופרשנים בנימה מאוכזבת, כי אירופה לא היתה מיוצגת בשיחותיהן של נציגי שתי מעצמות העל. קרוב לוודאי שתחושה דומה ניכרת גם בפראג, בודאפסט, מזרח ברלין ובירות אחרות של מדינות הנחשבות לגרורות של מוסקווה. בסופו של דבר, האירופים משני צידי מסך הברזל (הקיים עדיין – למרות חילופי המחמאות בין רייגן לגורבאצ'וב) היו במידה נשוא דיוני הפסגה. בפעם הרביעית בתוך ארבע שנים – דרך פסגות ז'נווה, רייקיאביק, וואשינגטון ומוסקווה – משקיפים כאן בעצבנות מסויימת על הדרך שבה בוחרי שני הענקים "לסדר את העניינים" בשביל שוכני היבשת הישנה.

רייגן וגורבאצ'וב מודעים היטב לחוסר הנחת של האירופאים, המתקשים עדיין לעכל את המחול בשניים באולמות המפוארים של הקרמלין. כאן, במערב, חוששים בקול רם על היגוגים שעשה רייגן במדיניותו כלפי מוסקווה: ב־1982 העניש את בעלות הברית האירופיות על עיסקת המליארדים לבניית צינור להעברת גאז מסיביר למערב היבשת, ומנע מהן השתתפות בפרוייקטים מתוכננים נוספים. כיום, לעומת זאת, דוגל רייגן בתיזה לפיה יש לסייע בפיתוח כלכלי של בריה"מ, ועל ידי כך לצמצם את הסכנה הצבאית הנשקפת ממנה. האם אין רייגן מרחיק לכת יותר על המידה בלהיטות העכשווית שלו לפטם את הדב הרוסי, ועל ידי כך "להוציא ממנו את החשק" לתקוף את היריבים האידיאולוגיים במערב?

במזרח אירופה חוששות המפלגות הקומוניסטיות השליטות, כי התמורות במוסקווה יגבירו את הכמיהה לחופש וליותר דמוקרטיה. רייגן וגורבאצ'וב יצרו ציפיות חדשות ותקוות שחקים, העלולות להתרגם עד מהרה לתקוות מנופצות ולאכזבה מרה. המשטרים האוטוריטריים, הפועלים בחסות הצבאות הסובייטית של הצבא האדום חוששים עתה בצדק, כי האוכלוסיה בארצותיהם תדרוש ביתר שאת גירסה מקומית של "פרסטרוייקה" (בנייה מחדש) ו"גלאסנוסט" (פתיחות). התוצאה האפשרית מן הלחצים האדירים המצטברים עלולה להיות מהומות ואי יציבות – ולאו דווקא רפורמות הדרגתיות ושקטות.

דיווח מיידי לבעלות הברית

רייגן מיהר לטוס ללונדון כדי לתת גלולות הרגעה ראשונות לידידתו מרגארט תאצ'ר. בעת ובעונה אחת, שלח את שר החוץ שלו, ג'ורג' שולץ, לדווח בבריסל לעמיתיו ממדינות הברית הצפון אטלנטית. אופיינית מאוד העובדה, שגם גורבאצ'וב נזקק עתה למהדה של דיווח מיידי לשותפות של מוסקווה באירופה. הופעתו של המנהיג הסובייטי בפראג, כדי לשוחח עם ראשי מדינות ברית ורשה, היא במידה מסויימת פולחן פוליטי פרומאליסטי, שנועד להיות משקל נגד למבצעים של התייעצויות בברית המערבית. אך במידה גוברת ההולכת, אומרים כאן מומחים לענייני מזרח אירופה, היא סורה המציאות, הנובע מן הצורך האמיתי להגן על אינטרסים משותפים ולהדק את קשרי הנאמנות והתלות ההדדית.

הביטוי המובהק ביותר לדאגה אירופית מפסגת מוסקווה בא דווקא ממנהיג מתון ביותר, שאי אפשר לחשוד בו בשום אופן במגמה לחבל בתהליך הפגת המתיחות. נשיא מערב גרמניה ריכארד פון וויצאקר הבהיר, כי לא תיתכן עוד התקדמות בסיסית בפירוק הנשק בתחום הגרעיני ללא התקדמות מקבילה בפירוק הנשק הקונבנציונאלי. במלים אחרות: מערב גרמניה, ויחד איתה גם מערב אירופה כולה, רואה בדאגה מסויימת את סילוק הטילים הגרעיניים לטווחים בינוניים, ואת האפשרות המסתמנת לקיצוצים דראסטיים במאגרי הטילים לטווחים ארוכים. פירוק הנשק בתחום הזה רק יגביר את משקלה של העליונות המכרעת ממנה נהנית ברית וורשה בתחום הנשק הקונבנציונאלי.

שר החוץ המערב גרמני הנס דיטריך גנשאר, שגם הוא לא יכול להחשד בהתנגדות לתהליך ההתקרבות בין וואשינגטון למוסקווה, הגדיר במלים ברורות את הדאגה האירופית: "בשבילנו", אמר לאחר מסיבות העתונאים של רייגן וגורבאצ'וב במוסקווה, "הבעייה המכרעת היא העדר היציבות בתחום הנשק הקונבנציונאלי". הגרמנים היו הראשונים לפצות את פיהם, ולא במקרה. יותר מכל אומה אחרת הם חשים את הקירבה המיידית של קני הארטילריה הרוסים ושל עוצבות הטנקים של הצבא האדום. מנקודת הראות שלהם, המערב עלול ליפול למלכודת רוסית של פירוק נשק גרעיני בלבד. כלומר – אותן מערכות נשק המאפשרות לנאט"ו לשמור על מאזן הכוחות למרות העליונות הקונבנציונאלית של בריה"מ ושותפותיה בחזית האירופית.

"דווקא" שר ההגנה המערב גרמני, הנחשב לבעל עמדה תקיפה כלפי בריה"מ, הזכיר אתמול כי גורבאצ'וב הבטיח למערב "פירוק נשק אסימטרי". בתשובה לשאלות הסביר רופרט שולץ: "דברי גורבאצ'וב היו הודאה בכך, שבריה"מ נהנית כיום מעליונות צבאית". ואת העובדה הזאת צריך לקחת בחשבון כאשר יגיעו שני הגושים היריבים למשא ומתן רציני על הנושא העיקרי העומד עתה על הפרק מנקודת הראות המערב אירופאית: פירוק הנשק הנדרש בתחום הקונבנציונאלי.

"מר אירופה" לא היה מיוצג בפסגת מוסקווה. איש כזה איננו בנמצא כל עוד היבשת הזאת איננה יכולה לדבר בקול אחד, ונדחקת במידה רבה לתפקיד הלא כהביא של משקיף מן הצד. אבל בעקבות הגרמנים יתחילו גם האנגלים, הצרפתים ובוודאי גם כל האירופים האחרים להאיץ באמריקה לייצג ביותר שאת גם אינטרסים מיוחדים של היבשת הישנה. ופירוש הדבר בשלב הנוכחי: מיתון ההתלהבות של רייגן מן החלום של "עולם ללא נשק גרעיני". ובחינה יותר מדוקדקת של יחסי הכוחות הנוכחיים בתחום הנשק הקונבנציונאלי.

ממונופול גרעיני לראשית פירוק הדדי

השיחות על פירוק נשק גרעיני החלו כבר ב־1964. ב־1987 נחתם ההסכם הראשון בהיסטוריה שבא להשמיד מערכות נשק

מאת אליהו סלפטר

העידן הגרעיני הופיע בפני האנושות במלוא אימתו עם השמדת הירושימה ונגסאקי, בסוף מלחמת עולם השניה. ב־1945 היתה ארה"ב בעלת נשק גרעיני היחידה בעולם. מאז התרחשו שני תהליכים מקבילים. האחד: הגברת עוצמת הנשק החדש והרחבת הבעלות עליו לברה"מ, בריטניה, צרפת וסין ולמספר מדינות נוספות שאינן חברות רשמיות של "המועדון הגרעיני". התהליך השני הקיף

פירוק הנשק

מאמצים להגביל את הפצת הנשק הגרעיני, לבלום ולהקפיא את מאגרי מעצמות־העל, ולאחרונה – התחלת צימצום המלאי הקיים וחיסול סוגי נשק שלמים. להקטנת סכנת ההשמדה הגלובאלית שביסוד מאמצי פירוק הנשק הגרעיני, [illegible] בעיקר בשנים האחרונות, גם הצורך והרצון להקטין את הנטל התקציבי העצום המוטל על מעצמות העל לצורך פיתוח תחומי החימוש ומערכות ההגנה.

תולדות המאמצים להסכם על נשק גרעיני מתחילות ביוני 1946, כאשר נציג ארה"ב בוועדת האו"ם לאנרגיה גרעינית מציע הקמת רשות בין־לאומית שתפקח על המוקד הן לצרכי שלום והן "למטרות מסוכנות". ביולי 1955 מעלה הנשיא אייזנהאואר את הצעת "השמים הפתוחים" לביקורת אווירית למניעת הכנות להתקפות פתע. בינואר 1957 הגיש נציג ארה"ב באו"ם הצרי קבוע לחדר את התוכנית המקיפה הראשונה לאיסור הדרגתי של ניסויי נשק גרעיני, צימצום מאגרי הנשק, צימצום הכוחות והמוסה... הקונוונציונאליים של ארבעה המעצמות העודים לפיקוח מן האוויר ועל הקרקע על ביצוע וקיום ההסכמים.

באוקטובר 1958 הפסיקה ארה"ב, באופן חד־צדדי ולשנה אחת, את עריכת הניסויים הגרעיניים. בספטמבר 1961 הציע הנשיא קנדי איסור מוחלט על ניסויים וייצור נשק גרעיני והצבתו בחלל החיצון וחיסול הדרגתי של מאגרי הנשק הגרעיני. באפריל 1962 הציגה ארה"ב תוכנית כוללת בת שלושה שלבים לביצוע הצעת הנשיא. באוגוסט 1965 הגישה ארה"ב לאו"ם טיוטה להסכם על אי־הפצת נשק גרעיני. בנובמבר 1969 הודיע הנשיא ניקסון כי ארה"ב מוותרת, באופן חד צדדי, על שימוש ראשון בנשק גרעיני וכימי ומוותרת כליל על שימוש בנשק ביולוגי.

במאי 1972 חתמו במוסקווה הנשיא ניקסון והמזכ"ל ברז'נייב על הסכם "סאל"ט הראשון", המגביל את גידול הנשק האסטרטגי. הוא מורכב משני הסכמים: הראשון קבע גבול עליון של 200 משגרים למערך טילי ההגנה של כל אחד מהם ואוסר לכונן מערכי הגנה כלל־ארציים נגד טילים. מותרת מערכי ההגנה יוצבו סביב בירות שתי המדינות (ומתירתם סביב בסיס מבוצר אחד של טילים התקפיים. ההסכם השני מקפיא את מספר הטילים הבינעניים בבסיסים ביבשה ובים ברמתם הנוכחית של תפעול או עד גבול הייצור הנוכחי. אין הגבלה בהסכם על שכלולם האיכותי של הטילים, כמו גם על מספר ראשי החץ שמותר להרכיב בראש הטילים התקפיים. למעשה, מימד "סאל"ט 1" את תורת "מאזן האימה ההדדית", והעלה את מאגר הנשק הגרעיני הסובייטי לשוויון עוצמה עם מאגר הנשק האמריקאי, המצוי מצב אך מתוחכם יותר.

בנובמבר 1974, בולדיווסטוק הגיעו הנשיא פורד והמזכ"ל ברז'נייב להסכמה כללית על מכסות גג לטילים בין־יבשתיים בעלי ראשי חץ מתפצלים, אך לא הצליחו להגיע להסכם על דרכי הפיקוח, ובסוגיית הגבלת מספר טילי השיוט והמפציצים האסטרטגיים הסובייטיים.

ביוני 1979 חתמים בוינה הנשיא קרטר והמזכ"ל ברז'נייב על הסכם "סאל"ט־2". מסמכי ההסכם כללו גם הצהרה שתנחה בעתיד את שיחות "סאל"ט־3", שיאפשר קיצוצים בנשק האסטרטגי ולא רק הגבלות. "סאל"ט־2" קבע שוויון כולל במספר המצבר של אמצעי שיגור – טילים בין־יבשתיים, טילי קרקע־אוויר, מפציצים אסטרטגיים, מטוסי שיגור, וטילי שיוט. כמו כן, נקבעה תקרה למשקל הכולל של ראשי החץ בכל צד. ההסכם אסר גם פיתוח וניסוי טילים בין־יבשתיים חדשים ואיסור על בניית קני שילוח חדשים לטילים איסטרטגיים. ההסכם השאיר את הפיקוח בעיקר בידי "אמצעים לאומיים טכניים", כלומר בלי ביקורת פיזית במקום.

בעקבות הצבת טילי "אס־אס־20" סובייטיים, שהיו מכוונים אל יעדים צבאיים ואזרחיים במערב אירופה, הסכימו מדינות נאט"ו – אחרי הפגנות אלימות קשות ברבות מהן – להצבת טילי "פרשינג" וטילי שיוט נגדיים על אדמתן. האמריקאים טענו, כי זה יהיה קלף מיקוח חזק בידי המערב. מוסקווה לא נענתה להצעת "אפציה אפס" של הנשיא רייגן, מנובמבר 1981, בה הודיע על נכונות לוותר על הצבת טילי פרשינג ושיוט באירופה, אם יפרקו הסובייטים את טילי "אס־אס־20". במאי 1982 קרא הנשיא רייגן לפתוח שיחות על קיצוץ בנשק האיסטרטגי ("סטארט").

ועידת הפסגה בז'נווה, בנובמבר 1985, עמדה כבר בצל הבמה הדראמטית של חילופי ההנהגות בקרמלין. המזכ"ל החדש, מיכאיל גורבצ'וב והנשיא רייגן הסכימו עקרונית על הצורך לקצץ במספר הטילים האסטרטגיים והטילים לטווח בינוני באירופה.

שני הנושאים עמדו לדיון מעשי בפסגה ברייקיאביק באוקטובר 1986. גורבצ'וב הציע, במפתיע, הסכם עקרוני על חיסול כל סוגי הנשק הגרעיני. רייגן – לתדהמת הפנטגון ורוב הקונגרס – הסכים עקרונית. הנושא ירד מהפרק, כאשר התעקש גורבצ'וב והתנה צמצום או חיסול כל סוג של נשק גרעיני בהקפאת הניסויים האמריקאיים במערכת "היוזמה האיסטרטגית ההגנתית" – "מלחמת הכוכבים".

הסובייטים נסוגו במידה רבה מהתניה הזאת, ובפסגת וואשינגטון, בדצמבר 1987, נחתם החוזה לחיסול מוחלט של הטילים לטווח בינוני באירופה ובאסיה. היה זה החוזה הראשון בהיסטוריה, אשר לא רק הגביל את מאגרי הנשק הגרעיני – אלא בא להשמיד להלוטין סוג שלם של מערכות גרעיניות.

שני ראשי המדינות הסכימו גם לפעול, אם אפשר עד סוף 1988, להשגת הסכם עקרוני על צימצום הנשק האסטרטגי (טילים בין־יבשתיים) ב־50%. הסינאט האמריקאי, שדרש תיקונים בסעיפי הפיקוח, עיכב את אישור ההסכם על טילים לטווח בינוני עד יום לפני פתיחת פסגת מוסקווה, בשבוע שעבר. כעת יתנהלו השיחות על קיצוץ הנשק האסטרטגי, אך אין סיכויים רבים להתקדמות מהירה שתאפשר פסגה נוספת לחתימת הסכם עקרוני עוד לפני תום נשיאות רייגן בינואר 1989.

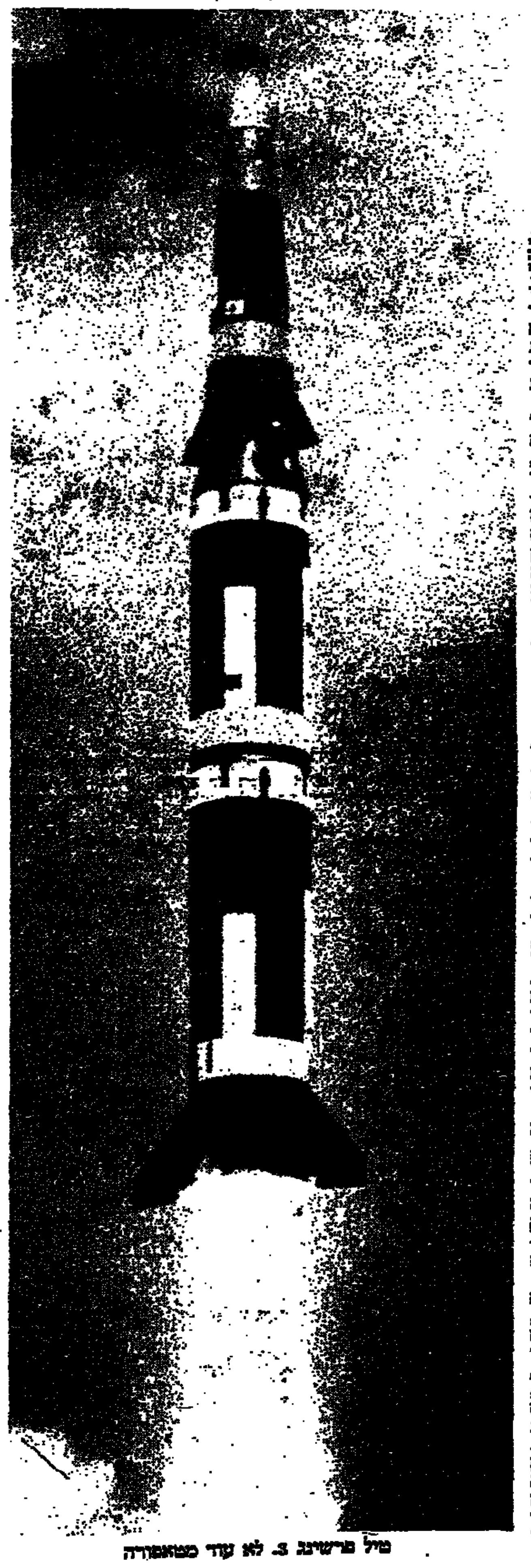

טיל פרשינג 2. לא עוד מטאפורה

הטילים שיושמדו

	ארה"ב טילים	ארה"ב ראשי־חץ	בריה"מ טילים	בריה"מ ראשי חץ	
פרשינג 2	108	108	441	1323	SS-20
טילי שיוט	256	256	112	112	SS-4
פרשינג 1-A	72	72	110	110	SS-12
סה"כ	436	436	683	3015	

הטילים שיישארו במאגרים האסטרטגיים

	ארה"ב טילים	ארה"ב ראשי־חץ	בריה"מ טילים	בריה"מ ראשי חץ
טילים באליסטיים בין־יבשתיים	1000	2261	1398	6426
טילים באליסטיים המשוגרים מצוללות	640	5632	922	3232
מפציצים	317	4956	160	?
סה"כ	1957	12849	2480	10,000+

הטילים שיישארו באירופה

	ארה"ב*	בריה"מ
טילי קרקע (טווח 115 ק"מ) לאנס, פרוג, סקאד	163	1159
מטוסי F111	150	340
קני־תותח	3000	3800
טילים משוגרים מאוניות טווח (100–2,500 ק"מ)	164	774

* מדובר בחימוש הכוחות האמריקאיים באירופה ובכוחות נאט"ו המחזיקים באמצעי שיגור שראשי החץ שלהם אמריקאיים

השחקן רייגן בתוך התפאורה המוסקוואית

בבריה"מ שהעילית התרבותית בה פחות צינית משבביתו – מצא הנשיא האמריקאי קהל אוהד

מאת ביל קלר
The New York Times
מיוחד ל"הארץ"

מוסקווה

ההיסטוריון הסובייטי רוי מדווד הציג את הפראדוקס של השבוע: "האמנים שלנו דיברו כפוליטיקאים. אולם הפוליטיקאי רייגן דיבר כמו שחקן". מדווד, מותיקי הדיסידנטים בברית־המועצות, אמר זאת אחרי פגישת הנשיא עם קבוצה של אינטלקטואלים סובייטים.

המפגש

בחברה שבה הפעות תיאטרון, שירה וקולנוע נחשבות לעתים קרובות התבטאויות פוליטיות אמיתיות יותר מן הפוליטיקה עצמה, הפראדוקס של מדווד – שהפוליטיקאים אסרו את פירסום עבודותיו – לא היה הערת ביטול.

השחקן שברייגן מצא השבוע את קהלו הסובייטי. בפגישה עם אינטלקטואלים תומכי גורבצ'וב, שבה נאם בפני 600 סטודנטים נבחרים באוניברסיטת מוסקווה וסעד בארוחת ערב נשיאותית בחברת כוכבים נוצצים בשמי הפרסטרויקה, הפגין רייגן חן וביטחון שנחשבים מושגים וסטיגמטאליים בעיני משקיפים פוליטיים בארה"ב, אך זוכים באהדת הציבור.

בברית־המועצות, שבה העילית התרבותית צינית פחות ורגשותיה גלויים יותר, מצא רייגן נתיבות אל הלב יותר מאשר הצליח בארה"ב אי פעם בעבר. "עניין אחד השביע במיוחד את רצוני", אמר דאניל גראנין, מוראליסט רוסי שספרו "ביזון" היה אחד מרבי המכר ב־1987. "יתכן שדברי רייגן על עבודתו של השחקן לפני האלהים נכתבו בשבילו על ידי מישהו אחר – ואף על פי כן היה נעים להאזין להם. התחושה של 'אחריות בפני האלהים', כפי שאנו אומרים ברוסיה, יצרה תחושה של כנות. איננו מורגלים לשמוע מלים כאלה מפי פוליטיקאי".

רבים מבין 600 הסטודנטים מאוניברסיטת מוסקווה, שנפגשו עם רייגן, נבחרו על ידי ליגת הנוער הקומוניסטי, ארגון המקפיד על טוהר אידיאולוגי. אבל המצלמה ששוטטה על פני המאזינים הראתה אותם מגיבים בתמימות על התעוררות הריגשית של אמונה פנימית ומעשיות שקוקות, המוכרת כבר יפה לאמריקאים. פרצי הצחוק נשמעו כנים.

ויטאלי קורוטיץ', עורך השבועון "אוגוניוק", אמר שרייגן נגע לאותם תאי לב המשתוקקים לנורמאליות ולהיכרות אינטימית יותר עם השליטים – ואת, כנראה, מבין גם מיכאיל גורבצ'וב.

"רייגן הוא אדם פשוט ונורמאלי", אמר קורוטיץ', שראיין את רייגן למגזין העת שלו, ערב ועידת הפיסגה. "הוא אוהב אסטרולוגיה? יתכן שהוא אוכל תרד; הוא היה שחקן. אנו רוצים אדם נורמאלי כזה בראש ארצנו. האמריקאים אולי עייפו מן הפרטים הבלתי פוסקים על חייהם הפרטיים של מנהיגיהם, אבל אנו רק מתחילים".

כמו כל שחקן, רייגן מסתמך במובן על טקסטים, תפאורה ובימוי. בן המוכן, בשבועות שקדמו לבואו התבקשו דיפלומטים לסייע לצוות החלוץ של הבית־הלבן להבין תנודיטים של צוות־אמר־צעו עבור הנשיא ומפלגתו. יחידות החלוץ ביקשה לעשות משהו בעניין ראשו המפוסל של לנין, שהעניק רקע בולשוויקי מרי לנאומו של הנשיא באוניברסיטת מוסקווה, אך שהכבעה לבסוף שאת לנין אי אפשר להזיז.

בצד הסובייטי, לעומת זאת, התעודד החשד שאחדים מן הטקסטים של רייגן – בעיקר באותו המרגש באוזני הסופרים, שהיו בו התייחסויות הלמות אך משובשות־הגיה לסופריה הגדולים של רוסיה – שיקפו עומק אינטלקטואלי ובקיאות שלא איפיינו עד כה את הנשיא האמריקאי. דובר ממשלת בריה"מ, גנאדי גראסימוב, התקשה להבליג על הרפקאם שלו, כאשר הבריז בתחילת השבוע: "במידה ניכרת של שביעות רצון שמענו כי הנשיא רייגן, אשר אינו מבקר לעתים קרובות בספריות, קרא את הנוסח המלא של הפרסטרויקה".

מאזינים אחרים התקשו עוד יותר להאמין שרייגן מכיר את שירתם של אנה אחמאטובה וניקולאי גומילב. ציטוטים מיצירותם קישטו את הדו"ח באינטימי שמסר לסופרים הסובייטיים על נסיונו כשחקן והכפוליטיקאי. אמנם, סביב רייגן יש כמה אנשים בקיאים בשירה הרוסית, אבל איש אינו מכיר לפי שעה את זהותו של רוח הרפאים שכתבה את נאומו.

אודות הטעות ציינו לאחר מכן, כי דברי רייגן העמידו בצל את נאומיהם של נציגי הממסד התרבותי הסובייטי. אחד הנציגים, האלה, ביומאי הסרטים אלם קילמוב, הציע חילופי אסטרולוגים בין ארה"ב לבריה"מ.

עורך "אגוניוק", קורוטיץ', רוזה שנגב מודעש מנאומו הפספני של ולאדימיר קארפוב, ראש איגוד הסופרים. קארפוב הבריז כי אילמלא היה אתאיסט, היה מורה להכין צלם של ישו מוקף בגורבצ'וב וברייגן. קורוטיץ' העיר, שעל פי הברית החדשה היה ישו, בעת צליבתו, מוקף בפושעים דווקא.

את השתוממותם של האינטלקטואלים הסובייטיים עוררה דבקותו של רייגן באלכסנדר סולז'ניצין. הנשיא שיבח את הסופר הגולה בשתי הזדמנויות בביקורו. פעם אחת במסעו אל מינזר דאנילוב, ולאחר מכן באוזני הסופרים.

נראה שסולז'ניצין מדבר ללבו של רייגן בזכות עיסוקו המיסטי בנושאים דתיים, ובשל סירובו של הממסד לפרסם את יצירותיו. אזכוריו של סולז'ניצין בפי רייגן השתמשו מן הסיקור הסובייטי הרשמי של הביקור.

לא רק הממסד הספרותי חש אי־נוחות כלפי סולז'ניצין, לשעבר אסיר פוליטי ומתעודם של מתנגדי הכפיה הסטאליניסטים. סולז'ניצין מתגורר היום בחווה מבודדת במדינת ורמונט, בצפון־מזרח ארה"ב. בעיני אינטלקטואלים סובייטיים רבים – בכללם מי שחשבוהו לדמות הירואית ואשר מגינים בכל לב על זכותו לפרסם – נעשה סולז'ניצין אישיות נתעבת, צאצא של המסורת הרוסית הלאומנית הריאקציונית, המעדיפה התנגדות מיסטית על פני הרעות החילוניות של המערב.

ההיסטוריון מדווד סבור שכמה מספריו של סולז'ניצין לפני גלותו, כמו "יום בחיי איוואן דניסוביץ'" ו"ארכיפלג גולאג", היו יצירות מופת – אבל משעה שגורש למערב, הפך האיש "קיצוני דתי ופוליטי".

"הייתי שמח מאוד להאמין לדימטרופוביץ' ולראות את בארישניקוב שב במוסקווה", אמר מדווד בהתייחסו לצ'לן ולרקדן הבאלט הגולים, "אך עד כמה שזה דברים נוגעים ליצירותיו האחרונות של סולז'ניצין, אין אני מסוגל לקראן". הסופר גראנין, השותף לרגשותיו הרוסיים ולנטיותיו הדתיות של סולז'ניצין, אומר על יצירותיו האחרונות שהן "משעממות". למרות זאת גילה סרגיי זאליגין, עורך הירחון הספרותי "נובי מיר", כי הוא סבור שיצירות סולז'ניצין יתפרסמו בבריה"מ – לפי השמועה, יהיה זה בכתב העת שלו – אך סירב לנקוב במועד.

נסה לפני שתקנה!

קבל לביתך, ללא תשלום וללא כל התחייבות, דוגמאות של שני עתונים באנגלית קלה לבני־נוער וללומדי אנגלית

לגילאי 15–18 או למתקדמים

לגילאי 12–14 או למתחילים

העתונים מודפסים ע"י "הג'רוסלם פוסט" ומופיעים מדי חודש במשך שנת הלימודים.

אל: עתוני הנוער, הג'רוסלם פוסט, ת"ד 81, ירושלים 91000
אנא שלחו לי דוגמאות חינם של העתונים

שם ____
(נא למלא את השם בצורה ברורה בשתי השפות)
כתובת ____
מיקוד ____ טלפון ____

هكذا من الأصل

אנטומיה של כישלון אמריקאי

שרות **Newsweek**
מיוחד ל"הארץ"

ארה"ב ניסתה להביא להסתלקותו של שליט פנאמה הגנרל נוריאגה; כשלונה המחיש עד כמה פוסח המימשל על שתי הסעיפים

אם לא יקרה נס כתוצאה ממזל או אילתור מבריק, עלול רונאלד רייגן לסיים את תקופת כהונתו כשהגנרל מנואל אנטוניו נוריאגה עדיין יושב איתן על כסאו בפנאמה. ואם זה אינו מעורר את רוח הקרב של האמריקאים שום דבר לא יעורר. לתשומת לבכם: נוריאגה המעורב ברצח, שחיתות וריבוי כצו גם בסחר קוקאין בקנה מידה רחב, החזיק מעמד במשך 11 חודשים בהם הפעילה ארצות הברית את מירב הלחץ הכלכלי והדיפלומטי כדי לסלקו מהשלטון, והוא יצא מהתמודדות מחוזק ומראה אצבע משולשת. כאשר הופיע במפגש בפני פרלמנט של פנאמה בשבוע שעבר כדי להודיע על כישלון השיחות עם מימשל רייגן, השמיע נוריאגה מונולוג בן 75 דקות בו ליגלג וקרא תגר על התערבות ארצות הברית בענייני פנאמה. בוואשינגטון והמוסקווה יכלו אנשי רייגן רק לזעום על אוזלת ידם.

"הוא דפק אותנו", אמר אחד מיועצי הנשיא, ככל הנראה. אך בה במידה ניתן לטעון גם שממשל רייגן, אם להשתמש בטרמינולוגיה שלו, דפק את עצמו. לכל הפחות הוא טעה טעות רצינית בראייתו את יריבו. נוריאגה התגלה כנושא ונותן ממולח בהרבה מהמומחים האמריקנים ביותר בוואשינגטון. אולם כישלון פנאמה, גם מצביע על מידה יוצאת מגדר הרגיל של היסוסים ופסיחה על שני הסעיפים מצד המימשל. ואשינגטון והתנדנדה בין נסיונות שיכנוע ואולטימטומים של מעצמה גדולה, ובין התמקחות ואיומי שימוש בכוח. היא התחייבה בפומבי להביא לנפילת נוריאגה – מבלי שיהיה לה מושג ברור איך להוציא את הדבר לפועל. עד לאחרונה, דחתה וואשינגטון את השרותים הטובים של בעלות בריתה באזור והעדיפה פעולה חד צדדית, על אף הסיכון הברור שתגביר כך את הטינה בדרום אמריקה כלפי אימפריאליזם יאנקי. בהתירו לחבר מושבעים פדראלי גדול להגיש כתב אישום נגד נוריאגה, הסתמך המימשל על מלוא עוצמתו של החוק האמריקאי, רק כדי להיראות מובך, כאשר התגלה החוק כחסר אונים, ולוותר במיקוח על סמכותו המוסרית. ואף כי אפשרי בהחלט, כפי שציין שר החוץ ג'ורג' שולץ בשבוע שעבר, שארצות הברית נהגה באיפוק ראוי להערצה, התוצאה האמיתית היא שהדוד סאם נראה כמו גולם.

נוריאגה היה אולי בן זונה, אבל הוא היה בן הזונה שלנו: נכס בעל ערך לפנטאגון, לסי־איי־אי, למנהל האמריקאי למלחמה בסמים ולמועצה לביטחון לאומי, במהלך רוב שנותיו של רייגן בשלטון. אולם בסוף 1985 הגיעו דיווחים על מעורבותו בסחר סמים והניעו את מנהל הסי־איי־איי ויליאם קייסי והן את ראש המועצה לביטחון לאומי ג'ון פוינדקסטר ללחוץ על נוריאגה "לתקן את דרכיו". שני הנסיונות ניכשלו. בינתיים, היה שליט פנאמה מעורב בצורה עמוקה וישירה בהלבנת כספים לקרטל הקוקאין הקולומביאני. על פי העדויות, גבו הוא ואנשיו עד ל־10% מרווחי סמים שנאמדו בסך מיליארד דולר ושורמו דרך בנקים פנאמיים מדי שנה.

המיכסה עף מהמקום ביוני 1986, כאשר דיווח הניו־יורק טיימס על הטענות בדבר מעורבות נוריאגה בסחר קוקאין. ב־1987 הקימו ראשי אופוזיציה בפנאמה את "מסע הצלב האזרחי הלאומי" כדי לפעול להפלת הגנרל, והפגנות ומהומות פרצו ברחובות. במיאמי הביא התובע ליאון קלנר את פרשת נוריאגה בפני חבר מושבעים גדול. באוקטובר החל הקונגרס הכללי של פנאמה בזירוז בשיחות שקטות עם מנהיגי האופוזיציה הרשמית. בדצמבר טס עוזר שר ההגנה ריצ'רד ארמיטג' לפנאמה כדי לומר לנוריאגה שעליו ללכת. המסר לא נקלט. חבר המושבעים הגדול במיאמי מסר את כתב האישום שלו ב־4 בפברואר. אם צעד זה נראה בזמנו כתחילת הסוף של נוריאגה, בדיעבד נראה כי רק החריף את המבוי הסתום. האשמות הפליליות העניקו לנוריאגה כל תמריץ אפשרי לדחות יציאה מרצון לגלות, שכן פנאמה היא ככל הנראה המקום היחיד בו אינו חייב לחשוש כי יוסגר לארצות הברית. ב־25 בפברואר ניסה נשיא פנאמה, אריק ארתורו דלווייה, להדיח את נוריאגה מתפקידו כראש הצבא. נוריאגה הדיח במקום זאת את דלווייה והלה הסתתר. מממשל רייגן הישעה תשלומים מתוכננים לפנאמה והקפיא את זרם הדולרים לבנקים פנאמיים וכך השקיע את ממשלת נוריאגה ואת כל הכלכלה במדינה במשבר חריף. ב־16 במארס ניכשל נסיון הפיכה של קציני צבא, ופקידים אמריקאים שחזו בפומבי כי נוריאגה יופל, לא יכלו להסכים ביניהם לגבי הצעד הבא.

הסטייט דיפרטמנט שיגר שני שליחים מיוחדים, מייקל קוזאק וויליאם ווקר לדרוש מנוריאגה "כניעה ללא תנאי" – אולטימטום הסותר שנועד לנוכח היסוס הברור של המימשל להתערב התערבות צבאית. בוואשינגטון הסתמנה בינתיים מחלוקת בין הסטייט דיפרטמנט והפנטגון, שפקידיו חזו בגלוי כי נסיונות אמריקאים להפעיל לחץ פיננסי רק יאלצו את נוריאגה להתבצר. ההתכתשות החריפה באפריל. לאחר ששיגרה 1,300 חיילים נוספים לתיגבור הביטחון באזור התעלה, הדליפו פקידים בפנטאגון, כי הסטייט דיפרטמנט דוחף לאישור תכניות "מטורפות" לשגר כוח קומנדו להוציא את נוריאגה. ב־12 באפריל נורה הגנרל קרופורד בזיל הנותנים על ידי אנשיו במהלך פטרול באזור התעלה. מאוחר יותר באותו יום הייתה יחידת נחתים מעורבת בחילופי אש במשך שעתיים עם מה שנראה היה ככוח פולש. אולם נמצאה עדות מועטה לחדירה עויינת (כוחות נוריאגה התבדחו ואמרו כי הנמרים ניתקפו בהלה).

פקידי ממשל שרצו באורח נואש להיחלץ מהמבוכה אליה נקלעו, חזרו בסוף אפריל לרעיון לשאת ולתת עם נוריאגה. אולם הדיפלומטיקה המאוחרת רק הוסיפה על קשייה. נוריאגה התמקח באמצעות מתווכים כדי לבטל את כתב האישום, וכאשר תנאי העיסקה הקרובה הודלפו, הם עוררו סערה פוליטית בארצות הברית. משרד המשפטים, המינהל ללוחמה בסמים, שירות המכס והתובע קלנר מחו כולם בחריפות. ג'סי ג'קסון ומייקל דוקאקיס תקפו את מורך ליבו של הממשל, וב־17 במאי אישר הסינאט ברוב מכריע הצעת תיקון האוסרת על כל משא ומתן עם נוריאגה שיכלול את מחיקת כתב האישום. יום למחרת התנתק סגן הנשיא ג'ורג' בוש בפומבי מרייגן בנושא זה ותבוסת המימשל הייתה שלמה.

אולם נשאר עוד סבב אחרון אחד. לאחר דיון בדרג בכיר בבית הלבן ב־20 במאי, שיגר הסטייט דיפרטמנט את קוזאק חזרה לפנאמה, כדי לנסות לפתור את המשבר לפני שיצא רייגן למוסקבה. פעם נוספת, חזו מקורות במימשל את הסתלקותו הממשמשת ובאה של נוריאגה – ופעם נוספת איכזב הגנרליסימו העקשן את הציפיות האמריקאיות. בשבוע שעבר אמר שולץ, שקט ושפוף, לעיתונות כי לא תהיה שום עסקה. מבקרים בתוך המימשל ובמחוצה לו הגיבו בהקלה מבויישת. המימשל, כך נראה, יתנגד כעת לפיתוי לחזור על כתב האישום נגד נוריאגה. בכל זאת, נמתחה ביקורת רבה על שולץ ועל עוזרו הראשי לענייני אמריקה הלטינית, אליוט אברמס, בשל טיפולם בפרשה. על שולץ כיוון שניראה אופטימי מדי לגבי יכולתה של ארצות הברית להשפיע על האירועים, ועל אברמס כיוון שניראה להוט מדי לשקשוק חרבות.

אף כי הפרק האחרון של מעללי נוריאגה טרם נכתב, המחיר ששילמו פאנמה וארצות הברית כבר שולם כבר. לנוכח אי יכולתו של הממשל להשיג את שלו באזור עליו הלש בזמנו בעל נקלה אימפריאלית, נפגעה האמינות האמריקאית. הכלכלה של פנאמה, שבזמנו עוררה את קנאת השכנים בקאריביים, עלולה לא להתאושש במלואה לעולם. נוריאגה פתח בינתיים בפלירט קולני עם קובה וניקרגואה, דבר המעודד בממשל את חלום הסיוטים של משטר עויין בעל נטייה שמאלית ליד תעלת פאנמה. אף כי אברמס מסרב להוציא מכלל אפשרות שימוש בכוח צבאי, מאמינים מרבית המשקיפים, כי האופציה הצבאית אינה ריאליסטית במקרה זה. עגום מכל הוא מצב של האופוזיציה בפאנמה, אותה לא שיתפה ואשינגטון בדיוניה. כאשר נאמר לו כי העיסקה עם נוריאגה נכשלה לבסוף, הגיב רוברטו אייזנמן, אחד מראשיה החי במיאמי, ברגשות מעורבים: "הרגשנו שפקידים אמ(ריקאים) מוכרים את הזונות", אמר. "ילדע המזל הם מכרו את הזונות שלנו".

נוריאגה. "בן זונה. אבל בן זונה שלנו"

פתרון ברוח אפגאניסטן בלחץ הרעב

מאת גבריאלה ווגוקי
שרות **DIE ZEIT**
מיוחד ל"הארץ"

וייטנאם מוכת הרעב מתלבטת בבעיות כלכליות חמורות. המערב מתנה סיוע בנסיגת חייליה מקאמבודיה – אלא שנסיגה כזאת עלולה להשיב את שלטון האימים של פול פוט

קריאת עזרה כזו עדיין לא קיבל העולם מעודו מהוייטנאמים הגאים: "שילחו במהירות האפשרית אמצעי מחייה, שאם לא כן נגווע ברעב". לפחות 65 אלף טון אורז, שמן בישול ואבקת חלב ("כמה שאפשר יותר") מבקשת האנוי מהאו"ם. מצבם של שבעה מיליון איש הבהירה הממשלה, קריטי. על שלושה מיליון מאיים מוות ברעב. אפילו בקים ליאן, מקום הולדתו של הו צ'י מין, שתמיד נהנה לפיכך מיחס מיוחד, יש רעב. וייטנאם ניצבת בפני התמוטטות, ומשום כך מסתערים הוייטנאמים שוב ביאוש על סירות קטנות רעועות ומנסים לברוח דרך הים. הונג קונג רשמה 1381 "כניסות" באפריל. בשבועיים הראשונים של מאי עלה המספר ל־1,596, פי 30 יותר מאשר לפני שנתיים. הונג קונג היא היעד של הצפון הוייטנאמי שמצבם הוא הגרוע ביותר. אבל גם בדרום בורחים אנשים, שכן בקערית האורז של המדינה, הלתת מאקונג, ירד היבול ב־40% – בהשוואה לאשתקד. זה מכבר ברור, שוויטנאם לא תוכל להגיע ליעד שנקבע בתכנית בסך 19 מיליון טון. אם ב־1988 יסתכם היבול ב־15 מיליון, יהיה זה כבר הרבה, להערכת מומחי ארגון המזון העולמי. פירוש הדבר הוא כי וייטנאם זקוקה לא רק ל־65 אלף טונות מזון מחו"ל אלא לכל הפחות ל־1.5 מיליון טון, אם ברצונה להציל אוכלוסייתה הגדלה בצעדי ענק – כיום 65 מיליון – ממוות ברעב. כבר עתה הגיעו מנות הקיצוב לגבול תת התזונה (1,700 קלוריות ליום).

תאילנד, שמאז תחילת השנה גירשה בכוח פליטים מחופיה וכך דנה אותם פעמים רבות למוות בטוח, מקבלת בשלושת השבועות האחרונים שוב את אנשי הסירות, אך נתנה להבין שפליטים אלה לא יקבלו אשרות יציאה למדינה שלישית. גם במדינות אחרות בדרום מזרח אסיה התקבלו בשבועות האחרונים למעלה מ־1,500 וייטנאמים. האם אלו סימנים ראשונים לגל פליטים גדול? למעלה מ־1.5 מיליון איש עזבו את וייטנאם מאז 1978.

האמריקאים הם המסוגלים יותר מכל לעזור לוייטנאם. אולם הם נשארים קרירים וציניים: "ארצות הברית לא תעזור לוייטנאם". הם אינם מוכנים לשמוע כלל על בצורת ושואות טבע שפקדו בשנה שעברה את כל דרום ודרום מזרח אסיה. עבורם, הוייטנאמים עצמם אחראים למצבם. הם מדברים על "מדיניות מוטעית" ועל "כיבושה הבלתי ליגאלי של קאמבודיה". מזה שנים מוטל על וייטנאם חרם כלכלי וחרם סיוע כמעט מוחלטים מצד המערב. התנאי המערבי לסיוע שיקום הוא נסיגה מקאמבודיה. אולם המערב עומד כאן בצד הלא נכון. הוא עומד במקרה זה לצד המאואיסטים האדומים, אותם אנשים של פול פוט רצחו כל קאמבודי חמישי בארבע שנות שלטון האימים שלהם. לפני כשבועיים, ב"יום השינאה" העמידה קאמבודיה בפני עצמה ובפני העולם את השאלה מי בעצם הוא האויב הגדול ביותר: פול פוט או הוייטנאמים. אנשי פול פוט — המתבססים בבסיסיהם — המונים 15 אלף לוחמים בקאמבודיה וחיל מילואים במספר דומה באזור הגבול התאילנדי, יצאו שוב למתקפה בקאמבודיה. בהשוואה אליהם, מבוטל כוחם של שני הארגונים האנטי וייטנאמיים האחרים. גם הנסיך סיהאנוק העומד בראש ברית האופוזיציה לווייטנאמים מבטא בגלוי את החשש שבמקרה של נסיגה וייטנאמית מקאמבודיה יתפסו האדומים שוב את השלטון.

הוייטנאמים קבעו את מועד נסיגתם ל־1990. אולם מצוקתם הכלכלית הקשה מאלצת אותם להתחיל בה כבר עכשיו. כ־20 אלף מ־140 אלף חיילי הכוח הוייטנאמי במדינה עזבו בינתיים. את לאוס השכנה עזבו מחצית מ־50 אלף החיילים הוייטנאמים המוצבים בה. האם הגיע איפוא המועד להעניק לוייטנאם סיוע רעב כתמורה ליציאה מלאה מקאמבודיה?

פתרון ברוח אפגאניסטאן

הוייטנאמים ... במשבצת אפגאניסטאן, אבל בעלי בריתם העיקריים הרוסים, סבורים אחרת. הם יכולים לתאר לעצמם פיתרון על פי הדגם של אפגניסטאן. לא רק שגורבצ'וב היה מעדיף להוציא בארצו את שלושה מיליארדי הדולרים המשמשים להזנת "הבן הסורר" הוייטנאמי כולל הוצאות מעורבותו בקאמבודיה. מוסקווה גם מעוניינת להשיג סוף סוף דריסת רגל בדרום מזרח אסיה הקפיטליסטית. לראש ממשלת תאילאנד הבטיחה הנהגת הקרמלין בשבוע שעבר כי מוסקווה תשתדל במיטב יכולתה לא רק אצל האנוי אלא גם בשיחות עם סיהנוק "כדי להשיג פתרון פוליטי בכיוון של קאמבודיה נייטרלית ובלתי תלויה". נראה, כי מסתמנת כאן נקודת מפנה במדיניות הסובייטית. עד עתה, הדגישו הרוסים כי אנשים מבחוץ, כמו שהתבטאו, אינם יכולים להשתתף בשיחות. בקרמלין מיטיבים לדעת שיש לטפל בזהירות רבה בוייטנאמים העקשנים, הדבקים בעצמאותם שאין לחזות מראש את צעדיהם. ככלות הכל, על הכף עומדים הבסיסים הסובייטים בוייטנאם – דה נאנג ומפרץ קאם ראנה. אבל נראה שלרוסים יש גם הוכחות לכך שהאנוי תניח להם לנהוג אחרת.

מה שעבור גורבצ'וב היא ה

פרסטרויקה, עבור ראש המפלגה החדש, הדינמי אם גם הלא בדיוק צעיר (בן 72) של וייטנאם נגוויאן ואן לין, הוא הדוי מוי. ברור הוא שאין די עוד בהכנסת חידושים. וייטנאם חייבת לצאת להתחלה חדשה לחלוטין. היא תוכל לעשות זאת רק עם עזרה, הון וידע של המערב. נגוויאן ואן לין עלה בפרץ רב על גל הרפורמה שלו. הוא הפך את חוק ההשקעות הנוקשה של וייטנאם לליברלי ביותר באזור. ... להתקבל לאסיא"ן, הארגון הכלכלי של מדינות דרום מזרח אסיה, ולמצוא משקיעים זרים. הוא מעודד את המשקים החקלאיים המשפחתיים על חשבון הקולקטיבים הגדולים, הלא יצרניים. הוא קורא לעידוד היוזמה הפרטית. בבטאון המפלגה מתפרסמים מאמרים בחתימה שקל לזהות, "הדבר אנדיאל", המוקיעים ניהול כושל, הידרדרות בישוחד ושחיתות. שלושה סגני ראש ממשלה האחראים על החקלאות ועל האספקה הודחו.

אולם התיקונים באים מאוחר מדי. אי אפשר עוד לעצור את המפלה – ובעיקר לא הצליחו הרפורמות לזכות באמון העם. קופות המטבע הזר ריקות. מאין איפוא הכסף לקנות אורז תאילנדי שמחירו הוכפל בגלל הבצורת. שיעור האינפלציה עומד על 1,000 אחוז. תמורת ק"ג אורז שלפני שנה עוד עלה 50 דונג צריך לשלם כיום 700 דונג. איש אינו מחשב יותר במטבע הוייטנאמי – אלא בדולר האמריקאי או בזהב. שער הדולר בשוק השחור עלה מ־1,200 דונג במארס ל־3,000 במאי. רשמית הוא עומד על 368.

ביוני אמור הפרלמנט לבחור ראש ממשלה חדש, במקומו של פאם הונג, שנפטר במארס. נגוויין ואן לין מקווה שיהיה זה וו. ואן קיאט התומך גם הוא ברפורמות. אך אין זה כלל ודאי. מתנגדי הרפורמות הסטאליניסטים הנוקשים ביותר מתרכזים כעת סביב לה דוק טו, הנחשב לאידיאולוג הבכיר במפלגה. המועמד לתפקיד הוא נגוויאן דוק טאם.

המפתח לפיתרון בעיית וייטנאם איננו בהנוי וגם לא במוסקווה אלא בפקינג. סין, בעבר בעלת בריתה הקרובה ביותר של וייטנאם וכיום אויבתה המושבעת, הצליחה לפגוע קשות בוייטנאם באמצעות המאואיסטים האדומים, בני חסותה. כאן נעוצה הבעיה, שכן מדינות המערב אינן יכולות באמת לשאוף לעזיבת הוייטנאמים את קאמבודיה כתנאי מוקדם לכל סיוע חירום שלהם, כל עוד פירוש הדבר יהיה נפילת השלטון לידי המאואיסטים האדומים. יש צדק בטענתה של ההנהגה בהאנוי כי העמדה המערבית היא סכיזופרנית. משום כך, חשוב כעת לשכנע את הסינים להסכים לקאמבודיה ניטראלית. קיימת לכך אפשרות, מעידה על כך העובדה שפקינג תומכת בהמשך הדו שיח שנוהל בין הנסיך סיהאנוק וראש ממשלה קאמבודיה הון סאן. ראשית, מתכוונות מוסקווה ובנגקוק למלא את תפקיד המתווכים הישרים, הרוסים בהאנוי, התאילנדים בפקינג. סגן שר החוץ הסובייטי רוגאצ'וב אמר: "הדרך המהירה ביותר לפיתרון תהיה שיחות ישירות בין האנוי ופקינג". האם בכל זאת שימשה אפגניסטאן לקח?

גורבצ'וב ונגוויין ואן לין. בוייטנאמים זה דוי מוי

חבלי אימוץ תינוקות

שרות **Newsweek**
מיוחד ל"הארץ"

מדינות רבות עושות מאמצים לטפל בבעיות הכרוכות באימוץ תינוקות מעבר לים • הנושא דוחק משום שמספר הזוגות המבקשים לאמץ מוכפל מדי שנה בעולם המערבי

לאחר חמש שנות טיפול עקרות, אישרו הרופאים של אליין שולניק את חששותיה: היא לא תוכל ללדת לעולם. בגיל 35 נחשבה מבוגרת מדי לאימוץ בעיני מרבית הרשויות הבריטיות המטפלות בכך. ואלה שהסכימו לקבלה, העמידו את בני הזוג שולניק מאחורי אלפי זוגות אחרים ברשימות ההמתנה שלהם. נראה היה כי השנים מיצו את כל האופציות שלהם, עד ששמעו על ארגון בניו־יורק המסדיר אימוץ ילדים מדרום אמריקה. חודשיים לאחר שפנו לארגון זה, הגיעה אליהם השכם בבוקר שיחת טלפון מפרו. הסוכנות מצאה בבית חולים מקומי יתום בן ארבעה חודשים, הסובל מתת תזונה קשה. אליין טסה מיד ללימה, לפתוח בהליכי האימוץ המייגעים הנמשכים חודש שלם. לאחר ששילמה 11 אלף דולר עבור שירות עורכי דין, הוצאות ושאר הוצאות נסיעה, הביאה את התינוק לביתו החדש בלידס.

היום מייקל שולניק הוא ילד בריא בן 7, בעל מבטא יורקשירי מובהק, בריטי לא פחות מחבריו. במעט. כל אימת שמייקל שומע את המילה פרו בשיחה, הוא אומר בגאווה: "היי, משם באתי".

בארצות־הברית ובמערב־אירופה גדל והולך מספרם של הזוגות הנוהגים כמותם. מאז 1980 עלה מספר האימוצים החוקיים של תינוקות זרים בידי זוגות אמריקאים מ־5,139 ליותר מ־10 אלפים בשנה שעברה. השיעור בצרפת הוכפל גם הוא במשך אותה תקופה, ומספר התינוקות הזרים שהובאו למדינה ב־1986 (2,227) עלה על מספר הילדים הצרפתיים שאומצו. גם בבריטניה ובמערב־גרמניה מדווחים עובדים סוציאלים על גידול באימוץ תינוקות זרים. התופעה מוסברת, בין השאר, בסיבות דמוגראפיות וביאוש. זוגות רבים שנולדו בגל התינוקות שלאחר המלחמה ושדחו את המועד בו רצו להביא ילדים לעולם, מבקשים רק עתה להקים משפחות, ולא אחת מגלים שאינם יכולים להוליד. הם מוצאים שקיים מחסור בתינוקות בריאים בני אימוץ בארצותיהם, בשל שיעורי ילודה נמוכים, המספר העולה של הפלות והעובדה שאמהות לא־נשואות הן תופעה מקובלת יותר בחברה. לפיכך, פונים זוגות מערביים לאסיה ולאמריקה הלאטינית כדי למלא את העריסות הריקות בבית.

כבר הולכת ומתפתחת המחלוקת בנושא, בדרום קוריאה, בפיליפינים ובתאילנד מביעים עובדים סוציאלים את דאגתם, אם מוסרי הוא להתייחס לתינוקות כאל סחורה עוברת לסוחר, ולשלול מילדים את מורשתם הלאומית. זוגות רבים שאינם מוכנים להתבוסס בדרך או לעמוד בהליכי האימוץ הממושכים של סוכנויות הפועלות באישור ממשלתי, סייעו שלא ברצונם לצמיחת סחר השוק לאימוץ בילדים. עסקי מכירת תינוקות משגשגים במדינות כצ'ילה, ארגנטינה וסרי לאנקה, שם גורמים סוחרים חסרי מצפון רווחי ענק מזוגות מערביים, ולא אחת גובים מהם עד 20 אלף דולר לתינוק. "זה בדיוק המצב שאנו רוצים למנוע", אומר פילי מוראל, מתאם הגוף המייעץ הדרים על שירותי אימוץ בבריטניה. "אנשים מסויימים נעשים מיואשים כל־כך, עד שהם נושאים ונותנים עם עולם הפשע שאינו מתעניין בטובת הילדים".

למרבה המזל, נראה ששום שוק שחור אינו קיים במדינה המספקת את מרבית הילדים לאימוץ מעבר לים – דרום קוריאה. למעלה מ־6000 תינוקות קוריאנים שרבים מהם נולדו לנערות לא נשואות בגיל העשרה שעזבו את בתיהן בכפר לעבוד בבתי חרושת בערים, מאומצים מדי שנה על ידי זוגות מערביים באמצעות מערכת יעילה המנוהלת בידי הממשלה. ארבע סוכנויות האימוץ המורשות במדינה מחוייבות לנסות להפקיד את התינוקות קודם כל בידי משפחות קוריאניות. ומשימה זו היא קשה ביותר. במדינה בה המסורת הקונפוציאנית וכבוד קשרי הדם עדיין עמוקים, מהססים מרבית הקוריאנים לאמץ ילדים בלתי חוקיים. אי לכך כשני שליש על פי האומדן מהתינוקות הלא רצויים במדינה מועברים לידי זרים וההוצאות הכרוכות בכך עומדות בממוצע על 4,500 דולר. מבקרים חוששים שהשיטה יוצאת מכלל שליטה, שכן הכסף מאימוצים זרים משמש למימון הוצאות הטיפול של הסוכנויות ולתכניות סיוע חברתי אחרות, ולפיכך אומרים כמה דרום קוריאנים, שהסוכנויות הפכו תלויות מדי ברווחים השבים שהן מפיקות. "זה הפך כעת לעסק גדול", אומרת עובדת סוציאלית בסיאול שביקשה להישאר בעילום שמה. "והסכנה היא שאנו עלולים לדחוף אימהות קוריאניות לנטוש את תינוקותיהן".

לסוכנויות רבות מעבר לים יש דרישות גיל והכנסה נוקשות מהורים פוטנציאליים, והן מעמידות אותם בפני שורה ארוכה של מיבדקים פסיכולוגיים. רוב הזוגות שמקבלים אישור לאימוץ בחו"ל, עדיין חייבים לקבל אישור מממשלותיהם. כאשר קלודין וכריסטיאן נוביון מפאריס החליטו לאמץ תינוק באמצעות התכנית הממלכתית של קולומביה, ביוני 1986, היה עליהם לקבל תחילה היתר מממשלת צרפת, הליך שנמשך תשעה חודשים. לאחר שבאו במגע עם השלטונות בקולומביה, היו הליכי האימוץ מהירים יותר. בנובמבר אשתקד מצאו בני הזוג נוביון ילד, השלימו את הניירת הנדרשת בחו"ל והביאו את הבן אנטואן הביתה.

כמה זוגות פנו לשיטות מפוקפקות מבחינה ליגאלית, בניסיון להימנע מעיכובים ביורוקרטיים אפשריים. סוכנות מערב־גרמנית אחת יעצה לבעלים בזוגות מחפשי ילדים, לטעון טענת־כזב כי הם אבות לתינוקות שנולדו בחו"ל – למדינה אין חוק האוסר זאת – כדי לזכות בחזקה ליגאלית שתאפשר לבעלים להם לאמץ את הילדים במסגרת המשפחתית שלהם. בריטים משתמשים בחוק המתיר לפקידי הגירה להעניק רשיונות כניסה מידיים לתינוקות, אם נראה כי זה יציל אותם מחיים קשים. "זו אינה הדרך בה אמורים דברים להיעשות", אומר פקיד במשרד הבריאות והשירות הסוציאלי בלונדון. "אך כאשר מופיעים תינוקות בעמדת ביקורת דרכונים, אתה לא יכול לשלוח אותם חזרה".

ניצול פרצות בחוקי הגירה היא עבירה שולית, בהשוואה לקניה של תינוקות בשוק השחור בחו"ל. במדינות כצ'ילה, ארגנטינה ופאראגוואי, בהן הממשלות אינן עוקבות באורח פעיל אחר אימוץ ובהן אין חוקים האוסרים על אמהות למכור את ילדיהן, עושים סוחרי תינוקות עסקים טובים עם זוגות מערביים. מהמשטרה הברזילאית מדווחים, כי סוחרים אינטרנציונאליים וסוכנויות לארגוני משלמים לאם עד 1,000 דולר תמורת תינוקות שנמכרים למאמצים במחיר גבוה פי 15. בארגנטינה, שם 90% מהתושבים הם ממוצא אירופי, יש לתינוקות בהירי עיניים ובהירי־שיער ביקוש גבוה במיוחד. משלמים תמורתם עד 20 אלף דולר. שופטים, עורכי־דין ופקידי הגירה מושחתים הצטרפו לסחר וגובים מזוגות זרים דמי שירות גבוהים, כדי להכין מסמכי אימוץ מזוייפים לתינוקות. אף כי אין אפשרות להשיג נתונים סטאטיסטיים בנושא, מעריכים פקידים דרום־אמריקאים כי מ־200 עד 700 מיוצאים באורח לא־חוקי מדי שנה מכל אחת מאותן מדינות.

גם באסיה יש סחר צללים כזה. הידועות ביותר לשימצה הן "חוות התינוקות" הממוקמות סמוך לאזורי תיירות פופולריים בחוף המערבי של סרי לאנקה. בעליהן של אותן חוות לידה וגידול מסיירים דרך קבע בבתי־חולים באי, בחיפוש אחר צעירות הרות בפני מרות, כשלבי הריון ראשונים. הם מציעים להן טיפול טוב, מזון וכסף צנוע בסך 100 דולר לחודש, אם יתגוררו באותן חוות עד הלידה, ואז ימסרו את תינוקותיהן. כמה תינוקות נמכרים ישירות לזוגות זרים מבקרים. אחרים מיוצאים באורח לא־חוקי, במחיר ממוצע של 1,000 דולר, לארגוני־פשע בבלגיה ובשוודיה, המוכרים את המעוטות במחיר עד 8,000 דולר.

שלטונות סרי לאנקה מעריכים שכ־300 תינוקות נמכרו באורח לא־חוקי לזוגות מערביים בשנה שעברה, על אף העובדה שהממשלה פעלה לצימצום מספר חוות התינוקות מ־50 לחמש מתריסר מאז 1986. באורח דומה פיתחו מתווכים בפיליפינים סחר מיוחד, הקיים לצד מערכת האימוץ הלגיטימית במדינה. הם מחפשים נשים בהריון במועדוני־לילה ובמועדונים הזולים סמוך לבסיסים אמריקאיים, כדי לקנות את התינוקות בני־התערובת ולמכור אותם לזוגות מערביים.

גם בלי לכלול במניין את הסחר הבלתי־חוקי, עצם מימדי האימוץ בידי אנשים מעבר לים עורר חשבון נפש במדינות המייצאות תינוקות. דרום קוריאנים רבים מגלים מבוכה גדלה והולכת לנוכח אוזלת־יד האבהות של החברה כלפי ילדים נטושים ולא־חוקיים. כמה עובדים סוציאלים היו רוצים שהממשלה תממן את סוכנויות האימוץ שלה, בתקווה שהדבר יצמצם את הרווחים הבאים מאימוצים זרים, ולפיכך גם את מספרם. לכל הפחות, הם ממליצים שהמדינה תספק סיוע כספי ושירותי יעוץ לאימהות לא־נשואות, שישמרו את ילדיהן. ואכן, הדיון באימוץ הזר הוא במידה כזאת, שפקידים אחים במערכת האימוץ מאמינים כי סיאול תפעל בקרוב לבלום את זרימת התינוקות אל מעבר לים גם כדי לרכך את תחושת הבושה הלאומית ולטשטש את תדמיתה לפני האולימפיאדה.

אפילו מדינות מערביות עושות כעת מאמצים לטפל בליקויי האימוץ של תינוקות מעבר לים. בארה"ב מעודדת סוכנות הולט ילדים קוריאנים מאומצים לשמור על קשרים עם התרבות הקוריאנית, במחנות "בורשור" באורגון ובניו־ג'רסי. סוכנות הסיוע האימוץ הבין־לאומית סאר ראו הם נקטה צעדים דראסטיים יותר מאז השנה שעברה קיצץ הסניף המערב־גרמני של ארגון זה, שאינו נושא רווחים, באורח קיצוני את שירותי האימוץ שלו מעבר לים ופתח באוריונה תכנית חדשה לעודד אימוץ ילדים במדינות מתפתחות כקולומביה והפיליפינים בארצותיהן.

אולם קיימת גם הסכנה, שהמגמה המצטמצם של תינוקות שניתן לאמצם מבחינה חוקית יניע זוגות מערביים רבים יותר לפנות לשוק השחור מעבר לים. מסיבות אלה משוכנעים רבים, כי על אף כל הפגמים והליקויים, אימוץ בידי זרים מציע את העתיד הטוב ביותר לתינוקות הסובלים מעוני וזנחה. "אל תספרו לי על בית קוריאני שהוא הטוב ביותר לתינוק קוריאני", אומר קים יאנג הי, מבכיר קוריאה סושל סרוויס, סוכנות אימוץ בהיתר ממשלתי בסיאול. "האחריות שלנו היא לתת להם את הסיכוי הטוב ביותר".

בני הזוג שולניק בוודאי יסכימו איתו. לפני ארבע שנים הם חזרו לדרום אמריקה ואימצו תינוקת, פאת מרה, מאקוואדור. "אם יש כאן זוג שרוצה ילד, ויש ילד בחו"ל שזקוק לבית, זה רק הגיוני לחבר את השניים", אמרה אליין כאשר חגגה באחרונה עם משפחתה את חג השבועות. "אני משוכנעת ב־100%, שעשיתי את הדבר הנכון".

משרד הבטחון - ההוצאה לאור

מערכות

ספרים חדשים בהוצאת מערכות

מצטפא טלאס, הפלישה הישראלית ללבנון
הגירסה הסורית הרשמית למלחמת שלום הגליל. תיאורי הקרבות בבקעת הלבנון, בהר ובביירות, ותפיסותיה של סוריה לגבי הסכסוך הישראלי־ערבי.

חקרי מלחמה
קובץ מאמרים בתחום ההגות וההיסטוריה הצבאית, לזכרו של לסיה גלילי ז"ל, מייסד מערכות ומפקדה בין השנים 1839–1967.

סדרת מרכז כובד
מיכאל הנדל, קלאוזביץ במבחן התמורות הטכנולוגיות
משנתו של הוגה הדעות הצבאי הגדול נבחנת לאור המהפכה התעשייתית־טכנולוגית. נבחנים היבטים שהתיישנו או המחייבים עדכון.

רשיד ח'אלידי, במצור, קבלת החלטות באש"ף במהלך מלחמת לבנון
פרופסור ח'אלידי, אחד מהוגי הדעות הפלסטיניים הבולטים, שהה יחד עם ערפאת בביירות בקיץ 1982. והוא מתאר ממקור ראשון את התהליך שהביא ליציאת אש"ף מביירות.

יגאל שפי, ההונאה במערכות המדבר המערבי
ההונאה, הטעיה הסוואה – אלה הן מקצת מהפעילויות המודיעיניות הענפות שהתרחשו במדבר המערבי, בין האנגלים לבין האיטלקים והגרמנים.

דורון אלמוג, הרכש בארצות הברית, 1945–1949
המחבר מתאר את מערכת הרכש הענפה שניהל הישוב בארצות הברית אחרי מלחמת העולם השניה, ומגיע למסקנה כי ניתן היה לעשות יותר.

הדפסה חוזרת
סון טסו, חכמת המלחמה
ספרו הקלאסי של החכם הסיני הקדמון, בהדפסה חוזרת ובעיצוב חדש.

צה"ל – הוצאת "מערכות" / משרד הבטחון – ההוצאה לאור

משרד הבטחון - ההוצאה לאור

ספרים חדשים לשבוע הספר העברי

לסקוב
מרדכי נאור
בשיתוף עם הוצאת "כתר"
הרמטכ"ל הרביעי, איש מוסר, מפקד קפדן, דמות מורכבת ויוצאת דופן.

שמים נקיים
עורך: אהרון לפידות
אלבום חדש של חיל האויר. צבעוני, מרהיב, מלהיב.

דרג מסתער
עורך: יוש הלוי
סיפורי הקרב המרתקים ביותר של צה"ל. אנשי מאוז, חם, מרתק.

הזקן והעם
מבחר אגרות אישיות של דוד בן־גוריון
כינסו וערכו: ד"ר אליהו אוסטפלד
מכתביו של "הזקן" אל אנשים מכל שדרות הציבור, פועלים ומשוררים, יהודים בגולה וילדי בית־ספר, משקפים נאמנה דעותיו ורגשותיו במגוון נושאים, קטנים כגדולים.

דמוקרטיה ישראלית
עיקרים חוקתיים במשטר מדינת ישראל
ד"ר זאב סגל
מאיר את יסודות משטרה הדמוקרטי של מדינת ישראל. מיועד למשפטנים, לאנשי מדעי החברה, לסטודנטים, לתלמידים, ולכל המתעניין בנושאים ציבוריים.

ספר המופת
אנשי מופת ומעש בישראל
עורך: מיכאל בר־זהר
בשיתוף עם הוצאת "מגל"
48 דמויות של אנשי מופת בתולדות המדינה, ממרטין בובר ורבקה גובר ועד נתן אלתרמן, אידה נודל ואהוד ארמלי. דוגמה וסמל לכל עם ישראל.

משה דיין על תהליך השלום ועתידה של ישראל
ערך והקדים: נתן ינאי
בשיתוף המרכז הירושלמי לענייני ציבור ומדינה
בספר זה מתפרסמים לראשונה במלואם דברי משה דיין בכנסים הפתוחים והסגורים של הבמה לבירורים מדינים ותברואים בשנים 1977–1981, מהם מתבהרת גישתו המקורית והמיוחדת בנושאים המדיניים העומדים כיום במרכז עניינה והתנבטותה של מדינת ישראל.

סיפורי בתים
העורך: זאת ענר
ספר ראשון בסוגו. סיפוריהם של שבעים בתים שנותרו בארץ מימי ראשית ההתיישבות, החל בחצר תל חי בגליל העליון וכלה במצפה רביבים שבנגב. זהו סיפור ההתיישבות בארץ דרך העקבות היחידים שעדיין שרדו על פני השטח.

מחסום לתוהו
שנים מכריעות בתולדות משטרת ישראל
יוסף בר־פורת
ספר ראשון שמביא את תולדותיה של משטרת ישראל מאז הקמתה. "אין לי ספק כי מעטים האנשים שהכירו את המשטרה בהתהוותה בצורה כה יסודית ואינטימית כמו המחבר", כותב יו"ר הכנסת מר שלמה הלל בהקדמתו לספר.

בדרך לא סלולה
ישראל עמיר
המחבר, הלוץ, איש ביטחון, איש ארגון ומפקד, הלך כל ימיו בדרך לא סלולה בשירות העם והמדינה. בדרכו זו היה ממניחי היסודות לאחדים מן הגופים והמוסדות הבטחוניים והצבאיים המרכזיים של המדינה.

ספרית "אוניברסיטה משודרת"
בניין הארץ
מתקופת התנ"ך ועד ימינו
יגאל תומרקין
תולדות הבניה בארץ־ישראל במבט אישי ורגיש של אמן. מימי יהושע והמלכים ועד העותמאנים והבילו"יים.

ספרית "תמול"
באסטרלבי/בניטו סרנו
הרמן מלוויל
שני סיפורים מלאים פרי עטו של סופר אמריקני מגדולי הסופרים בעולם.

ספרי ההוצאה לאור נמכרים במרכז המכירות, רח' דוד אלעזר 27, הקריה תל־אביב, בחנות "שיג ושיח" ברח' הפלמ"ח 113 באר־שבע, ובכל חנויות הספרים המובחרות.

מוזיאון ישראל ירושלים
אגף הנוער

האמן כמורה

רב־שיח בנושא יתקיים ביום ג', 7.6.88 בשעה 20.00 באודיטוריום
בהשתתפות: אברהם אופק, אבישי אייל, יוסף הירש, יאיר גרבוז, רמי בר־גיורא, פנחס כהן־גן, ודוד וקשטיין. בהנחיית אילת גורדון
הכניסה חופשית

אוניברסיטת תל-אביב

המרכז לפיתוח ע"ש פנחס ספיר
הקתדרא המיוחדת למדיניות כלכלית

ערב עיון

ההשלכות החברתיות של המדיניות הכלכלית

הרצאות:
ח"כ **ישראל קיסר**, מזכ"ל ההסתדרות
ח"כ **מאיר שיטרית**, יו"ר המועצה לתכנון חברתי שליד ראש הממשלה
דיון בהשתתפות:
פרופ' **אפרים יער**, דיקאן הפקולטה למדעי החברה
פרופ' **גדעון פישלזון**, דיקאן הסטודנטים
פרופ' **אפרים צדקה**, מנהל המרכז לפיתוח ע"ש פנחס ספיר
פרופ' **דן שמיט**, ראש בית הספר לעבודה סוציאלית
מנחה:
פרופ' **חיים בן־שחר**, מפקד הקתדרא המיוחדת למדיניות כלכלית.
ערב העיון ייערך ביום ראשון, כ' בסיון תשמ"ח, 5.6.88, בשעה 19.00 באולם אפטר, בנין נפתלי, אוניברסיטת תל־אביב, רמת־אביב.

כתב זר / תום שגב

הנפש הטובה מנהריה

דב ירמיה מנסה לשבור את הטאבו האחרון. אולי יועמד למשפט על שקרא לחיילי צה"ל לסרב לשרת בשטחים. ירמיה — איכר, חייל ומוסיקאי, למוד קרבות רבים, יעשה מזה סיפור

משטרת חיפה סיימה השבוע את חקירתו של האורח דב ירמיה ושלחה ליועץ המשפטי לממשלה המלצה להעמידו לדין באשמת הסתה. מכיוון שכבר חיסלה את הפשע, לרבות הבריונות במשטרה עצמה, יש לה כנראה הרבה זמן כדי לעסוק עכשיו בעניינים פוליטיים כאלה. היועץ חריש עשוי להיענות להמלצת המשטרה. זה יהיה, במובן, טפשי מאוד מצדו, אבל זה יכול לקרות.

זה יכול להיות משפט מרתק עד מאוד, שכן ירמיה יעשה הכל כדי שהמשפט יגרור לחיכוך ציבורי גם את הטאבו האחרון. ירמיה, פעם אלוף־משנה בצה"ל, קורא לחיילים שיסרבו לשרת בשטחים "כקלגסי כיבוש ודיכוי של רבין", כפי שכתב במכתב ששלח לא מזמן לכמה עיתונים. "דבר", "חדשות", "זו הדרך" של המפלגה הקו־מוניסטית, הדפיסו את מכתבו.

אלף מלחמות. ירמיה

"אני קורא (לחיילי ולמפקדי צה"ל) לסרב לפקודתו (של רבין) להכות ולרסק עצמות, לרדוף ולהשפיל ולר־מוס את כבוד האדם (כתב ירמיה). אני קורא להם להפסיק את הרג [illegible] ואת רצח תקוות השלום. יתכן שקריאתי זאת אינה חוקית, והסירוב הסלקטיווי לשירות צבאי בוודאי שאינו חוקי. אולם אל מול הפקודות הבלתי־חוקיות של שר־הביטחון, חובה היא על כל יהודי שמצפונו לא נרדם, להפר את הפקודות הכופות על חיילי צה"ל לבצע פשעי מלחמה. רבין ייתן עליהם את דין ההיסטוריה, אך אנחנו נשלם עליהם, חלילה, בעצם קיו־מנו כאן".

אם אכן יעמוד למשפט, תקבל קריאה זו הד נוסף, אבל בעצם הוא לא מת על המשפט הזה, אמר לי השבוע. עוד יש כל־כך הרבה דברים חשובים יותר, מאבקים שעליו לעשות; בשנה הבאה יהיה בן 75.

ישבנו בביתו בנהריה ואחר־כך נסענו אל הקפיטריה בראש־הנקרה. אני חשבתי שתפסנו את השולחן עם המראה היפה ביותר בארץ, אבל ירמיה אמר שמהשולחן הסמוך הנוף עוד יותר יפה. אני נתפסתי לאשליה, שאין מקום יפה יותר להתפלסף בו על המותר והאסור בחיים, רחוק כל־כך מכל מה שקורה, אבל ירמיה הוכיח לי שבמרחק חצי שעה של נסיעה אל מעבר למחסום, שוב נמצא עצמנו בלב הסכסוך הישראלי־פלשתיני. בכל זאת, אין לאן לברוח.

הוא התפעל מהקיבוצניקית זקופת השדיים שישבה, מקצועית כל־כך, אצל הקופה האלקטרונית: מי היה חושב שבנות הקיבוצים יגיעו לזה! — אמר לה והיא הביטה בו בהשתאות. האינו גם עגיל־זהב זעיר שהיה נעוץ בתנוך האוזן השמאלית של חייל אחד אשר ישב לידינו, בחור שרירי עם תג של "גולני".

ירמיה הניד ראשו כמי שעולמו נוטש אותו. למטה העמיסו אותם מקרוניות הרכבל בלהקה רעשנית של [illegible], חבושי כיפות סרוגות. כולם ישרתו בגדה, אמרתי לירמיה, והוא אמר שזאת באמת בעיה, וכך הגענו אל הוויכוח.

אני אמרתי שהרבה יותר מועיל לשלוח את החיילים השותפים לדעתו לשרת בשטחים: ככל שיהיו שם יותר אנשים הגונים, כן יפחתו מעשי־הזוועה. ירמיה אמר שגם הוא חשב כך בעבר. לפני 7 שנים התווכח על כך עם סרבן השירות בשטחים, גדי אלגזי. ירמיה: "הערכתי את גדי ואהבתיו על דבקותו בעקרונותיו־עקרונותי, ובכל זאת השתדלתי בו לבטל את סירובו. טענתי לפניו, כי למרות התנגדותו לכיבוש המתמשך, עלינו לשרת בצבא הכיבוש כדי למנוע בעצם נוכחותנו ולו מעט ממעשי [illegible] והגבלה הנעשים שם ע"י חיילינו".

הוא השתתף במבצע ליטאני. במלחמת לבנון גויס יר־מיה, אז כבן 70, ליחידת הסיוע לאזרחים.

נו, אמרתי. האינתיפאדה שינתה את דעתו, אמר. עכשיו הוא מאמין שחייל הגון לא יכול לעצור את מה שקורה בשטחים, וככל שהוא יודע — השירות בשטחים נוטל ממנו את הגינותו. יוצא שיביא תועלת רבה יותר אם יסרב לשרת בשטחים ויישב בכלא. "אילו הפכה הסרבנות לשרת בשטחים לתופעה המונית, היה אולי בכוחה למנוע את הפיכת צה"ל למכשיר דיכוי אלים ואכזר והיה אולי אפשר להשפיע על ממשלת ישראל, סרבנית השלום, לשנות את עמדותיה".

אילו חיילים בצבאות אחרים היו מסרבים למלא רק חלק מהפקודות שקיבלו, ההיסטוריה היתה נראית אחרת, אמר. הוא התכוון לבריטים בארץ־ישראל וגם לצרפתים באלג'יריה ולאמריקאים בווייטנאם ולחיילי הדיקטטורות בדרום־אמריקה.

שאלתי אותו מה הוא רוצה יותר, להיכנס להיסטוריה כאיש הגון או לעשות משהו לבלימת הדיכוי בשטחים. ירמיה אמר, שגם ההיסטוריה חשובה. לא מפני שהוא צריך בה את מקומו, אלא כדי שגם בעתיד יהיה להם לישראלים ממי ליטול דוגמה. חשוב שידעו שפעם היו פה גם אנשים הגונים. חשוב מכל שהערבים יידעו שגם בזמנים אלה — עוד יש בישראל אנשים שאפשר לדבר איתם, שאם לא כן, לא יהיה שלום ולא ביטחון ומדינת ישראל לא תתקיים. גם מסיבה זאת יש צורך בתנועת הסירוב, אמר.

החייל עם העגיל הלך בינתיים, הקיבוצניקית פינתה את מקומה ליד הקופה לברונהילדה גדולה ובלונדית [illegible], מהמתנדבות: הרכבל הוריד את הילדים מהנקרות ואנחנו עוד ישבנו שם, מול הנוף שמראהו עוצר נשימה, והתווכחנו והתווכחנו, ואגב כך גילגלנו את סיפור חייו של ירמיה: איכר, חייל ומוסיקאי, מנצח מקהלות, נפש טובה: כל ימיו הוא לוחם בערבים, מאז שבן־כיתתו בנהלל, משה דיין, היה לוקח אותו להכות נערי רועים בדואים, וכל ימיו הוא מבקש להתפייס איתם. ב־1974, סיפר לי, חדרו מחבלים לנהריה מהחוף, בנקודה הרחוקה כ־50 מטר [illegible] של ביתו, רצחו את שכנתו וילדותיה והוא, אז כבן 60, היה בכוח שחיסל אותם. עכשיו הוא טרוד מאוד בעניינה של קהילה בדואית קטנה שהשלטונות מתנכלים להם והוא משתדל לסייע להם.

השווינו מלחמות: כשירמיה אומר "המלחמה", הוא מתכוון למלחמת העצמאות. הוא מכיר הרבה סיפורי זוועה מימי המלחמה ההיא, לרבות מעשי רצח ואונס שעשו חיילי צה"ל, והרעלה באמצעות חיידקי מחלות מדבקות. אבל מה שעושים היום, אכזר יותר, אמר. בי־מיה, לא שנאו. היום שונאים. איני בטוח שהוא צודק, לא לגבי אז ולא לגבי היום. התפלספנו על זה.

הוא עקר במו־ידיו את מטעי הזיתים של הכפר באסה, שאדמותיו שייכות עכשיו לקיבוץ אילון. כן, אמר יר־מיה, אבל הם כל הזמן התלבטו עם זה והגיעו למסקנה שצריך להשוות את זכויות הערבים לזכויות היהודים. בסוף גירשו אותו מאילון בשל סטיותיו הסמולאיסטיות. נכדו גל (25), מתגורר שם עכשיו. כמה היה רוצה שנכדו יצטרף לסרבני השירות בשטחים, אבל גם גל מהלכם, אמר סבא ירמיה.

הוא שונא, כצפוי, את צירוף המלים "יורים ובוכים". הוא יורה וחושב, אמר, וקרקציה, יפה־עיניים ומקסים.

בדרך דיברנו על אבא שלו, מאנשי העליה השניה, שהיה עד סוף ימיו רבולוציונר בלתי־נלאה כמוהו, ועל משה דיין, שגזל את אשתו הראשונה, ועל אלף מלחמות גדולות וקטנות שהוא מנהל מיום שעמד על דעתו: לעולם הוא נאבק על עקרונותיו, לעולם הוא בודד. ניסיתי לשדל אותו שיכתוב ספר על חייו, אבל ירמיה אמר שיש דברים חשובים יותר שעליו לעשות.

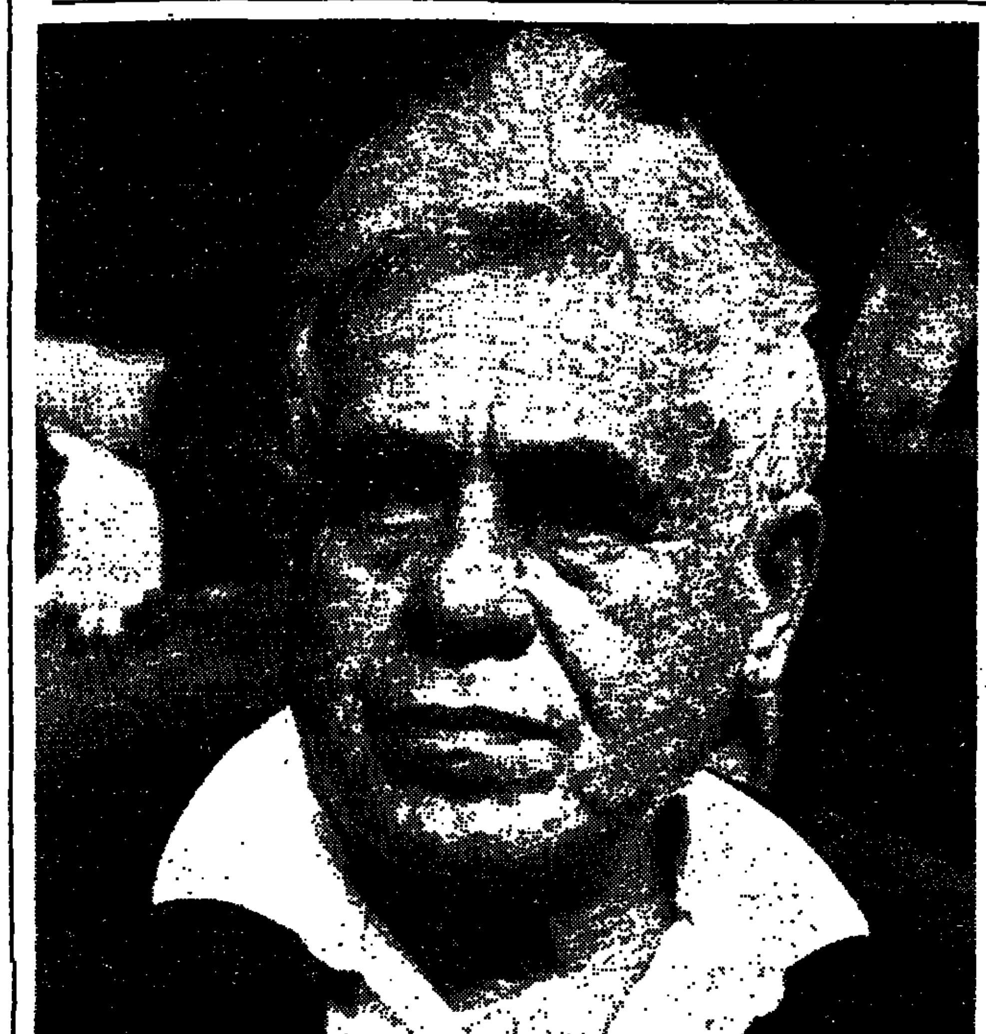
גבולות הפתיחות. חזן

בברכה, יעקב חזן

זהו סיפור על מיתוס והיסטוריה, מצפון, פוליטיקה ועיתונות. מה עושה מפ"ם עם עברה

הד"ר בני מוריס כתב ספר שכבר חובר בו רבות, ומ־כיוון שהשבוע יצא לאור גם בארצות־הברית — עוד ידובר בו. "לידתה של בעיית הפליטים הפלשתינאים" הופיע בהוצאה היוקרתית של אוניברסיטת קמבריג'. הוא מתאר את האקסודוס ואת הטראנספר, את העזיבה, הבר־יחה, הפינוי והגירוש של כ־700 אלף ערביי הארץ במלחמת העצמאות ואחריה. בחירת המלים כאן אינה מקרית: מוריס אינו אומר ש־700 אלף ערבים גורשו. הוא אומר שחלקם עזבו, עוד לפני תחילת הקרבות, וחלקם ברחו מאימת המלחמה, וחלקם גורשו, בפקודת בן־גוריון. הוא מפרט שורה של גירושים, בסך הכל עשרות אלפי בני־אדם, אך להערכתו, רוב הערבים לא גורשו כי אם נמלטו מפחד המלחמה.

מוריס, עיתונאי יליד הארץ, הכותב בעיתון "ג'רוזלם פוסט", תיאר את הדברים שלב שלב, כפי שקרו במקו־מות שונים ובנקודות זמן שונות. הסיפור, מסתבר, מורכב הרבה יותר ממה שהמיתוסים של הישראלים והערבים והתעמולה של שני הצדדים לסכסוך היו רוצים שיהיה. הספר כתוב בסגנון עינייני מאוד, הדברים מעו־גנים במאות אלפי מסמכים, רובם מסמכים ישראליים רשמיים הפתוחים כעת לעיון.

היכולת להתמודד עם העבר, נמנית עם מאפייניה היותר מרתקים של כל חברה, מודד לבגרותה ולערכיה בהווה. זה נכון בעיקר בכל שגיבורי העבר עוד נמצאים בין החיים, כמו יצחק רבין, שהיה בין מבצעי הגירוש במלחמת העצמאות וכיום הוא מופקד על דיכוי האינ־תיפאדה. אבל זה סיפור על יעקב חזן ומפ"ם שלו.

לפני כשבועיים פירסם "על המשמר" מאמר ארוך על ספרו של מוריס, מאת ישראל שמיר. שמיר שיבח את הספר וציטט מתוכו קטעים. קוראי "על המשמר" התרשמו ששמיר משבח ספר המוכיח שישראל גירשה את הערבים.

לא עברו ימים רבים ומערכת "על המשמר" הוצפה במכתבים זועמים עד מאיימים: "החברה הישר־אלית שקועה בקרע מסוכן ביותר בכל תחומי החיים. המאמר הכביכול 'אובייקטיווי' מבחינה היסטורית, חורץ להולל האוויר מידע מלא אבק־שריפה, המחשיר פנים שונים בחזית המדינית ולוחמים בחזיתות מלחמת העצ־מאות, במעשים הגובלים באכזריות והתעלמות מרגשי אנוש והמציאות" — כתבו לעיתון שלושה מקוראיו, בהם שמעון אביזן, פעם מפקד חטיבת "גבעתי" והיום קיבוצניק בן 76. ואביזן הוסיף: "אם תמשיכו לפרסם דברים מסוג המאמר של ישראל שמיר, המכתימים את תולדות המאבק על תקומתנו בימי מלחמת העצמאות, לא יעלה בידי "כל המאמצים" להמשיך ולראות (ב"על המשמר") את עיתונה של התנועה".

משה צייזיק לבית [illegible] השבח על מוריס, שהמדובר בספר "דורי שנאה לישראל ולציונות... כולו, או רובו המכריע, שקר וכזב." בספר קרוב ל־900 הערות, המפנות את הקורא אל מקורותיו, אך הקורא צייזיק כתב: "בכל הקביעות של המחבר, אין שום התמכות על מקורות".

למפ"ם יש סיבה מיוחדת לקרוא את הספר הזה בעיון, שכן הוא מכיל בין היתר פרטים על חלקם של אנשיה לא רק בגירוש ערבים, כי אם גם ביוזמה לגירושם.

מוריס מצטט דברים מפי דוד בן־גוריון, ולפיהם אנשי משמר־העמק באו אליו ודרשו ממנו לגרש את שכניהם הערבים ולשרוף את כפריהם, כדי להסיר את האיום מעל קיבוצם. כך נעשה, כותב מוריס. הפלמ"ח וההגנה פעלו נגד הכפרים, רוב התושבים נמלטו במהלך הפעולה או אחריה. הכפרים הוחרבו ויתר התושבים גורשו דרומה, לאזור ג'נין.

בתוך שבוע כבר הגיע על שולחנה של יעל לוטן, עורכת המדור הספרותי של "על המשמר", מכתב מאת קורא במשמר־העמק. "מה, לדעתך, תפקידו של העיתון שהוא, כפי הנראה ידוע גם לך, עיתונה של מפ"ם והקיבוץ הארצי? בתוך זה איך את מתכוונת לשרת את העיתון הזה ואת התנועה הזאת?" שאלה לוטן, וזה לא צחוק, ב"על המשמר", כי המכתב משתרע על פני 5 עמודים והקורא ממשמר־העמק, החותם עליו, הוא יעקב חזן.

חזן רותח. "זו עלילת־דם, שדוגמתה עוד לא פורסמה בעיתונות הישראלית, היהודית־ציונית", כתב. בין הבי־טויים האחרים במכתבו — "שקר וכזב", "אי־וולת", "גניבת דעת שפשוט קשה לשאתה", "תיאור זדוני ומי־סולף", "השחרת כל מהותנו הלאומית".

חזן על יצירתה של בעיית הפליטים: "זו היתה מלחמת־אחים תמורה. נעשו בה שגיאות רבות. וכי אפשר להתעלם מדיר יאסין? אבל זהו שקבע את הבריחה ההמונית של הערבים מיישוביהם? אפשר להתעלם מכך שגם האנגלים, גם המופתי האיצו ביישוב הערבי לעקור מן הארץ, מתוך ביטחון שלאחר נצחונם הבטוח הם יחזרו ארצה כדי לחלק את השלל ולסיים את מלאכת ההשמדה?"

חזן על הקרב על משמר־העמק: "עשינו הכל כדי לבנות ולקיים יחסי ידידות עם הכפרים אשר סביבנו. ואף הצלחנו בכך. אבל גם זה נכון, שהכפרים האלה התפתו להשתתף בהתקפה של קאוקג'י עלינו, בראותם שהתותחים הורסים את היישוב שלנו ובהאמינם שצבא קאוקג'י הגדול יכריע אותנו... יותר מכולם נשאר במצב של המתנה הכפר השכן הקרוב אלינו — כפר אבו שושא. אתו גם נרקמו לפני המערכה הזאת יחסים ידידותיים ביותר. אבל גם הוא הצטרף ביומיים האחרונים של המערכה בהתקפה עלינו. וכאשר עברנו, בעזרת הפלמ"ח וההגנה, בהנהגתו של יצחק שדה, להתקפה נגדית — ומשמר־העמק הרוסה כבר עד היסוד — לא מצאנו בכפרים האלה אף נפש חיה אחת".

"אנו זוכרים היטב — אנו, החיים עדיין, ולא ניתן למוטעה", כתב חזן, שיהיה בשנה הבאה בן 90, על הנקודות הבריטיים של מוריס. אך כמו יתר המתווכחים בעיתונו, גם הוא קרא, כנראה, רק דברי השבח שפורסמו בו על הספר, לא את הספר עצמו. מכתבו לא פורסם בעיתון, אך הופץ בין כמה מעסקני מפלגתו.

בני מוריס לא אהב את כל המהומה הזאת. קודם שיבחו אותו על משהו אנטי־ישראלי שלא כתב, אחר־כך תקפו אותו על כך. הוא ביקש להסביר. הוא הרי לא טוען שרוב הערבים גורשו מבתיהם, ובספרו גם לא כתב כך. להיפך, הרי כדי לכתוב ספר תעמולה אנטי־ישראלי לא היה עליו להשקיע כל־כך הרבה שנים של מחקר. כל העניין שבספר עולה מיכולתו להציג סיפור מורכב מאוד.

לוטן הסכימה לראיין את מוריס והודיעה על כך לקוראיה. גם זה הרתיח את חזן: "מה הם, אפוא, גבולות הפתיחות שלך?" כתב לה. כאן התערב העורך הראשי של העיתון, מארק גפן, ואסר על לוטן לראיין את מוריס. ועכשיו מוריס רותח ומאשים את "על המשמר" בסטאליניזם, שהרי כל הסערה מתחוללת סביב משהו שמוריס לא כתב.

גפן לא נבהל. "כל העניין סוריאליסטי לגמרי", הסביר לי השבוע, "כי מתווכחים על ספר שאיש לא קרא, כי הוא קיים לפי שעה רק באנגלית ועוד קשה להשיגו בארץ". על כן החליט לשים קץ לוויכוח ומוריס לא יורשה להסביר את עצמו.

הספר ייצא בעברית בהוצאת "עם עובד". "ספריית פועלים" המפ"מית, שקיבלה את כתב היד לפני "עם עובד", שלחה אותו לעיונו של הד"ר מאיר פעיל, פלמ"חניק היסטוריון, ואחר־כך החזירה אותו למחבר. גפן: "שום דבר לא בוער. הלא בינתיים עוד לא מחזירים את הפליטים."

כספת / נחמיה שטרסלר, יהודה שרוני, יונתן שרמן

■ סכנה שוק אפור

"הארץ" פירסם השבוע על דבר ההסתבכות האומללה של קצינים משוחררים, שביקשו לעשות בשוק האפור כסף קל ומהיר. הם האמינו שניתן לקבל היום ריבית חודשית של 8%, ושמישהו יהיה מסוגל לשלם ריבית רצחנית כזו בלי לפשוט את הרגל. אין זו הפעם הראשונה. פורסמה לא מזמן פרשה דומה, בבית־החולים מאיר. כך שלפני שכספך ייעלם, "כספת" מציעה לך כמה נקודות למחשבה.

אם אתה אדם פרטי שמוכן לשחק בשוק האפור, העבר את כספך לצד ג' רק תמורת ערבות בנקאית מלאה. הבא בחשבון כי על הריבית שתקבל, יש חובת ניכוי מס הכנסה במקור. אם אתה סוחר גדול, המקיים גם קשרים עסקיים עם הגוף מקבל האשראי, תוכל לקבל כביטחון את מלאי המוצרים של אותו העסק.

אל תתפתה לקבל — בשום אופן — שיקים כביטחון, שכן בשוק קיימים מקרים רבים של "שיקים טובה", שניתנו בין סוחר אחד לחברו, והם למעשה חסרי־ערך, ברגע שתנסה לפרוע.

■ קח עו"ד, תן זכרון דברים

שכיחה עריכת "זכרון דברים", קודם לחתימה על עסקה גדולה כמו רכישת דירה. מבחינה משפטית, תקפותו של זכרון הדברים אינה נחותה מתקפותו של חוזה רגיל, אם התקיימו בו תנאים מסוימים.

אולי כדאי לקחת עורך־דין גם בעת חתימת זכרון הדברים. כך, למשל, עורך־הדין יכול להפנות את תשומת־הלב לשאלה, האם מוכר הדירה מחוייב בתשלום מס שבח על הדירה, ואם שילמו. עורך־הדין יבדוק אם בעל הדירה שילם תשלום מלא למינהל מקרקעי ישראל, וכיוצא באלה פרטים חשובים כבר בזמן חתימת זכרון הדברים.

■ מדוע לא חשבתי על זה קודם?

קצת לא נעים לדבר על זה, אך אלון [illegible] מעלה בספר חדש, מחשבה אותה קריצה, כמה שאלות בנושאים רגישים.

- למה חילקתי את הירושה שווה בשווה בין כולם, כשברור שהם צריכים ורוצים דברים שונים?
- למה לא הגדרתי את מעמדם ומהו תחום האחריות של כל אחד מהבנים שלי במפעל?
- איך לא לפגוע ביחסי האמון השוררים בין בני משפחה, ובכל זאת לדבר גלויות על כסף?

בישראל 90% מהחברות הן עסקים משפחתיים, וחלקם אינם מצליחים לעבור בשלום לדור שני או שלישי, כי ההורים מסתבכים עם הצעירים, שלא לדבר על גירושים כתוצאה מסכסוכי ממון קשים. אפשר להימנע מכך.

■ פדיון מוקדם

קיימים הבדלים רבים בין ביטוח מנהלים ובין פנ־סיה מקיפה, שהבולט בהם הוא המצב האקטוארי הגרוע של קרנות הפנסיה בהשוואה לחברות הביטוח המציעות ביטוח המנהלים.

אך ההבדל המשמעותי הוא נושא הפדיון המוקדם. פדיון מוקדם כזה הוא לעיתים כורח המציאות בעת החלפת מקום עבודה. בביטוח מנהלים, ערך הפדיון המוקדם הוא בשיעור של 75% מההשקעה בקרן, בתוספת ריבית דריבית בשיעור של 4.25% לשנה.

מאידך גיסא, בתוכנית הפנסיה, 45% מכספי הצבירה מוחזרים עם הצמדה מלאה וריבית של 5.8% בשנה, 45% מכספי הצבירה מוחזרים ללא כל הצמדה וריבית של 5.8%, ואילו 10% מהכספים נגבים כדמי ניהול.

ניתוח של ההבדלים בין שתי ההשקעות מלמד, כי תוכנית ביטוח המנהלים כדאית יותר כאשר מדובר בפדיון מוקדם.

■ תשר נקי

אין אלו חדשות מרעישות, אך כשזה נעשה בריש גלי, זה כבר מרגיז. המלצרית בקול רועם, עם הגשת החשבון: "אין דמי־השירות במחיר". את החשבון שילמנו באמצעות כרטיס אשראי והוספנו 5 שקלים במזומן כתשר. ביקשנו קבלה. כמו שהיה צפוי, הקבלה הגיעה רק על סכום החשבון, בלי אותם 5 שקלים.

רבינוביץ. לתשומת לבך

המקום: הספריה, רח' קפלן 6 ת"א. שם החברה בעלת המקום: פונרק ארוחות בע"מ — לתשומת ליבו של יאיר רבינוביץ, נציב מס הכנסה.

■ כיצד מתלוננים

לפעמים יש דברים כל־כך מרגיזים, אך לא ברור בפני מי ניתן להתלונן. קיימת נציבות תלונות הציבור, שהיא הרשות המרכזית שאמורה לבדוק את תלונות הציבור נגד משרדי ממשלה, חברות ממשל־תיות, עיריות וגופים המנוהלים או מתוקצבים על־ידי הממשלה.

הנציבות אמורה לבחון את דרכי פעילותם של כל הגופים הללו במגעם עם האזרח ובמתן שירות המגיע לו. ניתן להתלונן בנציבות גם כנגד מוסדות דוגמת קופת־חולים, מועצות מקומיות, או נגד חברת בזק.

יצויין, כי בכל 1987 התלוננו בנציבות רק כ־5,000 אזרחים.

ניתן להגיש תלונה על כל נושא, באמצעות פניה לאחת משלושת הלשכות של הנציבות בתל־אביב (רחוב ארניא 29 בקריה) בחיפה (רחוב עומר אלקיים 12) או בירושלים (שדרות יפו 234) או לחילופין באמצעות פניה במכתב לנציבות בירושלים (ת.ד. 669).

■ הבראה גם למטפלות

צו הרחבה שהוציא שר העבודה בחודש ינואר 1988 הביא לכך, כי חובת המעסיק להשתתף בתש־לום דמי הבראה לעובדים תוחל על כלל ציבור העובדים במשק ולא רק על אלו שחל עליהם ההסכם הקיבוצי. כלומר, דמי הבראה מגיעים גם למטפלות ולעוזרות־בית, לפי אחוז המשרה שלהן.

דמי ההבראה ליום הם כיום 50 שקל ומספר ימי ההבראה שמעביד חב בתשלום עבורם תלוי במספר שנות העבודה של כל עובד. עובד בעל וותק שבין שנה לשלוש שנים, זכאי ל־5 ימי הבראה, עובד בעל וותק של 4 עד 10 שנים זכאי ל־7 ימי הבראה, וכך הלאה.

■ ללמוד מניסיון

בשנים קודמות, היה שער הדולר השחור, מזנק כלפי מעלה בחודשי הקיץ. תנודות אלו נבעו בעיקר מביקושים מוגברים של ישראלים המתכוונים לצאת לחו"ל, ולכן רוכשים כמויות גדולות של דולרים בשוק השחור.

העליה יכולה להגיע עד לכדי 10 אגורות לכל דולר, בהשוואה למחיר בתחילת הקיץ. כלומר, עלות נוספת של עד 100 שקל לרכישת 1,000 דולר. לכן, אולי כדאי להקדים את רכישת הדולרים.

■ לפני הפגרה

בתי־המשפט יוצאים לפגרה השנתית בין 15 ביולי ל־1 בספטמבר 1988. אם ברצונך לפתור בעיה כל שהיא בדרך משפטית, הזדרז לעשות זאת לפני הפגרה. הבא בחשבון כי תור הממתינים לאחר הפגרה יהיה ארוך במיוחד.

תבן הנפקות (1987) בע"מ

הודעה על תוצאות ההצעה בדרך רגילה שבתשקיף

לפי תשקיף מיום 18 במאי, 1988 הוצעה לציבור בשני מכרזים סדרה של אגרות חוב, רשומות על־שם, 1990־2005 (סדרה 3) בערך נקוב כולל של 29,550,000 ש"ח.

לאחר המכרז השני נותרה יתרת אגרות חוב בס־כום נקוב כולל של 355,300 ש"ח אשר הועברה להצעה בדרך רגילה.

רשימת החתימות בהצעה בדרך רגילה נפתחה ביום 1 ביוני 1988 ונסגרה בו ביום.

עד סגירת רשימת החתימות נתקבלו מהציבור 9 בקשות בערך נקוב כולל של 1,168,270 ש"ח במחיר 91.5% מערכן הנקוב של איגרות החוב, מחיר המכירה בהצעה בדרך רגילה. דהיינו ביקוש יתר של כ־פי 3.25

לפיכך נענו בקשות אלה בחלקן. כל מבקש קיבל 30.7282% מבקשתו.

החברה מודה לציבור על היענותו.

THE INSTITUTION OF ELECTRICAL ENGINEERS IEE

לשכת המהנדסים

Coference on Railway Electrification -MASS TRANSIT FOR THE 90's-

כפר המכביה 7.6.88
שעות 08.30־16.00

פרטים והרשמה:
מחלקת ההשתלמות, רח' דיזנגוף 200 ת"א
טל: 03־236070 03־235901

דשנים וחמרים כימיים בע"מ

הודעה

אגרות חוב 1983 עד 1990 (סידרה 1) רשומות ע"ש. בסכום נקוב כולל של 5,000,000 דולר של ארה"ב, נושאות ריבית משתנה שתקבע בעד כל ששה חדשים מראש.

בהתאם להוראות התשקיף שפורסם ביום 30.5.80, הריני להודיע בזה כי שעור הריבית באגרות החוב הנ"ל עבור התקופה מיום 1.6.88 ועד 30.11.88 נקבע ל־3 8/16% (שלושה אחוז ושמונה חלקי ששה עשר האחוז).

ההנהלה

בקבוצת כימיקלים לישראל

ספרים חדשים לשבוע הספר

הנוטר
מאת
נדין גורדימר

סביב המתרחש בחוותו של איש עסקים עשיר בדרום אפריקה משרטטת נדין גורדימר ביד אמן בוטחת את קלסתרה של דרום אפריקה. היא חודרת לנבכי נפשה של חברה זו ומעלה עולם נסתר של רגש מחשבה ויצרים בראשיתיים ברומן זה הגיעה הסופרת לפסגת יצירתה והוא זכה באנגליה לפרס בוקר רב היוקרה

הפרת השתיקה
מאת
זאב לקויר וריצ'רד ברייטמן

דרמה תיעודית מרתקת מכל ספר ריגול בדיוני החושפת את פני עולם הבזין והתככים הפוליטיים כהוויתם. זהו סיפורו המופלא של אדוארד שולטה איש תעשייה גרמני שבפעולתו נגד משטרו של היטלר סיכן את כל היקר לו במאבק שבין פטריוטיזם ומצפון, והעביר לבעלות הברית את המידע על השמדת היהודים

משנתו של מרטין היידגר
מאת
ג'ורג' שטיינר

דיוקן תמציתי של הפילוסוף הגרמני מרטין היידגר ושל יצירתו. יש הרואים בהיידגר מיסטיקן לשון, מרעילו של השכל הישר, שכתביו הם סבך מילים בלתי חדיר. מנגד עומדים מצדדיו הרואים בו מורה־פילוסוף שחשיבתו מכרעת כמו אפלטון, אריסטו, לייבניץ והגל. מעל ויכוח זה מרחפת שאלת התנהגותו של היידגר בימי השלטון הנאצי. והקשר בין מפעלו הפילוסופי ובין גילויי הבר־בריות הטוטליטרים בלבושה הנאצי.

ש

הוצאת שוקן/ירושלים ותל־אביב

למוסד חינוכי ציבורי
דרוש בדחיפות
מבנה
באזור תל־אביב או גוש־דן
בגודל של 2500 מ"ר — 1800 מ"ר

הצעות מפורטות יש להפנות לת.ד. 227 בני־ברק עבור מבנה או טל. 03־240007 03־248649 ולבקש את דוד

— החל מיום ראשון —

משרד החינוך והתרבות
המחלקה להשתלמות עו"ה — מחוז ירושלים

לידיעת ערה במחוז ירושלים:

ההרשמה להשתלמויות הקיץ נמשכת,

תוכנית ההשתלמות מצויה במזכירות ביה"ס, מועד הרשמה אחרון — כ"ה סיון תשמ"ח (10 יוני 1988).

פרטים נוספים: טל' 664395

משרד החינוך והתרבות

אגודת המתרגמים בישראל — מינהל התרבות האגף לתרבות ואמנות

טקס הענקת פרס שר החינוך והתרבות לתרגום לשנת תשמ"ח

לאחר הענקת הפרסים ע"י השר

הרצאת הפרופ' רבקה ש"ץ־אופנהיימר
תרומת תרגומם של ספרי עיון

הרצאת הפרופ' אברהם בנד:
חשיפת היצירה העברית המתורגמת

ביום רביעי, כ"ג בסיון תשמ"ח (8.6.88)
בשעה 17.00
במוסד ון־ליר, רח' ז'בוטינסקי, ירושלים

הקהל מוזמן

מתפנה מזכירה בכירה

ילידת הארץ. שליטה מלאה באנגלית וגרמנית.
נסיון מקיף בארגון כנסים בינלאומיים.
ניהול צוות עובדים. הפקת פרסומים.

בהצעות מתאימות, נא לפנות ת.ד. 14168, תל־אביב 61141

هكذا من الأصل

תרבות וספרות

בית על בלימה

אהרן אפלפלד, רצפת אש. הוצאת כתר, ירושלים, והוצאת הקיבוץ המאוחד, 1988, 119 עמודים

מאת אבנר הולצמן

הכותרת שאהרן אפלפלד בחר להציב בראש ספרו החדש, מעלה בזיכרון את פתיחת שירו של ביאליק "דבר" (1904): "את רצפת האש מעל מזבחך זרה הלאה, הנביא". אלא שאפלפלד נזקק כאן למטבע השגור יותר של המלה "רצפה", והפך בכך את גחלת האש המקראית, למטאפורה אקספרסיבית עזה. רצפת האש בספר שלפנינו, היא הקרקע הנשמטת והולכת מתחת רגלי הדמויות, בלא שיחושו בכך, והתבערה הגדולה העתידה לכלות אותן בתוך זמן קצר. הקשר אל שירו של ביאליק עמוק ומורכב יותר מכפי שנדמה במבט ראשון. מפתיע לגלות, כיצד כמעט כל שורה בשיר "דבר" עשויה לאפיין את אווירת סיפורו של אפלפלד ואת תוכנו. והרי אם נבטא את המלים הידועות החותמות אותו: "ובתרועת תהיה על שפתיים ובמצולות משחקים / אלי קבר נדודה." אפלפלד עצמו חושף את זיקתו אל שירי הזעם והתוכחה של ביאליק, במסתו "המוזר הזה פשר", שבה תיאר את תכונתו ה"נבואית" של "ביאליק המוכיח, ביאליק של חזות קשה, שחזותו כביכול נתקיימה בנו ובזמננו".

אותו דידוי אלי קבר, מתוך אשליה ועיוורון, של יהודי אירופה בשנות השלושים, מצא את ביטויו ביצירת אפלפלד כמעט מראשיתה, בתדירות גוברת והולכת, עד שבחמש־עשרה השנים האחרונות לערך, נהפך בה לנושא מרכזי. קבוצת הסיפורים, הנובלות והרומאנים הקצרים שבהם מעוצב נושא זה כוללת, בין היתר, את "באישון העין" ו"באדנהיים עיר נופש" (תשל"ה), "תור הפלאות" (תשל"ח), "אל ארץ הגומא" (תשמ"ב) שכונסו, בספר, "בעת ובעונה אחת" (1985), ואליהם מצטרף עתה הרומאן הקצר "רצפת אש". הצירופים, המקומות והפסיכו־עלילה המרכיבים יצירה זו מוכרים וידועים. תבניתו הכללית של הסיפור מזכירה את זו של "באדנהיים עיר נופש": אף כאן מתוארת קבוצת יהודים המתכנסת בעיירת נופש, אך שלוותם נעכרת מחמת מוראות המציאות החיצונית, שסימניה המאיימים הולכים וסוגרים עליהם ללא מוצא. כמו ב"אל ארץ הגומא" מתרחשים האירועים בבוקובינה, מחוז הולדתו של המחבר, על שפת נהר הפרוט. כמו ברוב הסיפורים בקבוצה זו, כגון "תור הפלאות" ו"בעת ובעונה אחת", שמור כאן מקום חשוב לתיאורו של מסע לילי ברכבת, ההופך לסיוט של אימה ובדידות. הגיבורים כאן, כמו בסיפורים הקודמים, מקיימים מערכת יחסים של משיכה ודחייה לסירוגין עם הסביבה הנוצרית, וכן כמוהם הם אחוזים בעל כורחם בזהותם היהודית, הרודפת אותם כצל. בקצרה: מי שיבקש למצוא ב"רצפת אש" חידושים תימאטיים או רעיוניים מפליגים, הפורצים את התחום המוכר של יצירת אפלפלד, מובטח לו שינחל אכזבה. ואולי אין כאן כלל מקום לאכזבה, אלא להכרה בכך שהסיפורת של אפלפלד מעוצבת, לטוב ולמוטב, כמערכת של וריאציות סביב שניים־שלושה נושאי־יסוד, ומכאן שלא לפי החידושים התימאטיים יש להעריך אותה, אלא לפי מידת המורכבות והשלימות הפנימית שבכל יצירה לגופה.

ואמנם, כיצירה העומדת בפני עצמה זוהי, כדרכו של אפלפלד, מערכת סיפורית הדוקה, מעודנת ומלוטשת, שנטוות בה זיקות פסיכולוגיות דקות בין הדמויות לבין עצמן, אנאלוגיות בינן לבין תהליכים בטבע, ותנודות בין עיצוב ריאלי לבין תשתית סמלית־אליגורית. גבולות המקום והזמן מתוחמים היטב: הסיפור מתרחש לאורך קיץ אחד, בין אמצע יוני לשלהי אוגוסט, בפנסיון שבעיירת־הנופש פראכט שעל שפת הפרוט. הוא נפתח בבואה של הדמות המרכזית, ריטה בראון, אל המקום, ומסתיים ביציאתה־בריחתה ממנו. שלא כבשנים קודמות, שבהן היה הפנסיון הומה אדם, מגיעים אליו הפעם רק חמישה אורחים, וההתמעטות הבלתי־מוסברת של מספרם היא הסימן הראשון בשרשרת רמזים מבשרי רעה, המתגברים והולכים.

בתוך הפנסיון הריק הם מתאמצים נואשות לשחזר את אווירת ההוללות קלת־הדעת, שהיא בעיניהם סוד קסמו של המקום משכבר, אך בלא הועיל. הניסיונות לשקוע במשחקי קלפים אינם עולים יפה, ואת מקומם תופסים מסעות פאתטיים אל תחנת הרכבת, מתוך תקוה לקדם בה את פניהם של אורחים חדשים, אך אלה אינם באים.

את הסיפור האנושי מלווה עלילה מקבילה, ש"גיבורה" הראשי הוא הנהר העולה על גדותיו בגשם, מבקיע את סוללת העפר, מציף בסחף צהוב את חצר הפנסיון ומגלה את יסודותיו, בעוד האורחים שקועים בשינה ואינם חשים דבר. משמעויותיה הסמליות של התרחשות זו שקופות וברורות, אולי מעט יתר על המידה. לא במקרה עולה ממעמקי זיכרונה של אחת הדמויות, זוסי ראובר, "המלה המשונה 'חורבן'" בהגייתה העברית הנכונה, למראה המים המציפים, ואילו ריטה בראון חשה באותו הקשר כי "כל הרחשים הקטנים הולכים ומתלכדים ועוד מעט יתפוצצו בקול נפץ אדיר" (עמ' 28). הציור המרכזי, המעוצב כאן בבהירות של תמונה אליגורית, הוא של רחבת הפנסיון, שנטופחה בעמל ובאהבה, קושטה בערוגות פרחים, בכדי חרס ובאדניות, עד ש"הסחף הצהוב, בלע אל תוכו הכול", ובמקום הרחבה הנעימה והאסתטית נפער "בור מושחת, בור איום". אף זאת עקב פעולתו הרטנית של הנהר, שאחד האורחים מטביע עצמו בתוכו.

מכל המקומות, בוחרים בני החבורה לקבור אותו דווקא במרכז רחבת הפנסיון, וכך מתמלאים חייהם השוממים בחזיונות מקאבריים, כאשר הם משקיעים מרץ רב בתכנונה ובהקמתה של אנדרטה גרנדיוזית חסרת־טעם על קברו. כל זה הוא בבחינת פיתוח של הסמל המרכזי בסיפור, הבא לידי ביטוי מרוכז בדבריו של בעל הפנסיון: "עשיתי טעות, זה לא יימחל לי... בניתי בית על בלימה, בביתי בית על שפתו של הנהר" (עמ' 35). הבית שיסודותיו רעועים מייצג את קיומם האשליתי הרופף של אורחי הפנסיון ובעליו. כולם יהודים או יהודים למחצה, שאף הם סינקרטיים המעידים על הוויה רחבה יותר. הנהר הגואה הוא גילומם של כוחות הגרש הלא־רציונאליים, העתידים למוטט במהרה את הבית על יושביו.

הקיום הפגום, הרעוע והמזויף הוא היסוד המשותף לדמויות היהודים בסיפור, שכל אחת מהן משורטטת בקווים דקים אחדים, המעמידים אותה על עיקרה. ריטה בראון היא גרושה בודדה, שכל מאווייה מרוכזים באותם חודשים קבועים של משחקי קלפים בפראכט, המשכיחים ממנה את חייה הריקים והתפלים בשאר חודשי השנה. בנה יוהאן המתלווה אליה, מעוצב כקריקאטורה אנטישמית של סוחר יהודי קמצן וקטנוני. זוסי ראובר, החיה חיים ריקים בווינה ובזלצבורג, היא נפש תועה המתאמצת לשווא לטשטש את מוצאה היהודי הפרובינציאלי. אליה מתלווה מוזרה העקשן האן, דמות מתוקה של יהודי למחצה, שמשרתו הכבודה כמהנדס אינה מחפה על הכשלון המתמשך של חייו. המורכבת והמעניינת בקבוצה זו היא דמותו הטראגית של בנו שטארק, שכשרונותיו המרעיים ירדו לטמיון כאשר נסחף בהתמכרותו לשתייה ולהימורים, שחותו הרצינית והמנומסת מסתירה את חולשת אופיו, אשר כל קיומו מותנה בתמיכתה הכספית המשפילה של אמו. הוא היחיד שיש בו מידה של מודעות לחייו האבודים, וזו מוליכה אותו אל המסקנה הסופית, התאבדות בנהר.

כנגד חבורה זו של צללי־אדם יהודים אובדי דרך ניצב העולם הזר, הנוצרי, השלם והבטוח בעצמו, האוצר בתוכו איום מרומז. הסיפור בנוי על שרשרת של עימותים בין שתי מהויות מנוגדות אלה, שבהם מגלים אורחי הפנסיון עד כמה רופף קיומם ומה עמוק החולי הפנימי המקנן בהם. כך, למשל, כאשר עוברת תהלוכתם העגומה בשורה בדרך לתחנת הרכבת מול קבוצת קוצרים המניפים חרמשים בתנועות שקטות וקצובות, נתקפת ריטה בראון עצבנות שפשרה אינו מחוור לה (עמ' 38). אך לקורא ברורה משמעותם של החרמש — מסמליו הידועים של מלאך המוות — ושל הנפתו המבשרת רעות. בהמשך עוקבים אנשי הפנסיון בפינתו של רציף התחנה, עלובים ומגובבים, אחרי המולת הצחוק, הפעילות הצבעונית ו"התנועה האיתנה", רבת הכוח, שאין להם בה חלק ונחלה (עמ' 41). במסע הבא אל תחנת הרכבת מתבוננת ריטה בקנאה בקבוצת איכרות היושבת בצד הדרך, "איכרות מלאות, ששמש קיץ משוחה על פניהן וכל הוויתן אומרת רוגע, אורך רוח וחדוות חיים פשוטה" (עמ' 51), ויודעת שלעולם לא תהיה בריאה ושלווה כמותן.

אבל עיקרו של העימות מתרחש בין כותלי הפנסיון עצמו, שבו מיוצג העולם הנוצרי בדמותם של שני עובדי המקום: ואסיל, המלצר בעל המקום, ומאריה, המבשלת הרותנית הקשישה. ואסיל הזדוני והקפדן, האנטישמי בכלי, מייצג את יסוד התוקפנות האכזרית שבנצרות, את שנאת היהודים הפשוטה המושרשת, המוכיחה לאורחי הפנסיון בעל כורחם את מוצאם, ומעמידה אותם במצב מתמיד של התגוננות. מאריה מוצגת בקוטב המנוגד, לכאורה: כולה שופעת רוך וחסד, רחמים ואהבת־אדם. ואין זה מקרה שהסיפור מלא עשרות רמזים הקושרים אותה אל דמות הבתולה הקדושה. יחד עם זאת, עם כל היותה מקור עידוד ונחמה לאורחי הפנסיון, המתרפקים עליה כעל אם, היא הדואגת להזכיר להם בדרכה שלה כי אין להם מפלט מיהדותם. כך, למשל, אחרי מותו של בנו שטארק, כאשר מתעוררת שאלת מקום קבורתו, דווקא מאריה היא המודיעה כי "אדם צריך לשוב אל אבותיו, ולא בכדי אמרו הכתובים: 'נאסף אל אבותיו'". ואילו היהודים, שביקשו לערוך למת לוויה חילונית סתמית, נוכחים מתוך הפתעה ואי־נעימות כי "משונה הנוכרייה הזו שדיברה בקול היהודי" (עמ' 75).

אם יש לאנשים אלו פתח תקווה כלשהו מפני המציאות הסוגרת עליהם מכל עבר, הרי זו גלום בחלום על "פלסטינה", המצטיירת בעיניהם כאידיאל אקזוטי פסטוראלי, ארץ של "תופים נהדרים, חופי שמש" (עמ' 52), המאוכלסת באיכרים פשוטים, ישרי דרך (עמ' 59) ובה לפי תקוותם יימצא תיקון לחייהם השבורים. ככל שגוברים הסימנים מבשרי האסון, נאחזת ריטה בראון יותר ויותר בחלום ההגירה לפלסטינה, עד שהיא חומקת מן הפנסיון, ויוצאת כביכול להגשים את חלומה במסע רכבת לילי. סיומו של הסיפור. האופן הסנטימנטאלי, הסטריאוטיפי והדמיוני שבו מצטיירת הארץ המובטחת לגיבורי הסיפור, כמין טהיטי של ציורי גוגן, רומז מראש על חוסר־הממש שבפתרון זה עבורם. פלסטינה בשבילם היא "חוף רחוק ולא מושג" (עמ' 111), שאין בכוחם להגיע אליו, ואינה אפשרות ריאלית להינצל מן הבור השוחר הממתין להם.

"רצפת אש" מעלה, אפוא, הוויה אנושית הנעורת לקראת קצה בעודה מנסה להיאחז באשליות ובשברי־תקוה כוזבים. מתחת לרובד ההתרחשות האנושי הבשר־ודם נבנה כאן, כמקובל בפואטיקה של אפלפלד, מערך של סמלים שעל גבול האליגוריה, ובראשם תמונת הבית שהמים מערערים את יסודותיו, ודמות האם הנוצרית הקדושה, שאין בכוחה להושיע את בני הסוחה. לעתים נדמה, שהסיפור מחשב לקרוס תחת משא הסמלים הרמום, שאינו מוצא לו תמיד משקל־נגד הולם במצבים אנושיים מוחשיים. עם זאת, אפלפלד העמיד כאן חוליה נוספת ומעוררת כבוד בתיאור מסכת שקיעתם וכליונם של יהודי מרכז־אירופה, נושא וטריטוריה הבוערים בעצמותיו וכאילו מאלצים אותו לשוב ולהתמודד אתם בכל פעם מחדש.

אבנר הולצמן הוא מרצה לספרות באוניברסיטת תל־אביב.

אהרן אפלפלד העמיד כאן חוליה נוספת בתיאור מסכת שקיעתם וכליונם של יהודי מרכז אירופה, נושא וטריטוריה הבוערים בעצמותיו וכאילו מאלצים אותו לשוב ולהתמודד אתם בכל פעם מחדש

שבוע הספר העברי, 15-8 ביוני

אחר־כך יהיה יריד ושוק עם כל התשוקות שהקיץ מביא

מאת צור שיזף

ליד הים פרושה הטיילת. מונחת בין גן העצמאות ועד הדולפינריום הריק. התקופה הי פכפכה עכשיו. יש הרבה סערות בים, הרוחות באות מכיוונים משתנים. רוב האנשים לא נכנסים לים. הם נשארים על החוף, נהנים מהסערות של הגלים או מהשקט הזכוכיתי של הים, מריחים את המלח, באים בעיקר בשביל השמש, אולי בגלל המפגש עם עוד אנשים, אולי בגלל בגדי הים החדשים והריח של שמן השיזוף. אולי בגלל החיכוך. מתחת לגלים יש זרמים. בתוך הזרמים יש דגים. את הצבע של המים יקבעו הזרמים, שיביאו או שלא יביאו את הפלנקטון. הסערות הן אלו שירימו את ענני החול ויקבעו אם המים יהיו צלולים, או עכורים, אם אפשר יהיה לראות את הבורים הקטנים משחקים עם הקברנונים בלגונות של הסלעים שבחוף תל־ברוך.

הים נעצר על קו החוף. רק לפעמים רחוקות, ורק באוקיינוסים גדולים באמת, יש גלים אדירים שבאים מהתפרצות הר געש תת־ימי חבוי, או רעידת אדמה לאורך קווי המגע של הלוחות שמעל הקרום הרותח. אין כמעט גלים כאלו בים התיכון. אולי היה אחד כזה לפני יותר משלושת אלפים שנה, הגל שנעצר באי כרתים, מותיר ממנו רק לוע.

ועם זאת, הים התיכון השיט על המים שלו ספינות פניקיות ויווניות, רומאיות וקפריסאיות, בריטיות, צרפתיות, יהודיות וספרדיות. חלק גדול מהן התעמתו ביניהן וצללו אל הקרקעית החולית, מערבבות את המטענים שהרגיזו אדישים לחשיבות ההיסטורית שלהם, משתמשים בהם כמסתורים אקראיים שונים סיבות יצרה.

לחוף הים גרים אנשים. כל מיני אנשים. המון אנשים. אנשים שבונים טיילות מרהיבות לא פחות מכל עסקה שנועדה למכור משהו: ליהנות בעצם המראה.

קולומבוס יצא מספרד. ואסקו דה־גמה הפליג מפורטוגל. ז'אק איב קוסטו יצא מצרפת והגיבעל הזה לא פעם את הים מקרתאגו צפונה. אחד מיפה את החופים, שני התגרה מלחמה עם פילים שהעביר הרים מכוסים בשלג, מעבר לכל מה שדמיון צריך להשיג, שלישי חיפש את הדרך הנעלמה להודו והרביעי בודק איזה מפלצות דמיוניות יש בבטן הים. אולי יש יבשת נעלמה מתחת לגלים?

ואחרי הכל, זה רק הים. ומה עם האוויר, ועם החול, זאת אומרת מערכת השמש והגלקסיה ומה שמעבר?

ההזמנה היא זאת שתפרוץ את הדרך הלאה, למה שעוד לא נכתב, לדברים שעוד לא קרו. למה שעוד לא הולחן, לא צויר, כויר, פוסל והוצג. אחר־כך, יהיה יריד ושוק עם כל התשוקות שהקיץ מביא. תשוקות הן היצר, ויצר הוא היצירה, ובים יש הרבה יצרים.

ספרו הראשון של צור שיזף "צמר הגדים" יצא השנה בסדרת "הספרייה".

עשרה רבי־מכר

אין בבאר־שבע רומן רוסי

לקראת שבוע הספר, הנפתח היום, יום ששי, ברוב החנויות, נעשו הכנות לשבועיים של מכירות מוגברות. בחנויות השייכות לרשתות, כגון חנויות סטימצקי, ההנחות של שבוע הספר נמשכות בעצם כל השנה, כחלק ממסורת של מבצעי הנחות חודשיים על ספרים. החודש, לדוגמה, נכללו במבצע ההנחות של סטימצקי, עוד לפני שבוע הספר, הספרים "את והב בסופה" של עמוס קינן ו"סיפורי בתים". גם החנויות השייכות להוצאת "מודן" מוכרות בהנחות מפליגות של ארבעים אחוז.

כמה קוריוזים מערי השדה. באר־שבע: "רומן רוסי" של מאיר שלו, העומד כמה שבועות בראש רשימת רבי־המכר, כלל לא הגיע לחנויות בעיר (האם הוא נחטף בדרך?), ולקוראים מבטיחים שהספר יגיע לאחר הדפסת המהדורה השנייה. אשקלון: שבוע הספר ישתלב עם האירועים לפתיחת המדרחוב החדש. בין השאר מתוכננת הופעת סופרים אורחים. הספרים המבוקשים כאן בשבוע הספר הם ספרים הקשורים לקריאה בבקיהיד, כנראה בעקבות פתיחת חוג בנושא. אילת: העיר הדרומית היא עולם אחר. כאן לא שמעו על שלו ולא על קינן, והלהיטים הם הרולד רובינס, וסידני שלדון. כרמיאל: לא יהיו בעיר דוכנים. כמות התושבים אינה מצדיקה זאת, כנראה. שתי חנויות הספרים הקיימות בעיר הם די־ההתר.

מספרי המתנות שנותנים לבר־מצווה ובטקסי־הסיום של בתי הספר המבוקשים ביותר הם ספרי טיולים וספרי ארץ ישראל. "אפריקה אפריקה" של תמר גולן מבטיח לפלס את דרכו לראש רשימת רבי־המכר. יש ביקוש מצרים למחזותיו של חנוך לוין שהופיעו בשלושה כרכים בהוצאת סימן קריאה. בספרות הילדים הנטייה היא לספרים העבריים הקלאסיים והקלאסיים־למחצה, מלוין קיפניס ועד "מיץ פטל".

1. רומן רוסי, מאיר שלו, עם עובד
2. את והב בסופה, עמוס קינן, כתר
3. רוק בבית הזוהר, יונתן גפן, מעריב
4. בדרך הזרה, יהושע בר־יוסף, מעריב
5. בפה קטן, יהודית הנדל, הספריה
6. המצילים, עידו נתניהו, מעריב
7. סוסים על כביש גהה, סביון ליברכט, פועלים
8. חיילים של סוס, עורך: נעים עריידי, מעריב
9. אנו וגופנו, מריו גומבלי, כתר
10. סיפורים צרפתיים בני זמננו, עורכים: אילנה המרמן ויורדן נידאור, הקיבוץ המאוחד

חנויות הספרים שהשתתפו בסקר: דוויק, הגעתון 32 נהריה. כתר, החלוץ 86, באר־שבע. ליברמן, הרברט סמואל 67, חדרה. כתר, דרך עכו 12, קריית ביאליק. סימן קריאה, כיכר בן גוריון, טבעון. סימן קריאה, עפולה. סטימצקי, תחנת אגד, אילת. סטימצקי, הרצל 24, אשקלון. חן טוב, כרמיאל. סטימצקי, רחוב הגליל, טבריה. ספרי, שלמון 4, ירושלים. ליריק, רוטשילד 81, ראשל"צ. ש. צ. ז, כצנלסון 55 גבעתיים.

צבי סקל

מכתבים מצרפת / יורם ברונובסקי

הציור שותק

יתכן שאין עוד ציורים שקשה יותר להתבונן בהם בעין בתולית, לתת בהם מבט ראשוני, מציורי ואן־גוך. יצירתו סבלה — שוב, אולי, מותר לשער שיותר מכל יצירה אחרת — מן הגורל הדרמטשמי של "יצירת האמנות בעידן השעתוק הטכנולוגי", אם להידרש לשם המבוער (בגוונתה־מכון) שבאומנתו ביקש לתאר גורל זה ולטר בנימין. הודות לשעתוק הנ"ל היו ציוריו של וינסנט, שבחייו זכה להכרה מזערית, ולהצלחה פחותה אף מזה (מאמר סבה־אחת), לציורים המפורסמים ביותר, המוכרים בחלקם למי שאמנות הציור זרה לו לגמרי, עד שאלמלא חשש התחכמות אפשר היה לומר ש"הוד חמניות", או דיוקן האיש כרות האוזן, הויום הוונגוליוות של הציור.

בהכרח מכלל הציורים הללו מאוברנה של אותה ההילה שבנימין מדבר עליה, אותו אני־לא־יודע־מה הממלל ליצירה הקדושה. המקור הקדוש הירכון מעלה, כמובן, את זכרו של האירוע המוהים ביותר הכרוך באותה תהילה מפלצתית של ימינו, ובגיבור־קורבן שלה, ואן־גוך — מכירת המאה. המקור הקודש, שקדושתו מאוימת כל כך, הרי הוא נמכר אשתקד, במחיר אגרונומלמלצתי של 22 מיליארד (או ביליארד? מה זה משנה) במכירה הפומבית בלונדון. (זיכרון שצף: ביום המכירה ההיא מצאתי את עצמי בבואנוס־איירס, בערב לכבודו של הסופר מאבאצה, בעל חוש ההומור. הסופר נשאל מה דעתו על מכירת־המאה, ועדיין זוכר אני את המלה שירה לתוך האולם, בתרגום של מתפכן צעיר: PORQUERIA — חזירות. כך או כך, קשה להביט בציורי ואן־גוך במבט הגבתי. המשמעותי ההיה שציורים אלה תובעים (שוב, אומר על דרך ההפלגה: תובעים אולי יותר מכל הציורים האחרים): רענן, ראשוני, היולי, בתולי.

גם אגדת־חייו המופלאה של וינסנט נמכרה בזול, נפרטה לפרוטות, היא למיליוני פאודויות בלנצות? בגורלותיהם של אמנים "מקוללים" שבאו אחריו ושהיו למוכרים ומהוללים יותר מן הסביר מפני שהוא לא זכה לקורט מן ההכרה שהגיעה לו בדין. לבנאליזאציה של חיי ואן־גוך תרמה אל־נכון לא מעט הביוגרפיה המתועבת הזאת, האמריקאית, של אירווינג סטון (באמת השם בודה לה עכשיו, "התשוקה לחיים" — והסרט, כמובן, והרי ואן־גוך השאיר את האוטוביוגרפיה הנפלאה, היפה המרתקת ביותר שכתב צייר כלשהו מאז ומעולם, במכתביו, מאות רבות של מכתבים לאחיו תאו ולחברים אחרים. הבטחתי לעצמי לקרוא פעם את כל שלושת הכרכים העבים של האיגרות הללו. אך עוליו לא נמצאנו ביינו הכבד. בינתיים על מכתבו הלא נבהל בין ספרי הכביכום ביותר בתקופה מסוימת, ואני חוזר לעתים קרובות במחשבה אל דיפו שהשארתי בספרייתי בתל־אביב.

העיירה ארל, בכל מקרה, אינה מכריחה אותך מכל־וכל לתת מבט בתולי בציורי ואן־גוך. אתה בא הנה בעקבות הצייר, אך לא רק הוא אלא גם ציוריו אינם כאן. לא רק ציוריו אינם כאן. גם כל המקומות המפורסמים בתוך הציורים ומתוך האיגרות — אינם כאן. אנו מגיעים כיאה וכבא, לכיכר נרתין. לפני מאה שנה וחודשים, בפברואר 1888, הגיע לכאן וינסנט ("נתמתק בשם הזה, הרי הבריות כאן אינם מסוגלים לבטא את שמנו ההר...) לבדי כהלכה", כתב לתיאו) ביום של טפה ושלגים שהרתיע אותו, את מי־שהלך לדרום לחפש את השמש של פרובאנס ומצא בתחילה את האורך הפורח נעים מכל אלה שידע בצפון, במיני הצפון, שבהם הורגל לו כבר להיות בחייו דב־יהודים. גם עלינו, המשת השמשתות, יורד גשם לארגעים. והרי לכאורה האביב (כמעט) בעיצומו אבל פרובאנס, אנו למדים לדעת, רחוקה מכל הבדיות מן הקלישאות המצטיירות עליה, והגשם מלווה אותנו כבר ימים אחדים, ועל עצי הדובדבנים לא ניכרים עד אפילו הניצנים את העצים הפורחים — השקדיה, התפוחים — אנו רואים בגלויות של ציורי ואן־גוך שבחנות ליד התחנה.

בקיצור: אין בארל זו, שבה צייר את ציוריו הנהדרים ביותר, שבה ביקר אותו גוגן ויחסיהם קיבלו עד מהרה גוון פתולוגי, עד שהם מזכירים את יחסי הזוג ורלן־רמבו שמאוחר הזמן בערך לפי שרומזי שאצל שני הציירים לא נרמזות וכמפורש נטיות הומוסקסואליות, שבה כרת את אוזנו — אין בארל זו לא "הבית הצהוב", לא "קפה הלילה", לא "מסעדת קארל". כל מראות העיר שמלפני מאה שנה שהוא הנציח — ולמלה הנציח יש לפתע משמעות פשוטה יותר, כאילו הציור הזה הוא כרוניקה היסטורית, כאילו הוא ספרות. והרי ואן־גוך, בעל הכשרון הספרותי העצום, בעל ההבחנה הספרותית הנפלאה (הדפים על ויקטור הוגו שבאיגרותיו לתיאו) לא רצה, בכל מאודו לא רצה להיות סופר העדיף את הציור, "מפני שהציור שותק".

הציור מוסיף לשתוק — אך כיום הוא היחיד המדבר על חייה של העיר הפרובאנסלית הזאת מלפני מאה שנה. אבל האם אנו באים לחפש נאטורליזם בציורי ואן־גוך? לא — כלומר כן. נאטורליזם — הוא לא זלזל במושג הזה, ביצירות הספרות והציור שביקשו לבטא את עקרונות הזרם הזה. הוא ידע שהמסתורין של העולם הזה הוא על פני השטח, ואין דבר סודי יותר מן הגלוי לעין. מיסטיקן ימי־ביניימי, הולנדי, צפוני, חצי־שפינוזה וחצי־רמברנדט... הציור שותק, הוא כותב לתיאו, וכדי טיריות רשמים מקריאת שיריו של פטררקה, שגם הוא הכיר בשורות הללו ממש, או כמעט, מן העיר אוויניון הסמוכה.

בתחנה אני קונה גלויה מקורית, עם תצלום קטע מן העיתון הארלזיאני "פורום רפובליקן" משלהי דצמבר 1888. "כרוניקה מקומית" היא כותרת המדור, ותחתיה הכותרת: "ביום ראשון האחרון, בשעה אחת עשרה וחצי בערב, זה הקרוי וינסנט ואן־גוך, צייר, ממוצא הולנדי, התייצב בבית הזונות מספר 1, ביקש שיקראו לאחת שמה ראשל ונתן בידה את... אתנן, באומרו לה שמרי היטב על דבר זה." העיתון ממשיך ומספר את הסיפור, הידוע לנו כה היטב מספרו של אירווינג, אלא שמספר את בכשרון ובאמנות רבה לאין ערוך מאלה שבהם ניזון האמריקאי. אכן, לחינם מלעיזים עלינו, העיתונאים.

בעודנו פונים כה וכה, קצת מיואשים מן העיירה הזאת, בכל שאנו מסוגלים להיות מיואשים מעיר או מעיירה צרפתית כלשהי — והרי בחור הנידח ביותר יימצא כאן הקפה המעולה ביותר, המרנקן המדויק, קטעי השיחות המקסימות של השותים ליד הדלפק עם ה-patronne, וכאן נוסף לכל זה הנופך הפרובאנסלי. ההיי גרי המוכיר שזה הבל אין שבין ספרד ואיטליה — בעד דנו תוהים ובוהים, כאמור, ומנסים להסביר לשתי בנותינו הקטנות מה בדיוק טיבו של ואן־גוך זה ומה ראה לכרות את אוזנו (אני נמנע, עם זאת מן הפרשנות הפסיכואנליטית, לתועלתנו של שתי הדלפקות שלנו), וכל זה תוך החלפת החיתול לתינוק.

בקיצור, תוך כדי כל אלה, ומודעות זעירות מאוד אחרות אם כי נאטורליסטיות גם הן, המבט נופל על מודעה המספרת על היום האחרון של שבוע הקורידות המפורסמות של ארל! אכן, ארל מתגאה בכלחמות־השוורים המפורסמות ביותר שמחוץ לספרד, ובאים לכאן מיטב אמני הריגת השור מסוויליה עצמה. ובכן, נלכה לקורידה העומדת להיערך בארנה של ארל, שריד מפואר של הגאווה הרומית־הגאלית, שרק הקולוסיאום של רומא עצמה יש לו מבולוות שלמה. השמוד הגדול! אני נכלד כולי מן הרעיון הזה, אבל הכבות כבר... לקורידה, ואיני שני סיבובים מתוך השעה (איך הצרפתים פורשים את התועבה הזאת, אגב), ויצאנו. אבל כל זה כבר עניין לצייר אחר, לפיקאסו, ולא בו עסקינן.

באמת, עשויה ישנם מאחורי יותר. בפאריז הנה כאן מתבונן בי כרונהאומן מכל הפוסטרים, או כמעט מכולם אכן, תערוכה גדולה של ציורי ואן־גוך במוזיאון אורסי. המוזיאון החדש, המנוח, הנהדר, שבו גם ראינו לפני זמן מה כמה ואן־גוכים מהוללים. ובכן, השלמה או פיצוי להיעדרותו של וינסנט מן העיר שבה הרגיש שהוא "בארץ חלומות", כלומר ביפן" (אולי היה שמח לדעת שהמיליארדר... או הביליארדר, שקנה את ה"חמניות" שלו ב"כריסטי" אשתקד הוא יפני): אולי נראה כאן את הקפה הלילי, ואת הבית הצהוב, ואת נושא המכתבים, ואת האיכרה הארלזיאנית, וכו'. הרי לשם כך אין אלא לפנות מערבה, אל תחנת הרכבת הישנה שהיינו למוזיאון, ולהתרגב רק שעות אחדות בתור. אבל, עלה בעלה, עמוד בעמוד אבל מה — בפאריז אני מהלך כמו סהרורי מתוגת אחת לאחרת, לכל אחת מבנותי הגיעות הביבות משלה (אשתי מבקשת לא להזכיר אותה, בייחוד לא בהקשר זה), לתינוק שלנו גם כן פגיות משלו, ובקיצור: לתערוכת ואן־גוך איננו מגיעים. כלום לעולם לא ישוב אל עינינו המבט הבתולי כלום לעולם לא יימצא לנו וינסנט שלנו? עידן השעתוק הטכנולוגי. גוטנברג, פאריסאי. כמעט ברגע האחרון, בחנות הפתוחה כל הלילה ברחוב אגורה הקדוש של האמנויות, אנו נתקלים בספרון בסדרה החדשה של הוצאת גאלימאר Decouvertes. שם הספרון: "ואן־גוך, השמש בפניו" (המחבר פסקל בונאפו), וזה הספרון המקסים, הפרשים, המושלם ביותר שהוקדש לצייר כאן ומעולם (שהרי יום של הפלגות לארוחות הוא היום), מתענגים על דבריו הקסומים של חוקר־האמנות בונאפו, מתבוננים בשפע העצום של השעתוקים הנפלאים — וכלום אין כל שעתוק מקור לעצמו — אנו באים לידי איחוד מיסטי עם הטבע, עם הצבע, בתוך להקה של אמריקאים־יפנים מנגנת ג'ז. רעה הממולה אורידים, השעה אחרי חצות, ומחר צריך לקום בשש. והציור שותק. שלום פאריס שלום ארל: ובעצם, וכו'.

רשימה שלישית ואחרונה

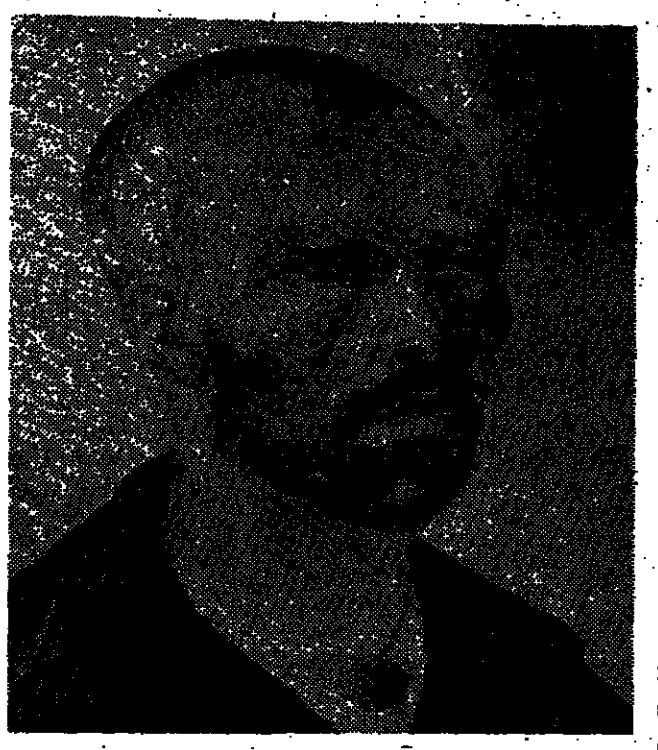

ואן־גוך, בעל הכשרון הספרותי העצום, בעל ההבחנה הספרותית הנפלאה, לא רצה, בכל מאודו לא רצה להיות סופר. העדיף את הציור, "מפני שהציור שותק"

"אני נשאר יהודי"

פראנץ רוזנצווייג, מבחר איגרות וקטעי יומן. יוצאים לאור ועורכים בידי רבקה הורוויץ. מוסד ביאליק, ירושלים, תשמ"ז

מאת אהרן שאר־ישוב

פרנץ רוזנצווייג, מחבר "כוכב הגאולה", שנתכנה לימים על ידי גרשום שלום כ"אחת ההתלבשויות הנעלות ביותר של שר עמנו, הגניוס הדתי", החל את דרכו, למרבה הפרדוקס, כתלמיד מובהק של האסכולה ההגליאנית וכתב את עבודת הדוקטור שלו אצל ההיסטוריון פרידריך מיינקה על הנושא "הגל והמדינה". במשך שנות חייו הקצרים עשה, עם זאת, הכל כדי להתרחק מהפילוסופיה האידיאליסטית שראתה באדם חלק קטן של הכליות.

רוזנצווייג בכתביו השונים, ובמיוחד ב"כוכב הגאולה", מעמיד בראש מעייניו את האדם הפרטי, את האדם החי את המשבר הגדול של קריסת ערכי ההגות האירופית של המאה ה־19. תכונתו היסודית של האדם של רוזנצווייג היא "אימת המוות", שעליה כבר דיבר קירקגור כמה דורות לפניו. כמוהו, הלך רוזנצווייג והתרחק, כמחפש אחר האמת, מן הפילוסופיה הכללית, אך גם מהתרבות הנוצרית שאליה נולד כבן למשפחה יהודית־גרמנית ליבראלית. התרבות הנוצרית היתה בשבילו אתגר כה עצום, עד שהתכוון לעשות מה שעשו הרבה מחבריו ובני־דודיו: להתנצר באופן רשמי. רוזנצווייג, בניגוד אליהם, חזר ליהדות, והדבר מתברר בספריו ובמאמריו התיאולוגיים, אבל במיוחד באיגרותיו וביומניו.

צוות המתרגמים, בהדרכתה של המהדירה, השתדל לאפשר לקורא העברי להתעמק בהגותו של רוזנצווייג כפי שהיא משתקפת באיגרות וביומנים. הדברים מובאים באופן כרונולוגי, החל במכתבו של רוזנצווייג, "הנביא מקאסל", מינואר 1900, אל בנות־דודותיו, שבו הוא לועג על מנהגם של בני ישראל היוצאים "בתהלוכות סביב עץ הזהב", כלומר, עץ האשוח — וכלה במכתב האחרון שכתב רוזנצווייג אל מרטין בובר, יום לפני פטירתו בא' כסלו תר"צ, שבו רומז רוזנצווייג, לפי פירושו של בובר, על עניין עבד ה'. גם קטעי היומן מעידים על תקופת כתיבתם, מ־14.12.05 עד סיומם בקיץ 1922. ההערות, ובמיוחד המבוא של המהדירה, מקילים על הבנת האיגרות וקטעי היומן, ופותחים פתח להבנת חייו והגותו של רוזנצווייג. אך כמה מההערות, ובעיקר כמה חלקים במבוא, ראויים לתגובה.

בפרק "ראש־השנה ויום־כיפור תרע"ג" דנה הורוויץ בשאלה המפורסמת בדבר התאריך שבו חזר רוזנצווייג ליהדות. האגדה מספרת שזה קרה ביום הכפורים, אולי בזכות פיוטי רבי יהודה הלוי שעליו כתב רוזנצווייג באיגרת לאם ב־5.6.29: "ובכן, שמי זהה בדיוק עם שמו של האיש הגדול שאני איני אלא גלגול בינוני שלו על דרך העיבור: יהודה הלוי". הורוויץ טוענת שלמרות הארגומנטים לטובת האגדה הזאת, יש "ספק רב, אם היה אירוע מיוחד ביום־כיפור 1913". במכתבו המפורסם מ־31.10.13 כתב רוזנצווייג לידידו רודולף אהרנברג: "לאחר שיקול דעת ממושך, ואני חושב גם מעמיק, הגעתי לידי מסקנה לחזור בי מהחלטתי. אין אני רואה אותה עוד כהכרחית, ולכן, כאשר לי — גם לא כאפשרית. אני נשאר איפוא יהודי". הורוויץ מעירה: "תאריך קרוב ליום כיפור, אך לא זהה עמו". ההערה פדנטית במקצת. האומנם חשוב אם ההחלטה נפלה ביום כפור בעצמו, או כמה ימים לפניו או אחריו? הרבה יותר חשוב היה לברוק את השאלה אם החלטתו של רוזנצווייג לחזור ליהדות היתה פתאומית, פרי של חוויה דתית, אולי של איזה חלום (כפי התיאור בתחילת ספר "הכוזרי" למשל), או אם יש להבין את החלטתו כסוף־דרך ארוכה של עיון פילוסופי־תיאולוגי מעמיק כפי שהדבר נרמז בתחילת מכתבו הנ"ל אל רודולף אהרנברג. במלים אחרות, האם הפילוסוף־לשעבר, שגדל על הגותו של הגל, באמת שינה את דרכו בגלל חוויה אי־רציונלית? אין בספר, למרבה הצער, התייחסות של ממש לעניין.

זאת ועוד, בפרק "יהדות ונצרות" הדן בטיב היחס שהתקיים אצל רוזנצווייג בין נצרות ליהדות, מצביעה הורוויץ על הרעיון של "שתי דתות אמיתיות", רעיון שרוזנצווייג מצא בספרו של שמואל הירש, מ־1842 Die Religionsphilosophie der Juden, Leipzig. מצד שני היא טוענת שבכל זאת "הן אינן בדרגה שווה" (עמ' 10). אין זאת ההשקפה הרווחת בקרב פרשני רוזנצווייג. הנה ברגמן, למשל, טען שרוזנצווייג "ראה את היהדות ואת הנצרות כשתי תגליות שוות זכויות של אמת אמונית אחת" ("אנשים ודרכים", ירושלים, תשכ"ז, עמ' 282), וכמוהו אמר ארנסט סימון ש"אצל רוזנצווייג גם היהדות וגם הנצרות הן אמיתיות חלקיות בהשוואה עם האמת האלוהית השלמה, אבל ביניהן לבין עצמן הן בעלות מעמד שווה. גישה זו מגלה לגבי כליות העולם פתיחות־לב של היהדות שלא הושגה לפני זה אף פעם" (מובאה שם, עמ' 283). גם נתן רוטנשטרייך באחרית הדבר לספר שלפנינו כותב ברוח הדברים האלה: "אנו מוצאים בהשקפתו של רוזנצווייג מתן מעמד שווה לנצרות לעומת היהדות תוך סייג, כלומר: שהנצרות לא נועדה ליהודים, כי אין הם צריכים לה..." (עמ' 390). רבקה הורוויץ טוענת לעומתם, כאמור, שהנצרות והיהדות אינן עומדות אצל רוזנצווייג בדרגה שווה, אך אין היא מוכיחה את הדברים הוכחה מבוססת. והרי ידוע שלתיאוריה של רוזנצווייג בדבר שתי דתות אמיתיות היו הדים לא מעטים בהגות הזמן, היא אומצה, הן על ידי מרטין בובר שדיבר על שתי אמונות אמיתיות, והן על ידי וויל הרברג, סימור סיגל, רוי אקהרט, פאול טיליך ופאול ון בורן. ורוזנצווייג השפיע לא רק על הוגים מובהקים אלא על חוג הרבה יותר רחב, במיוחד בעולם הפרוטסטנטי הגרמני.

הרב ד"ר אהרן שאר־ישוב מלמד פילוסופיה יהודית וכללית באוניברסיטת בר־אילן.

פרנץ רוזנצווייג: "ובכן שמי זהה בדיוק עם שמו של האיש הגדול שאני איני אלא גלגול בינוני שלו על דרך העיבור: יהודה הלוי"

המוות והעלמה

השימוש באדם, רומאן, מאת אלכסנדר טישמה. תרגמה מסרבית קרואטית: דינה קטן בן־ציון. ספריית פועלים, 1987

מאת מרים שטיינר־אביעזר

הרומאן "השימוש באדם", פרי עטו של אחד מגדולי סופריה של יוגוסלאוויה היום, הוא בעיקרו רומאן אנטי־רומנטי. הוא פותח בתיאור כמעט־רומנטי, של מורה לגרמנית, דמות מרוחה המכונה בפי תלמידיה "העלמה", הרוכשת בחנות מחברת יפת־כריכה לרישום־זיכרונות, שבה היא רושמת מאורעות הולכי נפש אינטימיים. ליומן יש נגיעה כלשהי לרוב הנפשות הפועלות ברומאן, והוא עתיד לשחק תפקיד חשוב בחייהם של אלה הממשיכים לחיות לאחר מות העלמה, שנתמול מולה למות ממחלה לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה. בסיפור שלפנינו ניתן התפקיד הראשי לשתי דמויות, גם אם קשה לקבוע כי שתים אלה הם אכן הגיבורים הראשיים: כתם, מכל מקום, פותח ואף מסיים רומאן מרתק זה.

סרדיה לאוזקיץ', שהתנהגותו בימי המלחמה איננה מעוררת כבוד גדול, מגיע למרות הכל למעמד של קצין גבוה בשורות הפרטיזנים ובתפקידו זה הוא משתמש ברתמבת עיר הולדתו נובי־סאד ביום השחרור, וממשש קרובים וחברים. אף אין הוא מוצא אף מכר או מודע, רק ריחות הרוסות ושרופות. גם וורה קרונר, הנערה היהודיה חברתו לספסל הלימודים, חוזרת לנובי־סאד, והיא אפאטית לחלוטין ומנותקת מכל מה שמתחולל סביבה. רק הודות לדאגתה ולחום לבה של מכירה ורוקחה של הורה, אף היא ניצולת מחנה־ריכוז גרמני, מצליחה גם וורה לבטא משמעות כלשהי למציאות, הנחווית כחלל ריק שנפער סביבה. כאשר סרדיה לאוזקיץ', כתום כמה שנים של חיפוש אחר תכלית כלשהי לקיומו, חוזר ופוקד את עיר הולדתו, הוא פוגש ברחוב את וורה קרונר. הם נופלים זה בזרועות זה, ומבקשים בפגישה בלתי צפויה זו תוכן חדש: שחרור מן הטראומה של המלחמה, מן הטראומה של השיבה, צל המלחמה שמאחוריהם מוחלל אל יחסיהם עד שאין מנוס מפריצת סכר השתיקה המבכר אותם בכל היתר (שניהם נותרו ללא כל משפחה, אף כי אמה הלא־יהודיה של ורה, שנישאה לחייל גרמני והיא חיה עימו בגרמניה, קיימת אמנם, ומהווה מוקד נוסף של טראומה). הם מספרים זה לזה את פרטי קורותיהם: סרדיה מספר את הקורות אותו בין שורות הלוחמים, וורה על זוועות מחנה הריכוז, שהותגו מקעקע בבשר שרה.

חלק ניכר מוקדש הם מגלים בקריאת יומנה של "העלמה", וחד חשים אליו יראת כבוד מרובה. יומן זה נהפך למעשה המציאות הבר חשית היחידה והקשר האחר היחיד עם איזו ימעה פנימית שכמה, הגובלת בתוחאה כמעט וליגיונית. אך גולת יחסים הדעכת בהדרגה הם מחליטים ללכת איש לדרכו, ואם גם שאבו עידוד מה מן הקשר ההדדי, דרכו של כל אחד מהם מוליכה אותו לאבדון הפרטי שלו. למה שהתחילה המלחמה מבפשט אף, אחרי כבלות הכל, לא נהגה ולא שיקום.

לצד שני הגיבורים הראשים משורטטות דמויות נוספות, לרגעים רומנטיות, אך אולי מסבירות יותר עם מה שהודים הענינה להן היא.

מרים שטיינר־אביעזר עסקה בהוראה ובהדרכת נוער. ספרה "החייל בעל מפתח הזהב", שנכתב במקורו בגרמנית, תורגם לעברית ולאנגלית.

הסוף בעמוד הבא

עורך: בני ציפר

שבוע של ספרים

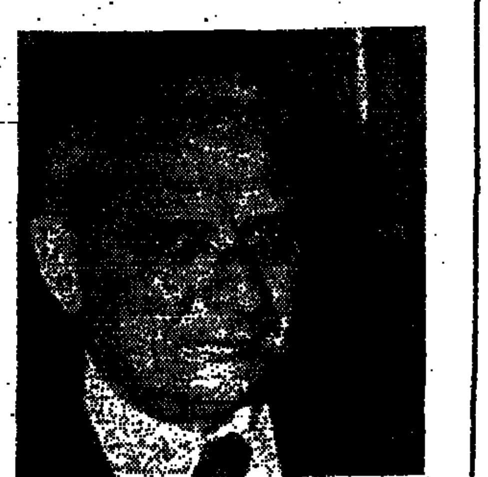
בועז עברון: נגד הקונצנזוס

פרימו לוי: לשמור על האנושי

הגות

החשבון הלאומי, מאת בועז עברון. דביר, 1988. 464 ע'

את הסיפור על הישות המדומה, העם היהודי, שנולד ליד הר סיני, התגולל, הטמיע, גלה, נטמע, התעורר ושב לארצו, מגלה עברון בתער הפילוסופי הוותיק, התער של אוקהאם. אם לא נרבה ישויות ללא צורך, נחסוך לעצמנו הרבה כאבי־ראש היסטוריוסופיים, ואולי גם ננקה את קורי הצביעות, העמימות והדיפלומטיות ממגילת העצמאות והחוקה בדרך, ונפנה מקום למדינה ישראלית מתוקנת.

היחסים של היהודים והתרבויות שבהן מצאו את עצמם, שונים ממקום למקום ומתקופה לתקופה. רוב הזמן הם מהווים קהילות רתיות, לעתים, כשהמסגרת הכללית נעשית נוחה יותר, הם נטמעים; לעיתים רחוקות, כמו במזרח אירופה במאה שעברה, כשהיה כמעט רצף טריטוריאלי יהודי, והיתה תרבות יידיש רחבה די הצורך, נוצר משהו שקרוב למדי לעם. בגסות, עמים אינם ישויות מטפיסיות שנולדו מאליהם ויאלמו עם המשיח, אלא קיבוצים של בני אדם המקיימים תנאים מסויימים. הפלשתינאים, לדוגמה, לא היו אולי עם לפני כך וכך שנים, היום כן. מהקהילות היהודיות השונות, אלה שלא נשמדו הולכים ונהיים בני עמים שונים, והלקם הקטן הוא גרעין האומה הישראלית.

בהרצאת הדברים הנבונים והמתקבלים על הדעת האלה, מתפלמס עברון עם רבים וטובים, גדליה אלון, קויפמן, א. ב. יהושע, ואחרים, ודומה שהוא מצליח להראות את האבסורד שבעמדותיהם בלי לעוות את דבריהם. הספר ארוך, ובשלושת שעריו (נצחון ההלכה ושקיעת האומה, הולדת הלאומיות היהודית המודרנית, ומולדת (תרשה) נזקק עברון, מטבע שיטתו, שאינה מניחה שבהיסטוריה יהודית יש לטפל בשיטות אחרות מאשר בתולדות הגויים, לאנלוגיות רבות.

אין תימה שפה ושם יש טעויות. טעות אחת שצדה את עיני היא טענה שיהודי קוצ'ין אינם שונים גנטית מהודים. הכוונה כנראה לבני ישראל, אבל גם אז הדוגמה מעורפלת יותר משהיא מבהירה. אבל אפילו יש טעויות רבות מסוג זה, אין בכך לערער את מוצקות טיעונו היסודית של עברון, שכוחה רב לפזר את ענני הקונצנזוס הלאומי.

דן דאור

את המלים הגדולות שם אריה זקס במרכאות, ואת המלים המדויקות והמקאבריות הוא בורר בקפידה. הוא לוקח אותן מכל המגירות ומרקד אותן יחד במבנים תמודיים (יש הרבה סונטות בספר), וכמעט תמיד זה עובד. וכשזה עובד, זה נפלא: "גופי משוח בג'ונסון ביבי לושן. / שלומי דיעתי קישוט יותר למערומי. / איטייני הלולים בפלנונר סלו משון / כלאוקואן מכותים פרעי משבצי".

דן דאור

כרטוגרפיה

ירושלים במפות ובמראות. מאת ריכב רובין. עיצוב אלעזר גלעד. הוצאת נהר והוצאת כינרת, 1987. 168 ע'

מפות קדומות מהוות מקור היסטורי, מלמדות על התפתחות הכרטוגרפיה ומבוקשות מאד על ידי אספנים. רבות מהן יוחדו לירושלים, וריכב רובין, מתלמידיו של הגיאוגרף ההיסטורי יהושע בן־אריה, מכנס באלבום מהודר זה 125 מהן. מבחר זה כולל מפות מצוירות ומודפסות, מפות שנעשו על ידי אנשים שביקרו בירושלים ומפות שמקורן בדמיון, מפות המציגות את ירושלים של זמנן ומפות המנסות לתאר את ירושלים בעבר, בעיקר בימי בית שני. סימפטומטי הדבר שפרט לקדומה שבמפות (היא מפת־המוזאיקה של כנסיית מידבא מן המאה הששית) הן נעשו על ידי נוצרים אירופים.

הסבריו של רובין מעידים על הבנה יסודית של הנושא. ואולם, תוך כדי הרפרודוקציה של רוב המפות מימי־הביניים קרתה תקלה מגוחכת: במקום לצלם את המפות מתוך כתבי־היד המקוריים, צולמו השיכתובים שריינהולד רוהריכט ערך על־פיהם בסוף המאה ה־19. שיכתובים מודרניים אלה מוצגים באלבום כאילו היו הם תצלומי המפות המקוריות. חבל.

ב"ז קדר

ילדים

האמנות, קשת בענן, מאת בן־עמי שרפשטיין. מאנגלית: ברוריה בן־ברוך. עיצוב ועטיפה: דורית שרפשטיין. מסדה, 1988. 64 עמודים.

למה קשת? כי היא יפה, מועילה, ומלהיבה את הדמיון, והגיגותיה. שרפשטיין, המוכר לקורא העברי מספרו "האמן בתרבויות העולם", ומספריו השונים על תרבויות המזרח ועל הפילוסופים, מזקק את החומר הרב שאסף, באמנות, (כאן רק ציור ופיסול), בפילוסופיה, באנתרופולוגיה, בפסיכולוגיה ומשגן את תמציתו להבאתם ולהשכלתם של ילדים. השיטה, שלמי היא להביא דוגמאות מדורות מכמה תקופות ותרבויות, אמנות שבטית, אמנות סינית, אמנות הרנסאנס, ואמנות חדשה, לספר משהו על האמן, ולהביא איורים לעבודתו. מטרת הדברים היא לגרות את הילד לראות את השווה בשונה, ולשמוח על השונות.

האיורים יפים מאד וצורתו הנאה של הספר כולו יכולים לפתות ללמד את הילד לתבוע יותר ממה שהוא מקבל בחינוך האסתטי הלקוי של מערכת החינוך שלנו.

דן דאור

מקור

חופת־אבלים. סיפורים מאת עדה אמיכל ייבין. הוצאת עם עובד. 159 עמודים.

מוטיב חוזר יש בדמויות שכותבת עליהן ייבין. היא כותבת על אנשים שותקים; דמויות ראשיות שמסביבן סורחים השאר, מפטפטים זה עם זה הולכים מפה לשם; ואילו הן שותקות, לא מפני שאין להן מה להגיד (ההיפך הוא) אלא משום שהן מסרבות את האירועים, שותקות ומסתגרות בסתר מחשבות חלומות. מתוך ראשן, מתוך מוחן, מתרקמות פיסות מציאות־והזיה עד ליצירת הדרמה האמיתית.

למשל גיבורת הסיפור "העז", רות, בת־כפר קטנה, קוסמת חלומות: "הגג התמלא דמויות. הן צפו ועלו למשק כנפי־מלאכים שריחפו מעל לגג והכניסו בליבה של רות את הרעיון שהאי־היא שנועדה להפיח חיים באבנים הרוממות שעל ההרים".

או הסיפור "חופת־אבלים", כולו סובב ועולה בעצם מנקודה שותקת אחת של כאב — אבל מלכה, המיועדת להינשא היום לחתן שאינה רוצה. שתיקתה, הפנמת הרצונות, משתנדרות המוצה בבין סובלימציה פסיכולוגית שהופכת את העולם האמיתי, האובייקטיבי, להויה סוריאליסטית.

הרבה מהתמונות שבסיפורים, שרובם ככולם מתרחשים בכפר, מזכירים לי תמונות סוריאליסטיות מבית־מדרשו של עגנון. אותן תמונות מחורות המרמזות על תשוקות אנושיות משגמות. כשאוכלים את העז המתה ("העז") עולה בזכרוני הרשלה האוכל בריעוף ("סיפור פשוט"). גם סיגנונה של ייבין, הארכאי־משהו, מרבה במשפטים ארוכים, משועבדים, במלים שהיום מכנים אותן "גבוהות". ייבין מספרת על אנשים קטנים, שותקים, חולמים. מציק לי דבר מרכזי: הם אינם מעיזים לפתוח את הרצון החלום שלהם לכדי על־מציאות שלמה, דרך־כריזה בעלת־עוצמה. החלום נשאר בגדר הזיה, הרצון מכובה אוטומטית. הם תמיד חוזרים למציאות בסוף. הדי קטנים תשארו קטנים.

אביעד רז

תרגום

זמן שאול. סיפורים קצרים מאת פרימו לוי. מאיטלקית: מירון רפפורט. הוצאת ספרית סימן־קריאה / הוצאת הקיבוץ המאוחד וספריית מעריב — "הסידרה הפתוחה". 175 עמודים.

הנה כבר יצא הספר השני בסידרה הפתוחה־הזו, ה"בייבי" הספרותי החדש של מ.פ. הא.ג', ומי יודע אם זהו השני בסדרה של ספרי־טופת או חתולים בשק. "זמן שאול" הינו אוסף של סיפורים קצרים המחולק לשלושה מחזורים. מחזור ראשון (שמה: עבר קרוב) מכיל סיפורים שהם בעצם קטעי־זמן מעובדים מזמן שהותו של פרימו לוי במחנה־הריכוז אושוויץ, שאותו הוא מכנה ANUS MUNDI (בלטינית — פי הטבעת של העולם), "אגרגניקה האחרון ביקום הנאצי". לוי מייחד לכל סיפור שנקרה על דרכו סיפור קצר. הוא מתבונן ביצורי־האדם המקיפים אותו, מתבונן מתוך סקרנות ופליאה. "כי האדם, כפי שאומר תומאס מאן, הוא יצור מבולבל; מבולבל עוד יותר, נוכל להוסיף, כשהוא נתון למתחים קיצוניים: אז הוא חורג מתחום שיפוטנו, בדיוק כפי שמצפן יוצא מדעתו בקוטב המגנטי". פרימו לוי מתבונן, אם כך, במאבקו של האדם לשמור על האנושי ועל החי שבו בתנאים הקיצוניים של אושוויץ, לשמור על אותה "אצילות היתרה שמקננת גם באדם הנואש". ואיזו התבוננות יש לו

מחזור שני (שמה: עתיד־עבר) מכיל סיפורים שמוטב להגדירם כדמיוניים. סיפורים הנעים על ציר שבין מדע־בדיוני ממש ועד לסוריאליזם. בהם בולטים הסיפורים "מיפלצת המיקרים", "זמן שאול" ו"טאנטאלום", בזכות הפאנטזיה שלהם. למי שמכיר מדע־בדיוני, אלה פשוט ספרי־הפאנטזיה הקצרים של פרדריק בראון.

מחזור שלישי (שמה: הווה נוכח) הוא עוד קטעי־זמן של לוי, הפעם מן ההווה, הם מכילים אנקדוטות אנושיות, שכולן מתוספות לתחושה הנרקמת בדבר "הטראגי האירוני שבחיים, בעולמנו חסר היציבות".

החורגו של הספר הוא החיבור בין שלושת השערים הללו (מינוחו של מ.פ.) הוא לחלוטין מרדבק. גם לא ברור לאן מובילים השערים — ויזנק משער ראשון, שיש בו אחידות הזמן של אושוויץ — וממנו באה לפתע נסיקה לעולמות דמיוניים. (מי החליט על הארגון העריכתי הזה? פרימו לוי?).

אביעד רז

שירה

כחל. שירים 1954—1987. מאת אריה זקס. צילום על עטיפה: יעקב אגור. שוקן, 1988. 85 ע'

בין התפוח של סזאן והשמשי מגרדיים, בין הלטאה הזקנה המעכלת את ארוחת היתושים כשמש ו"הנגינה המוסיקלית" דרך חולון. מ"הקב"ה, איזה גבן פיקה: / גם הרודודנדרון סמדר נותן ריח", שהוא הטוב שבשירים המוקדמים, עד "נצנוץ טיפות הממטיר" בגן באבני תור, מהשנים האחרונות. שירים על טבע, שהתרבות מגדירה ומרכבת ומאירה ומשקפת. גן העדן וגן המגור, וגני ילדותו, הגן של מארוול, שהוזר אליו ניחוח "הגן המבושם": "ריח עשבים רטובים / מתובל במלחת זעתה / ורחמה המתוק מנך / כפרי מגנו בעץ, פנס הזהב / באופל ירוק".

שלך באהבה, צבע טרי

תערוכות / איתמר לוי

אמנים צעירים במוזיאון ישראל ובמוזיאון תל־אביב

במבט ראשון נראית תערוכת הפיסול הצעיר במוזיאון ישראל כמעט כיריד למוצרים תעשייתיים. הפסלים מעוצבים בדרך כלל בניקיון, בחומה, בצבעוניות מלאכותית ובחומרים קיים (אלומיניום, פח, פיברגלס, בטון, עץ משויף). רוב הפסלים מבוססים על רעיון פיקחי (במקרה הטוב), ללא ניסיון לעורר תחושות ותגובות של אמפתיה ישירה. הפיסול משולל רבים מה ערכים המסורתיים של טקסטורה, תחושת משקל או הפעלת החלל, או שהוא מתייחס לערכים אלה בדרך אירונית. הפסל נתפס כאובייקט זר, חיצוני לצופה, המקורב במידה זו או אחרת לעולם החפצים הפונקציונליים המעוצבים שסביבנו — מבנים ארכיטקטוניים, מכונות, ציוד חשמלי או מדעי, רהיטים וחפצים ביתיים.

הפסלים הבודדים השומרים על ערכים חומריים ועיצוביים מסורתיים (אילן אוורבוך, דליה מאירי) נראים אנכרוניסטיים. האווירה הכללית היא של חופש ומשחק. מבין העבודות הטובות אפשר לציין את אלו של אבי סיטון, דודו מוזה, יצחק גולומבק, ארנון בן־דוד, דניאל זק, אורי קצנשטיין ופיליפ רנצר. אל ישה צירינסקי, שעבודתו היא בעיני הטובה בתערוכה, נחזור בהמשך.

במוזיאון תל־אביב מוצג חלקה השני של התערוכה העוסק בציור. גם כאן הרושם הראשון הוא של משחק, של המצאות ופטנטים, של צבע ושל חיוניות. בשונה מהפיסול המתקבץ סביב סגנון משותף, מתגלה כאן מגוון סגנונות: מופשט הבעתי וסוריאליסטי, רישום עצבני וציור פיגורטיבי, מינימליזם גיאומטרי ואליגוריות המשתמשות בדימויים סכימאטיים, אוריינטליזם, קיקטוריים, רגישויות סקסטוראליות ומולן שטיחיות אטומות. מעניין שהמגוון אינו נתפס כמאבק בין קבוצות סגנוניות אלא כחלוקה לצורכי נוחות, ממש כשם שאבקות הכביסה בסופרמרקט אינן נאבקות בגבינות הצהובות למשל. יש מקום לכולם.

את האמנים המוכרים יותר המוביס־יחסית להציג במוזיאונים לא אזכיר הפעם. מבין האחרים אהבתי את ארבעת הבדים הצבעוניים של יעקב מישורי, ספק רצועות סרט מהלום בלוחות קריקטורי, ספק סקיצות לפסל סוריאליסטי. בעבר זעק מישורי ישירות את האמת שלו, אך הזעקה נכשלה לא אחת והגוכה לפאתוס. הפעם, בדרך עקיפה, כמסווה קליל, הוא מצליח להמחיש את הסיוט ואת תחושת הזרות. הבד הגדול של ג'ניפר ברלב משלב שריג גיאומטרי שטוח, סכימה של קווים נפגשים המובילים לנקודת היעלמות ודימוים רמז למרחק, ומשפט המתאר ילד המביט מבעד לחלון האחורי של מכונית נוסעת, ומוסיף בכך את ממד התנועה בחלל ובזמן. התחושה מעוברת בדריקנות למרות, או מפני שהיא מרומזת בעקיפין, והסגנון הקריר הוא מסוה בלבד. נעמי סימן טוב מצליחה ליצור בציורה, בעיקר בציור הבקבוקים, משטח של צבע רווי, כמעט סמיכי, ולמרות זאת להפוך את התווית המתוקה לחידה מסתורית. עבודות מעניינות אחרות הן אלו של אבי ברג, דיתי אלמוג, עידו בראל, אלי שמיר, ואיברהים נובאני. חסר לי מאוד ציור של סמדר כהן ושל מאיר פרנקו.

אסטרטגיה דומה במקצת לזו שמפעיל דוד ריב ביחס לאמת וזיוף מתגלה בעבודותיו של דוד וקשטיין, שתערוכה טובה מעבודותיו מוצגת כעת בגלריה "רגע". במבט ראשון מפתים בדיו של וקשטיין בגודש מסוריד־כמעט של צבעוניות מתקתקה, של עטורים דקורטיביים ושל דימויים ילדותיים — צבעי ורוד, תכלת וזהב, מגיני דוד, ערבסקות, שרים ופרחים. אולם במקביל מתגלה גם הצידה הרבה שבציור ודמויותיהם המגומגמות של שחיינים חנר פשים (ב"צבע טרי") ושל אשה וילדים (ב"רגע"). המתיקות, הדקורטיביות והילדותיות שנתפסו במבט ראשון כפיתויים מזייפים הופכים לעולם של תוקפנות וסיוט צבעוני. ידיד שלי, פסיכואנליטיקן, השווה את הציורים לשירי ערש שבהם מגונן אבי המשפחה, במסוה מתוק לכאורה, מפני תרדות נוראות. וקשטיין, בדומה לריב, אינו מציב את הזיוף כניגוד של האמיתי ואת הפיתוי כשונה מהתשוקה. הכל חייב להיות אמיתי, הכל חייב להיות רווי תשוקה, שום דבר לא קל ושום דבר לא Cool.

היחס שבין זיוף לאמת, בין פיתוי לתשוקה, בין הציור כמוצר צריכה בסופרמרקט לציור כתוצר וכמצרך חיוני, מוביל אותנו לדיון קצר בבעיית הקטגוריזציה של הציור הצעיר. במוזיאון מקובצים הציורים כאמור על פי סגנונותיהם. שיטת קיבוץ זו אינה תקפה עוד בעיני. היא מורשת מודרניסטית, מתקופה שכל סגנון נועד לבטא אמת מסוימת הנוצר תוך כדי דיאלוג וכותי ומורכב עם סגנונות אחרים. כל סגנון מודרניסטי, כשהופיע לראשונה, היה אש בוערת. הסגנון, במלים אחרות, היה המסר, ועל כן, בתערוכה היסטורית, הקיבוץ על פי סגנונות היה מתאים. היום קיימים כל הסגנונות במקביל ואף אחד מהם אינו הדבר עצמו אלא "פוסט" ו"ניאו", שתי מילות הקסם שמשמעותן, בעצם שהסגנון אינו המסר, אלא מעין תמרור המסמן דבר אחר (שאולי פעם היה לו ערך של אמת).

הסגנון היום הוא מעין "שלך באהבה" בסוף מכתב, קונוונציה שהתשוקה המקורית ממנה הולאה. ניאו־כבעניות וניאו־אוריינטליים למשל אינם חיפוש הוות אמיתי, כפי שהיו הבבעניות והאוריינטליים במקורם, אלא בחירת תחפושת או התחזות במשהו שפעם היה אמיתי. הסגנון מפעל בדומה לתווית המעידה שטעמו של מוצר מסוים הוא טעם הדיים או טעם של פעם, או טעם של מחלבה קטנה. גם לפרשלאריות הנוכחית של ציור תרדעתי, גיאומטרי או מינימליסטי עדיף בעיני לקרוא כמו־מינימליזם או כאילו־מושגיות. ההבחנה בין "כמו" ל"ניאו" אינה רק ויכוח סמנטי, שכן היא מצביעה על עולם מושגים אחר ועל תפנית ערכית שבמרכזה ההבחנה בין אמת וזיוף.

כשם שאנו יכולים לבחור בעברית בין שפה מליצית, שפה סכנית, סלנג או שפה ואינטונציה אינטימית, כך יכול כל צייר לבחור בין שפה המזוהה כמליצית (אקספרסיוניזם למשל), כמכבית והגיונית (מינימליזם, גיאומטריות), סלנג (ולות החומר), אינטימית (המסורת הלירית) או שפת רמזים פיקחיים (הציור האליגורי, שפת המסמנים הסכימאטיים). לעתים הבחירה הזו אכן עקרונית, שכן הקשר בין סגנון לבין תוכן הוא אכן קשר הכרחי. בעבור ציירים אחרים הבחירה בסגנון מורכבת ועקיפה יותר שכן הם מודעים (במקרה הטוב) לכך שכל סגנון בתה תרמית, נושא עמו מטר של זיוף, ועל כן הדגש אינו על הסגנון עצמו אלא על האסטרטגיה בה הוא מוצג.

ההבחנה בין מתירבות מודרניסטית לסגנון, לבין בחירה מגמתית בסגנון כתחפושת, אינה בהכרח הבחנה ערכית. בעוד שבמודרניזם היתה האמת מזוהה באופן ברור עם היפה והטוב, הזיוף עם המכוער והרע, מתערפלות היום הבחנות אלה. היום ברור יותר כי כל אמת, לפחות באמנות, היא בעלת טווח חיים קצר ביותר. מה שהיה שלשום הנחת צבע ספונטאנית זכנה או רדוקציה מינימליסטית נועזת, נהפך אתמול למאנייריזם ולתחית היכר. הזיוף היום הוא לעתים דרך עקיפה לומר אמת על ידי שלילה כפולה, או על ידי אסטרטגיה מורכבת אחרת. יש אם כך לבדוק בראש וראשונה מתי הסגנון אכן משרת את המסר באופן ישיר ומתי הוא זיוף או פיתוי, ורק אחר כך לקבץ את העבודות לא עוד על פי סגנון אלא על פי הפונקציה שהסגנון משרת, כמוצר עצמו או כסמל מסחרי שלו.

בקיצוניות של הדיבור הישיר אפשר למקם את מיכאל קובנר, שעבודתו בעבר וגם רמזים אחדים בעבודתו הנוכחית, מעידים כי הוא ער לבעיות של השפה, למעבר מציור נוף לסנטימנטיות של מיפוי, אך הוא מעדיף שלא לעסוק בבעיות אלו כשלעצמן אלא בציור נוף ישיר, ללא עיסוק מפורש בשפה.

גישה אחרת, שאפשר לקרוא לה המאבק לתמימות שנייה, מתייחסת לבעיה של הוריסות השפה אך שואפת להעביר הויה אמיתית למרות הספקות. דוד ריב, דוד וקשטיין ויורם קופרמינץ כוללים בציוריהם אלמנטים מזייפים — דגמים דקורטיביים, דימויים מוכרים מהפולקלור ומאמצעי התקשורת. קלישאות אלה, כשהן מבוצעות מחדש על ידי הצייר, חוזרות לחיים. הטיפול האישי מוצא כקרבנות לאותנטיות.

גם אצל יורם מרוז הזיוף נוכח. מרוז משתמש לעתים במכחול מאניירסטי וברישום קריקטורי ווידשואלי, אולם במבט שני מתגלה בדידותם ושבירותם של גיבורי ציוריו. המשחק הקליל אינו משחק לשמו אלא מעין גינרוה, הסחת דעת, שמאחריה אמיתות פשוטות וצנועות. גם ג'ניפר ברלב אינה מדווחת באופן ישיר על החוויה התמימה. היא יוצרת תפאורה של שכלתנות מאופקת כדי להציץ דרכה אל הרגע החולף של הרגש החי. זוהי תמימות שנייה מפני שיכולת הריווח התמימה הראשונית אבדה, במקומה נוצר ריחוק אירוני, ורק מבעדו אפשר להיפגש מחדש עם התמימות.

יצחק לבנה ולארי אברמסון ערים לכך שהנושאים המעסיקים אותם — מקור אור בחשיכה, נוף, ליל ירח, עלה, הם נושאים שנשחקו לאורך תולדות האמנות וגלשו לתחום הבאנאליה הקיטש. לבנה ואברמסון מצליחים את הקונוונציה של הזיוף ומשתחררים ממנה כדי לחזור ליופי ולקסם "הפשוט" של האשליה הנוצרת מתוך החומר האטום. גם ישה צירינסקי שואף לדבר על דברים פשוטים — על יופי של מרחב ועומק הצבע האור, אך כדי לומר אמיתות תמימות אלה עליו להתיחס קודם לצבעי הגוף כצבעי הסוואה, לטופוגרפיה הקונקרטית של הציור בניגוד לאשליית העומק, ולאפשרות שכל מריחת צבע על משטח היא בעצם פיתוי ולא הדבר עצמו. בדומה לאיב קליין היוצר אשליית אמת של מסתורין ועומק הגבלת בהתוכמות ובקיטש, יוצר צירינסקי יופי אמיתי המודע לאפשרות היותו גם כאנייה.

בניגוד לגישת התמימות השנייה קיימת גישה של אובדן תמימות מוחלט, גישה המטילה ספק בכל אמירה, והופכת את האילמות, הקושי לומר דבר ישיר, לנושא הציור. אצל תמר גטר מופיע אותו דיוקן כמה פעמים כהמחשה להיותו דימוי לקסיקאלי ולא ניסיון ליצור אשליה אמיתית. אצל מיכל נאמן מופיע משל השועל והענבים, התשוקה חסרת הסיפוק. דימוי האווז והארנב המתגלגלים זה בזה מדברים על המקמקותה של השפה ועל חוסר האפשרות לומר דבר ברור. בציורה של דגנית ברסט מופיע על רקע של מערבולת צורות, דימוי הידיים הפרושות וסבך קורי העכביש. האמירה הברורה אובדת בסבך ובמערבולת. בציוריו של גבי קלזמר הופכת המלה הכתובה את השמים שברקע לכרזת פרסומת מזויפת, והמסגרות הבארוקיות הופכות את הציור למגוחך. גם אצל ראובן זהבי ותרזה גאייר נחשפת הקונוונציה של הייצוג כתחליף לאפשרות הייצוג הישיר.

אסטרטגיה תקשורתית אחרת היא האימות על ידי ציטוט ממקורות אמינים. הפיסול המתקרב לעיצוב פונקציונלי יוצר מעין ברית עם החפצים מהעולם "האמיתי", חפצים שעוצבו על ידי מהנדסים ומדענים אמיתיים ולא אמנים בוראי אשליות. כך מזייף הפיסול לעצמו כרטיס ביקור המשרה אווירת אמינות. גם האוריינטליסטים, שוקי בורקובסקי וציבי גבע, מסתמכים על דימוי שעוצב בתרבות שעדיין לא הודייפה. הכעבה ולוח השש־בש, השייכים לתרבות שורשית, הם "הדבר האמיתי", כעוד קסמו של משטח הצבע (שהוא בעצם תשוקתם האמיתית של בורקובסקי וגבע) מוצג כאילו היה פיתוי. המקור האמין של יהודית לוין וסמדר אליאסף הוא המופשט ההבעתי, סגנון בעל דימוי של הרוחות ואותנטיות, המעניק מעין תעודת כשרות למה שבפועל העסיק את לוין (ההריגות מתוך הרוחאיות אל הפיסוס העבירות) ואת אליאסף (אשליית העומק המתיקות).

לגישה התקשורתית האחרונה אפשר לקרוא אבכמה כפולה והיא משלבת אלמנטים משתי הגישות הקודמות. גם כאן נראה שלל ציטוטים ממקורות אמינים האמורים להעניק לציור תעודת כשרות, וכדי להפוך את הכשר לכשר־למהדרין מתוספים גם ציטוטים מהגישה הרפלקסיבית, ההופכת את השפה עצמה לנושא הציור. כך למשל אצל עדו בראל מופיעים ציטוטים ממקורות אמינים (חפצים שימושיים, מכשירים מדעיים), ציטוטים מאמנים כליאונרדו, רישאן הארוך, וספקנות לגבי עצם תקפותו של הייצוג, או במלים אחרות — מודעות לזיוף ולהצטעצעות שבעצם העשייה האמנותית. אצל דיתי אלמוג מופיעים זה לצד זה מרכיבים שנועדו במקורם ליצור אשליה ויופי, ומרכיבים השוברים את האשליה וחושפים את מרכיבי השפה. גם אמנים כאלי שמיר, אבי ברג ומאיר פיצ'חזה, שותפים במידת מה לאסטרטגיית הביטחון הכפול, למרות השוני הסגנוני ביניהם.

הרולד רוזנברג קרא לסוג מסוים של ציור מודרני, לציור המטיל ספק ביכולתו להיות יפה ולבטא אמת, אובייקט חרד. בשנות השמונים השתחרר הציור הבינלאומי במידה רבה מחרדתו הקיומית וגם כשהוא עוסק בספקות ביחס לעצמו, או במתן ביטוי לחרדות, הוא כשלעצמו אינו אובייקט חרד. הציור הישראלי הצעיר לא תמיד מצליח להתגבר על ספקותיו. לעיתים הוא משותק מחרדה, לעיתים הוא מצליח לפנות התוצה למרות החרדה, לעתים הוא מתגנדר בחרדה ולעתים הוא מתכחש לחרדה. החרדה הזו היא במידה רבה האמת של הציור הישראלי, לעתים היא מובילה אותו לשיאיו, אך לעתים היא הגטל המעקר המשתק אותו. בעיסוק ביחסי אמת־זיוף יש ענין בעיני רק כל עוד גם האמונה בציור, ולא רק החרדה והספק, היא חלק מהאמת. על האמונה הזאת אין טעם לדבר בשפה של מטה־אמנות. לאמונה הזאת צריך פשוט לתת ביטוי בעשייה.

דוד ריב: משתלט על הבלגאן

הציורים הטובים בתערוכת "צבע טרי" הם בעיני ללא עוררין ציוריו של דוד ריב, המציג כעת גם תערוכת יחיד בגלריה ארטיפקט, אולי התערוכה הטובה ביותר של אמן צעיר שהוצגה השנה. ציוריו של ריב בולטים בצניעותם, בפשטותם ובישירותם. ב"צבע טרי" מוצגים ציורי נוף. בארטיפקט נפגשים זה עם זה ציורי נוף, נוף עירוני, פינות בבית, דגמים דקורטיביים, ציורי משפחה, מאורעות והמיות בודדשות (ובעיקר אירועי האינתיפדה מבעד למסך הטלוויזיה). ריב לעתים קפדני בריאליזם שלו ולעתים חופשי מאוד, לעתים בצבע ולעתים בשחור־לבן. אך אין מקום לטעות, ריב אינו מתפזר, להיפך, הוא מלקט מגוון של רסיסים ומצרף אותם לעולם אחד דרך האינטנסיביות העצומה של עבודתו.

חומרי הגלם של ריב הם עולם שנהפך לעריכת גרוטאות ושברים — מהומות דמים בתוך האורחות, ארכיטקטורה אנונימית לצד האשה הילד. מקרים של חומרי הגלם הוא ברמות מציאות שונות — חפצים ואנשים מוכרים, לצד תמונות מהטלוויזיה ומהעיתון, לצד סגנונות ודגמים מהגרפיקה ומתולדות האמנות. ריב משתלט על הבלגאן. הוא פוקח עיניים לאור, לצבע, ליופי ולכיעור ומניח אותם על הצייר כאילו מישש אותם והשאיר על כל אחד מהם את טביעת אצבעותיו.

במלים אחרות, יש בעריכת הגרוטאות חומרים בדרגות שונות של קרבה אישית, בדרגות שונות של עיצוב ומודעות אמנותית, בדרגות שונות של אמת וזיוף, כחומרי גלם אמנותיים. ריב מאחד את הדברים בכך שהוא הופך גם את הזיוף לאמת. אצל ריב, עריכת בלוקים, פינת רחוב או משטח מנוקד ומפוספס יכולים להיות אישיים ואקספרסיביים לא פחות ממרפסת המטבח או מחייל־נער המכה או יורה בנער אחר.

דוד ריב. עבודה: הזיוף נהפך לאמת

המוות והעלמה

סוף מהעמוד הקודם

מבקשות לעצמן יותר משנמצא להן. בעיצובן של דמויות אלה, ובתיאור מצבי חיים ונסיבות ספציפיות, מתגלה אלכסנדר טישמה כבעל הבחנה דקה, מי שמיטיב להכיר את החיים ואת טבע האדם.

בטעם בוטח ובחוש מידה כותב טישמה פרוזה הנטועה במציאות ובחיים, ותפיסתו את בני האדם ואת מערכות היחסים שביניהם מצטיינת בתחושניות עזה. טישמה הוא אולי יותר מכל, סופר המבקש את שיווי המשקל בין המציאותי למדומה. כמי שעושה שימוש עשיר במכמני הלשון ובניסוחים מתוחכמים, הוא תובע רבות מן הקורא במשפטים הארוכים שבהם נשזרים משפטים משועבדים ומחשבות לווי, בעמודים שלמים ה"רצים" כמעין הרשית ורק בתום הקריאה אתה קולט שצללת בים של יופי האצור בבנין של מלים ואיזו שלמות מוצקת של ראות, של תפישה מודעת ומגובשת ביראת כבוד אתה חוזר וקורא בספר בראשיתו ומנסה לשוב ולמצוא כמה מן החלקים שכל כך הרשימו אותך בעצמת הביטוי שלהם.

מלאכת התרגום באה מאוד ומשקפת שילוב שבין ידיעת הלשון להכרת חומרי המציאות שבה עוסק הספר. ודאי אין זה מן הדברים הקלים, לתרגם משפטים כה מורכבים ללשון שהמבנה שלה שונה לחלוטין, והמתרגמת עמדה במשימה קשה זו באופן מיומן ומקצועי.

הוצאת שוקן
מזמינה אותך לדוכניה
בשבוע הספר העברי

דוכני ההוצאה ב־ 40
שווקים מרכזיים ברחבי הארץ
ובכל חנויות הספרים

ש

הוצאת שוקן/ירושלים ותל־אביב

חדש בהוצאת הקיבוץ המאוחד

יורם קניוק — "וסרמן"
תל־אביב של שנות השמונים, תל־אביב של יורם קניוק, מזוית־ראיה חדשה, מפתיעה. סיפורה של נערה בראשית התבגרותה, המתארת את מערכת יחסיה עם אביה, הצייר התל־אביבי, בעל עיני הרנטגן, עם חברת הנער המחונן, עם עולם הפשע והשחיתות, ובעיקר — עם הכלב המופלא, המוסיקאלי, וסרמן, שהעניק לסיפור את שמו. סיפור אופטימי שנולד ברגע של חסד, ואשר הפך בידיו של קניוק לפנינה ספרותית קטנה.

דני רבינוביץ — "12 משפחות בישראל"
בשנת 1986 יצא דני רבינוביץ, אנתרופולוג צעיר, למסע יוצא דופן בגוף האנושי של מדינת ישראל — הספר "12 משפחות בישראל" הוא תוצאת המסע הזה: מיסמך מקורי ישיר ומרגש, בסידרה של ראיונות מעלים בני משפחות מכל רחבי הארץ את משקעי העבר, את הבעיות, הלחצים, החרדות, ויחד עימם את התקוות, את כוח החיות, את האנרגיה האדירה האצורה מתחת לפסיפס האנושי הישראלי. האנשים מדברים כאן בעצמם, על עצמם, מהרהרים בקול רם את שיגרת חייהם. הפרטים, הבאנאליים לכאורה, צוברים כוח והופכים לסיפורים מרתקים. מעיירת פיתוח לשכונת יוקרה, מכפר ערבי לקיבוץ, ממושב לשכונה חרדית, מעיר ערבית לשכונת מצוקה, מפרבר לפרבר — מדינת ישראל הולכת ופורשת את תשבציה האנושיים הלא־פתורים, ארבעים שנה אחרי.
(בשותפות עם ספרי תל־אביב — מכון ון־ליר ירושלים)

חדש בהוצאת הקיבוץ המאוחד

שבוע הספר העברי
כט'-ל' בסיון, תשמ"ח · 8-15 ביוני 1988
הנחות בשעור 25%/40%

שווקים מרכזיים תל־אביב, כבר מלכי ישראל * ירושלים, גן פעמון הדרור * חיפה, רחבת גן הזיכרון * נתניה, כבר העצמאות * המודיעין, כבר רמב"ם * ראשל"צ, מדרחוב * אשקלון, מדרחוב החדש * באר־שבע.
שווקים מקומיים: בית־שאן, חזית הספריה העירונית * בית־שמש, רחבת בנק לאומי * דימונה, הספריה העירונית החדשה * הוד השרון, רחבת הגן הציבורי שליד אולם ויצ"ו * הרצליה, שדרות חן ורחבת בנק הפועלים * חדרה, כבר הרברט סמואל * חולון, רחבת הספריה ע"ש "מיטרני" * כפר הורדים, רחבת בית הספר * מגדל העמק, רחבת הספריה * נתיבות, רחבה ליד המתנ"ס * עפולה, רחבת גן הרכבת * עפולה עילית, מתנ"ס עפולה עילית * צפת, מדרחוב * קרית אתא, רחבת המרכז * קרית ביאליק, רחבה ליד קולנוע סביון * קרית חיים, בית נגלר * קרית טבעון, מרכז ההנצחה גבעת הבנים * קרית ים, רחבת הספריה * רעננה, רחבת "יד לבנים" * שדרות, רחבת המתנ"ס * אור־יהודה, זכרון יעקב * חצור הגלילית * יסוד המעלה * מטולה * מעלות.

ספר עברי ביד-חגיגה
התאחדות הוצאות ספרים בישראל

תערוכת מחווה לאמן
נחום גוטמן
6.6—27.6.88
ז'אק סוזנה—גרפיקס, גלריה לאמנות והוצאה לאור
רחוב פייר קניג 37, תלפיות, ת.ד. 4219 ירושלים 91041 טלפון 02-782678

מוסד ביאליק • ירושלים
שבוע הספר העברי
מבחר מגוון של ספרים ומחקרים בנושאי אמנות, ארכיאולוגיה וחקר ארץ־ישראל, ספרות יפה עברית מקורית, ספרי מופת מספרות העולם, חקר המקרא והלשון העברית, היסטוריה והיסטוריוגרפיה ועוד.
הנחה 25% — 40%
אנציקלופדיה מקראית. 8 כרכים — במחיר מבצע.
בימים אלה הופיע הספר מועדי ישראל בעריכת יעקב ליכט (במסגרת ספרית האנציקלופדיה המקראית) כרך + 227 עמוד + 4 לוחות.
בקרו בדוכני המכירה של מוסד ביאליק בשבוע הספר העברי בשלוש הערים הגדולות — ותיווכחו!!!
כמו־כן ניתן להשיג את ספרינו ואת ספרי הספריה הציונית, האקדמיה הלאומית למדעים, המרכז למורשת בן־גוריון ומשגב ירושלים במחירי שבוע הספר. באולם התצוגה שלנו, רח' פייר קניג 37, תלפיות, ירושלים, ת.ד. 92. טל' 710554.

مكان الأصل

האיש מהספה המפורסמת ביותר בעולם

עכשיו הגיעה גם שעתו של זיג־מונד פרויד (זיגי, בפי ידידיו), וגם הוא נמכר להמונים, לפי מתכונת מוכרת – בסדרת הטלוויזיה ה־מוקרנת מדי יום שני בערב. אבל מכיוון שמאחורי המכירה עומדת הטלוויזיה האנגלית, אני סקרנית די הצורך לצפות בפרקי הסדרה, גם אם, מפרק לפרק, אני חשה שאין למה לצפות, למעט מנה גדושה של רכילות. עוד סדרה מסקרנת נוספת דווקא בגלל הרכילות שבה.

בעצם, המשימה כמעט בלתי־אפשרית. תורתו של פרויד, למרות הפופולאריות לה זכתה במרוצת השנים, אינה קלה ופשוטה כפי שנר־טים לחשוב, ותורה כזאת, אין לה מקום על המסך. משום כך בוחרו האחראים לסדרה, לשוות לה אופי של ביוגראפיה פופולארית, כאשר הרגשים הם על אירועים משמעו־תיים כביכול בחייו האינטימיים של פרויד, השלכותיהם של אלה על דרך מחשבתו ומחקריו. אמנם, אי־אפשר לבוא ולהאשים את האחראים לסדרה, שאין הם נאמנים לעובדות, שהפכו מוכרות במרוצת הזמן, תו־דות לביוגראפיות הרבות שנכתבו על פרויד, ושכל אחת מהן רצופה גילויים חדשים (כמו פרשת האהבה שהיתה לו עם גיסתו, מינה). אבל אופיה של הסדרה נקבע ומעוצב לפי הרגשים, והפעם הרגשים הם על אספקטים מובנים לכל נפש – ולכם אפילו פיקאנטיים, כמו השימוש שפרויד עשה בקוקאין, גם אם לא נמנה על אבות הקוקאין הישר־אלית (שני הפרקים הראשונים עסקו בעניין זה בהרחבה; והשפעתה ה־השפעתה עליו; יחסיו עם אשתו מרתה, שהיה עליו לחיות בפרישות ממנה, תקופות ממושכות מדי, לפי טעמו ויצריו, בגלל מצב בריאותה הרופף וסירובו להשתמש באמצעי־מניעה מקובלים באותם ימים (קונ־דומים ומשגל נסוג).

משום שהפרויים הוא חוותי, בוחר האחראים לערוך השלכות ישירות שהיו לעובדות אלה, ואחרות, על חלומותיו, מחקריו וממצאיו. הק־קביעה החשובה מכל, שביסודה של ההיסטוריה האנושית המופרעות מר־בחות בעיות מיניות, ורק אלה קובעות ומכוונות.

באשר להשפעות ישירות, חלומו־תיו של פרויד חוזרים ומופיעים בפרקי הסדרה, בצורה ברורה, מי־פורית, ואפילו הגיונית, עד שלפר־קים קשה להבדיל בין חלום למציאות. אבל גם אם פרויד דיווח על חלומו־תיו, הקשרים הישירים מפשטים הן את תורתו והן את אישיותו.

דמותו של פרויד מצטיירת ב־קווים פשטניים עבים, ללא גוונים דקים, ואנו מסוגלים גם לנחש לעתים את מחשבותיו ואת צעדיו. זו פופולאריזציה של אישיותו ותורתו, כפי שהדבר נהוג בביוגראפיות שוות לכל נפש.

לזכותה של הסדרה יש לזקוף את המחשת האווירה של וינה דאז. וינה של סוף־התקופה וסוף המאה; אווירה רוחנית, הדוניסטית כמעט, של עיר מפורסמת, שבעתיים, שהגיעה לשיאים תרבותיים האחרים, והיא נושמת דקאדנס, על רקע תפאורה של בתים עמוסים, נשים יפות, מתוסכלות, תאבות־חיים, בתי־קפה ששימשו מקומות מפגש לאנשי־רוח ואמנות, מכל התחומים, שהפכו שם־דבר. אכן, מבחינה ויזואלית הסדרה מרתקת.

כפי שמקובל בביוגראפיות פו־פולאריות, נקודת המוצא היא פרויד הזקן, המתייסר וגוסס, מסרטן הפה, בביתו הלונדוני בהמפסטד, לשם נמלט מן הנאצים. בסדרת פלאש־באקים, הוא נזכר בחייו ובאפיזודות המשמעותיות שעיצבו חיים מפורס־מים אלה, ששינו אולי גם את פני האנושות. מובנת גם פרשת יחסיו עם המציינציות שלו – נשים ריבאיות עשירות, משועממות, שני כנס בהן, לדבריה, דיבוק, והיא מנסה להוציא על הספה המפורסמת בהיס־טוריה. ברומנית נוצרת בין לבינו מערכת יחסים על גבול הארוטיות. לא נשכחה גם פרשת הקשר הסעור המורכב, בינו לבין מורו ואיש־סודו, פרופסור ברויר, אם כי חבריו הנודעים לשם, שהפכו לאחר מכן לידידיו, עדיין לא הופיעו בסדרה.

אין ספק, שעל סדרה כזאת לבחור בין האיש לתורתו: ומאחר שאת תורת פרויד אי־אפשר להמחיש, אלא בצורה ישירה ושטוחה, התוצאה היא ביוגראפיה ויזואלית, פו־פולארית, צבעונית, משחקת כהלכה – כדרכם של שחקנים אנגלים טובים – שאינה בושה לאינטלי־גנציה, אבל היא עלולה גם ליצור אשליה בקרב הצופים, שהנה הם מכירים כבר את פרויד ואת תורתו; וזו הרי אשליה מוטעית מיסודה.

פרויד. סדרה עם הרגשים מובנים לכל נפש – כולל הקוקאין

מה הפואנטה?

את העיני הזה לא יהיה אפשר, כנראה, להפסיק, ואנו נתונים בסר השיעמום, והפעם במחזה נוסף, בסדרת הדראמה המקורית בשם "שניים בדרך" (יום ב'), לפי סיפורו של העיתונאי יגאל לב. ראשית הסתירה – כראוי וכיאות למחזה טלוויזיוני, שזמנו מוגבל – הנטיה היא לעבר מספר מצומצם של דמויות (שתיים במספר), ואווירה קאמרית של אולפן. אבל הגישה הדרמטיסטית היא, כאילו לפני האחראים פרש עלילתי באורך מלא, חמן למכביר, וכל האירועים, – לברות שהפעם ניסו להעדיד מתוו שרירותי לסיטואציה – מתנהלים על מי־צלתיים.

שני גברים, עיתונאי (אילן דר) מצליח ושבע חיים ותענוגות, שיש לו, כמובן, רומן עם דוגמנית (עינן סודי רכילות וחברה) ועם צלמת, שאינה נראית כמו דוגמנית, ואיש מילואים (עזרא כפרי), נפגשים במ־חנה צבאי אישם. העיתונאי מגיע לשם במסגרת המילואים שלו, להרצות לחיילים; איש המילואים מתנדב להסיע אותו למחנה סמוך, לבקשתה של קצינת חינוך נאה וצע־ירה, "שווה רפיקה" – שם הוא אמור להרצות. את העיתונאי רודפת תחושה כבדה של משהו המתמשמש ובא. לא ברור לנו אם זה משום שהתגרש מאשתו לפני שנים (כך אנו מתבשרים) והיא היתה דווקא תתיכה, ואולי גם היא "שווה רפיקה"; אבל ברור שמשהו יקרה;

מתברר שהעיתונאי מרגיש "ריק, ומרגיש משהו אמיתי" (ממש באלה המילים), כי הוא גרם עוול לאיש המילואים, הלה עקב אחריו במשך עשר שנים תמימות ועכשיו מצא את ההזדמנות לנקום בו. שם המשחק הוא "סיבובים" של השפלות ושנאה, על רקע של דבריהגות מעמיקים, מפיה של קריינות. איש המילואים מאשים את העיתונאי במבחר ה־קלישאות שהוטחו בעיתונות: "אתה הפכת לשוטר, לשופט וגם לתליין", "אתם הרא, מרצידים", והעיתונאי המפוחד מתנצל ומצטט מתוך קלי־שאות רומות, שעיתונות זה לא מדע, והוא משמש כ"כלב־השמירה של הדמוקראטיה".

כל זה קורה על רקע התקפה של מחבלים, האלומות אור בשמיים, ויד־יות. לאותנטיות מצטרף גם מונח בית סוקולוב בתל־אביב, חובה להצבעה. אבל מה לעשות, ויגאל לב, האחראי על הסיפור המקורי הזה, מצליח בדרך כלל לכתוב סיפורים החסרים משמעות פואנטה: מי שכתב את התסריט, יש לו כנראה יומרות גדולות, והבימאי, כדרכם של בימאים בטלוויזיה ה־ישראלית, העמים על הצופים סטריאוטיפים לצד קלישאות וסי־טואציות לא אמינות בשילוב סמ־ליות כבדה ומעיקה, ללא כל הגיון פנימי. מעל לכל, נראה שכל מחזה טלוויזיה מקורי אינו מגיע להקרנה אם אינו משעמם את הצופים עד מוות.

לא רק לרפי־שכל

אלמלא הדראמה הטלוויזיונית הישראלית, ערב קודם לכן, אולי לא הייתי טורחת לכתוב על הסדרה "שלי ורק שלי", שהגיעה השבוע לסיומה. ואכן, הבעיה במהותה את ציר האירועים המלודראמטיים, תר־פסת כיום כותרות בעיתונים, אם כי בווריאציות שונות. הפעם, שתי אחיות, שאחת מהן אינה מסוגלת ללדת, ואחותה מציעה לה ללדת בעבורה ילד. הן מסכימות שהילד יהיה בנו של הגיס, ולא של בעלה החוקי של האחות, המסוגלת ללדת. כך נקלעים שתי האחיות, בעליהן, אמן הגרושה, ואביהן העומד לשאת אשה אחרת, לסבך של רגשות ומצבים שאינם ניתנים לפתרון מוכן וקל.

במקרה הטוב, זה עניין שיכול לשמש נושא למלודראמה מחממת־דמעות, שעיתונאי נשים יתרפקו עליה. אבל כוחה של הסדרה בכך שהיא אמינה ומאוכלסת בדמויות אנושיות, ולא צפויות, בביצוע שחק־נים מעולים, בסיטואציות אמינות גם הן, ובדיאלוגים משכנעים. כך נוהגים ומנהגים יצורי־אנוש, ולא רובוטים המונחים עלידי מחזאים ובימאים, שיש להם יומרות, ללא כיסוי.

אמנם, בפרקי הסדרה הראשונים לא נתפסתי, והייתי מציצה פה ושם במרקע, תופסת את הפרטים וחוזרת לעיסוקי. אבל באותם הערבים נתפסתי, משתוממה, אולי בגלל השחקנית שהופיעה בתפקיד זו – האחות שנכנסה להריון; אחות שכל הגברים נלכדים בקסמיה הנשיים; מורה, פמיניסטית, אם לשתי בנות קטנות, בעלת דעות מתקדמות; אשה בת ימינו, משוחררת בחברה, הגבלה שאין היא משוחררת עד כדי כך, מבחינה תלותית־רגשית: שחקנית ודמות נשית כובשת־לב.

גיליתי גם את השחקנים האחרים, שגם אם לא ניחנו בקסמיה של זו, כולם שחקנים מעולים היוצרים דמויות אותנטיות. ואכן, בניגוד גמור לסדרות אמריקאיות ועוד מלודראמות, האנגלים יודעים לב־נות סיטואציות אנושיות, יחסים אנושיים מתקבלים על הדעת, ודי־אלוגים שאינם מיועדים לרפי־שכל בלבד. ואכן, בסדרה זו, לנגד עינינו, אנשים מתבלטים, ואין זו מלודראמה מטופשת, בשחור־לבן, שאנו מסוג־לים כבר לכתוב את הטקסטים שלה, לפני שהגברים והנשים פותחים את פיותיהם (ראה "שושלת", והכל אוילי, ולא אמין, עד כדי אבסורד). זו גם סדרה שאפשר היה ללמוד ממנה, אם היה מי שילמד; אבל את הטלוויזיה הישראלית מנחים רעי־נות מקוריים לכאורה, והתוצאות מגוחכות.

אזניים ערלות וחרשות

אוזניהם של הפוליטיקאים ערלות וחרשות: מכל עבר נשלח אליהם המסר הרחוק, האומר שחייבים למצוא פתרון מדיני לאינתיפאדה ולמצב בשטחים, והם אינם שומעים, אינם רואים ואינם יודעים. עסוקים בתכנונים פנימיים, באינטרסים אי־שיים ובבחירות. הפעם מגיע המסר מפיהם של אנשי גדוד מילואים, המשרתים באזריינס, בכתבה של משה שלונסקי ב"יומן השבוע". הללו מבטיחים שמעבר לדעות פוליטיות, יעשו את העבודה המוטלת עליהם, וירגיעו את המצב, ככל שניתן, אבל לאורך זמן, זה לא טוב, בלשון המעטה, ומה שקורה הרי זה טירוף גמור.

הדוברים כבר אינם ילדים, אלא ותיקי קרבות, שזה 21 שנה משרתים יחד, באותו גדוד, שידע מלחמות רבות; וגם אם אין אצלם "ראש קטן", והבריחה מאחריות, עליהם לחשוב איך לחזור הביתה, ולהמשיך ולהיות כבני־אדם, לאחר החוויות באזריינס. הילדים הקטנים שהוטל עליהם לרדוף אחריהם, נראו בעיניהם כיל־דיהם־שלהם. מצב בלתי־נסבל גם מבחינה אנושית וגם מבחינה פולי־טית, אבל הפוליטיקאים בשלהם: להם לא איכפת.

מי יצביע בעד ומי נגד שינוי שיטת הבחירות?

ההצבעה בכנסת 7.6.88

עיני העם
נשואות אל גבעת הכנסת בירושלים.
אזרחי ישראל מחכים לראות
מי מחברי הכנסת יצביע בעד - ומי יצביע נגד.
על הפרק:

הצעת החוק לשינוי שיטת הבחירות.

שני שלישים מבעלי זכות הבחירה בישראל תומכים בשינוי שיטת הבחירות

שינוי - שיתן לנו זכות לבחור נציג אישי לכנסת. שיטה - שתאפשר למנהיגות חדשה לצמוח ותקטין את מספר המפלגות. דרך חדשה-שתקנה כוח לבית הנבחרים האמיתי של העם להתמודד עם אתגרי המדינה.

ב-7 ביוני נדע מי מחברי הכנסת תומך ברצון העם ובאינטרס הלאומי ומי מתייצב נגד.

דרושים 61 חברי כנסת שיצביעו בעד שינוי שיטת הבחירות. 69 חברי כנסת, מכל המפלגות, הודיעו בהודעות שונות על תמיכתם בשינוי. חיוני שהתמיכה תתרחב.

אזרחי ישראל, המאבק על שינוי שיטת הבחירות מתקרב לנקודת הכרעה. פנו אל חברי הכנסת. עודדו את התומכים. תבעו מחברי הכנסת שעמדתם אינה ידועה להצביע בעד. קראו להם להצטרף למהלך היסטורי של שינוי שיטת הבחירות בישראל.

אלה חברי הכנסת התומכים בשינוי שיטת הבחירות:

1. אבידב מאיר כהן
2. אבא אבן
3. אדרי רפאל
4. אולמרט אהוד
5. איתן מיכאל
6. איתן רפאל
7. אלוני שולמית
8. אמוראי עדיאל
9. אמיר ז'אק
10. ארבלי שושנה
11. ארד נאוה
12. ארצי יצחק
13. בן-אליעזר בנימין
14. בן-אלישר אליהו
15. בן-מאיר דב
16. בר-לב חיים
17. ברעם עוזי
18. גולדשטיין פנחס
19. גור מרדכי
20. גלזר תעסה מרים
21. גרופר פסח
22. גיל יעקב
23. דראושה עבד
24. הורוביץ יגאל
25. הלל שלמה
26. וייס שבח
27. ויצמן עזר
28. וירשובסקי מרדכי
29. חריש מיכאל
30. יעקבי גד
31. כהן יגאל
32. כהן רן
33. כץ-עוז אברהם
34. ליבאי דוד
35. לין אוריאל
36. לין אמנון
37. לנדאו עוזי
38. מגן דוד
39. מודעי יצחק
40. מצא יהושע
41. נבון יצחק
42. נחמיאס אהרון
43. נחמקין אריה
44. נמיר אורה
45. סולודר עדנה
46. עטשי זיידאן
47. עלי עובדיה
48. עמד שלמה
49. פרס שמעון
50. פרץ יצחק
51. צוקר דדי
52. צור יעקב
53. קולס אליעזר
54. קיסר ישראל
55. קצב משה
56. רבין יצחק
57. רובינשטיין אמנון
58. רז נחמן
59. רייסר מיכאל
60. רמון חיים
61. שוחט אברהם
62. שוסטק אליעזר
63. שחל משה
64. שטרית מאיר
65. שלום אפרים
66. שליטא בני
67. שפייזר אליהו
68. שריד יוסי
69. שריר אברהם

אלה חברי הכנסת שעדיין לא הביעו עמדה:

1. אבוחצירא אהרון
2. ארידור יורם
3. ארנס משה
4. בורג יוסף
5. ביטון צ'רלי
6. בן-שלמה שמעון
7. גדות גדעון
8. גרוסמן חייקה
9. גרנות אליעזר
10. דורון שרה
11. דנינו דוד
12. דקל מיכאל
13. דרוקמן חיים
14. הכהן מנחם
15. המר זבולון
16. וילנר מאיר
17. ויינשטיין אריאל
18. ולדמן אליעזר
19. ורדיגר אברהם
20. ותד מוחמד
21. זיאד תופיק
22. טובי תופיק
23. יוסף יעקב
24. יציב גד
25. כהן גאולה
26. כהנא מאיר
27. כהן אורגד יגאל
28. לוי דוד
29. מילוא רוני
30. מיעארי מוחמד
31. מרידור דן
32. נאמן יובל
33. נסים משה
34. א. נסר א-דין
35. סרטני אמירה
36. פלג מתתיהו
37. פנחסי רפאל
38. פורוש מנחם
39. פרץ ח. יצחק
40. פת גדעון
41. צבן יאיר
42. קאופמן חיים
43. קורפו חיים
44. שאקי אבנר
45. שילנסקי דב
46. שמאי יעקב
47. שמיר יצחק
48. שפט גרשון
49. שפירא אברהם
50. שרון אריאל
51. תיכון דן

הועד הציבורי למען
חוקה
לישראל

מכתבי תמיכה ותרומות יתקבלו בתודה בת.ד. 50305 ת"א - 61500.

סדרה חדשה

לא להחמיץ את "הבלש המזמר"

בעקבות מבקרי הטלוויזיה האנגלים – גם הרציניים והמוד־מירים ביותר – אל תחמיצו "דראמה מן השמיים", כהגדרתו הנלהבת של אחד מהם; כלומר, את "הבלש המזמר" הסדרה של הבי.בי.סי – תשובה ניצחת לשתי הסדרות המפורסמות ביו־תר שהוקרנו גם אצלנו "חומות ימים" ו"ילדים הכתר", שתוקרן החל מיום שלישי (7.6), בשעה 23:00. הסדרה כתובה בידי דניס פוטר, והמפיק שלה הוא קניט טרוט. שניים שזכו בכל הפרסים האפשריים עבור סדרה קודמת שיצרו, ששמה "אגורות מן השמיים" (Pennies from heaven).

"הבלש המזמר" הוא לדעת המבקרים (גם האמריקאים), "הה־פקה הטובה ביותר של שנת 86", ועל פוטר נאמר, שהוא עושה שימוש במדיום הטלוו־יזיוני אליו הוא רגיש במיוחד, באותה "מידה של בטחון ובאותה פאמיליריות, שדיקנס הביא לכ־תיבת רומאנים ולספרות".

גיבור הסדרה הוא סופר־בלש, בשם פיליפ מארלו – (פאראפרזה על צ'נדלר) – סופר של רו־מאנים בלשיים זולים, שכמו פוטר עצמו חולה במחלת עור קשה, שגורמת לו לנכות, ל־פצעים ולחבורות בפניו ובגופו, עד שמזהירים את הצופים, שלע־תים מראהו של הגיבור קשה עד מאוד לצפייה. הוא מאושפז בבית חולים, כמעט משותק, ומ־קבל טיפול רפואי ופסיכיאטרי, ותחת השפעת המחלה, החום הגבוה, והתרופות החזקות הוא שוקע בהזיות; רק דמיונו עוזר לו לשמור על שפיותו והוא גם כותב רומאן בלשי, כדי להעסיק את מוחו העייף והקודח; כשהוא הופך לבלש המזמר בעצמו, הוא מחזה את ימי ילדותו הקשים בימי מלחמת העולם השנייה. בעצם, הסיפור מתרחש בשנת 1945, – שנה קריטית בילדותו של מארלו, ועל רקעה של לונ־דון האפלה, בשנות ה־40, לאחר מלחמת העולם השנייה והמועדונים הלילה הזולים שלה, כאשר המוסיקה, – שגם היא זוכה לשבחים גלובים על כוחה ועוצמתה, – מבוססת על פז־מונים פופולאריים משנות ה־40. הסדרה בנויה כדראמה בתוך דראמה; דניס פוטר, מאמין שאין להפריד בין צורה לתוכן, ואומר שגם אם הוא מוקסם מתרבות הזמנים הפופולארית, אין הוא מעוניין בכתיבה ליניארית, או בכתיבתה של דראמה דוקומנטארית; כך כם התוצאה היא מחייבת מבחינתו של הצופה, אבל גם בכך מרתקת מאין כמותה, וגם מאוד משעשעת לפרקים. באמצעות קלישאות מן הרומאן הבלשי יוצר פוטר קו־לנוע שחור, וקומדיה שחורה, ויש בסדרה מעברים חדים ובלתי צפויים, של זמן ומקום, ואירועים מן העבר וההווה, מציאות והדמיון המתערבבים יחד, במוחו הקודח של מארלו. הצופה גם לוקח חלק במשחק נוראי בחולקין, ועליו לבוא לידי כלל החלטה מה בסדרה הוא דיוקן עצמי של הסופר; ("אני מכיר סופרים, הם יעשו שימוש בכל; הם מסוגלים גם לטרוף את צאצאיהם"); מה פיקציה מה דמיון ומה מציאות.

בימאי הסדרה הוא ג'ון עמ־נואל, שעבד בשיתוף פעולה הדוק עם פוטר; מופיעים בה השחקן מייקל גמבון, אחד משח־קני "הוותיקים" של "הרויאל שקספיר קומפני" ו"הנשיונאל־תיאטר" בתפקיד הכפול של הסופר הבלש; ואנט סומן, גם היא שחקנית מפורסמת, שהו־פיעה במחזות רבים, בקולנוע, אשתו לשעבר. אליסון סטדמן כאשתו הנוכחית, וג'אן ויילי כאחות בית החולים המושכת, פטריק מלהייד – כמרק ביני, דמות מתוך הספר, שמשתרבבת להזיותיו של מארלו, ביל פטרסון – פסיכיאטר שמטפל במארלו. ועכשיו, החל מיום שלישי "הבלש המזמר", ל־שיפוטכם.

מכתבים למערכת הארץ

הר הבית: שאלה של חוק

מאמר המערכת של "הארץ" (26.5) "פרובוקטורים בהר־הבית", כולל לא מעט פרובוקציה עצמו.

זה קרוב לשמונה־עשרה שנה שאני פעיל אישית בענייני הר־הבית במסגרות כגון "אל הר ה'" ו"נאמני הר־הבית", וראיתי במו עיני את ההידרדרות במצב בהר־הבית מבחינה המדינית, הדתית וההיסטורית־הצבאית. אין זה עניין של השקפה פוליטית או עמדה אידיאולוגית גרידא.

הרי החוק, ש"הארץ" כה דוגל בו, מבטיח ליהודים גישה חופשית למקום – והדבר אינו מתקיים בפועל, כמה שאתה נראה יותר יהודי, פחותים סיכוייך להיכנס. החוק מבטיח פולחן חופשי – והדבר אינו מתקיים. החוק אוסר פגיעה בר־גשות – הדבר אינו מתקיים. השר לענייני דתות יכול להתקין תקנות, ומתחמק מאחריותו. ועדת שרים מיוחדת חייבת לפקח על העתיקות במקום – ואינה עושה כך. בית־הדין הגבוה לצדק התבקש ארבע פעמים להגיש סיוע משפטי לאכיפת החוק – והוא מסרב בטיעון של "עיתיות". עומדת ותלויה בפני בג"ץ עתירה נוספת בעניין הבניה הבלתי־חוקית, והדבר נמשך כבר למעלה משנה וחצי.

בעיתונכם פורסמו כל התוכניות הרצות בירושלים בעת הסדר הש־לום, וכולן מוציאות את הר־הבית מריבונות ישראל להלכה ולמעשה.

בהר־הבית שולט גורם לא־ישראלי תחרבי, שהוא הוואקף, אשר מייצג את ממשלת ירדן ולו שומרים במדים המצויידים במכשירי־קשר, ולו כפוף גם המופתי חוסיין וגם מאשף. המון משולהב תוקף את כי־תות הביטחון ושורף את דגלי הלאום. דברי הסתה יוצאים ממערכת הרמקול של המסגדים. אנשי הוואקף הורסים ומשחיתים באופן שיטתי כל ממצא ארכיאולוגי ושריד היסטורי המעידים על עבר היהודי של ההר. ולנוכח כל זה, המדווח בעיתונכם שנה אחרי שנה, רק למוסלמים העלבון אליבא דמאמר המערכת.

החוגים הפעילים למען הר־הבית רשאים להפגין ולהפעיל השפעתם על נציגי הציבור – הנבחרים המו־מנים. זו זכותם הדמוקרטית. אם הצדק נראה רמוס ומרודד במקום שהוא מקודש, שהוא המרכז הרוחני – הלאומי של עם ישראל, הרי מעשי הוואקף בוודאי לא פחות, ואולי אף יותר, פרובוקטיביים. ה"חיכוך" שכה מזהירים ממנו מביא לכך שהר־הבית אינו מתחכך יותר עם היהודים, כי להם מספיק הכותל. אבל הר־הבית בידי הוואקף גם לא יבטיח את הכותל כמו גם לא שלטון ישראלי בירושלים המאוחדת. התה־ליך ברור בחודשים האחרונים, הערבים המוסלמים יודעים – להם הפרובוקציה מותרת ואף מובנת ואולי גם נסלחת.

ישראל מידד
ירושלים

יותר יפאני מיפאני

צר על רוני ברגמן ("תמונות מיפאן" מכתב למערכת "הארץ" 30.5.88). המשך נא לקבל ביפאן מהיפאני הזק קס־הקומה, שהוחזק היהדות הישראלית לא נסתרה ממנו, את העיתון יפאן באנגלית כשהוא מקופל בקפידות יפאנית אופיינית. המשך להשקיף מרחוק וה־משך בעסקך ובעיסוקך ביפאן, ותיהנה מהם. אל תטריח את עצמך לבוא לישראל. בכך תחסוך מעצמך שברון־לב ומאתנו – הרגשת בחילה.

אל דאגה, אנחנו נמשיך להתקיים ולקיים את ארצנו גם אם לא תהיה כאן. אנחנו נמשיך לנפק לך את הדרכון הישראלי ונמשיך לזהות לך מקור לגאווה לאומית, כדי שתוכל לקונן עליה, כי אם לא עליה – על מה תקונן? ובעת צרה שתיפול עליך ותרוץ הביתה למצוא בו מקלט – נקבל אותך חזרה. הרי לשם זה אנו קיימים.

אם תרצה, נוכל לספק לך מידע, המצוי גם בעיתונים שאתה בוודאי קורא, בדבר מעשי אכזריות ועוול אמיתיים הנעשים בחלקי־עולם שו־נים, כך שאם תרצה תוכל להשקיף גם עליהם מרחוק ומקרוב, בלי להתלונן. המשך להתכופף עד שתתרגל לחזור ללא הרמת ראש. ריקוד ההתפלשות המכונה "מה יפית" אכן נותן תחושה של הפקרות ושחרור.

סלח לנו על כי נותרנו בחיים ומחל לנו על אשר אנו מעזים להמשיך לחיות כאן. בזכותך ובזכות שבמותך תמשיך הגולה, לא ה' תפרצה, להתקיים, ואני שמח שאין חלקי עמך.

ד"ר דוד א' פרנקל
באר־שבע

יותר שכר למשגיחי כשרות

במאמרו של חיים הנדווקר ("הארץ" 25.5.88) על אודות מצב הכשרות בתל־אביב, יש ערבוב פרשיות הדורש הבהרה.

מאז ומתמיד היו בתל־אביב שתי מערכות השגחה. האחת על מוסדות־ציבור, כבתי־חולים, משרדי־ממשלה ועירייה וכדומה, ששכר המשגיחים שולם מקופת המועצה־הדתית. ול־עומתה, מערכת השגחה למוסדות פרטיים, כבתי־מלון, אולמות, מס־עדות מפעלים וכדומה, ששכר המש־גיחים שולם ע"י הבעלים. כך היה וכך נשאר המצב עד עצם היום הזה. הרב הראשי לת"א־יפו, הרב הלוי, לא "הפעיל שום מערכת משלו", כדברי מר הנדווקר.

מה שהרב הראשי הלוי עשה, הוא ייעול המערכת הקיימת, תוספת משגיחים, הגדלת שעות העבודה, ובמקביל גם הגדלת שכרם, ועתה הוא מתכנן גם מערכת פיקוח על המשגיחים.

יצויין שכל זה מבוצע ביעילות ובהצלחה רבה במוסדות הפרטיים, ששם משולם שכר המשגיחים ע"י הבעלים. ואילו במוסדות הציבור, ששם משולם שכר המשגיחים ע"י המועצה־הדתית, המצב אכן קשה, ואין לאל ידו של הרב לתקן את המצב כפי שהיה רוצה.

משה ועקנין
מנהל לשכת הרב ח"ד הלוי
הרב הראשי לת"א־יפו